

Державна архівна служба України
Центральний державний архів зарубіжної україніки

ЗБІРНИК ДОКУМЕНТІВ
ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕТЕСИ
І ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЧКИ ГАННИ ЧЕРІНЬ:
ЗА ДОКУМЕНТАМИ ЦДАЗУ

Київ – 2014

Життя і творчість української поетеси і громадської діячки Ганни Черінь: за документами ЦДАЗУ / Державна архівна служба України, ЦДАЗУ. – К., 2014. – 506 с.

У збірнику вперше публікуються документи про життя та творчість української письменниці, поетеси та громадської діячки Ганни Черінь (1924 р. н) з фондів ЦДАЗУ. Уродженка України, у роки Другої світової війни вона опинилася у Німеччині, а згодом оселилася у США й увійшла до числа найбільш відомих діячів третьої хвилі української еміграції. Вміщені у збірнику автобіографії, статті, доповіді, інтерв'ю, документи видавничої діяльності, листування не лише дозволяють всебічно ознайомитися з життєвим шляхом письменниці, а й висвітлюють різні аспекти життя української діаспори у другій половині ХХ – поч. ХХІ століття.

Для науковців, викладачів, аспірантів та студентів вищих навчальних закладів, співробітників архівних установ, журналістів, а також усіх, хто цікавиться історією української діаспори.

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Центрального державного архіву зарубіжної україніки
(протокол № 6 від 13.10.2014 р.)*

ПЕРЕДМОВА

Серед плеяди широко знаних у багатьох країнах світу українських літераторів-емігрантів гідне місце посідає письменниця, поетеса та громадська діячка Ганна Черінь (США). Кожного, хто відкриває для себе її ім'я, вражає величезний творчий діапазон його власниці, адже вона – автор віршів, прозових творів малих форм, оповідань (серед них вагоме місце посідають гумористичні), подорожніх нарисів, репортажів, п'єс, творів для дітей, перекладів, статей та публікацій найрізноманітнішої спрямованості.

Галина Іванівна Паньків (у дівоцтві Грибінська) – таким є справжнє ім'я та прізвище письменниці – народилася 29 квітня 1924 р. у Києві (за іншими даними – на Київщині) в родині Юлії Михайлівни, з роду Левицьких¹, та Івана Зосимовича Грибінського – регента і вчителя Київської духовної семінарії.

Писати вірші почала ще у школі, де її здібності помітив та всіляко заохочував до творчості вчитель української мови М. Кибальчич. Вона неодноразово брала участь і перемагала у літературних конкурсах. Звернули увагу на молоду поетесу і такі майстри пера, як П. Тичина, А. Малишко, І. Нехода.

Після закінчення школи майбутня письменниця та поетеса вступила до філологічного факультету Київського університету, але війна стала на заваді навчанню. Саме під час війни вона потрапила до Німеччини і з 1942 р. (за іншими даними – з 1943 р.) працювала у редакції української газети «Голос» у Берліні. Після закінчення війни кілька років перебувала у Ді-Пі таборі (таборі для «переміщених осіб») у м. Гайденау. Тоді ж її вірші друкувалися в українських газетах «Земля», «На чужині»², а у 1949 р. вийшли окремою збіркою під назвою «Crescendo»³. Саме у цей нелегкий час і з'явився псевдонім «Ганна Черінь»:

¹ Ганна Черінь. Дев'яте чудо. – К., 2005. – С. 192–193.

² ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 23, арк. 1; спр. 16, арк. 1.

³ Ганна Черінь. Crescendo. Поезії. – Бльомберг: «Заграва», 1949. – 64с.

«Часом люди мене запитують, чому то я вибрала таке непишне наймення, коли в нашій мові є такі барвисті слова, як “Лілея”, “Далечінь” або “Перемога” [...] Вибрала тому, що боялася, щоб ім’я не було надуже гарне в порівнянні з моїми віршами; і ще тому, що черінь – це питома частина стародавнього українського побуту, те місце, де печеться український пухкий хліб і де горить вогонь, символ тепла, снаги та змагання; і ще тому, що не звукове сполучення має це слово, дзвінке воно; і ще тому, нарешті, що я не люблю псевдонімів типу “Троянда” чи “Орхідея”»⁴.

У 1950 р. Ганна Черінь з маленькою донечкою Інною емігрувала до США⁵. Спочатку працювала санітаркою у шпиталі, пізніше влаштувалася на роботу до університетської книгарні. Жила, працювала і навчалася у м. Чикаго. У 1953 р. закінчила лінгвістичний факультет Чиказького університету, а у 1966 р. там же здобула другу вищу освіту, набувши фах бібліотекаря⁶. З 1964 по 1988 рр. працювала у відділі міжнародного обміну з країнами Східної Європи в бібліотеці Регенштайн Чиказького університету⁷.

Ганна Черінь – член Об’єднання українських письменників «Слово», Українських письменників літератури для дітей і молоді ім. Л. Глібова, Українського золотого хреста, Союзу українок Америки, тривалий час була секретарем Українського бібліотекарського товариства Америки⁸. У 1993 р. Ганну Черінь було обрано до Спілки письменників України⁹, а у 2002 р. вона стала лауреатом премії «В ім’я добра» імені Степана Олійника¹⁰.

⁴ ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 23, арк. 3.

⁵ Там само, арк. 1.

⁶ Там само, арк. 1, 4; спр. 141, арк. 45.

⁷ Тихенко В. Ганна Черінь. Життя та творчість (Огляд колекції та творчого архіву) // Київ і кияни. Матеріали щорічної науково-практичної конференції. – К., 2005. – Вип. 5. – С. 247, 252.

⁸ ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 23, арк. 1зв; спр. 22, арк. 12.

⁹ Там само, спр. 141, арк. 46–47.

¹⁰ Там само, спр. 103, арк. 1.

Крім того, Ганна Черінь – переможниця багатьох літературних конкурсів та зареєстрована у «Who's who of America women», «International who's who women», «Who's who in the Midwest»¹¹.

З легкістю поєднувала письменниця свою творчу та громадську діяльність з численними подорожами, під час яких, знайомлячись з країнами Європи та Азії, Північної та Південної Америки, Австралійським континентом, зустрічалася з представниками українських громад. Майже кожну зустріч або мандрівку закарбувала фото-, відео- або кінокамера чоловіка Ганни Черінь Степана Паньківа (Панькова).

У 1988 р. Ганна Черінь з чоловіком оселилися в м. Порт-Шарлотт (Флорида, США)¹², де вона поринула в роботу Українського релігійного і культурного осередку ім. св. Андрія в Норт-Порті, у різні роки очолюючи відділ преси та культурно-освітній відділ¹³. З її ініціативи в осередку проходили різноманітні заходи, приурочені до українських державних та релігійних свят, вшанування пам'яті видатних українських діячів, зустрічі з українцями, що мешкають у різних країнах та на різних континентах. Відбувалися в осередку і літературні вечори самої Ганни Черінь, а за її програмами і сценаріями проходили вистави та інсценізовані виступи.

Повертаючись до літературної творчості Ганни Черінь, зазначимо, що після виходу її першої збірки «Crescendo», наступна побачила світ тільки у 1960 р., і була це збірка для дітей «Братик і сестричка». Далі одна за одною почали виходити, переважно коштом авторки, різні за жанрами книги: поетичні збірки «Чорнозем» (1962), «Вагонетки» (1969), «Травневі мрії» (1970), «Небесні вірші» (1973), «Зелень моря» (1981), «Квіти добра і зла» (1991), «Держава» (1996), «Вибрана лірика» (2002), «Авангард» (2006), «Проліски» (2009); збірки оповідань «Українська кров» (1982), «Люстро мого життя» (1992); збірки гумористичних творів «Хитра макітра» (1974),

¹¹ Там само, спр. 23, арк. 2.

¹² Там само, спр. 23, арк. 5.

¹³ Там само, спр. 22, арк.12; спр. 136, арк. 4–6.

«Смійтесь зі мною!» та «Смійтесь зі мною знов» (1998), «Їх величність Граф Оман. Стрики-брики» (1999), «Святі корови» (2004); подорожні репортажі – «Їдьмо зі мною!» (1965), «Їдьмо зі мною знов!» (1990), «Мандри» (1994, того ж року ця збірка побачила світ у перекладі іспанською мовою), «Навколо світу» (1997), «Дев'яте чудо» (2005); збірки творів для дітей «Листування. Оповідання для дітей» (1966), «Пригоди української книжки» (1972), «Щоденник школярки Мілочки» (1979), «У намальованому світі» (1980), «Листи до Святого Миколая» (1981), «Батько нашого народу» (1999) та багато інших. На окрему увагу заслуговує роман у віршах «Слова» (1980, 1991), над яким автор працювала понад 10 років і який вважає найголовнішим твором свого життя.

Завдяки Ганні Черінь побачила світ книга «Карл Сандберг. Поезії. Переклад з англійської Ганни Черінь» (2002). Крім того з-під її пера вийшли збірки літературних нарисів і рецензій «Калейдоскоп» (1996) та «Перо жар-птиці» (2000).

Чимало поезій Ганни Черінь покладено на музику українських композиторів А. Карповича, Г. Китастого, О. Залеського, Т. Нагірняка та ін. У співпраці з В. Шутем була написана оперета «Поїзд щастя» (1974), у співпраці з І. Білогрудом – кантата «Сонце свободи» (1976)¹⁴.

В одній зі своїх останніх книг – поетичній збірці «Червона ружа» (2014) – Ганна Черінь написала: *«За весь час видала 49 книжок – прози, лірики, гумору, дитячих книжок, тревелогів, крім того – 6 книжок про мою творчість і 46 музичних творів на мої слова»*¹⁵. Протягом десятиліть її твори публікувалися також у закордонних українських періодичних виданнях, таких як «На чужині», «Земля» (Німеччина), «Мітла» (Аргентина), «Свобода», «Народна воля», «Наше життя», «Америка» (США), «Жіночий світ», «Нові

¹⁴ Ганна Черінь. Дев'яте чудо. – К., 2005. – С. 229–230.

¹⁵ Ганна Черінь. Червона Ружа. Поезії. – Порт-Шарлот, 2014. - С. 158.

дні», «Новий шлях» (Канада) та ін.¹⁶ Довгий час Ганна Черінь співпрацювала з дитячим журналом «Веселка», що виходив у США.

На сьогоднішній день в Україні створилися всі умови для всебічного вивчення багатогранної творчості Ганни Черінь, адже протягом 1990–2000-х рр. різноманітні матеріали про її життя та діяльність зосередилися в Центральному державному архіві-музеї літератури та мистецтв України, Національному музеї літератури України та Музеї культурної спадщини (філія Музею історії міста Києва).

У 2009 р. розпочалася плідна співпраця Ганни Черінь із Центральним державним архівом зарубіжної україніки (ЦДАЗУ). Упродовж 2009–2011 рр. письменниця передала до архіву комплекс документів, які утворили фонд особового походження № 22 «Черінь Ганна (Грибінська Галина Іванівна, за чоловіком – Паньків, 1924 р. н.), відома українська поетеса, письменниця, громадська діячка (США)» (описи № 1, 2).

Документи вищезазначеного фонду стали джерельною базою даного збірника. Всього у збірнику публікується 217 документів, доповнених ілюстраціями у додатку, які загалом хронологічно охоплюють період з 1953 р. по 2011 р. Документи подано за темами, які утворюють окремі розділи та підрозділи. Всі документи в розділах та підрозділах систематизовано за хронологією, листи у розділі «Листування Ганни Черінь з діячами української діаспори» – за абеткою. Оскільки у збірнику публікується переважно по кілька листів від /до одного адресата, у кожному випадку виокремлюється підтема (листування Ганни Черінь з окремими адресатами або листи Ганни Черінь до окремого адресата), в середині якої листи розміщуються у хронологічному порядку.

Збірник складається з восьми розділів. Перший «Ганна Черінь: життєвий шлях» містить автобіографії письменниці.

¹⁶ ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 1, 6–10, 16, 18.

Документи наступного розділу «Статті, доповіді та інтерв'ю Ганни Черінь» згруповані у три підрозділи. До першого увійшли статті письменниці про громадське та культурно-освітнє життя українців за кордоном, а також доповіді, виголошені в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія в Норт-Порті (Флорида, США). Другий підрозділ включає в себе доповіді Ганни Черінь, присвячені Світлані Кузьменко, Миколі Щербаку, Валентині Юрченко, Роману Завадовичу, Євгену Сверстюку. Третій підрозділ містить враження від подорожі письменниці Австралією, якими вона поділилася у своєму інтерв'ю з Самбірським у 1980 р.

Третій розділ збірника «Участь Ганни Черінь у культурних заходах» присвячений творчим вечорам, що проходили як з ініціативи українських осередків США та Канади, так і самої письменниці. До збірника включено листування Ганни Черінь з представниками «Мистецького стоваришества “Козуб”» (Торонто, Канада), датоване 1962 р., окремі листи від Українського конгресового комітету Америки та Окружної ради в Чикаго Союзу українок Америки 1970–1980-х рр. тощо.

Оскільки Ганна Черінь – автор численних прозових та поетичних творів, переважна більшість яких опублікована, до розділу «Видання творів Ганни Черінь» вміщено документи, які знайомлять із видавничим процесом. Це, зокрема, угоди, протоколи, листування письменниці з представниками «Українсько-американської спілки», друкарень та видавництв «Київ» (Канада), «Всесвіт» (Україна) щодо видання книг «Чорнозем», «Слова», «Мандри», «Калейдоскоп», «Навколо світу»; Є. Рослицьким щодо видання книги «Українські діти»; редакторами періодичних видань «Веселка», «Жіночий світ» (Канада), «Наше життя» (США), «Мітла» (Аргентина) тощо.

Активна участь Ганни Черінь у роботі Українського релігійного і культурного осередку св. Андрія в Норт-Порті (Флорида, США) та бібліотеки при ньому висвітлюється у кількох документах, які публікуються у розділі

збірника «Діяльність Ганни Черінь в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія в Норт-Порті (Флорида, США)».

Окремий розділ присвячено внеску письменниці у виховання української молоді за кордоном та на Батьківщині. На прикладі окремих листів розкривається «спілкування на папері» Ганни Черінь з вчителькою К. Кучер та учнями української католицької школи при парафії церкви Непорочного Зачаття у м. Детройт (США), яке велося у першій половині 1980-х рр. Також до збірника вміщено листування письменниці з деканом філологічного факультету Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова Н. Шляховою та студенткою М. Гавриш.

Вагоме місце у фонді діячки займає її листування з відомими українськими культурними і громадськими діячами, організаціями та видавництвами з різних країн світу – США, Канади, Аргентини, Австралії, Нової Зеландії, України, Великобританії, Франції, Польщі, Норвегії. Про своє листування Ганна Черінь писала: *«Якщо подумати, то мої листи (листування “огромне!”) являються і щоденником, і спогадами. Треба було б пройти крізь них і скласти щоденник, але чи знайду час?»¹⁷*.

З огляду на це, в розділ збірника «Листування Ганни Черінь з діячами української діаспори» включено вибрані документи листування письменниці з представниками української спільноти за кордоном. Серед них: Леонід Бачинський, Марія Білоус-Гарасевич, Лідія Бурачинська, Віра Ворскло, Григорій Гордієнко, Зенон Дончук, Святослав Караванський, Микола та Володимира Кавки, Микола та Анна Лівши, Микита Мандрика, Леонід Полтава, Дмитро Нитченко (Чуб) та Леся Ткач (Богуславець), Улас Самчук, Яр Славутич, творче подружжя Світлани Кузьменко та Бориса Олександріва (Грибінські), Юрій Тис.

Листування містить інформацію не тільки про творчі плани та здобутки, підготовку, видання та розповсюдження творів, організацію та відгуки про

¹⁷ ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 110.

проведені літературні заходи, громадську діяльність, подорожі самої Ганни Черінь, а й про важливі події в житті адресатів. Нерідко в листах піднімаються питання сімейно-побутового характеру.

До останнього розділу вміщені рецензії на книги письменниці «Мандри» та «Держава», а також стаття, присвячена ставленню Ганни Черінь до учнівської молоді США.

Додаток до збірника містить ілюстративний матеріал, а саме: фотографії Ганни Черінь у колі родини, під час культурно-освітніх та інших заходів; копії документів про навчання письменниці, її літературну діяльність, видання творів, листування з учнями української католицької школи при парафії церкви Непорочного Зачаття у м. Детройт (США).

Більшість документів опубліковано повністю, за винятком тих, де містяться фрагменти, які не є дотичними до теми, мають другорядне значення або стосуються особистого життя Ганни Черінь чи інших осіб. Неповнота таких документів позначається у заголовку та трикрапкою у квадратних дужках на місці вилученого фрагменту.

В ході підготовки збірника орфографію та пунктуацію автора збережено. Ганна Черінь та широке коло її оточення – українські громадські та культурні діячі, науковці, які тривалий час проживали на теренах інших країн, спілкувалися у повсякденному житті переважно з носіями тієї мови, яка була офіційною в країні їх проживання. Тому в текстах зустрічаються англіцизми, «адаптовані слова», діалектизми, властиві Західній Україні тощо. Як зразок наведемо деякі з них: «аероплян», «балькон», «Дітройт», «Шикаго», «декляматори», «ентузясти», «колляж», «матеряли», «кляси», «заля», «авдиторія», «Фльорида», «роковини української капелі бандуристів», «кольорит», «ріжені поради», «писанчарка», «плякати», «льотерія», «лавреат», «мінятюра», «незалежности», «павза» (у значенні «пауза») та ін.

Виділення, підкреслення окремих слів або частин текстів документів збережено із відтворенням відповідного способу.

Окремі слова або частини слів, що погано читаються або містять пропущені букви, відновлено та взято у квадратні дужки. Одиначні скорочення у словах, вжиті в документі, розшифровано безпосередньо у тексті й також подано у квадратних дужках. Часто вживані скорочення, а також абрєвіатури організацій, установ тощо не розшифровуються; їх пояснення наведено окремо у списку скорочень.

Документи збірника мають складені упорядником заголовки, куди включено порядковий номер документа, визначення його виду, інформацію про автора або адресата, дату створення. У разі, якщо дата не зазначена у тексті документа, він датується за змістом або ж супровідними матеріалами. Визначена таким чином дата береться у квадратні дужки.

Кожний документ супроводжується легендою, в якій зазначено місце його зберігання (скорочена назва архіву, номер фонду, опису, справи, аркушів). Також вказується оригінальність¹⁸ та тип відтворення документа: автограф, друк типографський, машинопис, машинопис з автографом, машинопис з рукописними правками і примітками, рукопис.

Значну частину документів, що публікуються у збірнику, становлять листи самої Ганни Черінь, які вона створювала у кількох примірниках, використовуючи копірувальний папір. Перший екземпляр був отриманий адресатом, а в ЦДАЗУ зберігається другий/третій примірник, який зазначається як копія.

Текстологічні коментарі упорядника подано під рядком.

Для зручності у користуванні збірником складено довідково-інформаційний апарат: примітки до тексту документів, перелік документів, що публікуються, список скорочень, іменний та географічний покажчики.

Г. А. Горбунова

¹⁸ Серед документів (статті, доповіді), автором яких була Ганна Черінь, зустрічаються такі, в яких одна частина – оригінал, а друга – збереглася у вигляді копії (ксерокопії).

РОЗДІЛ І

ГАННА ЧЕРІНЬ: ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ

№ 1

Автобіографія Ганни Черінь, [не раніше 1976 р.]

Коротка автобіографія

Ганна Черінь родом з Київщини. Вчилась у Київському університеті на філологічному факультеті, але війна перебила навчання.

Писати почала з дитинства й не один раз здобувала премії на літературних конкурсах для дітей і підлітків, де арбітрами були знані письменники – Павло Тичина, Іван Нехода, Андрій Малишко. Вірні наказам комуністичної партії, ці письменники радили їй писати не про «квіточки», а про робітничу клясу, соціалістичне змагання і ... партію. В університеті Ганна побачила на власні очі, що іншого виходу й немає... Але писати славослов'я комуністам молода поетеса не могла, а тому зовсім перестала писати, коли не рахувати жартівливих експромтів, що студенти літератури писали в зошитах під час лекції.

Еміграція принесла матеріальні труднощі, але дала змогу здалека глянути на покинуту рідну землю й продумати багато світоглядних питань. Чужина навчила любити батьківщину й боротись за неї тією зброєю, що Бог дає поетам – СЛОВОМ.

В 1943 році Ганна Черінь працювала в редакції часопису «Голос» в Берліні (редактором був сл[авної] пам'яти Богдан Кравців). В редакції було багато визначних українських письменників і критиків, а ще більше молодих початкуючих поетів. Ганна Черінь надіслала кілька своїх віршів до редакції газети «Земля» – на вибір – але вірші були надруковані всі. З того часу Г[анна] Ч[ерінь] друкується в багатьох часописах, але не в «Голосі», бо не хотіла використовувати «свояцтва».

В 1949 році вийшла перша збілочка віршів «Crescendo».

В 1950 році Г[анна] Ч[ерінь] переселилась до Америки, де, на новій землі, здобувала собі хліб і освіту та, без помочі батька дитини, виховувала свою донечку Інну. В 1953 році Г[анна] Ч[ерінь] закінчила навчання в Чікагським університеті, отримавши ступень «М. А»¹⁹ лінгвістики. З 1964 року прац[ює] в бібліотеці Чікагського університету. В 1966 році отримала другий «М. А» в ділянці бібліотекарства.

Її професія дає Ганні Черінь доступ до книжкових скарбів в університету, як і змогу вкладати кращі надбання української книги в цю скарбницю. За час праці Ганни Черінь майже з нічого в бібліотеці виросла українська колекція понад 10 тис. назв, а також із переплатами на всі головні українські періодичні видання в Україні й закордоном.

Зважаючи на економічні й технічні труднощі та слабу підтримку українського громадянства, тільки частину написаного Ганні Черінь вдалось видати здебільшого власним коштом.

В 1960 році вийшла дитяча книжка «Братік і сестричка», в 1962 – збірка поезій «Чорнозем»; у 1965 – тревелог «Їдьмо зі мною»; в 1967 «Веселка» видала оповідання для дітей «Листування»; в 1969 р. з'явилась експромтна збірка віршів «Вагонетки»; в 1970 – збірка поезій «Травневі мрії»; в 1972 р. книжка для дітей «Пригоди української книжки»; в 1973 – збірка 10 пісень Василя Шутя на слова Ганни Черінь і книжка поезій «Небесні вірші»; в 1974 році – збірка гуморесок «Хитра макітра», а в 1975 – оперета «Поїзд щастя», музика композитора В. Шутя. В 1976 році на слова Ганни Черінь композитор Ігор Білогруд написав кантату «Сонце Свободи», з нагоди 200-ліття Америки та століття українського поселення в ЗСА²⁰.

¹⁹ М. А. – від англ. Master of Arts (Магістр мистецтв) – освітній ступінь, який присуджується в гуманітарних галузях знання у вищих навчальних закладах Європи та Північної Америки.

²⁰ ЗСА (З'єднані стейти Америки), а також ЗДА (З'єднані держави Америки) – поширена в середовищі української діаспори назва Сполучених Штатів Америки, ред.

На черзі віршований роман «Слова», обсягом біля 215 сторінок – широке полотно з життя України перед 2 Світовою Війною й під час її, далі життя в Сибірських концтаборах і втеча головного героя у Вільний світ.

Ганна Черінь бере активну участь в громадському житті як членка Українського Золотого Хреста та через індивідуальну працю на к[о]ристь української справи в університеті й наукових колах.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 22, арк. 4–5.

Машинопис з рукописними правками, примітками, оригінал.

№ 2

Коротка автобіографія Ганни Черінь, [не пізніше 2004 р.]

Дещо з біографії Ганни Черінь

Ганна Черінь, киянка, почала писати в дитинстві. Вчилась у Київському університеті, поки війна не пере[р]вала навчання і не змусила мене, разом з масою тих, що залишились в Україні під німецькою окупацією, покинути Батьківщину.

Після довгих поневірянь у Німеччині, я з дочкою переселились до Сполучених Штатів Америки. Тяжка фізична праця, виховання дитини й побічно навчання в Чіказькому університеті після довгих літ увінчались двома дипломами магістра (лінгвістики й бібліотекарства) і працею в бібліотеці Чіказького університету, аж до виходу на пенсію в 1988 році. З того часу я з чоловіком Степаном Паньковим живу в маленькому флоридському містечку, недалеко від осередку українських пенсіонерів.

Протягом усього життя поза межами України я працювала для української преси і писала різні твори, віршами і прозою. Своїми коштами видала 11 збірок поезії, 13 книжок для дітей, книжки гумору: «Хитра макітра», «Смійтесь зі мною», «Смійтесь зі мною знов» і «Стрики-брики». Крім того, дві

книжки оповідань, 4 книжки тревелогів і дві збірки статей і рецензій. Найкращими з виданих творів вважаю роман у віршах «Слова», літературознавчу збірку «Перо жар-птиці» і вище названі гумористичні твори. Декілька книжок чекають своєї черги на видання, а серед них – збірка гуморесок «Святі корови».

Працюючи в чужомовному оточенні, чужою ж таки мовою, я не зрадила любови до України. В родині ми плекали українську мову і старалися надолужити занедбаня рідної мови в поневоленій Україні. Я щаслива, що Україна незалежна і змагається до відродження нашої власної культури та розквіту рідної мови.

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 22, арк. 7.

Машинопис з автографом, ксерокопія.

РОЗДІЛ II

СТАТТІ, ДОПОВІДІ ТА ІНТЕРВ'Ю ГАННИ ЧЕРІНЬ

2.1. 3 ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ ЗА КОРДОНОМ

№ 3

[Стаття] Ганни Черінь «Під Чикагівським небом», [не раніше 1971 р.]

Під Чикагівським небом

15 і 16 квітня в Чикаго був висвітлений фільм українського режисера Ярослава Кулинича про відкриття пам'ятника Шевченкові в Аргентині та про життя українців у Південній Америці. В перший день показу, що прип[ав] на суботу, наша «парадова» заля в школі Шопена була на всіх трьох сеансах майже порожня: чи то громадяни занадто заклопотані суботніми справами, чи то агітація і пропаганда підвели, але справжній успіх вистава мала аж у неділю, коли в середнього розміру залі СУМА для публіки не вистачало стільців. А шкода, що в суботу було порожньо, бо це означає порожнечу життя. Такого джерела інформацій деінде не знайти, бо яка ж американська кінохроніка подасться до Аргентини й Парагваю шукати українські поселення!?

Почавши з відліту аероплянів, Ярослав Кулинич веде глядача до Буенос-Айресу, де наші земляки з квітами зустрічають гостей. Кілька кадрів фіксують радість зустрічі рідних і друзів, що не бачились уже десятки літ. Потім ми бачимо чіткі картини Аргентинської столиці, трохи історії у пам'ятниках та будовах і місце, де має бути пам'ятник Тарасові. Потім камера мандрує червоноземом Парагваю й Аргентини, знаходить українських газдо-ковбоїв, що господарюють тут, як у себе вдома, тільки з тією різницею, що мають тут досить землі, накорчованими кривавими мозолями. Тут нема електрики чи водопроводу; всередину хат камера нас навіть не повела. А наші українські

селяни працюють тяжко на ріллі, молодиці носять воду з криниць, печуть хліб у надвірній печі. Ось і маленька будівля «Просвіти», а перед нею, символічно, курка в поросі порпається... Тяжка праця, але в біді не вмирає українське слово й пісня, і щонеділі всі з'їжджаються до своєї церкви. Але ось ми знов у Буенос-Айресі, і незабаром настає кульмінація: відкриття пам'ятника Шевченкові. Тисячі українців з далеких і близьких сторін, усі в барвистих, здебільшого вишитих українських вбраннях, сходяться з прапорами й плякатами до пам'ятника. Знайомі лиця наших провідників, хори, танцювальні групи, бандуристи, і головне – багато-багато квітучої молоді та дітей. Ще кілька хвилин – і відкривається скульптура Тараса Шевченка, твір нашого відомого майстра, Л. Молодожанина. Остання дефіляда після посвячення – і тоді ми бачимо кадри з бенкету й святкового концерту.

Фільм пояснюють два молодих диктори, юнак і дівчина (текст Леоніда Полтави), і участь молоді в цьому документальному фільмі радує, не дозволяючи зауваг на ту чи іншу мовну недосконалість. Але режисер міг би зробити більші павзи між окремими частинами тревелогу, щоб глядач устиг переорієнтуватися. В американських фільмах звичайно дають трохи краєвидів без диктора, щоб глядач сам подумав, де це він опинився, а тоді вже починає говорити диктор. Те, що на письмі передається параграфом, у мові мусить мати павзу.

Але, якщо вже зачеплено порівняння з американськими фільмами, треба сказати, що такого порівняння бути не мусить. Скільки працівників затруднен[о] при виробництві американських кінохронік! А наш Кулинич якщо і мав кого до помочі, то добра, а скорше все сам робив своїми руками й своєю головою. Трапився український власник підприємства в Апостолес, що мав вантажне авто – і режисерові пощастило зфотографувати багато цікавих моментів з життя українських поселенців. На скромний бюджет і обмежені технічні заходи фільм удався дуже добрий і являється унікальним і цінним документом українського життя під чужим небом.

Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 14, арк. 59–60.

Машинопис з рукописними правками, оригінал.

№ 4

[Стаття] Ганни Черінь «Золотий ювілей», [не раніше 21 жовтня 1984 р.]

Золотий ювілей

21 жовтня 1984 року 12-й Відділ Українського Золотого Хреста урочисто відзначив своє п'ятдесятиліття. Заснований у 1933 році, відділ перейшов через довгий, і радісний, і тривожний шлях кожночасної праці і змагань. Цей відділ можна сказати виграв змагання на витривалість – він являється тепер найбільш активним і численним з усіх відділах ЗСА і став централею Золотого Хреста, а представлення його голова, Наталя Іванів, передавши керму теперішній голові, Орисі Яримович, очолила Головну Управу УЗХ.

Комітет святкування розумно вибрав якраз такого розміру залю, що в ній усі вмістилися ущерть, так що аудиторія справді була заповнена. Меню було елегантне, легке, і всі раділи, що цього разу не було стандартних польських «трюх м'яс» із капустою. Ходимо в польські ресторани, бо то наші сусіди, а наші українські куховарки хоч і вміють варити, та не вміють подати.

Але поки дійшло до обіду, ми відбули половину довгенької, але гарної програми. Упорядники й промовці старалися, щоб довго не говорити, але звітувати за п'ятдесятилітню працю в кількох словах не так легко. Тому вирішили не звітувати взагалі. Відспівано гімн Золотого Хреста, внесено прапор (він не вмістився в низькочолій залі, й довелось його трохи прихилити). Представлено президію – а в ній сиділи найкращі золотохресниці, а спеціально – голови 12 Відділу минулих літ, серед них достойна Антоніна

Куропась, що урядувала на протязі 15 літ. Кожна з Голів отримала грамоту і червону троянду.

Вшанували пам'ять тих сестер, що вже відійшли від нас. Зачитали привітання від єпископа Інокентія та митрополита Мстислава й отця протопресвітера Білецького, що не могли прийти особисто. Провідниця бенкету, Анна Кузик, перестаралася: звеліла всім встати й слухати стоячи обидва привіти. Це щось нове. Досі ми вставали тільки тоді, коли церковні достойники вшановували нас своєю присутністю, а це вже й на письмове при[в]ітання... Думаю, що це занадто. Голова УЗХ Наталя Іванів радісно привітала всіх присутніх і закликала нас з новим завзяттям іти далі, в друге півстоліття. Ганна Черінь підкреслила досягнення та місію Золотого Хреста своїм віршем «Золотий ювілей».

Головну доповідь виголосила Павлина Різник, заступниця Голови централі УЗХ.

Пані Різник окреслила роль української жінки взагалі – у справі збереження нашої мови, родини, традицій і патріотизму. Потім вона коротко накреслила історичний шлях УЗХ, що складається з трьох різних верств: 1. Піонерки-фундаторки з першої еміграції. 2. Ті, що тут вирости або народились (а серед них і сама пані Різник). Наснажені любов'ю до ніколи не баченої України, ці членкині були дуже корисні в налагодженні інтернаціональних зв'язків. 3. Нова іміграція – свіжий подих України. Доповідачка зазначила, що справа визволення України – тяжка й затяжка боротьба, що кладе на нас нові, складні обв'язки – допомагати тим, що борються, а спеціально – тим, що на Батьківщині і тим, що тримають українські прапори по далеких, бідніших від нас країнах.

Після доброго обіду почався концерт. В ресторані не було місця для танців чи великих груп, то влаштували три вокальних виступи і фортеп'янове інтермецо.

Привітний і симпатичний співак Павло Покорний оксамитним голосом проспівав три пісні, що з них особливо сподобалася нам «Два кольори» на слова Малишка. З Торонта прибула до нас молода співачка Оксана Рогатинець-Макогон, що дуже ніжно, по-дівочому вивела «Плавай, плавай лебедонько» Стеценка на слова Тараса Шевченка, потім «Прилинь» із опери «Запорожець за Дунаєм» і нарешті «Запливай же, роженько весела», музика Майбороди. Це остання пісня припала всім до смаку, бо нова. Акомпаніювала обом солістам пані Оріся Покорна. Це надзвичайно чутливий акомпаніатор, що точно й делікатно допомагає співакові. Вона також гарненько відіграла два вальси Шопена.

Наприкінці нам грав ду[е]тний ансамбль ЛІДАН, складений з імен Ліда (Риндик) і Богдан (Бохван). Спершу дві вже відомі нам популярні пісні з юнацького репертуару, а потім – твір самого Бохвана, дуже гарна пісня, така молодеча й глибоко патріотична:

І я вірю серцем і душею,
Що прийде та година,
І знову стане вільною
Квітуча Україна!

Цими відрадними словами, з уст молодого мистця, закінчилось свято.

Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 14, арк. 25–26.

Машинопис з рукописними правками, оригінал.

№ 5

[Стаття] Ганни Черінь «Свято Тисячоліття в Норт Порті»,

[не раніше 1988 р.]

Свято Тисячоліття в Норт Порті

Маленьке містечко Норт Порт в українському еміграційному світі досить відоме. Воно здобуває популярність і в цілій південно-західній

Фльоріді. Найбільш активна частина нашого громадянства, що прибула до Америки в розквіті сил, тепер масово виходить на пенсію і шукає, так би мовити, місця під сонцем. Хто тільки може, або цілком переселюється до Фльоріди, або хоч на півроку, або й на тиждень-два. Є серед нас такі, що живуть «на дві хати», а то й навіть на три і чотири. Найбільше скупчення українців приходить взимку, коли, разом і[з] перелітними птахами, літаком прибувають власники вілл та їхні гості – діти і внуки. Норт Порт омоложується! Молодь іде й до церкви, де чує (якщо слухає) патріотичні проповіді отця Форостія і молиться за Україну. Хор поповнився новими співаками, виводить складні мелодії, що їх із хором ретельно вивчив вимогливий диригент, інж. Грабович. Життя кипить! Закінчився ювілейний рік Тисячоліття Християнства України, що його пишно відзначали всі українські осередки цілого світу, а найбільшим святом була маніфестація в Вашингтоні. Найбільшим, але не останнім. Мабуть що побив рекорд наш Осередок св. Андрія. Осередок відзначив Тисячоліття в три фази: спершу відсвяткували відкриття прекрасного українського кондомініюму, при одній із центральних вулиць Норт Порту. 45 помешкань – зручних, дбайливо розпланованих, із спільним басейном, парком, захороною для авт – і саме навпроти Осередку і Церкви, так що пішки в кожний час і погоду можна прийти і на Службу Божу, і в п'ятницю на спільну вечерю, і на імпрези, що в «сезоні» відбуваються щонайменше двічі на тиждень, найчастіше в суботу і в середу. Імпрези бувають різного змісту: концерти, роковини, показ [к]інопрограм («відео»), репортажі, лекції, політичні доповіді... На півночі може б люди й не учащали, а тут все близенько, та й із знайомими побачишся і порозмовляєш...

Другою фазою нашого відзначення Тисячоліття був концерт відомого співочого ансамблю «Верховина» з Торонта, під керівництвом Олени Глібович. Ансамбль існує вже тридцять літ, склад його змінювався, але той самий керівник тримав той самий кольорит, навіть той самий тембр і вибір пісень. Тепер в складі тріо три молоді співачки – Анна Ящишин, Надія

Коханська й Богдана Ігнатович, з чутливим фортеп'яновим супроводом Галини Михальчук. Пісні веселі, пориваючі, з усіх частин України. Коли б трохи більше пісень, створених на еміграції, бо ж вони є, то треба їх популяризувати. Між виступ[а]ми тріо грав місцевий квартет міста Веніс, під керівництвом Ярослава Ліщинського, в складі Бернадіни Салліван, Франка Калерно й Етал Дрейгауз. Їх програма складалася із уривків з симфоній й квартету Моцарта й Вебера – справжня насолода для adeptів класичної музики, яких серед вишуканої публіки Норт Порту не бракує. Цей квартет, включно з нашим українцем Ліщинськи[м] входить до складу симфонічної оркестри м. Веніс. Старанням п. Ліщинського, в програму симфонічної оркестри Веніс включено Карпатську симфонію М. Колесси.

Настала третя, заключна фаза святкування. Як каже динамічний двигун Осередку, п. Володимир Різник, «Як святкувати, то святкувати». Чому так пізно, при самім кінці року, 13 грудня? Бо це – храмове свято св. Андрія. Отож, господар Осередку, Іван Марченко, привіз іконостас із Оттави, його від[п]олірували й поставили. Спільними силами розчистили площу, привезли з С-Петербургу пам'ятник святому Володимирові, встановили його й закрили покривалом.

13 грудня вранці з корогвами вирушили з церкви на площу. Хоч ранок був погожий і прохолодний, це все ж таки Фльоріда, можна молитися під соснами і пальмами. Хор співав могутньо, а пташки навколо і собі щебетали, як соловейки в Україні. Десять священиків, православних, католицьких, ще й один баптистський пастор, відправили соборний молебень, а тоді вирушили до пам'ятника. Голова Осередку, Володимир Різник, і дисидентка Оксана Мешко, що в нас на той час гостювала, відкрили пам'ятник, що його досі присутні ще не бачили. На гранітнім пам'ятнику викарбовано постать князя Володимира з хрестом, у зріст людини. Кажуть, що так виглядає князь Володимир, що стоїть у Києві на Володимирській Гірці. Не знаю, він там такий великий і високий, що лиця розглядіти не можна, крім того – там він статуя, а тут лише карбу нок.

Хрест подобався всім, але корона могла б бути на голові, а не в руці. Молитовно здійснені до неба очі не цілком відтворюють потрібний вираз. Але так уже воно є, так і буде. Здалеку не видно. Біля пам'ятника ще буде парк і дві меморіальні мармурові лавки.

Пастор Савчук виголосив при пам'ятнику гарну промову, згадавши добрим словом своїх батьків, що виховали його в українському дусі в далекій Аргентині. Шкода, що небагато з його пастви прибули на свято. Зате отець Анастазій із Доверу, що віддалений від нас на 60 миль, прибув із 15-особовою делегацією. Цей високоосвічений доктор-професор-священик-монах – найкращий друг місцевих українців, доброзичливий, відданий і щедрий. Наші добрі господині, як і годиться, зготували смачний обід, після якого промовляли отець Форостій – про святого Андрія, засновника церков в Україні, отець Берко – про мотиви прийняття християнства в Україні, а Оксана Мешко – з привітанням від дисидентів і Української Гельсинської Спілки. Оксана Мешко з притаманним їй запалом, розповіла про те, як святкували в Києві Тисячоліття під пам'ятником Володимирові, та як міліція розганяла присутніх. Представник від Білоруської Громади, член нашого Осередку д-р. Сазин підкреслив спільну боротьбу білоруського й українського народу за свою свободу. На закінчення свята було показано виготовлений у Гарвардському Інституті фільм про прийняття Християнства в Україні.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 16, арк. 14–16.

Машинопис з рукописними правками, оригінал.

№ 6

[Стаття] Ганни Черинь «Золотий ювілей Капелі», [не раніше березня 1991 р.]

Золотий ювілей Капелі

8го і 9го березня цього року в Детройті відбувалось святкування 50-ліття нашої славної Капелі Бандуристів ім. Шевченка. Приблизно в цей час і в

підсоветській Україні святкують ювілей бандуристів, але насильницьки викреслюють імена найкращих, що якраз, на поклик Правди, покинули неволю і перебувають на еміграції. Не дивлячись на виключно несприятливі умови, на наші громадські незгоди і партійні суперечки, що не раз шкодили і ще шкодять капелі, не дивлячись на слабу підтримку, а то і байдужість суспільства, капеля не тільки не гине, а росте, розвивається і множитья. Велика мати-капеля вже має шестеро нащадків – молодих ансамблів, кожний із своїм власним, відмінним стилем, що вміють заграти влад і всі разом, як це було на концерті 9-го березня.

Отож, хто тільки міг, в ці дні вирушив на Детройт. В мініятурі це була така подія, як встановлення пам'ятника Шевченка в Вашінгтоні, бо ж капеля, названа іменам Великого Поета – це нерукотворний, промовистий і прекрасний пам'ятник. На банкеті [ж] в очах мигтіло від зірок більших і менших величин, що сиділи не в президії (не вистачило б місця), а просто за столами. Після енергійної, хоч і задовгої промови, ві[ц]е-президент ДЦ УНР Микола Степаненко нагородив Капелю грамотою і почесним Хрестом Симона Петлюри. Радна Маруся Бек виголосила офіційну промову англійською мовою і передала грамоту від міської управи Детройту. Відбувши цю повинність, наша Марусина додала ще й українське слово, таке, що змусило заповідача – Миколу Понеділка признатися: «От тепер я вже й не знаю, хто з нас двох із Херсонщини: Маруся Бек – чи я!». Концертна частина була добра, але задовга – проте, того присутні і сподівалися, і все перенесли любовне і терпляче. Одне було недобре: щось то наші Детройтці уподобали собі для бенкетів Румунську залю. А це, спеціально, для буковинців, так гарно звучить, як і «Польська» або «Російська» зала. Якщо вже з тих чи інших причин краще тієї Румунської залі не зискати, можна було б її хоч не оголошувати під цим іменем, а написати тільки, що, мовляв, бенкет відбудеться в залі під такою-то адресою.

В неділю відбувся ще більш грандіозний, але не перетягнений концерт. Капеля ім. Шевченка виконала сама тільки одну, але велику розміром і значенням річ – поему «Конотоп». І зміст, і музика впливають на українців потрясаюче і заставляють не раз вертатися до цієї речі думками й серцем. Коли б нам тепер такий Конотоп!.. Всі шість «нащадків» нашої капелі показали свій стиль і майстерність, і кожна групу хотілось би слухати ще і ще. Наш Чиказький ансамбль ОДУМ'у також не осор[о]мився, співав дружньо і голосисто і лишився задоволеним, і із цілого свята, і із свого виступу.

Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 14, арк. 27–28.

Машинопис з рукописною правкою, оригінал.

№ 7

Стаття Ганни Черінь «Собори душ своїх бережіть», [не раніше 1992 р.]

Не думаю, що десь було

надруковано Г. Ч.

Ганна Черінь

«Собори душ своїх бережіть»...

«Собори душ» – крилатий вислів одного з перших наших дисидентів, піонера боротьби за Незалежну Україну, письменника Олесь Гончара. Він сміливо виступив своїм романом «Собор» у 1968 році і накликав на себе нагінку на довгі літа, але запалив у серці кожного свідомого українця свічку віри й вірності своїй нації, її культурі й релігії. Та свічка не згасла і у діяспорі.

Хто б міг колись подумати, що доля перенесе нас із Київщини, Львівщини й Полтавщини в далекі світи, в Австралію, в Америку, в найпівденніший куток США – Фльориду? Так сталося. І багато інших подій, радісних і тривожних, пережили ми на своїм віку, і побачили нашу мрію

здійснену – Державу! З самого початку еміграції ми гуртувались навколо Церкви. В 1951 році заснувалась православна громада в Маямі, в 1958 році воздвигнула вона свою церкву, але в 1988 році постала необхідність переселення в інше, спокійніше місце. Ці переселення відомі всім українцям Америки – нічого сталого в світі нема, і кожне переселення виходить нам на краще. Вже можна полетіти і в Україну, замкнувши кругосвітні мандри, але не ті літа, глибоке коріння в ґрунті нової батьківщини, – тут і діти, і внуки, і приятелі, що з ними разом пройшли життєвий шлях, такий відмінний, від стежок дитинства і юнацтва...

Але соняшник, м'ята і васильки ростуть і на американським ґрунті. І серед пальм та сосен вирости українські церкви – центри наших молитов, зустрічей, свят і громадської праці.

40 літ тому була збудована в Маямі церква св. Миколая, а посвятив її наш дорогий Патріярх, тоді ще архієпископ Мстислав. Сорок літ – великий проміжок, тоді ще ми були молоді. Але на тогочасних знімках бачимо і немолоді лиця, бо саме старше покоління несло на своїх плечах головний тягар будови. Молодих тепер у громаді мало, а ті, що є, зайняті своїми щоденними турботами й працею. За будування нової церкви взялися знову старші. Парафія маленька: 60 родин, 90 осіб. А серед них розумні люди, ентузіясти, динамічні діячі, що, разом із усією парафією, справді доконали чудо. З які півтора року в Купер-Ситі вирости і церква, і заля, і велика паркова площа, і квіти, й дерева. Завдяки жертвенній праці Будівельного Комітету, красномовним закликом отця пароха Степана Біляка та невтомним старанням Сестрицтва, церква росла, як на дріжджах і виростила на зразок архітектури і краси. Були і скрутні часи, коли бюрократична тяганина висотувала сили, так що голова Комітету, інж. Леонід Гусак, небезпечно занедужав. В таких випадках поміг би його замісник, але й той одночасно захворів. І хто ж то має рятувати ситуацію, як не дружина, Антоніна Гусак, що разом із клопотами про здоров'я чоловіка мусіла полагоджувати всі проблеми будівництва... Але всеж

велике діло завершилось успішно, 24 березня 1991 року відправлено перше Богослужіння, а 16 лютого 1992 відбулося урочисте посвячення. Лютий у Фльориді зовсім не лютий, а цього року день був просто травневий. Приїхав довгожданий улюблений наш Владика Патріярх Мстислав, а з ним Архієпископ Антоній і священники з братських церков, в тому числі й отець Капелян із української католицької церкви. Зібралось багато гостей із цілої Фльориди й поза нею – а всіх перевершив Осередок Святого Андрія з Норт Порту, що вислав автобусом понад 60 представників із даром у 500 доларів (дехто коментував: «Мало. Могло бути більше» (гостей чи доларів?)

Велич Архирейської Служби Божої! Стрічають Владика квітами, встеляють його шлях гвоздиками й рідними чорнобривцями. За ці 40 літ став наш Патріярх стареньким – адже ж Йому вже 94 роки! Але який молодечий погляд, яке прекрасне, виразне лице, що так і проситься на картину майстра! Наш Патріярх, хоч і мусів часто сідати в крісло, відслужив від початку до кінця, все зауважив і все вислухав уважно і на все дав свої речеві зауваги й оцінки, часом і приперчені гострим слівцем і гумором.

Гарна, простора церква не могла вмістити всього народу. Було багато фотоапаратів, що розсипали блискавиці, немало й відеокамер, і старомодних, великих і тяжких, і модерних – легеньких і зграбних. Одна старенька спитала, чи то в мене молитовник в руках. «Ні, то мій записник. З таким «молитовником» я по цілім світі мандрую». Скажете – неповажно? А чому не можна писати репортажі, навіть про посвячення Церкви, весело? Адже ж це – велика радість!

Проповідь Патріярха. Він говорить нестандартно, речево, повчально і – весело. Цей маленький зростом велетень знає, що велику владу має Церква в руках, і Він навчає прикладати цю силу на відродження і зміцнення української Держави. Владика Антоній закликає до братолюб'я, за спокій і творчий розвиток Батьківщини.

Довгою чергою йдуть до Хреста парафіяни й прочани, щоб доторкнутись до руки Владики Патріярха, а Він кожному дарує благословення й увагу, пізнає знайомих, нагороджує поцілунком тих, що заслужили. Підходить і дитина з блакитно-жовтим прапорцем. Саме до таких звертався Патріярх у своїй проповіді, коли найважливішим у побудові Церкви св. Миколая вважав те, що вона збудована батьками й дідами для внуків і дальших поколінь, так, як наші предки для нас будували... «Лікар казав мені, щоб я не їхав», – признався Патріярх. – «Але хто зна, чи ще трапиться така нагода? Оце мене Бог пробує, чи я ще на щось здібний!» Незабаром має сповнитися 50 літ духовної служби нашого верховного Отця... «Мої козацькі ноги витоптали чужину і підтопталися. Але я двічі об'їхав Україну цілком, а третій раз майже».

«Ми маємо чим похвалитися перед цілим світом, – сказав Патріярх. – Ви охорошили наш народ. З ваших очей світиться бажання єдності». А далі, незлим словом згадуючи нещодавні суперечки в Україні, Патріярх зауважив: «Свята Софія і Святий Андрій перед нами вже не замикають браму». А щодо поділу в релігійному житті нашого народу, Патріярх надіється, що з добром у серці «ми один одному будемо в очі дивитися». Патріярх високо оцінив роботу теперішнього священика Церкви, отця Біляка, у Консисторії і у своїй парафії. Після цих слів, Сестрицтво, під проводом Єфросинії Бережної, нагородило отця Біляка хрестом.

Хор невтомно співає свої найкращі молитви – безпомилково, неголосно й виразно (заслуга диригента і співаків). Служба скінчилася, і помалу всі від'їжджають до ресторану на бенкет.

Починається відчитування привітання, трохи задовге, але важливе. Привіт надіслав Президент УНР М. Плав'юк і заступник міністра закордонних справ, постійний представник України при ООН, Геннадій Удовенко. Наголошено той факт, що в підвалини Церкви покладено цеглинку з Храму св. Софії в Києві. Наш посол Удовенко відзначив багатогранну діяльність

Патріярха Мстислава I, його незмінне прагнення до Консолідації нашого народу, його теплоту до всіх течій нашого народу, його теплоту до всіх течій нашого народного руху. Банкет прикрасило танкове привітання молодих танцюристів з Маямі, що обдарували Патріярха калачем і китицями квітів.

Архиєпископ Антоній, знаний своєю красномовністю, вітав нову Церкву двома мовами. Отець Борисенко, голова У[Н]Ради проф. Михайло Воскобійник та інші промовці підкреслювали важливість створення нового культурного осередку. Аджеж нова Церква, наш маленький собор, це – собор душ наших. Мимоволі пригадується красні слова нашого достойного письменника Олесь Гончар: «Людина прагне продовжити себе у далеч майбутнього». І далі: «Я вірю в зодчих». «Ті, що побудували його (собор – Г. Ч.) думали про вічність. Людині властиво прагнути вічності, знаходити в ній для себе мету й надхнення». Коли Антоніна Гусак, одна з головних рушійних сил будови, говорить про пляни на майбутнє, очі її розцвітають, і вона стає молодою. В плянах і доповіді, й концерти, і спільні трапези, і лекції – не дарма ж при церкві збудована простора, гарна заля... Це – оаза для сучасних і майбутніх поколінь. Як сказав Олесь Гончар, «Собори душ своїх бережіть». Збережемо!

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 14, арк. 71–74.

Машинопис з рукописними правками, примітками, оригінал.

№ 8

***[Доповідь] Ганни Черінь «Шевченківське Свято в Осередку св. Андрія,
Норт Порт, Флорида», [1993 р.]***

Наш Осередок щороку ретельно готується до вшанування улюбленого Поета, батька нашого народу. Хор, декляматори й солісти не одну годину витратили на репетиції, що, зрозуміло, дало добрі наслідки. Публіка зібралась

численно, з усіх громадських організацій Норт Порту й околиць. Новиною цього року була доповідь професора д-ра Михайла Воскобійника, що, не зважаючи на дуже несприятливу погоду 13 березня (найбільша за сторіччя буря спричинила 47 смертей тільки в самій Флориді!) – все ж наш доповідач прибув і звеличав свято своєю присутністю і своєю промовою.

Др. Воскобійник, що донедавна був Головою Української Національної Ради, минулого року, під час святкування Першої річниці Незалежності України, в Києві, в числі делегації Екзильного Уряду УНР передав мандат і реліквії Урядові України. Тож цей свідок славних подій приніс нам привіт з України і свій власний огляд Тараса Шевченка в осягненні української Незалежності. Доповідь д-ра Воскобійника називалась: «Т. Шевченко – ідейний будівник незалежності України», і саме в такому аспекті була розвинена архітектура промови. Прямолінійно й сконденсовано розглянув доповідач п'ять основних пунктів, що вплинули на формування ідеології й філософії Поета: 1). Кріпацьке походження було зародком протесту проти соціального й національного поневолення. 2). Географічне походження Шевченка (Правобережна Україна), розповіді діда про Гайдамаччину, Польське повстання 1830 р. дали основу до історичних творів Шевченка про недавнє минуле України. 3). Перебування у чотирьох столицях і зустріч із передовими мислителями Росії, Польщі й України розширили культуру й освіту Шевченка. 4). Свободолюбні ідеї декабристів та польських революціонерів дали приклад для формування спротиву в Україні (Кирило-Методівське братство). 5). Арешт Шевченка у 1847 році й заслання в Оренбург означало викреслення десяти літ із життя поета – а разом із тим – вигортування зброї Поета, з якою ми перейшли трудний шлях, що привів нас до Незалежності.

Поет поставив своє слово на сторожі знедолених українців, яскраві полум'яні заклики поета привели до здійснення його заповіту. Тепер – на оновленій землі – Україна будує державу з «праведним законом».

Доповідач закінчив свою промову висловом обоготворення Поета, що був нашим пророком, захисником і вчителем, ідейним будівничим нашої Держави. Мистецьке обрамування Шевченківського свята в основному лежало в руках працьовитого диригента, інж. Павла Грабовича, що з'єднав співаків Осередку й парафії св. Марії. «Заповіт» відкрив свято, а «Реве та стогне Дніпр широкий» завершило його – співала вся громада, стоячи. Хор виконав досить складні музичні твори на слова Шевченка: «Думи мої» (муз. Євгена Козака), «Розрита могила» (муз. Г. Давидовського), «Учіться, брати мої» (муз. Д. Котка) та інші. Солісти др. Є. Савчин та М. Андрушко добре заспівали три пісні на слова Шевченка, а декляматори Е. Гриньків, Я. Зелез і Г. Король з умінням і почуттям прочитали вірші Тараса, що стосуються якраз до сучасної ситуації в Україні: «І мертвим, і живим...», «Ісаїї глава 35» і «Молитва». В радіощах відновленої Державности, в надіях на повну перемогу, хор звучав повноголосно й енергійно. Це було дійсно державне вшанування Свята Вічності Тараса Шевченка.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 3, арк. 35–36.

Машинопис з рукописними правками, оригінал.

№ 9

Доповідь Ганни Черинь «Українські героїні» в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія в Норт-Порті (Флорида, США), 28 лютого 1993 р.

Ганна Черинь

Неділя 28 лютого 1993 12 год.

Українські героїні

В офіційному американському довіднику World almanac and book of facts, 1993, є те, що сповнює серце радістю: в нім вперше в новітній історії Україна представлена як повноправна, незалежна, рівна серед рівних держав;

історія України починається від Трипільської культури, 6 тис. літ перед Христом. Не дійшли до нас з того часу письмена, але залишилися унікальні, своєрідні малюнки, що їх можливо створили перші українські героїні. Не збереглися пам'ятки про їхні вчинки, але лишився їх талант, з якого нитки й барви вплелися в мистецтво всіх наступних поколінь. Сьогодні їх героїзм скромно репрезентує моя сукня. На чолі славного походу українських героїнь іде княгиня Ольга, що, помстившись за смерть свого чоловіка, заступила його при державнім кермі і 18 літ зуміла [в]тримати мир. Літопис не дарма каже про неї «Вона була мудріша від усіх людей». До неї сватався древлянський князь Мал, потім грецький цар Константин, але ця первохристиянка України посвятила життя державі синові, і внукам. Це – перша свята Землі Української. В зорянім небі України сяють душі мужніх жінок, що в тяжких умовах, в ріжний спосіб помогали Україні, рятували її. Адже Героїзм – це також настанова української жінки, що не затримувала плачем і благанням свого чоловіка, свого сина, а благословляла їх у бій, так що вони ішли без вагання, без внутрішнього розламу. А жінка лишалася годувати, виховувати й охороняти дітей. Проте, коли це було конечно, жінка ішла збройно обороняти Батьківщину, як це зробила Олена Зависна в обороні Буші. А з новіших часів варто згадати Галину Журбу²¹[...] Найкраще написала про героїзм українських жінок Олена Теліга, що й сама була величною героїнею України.

Олена Теліга «Мужчинам»

З вибухом Першої Світової Війни прийшла пора українським жінкам стати збройно на боротьбу за українську державу. Ще підлітками група українських дівчат вправлялись у володінні словом і зброєю, а коли організувались [у] «Українські Січові Стрільці», дівчата вирішили стати до бою поряд із чоловіками.

Але спочатку дівчат до війська не приймали. То що ж? Олена Степанів й Софія Галечко дісталися туди «зайцем». На чолі з Оленою Степанів, дівчата

²¹ Текст нерозбірливий.

вербували хлопців вступати до Січі. Ольга Левицька, заручена з Дмитром Басарабом, хотіла відкласти одруження, але не дістала дозволу на вступ до війська. До цієї стрілецької когорти приєдналась Ганна Дмитренко-Ратич, яка кинула гасло «Тільки мечем Україна звільниться від окупантів». Красуні-стрілкині були взірцем для чоловіків – про них і досі лунають пісні:

«Личком, як мак, кругом козак, дуща стрілецька завзята».

До них приєдналась, у старшому віці, Павлина Михайлишин. Олена Степанів і Софія Галечко відзначились у боях на Маківці й дістали звання хорунжих. Доля Ольги Басараб, зв'язкової і харитативної організаторки УВО, була тяжка і трагічна – польська поліція заарештувала й замучила її, вимагаючи видати ланки визвольних працівників. Її мученицька смерть увінчалася безсмертною славою. Це – наша улюблена героїня, символ витривалості й вірності, і численні відділи українських жіночих організацій гордо носять і передаватимуть з покоління в покоління її славне ім'я. Про одну із славних стрілкинь, Софію Галечко, нам найменше відомо, можливо тому, що так швидко вона згоріла в огні боротьби. Енциклопедія Українознавства присвятила їй кілька сухих стрічок, а саме: «Галечко, Софія, 1891–1918, хорунжий УСС, в ряди яких вступила студенткою 1914 р. Відзначилася в Карпатських боях 1914–1915 рр.» Оце і все. «Хорунжий!». Навіть не «хорунжа». І ніде я не могла знайти більше про цю чудову жінку, нашу Жанну д'Арк. Довелось пошукати деінде.

В 1957 році визначений радянський український письменник Юрій Смолич опублікував двотомний роман «Рік народження 1917». Чимало цікавого в нім можна відкопати й прочитати між рядками, багато з чим не погоджуємось, а багато з чого й дивуємось: як міг він наважитись таке написати – і де дістав джерела? Певно, мав доступ до таємних документів. І з цього твору я багато чого довідалась про Софію Галечко, передовсім – що вона була одним із головних рушіїв української визвольної боротьби 1917–18 рр. Ось як змальовує Юрій Смолич вигляд і персональність Софії Галечко:

«Це була дівчина неповторної вроди. Чорне, двома крилами круга розкинуте на два боки волосся було в неї з потилиці коротко підстрижене під німецьку «бубікопф», але підбите спереду, над білим мармуровим лобом невеличким задьористим чубчиком. Такі ж чорні, шнурком витягнуті брови відтіняли це античне чоло знизу, і з-під них, прикриті густими й неправдоподібно довгими, одначе зовсім натуральними, віями, миттю блискали й одразу ж меркли – щоб за мить знову блиснути і знову примеркнути – двійко швидких, гострих, але разом і темних очей. Маленьке, але міцне і круте – вольове – підборіддя – завершувало цей чарівний образ бездоганим овалом матових щік. І посаджена ця виточена голівка була на в міру довгу і в міру тонку шию гордовитим, сповненим краси і гідности рухом. Зодягнута дівчина була у військовий мундир – сірозелений австрійський френч, на ногах мала високі шнурован[и]й гонведські бутси, і тільки коліна їй прикривали не рейтузи чи галіфе, а жіноцька, такого ж сукна, що й френч, коротка спідниця. Це була Софія Галечко – нині особиста секретарка голови Центральної Ради, а перед тим – аспірантка професора Грушевського у Львівському університеті. Але перших же днів щира українська патріотка покинула студії в університеті і стала до лав легіону «Січових Стрільців». Так пише Юрій Смолич! І далі ... «благочестива греко-католичка та ретельна студентка-історичка, чарівна Софія Галечко в легіоні усусусів відразу дістала офіцерське звання хорунжого, бо належний військовий вишкіл здобула ще до війни на студентській лаві, в українському спортивному товаристві «Січ»... В боях під Карпатами чарівній хорунжесі не поталанило: вона потрапила в полон і дістала свою койку військового бранця за колючим дротом в особливому таборі для австрійських військовополонених у Києві на Собачій тропі. Визволив її академічний патрон».

І так вона стала особистою секретаркою, більше – правою рукою проф. Грушевського, а потім, зі змінами в уряді, такі ж функції виконувала і при Винниченкові й Петлюрі. Вона вправно друкувала на машинці, вміла

стенографувати, складала розклад щоденних справ. Наскільки простудював Смолич документальні дані, свідчить мова Софії в цім творі: «Так єсть, пане професор. За розкладом о третій пополудні. Але я, прошу пана професора, допіру ся передовідала телефонічним способом у залізничному двірці: поїзд ся запізнює на одну годину і сорок п'ять хвилин і прибуде евентуально біля п'ятої, прошу пана професора». Поява Софії завжди викликала захоплення й залицяння «та панна Софія трималась неприступно і на всі зальоти відповідала погордливим поглядом», – каже Смолич.

З твору Смолича дізнаємось, що Софія, яку письменник постійно супроводжує епітетом «чарівна», носила револьвер, як особиста охорона Грушевського, а в портфелі тримала подушечку й валер'янові краплі для старого професора». А в рідкісні хвилини перепочинку читала вірші Олеся й думала: «А я також айстра?» Так, це була ніжна айстра з крицевою волею. Юрій Смолич зазначає, що й на Софійській Площі, в перших делегатів Військового З'їзду, трохи позаду Грушевського стояла його особиста секретарка. Вона приймала послів і амбасадорів, складала звіти і навіть лагодила стосунки між не завжди погодженими керівниками уряду: «Пане Презесе! Пане Субпрезесе! (Грушевський і Винниченко – Г. Ч.) Засідання ся продовжує. І дарма що була тільки підлегла, отже, мала б триматися на поштивій дистанції, дозволила собі лагідно підштовхнути обох до дверей». Її обов'язком було також сервувати чай і перекуску для офіційних прийнять, і вона це вміла. Смолич, не без захоплення, називає її жартівливо «Така собі елегантна центральна радочка». Так, вона була елегантною у своїм стрілецькім однострої і – часом – у скромній англійській блюзочці. В кінці твору, оборону Києва було доручено сотникові Андрієві Мельнику й Софії Галечко. Вона стала збройно на лінію фронту. В боях у січні – лютому 1918 загинула величезна маса українців по обох сторонах, імен не залишилось, і серед них була й відважна хорунжа Софія Галечко. Дата смерті Софії в Енциклопедії подана як 1918.

Проїшли часи підсовецької неволі й голоду, коли безславно гинули наші многострадні жінки, наступили бурхливі роки 2ї Світової війни. В лавах націоналістів повернулась в Україну талановита поетеса Олена Теліга, що поклялась уже ніколи не залишити Києва. І вона його не залишила. В Бабинім Яру спочиває вона на вільній уже землі, а її ідеї, її героїзм надхнув нові покоління українців до боротьби за волю.

Після війни настала розправа з тими, хто словом чи ділом брав участь або сприяв справі звільнення України з-під московського ярма. І тих, хто боролися у лавах УПА, і тих, хто їм давав притулок чи носив їжу, і тих, кого забрали в ясир німці, позасилали на каторжні роботи в Сибір та Казахстан. Жінки-в'язні в найтяжчих умовах берегли і плекали українську величну культуру – чи то в віршах, чи піснями, чи малюванням, чи вишиванням, чи всім тим синкретично сполученням. А коли, після смерти Сталіна, в таборах спалахнули повстання, з жінками розправлялися так же жорстоко, як і з чоловіками. Шляхетність ніколи не була властива московським катам. Вони ж бо визнавали рівні «права» жінок і чоловіків! І тому вони не завагались розчавити танками 500 героїнь Кінгіру:

Алла Коссовська «500 Героїнь»

В ув'язненні зросли мужні героїні – Надія Світлична, Ірина Сенік, Ірина Калинець, Ніна Строката-Караванська, Стефанія Шабатура, Оксана Попович і багато інших – з них деякі відвідали нас, а деякі й живуть у діяспорі, як зв'язкові між еміграцією і материком. Окреме місце серед героїнь посідає Алла Горська. За паспортом вона росіянка, хоч справді її батьки були українцями. Алла відчула поклик крові, перейшла на українську мову тоді, коли більшість укр[аїнської] інтелігенції ще говорила «на общепонятном» і фактично започаткувала «шестидесятників» заснуванням в 1959 році Клубу Творчої Молоді. За фахом вона була мистцем – монументалісткою, цебто, творцем великих картин і мозаїк, що оздоблюють міста й надають їм національного характеру. Алла хотіла, щоб той характер був український, щоб

з першого погляду на місто можна було впізнати, що воно – українське. І за це її переслідували, принижували і врешті підступно знищили. Поклін героїні віддало багато поетів і не-поетів, а серед них і дружина В'ячеслава Чорновола, Алена Пашко.

Г[анна] Ч[ерінь] А. Пашко Перед фотографією Алли Горської

Алла Горська боролась за Україну пензлем. А багато жінок боролись за неї пером. Ще від легендарної народної поетеси Марусі Чурай стелеться барвиста й трудна терниста дорога українських письменниць. Серед них найбільша, член нашої святої трійці Шевченко – Франко – Українка. Леся Українка змагалась із тяжким ворогом – невиліковною хворобою. Недуга не поборолася їй, не спрямувала на шлях скигління і нарікань – навпаки, вона здобула мужність і відвагу й дала нам прапороносця в бою за Державу. І не менша заслуга в цій її мудрої матері, Олени Пчілки, без якої ми не мали б Лесі.

[...] Микола Щербак «Леся Українка»

Наш Осередок щасливий тим, що в себе ми вітали і мали змогу близько, на дозвіллі й без поспіху познайомитися з героїнею останніх літ – Оксаною Яківною Мешко. Ця остання в когорті героїнь цілком своєрідна, особлива, спеціальна. Почалася її героїчна дорога з десятилітнього ув'язнення в беріївських таборах, куди вона потрапила безневинно, тільки через родинні стосунки. Мусіла лишити свого малолітнього сина. Але звільнившись із заслання, вона усвідомила своє покликання. В таборах вона познайомилась із українцями-патріотами і, коли прийшов час, відважно й одверто виступила на захист репресованих. Її син Олександр, художник-реставратор і вчитель, на похороні Алли Горської, виголосив прощальне слово і за те був звільнений з роботи, а потім і засланий у Хабаровський край, де його, хворого на туберкульозу, кидали в карцер. Оксана Мешко кинулась енергійно в боротьбу за врятування свого сина. Але не тільки про свого сина вона турбувалась. Вона стала матір'ю цілого знедоленого українського народу. В 1976 році вона,

разом з іншими десятьма відважними, стала засновником Української Гельсінської Групи (пізніше – Спілки). У неї на квартирі, на Верболюзній 16, збиралися нелегально борці за державну Незалежність, в тому числі дві героїні, що тепер проживають на Американському континенті – Надя Світлична й Ніна Строката-Караванська. Оксана Мешко була постійно наражена на брутальні обшуки, переслідування, за нею слідом ходили, як собаки, сексоти. А вона їх бачила і глузувала з них: «Ось я на Вас поскаржусь! Ото ви за мною ходите, а я ж вас добре бачу. Не вмієте робити свою справу: треба ж так, щоб я цього не помічала!»

Оксана Мешко безупинно писала заяви і протести, і від імені УГС, і від себе самої. Ось що вона говорила на Београдській нараді 13 грудня 1977 року: «Як мати, я відчуваю особисту потребу і громадський обов'язок звернутися до Світу, кричати про трагедію, кликати на допомогу [!]» Вона писала заяви до Верховного Суду УРСР протестуючи проти несправедливого присуду проти Валентина Мороза, безвідступно захищала всіх, кого несправедливо засуджено чи заслано.

А в січні 1988 року вона відвідала наш Осередок. Пам'ятаєте? Згадайте! Ми щасливі тим, що серед нас жила і з нами говорила справжня жива українська героїня, не така, про котру знаємо лише з книжок та спогадів інших, а жива, полум'яна, завзята, що в свої 84 роки могла нас навчати, як треба жити й діяти. Приїхала вона до нас збирати кошти на Українську Гельсінську Спілку, родовідницю РУХУ. Оксана цікавилась нашим життям, тішилась Флоридським кліматом, як справжня жінка захоплювалась і прикрасами та веселих барв сукнями, котрими може лиш перший раз у житті могла порадуватись. І в той же час це була красномовна бесідниця, аргументи якої не легко було подолати, дотепна, тактовна й переконлива. Про неї можна і слід було би дати окрему доповідь, а поки, щоб пригадати її прекрасне в своїй старості лице й почути голос, я попрошу нашого сумлінного відео-рекордиста

Степана Панькова висвітлити 5-хвилинну частку промови Оксани Мешко на відкритті пам'ятника св. Володимирові, 13 грудня 1988 року.

Відео – 5 хвилин

Оксана Мешко в цій промові, як ви зауважили, вжила спеціальний ораторський спосіб, що збуджує увагу й симпатію до промовця: вона запропонувала зачитати уривок із статті Євгена Сверстюка: «Я питаю згоди».

У своїх промовах і розмовах Оксана Яківна палко закликала нас до єдності. Вона високо ставила працю і ролі жінок в організованім житті: «Велика шана і дяка вам. Спасибі, що ви єсть». Оксана виступала за досягнення гласності в Україні, бо на той час гласність була тільки в Москві. Вона розповідала, як у Києві люди намагалися святкувати тисячоліття Християнства біля пам'ятника Володимирові, а міліція їх розганяла. Вона говорила про демонстрації в Києві і Львові: «Це не демонстрація, це – ВІЙНА!» Оксана Яківна не дожила до повної перемоги в цій війні – до проголошення Незалежності – але дожила до Суверенності і буревійно боролася за Незалежність. І як вояк на посту, вона померла дорогою з засідання 2 січня 1991 року, не доживши 28 днів до свого 86 року народження.

[...] вірш Лариси Мурович

Отак згадкою про знайому нам світлу героїню закінчую свою доповідь. Плеяда героїнь – наш прапор. Найбільше значення героїнь може в тім, що часточку себе вони передали кожній свідомій українці. З роду в рід, з покоління в покоління переходить їхня праця, їхня горда постава, їхня незламність. Казала Алла Горська: «Чому ми негідники й раби? Чому по сей день хворіємо хутором, не можемо вийти на орбіту, яка би Україну високо прокрутила?!» Софіє! Алло! Оксано! Україна незалежна! Ми вийшли на орбіту!

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 3, арк. 18–25.

Машинопис з рукописними правками, примітками, оригінал, копія.

№ 10

*Доповідь Ганни Черінь «Друга річниця Незалежності в Україні»
в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія
в Норт-Порті (Флоріда, США), 25 вересня 1993 р.*

Субота 25 вересня 1993 7 год

Ганна Черінь

Друга річниця Незалежності в Україні

(вступ до монтажу – відео)

Всечесні Отці й пані Добродійки, шановна Громадо!

Як завжди, Ви бичите мене перед нашими імпрезами, із вступним словом. Сьогодні мала бути доповідь інженера Ващинського, але в його родині трапилась сумна подія – помер у Німеччині його брат, і пан Богдан мусив від'їхати на похорони. Від імени Осередку і нашої родини висловлюємо щире співчуття панові й пані Ващинським, а доповідь пана Богдана переносимо на іншу дату.

Степан і я плянували ді[л]итися нашими вражіннями з України дещо пізніше, але сьогодні треба заступити, і ми це робимо. Отже, Степан покаже монтаж Другої Річниці Незалежності України, як це святкувалося в Україні. Кілька рядків пояснень до відео.

Незалежність цього року святкувалась притишено, без минулорічної помпи. Замість того, щоб дати імпакт в один день – 24 серпня – святкування було розділене аж на три дні. Урочиста церемонія в палаці «Україна» відбулася вже 21 червня. Як новому членові Спільки Письменників України, мені пощастило дістати для нас квитки до палацу «Україна» (всього на Спільку видали 5 квитків).

Ідемо до палацу. Хрещатик перенизаний великими рушниками – плакатами, з патріотичними гаслами типу «Добро і злагода – найбільше благо

для незалежної України». Святково вбрані люди линуть до палацу, і ми серед них. Перед входом велика оркестра грає бадьорі марші.

На сцені вже стоїть наш многострадний блакитно-жовтий прапор, входить президія й сідає в два ряди. Посередині Плющ і Кравчук. Після короткого вступу-відкриття виходить на трибуну Іван Плющ із тверезою й не дуже оптимістичною промовою. В середині промови на балконі гримнув вибух. Це лівий рефлексор. Тому дальші знімки, з половинним освітленням, темні. Плющ ані оком не моргнув, читав свою промову далі. Про Кравчука ні слова, і Кравчук ні слова не промовив. Промова була, на відміну від минулого року, коротка. Більш ніхто не виступав. В антракті в фойє виступав народний ансамбль із піснями й пританцюванням, а потім почався святковий концерт, також коротший, ніж минулого року, переважно силами молодих талантів. Почала лауреатка конкурсів, молода диригентка Вікторія Жадько з Одеським Оркестром Філармонії (муз. Лятошинського). Були й мистці діяспори: диригент Ерл, співачка Волянська). Діти Полісся пречудово виконали танок «зайчиків».

23 і 24 серпня в парках Києва відбувались відкриті концерти. На жаль, дощ став на перешкоді. Лавки були мокрі, тож людей було менше, ніж сподівались – підстелювали на лави пластичні покривальця, як хто мав... В трьох парках артист Філармонії Борис Лобода читав мої вірші. На найкращий з цих концертів, 24 серпня, коли вже й сонечко виглянуло, ми, на жаль, не могли прийти, бо в той час я мала виступ на радіо.

24 серпня зранку на Хрещатику відбувся біг-маратон (також під дощиком!), а потім – парад військових оркестрів. Всього їх було понад десяток – грали й виступали струнко, шкода тільки, що за ними не йшло війська – але його можна було уявити й прикидати думкою, скільки в нас армії... А дощ припустив. Всеж вулиці були всіяні людом. Стояли під парасольками, а коли пройшов останній оркестр, люди рушили вслід за ним. Оркестр загравав до танцю, і парасолі пустилися в притупування.

Далі ви побачите мій виступ у радіостудії, з диктором Задорожним. Цей виступ передавався закордон, і наш пан Мартюк його чув у Порт Шарлотті.

Увечорі на вулиці, особливо на площу Незалежності, висипала молодь. Кока-Кола заспонзорувала виступи рок-груп, що зчинили несусвітній крик і вереск (якось група «Аура»). Перекрили Америку по дикости! Але мотто концерту «Україна молода – неподільна!». А спонзороваї віддячено такою реклямою: «[Кока-Кола – Це –] чарівний напій».

Закінчуємо монтаж читанням віршів Ганни Черінь у виконанні артиста Бориса Лободи в одному з парків Києва.

Цьогорічне свято відбулося спокійно, без помпи, але головне – що це найбільше наше Свято відбулось, і Незалежна наша Держава є і буде!

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 3, арк. 51–52.

Машинопис з рукописною приміткою, оригінал.

№ 11

***Програма Андріївського вечора та доповідь Ганни Черінь
в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія
в Норт-Порті (Флорида, США), 11 грудня 1996 р.***

Програма

Андріївського вечора в Осередку св. Андрія, Норт Порт, 11 грудня 1996

Керує програмою Ганна Черінь.

Музичні керівники Микола Андрушко і Зоя Филипович

Конферанс'є – Мадмуазель Жіжі – Женя Семенюк

1. Вступ. Ганна Черінь

Гумористичні вірші: Передвиборча кампані[я]

Слава вареникам!

2. Лекція поетики. Професор – Ганна Черінь.

Студенти: Степан Склярчук

Степан Паньків

Соня Барусевич

Люся Гарасимів

3. Квартет «ВЕСЕЛА КУХНЯ»: Надя Лобур

Дада Ломницька

Женя Петрина

Осип Серна

Диригує Микола Андрушко

4. Ганна Черінь: гумористичні вірші Рівновага

Причина

5. Читання [с]тудентських віршів і нагороди.

6. Ганна Черінь. Розповідь про Клюб Здоров'я.

7. П'ятий гопак

8. Ганна Черінь. Гумористичний вірш Віровизнання

9. Модерний дует Одарки й Карася Галя й Володимир Король

10. Ганна Черінь гумор. вірш «Гостина Бур'яни»

11. Ансамбль Калабанда: Калабанські коломийки.

12. Приїжджайте грітися до нас! Оля Пастернак

13. «У нашій калабані» Виконує ансамбль «Калабанди».

Микола Андрушко – оркестра

Соня Барусевич

Степан Паньків

Ігор Білинський

Оля Пастернак

Люся Гарасимів

Іван Попічак

Леся Івашко

Маруся Серна

Маруся Ковальська

Осип Серна

Володимир Король

Зоя Филипович

Галя Король

Слава Малюк

Валя Мушинська

Святий Андрій, основоположник церков в Україні, – патрон Осередку його імені в Норт Порті. Осередок і церква імені св. Андрія засновані в [...] ²² році подружжям Володимир і Павлина Різники та ще кількома ентузіястами української культури. З того часу щороку відзначається я[к] храмове свято, а незабаром до святкового обіду прилучився і традиційний Андріївський вечір. З давніх давен в Україні збирались в той вечір молоді – і старші – дівчата, щоб поворожити про свою долю. А в ті часи, як, врешті, й тепер, основною проблемою дівчат було заміжжя. Кожна мріяла вийти за чоловіка, щоб і їй був любий, і батькам щоб подобався. Отож, існував спеціальний ритуал ворожінь та пісень, в ході яких дівчина з завмиранням серця чекала відповіді на свої мрії й бажання. Не було тут і без сміху та жартів.

Наприклад, дівчата виходили надвір, в морозний засніжений вечір, і [к]идали черевик з правої ноги. Куди впаде носом черевик, звідти чекати нареченого... Або приводили в хату собаку й розкладали на підлозі балабушки. Чию собака вхопить першою, та дівчина скоро заміж вийде, а котру не схоче їсти, та дівчина лишиться старою дівою. А то ще виходили на вулицю й питали стрічних, як їх звать. Так мав би називатись майбутній чоловік. Тішились, якщо то було ім'я любого їй хлопця. І так далі.

Тепер часом молодь ще виставляє ці звичаї на сцені. У нашім Осередку ми часом мали ворожок-циганок, часом розповідали про ці звичаї в гуморесках, часом давали комічні сценки на ці теми.

Сьогоднішній вечір піде під знаком Андріївських звичаїв, все на весело. Програмою керує Ганна Черінь, що переплітає програму гумористичними віршами на сучасні теми, а зокрема з життя нашого Осередку і взагалі українських мешканців Норт Порту й околиць. Вона проведе комічну лекцію навчання поезики, цебто, науки про те, як писати вірші. Чотири «студенти» продемонструють, що вийшло з їхньої науки. Буде також квартет «Весела

²² Не зазначено автором.

Кухня», що «гатиме» на горщиках, ложках і склянках. Подружжя Галя й Володимир Королі проспівують дует: п'яний чоловік і його сердита жінка. Буде і танцюрист, гість із Канади, Степан Склярчук. Кінцевою точкою буде виступ ансамблю «Калабанда», що означає «банду» з «Калабані». Це українське слово «калабаня», що означає «калюжа». Калабандисти вийдуть в білому одязі з пальмовими гілками в руках, а гатиме для них Микола Андрушко на акордеоні. «Калабанда» виконає дві жартівли[ві] пісні на слова Ганни Черінь. Буде в нас і «мовчазне» конференс'є, мадмуазель Жіжі, що заповідатиме програму плакатами.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 4, арк. 12–13.

Машинопис, оригінал.

№ 12

Доповідь Ганни Черінь «Нова українська поезія», [не раніше 1999 р.]

Ганна Черінь

Нова українська поезія

Поезію не купують. Її навіть мало хто читає, але її люблять слухати й деклямувати, особливо на свята. На свята, бо вона – СВЯТА. Наше серце в будень мовчить, але воно не глухе. Воно слухає. Справжній поет, хоч диплома на знання поета, нема, тому поет, що він вміє відкрити й заторкнути серце.

Сьогодні буде мова про найновішу поезію. Вже відгомоніли колишні модерність – Вороний, Хвильовий, Семенко, Тичина, затихають і їх пізні послідовники – нью-йоркська група, але виходять на сцену постмодерністи. Один із них – Микола Воробйов, 1941 року народження, лавреат, поет із великим багажем. Він ще й досі грається в постмодернізм.

«Охороняючи пустелю їси сам / Пісок вдивляється пильно/
Самотність скипить на зубах / Білі зуби з піску виглядають»

Зрозуміли? А може таке?

«Скажу тобі більше: як хтось сів у трамвай, то й ми вже
сіли у трамвай».

Зрозуміли? Ні? Ну то й не треба. Бо ви вже забули як треба їздити трамваєм,
тільки в авті вмієте...

Але от Леонід Талалай, народжений також у 1941 році, також лавреат –
але стабільний поет-класик, незрівняний пейзажист і майстер мініатюр.

Ліс

Осілля виставка мозаїк,

Порожні погляди сови.

Уже ночами примерзає

Кленове листя до трави

Вогонь калини життєдайний.

Хвилюють звуки і сліди,

І ліс настільки незвичайний,

Що в нього входиш назавжди.

Який малюнок! Сказати б натюрморт, але [ж] це не «мертва природа,
а жива і невмируща. Свій вірш Талалай ще й припечатав словом «назавжди».

А може й писати без рим:

Стьобає Петрів батіг

Дорогу з обох боків,

Що ярм біжить щаслива

Через ярій,

Спекотень.

Жнивень.

В долині/ грушева крона/ гойдає

Доспілі дзвони.

Спішить на веселий тік/ той день/ що годує рік.

А там...

І світанок сірий, А там.../ Недалеко сівень,
 Передвесільник щедрій/ Сватам відчиняє двері.
 Яка строфічна побудова! І оці питомі загадкові талалаліївські «а там...»
 з трьома крапками – щоб спинились і уявили.

А ось і модернізм його. Подумайте – і уявіть:

Завтра влетить і розбудить мене,
 В люстро загляне і чашу обстежить,
 Зайцем по стінах стрибати почне,
 Пилу стовпище нахилить, як вежу.
 Завтра вбіжить і весною дихне,
 В люстро загляне і брови підмаже.

З люстра очима покличе мене

І, де цілувати, пальцем покаже.

Зрозуміли? Хто це? Та ж сонце. І кохана.

У Талалая переважає лірика, пейзажна і задушевна. А патріотизм?

Він саме в українських пейзажах. І в таких рядках:

Краще очі ворону,

Ніж Вкраїну ворогу.

Попрошу Галину Король познайомити нас із віршем Талалая «Брат мій соняшник».

Є в Києві цікава поетична родина: Батько поет – Дмитро Чередниченко. Його дружина – поетеса Галина Кирпа. З нею ми знайомилися кілька літ тому. А їхня доня – також поетеса, Оляна Рута. Вони відважно тримають на плечах так звану «Маленьку академію» в приміському селі Гнідені, виховуючи патріотичну талановиту молодь і видають пресу та книжки.

Галина Король прочитає дві поезії Дмитра Чередниченка:

«Дві жінки» і «Так душу тривогою коле».

Поряд із старшими роблять в «малій академії» перші кроки молоді поети.

Їх навчають писати згадані вище поети. На мою думку, навчити людину бути поетом не можна – хіба що графоманом. Але можна навчити розуміти поезію і розвинути природний, Богом даний талант.

Ось віршик 12-літньої дитини, що вчиться віршувати Галинки Мельник:

Місяць – це скибка дині,
Що її діти кусають і кусають.
Місяць – це скибка кавуна,
З якої горобці вилущують насіння.
- Хай вилущують, – каже місяць, –
З мене не убуде.

Ми всі турбуємось про Крим, хочемо, щоб він був українським, а там же засилля російської мови. Але парадоксально, саме в Криму, в Севастополі, діють бойові патріоти. Там гучно дзвонить «Дзвін Севастополя», там, від найстаршого поета Дмитра Вітюка до наймолодших поетів-інженерів 1960-тих років народження, дружно встають українці на захист Батьківщини. В 1999 році вони видали колективну збірку «Проліски» і словами офіцера Миколи Гука, проголосили:

Разом здобудемо народну свободу!
Ніколи ніхто не вмер і не вмере!

Олена Гринник, родом із Вінничини, через шум російської мови чує:

«Здається, чаєчка кигиче по-українському».

Осі два вірші поетів цієї когорти:

(Галя Король читає Олекси Іскрянського «Хто я?» та Ірини Муленко «Я народилась»).

В усіх кінцях світу є українці і є українські поети. Американських і австралійських ви трохи знаєте. А от в Румунії є поет Степан Ткачук. Він вже на пенсії, але колись же був молодим. Молодим він і лишився у своїх віршах. Як це не дивно, Румунія – одна із небагатьох країн, що субсидувала українську літературу, тож Ткачук – редактор української преси і автор багатьох книжок.

Галина Король прочитає два його вірша:

«Дзвони протверезення» і «Кобзар Тарас»

Ось вам іще його маленький вірш «Мамо, тату»....

Не цурається розумного модернізму Леся Романчук із багатого молодими талантами Тернополя. Вона тривожно спостерігає, як із Тернополя (та й не тільки з Тернополя!) масово виїжджають люди на чужину і так оцінює ситуацію:

Рідний дім ніхто з добра не кине,

Щоб шукати щастя хто-зна де...

Наша щедра Мамо-Україно,

Чом не бережеш своїх дітей?

Відповісти можна: діти України, чом не бережете свою Матір, чом покидаєте її?

Леся Романчук також протестує проти класичних лабет – але не дуже завзято:

Галина Король читає «Я визнаю».

Ще один приклад молодечого, розумного і потрібного модернізму в однієї з наймолодших. Їй 17 літ, вона з Вінничини. Катерина Калитко по конкурсу вступила на стипендію до Києво-Могилянської Академії і завойовує одна за одною премії на поетичних конкурсах, в тім числі і в «Смолоскипі». Треба зауважити, що наш член Осередку, Богдан Ващинський, допоміг Катерині видати в 1999м році її збірку поезій «Посібник зі створення світу». Двома віршами з цієї збірки закінчимо наш оптимістичний огляд нової української поезії.

Я читаю вірш К. Калитко «Підстави для впевнености»

Галина Король «Дороги».

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 4, арк. 26–30.

Машинопис, копія.

*№ 13**[Стаття] Ганни Черінь «Краса – це наша сила»,**[друга половина ХХ ст.]*Краса – це наша сила

Заснований у 1952 році Український Національний Музей, завдяки невтомній праці його довголітнього, тепер уже покійного директора, д-ра Романа Вереса та кількох його працюючих помічників, пройшов через тяжкі етапи в несприятливій оточенні, мужньо вистояв і не занепав, а виріс і зміцнів. Тепер наша колонія на півночі Чикаго стала знана під офіційним іменем «Ukrainian Village» (до речі, це не зовсім «село». В ЗСА «село» стоїть на тім самім рівні, що й місто, відрізняється хіба що розміром. Нас же в Чикаго таки не досить для того, щоб назватись «Українським Містом», ніде правди діти).

Музей фігурує в туристичних маршрутах, і до нього під'їжджає спеціальний «культурний» автобус. Отож, до нашого музею приходять не-українські відвідувачі, часом і цілі екскурсії. Мусимо виправдати свою репутацію, бо в тім самім списку є і такі на весь світ славні об'єкти як Інститут Мистецтва, Музей Науки й Індустрії, а також і наш, покищо не на весь світ славний, але надійний Інститут Модерного Мистецтва.

Гості перш за все звертають увагу на наші манекени в українських строях. І вже давно стояло питання про скляні шафи для таких манекенів. Щоб дістати на те кошти, дирекція музею, а спеціально імпрезова референтка п. Анна Кульчицька та її вірна помічниця – Віра Самиця влаштували 12 червня цього року Показ Нагороджених Вишитих Сукенок, після чого була лотерія мистецьких творів.

Хоч соняшний літній день віднадив багатьох на пікніки, градації та родинні прийняття, все ж у привітній залі СУМА зібралось яких 150 осіб полюбуватись нашими народніми шедеврами. Пані Кульчицька за сценою

швидко шикувала модельок у тематичні групи, і одна за одною пані й панночки виводили на сцену барвисті, різноманітні й часом химерні вишиті й апліковані вбрання.

– Вибачаюсь, але це вбрання не підходить, – промовила упорядниця до однієї дівчини, одягненої в обтислі штанці й вишиту блюзку.

– Чому? За те, що штани? Чи ж то ми такі вже старосвітські?

– Ні, через блюзку. Вона румунська.

Блюзка справді була румунська, але близька до буковинської. Як подумати, то від нас крадуть, або, м'яко кажучи, позичають все, що хочуть, далші і ближчі сусіди то може й нам можна взяти те, що гарно, трохи його зукраїнізувати та й присвоїти? Адже ж навіть наші рідні шаровари запозичені від турків, та чи тільки одні шаровари?..

Тематично сукні групувались у «народні», «княжі й боярські», «барокові». «трипільські» й мішані, що їх ще можна б назвати «різні», «всякі» й «ніякі». Вони були вишиті бойківськими, буковинськими, косьмацькими, яворівськими, сокальськими, польськими, київськими, полтавськими, гуцульськими й трипільськими vzорами, всіми українськими стібами і навіть аплікацією. Пані Кульчицька милується старовинними взірцями, що застосовують срібло, золото, намисто й навіть хутро. Цей стиль відображає часи нашої найвищої слави, і тепер ми його мусіли би відновити й розвинути. Взагалі, коли порівняти з неписаними законами й догмами вишиваних вечорниць яких десять-п'ятнадцять літ тому, тепер відчувається лібералізація норм «питоменно-українського» мистецтва. Те, що раніше вважалось неможливим і «єретичним», тепер вважається гарним, модерним, свіжим і таки непомильно українським. Як і все на світі, наше мистецтво, в тім числі й вишивка, не стоїть на місці, а росте, розвивається і розквітає.

Моделі були різні. Першою вийшла панна Марійка Банах, вбрана в весільну сукню, вишиту ніжно по серпанку. За нею йшли пані й панночки різного віку й комплекції. Заповідачка, панна Ліда Ткач спеціально

завважила: «Чому вишиту сукню мусить мати тільки молода і струнка дівчина? Відповідний крій і підбраний взір всім буде до лиця». І після цього на сцену вийшла досить опасиста, але симпатична старша пані. Далі заповідачка зазначила, що чоловіки можуть і мусять носити вишите вбрання. На ці слова з'явився, на жаль, єдиний у цім показі, чоловік у вечірнім убранні з вишитою сорочкою. А ще цікаво, що одну з сукенок вишивав 82-літній пан. Тепер же настало рівноправ'я, отож кожний чоловік може братися за голку.

В коротких перервах між групами моделей були музичні номери і акробатичний танок талановитої Люсі Струс.

Льотерія, квитки вступу, і кава з солодким дали приблизно ту суму, що потрібна для скляних шаф. Отже, ця маленька мета досягнена. За це подяка належить перш за все нашим десятком найкращим мистцям, що дали чудові твори для вигравання, ентузіястним моделям, серед яких були й деякі вправні, професійні (Мирослава Струк), працівницям Музею, що, разом із директором, п. Емілієм Басюком, подбали про смачний буфет, а перш за все – невтомній і талановитій керівниці цієї імпрези пані Анні Кульчицькій, що позбирала й посортувала всі сукні, багато з них з її власної колекції. Більшість із тих сукенок були її роботи, а крім того – проекти надзвичайно талановитої Соломії Кавки, Анни Білинської, Александри Савин та інших. Серед моделей з'явилася також і Ганна Черінь зі своїми вишивками.

– А що ви тут робите? Ви ж письменниця!

– Та то наші люди літературою не дуже цікавляться. Онде Віра Вовк і Леся Храплива витинанки ріжуть, Докія Гуменна мальованки вимудровує, а я вишиваю.

Кінцева заувага: закінчилась вистава, модельки чимдуж швидше покидали свої князівські та боярські сукні й вийшли в залу в джинсах і строкатих сукнях. Вишита краса піде знову до скринь. А чи не краще було б носити наше вбрання до театру, у гостину, до своїх і до чужих, а також і на працю – до бюро? Добре було би для пропаганди?

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 14, арк. 39–41.

Машинопис з рукописними правками, оригінал.

2.2. УКРАЇНСЬКІ ДІЯЧІ ОЧИМА ГАННИ ЧЕРІНЬ

№ 14

Доповідь Ганни Черінь, присвячена вшануванню пам'яті

Романа Завадовича²³, [не раніше 31 травня 1985 р.]

Сьогодні ми прощаємося з видатним дитячим письменником, учителем і опікуном нашого доросту, Романом Завадовичем. І хоч ми знали, що вже роками він тяжко хворів і не раз був на порозі іншого світу, вістка про Його смерть вразила нас, як несподіванка, бо не хочеться вірити, що вже Його з нами нема.

І хоч у нас, українців, заведено шанувати талант і працю здебільша після смерті, Романа Завадовича любили й шанували і за життя, хоч і не цілком так, як Він того заслужив, але так, як наша еміграція спроможна. Його твори вивчали у школі, Його книжки видавали і купували; Йому влаштовували літературні виступи й дитячі вистави і навіть ювілей. А це тому, що з Романом Завадовичем було зв'язане тісно наше найдорожче – наші діти і внуки. Шанували Його і за виключну побожність як почесного братчика Його парафії.

Ця талановита людина цілковито віддала себе дитячій літературі. Роман Завадович знав, що його завдання – жити своїм талантом школу і створений ним журнал «Веселку», навчати наших дітей рідної мови, історії, звичаїв

²³ Роман Завадович (1903–1985) – український письменник, редактор дитячого журналу «Веселка» (США), в якому друкувалися твори для дітей Ганни Черінь. Член Об'єднання правцівників дитячої літератури ім. Л. Глібова (ОПДЛ). Відомий під псевдонімами Роляник, М. Маморський та ін.

і патріотизму. Вже третє покоління навчається на творах Завадовича, і не забудуть його і дальші покоління з роду в рід.

Він, як вояк, стояв на стійці, готовий кожну хвилину до бою за виховання наших дітей. До останніх днів не випускав він з рук пера, хоч і не легко було йому вже це робити. А він усеж знаходив рими і ритми, вигострював ними українські ідеї і творив [ще] нові, останні писання для дітей. Він до останнього знаходив слова привіту й заохоти і для своїх співпрацівників – письменників дитячої літератури.

Але хоч і як відважно він боровся з недугою, прийшов тужний час розставання з цим світом, і от ми тепер проводжаємо Його в далеку останню дорогу.

Як би хотілося натомість привітати його хоч би з 85-літнім ювілеєм! А натомість, від імени Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді, прощаюся з нашим засновником, ідеологом і відданим працівником. Він не помре увесь. Лишаться жити Його книги і герої, лишаться з нами Гоца-Драла, Гномик-Том-Томик, і сойка-штукарка, і Телесик, і Хлопчик з Зеленого бору, і всі ті, що їх нам на радість і науку створив незабутній Роман Завадович.

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 17, арк. 5.

Машинопис з рукописними правками, оригінал.

№ 15

***Доповідь Ганни Черінь, присвячена Миколі Щербак, виголошена
в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія
в Норт-Порті (Флорида, США), [не раніше 1991 р.]***

Микола Щербак

Познайомлю Вас ближче із другим нашим сусідом-поетом – Миколою Щербакком. Цей поет не применшує, а прибильшує свій вік – бо з причин

безпеки мусів свого часу скоротити, щоб не причепились совєтські людолови, в той час, коли ми були безборонними втікачами в Німеччині. Микола народився 26 листопада 1916 року в с. Топильна на Черкащині. Отож, Микола доганяє віком Валентину Юрченко.

Виріши в Шевченковім краю, Микола проніс через усі країни й моря негаснучу, тремтливую, болючу, невігойну любов до Батьківщини, і це через усе життя домінувало в його віршах. Микола – стовідсотковий лірик, співець краси рідної землі. Чужі країни радували його хіба тільки тоді, коли він шукав і знаходив подібність до рідної природи; шукав немов євшану, духмяного зілля України – рути, м'яти, васильків, волошок, чебрецю... Всі ми знаємо про чудесне зілля-євшан, що відроджує національну свідомість, любов до батьківщини. Але ніхто ніколи такої трави не знайшов. Її нема. Микола певний, що наш євшан – то чебрець. В перекладі словники називають його «thyme». Але ми вживаємо «Thyme» для куховарства, а чебрець не можна. Перекладу для «чебрецю» нема. Це органічне, неперекладне зілля України, її євшан.

Як склалося життя Миколи Щербака? Спочатку непогано: він закінчив усі належні школи, втім числі Харківський інститут журналістики, працював в українських газетах і мав щастя зустрічатися з зірками української поезії – Сосюрою, Малишком, Рильським – вони хвалили здібного юнака й навчали його. Але – як каже Микола – «війна перевернула все догори дном». Прийшла мобілізація в армію, полон, з якого пощастило вирватись. І закордоном Микола був щасливий на зустрічі з молодими талановитими мистцями. Там і я в Німеччині познайомилась із ним. Поскитавшись у Німеччині, знайомим нам усім шляхом опинився, вже з дружиною, в Америці. Двоє діток народились – син Ярослав і донька-ластівка Єлизавета (Ляля). Лялю Ви мабуть також бачили в Осередку, разом із її синочком, Миколиним онуком Петрусем. А син Ярослав загинув у віці 58 літ від страшної недуги; за нього ми не раз молились в церкві святого Андрія.

Багато горя зазнав Микола, та ще й своя власна недуга після удару мозку. Але в житті його не все було погано: відпрацювавши на фабриці, Микола перейшов на працю в радіо Свобода, де він подавав короткі, змістовні огляди творчості діаспорних письменників. Це дало поетові змогу зосередитись на українськiм мовленні й культивувати свою і нашу правильну мову. Микола був одним із редакторів мовного кутка в «Свободі» – «Мова про мову».

Подиву гідна поетична пам'ять навіки закарбувала в творчості поета картини рідної природи: «нивами-житами не пролізе вуж», «шипшини цвіт», «блакить небес і бронзу колоскову», «серпень у полях серпанками димить», «і соняшник замріявся коло тину» «де пахне терпко живиця», і – ЧЕБРЕЦЬ! З його віршів виглядає село України: хатина, горобці і горлиці, м'ята, калина, і «мати в кохтині» – вічна синівська любов. Теми Щербака – минуле і сучасне України, слава борцям за волю, вірність традиціям і мові України. Це він передає і дітям – для них він писав охоче і щедро; видав кілька дитячих книжок, з яких особливо ніжна і приємна «Волошки» – друга, після чебреця улюблена квітка України. Він розповідає дітям про те, що бачив і чув дитиною в Україні – і про Чорне море, і про Шевченків дуб, і про птахів та квіти, і про вірність Україні, і про вірність Україні, про все, що може цікавити й навчити добра дитину. Під боком у поета сиділо двійко його дітей – перші слухачі й критики.

Щербак щедро постачав віршами діаспорні журнали, школи українознавства і осередки. Його «Віршована абетка» була введена в українські школи на еміграції як підручники.

Щербак видав шість книжок поезій для дітей і дорослих: «Вітри над Україною» (1947), «П'яний чебрець» (1953), «Багаття» (1959), «Волошки» (1969), «Пахощі суцвіття» (1982) і підсумкову книжку вибраних поезій «Чебрець» (1991). Залишилась невиданою книжка поезій «Цвітіння» (1938–39).

Микола Щербак уважається майстром мініатюр, проте в нього є довші вірші, поеми, присвячені борцям за волю України: Йосипові Позичанюку, Петлюрі, Коновальцеві, Тарасові Чупринці, Олені Телізі, Іванові Ірлявському, жінкам Кінгіру ... Вірш «Майдан Софії» висловлює непохитну віру в відродження України.

Поетична майстерність Миколи Щербака висока. Він до зубів озброєний гострими метафорами, меткими ракетами епітетів, магнетом чіткого ритму й милозвучним сполученням слів.

Разом із чітко висловленим патріотизмом – це гарна, приємна й необхідна поезія, це той чебрець, що своїм євшанним магнетизмом тримає нас нерозлучно з Україною.

Оце коротко про нашого Миколу.

А тепер – слухайте!

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 3, арк. 100–101.

Машинопис з рукописними правками, оригінал.

№ 16

***Доповідь Ганни Черінь, присвячена Євгену Сверстюку, виголошена
в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія
в Норт-Порті (США), 23 листопада 1993 р.***

Вівторок 23 листопада, 1993

Літературний вечір Євгена Сверстюка

Всечесні Отці і пані Добродійки, шановна Громадо!

Сьогодні мені припала велика честь розпочати літературний вечір нашого дорогого гостя з України, Євгена Олександровича Сверстюка. Ще ніколи мені не доводилось брати участь у такому літературному вечорі, бо Євген Сверстюк – письменник особливого типу, подібного не знайдете в

українс[ь]кій літературі. Євген Сверстюк виходить поміж нас в ореолі страдника за правду, що 12 найкращих літ життя віддав сибірській каторзі тільки за те, що проголошував слово правди й не хотів від нього відмовитися. Євген Сверстюк – піонер шестидесятників, вже легендарних героїв, один із піонерів новітнього українського відродження, а тепер – один із провідників боротьби за втримання й скріплення молодого української державности.

П'ять літ тому, у присутності світлої пам'яті Оксани Мешко, ми відзнач[и]ли в нашій Осередку 60-літній ювілей Євгена Сверстюка, так що вже трохи знайомі з його біографією й творами. Нагадаю Вам знову коротку, але почесну біографію нашого любого письменника.

Народився Євген Олександрович Сверстюк на Волині, в родині малописьменного доброго господаря, що з нагоди народження синочка подарував йому морг лісу. Мати мріяла, щоб син став священиком, і так послали його до Луцької духовної семінарії – але не надовго: в вересні 1939 року з-під Польщі рідна земля підпала до советів, а потім – до «нових советів» – гітлерівської Німеччини. По війні, закінчивши Львівський університет, Сверстюк пройшов аспірантуру в Київському педагогічному інституті. В 1965 році в Одеському університеті захистив дисертацію на ступінь кандидата педагогічних наук на тему: «Особливості розуміння старшими учнями мотивації поведінки літературних персонажів». Вдумайтесь у просторий наголовок цієї праці – і знаючи Сверстюка, ви зрозумієте, що тут урився конфлікт між офіційною советською настановою до викладання і тлумачення літератури і оцінкою Євгена Сверстюка.

По тому Сверстюк працював викладачем і редактором. Ви, так само, як і я, здивуєтесь, що наш промовець плинно й надхненно й образно викладає свої ідеї без написаного конспекту. Отак дивувались і керівники учбових закладів, та й колеги-викладачі, що звикли до стандартних попередньо написаних, може й списаних із шаблону, лекцій. До нього стали приглядатись й прислухатись, що привело до підозри й уникнення контакту з Євгеном. Зате це зблизило його

з тільки що появленими шестидесятниками й до міцної, вічної дружби з Іваном і Надією Світличними, Аллою Горською, Михайлиною Коцюбинською, Василем Стусом, Ліною Костенко. В 1965 році Сверстюка звільнили з праці за виступ перед волинськими вчителями. Він пробував друкуватись у «Вітчизні» та інших журналах України, але його часто обходили як «неблагонадійного», тож п'ять років Євген працював редактором в «не-літературній царині – в «Українським ботанічним журналі». В 1968–70 роках виступав на захист дисидентів (Чорновола, Валентина Мороза, Караванського), домагався вияснення обставин убивства Алли Горської. За це його знову звільнили з роботи, а в 1972 році заарештували. 12 літ відмучився Євген Сверстюк в сибірських таборах, працював там столяром. Табори надірвали здоров'я але козацька кров сильна і, слава Богу, тримає його як то кажуть у повній бойовій готовності.

Повернувшись із заслання, Сверстюк не міг знайти собі місця, гідного його талантові й переконанням, а столярський фах, набутий у неволі, пригодився і після звільнення – принай[м]ні, не треба було гнути шию перед владу імущими. Свої дбайливо опрацьовані статті, насичені поетичними образами й філософсько-етичними міркуваннями, Євген Сверстюк тепер став друкувати закордоном, головно в Самвидаві через видавництво «Смолоскип». В 19[6]8 році в журналі Київ таки видрукували його славетну працю «Собор у риштуванні», що підняла твір Олеся Гончара як прапор українського відродження. В 1970 цей твір, разом із іншими статтями, був виданий у Парижі, а в 1972 р. «Самвидав» надрукував книжку «Широке море України» – під редакцією і співпрацею Євгена Сверстюка. Тепер Євген Сверстюк періодично публікує літературно-критичні й філософські статті та розвідки. Особливу увагу він приділяє нашим смолоскипам духу – Тарасові Шевченкові, Франкові, а з нових – обожнюваному ним Василеві Стусові, якого він називає Базилевсом (по-грецькому – царем).

В 1993 році вийшла нова книга Євгена Сверстюка «Блудні сини України» – есеї широкого діяпазону, від історії до філософії, літературознавства й релігії».

Євгена турбує сучасний стан України, моральний стан її. Перед нами всіми стоїть завдання – завершити будівництво Собору в ринку. «Стрімка течія підхопила наш корабель і понесла. Команда розгубилась, бо геть зникчємніла в роки споживацького життя». Однією з найважливіших ділянок нашого життя Євген Сверстюк вважає релігію. В тяжкі часи люди прибігають до Бога, і священник у нових обставинах повинен виконувати нову ролю – морального провідника нового підростаючого покоління. Саме на допомогу новітній українській Церкві пішов Євген Сверстюк – поет і філософ – він став редактором газети «Наша віра», котру ми отримуємо в нашій Осередку і читаємо. Не буду забирати дорогого часу – Євген Олександрович розкаже сам про себе і про свої твори. Щоб не було вам сумно, закінчу таким анекдотом: питає Ніксон Брежнєва: – А чи є у вас дисиденти? – Ні, нема. – відповідає Брежнєв. У нас є досиденти, сиденти і одсиденти. Отож, Євген Олександрович був і досидентом, і сидентом, і відсидентом, але був він також і справді дисидентом, і за це ми його шануємо і любимо.

По ходу його виступу буде деклям[ація] пані Галя Король і слово д-ра Турули.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 3, арк. 61–63.

Машинопис з рукописними примітками, оригінал.

№ 17

*Доповідь Ганни Черінь, присвячена Світлані Кузьменко, виголошена
в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія
в Норт-Порті (Флорида, США), 8 грудня 1993 р.*

Літ[ературний] вечір Світлани Кузьменко 8 грудня 1993

Всечесні Отці і пані Добродійки, шановна Громадо!

Три роки тому ми мали приємність вітати в нашій громаді поетесу з Канади, з Торонта – Світлану Кузьменко. Тепер, з весною української державности, до нас рясно прилітають солов'ї, ластівки, а часом і просто горобці з України, і поети діяспори з пошаною і приязню дають їм перше місце на трибуні. Поети діяспори натомість їдуть в Україну, де їх вітають з ентузіазмом земляки українці. Але й серед нас поети діяспори не затихли, соловейко співає і тут, часом як кардинал, часом як мокінг-бірד – пересмішник. Своєю поезією поети єднають материки і діяспору, зміцнюють взаємний зв'язок і єдність.

Саме до таких поетів належить і наша сьогоднішня гостя – Світлана Кузьменко. Світлана – не чужа мені, вона – дружина мого покійного двоюрідного брата, поета Бориса Олександрова, і мати моїх двох племінників, один із яких – мій любий хрищеник. Але якби ми й не були ріднею, Світлана мені рідна по призначенні – ми – поети – також неформальна, але тісна сім'я.

Світлана – дочка Чернігівщини, яку залишила ще дитиною. Трьохлітньою втратила матусю, а потім і батька, лишившись сиротою з молодшим братом. Війна, скитання, табори, одчайдушні спроби здобути освіту, тяжка праця в Канаді... Життя Світлани осяяло одруження з ніжним поетом Борисом Олександровим, але шлях їхній ішов через труднощі і щоденне змагання за шматок хліба і за освіту, за кращий фах. Виросли діти, але пішов у незнану далечінь чоловік. Світлані перебороти тяжку травму мабуть же поезія допомогла. Вірші такі, як «Кожний день я пишу тобі по

листу», «Вдова», «Горік ти дві берізки посадив» у збірці «Вічний проростень» дають уяву про переживання молодої вдови і про те, як вона переборює біль.

Матеріальні труднощі сповільнювали літературний успіх поетеси – не було коштів на видання книжок, не було й часу ї[х] писати. А всім, хто пробував щось писати, хоч би то був тільки лист до друзів, відомо, що як не запишеш думку, вона щезне навіки...

І всеж Світлана стоїть тут перед вами не з порожніми руками. У неї є дві гарних збірки поезій «Вічний проростень» (1981) і «У сяйві променів» (1984). Перед тим, у 1976 році, з'явилася книжка оповідань як[і] умовно можна назвати гуморесками типу «хе-хе» (не га-га-га!). Назва всієї книжки «Новоталалаївськ[і] рефлексії». Перше ж оповідання у цій книжці вводить читача в «одну з мальовничих частин південної Каліфорнії, де розкинулося місто Нова Талалаївка». Міста такого, звичайно, не існує, але коли я була в Україні, мене запевняли, що воно є, свідченням чого є твори Світлани Кузьменко. Вітаємо нашу поетесу з нанесенням Нової Талалаївки на мапу світу!

Вірші Світлани ніжні, як то кажуть, жіночі – таких вона й бажає собі. Вони всі зв'язані ідеєю правди, гуманності, добра, любови до рідних і друзів, вірністю Батьківщини. Цікаво, що в одному із своїх віршів Світлана каже: «З дому пишу...» З дому – цебто, з України, яку Світлана ледве пам'ятає, але для неї це – дім. У віршах її наука дітям – мати просить сина не йти далеко від дому, але знає, що «юні крила несуть його в голубі простори». Багато віршів її присвячені дітям, синам. А ще більше науки знайдете в творах для дітей – є три дитячих книжечки у неї, що будуть перевидані в Україні. На простім веселім прикладі поетеса показує дитині, як то зле буває, коли покинути своє рідне й пристати до чужого. Мораль: якщо курка хоче стати качкою, то може втопит[и]ся, як спробує плавати з качками. Це вам кілька штрихів до образу нашої гості. А решту домалюють її твори. Я подам вам плян сьогоднішнього

вечора, а тоді буду мовчати, щоб твори Світлани витали в цій залі вільно й легко, щоб вони запливли вам у саме серце.

Отже, наша мила Галина Король розпочне вечір чотирма віршами поетеси. Тоді Світлана Кузьменко зачитає уривки з роману «Кленове листя золотом горить» – широкий задум, що простирається через великий простір часу і відображує багато деталей еміграційного життя включно з прикметами багатьох визначних мистців.

Далі Галина Король прочитає гумористичну новелетку «Буся», а тоді авторка зачитає свої найновіші вірші.

Отже, починаємо вечір!

Дорогі присутні! Дякую Вам за увагу, а ще більше дякую невтомній і подивугідно згідливій, охочій до праці й допомоги Галі Король за гарне читання поезій. А ще-ще-ще більш дякую поетесі Світлані Кузьменко за її різдвяний подарунок – читання її чудових віршів. Від новель до великого роману – великий шлях! Бажаємо Світлані твердо й чітко йти по цім шляху!

Поки я вас відпущу додому, маю кілька важлив[их] оголошен[ь]:

Попередньо оголошена доповідь професора Сергія Білоконя відбудеться не в суботу 11го, а в неділю 12 грудня під час Храмового обіду. Всіх запрошуємо купувати квитки на Святковий обід у пані Соні Пелячек.

15 грудня в середу о 7 год. – Андріївський вечір на-весело.

17 грудня, в п'ятницю – Різдвяний базар вже від 10 год.

22 грудня о 7 год. збори управи Осередку.

29 грудня о 7 год. в середу плянуємо виступ кобзаря з України, Олега Марцинківського.

Крім того Церква св. Миколая Купер City відзначає після Служби в неділю 19 гр[удня] 50-ліття Церк[овної] Служби Свого настоятеля отця Біляка [...]

Просимо енергійно співдіяти з нашими виставами й зібраннями.

На все добре!

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 3, арк. 64–66.

Машинопис з рукописними правками, примітками, оригінал.

№ 18

Доповідь Ганни Черінь, присвячена Валентині Юрченко, [не раніше 2000 р.]

Валя Юрченко,

дівоче прізвище – Святенко – народилась 19 вересня 1910 року в Кременчуці, на Полтавщині, в родині лікаря. Тато й мама були артистами в аматорських гуртках, тож доня ще з дитинства входила в атмосферу мистецтва й літератури. Здобула вищу освіту в галузі споживчої кооперації. Одружилась із агрономом Вадимом Гребінкою. В буревії II світової війни подружжя мусіло залишити Батьківщину; в Німеччині тяжко працювали на бетонній фабриці, а коли прокотилась навала примусової «репатріації», чоловіка Валентини схопили енкаведисти і потім знищили. В «діпівським» таборі Гайденав, де і я зустрілась і заприятелювала з Валентиною, вона познайомилась із колишні[м] сотником Іваном Юрченком і одружилася з ним. В них народилася улюблена донечка Наталя, яку ви не раз уже бачили в нашій церкві й Осередку, а також, на жаль, у похороннім заведенні на панахиді по її раптово загиблїм чоловікові. Переселившись до Америки, родина Юрченків відпрацювала на тяжкій фізичній роботі, а потім вони знайшли трохи легші праці, головним же чином присвятили життя громаді: він – як учитель і директор школи українознавства, вона – як вихователька «суменят», редактор і письменниця, що охоче відгукувалась на всі потреби української діаспори. 12 літ тому відійшов у кращий світ вірний друг Валентини, Іван Демидович. Валентина тяжко це пережила, але сумувати просто не було часу: вона виховала двох дітей, внуків і, навіть вийшовши на пенсію, не сповільнила

своєї громадської праці. Вона стала однією з кращих дитячих письменниць еміграції і, після Незалежності, цілої України ця мила «бабуня-клопотуня» щедро сипала своїм діточкам-«курчаточкам» золоті зерна поезії. Її віршики «Ясенець-співунець», «Курочка Кокиня», «Весели цвіркуни» радісно щебетали зі сторінок «Веселки», «Крилатих», «Соняшника» та «Живої води» в Україні.

Для шкіл і гуртків друкувались і передруковувались понад 250 творів; з того вийшла друком книжка «Веселі цвіркуни». Дві пісні покладено на музику. А для дорослих? Також написано чимало й гарно: 40 оповідань, нарисів, три повісті, півсотні ліричних віршів, десятки статей, репортажів, рецензій... Майже все друковано в пресі, але фінансова неспромога не дозволила видати нічого книжкою, аж поки в 1996 році з'явилась і дебютна, і підсумкова книжка віршів «Вечірні етюди», про яку можна сказати коротко – хоч раз, та гаразд... Творчість нашої поетеси ширококрила, смілива, всеохоплююча і сучасна. Її теми: героїка України, видатні особи, відзначення подій минулого й сучасного, чесна, розумна релігійна тематика, співчуття до індіан, роздуми про життя і старість, урбаністичні твори і навіть деякий «футуризм» – рік 2050й...

Як хто поцікавиться, може уважно прочитати такі перлини цієї книжки як «Чужинка», «Пастка», «Добро і зло», «Материнське серце», «Нічний страх», «Самі собі»... В останній поезії Валентина, не лякаючись, поетично, але тверезо оцінює свій поважний вік, підводить підсумки гарного творчого і трудного життя. А проблеми її віршів дуже близькі всім вам... Валентина Юрченко малює словами. Її пейзажні вірші – як гарні натюрморти: «Понурі хмари, фіалково-скорбні, ховають кволий млявий день...» або: «Кружляє жовтень у танці в золотому, як жар, намисті»... «Вибіг красень – олень, диво крутороге, лісова модель». Ви подумайте тільки! «Лісова модель!»

Про старість Валентина міркує так: не треба доганяти молодість, не доженете. Краще берегти заслужене добро: дітей і внуків. Додамо: – і правнуків...

І тоді «Велет-місто... ранок стріне в життєвій силі». Такі рядки Валентина написала не так давно: в 1995.

Чудово, що Вітчизна полюбила й оцінила твори Валентини. В 1997 році її прийняли до Спілки Письменників України, а в 2000 році Спілка Письменників привітала Валентину з 90-літтям.

Отже, многая літа, Валентино!

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 3, арк. 102–103.

Машинопис з рукописними правками, оригінал.

2.3. ІНТЕРВ'Ю ГАННИ ЧЕРІНЬ ЩОДО ЇЇ ПОДОРОЖІ ДО АВСТРАЛІЇ

№ 19

Інтерв'ю Ганни Черінь щодо її порожі до Австралії, [2 травня 1980 р.]

Інтерв'ю з п [анами] Самбірськими

п'ятниця 5/2 1980

1. Розкажіть про свою подорож. Як це сталося?

Почалося із здавалось би нереальних мрій. Надумалась туди поїхати просто з непереможної жадоби мандрів. Написала до єдиного знайомого в Австралії – мого літературного приятеля Дмитра Нитченка-Чуба, що з ним я востаннє бачилась у Німеччині 30 чи більше літ тому. В листах згадала, що хотіла б хоч би десь удома зустрітися з українськими письменниками Австралії й побачити цю далеку, незвично-дивну країну. Дмитро Нитчен[ко] запрошував, я обіцяла, але реальних заходів не робила. Аж тут настала нафтова криза й конфлікт з Іраном, і я вирішила відбути цю подорож. Тепер – або ніколи! Всупереч прислів'ю, пізно може означати ніколи. Натиснула на всі важелі і стала готуватися до подорожі. Нитченко вже домовився з місцевими

організаціями про три вечори. Преса й радіо вже за три місяці оголосили про мій приїзд, почали знайомити публі[ку з] моїми новими творами. Як я вже замовила квиток на літак, взяла перо [в] руки й написала такого вірша:

(читати «Лечу в Австралію»)

2. Ну, і як же, така була Австралія, як ви її уявляли?

Так і ні. Признаюсь, що перед поїздкою я «підкувалася», цебто прочитала багато літератури про Австралію, вибираючи найновіші відомості. [Багато] з них виявилися неправильними або застарілими. А про тамтешніх українців я читала в книжці «Українці в Австралії», але ця цінна книжка далі 1956 року не йде. Зі збірок «Під евкаліптами» й «Нові обрії» я трохи довідалась про українське життя, а головне – про їх письменників та мистців. Ну, і ми тут бачили й чули Зою Когут та Ірину Залеську. Австралія зустріла мене страшною спекою, біля 88 ступенів. Через брак часу я одразу ж, зійшовши з літака в Мельборні та яких десять хвилин поговоривши із Дмитром Нитченком, одразу сіла в авто і в товаристві Нитченкової дочки Лесі Ткач та її сина Юрка помчала до Аделяїди (понад 46 миль). Їхали майже не зупиняючись і всю дорогу безупину говорили – знайомились! Уявляєте? Але ж і надивилась я на Австралію! Вона мені явилася у всій своїй своєрідній і неповторній красі – без штучних прикрас, така, як є. Потім, ми поверталися до Мельборну іншою, довшою дорогою, бо хотіли побачити кенгуру – і побачили. Я купила для них цілу хлібину, але нагодувати весь той табун міг би тільки сам Господь Бог, зробивши з тієї хлібини п'ять тисяч. Бо кожна одна кенгуру ум'яла б без труду зо дві хлібини, отож я розумію австралійських фермерів, що дуже нарікають на кенгуру і нічого не мають проти, щоб із їхніх шкір робили хутрянки. Австралія природна – пустельні степи на яких ростуть лише евкаліпти різних порід і австралійські акації. Але в містах люди садять, що кому бажається: хто берези, хто дуби, а хто пальми й олеандри. Тому передмістя Мельборну чи Сіднею більше нагадують Фльоріду, ніж Австралію. Тут ґрунт для дерева чудовий: встроми гілку – полий – і буде рости.

3. Де ж Ви побували?

Я була в Австралії місяць і від ранку до ночі була як не на ногах, то колесах. Оскільки я, крім п. Нитченка, не мала там знайомих, то була готова, між своїми трьома літературними виступами, подорожувати на власну руку. Для того й купила ще в Америці необмежений квиток на австралійській залізниці і однією з перших запланувала подорож в саме серце Австралії – в пустелю біля Ейрського моноліта. Але – розвіялись мрії. Я не усвідомила, яка Австралія величезна. Вона ж площею приблизно рівняється ЗСА! Поїздом я ледве б доїхала до Ейра, але вже не встигла би на наступний літ[ературний] виступ у Сіднею. Отже, мій залізничний квиток лишив непочатим, бо мої любі друзі скрізь возили мене своєю тойотою. Я встигла побувати в Аделаяді, Сіднеї, Мельборні та їх околицях, а також полетіла на острів Тасманію. І скрізь знайшла нових друзів, що гостинно мене приймали, ще й возили на екскурсії.

4. Як же пройшли Ваші літературні вечори?

Поперше, їх було не три, а багато більше, бо зголосилися інші ще й інші українські осередки, тільки не вистачило днів. Навіть у Тасманії я мала зустріч із Тасманськими запорожцями в їх Народнім Домі, хоч і серед тижня. Зустрічі були дуже успішні, сердечні, люди мене вітали, і навіть у кожному осередку хтось із місцевих віршунів присвятив мені поезію. В кожній були відгуки на мій вірш «Лечу в Австралію». Через те, що його опублікувала «Вільна думка» ще пер[ед] моїм приїздом, місцеві поети мали час для своїх відгуків. Ось уривки з тих поезій.

«Вона відчуває, як щира людина,

Що весь народ України – то її родина.

Це в неї природно виходить, не штучно», – висловила пані Войцехович в Аделаяді.

А в Сіднеї пані Оля Ільків прочитала:

Ось жіноцтво із Сіднею

Квіти їй підносить,

А коала сіла скраю

Й собі пхає носа.

(ту коалу – це знаєте, такий австралійський ніби ведмедик – мені вони й подарували. Не живу, звичайно, а зроблену з кенгурячого хутра).

В Мельборні пані Галина Корінь зауважила, що Австралія – це не кінець світу:

Звідси й далі змандрується, пані –

Тобто, в царство, що зветься Тасманія,

Щойно потім на Місяць чи Марс...

а я на це відповіла: «Вже маю квиток до Тасманії!»

А вдома отримала ще один вірш навздогін – також із Сіднею, в котрім авто хвалить мене за відважність у критиці й робить мені такий комплімент:

Як кукабара сіла пишно

На евкаліпт – і цвірінь-цвірінь.

А кукабара – це австралійська пташка, що справді не цвірінькає, а тільки сміється, отак: кукакакака!

5. А що можете розказати про життя українців у Австралії?

Воно там дуже цікаве, активне й товариське. Я, признатися, дуже їм заздрила – що вони без перешкод, не боячися нічого можуть навіть пізно подорожувати, збиратися, працювати. Правда, вони також розкидані по передмістях, але не з тих причин, що ми – їх ніхто не витиснув зі свого місця; вони просто шукали кращих діляниць. Уряд і населення до них ставляться прихильно й привітно, є урядові матуральні школи²⁴ з українською мовою, що їх фінансує уряд. Є кілька газет, є в кожному великому місті кілька радіопрограм, за які не тільки нічого не треба платити, а навпаки, уряд ще й платить дикторам, і між ними є дуже благодійне змагання за кращу програму. Є народні доми, школи, гарні церкви, табори для молоді. Є ті самі проблеми, що

²⁴ Матуральна школа – від польськ. matura (іспит на атестат зрілості, атестат зрілості) – тобто середній загальноосвітній навчальний заклад.

й у нас, особливо з молоддю, але в нас вони далеко болючіші. Я помітила, що коли читала свій вірш, те місце, де мені здається, що «у вашій громаді не існують партійні сварки...», то в залі здійснювався сміх.

В Австралії, так само, як і в нас, є талановиті малярі, актори, співаки, танцюристи, а також письменники й поети. Я так рада була зустрітися з душею української літературної Австралії – Дмитром Нитченком та з його так би мовити династією: обидві дочки проводять радіопередачі, внук Юрко Ткач перекладає українські твори англійською мовою й розповсюджує книжки про Україну; зять Віктор Ткач має неабиякий хист до малювання й разом із дружиною інформує громаду про важливі події українського життя. В Сідней я бачила письменників Онуфрієнка й Гарана, а в Мельборні для мене влаштував гостину, скликавши всю [«сметанку»] небіж нашого Дмитра Грушецького – Неван Грушецький та його дружина Настя. Вони мене просили передати щирий привіт п. Дмитрові й його родині, що я й роблю з ласкавого дозволу панства Самбірських. Пані Ірена Залеська прекрасно відчитала мою гумореску, так, що я сама з неї на всю залю реготалася. Поетеса Боженна Коваленко, також і талановита писанчарка, надзвичайно гарно деклямувала мій вірш. Молодий декляматор Рижнів та кілька інших, в тім числі подружжя Грушецьк[их], так порадували мене відмінним читанням моїх творів. А є ще такі у них і талановита гумористка що саме [з]адебютувала збіркою «Який Сава, така й Слава». Поки що вона ховається під псевдо Лесі Богуславець, але я догадуюсь, хто це. Завершенням була дружня зустріч із Зоєю Когут в її домі. Багато чудових людей зустріла я в Австралії.

6. А як там наші жінки?

Вони чудові! Активні, агресивні, вродливі – і тримають три кути кожної громадської будівлі. Ліплять вареники, організовують більшість імпрез, збирають кошти, виголошують промови, влаштовують виставки, воюють з москалями та іншими супротивниками...

7. А вони там є?

Ого-го, ще й скільки! Вони до Австралії прибули з Китаю й досить міцно між евкалиптами вкоренилися. З цього приводу я під час інтерв'ю з п. Грушецькими склала такий експромт:

Тут багато в нас слов'ян,

Православних християн.

Як зустріну, то й питаю:

Ви з Києва – чи з Китаю?

А вони шиплять, як змії:

«А ви тоже із Росії?»

Отож, росіяни увесь час намагаються відбирати наше мистецтво, та виставляти, як своє. І з ними невтомно воює українське жіноцтво Австралії. Особливо відзначається в цій відважна голова відділу СУА Аделіди, пані Дуся Островська. І перемагає їх.

Що ж, розповідати можна ще багато-багато. Через брак часу мої інформації неповні й еkleктичні. Але ті, що хочуть почути більше, хай трохи почекають – поки я напишу репортаж.

На закінчення передам усім українцям Америки гарячий братній привіт від усіх українців Австралії. Так вони мене просили.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 18, арк. 1–5.

Машинопис з рукописними правками, оригінал.

РОЗДІЛ ІІІ

УЧАСТЬ ГАННИ ЧЕРІНЬ У КУЛЬТУРНИХ ЗАХОДАХ

№ 20

*Лист Ганни Черінь до Михайла Голинського щодо організації її творчого вечора у «Мистецькому стоваришенні “Козуб”» (Торонто, Канада),
19 жовтня 1962 р.*

Чікаго, 19 Жовтня 1962

Вельмишановний Пане Голинський

Борис Олександрів передав мені Вашу згоду на мій літературний вечір у «Козубі» та готовність оплатити мій проїзд. Я в своїм листі до Бориса зазначила, що можливо доведеться мені летіти літаком, щоб на п'ятницю встигнути, а він висловив сумнів, чи під силу буде «Козубові оплатити таку «люксову транспортацію». Я не претендую на це, наша угода покриває поїзд, раунд тріп Чікаго-Торонто, не знаю зараз точно, скільки саме, а якщо я братиму літак, то вже на свою кишеню ту різницю беру, як і витрати за прогаяний робочий день. Ще я прошу, щоб особа, що сидітиме при касі, була ласкава заопікуватися продажем моїх книжок, за що від мене дістане безкоштовний примірник для себе.

На Вашу адресу я вже вислала свою книжку, це Вам буде основний «матеріал» для вступного слова. В листі до Олександрова я зазначила, де можна знайти матеріали про мене, вони в останніх пресових виданнях, тому знайти їх не важко. Але Борис в листі, що я сьогодні отримала, просить, щоб я вислала матеріали до Вас. То я трохи висилаю, всього і не можна, і не варт, бо не думаю, щоб про мене так багато можна було говорити. Я також питала Бориса, чи могла б у Вас яка співачка заспівати пісню Китастого на мої слова,

дуже гарну і не часто співану, бо ноти ще не друковані. Оскільки Борис забарисився з відповіддю на два тижні і нічого про пісню в своїм листі не згадав, я просто посилаю Вам ноти в числі інших матеріалів. Якщо співачки у Вас нема, або мало часу, то я заберу ноти (і інші матеріали), як буду в Торонті. Посилаю Вам Літ[ературну] Сторінку з «Укр[аїнського] Голосу» та рецензію Мандрики «Поетичні Акварелі», що мені дуже подобається, але я не хотіла би, щоб мій «Чорнозем» сприймався, як акварелі. Мені хотілося, щоб вражіння від них було глибше. Але, можливо, я помиляюсь... Ще є рецензія В. Жили в «Свободі» за 29 серпня і Бабія в «Укр[аїнському] Житті» десь на початку липня, в Укр[раїнських] Вістях за 19 серпня стаття Н. К., статті в «Промені» за серпень і «Жін[очому] Світі» за вересень та в інших. Є кілька рецензій на мою першу збірку «Крещендо». Саму збірку має Борис, коли б вона Вам була потрібна, або я могла би Вам вислати (маю ще кілька десятків їх), а також можу вислати Вам інші матеріали, коли Вам надісланого замало, а дістати згадане Ви не можете. Також прошу мені надіслати Ваші запитання і зауваження, що могли би виникнути у Вас в процесі підготовки вечора. Борис мені дав адресу одного із декляматорів, я вже йому вислала книжку, а сьогодні ввечорі надішлю кілька інструкцій. Щодо інших двох декляматорів, то я вже згадувала в першій своїй листі до Бориса, що перша моя вимога, чи, вірніше, прохання до декляматорів – це простота, сердечність і відсутність фальшивого пафосу. Перед вечором ми, само собою зрозуміло, проведемо пробу, бо, спеціально, монтаж поеми потребує деякої координації. Пару місяців тому, я мала три літ[ературних] вечори під час вакацій, і всі три пройшли добре, хоч я не мала часу як слід підготуватися. Сподіваюся, що тепер, при кращих умовах для підготовки і для проведення імпрези (не вакаційний час), вечір пройде з добрим успіхом для мене і для Вас. Прошу мені написати, скільки у Вас в середньому приходиться публіки і скільки можна розрахувати придати книжок? Моя книжка в м'якій обкладинці коштує 2.50. Твердих я вже маже не маю

Прошу мені написати, якщо маєте якісь іще зауваги, і наперед дуже дякую за Вашу гостинність і поміч.

З щирою повагою до Вас²⁵

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 95, арк. 2.

Машинопис, копія.

№ 21

*Лист Ганни Черінь щодо організації її творчого вечора
у «Мистецькому стоваришенні “Козуб”» (Торонто, Канада)*

20 жовтня 1962 р.

20 ЖОВТНЯ 1962

Вельмишановний Пане Романик!

Борис Олександрів сповістив мене, що Ви були ласкаві згодитися деклямувати мої вірші на літ[ературному] вечорі «Козубу». Я Вам за це щиро вдячна, і на пропозицію Бориса, звертаюся просто до Вас із деякими поясненнями щодо тексту. Вивчати на пам'ять нічого не треба, то було би і забагато. Але я дуже прошу Вас прочитати текст і добре з ним ознайомитися. Особливо поему «Лист із України», де Ви читаєте кілька розділів. Я надіслала було Борисові шкіц програму, вже маю одну зміну. Вірш «Гості», що оригінально читали б Ви, читатиму я сама, причину цього розповім при зустрічі. Але Ви починаєте літ[ературну] програму віршем «Симфонія» з поеми «Чорнозем», ст. 74–76. Крім того, прошу вибрати один вірш із книжки, що Ви думаєте, добрий і добре у Вас звучатиме. (Крім «Андрій», «Травневий Дощ», «Як не Мерзнути» і «Андрій» і «Гості», що вже є в програмі).

Друга частина програми – монтаж поеми «Лист із України». Ми четверо читаємо деякі розділи, а пропущене я розказую, дуже коротко. Починаю

²⁵ Без підпису.

монтаж я коротким вступом, вводжу зміст до розділу 6. Ви читаєте розділи 6 і 7, ст. 182–184. Далі читають інші, а Ви знов читаєте слова автора в розділі 21, ст. 202–204. Тоді знов інші. Тоді Ви читаєте розділ 35, ст. 224–225. Знов інші. І останнє Ваше читання – кінцевий розділ 40, ст. 230–231.

Чи Вам все ясно, відносно послідовності і змісту деклямацій? Ви з чотирьох декляматорів (включаючи мене) маєте бути найбільш «пробоевим», героїчного темпераменту. Я читаю те, чого інші декляматори не хочуть чи не можуть.

Вибачте, що я Вам надіслала книжку без посвяти. Я підпишу її після вечора, коли познайомлюсь із Вами і знатиму, що на книжці написати.

Дякую Вам наперед за Вашу співпрацю. На все добре!

З пошаною до Вас²⁶

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 95, арк. 3.

Машинопис, копія.

№ 22

Лист представників «Мистецького стоваришення “Козуб”»

(Торонто, Канада) до Ганни Черінь, 16 грудня 1962 р.

Письмо ч. 2 / 1962

Торонто, дня 16.XII.1962

До Вельмишановної Пані

Ганни Черінь

Чікаго.

Вельмишановна Пані!

Управа Мистецького Стіваришення «Козуб» у Торонто пересилає Вам щире спасибі за Ваш цікавий і гарний Авторський Вечір, яким Ви обдарували нас і нашу публіку.

²⁶ Без підпису.

Дуже мило було нам вітати Вас у нашому Клубі та саме Вашим Авторським Вечором розпочати діяльність новообраної Управи.

Гарне спасибі!

Усі недоліки Вечора просимо зарахувати бракові вміння і досвіду нової Управи й вибачити нам.

Із щирим привітом
і правдивою пошаною
за Управу Мисьтецького Стіваришення «Козуб»

[підпис]

І. Боднарчук
(голова)

[підпис]

Н. Мудрик-Мриц
(секретар)

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 95, арк. 7.

Машинопис з автографами, оригінал.

№ 23

Лист Романа Завадовича до Ганни Черінь

щодо її участі у заході «Свято книжки», 24 листопада 1966 р.

24 –11–1966

Високоповажна Пані!

Підготовка Свята Книжки (так ми за прикладом української Австралії назвали цю імпрезу) поступає вперед і наближається до свого завершення. Представники шкіл і установ мали 2 наради, програма менш-більш устійнена, «пропаганда» в пресі, радіо та окремими афішами діє. Участь в імпрезі бере школа ім. св. Миколая (туди я навіть ходив подивитись на пробу), чотири суботні школи українознавства і дві організації молоді: ОДУМ та СУМА ім. Павлушкова. Будемо мати рецитації, збірний хор, дві оркестри,

танцювальну групу, музично-вокальний груповий виступ дітей, недовгу доповідь та окрему точку: вручення грамот подяки добродіям-жертводавцям на фонд дитячої літератури. Залю дали нам отці безплатно. На жаль, відмовилися від участі в спільній імпрезі Пласт і парафіяльна суботня школа св. Володимира, хоч ми кілька разів зверталися до них, просили і пропонували. Напр[иклад], до дир[ектора] Лукашевича я подавав 2 листи і делегував особисто п. Кущинського. Відповідь – «не маємо нічого підготованого». Найменше «гонорується» ОДУМ, з ним у мене найкраща співпраця, Китастий скомпонував навіть пісеньку в супроводі оркестри для дівчаток Луппо.

Отож, прошу Вас, згідно із нашим попереднім домовленням, бути готовою до виступу в другій частині концерту-вечора із власними творами. Прошу заготовити їх так, щоб була «резерва», бо аж на місці можна буде зорієнтуватися, скільки нам припаде часу. Я думаю, що кожному коло 15 хвилин. Читатиме нас двоє, більше тут нікого нема, Дубина – непевна проблема, а в тім, живе десь «у хаті скраю» і ніхто його тут не знає. Колись бродив по кісти в «синьому океані», і люди це пам'ятають.

«Свято Книжки» відбудеться в неділю 11 грудня о 5 год[ині] по пол[удню] в аудиторії школи св. Миколая. Афіші вже стоять за вітринами, деякі я сам малював, бо, взагалі, організаційна, секретарська і пропагандивна робота на моїх плечах. Не знаю, може доведеться ще й замітати залю перед імпрезою... Зрештою, технічні помічники будуть. За тиждень до імпрези роздамо летючки (вже в друкарні Денисюка) з інформацією про завдання Двомісячника УДК і про само свято. Маємо афішку-плякат роботи М. Левицького з гаслом УДК: «Батьки купують – діти читають – українську книжку». Грамоти подяки мусимо видрукувати тут самі, бо Гошовський не справився, хоч обіцяв. Так само досі не видав каталога доступних видань. Взагалі, він спізнюється з усім. Не вийшов і збірник статей про дитячу літературу, про якого писав (і надрукував) у 1964 р., що «закінчується».

Якщо б Ви хотіли і мали час переслати мені малесеньку записочку про свою «кар'єру» як письменника-педагога (це для заповідача, що буде нас «оголошувати» публіці), то я б був вдячний. От, дві три дати (з бібліографії), заголовки журналів, збірники і – все.

Коло 8–9 грудня я ще Вас подзвоню.

Щирий привіт Вам і Вашій Родині

[підпис] [Р. Завадович]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 8.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 24

Лист Ганни Черінь до Романа Завадовича

щодо її участі у заході «Свято книжки», 5 грудня 1966 р.

Редактор «Веселки»

5 грудня 1966

Вельмишановний пане Завадович

Дякую за Вашого люб'язного листа. Трохи затрималась з відповіддю, а чому – і сама не знаю. Багато роботи – то так; але чи я її робила? У мене буває так, що коли забагато праці літературної, і я не знаю, за що перше братись, то я берусь за вишивання. Отже, захопившись мережками, запізнилась із відповіддю, а тут уже і вечір близько, і Ви забираєтесь до мене задзвонити (вже вдруге в історії!).

Я свою справу зробила: написала вірш «Пригоди української книжки», що читається біля восьми хвилин; на запас маю ще дещо. Коли ми зустрінемось на вечорі, то дам цей новий вірш і кілька віршів та оповідань для «Веселки» (сподіваюсь, не для її архіву).

Ви питали деякі «факти».

Сво[ю] письменницьку творчість я почала творами для дітей, бо ... сама була дитиною (сім літ). Потім писала для підлітків і дорослих, але багато писати не можна було через цензуру. В Німеччині, коли я працювала в редакції «Голосу», я стала Ганною Черінь. Перша збірка вийшла в 1949 («Крещендо»). Потім «довго нічого». 1960 – «Братик і сестричка», 1962 «Чорнозем», 1965 «Їдьмо зі мною», 1966 «Листування». Нещодавно послала Середнякові нову збірку для дітей (оповідання) «Українські діти», може видасть. Співпрацювала в журналах «Веселка», «Соняшник» і в дитячих відділах «Нашого життя» і «Променя».

Нещодавно отримала 30 примірників «Листування». Скупа матінка – «Свобода», скупа, як зла мачуха. Доведеться свої книжки в неї купувати. Бо десяток і так вишлю на конкурс, не сподіваючись премії, а в порядку підтримки цієї громадської ініціативи.

Напишіть або задзвоніть, чи будуть під час імпрези продаватися дитячі книжки, а якщо так, то чи можу я свої принести, і якщо так, то які і скільки.

Дуже дякую за Вашу увагу. До скорого побачення о п'ятій 11 грудня.

Привітання Вашій родині від нашої.

З пошаною до Вас²⁷

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 10.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

²⁷ Без підпису.

№ 25

*Лист Н. [Хойнацовой] до Ганни Черінь щодо її участі
у заході, присвяченому пам'яті Олени Теліги, 5 червня 1972 р.*

5 червня 1972

До

Вп. Пані Г. Черінь – Паньків

Чікаго, Ілл.

Шановна Пані!

Дуже мені приємно, що Ви погодилися взяти участь в нашому Літературному Вечорі, в честь 30-ліття смерти поетеси Олени Теліги, що відбудеться в неділю по обіді, в 4 00 год., 1 жовтня, 1972 р. в УНС, при Н. Вестерн Ав., Чікаго, Ілл.

Залучую матеріяли про О. Телігу і прошу підібрати відповідні вірші, котрі будуть підходити до Вашої доповіді. В програмі є декляматорки пані Л. Коломиєці і студентки Н[ю]ся Попіль і Марійка [Клим].

Щиро дякую за Вашу згоду і остаюся з пошаною,

Н. Л. [Хойнацова]

Культурно-освітній Референт

ОРСУА в Чікаго

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 110, арк. 5.

Автограф, оригінал.

№ 26

*Лист представників Українського конгресового комітету Америки
до Ганни Черінь щодо її участі у заході, присвяченому
пам'яті Тараса Шевченка, 4 лютого 1985 р.*

Чікаго, 4 лютого 1985 р.

До Високоповажної
п[ан]і Ганни Черінь,
[...]²⁸

Вельмишановна Пані Черінь!

Отсим листом хочемо тільки пригадати Вам про Вашу ласкаву згоду, що на Шевченківському святі у нас Ви виголосите слово про Поета. Знаємо, що у Вас великий навал праць, тому ми всі вдячні Вам, що Ви погодилися на цей виступ. Це так мовити б – зняло з нас «камінь преткновенія», бо коли нема доброго промовця, тоді ціла програма свята нічого не варта.

Цим разом нам пощастило.

Прикро нам, що наш славний хор «Сурма» розлетівся. Щось там у них внутрі діється, якісь особисті непорозуміння, а потерпіла на цьому ціла громада, бо втратила заслужену мистецьку одиницю. Чому у нас українців таке діється – годі сказати. – В музичній частині, здається, дістанемо що Ст. Шкафаровського, який тут переїздить із Нью Йорку. А поза тим – «тримаємо пальці», щоб наш концерт удався і Чікаго належно вшанувало нашого Шевченка, який закликав до згоди, а щось того братання й єдності далі нема.

Ще дякуємо Вам за Вашу згоду виступити у нас в неділю, 10-го березня, о год. 4-ій по полудні, в залі школи Шопена, з Вашим мистецьким словом про Шевченка.

²⁸ Вказано адресу.

Здоровимо дуже щиро усім добром і остаємо з правдивою пошаною!

За Управу УККА:

Д-р М. Харкевич в. р.

Голова

[підпис] [Галина Заяць]

Галина Заяць

Секретар

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 110, арк. 6.

Машинопис, оригінал.

№ 27

***Лист Володимира Барагури²⁹ до Ганни Черинь
щодо її літературного вечора у Нью-Йорку, 16 березня 1985 р.***

16.3.85

Високоповажна Пані!

У вірші «Ладки» згадуєте про ТРЬОХ дідусів. Нормально буває двоє – по-батькові й по-матері.

Ваш милий авторський вечір у Н[ью-]Й[орку] міг бути успішніший, якби був краще зорганізований. На жаль, управа ЛМК, зокрема голова й імпрезовий референт не подбали про його підготовку, нікого не повідомили про Ваш приїзд, ані не запросили до співучасті. Адже Ви член «Слова», ОПЛДМ, співробітниця «Веселки». Уляна Любович з власної ініціативи вітала Вас від «Слова», я був би радо сказав про Вас кілька слів я[к] співробітниці «В[еселки]», авторки дитячих книжок, привітав від ОПЛДМ. Організатори

²⁹ Володимир Барагура (1910–2000) – український письменник, журналіст, редактор дитячого журналу «Веселка» (США). Член Спільноти українських журналістів Америки, Об'єднання письменників дитячої літератури ім. Л. Глібова.

повинні були б знати про цю Вашу діяльність, але вони хочуть єдині бути в «Світлі рампи». Могли б були те[ж] запросити до читання п. Степана Кри[ж]анівського (б[увшого] імпрезового референта ЛМК), автора й доброго читця. Більша скількість активних учасників вечора була б притягнула куди більше слухачів. А то навіть не було кому путнього сказати про Вас кілька слів, бо ведуча програми не могла навіть відчитати те, що мала написане...

Мене те[ж] вразило Ваше ставлення до мене. Ми обоє прибули на вечір, я прийшов привітатись з Вами і Ви майже не звернули на мене [відваги], підписуючи комусь автограф. Та й у перерві організатори не попросили мене до столу – ми могли б поговорити.

Дякую за матеріали і прошу не забувати «В[еселку]», бо невідомо як довго вона ще «потягне».

Щиро Вас вітаю,
[підпис] [В. Барагура]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 13–13 зв.

Автогораф, оригінал.

№ 28

Лист Ганни Черінь до Володимира Барагури щодо її літературного вечора у Нью-Йорку, 9 травня 1985 р.

Долтон, 9 травня 1985

Вельмишановний пане Редакторе!

Вибачте, що аж тепер відповідаю на Вашого листа від 16 березня. Мені було боляче його читати, а я ще не видужала від досить тяжкої інфлюенци. Ліки, які я бо-зна для чого брала (бо на інфлюенцу ліків нема) зробили мене ще хворішою, а головне дали дуже депресивний настрій. А тут наближався день весілля моєї дочки, треба було якось видужати й підготуватися до весілля

– вже другого для моєї дочки, але першого для її нареченого. Перше одруження дочки було дуже нещасливе й дало нам багато горя. Вона п'ять літ жила з нами, а тепер вийшла заміж за добру людину, з якою її познайомили наші друзі. Вони, як думаю, будуть щасливі.

Я ніколи в житті не бажала нікому зла, навіть як мене кривдили. І тому мені дуже боляче, коли я когось ображу. От тепер і з Вами. Ви вражені, що я на тім літ[ературнім] вечорі не показала до Вас і Вашої дружини належної уваги. Мабуть, Ви маєте рацію, але я Вам поясню, як це сталося.

Коли я читаю свої твори, я переносуюсь у інший світ, у світ моїх героїв. Я забуваю про все, що мене оточує, живу своїми словами, мушу триматись, щоб не плакати над долею моїх героїв і нашої нещасливої української справи. По закінченні читання до мене говорять, щось питають, а я немов уві сні. Найчастіше – вибачаюсь за грубість – прилипне якась одна особа, чи й кілька їх, що зовсім не мають чого сказати і не важливі для мене, але стоять, як мур, і нікому не дадуть поговорити зі мною. На однім вечорі одна така бабуся пробувала вчити мене (теоретично) як робити квіти зі стрічок, друга жінка – в іншим місті – розпитувала, як треба видавати книжки, бо й вона хоче щось написати та видати, а ще один пан стояв переді мною, як свічка перед іконою, і читав мені свої вірші.

В Нью-Йорку мене потягли за рукав до столу і стали запихати якимись канапками, підганяючи «Скоріше, скоріше, бо ми мусимо швидше додому, і залю мають замикати». Я оглядалась, шукаючи Вас, Діму і інших осіб, що якраз мене цікавили, але поруч були тільки не ті. Той факт, що й у Вас, як у нас, люди бояться ходити поночі й тікають додому якомога швидше, ще більше погіршує справу зустрічей і розмов.

Вибачте, що так сталося. Не знаю, чи буде нагода виправити це, але якщо буде, то я постараюся показати до Вас і до Вашої дружини належну увагу й пошану.

Взагалі, не везе мені з «кар'єрою». Не вмію прилизуватися, приподоблюватися й прислужуватися, правду одверто кажу в вічі, не запобігаю ласки, то й не маю її. Не прошу, щоб писали про мене, бо вважають, що те треба робити без прохань, якщо хтось заслуговує – але насправді так не буває, і про ласкавих теляток, що всіх маток висисають, з'являється безліч перехвалених рецензій, а я лишаюся поза увагою. Ну що ж, така моя доля, і мабуть я вже не змінюсь.

Нарешті, про «Три дідусі». Нормально їх два, але мабуть в половини сімей три, чотири, а то й більше. Світлани Кузименко син одружився з жінкою, що має дитину. В тієї дитини п'ять бабусь. Але, звичайно, у «Веселці» може бути не більше, як два дідусі. Тому ми зробимо, щоб їх таки було три, але один із них буде Прадідусь. Добре? Прикладаю переправлений вірш. Якщо не згодні, то не друкуйте. Як трохи відпочину від весілля, напишу щось нового для «Веселки». Маю плян на велике оповідання.

На все добре. Зі щирою повагою до Вас і Вашої дружини та привітанням від мого чоловіка

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 14.

Машинопис з автографом, копія.

РОЗДІЛ ІV
ВИДАННЯ ТВОРІВ ГАННИ ЧЕРІНЬ

4.1. УГОДИ, УКЛАДЕНІ ГАННОЮ ЧЕРІНЬ З ВИДАВНИЦТВАМИ

№ 29

***Угода про видання Українсько-американською спілкою
збірки поезій Ганни Черінь «Чорнозем», 22 жовтня 1961 р.***

10.22.61

Умова

між панею Галиною Паньків (літ[ературне] псевдо Ганна Черінь) при 8901 С. Грінвуд, Чікаго і Управою Українсько-Американської Спілки при 2315 В. Чікаго Аве[ню] – в справі друку книжки «Чорнозем».

1. Українсько-Американська В[идавни]ча Спілка в Чікаго зобов'язується до трьох місяців від дня здачі манускрипту, т. з. від 1-го листопада 1961, видрукувати названу книжку.

2. Книжка має друкуватися в тиражі 700 примірників в 200 сторінках без обкладинки.

3. 300 примірників має бути зроблено в твердій управі і 400 в м'якій з обкладинкою в двох кольорах.

4. Ціна 1.100 доларів включно з клішами на обкладинку і знимкою авторки.

5. Коректа мовна і технічна за авторкою.

6. В разі недодержання речинця – Українсько-Американська В[идавни]ча Спілка зобов'язується боніфікувати [па]ні Г. Паньків за кожний день спізнення дол. 5.

7. Платність: 25 % при здачі манускрипту, 25 % при здачі на пресу, 25 % при відборі книжки і 25 % через 30 днів від дня відбору книжки.

За

Управу У[країнсько]-А[мериканської]

В[идавнич]ої Спілки

(М. Лаба)

[підпис]

Авторка і Видавець

(Г. Паньків)

[підпис]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 114, арк. 1.

Машинопис, оригінал.

№ 30

*Угода про видання друкарнею «Київ» (Торонто, Канада)
роману у віршах Ганни Черинь «Слова», 19 жовтня 1979 р.*

Торонто, 19-го жовтня 1979

УМОВА

Між Вп. п. Ганною Черинь з одної і Управою Друкарні «Київ» з другої сторони, в справі друку:

Книжки: «Слова»

- 1) Наклад: 1000 книжок
- 2) Скількість, сторінок: 224
- 3) Формат обтятої книжки: 5 1/2 x 8 1/2
- 4) Папір (якість, вага): Century Opaque Letho – 23 x 35 – 102 М
- 5) Переплет: м'який (2 кол[ьорова] обкладинка) \$ 5,040.00; твердий: \$ 5,575.00
- 6) Величина задрукованої сторінки: ширина: 22 емів; височина з пагіною: 38 емів.
- 7) Величина і крій шрифту: 10-ка (оба краї 10-ки долучую) 10-ка нова
- 8) Вступ: може бути 10-ка курсива
- 9) Заголовки: 10-ка верз. чорні або 10-ка верз. ясні чи 12-ка ясна

- 10) Підписи під клішами: 8-ка
- 11) Закінчення : 8-ка (список творів)
- 12) Кліші: Вартість кліш не вчислена в ціну видання
- 13) Друк (кольор): чорний
- 14) Обкладинка (папір): тверда
- 15) Друк обкладинки: 2 кольори
- 16) Сорочка (папір та кольори):
- 17) Термін виконання:

Ціна:

Склад, ломка, папір, друк,
переплет:

Офсет

\$ 5,040.00 (м' яка оправа)

Склад, відбитки, макет, негативи, плити,
папір, друк, переплет:

\$ 5, 575.00 (тверда оправа із золотодруком).

Друкарня «Київ» зобов'язується виконати повище замовлення як домовлено і ручає за якнайкраще технічне оформлення і виконання.

Передумовою виконання цього домовлення є слідуючі зобов'язання другої сторони,

Вп. Пані: Ганни Черінь

(представника)

1) Рукопис: буде чіткий, переписаний на машинці до писання, через інтерлінію, чорним друком.

2) Речинець передачі скриптів до друкарні:

3) Коректа:

а) Перша коректа: Авторка – шпальти

б) Друга коректа: Авторка – сторінки перед друком

в) Третя коректа: Друкарня, на підставі 20ої коректи

4) Друкарня має право дочисляти додатково за авторську коректу (30 ¢ за 1 рядок)

5) Речинець платности: 1/3 домовленої суми при переданні скрипту, 1/3 перед друком і 1/3 при відборі роботи (одноразової).

6) Платність (періодики):

Додаткові передумови:

Друкарня застерігає собі право дочислювати до ціни видання евентуальну підвишку на папір, фарбу і переплет.

Розв'язання умови:

Підписана обома сторонами умова може бути розв'язана за згодою обох заінтересованих сторін. Коли ж умову виповідає видавнича сторона, тоді вона автоматично покриває всі витрати, які по підписанні умови могла понести Друкарня.

Умова зобов'язує обі сторони на час від 1 листопада 1979 до 31 січня 1980

Ганна Черінь

Михайло Федак

(Видавець–замовець)

(За Друкарню)

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 114, арк. 3–4.

Друк типографський, рукопис, копія.

№ 31

Угода про видання книги Ганни Черінь «Мандри» редакцією журналу «Всесвіт» (Україна), 20 серпня 1993 р.

[...] 20 серпня 1993 р.

УГОДА

Редакція журналу «Всесвіт» (Україна, Київ) в особі головного редактора Олега Івановича Микитенка, що діє на підставі чинного законодавства й Статуту журналу «Всесвіт» і далі в цій Угоді зветься «Видавець», та пані Ганна Черінь (Панків) (США, Порт Шарлот, шт[ат] Флорида), яка далі в цій угоді зветься «Автор», уклали цю угоду в таких пунктах:

1. «Автор» пропонує «Видавцеві», а «Видавець» дає згоду видати окремим книжковим виданням друкарським способом під видавничою маркою «Редакція журналу «Всесвіт» або ж «Видавничий дім “Всесвіт”» книжку «Автора» під назвою «Мандри» з зазначенням © Ганна Черінь, обсягом до 15 авторських аркушів (252 машинописні сторінки в оригіналі) з 30 (тридцятьма) чорно-білими фотографіями в тексті у твердій обкладинці з кольоровими фотографіями на ній.

2. Тираж книжки встановлює «Видавець», але в усякому разі не менше 2000 (двох тисяч) примірників.

3. Віддрукований тираж надходить у розпорядження «Видавця», а 300 (триста) примірників передається безкоштовно «Авторові» або його довіреній особі в Києві для дальшого пересилання «Авторові» за його рахунок на вказану ним адресу.

4. «Автор» відмовляється від авторського гонорару за цей твір.

5. Названа вище книга має бути видана протягом року з моменту підписання цієї Угоди при умові дотримання сторонами всіх пунктів Угоди.

6. «Автор» дає згоду на спонсорський внесок для підтримки діяльності журналу «Всесвіт».

Розмір і терміни внесення спонсорського внеску визначаються окремим протоколом.

Ця Угода укладена 20 серпня 1993 року в м. Києві українською мовою у двох примірниках для кожної із Сторін. Суперечки, які можуть виникнути по цій Угоді, розв'язуються в юридичних інстанціях Києва.

[...]

[підпис]

(О. І. Микитенко)

Ганна Черінь Паньків

(Ганна ЧЕРІНЬ)

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 114, арк. 8–8 зв.

Машинопис, оригінал.

№ 32

***Протокол до угоди про видання книги Ганни Черінь «Мандри»
редакцією журналу «Всесвіт» (Україна), 20 серпня 1993 р.***

Протокол
до Угоди від 20.08.1993 р. між Редакцією журналу «Всесвіт»
та «Автором» – п. Ганною Черінь (Паньків)

1. За Угодою від 20.08.1993 р. «Автор» дає згоду на спонсорський внесок для підтримки діяльності журнал «Всесвіт».

2. Розмір спонсорського внеску за згодою Сторін визначається у 4500 (чотири тисячі п'ятсот) доларів США.

3. Названа вище сума вноситься:

(2000) дві тисячі – одночасно з підписанням Угоди;

1000 (одна тисяча) – при передачі рукопису в друкарню до складання або ж, в разі набору книжки комп'ютерним способом, – при передачі в друкарню до друку, про що «Автор» буде сповіщений телеграмою; 1500 (півтори тис.) після виходу книжки у світ, але не пізніше як через місяць від дня виходу, про який «Автор» має бути сповіщений телеграмою.

Укладено й підписано в м. Києві 20.08.1993 р.

«ВИДАВЕЦЬ»

[Підпис] (О. І. Микитенко)

«АВТОР»

[Підпис] (Ганна Черінь)

(Паньків)

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 114, арк. 9.

Машинопис, оригінал.

**4.2. ЛИСТУВАННЯ ГАННИ ЧЕРІНЬ
З ПРИВОДУ ВИДАННЯ КНИГ ТА ОКРЕМИХ ТВОРІВ**

**Листування Ганни Черінь
з редакторами дитячого журналу «Веселка» (США)**

№ 33

Лист Богдана Гошовського³⁰ до Ганни Черінь, 12 травня 1964 р.

North Bay, 12.V.1964

Високоповажна Пані

Ганна Черінь

Чікаго

Вельмиповажна Пані,

Пересилаю каталог, видання ОПДЛ. Ми дістали замовлення на 10 прим[ірників] «Братіка і сестрички» з книгарні «Базар» у Монтреалі. На складі маємо тільки два чи три примірники, отож прошу вислати прямо до Монтреалю цих 10 примірників, долучуючи свій рахунок – це найпростіший спосіб. Книгарня дуже солідна і коли зазначите, що це з нашого доручення, то тим більше будьте певні, що р[ахуно]к вирівняють, а в потребі завжди нагадаємо. Можете зрештою виставити фактуру на наш рахунок – тоді ми вирівняємо належитість – як Вам зручніше.

Ви прислали були нам 5 примірників, у тому 2 в оправі, але р[ахун]ку не долучили, отож чи так воно було? І яка ціна в оправі чи 4 дол. Отож виходить 3 прим. по 3–9 дол., 2 по 4–8 дол. разом 17 дол. мінус 30 % рабату – довг до заплати дол. 11.90. Прошу потвердити чи такий р[ахуно]к, тоді

³⁰ Богдан Гошовський (1907–1986) – український дитячий письменник, редактор, видавець. Співзасновник та голова Об'єднання письменників дитячої літератури ім. Л. Глібова. Очолював редколегію дитячого журналу «Веселка» (США).

вирівняємо цю суму. Надіємося, що після появи і поширення каталогу будуть ще й дал[і] замовлення – будемо Вас повідомляти.

Тепер Ви ще дуже зайняті – курси бібліотекарства – добра справа. Але мабуть уже недовго, отож, якщо ласка, майте на увазі, що з вереснем «святкуємо» 10-ліття «Веселки». Все таки варто цей «ювілей» використати для акції – пропаганди. Може написали б для «Веселки» «ювілейний» вірш? А якщо б і статтейку в пресу – було б теж дуже побажано.

Ваше оповідання давно до друку готове, але чимось на місці не вспівають почати друкувати – вже й пригадки йдуть.

Вам може відомо, що в Києві всі дитячі видання матимуть тепер назву «Веселка» – так зватиметься в[идавницт]во дит[ячої] л[ітерату]ри. Ясно, це своєрідна пров[о]кація-наступ на нашу «Веселку». Іншими словами, там більше доцінюють нашу «Веселку», як тут наша громада. Чи в такій ситуації можна допускати думку про те, щоб почати друкувати в нашій «Веселці» підсоветських авторів – їх вірші про природу, звірів і т. д. – себто чи маємо сами відкрити сторінки нашої Веселки для своєрідної «інвазії», а чи навпаки вважаємо нашу «Веселку» творчим органом еміграційних вільних письменників дит[ячої] л[ітерату]ри і в ній місця підсов[єтським] авторам бути не може і нема? Цікаво, яка Ваша думка про ролю і завдання еміграційної дитячої літератури.

Це дуже важливі принципові питання, а що дехто намагається форсувати думку про потребу містити підсов[єтських] авторів – тому цей запит і до Вас, як одного з головних співробітників і творців нашої вільної дит[ячої] л[ітерату]ри, національно-української і релігійної.\

Правда, в минулому була ситуація дещо інша, яка не позначувалася як одвертий бій між большевизмом – Москвою і нашою еміграцією, але сьогодні тут уже бій затяжний і великого розміру. Дитячі підсов[єтські] видання укр[аїнською] мовою не випадково заливають книгарський ринок в Канаді і ЗДА і не випадково ота зміна назви дит[ячого] в[идавницт]ва в Києві.

Ви не дуже зайняті – з листом не спішіть. Моя адреса від липня як унизу.

Бажаю успіхів – далі і далі все вперед!

З щирою повагою до Вас

*[підпис]*³¹

Богдан Гошовський редактор «Веселки»³²

[...]³³

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 116, арк. 1–1 зв.

Машинопис з рукописними примітками, оригінал.

№ 34

Лист Ганни Черінь до [Богдана Гошовського], 7 листопада 1964 р.

7 Листопада 1964

Вельмишановний Пане Редакторе!

Вибачте, що трохи запізнююсь із відповіддю на Ваш лист, але мусіла полагодити всі додатки до цього листа і вирівняти всі рахунки.

Почнемо з вірша на честь «Веселчиного» десятиліття. Звичайно, я досить розчарована тим, що я його, ще й будучи так зайнята, написала надаремно. Ви знаєте, що це вірш оказійний, писаний для того, щоб виконати Ваше прохання і свій обов'язок і ні для чого більше не годиться, хіба що тримайте його на запас для П'ятнадцятиліття чи Двадцятиліття. Я вислала його дуже вчасно, і ще був час для виправлень чи скорочень. Так виглядає, що пан Завадович сам зробив ці зміни і скорочення у формі свого власного вірша (прошу це зауваження не ставити на дискусію). Від нього я не отримала

³¹ Підпис нерозбірливий.

³² Примітка Ганни Черінь – *ред.*

³³ Вказано адресу.

жодного листа. В кожному разі, я не настільки дріб'язкова, щоб із цього робити консеквенції і змінювати мої стосунки з «Веселкою».

Щодо Вашого зауваження, що треба би надіслати і кілька віршів до «Веселки», то я це принагідно зроблю, хоч, із незнаних мені причин кілька віршів ще й дось «маринуються» в архівах журналу. Ніхто мені не писав нічого з приводу змін чи невідповідності цих віршів, то я не можу слати нового, коли ще старе стоїть у черзі. Я думаю, що причиною є те, що є досить матеріялів пера Завадовича, Роляника і Маморського. (все це псевда Р. Завадовича, Г[анна] Ч[ерінь]).

Ви питаєте, чи були вислані гроші за мої «Братіки». Ні, не були. У Вашім листі від 12 Травня 64 Ви зазначили, що мені належить чистим рахунком 11.90. Я не мала часу відповісти на той лист і потвердити, що це правильно, тому Ви й не вислали. Отже, це о. к., але не надсилайте мені, щоб не обмінюватися чеками, а зробимо так: прочитавши всі папери, прислані у Вашім листі, я також не можу пригадати, чи посилала будь-коли членські внески на ОПДЛ, а тому, вважаючи, що може й ні, доручаю Вам виділити 6 дол. за 1961–1964 на це. Прикладаю свою дуже коротку автобіографію (терпіти не можу автобіографій) для збірника «Дит[яча] Література», а також фото, і 5 дол. на кліше. Додаю збіркову «листу» (скандальне слово для працівників пера!) із своїм датком в дивній сумі дол. 5.90. Вибачте, не можу збирати, бо на це ніяк не здатна, та й часу бракує. Якби була багатша, або не так треба було би багато давати на всі боки, пожертвувала би більше. Крім того, як не як, разом складається не така вже й мала сума в 16.90 дол. (Рахую 11.90 за книжки, продані Вами для «Базару», і 5 дол., що висилаю тепер). Я вислала 6 «Братиків» до «Базару». Якщо Ви ще потребуєте для своєї книгарні, напишіть, я вишлю. У мене лишилось тільки 25 книжок, із котрих я можу продати 10. Але Укр[аїнська] Друкарня ще має, якби моїх не стало.

Щодо думок, висловлених у обіжнику і доданих паперах, я з усім погоджуюсь. Вважаю, що «Веселка» і укр[аїнські] автори мусять трохи

модернізуватися, не втрачаючи українськості (брати нові теми). Передруків з підсов[єтської] преси терпіти не можу. Там смердить совєтчиною з кожного рядка, і мова недобра. Лишіть те Волинякові. Ми й самі можемо.

На все добре!

З пошаною до Вас

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 104, арк. 1.

Машинопис з автографом та рукописними примітками, оригінал.

№ 35

Лист Романа Завадовича до Ганни Черінь, 26 лютого 1965 р.

З Чікаго до Чікаго 26 /2 65

Високоповажна Пані!

Хоч живемо в одному містечку, зустрічаємось рідко-ріденько і, навіть, як стрінемось, немає можливості обмінятись хоч двома-трьома діловими словами.

Так було і в «студійний день». Я пішов додому перед кінцем, бо у Пласті була тропічна температура, але й ця утеча не допомогла: по дорозі мусів усе таки віддихати, підхолодив горло, дома узявся до енергійного лікування і насилу відігнав «азіятицьку» грипу.

Тепер – до справ.

«Листування» нарешті друкується, але Їх Сіятельство Барагура видумав чергову мороку: каже, що абзац про ООН – «слизьке місце». Запропонував мені [об]міркувати це місце з Вами. Я відповів, що ми з Вами обміркували це місце 2 роки тому, а втім [не] маю тексту – хай напише сам. І справді, чому б цього не зробити! Ні, прислав мені 22-гу сторінку з «Листування» і поставав перед довершений факт. А я, бігме не знаю, чого він хоче! Хіба має

застереження, що становище і роля України в ООН – не рівня Америці та іншим вільним країнам, і що світ таки трохи думає, що Україна – «Тексас Росії». Будь [л]аска, подивіться і дайте йому якусь не-слизьку відповідь.

«Веселка» не хоче наперед нічого обіцувати (бо головне її превосходительство – Драган не дуже «обіцююча» людина), тож хай не обіцяє, але в секреті перед Барагурою Вам скажу, що він хотів би випустити «Листування» окремою відбиткою.

Наша Міцька страшно дякує за привітання, хоч їй стидно, що сьогодні обкусала галузку пальмочки, що її Ромко дістав у подарунок від знайомої дівчинки. Дарунок дарунком, але киця дуже любить зелену салатку. А де Жіжі?

Щирий привіт Вам і Вашим

від мене і моїх

[підпис] [Р. Завадович]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 5.

Машинопис з автографом, ксерокопія.

№ 36

Лист Ганни Черинь до Володимира Барагури, 10 березня 1965 р.

Один із прикладів діяспорної цензури й диктатури! Г[анна] Ч[еринь]

10 Березня 1965

Вельмишановний пане Редакторе! «Веселки»

На жаль, Ви не звернулися до мене із справою зміни у тексті «Листування», а пан Завадович також не пояснив, що в тім місці саме не добре, чому, і як би можна було це виправити без ампутації. Мені б не хотілося зовсім викреслити це місце, бо це двозначне членство в ООН важливе на випадок зміни в політичній становищі України (легальне визнання), і воно,

знаю з практики, д[у]же діє на тих американців, що покривають нас російською шапкою. Діє там, де не діють інші аргументи. І ми мусимо давати нашим дітям зброю, що діє. Я відчуваю, що до того тексту, як було, можна було давати різні «тлумачення», а спеціально тому, що за той час, поки «Листування» лежало в теках «Веселки», змінився дуже характер ООН. Ну що ж, все міняється і буде ще мінятися, але я думаю, що ще ООН треба використовувати. Отже, пропоную замість «слизького» місця вставити новий варіант – що Ви на це скажете? Якщо потрібно, можна буде ще змінити, тільки ж поясніть, що саме і чому.

Прошу Вас, після того, як «Листування» скінчиться, вмістити також і мій вірш про листування, «Пишіть українські листи».

Дякую за Вашу увагу і прихильність і бажаю всього доброго.

Ваша [підпис] Ганна Черінь

(після «зробити якнайкраще»)

Разом, до цієї організації належить більше сотні країн, і в тім числі – Україна. Звичайно, Советський Союз старається використати членство України, щоб мати ще один голос на своєму боці. Поки що нашому ворогові це вдається, бо він тримає Україну в ярмі. Але все ж інші країни, члени Об'єднаних Націй, знають, що Україна – це окрема нація, і зовсім не Росія. І коли наша Вітчизна здобуде собі незалежність – а це мусить неодмінно статися – тоді вже українські делегати стануть справжніми представниками українського народу і будуть виступати в ООН так, як це буде потрібно в інтересах Української держави. А поки що запам'ятай, внучку, що як член ООН, Україна має право на те, щоб її вважали за окрему, рівновартісну з усіма іншими країну. Запам'ятай це! Це може Тобі згодитися на випадок, коли б ізнов з кимсь довелось «воювати». А доведеться!

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 6–6 зв.

Машинопис з автографом та рукописними примітками, ксерокопія.

№ 37

Лист Ганни Черінь до Романа Завадовича, 11 жовтня 1965 р.

11 Жовтня 1965

Вельмишановний пане Завадовичу!

Ні, Ваш лист не пропав, і зневіра не напала мене після Торонтського з'їзду. Але я таки не знала, як Вам відповісти, щоб не вразити і не зневірити Вас і шановну панну Храпливу, і тому довго (задовго) відтягувала відповідь, але це мені ніскільки не допомогло.

Ви самі трохи відповіли на цю проблему: віддаль між нами дуже велика. Якби я знала Ваш телефон, то би до Вас задзвонила – усно часом легше пояснити. Віддаль велика не тільки між мною і Вами, але, головне, між мною і українським осередком. Ця віддаль така велика, що вона створює також і віддаль духову. Бо всім чиказьким громадянам здається, що коли вони мене нечасто бачать на зборах чи імпрезах, то через те, що я їх ігнорую або навіть бойкотую. Проблема відсутності товариства для моєї дочки Інни – один із результатів цього фізичного і морального відокремлення. Тепер, коли ми її стараємося вводити між українську молодь, вона лишається між ними ізольована й ігнорована. Стандартні приписи «нехай вступить до молодечої організації» це порожня фраза: в такому віці, як вона (18 ½) вже є тільки танц[ювальні] групи та хори, а вона, на жаль, таких талантів не має. Про заміж говорити ще рано, але вже найвищий час для «підготовки». Ніхто нам у цім ру[к]и не подає, а коли вона, колись одного прекрасного дня, вийде заміж за чужинця, мене будуть обвинувачувати в національній зраді.

Отже, про це я згадала тільки через те, щоб Ви знали, наскільки справді віддаль є велика. Ну справді, що я могла би зробити, віддалена фізично і морально від громади? Навіть не могла би перевести агітаційних компаній з громад[ськими] організаціями та школами, бо не зна[й]ома з їх керівниками і не обізнана з новинами. До того ж, з мене, як і з Вас, ніякий бізнесмен.

[підпис] Ганна Черінь

Ніколи я своїх власних книжок нікому не накидала і навіть не пропонувала, і через те в мене нічого й не видається, а як не видається, то й писати охота відпадає. І звісно, пан Гошовський має рацію, що самим письменникам незручно розповсюджувати свої твори. Наше діло писати.

Отже, з цього виходить негативна відповідь – і я волію дати чесну відмову, ніж фальшиву згоду. Що я можу зробити для пропаганди укр[аїнської] дитячої книжки, я вже зробили, роблю і робитиму. Скільки вже разів я про це, разом із іншими, трубила про це в пресі, згадувала в доповідях! Ось цими днями я маю доповідь в Музеї про нову укр[аїнську] еміграційну літературу, то знов паки і паки говоритиму про це.

Але ходити по хатах багатих книгонелюбів я не буду. Такий наряд недостойний української книжки, і в заслуги за свою ідейність одержує відплату від своїх дітей, Ви знаєте яку. І нехай їх Бог карає, а я себе принижувати візитами по таких суб'єктах не буду. Єдиний спосіб, на мою думку, це є через ще діючі орга[н]ізації: СУА потужний, отож, нехай кожна членка купує книжку для своєї дитини, і вже справа іде. Вчителі рідних шкіл можуть також примусити батьків купувати всі нові укр[аїнські] дитячі книжки. Пласт може це також ввести в порядку дисципліни, бо, жорстоко але справедливо кажучи, батьки бажають, щоб їх діти були в нар[одній] школі чи молодечих організаціях, щоб хтось, кого вони, в присутності ж дитини, на всі заставки лають, задурно виховував їм дитину. Я знаю батьків, що ненавидять бандерівців, але віддали дочку до Суму, бо там є більш-менш порядне товариство і все таки якась наука, а як не пустять в СУМ, то знають, що самі не виховують, а прийме їх вулиця. Вдома такі батьки навчають цю дитину ненавидіти бандерівців, створюючи в душі дитини лицемірство і підлість...

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 7–7 зв.

Машинопис з автографом, копія.

№ 38

Лист Ганни Черінь до Володимира Барагури, 29 листопада 1966 р.

29 Листопада 1966

Вельмишановний пане Барагура! Редактор «Веселки»

З оголошення в «Свободі» довідалася, що вже вийшла моя книжка «Листування». Будьте такі ласкаві, пришліть мені належну кількість авторських примірників, бо це дуже незручно, коли книжка вже продається, а авторові і одного примірника не послали, ба навіть і не повідомили.

Чи згоднісь би Ви виділити також десять примірників, щоб їх можна було подати на конкурс, оголошений у Чікаго комітетом Івана Франка? Ви могли б навіть їх переслати просто на адресу «Самопомочі» на ім'я д-ра Плешкевича, або мені, а я передам; бо цей конкурс має категорію і для дитячої літератури.

Дякую Вам за увагу.

З належною до Вас пошаною

Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 9.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

№ 39

Лист Ганни Черінь до Володимира Барагури, 4 листопада 1969 р.

4 Листопада 1969

Вельмишановний пане Редакторе! «Веселки» В. Барагура

Дякую за Вашого листа і привітання. Я не надсилала перші виправлення, бо мої вірші прийшли з нотатками, але без листа, і я не була певна, що вірші приймаються взагалі. Тепер надсилаю всі вірші з побажаними Вами поправленнями. Якщо ще щось не так, прошу сказати. Крім того, надсилаю

два нових вірші, один із них дуже довгий, але він розбитий на розділи і міг би друкуватися по частинах. Я б також дуже хотіла, щоб цей вірш («Пригоди Чічі») міг бути виданий після того окремою книжечкою, якщо вважаєте вартим того, і якщо можете зберегти відбитки, на тих самих умовах, що колись «Листування». Звичайно, я погоджуюся виправити, що буде потрібно.

Дякую Вам за увагу.

З пошаною до Вас і з привітанням до всіх редакторів³⁴

Р. [S.] Не можу тільки погодитися із зауваженням шановного п. Завадовича, що сценерія вірша про Петруся є з укр[аїнського] села, бо теперішні читачі «Веселки» їздять до школи автами і автобусами і не розуміють, як то можна скотитися з гори. По-перше, і в ЗДА, і в Канаді, читачі «Веселки» живуть і в місті, і по селах, а по-друге, і в місті вони мають нагоду по дорозі до школи навпростець скотитися з горбка, власне, такої okazji вони дуже шукають. Мої хрещеники (хоч би і та, що живе у великім місті Гері) охоче це потвердять.

PS II. А хоч би і з українського села?!

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 12.

Машинопис з рукописними примітками, копія.

№ 40

Лист Ганни Черінь до Володимира Барагури, 24 жовтня 1979 р.

24 жовтня 1979

Вп. п. Барагура,

Редактор «Веселки».

Вельмишановний Пане!

Не дуже давно я послала Вам свою п'єсу «Небесна кухня», а сьогодні посилаю музику композитора Шутя до цієї п'єси. Якщо ще не пізно,

³⁴ Без підпису.

надрукуйте ці ноти, а гонорар композиторові, що дуже його потребує, прошу послати [...]»³⁵

Дуже дякую.

З повагою до Вас

Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 31, арк. 1.

Автограф, копія.

№ 41

Лист Ганни Черінь до Володимира Барагури, 19 вересня 1991 р.

19 вересня 1991

Вельмишановний пане Редакторе!

Дякую за Вашого листа. Так уже мені судилося викидати свою пенсію (і заощадження) на видання моїх творів, без жодної надії на повернення коштів. Але ж моя творчість – це і є моє життя, то що ж мені кращого лишилося в житті, аніж повидавати їх, бо ж ніхто інший не видасть. Якби ми жили в Україні, може б ще вони десь збереглись (хто зна для чого), а тут – ну, візьмуть після моєї смерті діти, триматимуть, а далі таки не минути смітника.

Еміграція своїх письменників не шанує, хіба що в кого є надійні друзі. Галичани емігрували сім'ями і плеядами, а наддніпрянці поодиноці і врозтіч, тому в мене нема тут рідні чи свояків, ще й походжу я з родини одина[чк]ою і дочка моя одиначка, а внуків нема. От і маю нову «донечку» – «Квіти добра і зла», яку і посилаю Вам у подарунок. Вислала дві книжки в «Свободу», просила заповісти. Книжка прийшла тільки вчора. В цю суботу я і Степан ідемо в Вашингтон «просвіщати» Буша про Україну. Тоді через тиждень прийдуть на 10 днів дочка з зятем і наш гість зі Львова, 25-літній син Степанового племінника, так що будемо їх бавити.

³⁵ Вказано адресу.

Подаю Вам адресу Іванни Качор.

Надсилаю також оповідання «Леся» і віршик «Березень» – заздалегідь. А також ілюстрації Магаса, які він зробив на моє прохання, я думаю, так, як Ви бажаєте, і думаю, що добре. Чи Вам подобається? Він ще мав прислати мені дві ілюстрації, що я замовила приватно для себе, для «Казок молодій бабусі»³⁶. Чи не надіслав він їх помилково Вам? Якщо так, то прошу мені їх прислати.

Мені прислала одна знайома з Києва ч. 1 і 2 «Соняшника». Не знаю, що сказати. Жах!!! Наляпано, крикливо, дурні й грубі карт[и]ни, де, на американський лад, один одного обливають всяким брудом, гротескні постаті, навіть дурнувата «Віка» з рок-енд-ролом, у драних коротких джинсах і драних черевиках, що співає «Мамо, я дурна». І дурнуваті й неправильні лекції англійської мови – для кого? Для наших дітей не потрібно, для інших теж, бо англ[ійську] мову вони дістають у школі. Добрі лише сторінки передруковані з «Веселки» – гарні вірші Діми і «Гроца-Драла» з милими малюнками Холодного. В дальших числах мабуть буде «секс-едюкейшен». Наскільки ж естетичніша, порядніша й розумніша наша бідна «Веселка»!!! Це якийсь темний бізнес для наживи! Не знаю навіть, чи хотіла б я у такій компанії співпрацювати (поки що ніхто мене не просив). Я послала деякі свої твори Галині Кирпі з проханням десь їх надрукувати. Вона комусь «дала», видно, не має авторитету, а що робить і чому до мене часом пише – мені не ясно.

З тим на все добре. Я не знаю, чи варт виступати публічно проти «Соняшника», тому хай це буде між нами.

З пошаною і привітанням від Степана.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 15–15 зв.

Машинопис, копія.

³⁶ «Казки молодій бабусі» – книга, видана Ганною Черінь у 1995 р. у м. Полтава (Україна).

**Листування Ганни Черінь з редакторами
української газети «Свобода» (США)**

№ 42

Лист Ганни Черінь до Антіна Драгана³⁷, 24 червня 1962 р.

24 червня 1962

Вельмишановний Пане Редакторе!

А. Драган

Не дивлячись на те, що «Свобода» ніколи до мене особливої приязні не виявляла, дозволю собі звернутися до Вас із проханням про підтримку. Бо коли потім я би могла мати ж[а]ль на «Свободу», то принаймні ніхто б мені не міг заперечити, що я не отримала підтримки тому, що по неї не звернулась.

З того, що Ваш часопис передруковув[ав] часом мої поезії, а одну із них передрукував навіть у цьогорічний «Календар», я мушу зробити висновок, що деяку мистецьку вартість «Свобода» мені признає. Це і дає мені підставу для мого прохання.

Справа в тім, що, вперше за 12 літ, мені пощастило на власні кошти видати свою збірку «Чорнозем», що в неї я вклала як то кажуть, все своє серце. Якби я могла хоч частину видання «зреалізувати», без практикованого деякими письменниками насильного висилання незамовлених книжок, то я потім змогла б видати іще багато вже готових книжок.

Надсилаю Вам один редакційний примірник. Я була б дуже вдячна, якби Ви дали рецензійну оцінку збірки у Вашім часописі. Це моє перше прохання.

А друге: я б хотіла дати одне-два оголошення в «Свободі», може б хто листовно замовив мою книжку. Але мені сказали, що у Вас оголошення так дорого коштує, що я справді не можу того оплатити. Отже, чи не могли б Ви так полагодити справу з адміністрацією, щоб дали маленьке оголошення, без

³⁷ Антін Драган (справжнє ім'я та прізвище – Андрій Луців, 1913–1986) – український громадський діяч, журналіст, багаторічний співробітник та головний редактор української газети «Свобода».

реклами про мою книжку, а я за те, скажімо, дала б Вам недрукованих пару віршів? Оголошення було б таке:

Вийшла друком книжка поезій Ганни Черінь «Чорнозем», 235 стор., ціна 2.50, в твердій обкладинці 3.00. Замовляти на адресу:

Крім того, була би вдячна коли б ви часом передруковували в «Свободі» вірші з цієї збірки, зазначаючи, що це – із нової збірки «Чорнозем».

Наперед дякую за те, що Ви спроможетеся для мене зробити.

З пошаною до Вас³⁸

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 64.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

№ 43

Лист Антіна Драгана до Ганни Черінь, 28 червня 1962 р.

ВШ. Г. Черінь,

28 червня 1962.

Шікаго, Ілл.

Вельмишановна Пані!

Ми одержали Вашого ласкавого листа з 24-го червня ц. р. та щиро радіємо Вашим успіхом – появою збірки «Чорнозем».

На жаль, ми ще не одержали заповідженого примірника книжки, але можу Вас запевнити, що вона матиме в нашій редакції повну увагу.

Коли ж мова про рекламу, то і з нею заждемо аж матимемо нагоду познайомитись із змістом збірки. Ми також не практикуємо – з уваги на комплікації в книговеденні – обміну реклами за матеріали. Реклама – це справа адміністрації, що вимагає заплати і висилає рахунки, а гонорарі за прийняті і використані оригінальні матеріали ми виплачуємо з нашого редакційного бюджету. Очевидно, ніщо не стоїть на перешкоді евентуально

³⁸ Без підпису автора.

одержаний чек титулом гонорару підписати і повернути його «Свободі» назад на покриття коштів реклами.

Хочу Вас також запевнити, що наша редакція в своїй праці ніколи не керується почуваннями приязні чи неприязні, намагаючись оцінювати факти і людей виключно по їх суті і вартості. А втім, не знаю і не бачу будь-яких причин і доказів неприязного відношення до Вас. [...]

Внизу подаю Вам адресу доброго нашого приятеля і колишнього редакційного співробітника п. В. Чапленка.

[...] ³⁹ З глибокою пошаною до Вас,
[Підпис] А. Драган

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 65.

Машинопи з автографом, оригінал.

№ 44

Лист Ганни Черинь до Зенона Снилика⁴⁰, 9 вересня 1993 р.

9 вересня 1993

Вельмишановний пане Головний Редактор

Зенен Снилик

Свобода

Вельмишановний Пане Редакторе!

Щойно повернулась з України, куди їздила вперше після 50-річної розлуки. Страждала й раділа там, а радості все ж таки більше. Назад вороття нема. Мусимо перехворіти й видужати!

Святкувала другу річницю Незалежності, читала там той вірш, що «Свобода» надрукувала (чомусь на день пізніше, то й у не дуже почесному

³⁹ Вказано адресу.

⁴⁰ Зенон Снилик (1933–2002) – український діяч, редактор таких періодичних видань, як «The Ukrainian Weekly», «Свобода» (упродовж 1980–1998 рр. – головний редактор).

місці...). Цей вірш пішов через радіо по всім українським світі, а також його виконували артисти на урочистих концертах на трьох майданах Києва.

Була також три дні у Львові і два у Полтаві. Скрізь нас тепло вітали, а в самім Києві за три тижні виступала на шістьох зустрічах, включно з виступом для військових частин, у Спілці Письменників, яка вже прийняла мене в члени, в Цент[ральній] Дитячій Бібліотеці, в Музеї Літератури України, на конференції вчителів. Письменник Дмитро Чередниченко просив мене передати Вам його вступне слово на літ[ературному] вечорі в Музеї Літератури України 19 серпня 1993.

Прошу не відмовити його й моєму проханню.

З пошаною до Вас і привітом з України⁴¹

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 104, арк. 9.

Машинопис, ксерокопія.

№ 45

Лист Ганни Черинь до Ірени Ярославич⁴², 19 травня 2006 р.

19 травня 2006

Вельмишановна пані Ірена Ярославич

Редактор СВОБОДИ

Парсипанні, Н[ью-]Й[орк]

Шановна Пані Редактор!

Щороку в нашім Осередку ми відзначаємо річницю Незалежности України. На урочистім зібранні, що колись називалось «академією», ввійшло в традицію привітання свята моїм новим віршем. Досі всі вони були райдужні,

⁴¹ Без підпису.

⁴² Ірена Ярославич – українська журналістка, редактор, працювала як у США, так і в Україні. Упродовж 2000–2007 рр. обіймала посаду головного редактора української газети «Свобода».

надійливі. Але цього року вірш затуманений сумним настроєм – може наступні річниці будуть веселіші...

Посилаю Вам завчасно цей вірш і прошу знайти для нього місце коли будете складати святкове число. Дай Боже щоб до того часу прийшли сподівані чи неждані зміни – тоді я напишу ще один вірш.

Дякую за Вашу увагу.

Бажаю Вам і всій Редакції всього найкращого.

З пошаною *[підпис]* Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 104, арк. 30.

Машинопис з автографом, копія.

**Листування Ганни Черінь з видавцем та редактором
гумористично-сатиричного журналу «Мітла»
Юліяном Середяком⁴³ (Аргентина)**

№ 46

Лист Юліяна Середяка до Ганни Черінь, 19 лютого 1963 р.

Буенос-Айрес, дня 19. лютого 1963

[...] Вп. Пані

Ганна Панків

Чікаго, ЗДА

Вельмишановна Пані!

В календарі «Мітла» на 63 рік було передруковано дві Ваші поезії з надрукованої збірки «Чорнозем». Гадаємо, що Ви не погнівались за те на нас. Тоді, коли складався календар, в Аргентині був страйк пошти, і писати було

⁴³ Юрія́н Середя́к (1913–2000) – український письменник-гуморист, редактор, видавець, засновник видавництва «ЮС» (Аргентина), яке видавало журнал гумору та сатири «Мітла», календар «Мітла» та літературні твори різних жанрів.

ніяк, через те надрукували, покликаючись за джерело. Календар Вам вислали, це безплатний примірник. Рівно ж вислали до Вас примірник найновішого видання «А світ такий гарний...» В. Гайдарівського. М[іж] ін[шим], посилка календаря йшла до Вас дуже довго з тієї простої причини, що в Н[ью-]Йорку був страйк портових робітників і ніхто не вивантажував поштових посилок, які прийшли до порту з Аргентини, тож посилки лежали десь у портових магазинах більш місяця. Ну, що ж, всяке буває в країні демократії.

Якщо б Ви мали бажання й захотіли допомогти нам у випусках журналу «Мітла» своїми поезіями в яких є сатира і гумор, були б Вам дуже вдячні. Можливо, що незабаром наше в[идавницт]во перенесеться до Півн[ічної] Америки або Канади, тоді й к[о]такт з Вами, як співробітником, міг би бути більш пожвавлений.

Сподіваємось дістати від Вас листа і в тій надії залишаємось.

З правдивою до Вас пошаною.

[підпис]

[...]

(Ю. Середяк)

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 105, арк. 21.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 47

Лист Ганни Черінь до Юліяна Середяка, 1 червня 1963 р.

1 Червня 1963

Вельмишановний пане Редакторе!

Будьте ласкаві, не судіть про мою вдачу з цієї відповіді. Звичайно, так запізнюватися із відповіддю невічливо і недипломатично, і я так не роблю. Справа в тім, що я хотіла для Вас щось одразу написати, щоб відповісти ділом, а не словом на Ваше люб'язне запрошення і цім також віддячити за милі дарунки – річник «Мітли» із моїми творами і за книжку Гайдарівського. Обидві речі мені дуже були до вподоби. Пару тижнів тому я вислала Вам свою

книжку в подарунок, як маленький реванш, – на жаль, більше книжок, крім дитячої «Братик і Сестричка», не маю.

Затрималася з писанням для Вас частинно через те, що не могла зорієнтуватися в характері і розмірі матеріялу. Маю одну написану і дві накреслених гуморески, але через те, що не певна про розмір, не посилаю їх ще. Прошу вказати мені мінімум, або, властиво, максимум довжини гуморески для Вашого журналу. Прошу порахувати мені розмір у друкованих машинкою аркушах з подвійним інтервалом, бо я коли пишу, то на це орієнтуюся. Тоді я Вам їх вишлю, якщо вкладуться в мірку.

Звичайно, з моєї книжки можна передрукувати все, що Вам потрібно. Мені це робить приємність, і я навмисно не поставила «копірайт».

Ви писали, що зираєтесь до нас переїжджати. Як актуально ця справа і в яке місто Ви переїжджаєте? Може, за прикладом редактора Денисюка, до нас у Чикаго? Дуже рада була би з Вами зустрітися.

Ви видали багато книжок і вважаєтеся у нас справжнім меценатом і підпорою талантів. Мені не зручно звертатися до Вас із тією самою справою, що вже мабуть кожний літератор Вам нею надокучив, але мушу і я спробувати щастя і запитати Вас, [ч]и не було би можливо надрукувати у Вас одну з моїх книжок – а їх у мене декілька назбиралося. Звичайно, є нова книжка поезій «Травневі мрії», є збірка оповідань, п'єс і віршів для дітей – можна було б і відділити поезію від прози, є і ціла віршована книжка «Щоденник школярки Мілочки», що більше року друкувався частинами у «Веселці», і ілюстрації Козака можна було би від «Свободи» дістати. Дитячі твори, звичайно, дістали би марку ОПДЛ. Крім того, маю збірку оповідань під назвою «Люстро мого життя», збірку гуморесок «Білим по Чорному», збірку тревелогів «Їдьмо зі мною», оповідання «Це моя земля» про подорож молодої американської українки на Україну (тепер друкується в «Нашому житті»), є повість про Київ 1941, в тім числі, Олену Телігу і Друзів, є і збірка критичних статтів і есеїв. Може Вас що із цього цікавило би? На Ваше бажання могу надіслати

на р[о]згляд те, що би Вас зацікавило. До певної міри навіть шкодую, що Ви переїжджаєте до нас, бо тут Ви скапіталізуєтесь і втратите свою меценатську вдачу. Така вже наша Америка (наша, не Ваша, Південна).

Отже, поки що надсилаю Вам «Огляд укр[аїнської] літературної продукції на еміграції» – конгломерат пародій, де важко упізнати оригінали, хоч деколи вони збірні.

Крім того, надсилаю кілька епіграм і сатиричних віршів:

1. На Миколу Понеділка, 2. На Дончука 3. На Курпіту 4. На себе 5. На Б. Олександрова 6. На Грановського і Вінграновського 7. На Мандрику 8. На гербоманію Славутича 9. На критика Вол[одимира] Жилу, що в одній рецензії розхвалив об'єкта епіграми ч. 7 з причин професійни[х] 10. На горе-неоклясиків типа Качуровського, що цим дохлим напрямком забиває свій великий поетичний таланти...

Якби Ви мали які зауваги і побажання змін, прошу писати до мене, і я Вам усе підмайструю. А якби щось не підходило чи для Вашого краю було нец[і]каво, то повідомте мене.

Бажаю Вам всього найкращого у Вашій видавничій, редакторській і творчій діяльності і запевняю, що відмова у моїх «видавничих» намаганнях абсолютно не впливатиме на моє співробітництво у Вашім журналі. В мене часу дуже обмаль, бо я працюю поза літературою (на хліб), виконую всю родинно-хатню працю, а тепер ще й іду на рік учитися. Але коли є натхнення і щось пишетеся, час десь знаходиться, отже, в міру можливостей я буду рада для Вас час від часу щось дописувати.

З щирою пошаною

Ваша⁴⁴

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 105, арк. 22–23.

Машинопис, копія.

⁴⁴ Без підпису.

№ 48

Лист Юліана Середяка до Ганни Черінь, 31 грудня 1964 р.

Вп. Пані

Буенос Айрес, дня 31. XII. 1964.

Галина Паньків-Черінь

Чікаго, ЗДА

ВШановна Пані!

Найперше щиро дякую Вам за святкові побажання. Пересилаю і Вам, і Вашій Родині побажання Щастя-Здоров'я та успіхів з Новим Роком і зі Святками Різдва.

Календар на 65 вислав я вже давно, ще з початком грудня, вислав я рівнож книжку «Родина Гольдів», яку я тут друкував для авторки, і одержав від неї деяку скількість для розпродажу. Журнал за січень вже надрукований, надам на пошту 2.I.65. В цьому номері надруковано Ваш вірш «Два Різдва».

А тепер про більш конкретну справу, а саме про видання Ваших репортажів. Як обіцяв я вже раніше, що після Календаря візьмусь за видання Вашого твору, отже приступаймо до діла. Найперше хочу Вас поінформувати, що за друковані у моїм видавництві твори не мож[у] оплачувати авторам готівкою, а даю їм за те 10 % від накладу. Крім цього, титулом авторських примірників, даю 50 примірників оправлених у пластмасу. Це, так сказати б, «база», щоб не було потім між нами непорозумінь. Якщо Ви на те згодні, прошу повідомити і почну наб[і]р на лінотипі. Як писав я вже раніше, не всі репортажі будуть надруковані; розчисляю книжку на менш-більш 250 ст. друку, отже деякі відпадуть, а деякі треба буде дещо скоротити, щоб не пішло в книжку забагато особистого з некористою для загального. Набраний матеріал («щітку») висилаємо Вам для коректи летунськ[о]ю поштою, реєстровано, і Ви також – після перевірки – мусите так само повертати «обратно», щоб не було затримки у праці. Як бачите, поволі приходимо «до ладу».

Закінчуючи цих кілька рядків, пересилаю Вам привіт з гарячої Аргентини (в нас тепер щоденна температура 28–32 Цельсія!)

Ваш [підпис] Середяк

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 116, арк. 2.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 49

Лист Ганни Черінь до Юліяна Середяка, 25 лютого 1965 р.

25 Лютого 1965

Вельмишановний Пане Редакторе!

Юліян Середяк

І раптом моя книжка «пішла». Навіть побігла. Отже я отримала і зробила коректу двох частин – не знаю, скільки ще частин прийде. Цікаво, скільки ж то разом вийде сторінок? Але вже побачу, як буде в книжці.

Чи добре я роблю коректу? Я кілька разів коректувала для різних видавництв (тяжка робота!) Свою річ коректувати і важче, і легше. Легше, бо знаєш, що там є і що має бути, і ще можна, на превелику досаду складачів і редактора, дещо змінити... Але важче, бо можна своїх помилок не помітити або не усвідомити. Кілька речей я навіть перевіряла за допомогою словників Грінченка, Голоскевича та інших, але тоді, коли вагалася, а часто буває, що не вагаєшся, коли щось вживаєш неправильно і не знаєш, як має бути. Ну, та на це ж Ви так[ож] маєте редактора – чи можу я знати, хто це? Може Мікі Сукенсон⁴⁵!!!

Я також отримала другий примірник «Мітли», кілька день після того прийшов і перший, так що маю два і дякую за те. Цьогорічний альманах мені дуже подобається. Жарти бувають часто надиво банальні і не смішні, а в «Мітлі» мені 80 % матеріялу дуже подобалось, а це дуже високий процент.

⁴⁵ Мікі Сукенсон – псевдонім українського письменника Анатолія Демуса (1919–2001).

Мій улюблений жарт в цій книзі є про Жабу і Скорпіона. Одне мені дуже не подобалось – це обкладинка. Хоч Ваш журнал і сатиричний, але і карикатура має бути висококультурна, цивілізована, а може бути така дядьківська, хохляцька, допотопна, як на обкладинці. Що за вражіння може отримати чужий читач або наша молодь від такої шараварщини? Та ви такого дядька і босоногої Хіврі навіть на Україні тепер ніде не знайдете, а вже тим більш на еміграції, де наші Парасі стали доньями і леді. Всередині журналу українці виглядають, як люди, а на обкладинці ні. Сподіваюсь, що обкладинка до моєї книжки не буде в такому стилі, та ще й неохайно намальована. Це би мені було дуже прикро. Я згодна заплатити своїми грошами, якщо вже така штука може намальована – краще перемалювати. До речі, про це мабуть вже пізно говорити, повірте, що не було часу про це раніш подбати – але я мала ідею щодо моєї обкладинки, і тепер її накреслюю на звороті цього листа. Може, чого доброго, не запізно?

Я також думаю, що потрібно було би хоч одну сторінку передмови до книжки – щось в тім роді, як було написано в «Укр[аїнському] Голосі» (Віні[пег] якщо потрібно, пришлю вирізку, або, якщо маєте в архівах цю газету, я вкажу, в яким числі (було це два чи три роки тому). І ще одне – кліше мусять бути дуже виразні, або краще тоді поганого малюнка не давати. Я сподіваюсь, що Ви це і без мене знаєте.

Подаю Вам одну ідею для Великодної «Мітли», може маляр навіть для обкладинки використає? Теж на звороті цього листа. І ще посилаю нову епіграму на Леоніда Полтаву.

З тим на все добре. Дякую Вам за увагу і залишаюся з пошаною до Вас

Ваша [підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 104, арк. 2.

Машинопис з автографом та рукописною правкою, копія.

*№ 50**Лист Юліана Середяка до Ганни Черінь, 7 березня 1965 р.*

Вп. Пані
Ганна Черінь
Чікаго, ЗДА

Буенос Айрес, дня 7 березня 1965.

ВШановна Пані!

Дістав Ваші листи, як і черговий матеріял для Мітли і обидві коректи. Дякую. Як бачите, книжка Ваша йде «рапідо», отже є всі дані, що вже вневдовзі будемо її друкувати. Можливо, що ще перед Великоднем її дістанете, хоч напевно того обіцяти не можу, бо крім своїх справ у мене чимало різних громадських навантажень, а в першу чергу я тут є головою Інформ[аційного] Інституту, і тепер якраз приготавляю видати в есп[анській] мові Історію УПА – «Геріжас трас ля корті на де гіеро». Але Вашої книжки, як бачите, не занедбую.

Чи добре робите коректу? І так, і ні. Найкраще робить той коректу, що знає технічний процес набору на лінотипі (очевидно, не кажучи про знання мови!). Чому саме так? От, наприклад, є добрих десять рядків тексту, без помилки. Ви скреслює в другому чи третьому якесь одне слово, чи два, і тепер треба перебрати на лінотипі всі наступні рядки, аж до закінчення абзацу, бо інакше вийде в лінійці (в ряду друку) біле місце. Добре було б, якщо викреслюєте, дати на це місце а тому самому рядку чи наступному, якесь інше слово. Те саме помічаю у Вас і з творенням нових розділів: від запроєктованого нового розділу в наборі, до кінця того ж розділу, треба наново перебирати лінійки на лінотипі, отже це збільшує не тільки працю лінотипіста але й кошти набору, бо кожна лінійка, яка перебирається на лінотипі не з вини друкарні, коштує нові гроші. А новий набір дає з черги нові похибки.

Другу посилку – «шітки» переглянув я додатково і знайшов там чимало залишених похибок. Колись, як вже книжка буде готова, перешлю Вам шітку, щоб Ви побачили ті додаткові помилки, залишені. Мікі Сукенсон не справляє в мене видань з тієї простої причини, що він працює в пекарні в Спокен, біля Вашингтону. Колись він був в Аргентині, але тепер переїхав до ЗДА. А [щодо] тієї назви: в ранішніх своїх творах Ви вживали «ЗДА», а тепер переходите на США. Чим це обґрунтоване? Замість віддалитися від російського «США», наближаємось. Я ж не є ніякий спеціаліст від тих справ, але, гадаю, що ЗДА більш для української мови правильне, ніж США. Подібне дехто, напр., пише Аргентіна, хоч оте «тіна» змушує – при вимові – ділити слово Аргентина на дві частини: перше Арген, треба віддихнути, і тоді вже можна сказати тіна. І ніхто тут з аргентинців не вимовляє Аргінтіна, але що ж, написав пан Голоскевич, що Аргентина в укр[аїнській] мові – нове слово (хоч воно було куди раніше на світі ніж Голоскевич!), і так деяка частина українців те слово вживає. Ну, але я розписався на зовсім побічні теми, тож пробачте за мою реторику.

Діставши пародію на Вашу Автоепіграму, не мав я вже часу (перед друком) вислати до Вас. Гадаю, що Ви не образились, правда? Ваші нові епіграми гострі і дотепні. Мітлу за березень вислав уже мин[улого] тижня, отож одержати її вже раніше.

Щодо календаря (обкладинки) то одні хвалять її, інші гудять. Ну, Крюков має таку манеру рисунку. Він, м[іж] ін[шим], влаштовує тепер чергову виставку своїх картин у Н[ью-]Йорку. Це все козацька тематика, і яка! Як Вас цікавлять картини на козацькі теми, міг би я Вам купити в него дещо.

Обкладинка ще не готова. Як маєте нарисовану, краще для мене. Присилайте.

Щиро здоровлю – [нідпис] [Середяк]

P. S. У книжці ілюстрації друкуватиму не в тексті, а на осібних картках. У поясненнях під фотоілюстрацією буде від[клик] до котрої саме сторінки тексту дана ілюстрація відноситься. Передмова потрібна. Пришліть ту, що маєте. А як ні, то напишу сам від видавництва.

Ваш [підпис] [Середяк]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 116, арк. 5.

Машинопис з рукописною приміткою, оригінал.

№ 51

Лист Ганни Черінь до Юліяна Середяка, 16 березня 1965 р.

16 березня 1965

Вельмишановний пане Редакторе! [...]

Дякую за Вашого листа від 7 Березня, на котрий тепер відповідаю. Щодо коректи, то я ніколи не була і можливо не могла би бути професійним коректором. Я вже казала в минулім листі, що часто автор може пропустити помилку, бо він пам'ятає, що там має бути написане. Вибачте за недогляд, але, сподіваюсь, крім мене ще інші прочитають. Також постараюся більше не робити «підмазування» там, де помилок нема, а також постараюся щось приміряти там, де було слово набране двічі, і одне треба окреслити. Одним словом, зрозуміла. В ЗДА видавці навіть не хочуть посилати авторам коректу, бо вони все щось іще виправляють. Але не робіть цього зі мною. Я вже обіцяю бути чемною.

Малювати я не вмю, як це Ви можете добре бачити з прикладених скетчів. Я можу часом дати добру ідею маляреві, якщо він зрозуміє, і можливо, якби я була одружена з малярем, дала би йому не одну ідею-орхідею. Знайомих малярів, чи навіть незнайомих, але таких, що до них могла би фізично і фінансово підступитися, я теж не маю. Як видавець журналу, що

більш ніж на 50 % залежить від ілюстрацій, Ви маєте незрівняно більші можливості. Якщо би маляр не погордував моєю ідеєю для обкладинки, то хай би її використав, а як ні, то краще щось просте, аби не дядько в шароварах. Щодо купівлі картини пана Крюкова, то, на жаль, ніколи не бачила його мистецтва, а kota в мішку купувати не можна. На ту картину я би мусіла все своє життя дивитися, а це вже треба вибирати обережно.

Надсилаю ще три матеріали для «Мітли», один із них під дуже гарненьким псевдо (правда?) А також надсилаю кілька світлин з нашого університету для репортажу про нього, може яка Вам буде потрібна. Те, що не треба, викиньте.

Щодо ЗДА і США, то це одне з небагатьох речей в укр. мові, де я хитаюся, як п'яна. США не таке вже й російське, бо ЗДА багато наших людей, і не обов'язково невігласів, вимовляють як «З'єдинені» держави, що дуже з-польська. Крім того, «штати» – то все-таки не держави. І в укр. мові є цілком законне слово «сполучені», котрого в рос. [мо]ві і нема. Російське США починається зі слова «Соединение», що є багато ближче до «З'єднані», «З'єдинені» чи «злучені» (це остання версія жахлива!) аніж до українського «сполучені». Якщо Вас це не переконує, поговоріть про це з мовними авторитетами і виправте посвоєму. Врешті, Ваше видавництво має право на дещо власний правопис, особливо в спірних випадках.

Я пишу завжди «Аргентина». Якщо можна, дайте такий правопис.

Якщо Мікі С[укенсон] не ображається на мою епіграму, і я не ображаюсь на його. «Ти мене, а я тебе».

Прикладаю статтю з Укр[аїнського] Голосу, а Ви можете змінити чи додати. Якщо маєте запитання – питайте, але сама про себе я, так як інші роблять, написати не можу. От недавно просив мене п. Бажанський дати автобіографію для його музею – і я далєбі не можу.

З цим – на все добре.

З щирою повагою [підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 104, арк. 3.

Машинопис з автографом та рукописною приміткою, копія.

№ 52

Лист Юліяна Середяка до Ганни Черінь, 27 березня 1965 р.

Буенос Айрес, дня 27 березня 1965

Вш. Пані

Галина Паньків-Черінь,

Чікаго, ЗДА

ВШановна Пані Галино!

Дякую за листа від 16 ц[ього] м[ісяця], як і посилку матеріалу для «Мітли». Журнал вже надрукований, вишлю за 2–3 дні, а щодо надісланих знімок університету, то Ви забули малий деталь: що представляють собою поодинокі знімки? Якщо підпис під ними треба було б евент[уально] дати? Хочу Вам при тому сказати, що книжка⁴⁶ буде друкуватись на папері, на якому фотографії вийдуть не дуже-то «мудро». Тому буде друковано картки з фотографіями осібно, вони будуть розміщені що 16 сторін в книзі, і при підписах при даній приданій фотографії, буде відклик до чого (тобто до якого розділу) дана фотографія відноситься. Це дає дещо більше клопоту при зшиванню книжки, але вийде гарніше. До того ж є вже обкладинка: Крюків використав дещо Ваш проект, а саме той покручений поїзд. На обкладинці, яка є зроблена з різних вирізків з преси (української) уложених в різних напрямках, є нарисована Ваша силуетка з блокнотом і фотоапаратом.

⁴⁶ Мова йде про підготовку до видання книги подорожних нарисів Ганни Черінь «Їдьмо зі мною», що побачила світ у 1965 р. у видавництві Ю. Середяка (Буенос-Айрес, Аргентина).

Обкладинка оригінальна, гадаю, не будете на мене (ні на майстра) нарікати. Внизу, під Вашою силуеткою, є поїзд.

Натомість щодо надісланої передмови, то вона аж ніяк не підходить для репортажів. Це стаття-рецензія на «Чорнозем», збірку поезій, отже для книжки репортажів не підходить. До такої книжки найкраще передмова коротка, сторінка-дві машинопису, на якій, очевидно, треба згадати про Ваші дотеперішні осяги, але в тій передмові наголос має бути на репортаж, а не поезію. Бо якщо на поезію, то передмова минеться зі своєю ціллю: читач читатиме репортажі, а в передмові хвалиться виключно поезії. Парадокс. Отже ж, що зробити з передмовою? До деяких моїх видань («Проти шерсти» чи «Плямки на піднебінні») писав я сам у порозумінні з автором, але якщо Ви маєте когось, що міг би таку передмову написати, будь-ласка, постарайтеся.

В друкарні далі набирають на лінотипі решту матеріалу. Вишлю ще раз пакет «щітки». Потім надішлю вже книжку зложену в сторінки для остаточної коректи. Обчисляю книжку на 254 стор., але може бути помилка на плюс чи мінус. Отже ж, поволі праця посувається.

Мої приятелі в ЗДА і Канада намовляють інтенсивно переїхати до них, тобто, до Канади або ЗДА. Цікавий, яка Ваша думка на той випадок, якщо б я, скажімо, одного разу «розбив» свої шатра з «Мітлою» в Чікаго. Чи не був би в тому місті переполох? Правда, в мене донька почала перший рік студій на медичному факультеті в Буенос-Айресі, а дружина, скінчивши Кембрідж (не в Англії, а так тут називають кількарічні студії анг[лійської] мови, які є під курателею анг[лійського] університетету в Кембрідж) провадить навчання анг[лійської] мови, і не дуже-то виявляють бажання переїзду. Яка на Ваш погляд краща країна, ЗДА чи Канада? Чи взагалі не рухатись з місця?

Закінчую свого листа, а Ва[с] прошу не забувати й надалі.

З правдивою до Вас пошаною [підпис] [Середяк]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 105, арк. 28.

Машинопис з автографом, ксерокопія.

№ 53

Лист Юліана Середяка до Ганни Черінь, 10 травня 1965 р.

[...]

Видавець книжки «Їдьмо зі мною»

Буенос Айрес, дня 10 травня 1965

Вп. Пані

Ганна Панків

Чікаго, ЗДА

Вельмишановна Пані Галино!

Вашого листа від 14.IV. пр. дістав уже давненько, дякую, і пробачте, що лиш тепер відписую. В між-часі вислав я Вам лет[унською] поштою книжку для другої коректи і «Мітлу» за травень, а звич[айною] поштою «Пригоди котика Мурчика». Отже ж, не дармував я, але накопичились за цей час для Вас «гора» справ, і хочу про них написати.

Відносно перемови, то я не звертався до Калиновського з тієї простої причини, що треба було б пересилати йому машинопис, щоб він з ним запізнався, а це забрало б чимало часу. Крім цього він останньо дещо «відійшов» від «Мітли» (не вперший же раз!), у «Н[ових] Днях» відбронзовує Манила, а до «культ-обман» має інше наставлення ніж Ви і я. Тому що тут, в Аргентині, немає когось, щоб таку передмову написав, а проф. Онацький зараз нічого не пише (він хворіє на очі), передмову склеїв я сам, і пересилаю її Вам для перевірки. Якщо вона добра і Вам подобається, прошу виправити мовні прогріхи і повернути, якщо ж не надається і Ви маєте (або можете в короткому часі мати) щось кращого, я не погніваюсь, якщо Ви особисто викинете мною написану передмову в гарбіч. Можете теж до написаної передмови додати чи відняти.

Щодо обкладинки: Прошу надіслати виїмки з преси (спец[іальні] наголовки), які можна буде використати як «гінтегрунт» на обкладинці. Обкл[адинка] ще не надрукована. Рівнож прошу надіслати підпис тушом

(кілька зразків) на доброму папері, і вибрати найбільш характеристичний для того, щоб дати той підпис під Вашою знімкою у книжці. Далі: на передмову залишено всього 2 сторінки на початку книжки (а книжка вже зложена у сторінки!), і якщо передмова була б довша, то тоді чи можна дати ПІСЛЯМОВУ?

На книжку «Ідьмо...» закупив я д[уже] добрий папір, гадаю, що ця книжка буде цьогорічним бест-селлером, якщо взагалі можна про бест-селлер серед української читацької публіки говорити.

Тепер «мітляні» справи: Ви надіслали вірш «БУЗИНА». Хоч це і правда, що в обидвох віршах, і в Вашому, і в Бузі Коровки, та сама тематика, але мені доволі незручно, щоб на сторінках журналу один співробітник «побивав» другого співробітника. Прошу мене зле не зрозуміти. Я не проти Вашого вірша, але це певного роду також і моя провина, що я такий вірш Бузі Коровки помістив, бо якщо б я був знав раніше, що Ви надрукували вже такий подібний вірш на сторінках «Свободи», зовсім зрозуміло, я б ніколи вірша Бузі не був друкував! Що це є «зюзя»? Чи це здрибніло від «зіллячко»? Тому прошу Вас вирозуміння, якщо «Бузина» поки що залишиться в редакційній течії. Рівно ж Мікі Сукенсон надіслав чергову епіграму «Вибачаюсь, Ганно», яку пересилаю Вам. Якщо Ви згодні, щоб її надрукувати, надрукую. Річ б[о] в тім, що хотів я прикоротити «дискусію» епіграмами між Мікі Сукенсоном і Вами, але автор надіслав цю епіграму з проханням, якщо я її не можу надрукувати в «Мітлі», щоб вислати бодай Вам, бо ж він, Мікі, не мав ніякої гадки, щоб своєю епіграмою Вас образити, а навпаки, Мікі Сукенсон – Ваш великий прихильник і читач Ваших творів. Отже ж, якщо Ви згодні на друк епіграми, повідомте. Якщо не згодні – теж.

Щиро здоровлю Вас і пишіть скоро [підпис] [Середяк]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 105, арк. 28 зв.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою Ганни Черинь, ксерокопія.

*№ 54**Лист Ганни Черінь до Юліяна Середяка, 22 червня 1965 р.*

22 Червня 1965

Вельмишановний пане Середяк!

Вибачте, що, не дивлячись на Ваше прохання, я затрималася з відповіддю. Ви знаєте, що я цього звичайно не роблю. Тим більше, коли справа йде про мою книжку, і моя затримка гальмує роботу.

Проте, через сезонні прибирання та інші клопоти, Ваші обидва листи десь ділися (як кажуть, кіт їх хвостом прикрив), а я не могла відповісти на деталі без Вашого листа. Проте, листи таки знайшлися, і тепер, вибачившись ще раз, я відповідаю.

По-перше, вибачаюся за те, що «Звершилося» було надруковано в «Сам[остійній] Україні». Через те, що це журнал виходить у нашому місті, від мене вони завжди вимагають матеріял, і репортаж був замовлений ще перед його народженням, тільки не одразу друкований. На жаль, цього вже змінити не можна, але буду мати це на увазі в майбутніх справах.

Матеріял для «Календаря» надішлю, коли трохи закінчимо прибирання. Влітку я не дуже пишу, бо лежу в садку на сонці і мрію, або квіти доглядаю. Але маю деякі ідеї і для «Мітли» нашої коханої свою пайку дам.

Інна дуже дякує за марки. Правда, на мою думку, «відсотки», і відсотки дуже добрі, прийшли, а тих, що я мала на увазі, не прийшло. Я думала про ті «грубі» марки, що ми платили за пересилку пакетів до Вас, здається по 1 долярові чи щось. Звичайно, ми не висилаємо і не одержуємо таких марок, бо навіть якщо висилаємо пакунки, то пошта просто штампує ціну; а цього розу наліпили були марки. Але вже у Вас і та[к] мабуть нема тих марок, то дуже дякуємо і за ті, що прислали, вони дуже гарні. Будемо Вам час від часу про це «допоминатися». Біля Інни і я набралася філателістичної лихоманки.

Я не сумніваюсь, що в моїй коректі я пропустила чимало хиб, може і мову не так досконало знаю. А спеціально ж, я вчилася за советським правописом, а наш тутешній правопис, з причини зрозумілих, не цілком усталений, тому то в таких справах як «г» – «г», м'яке «л» тощо я хитаюся. Крім мене і Вас є свій редактор і коректор. Добре ще, що я хоч трохи дещо кумекаю, багато авторів взагалі на цю роллю не надаються. До того, я перевіряла коректу після роботи, коли вже була втомлена, і поспішала. Список помилок я зробила для того, щоб Ви особисто простежили спеціально за тими, де є знак «xxx».

Тепер по пунктах на Ваші запити. Більшість із них для мене незручні. Але я не сумніваюсь, що ми з Вами добре погодимося. Я тільки висловлю свою думку, а Ви, як видавець, маєте право в цім випадку вирішити по-своєму.

Ст. 10 – недогляд. Має бути «згуртувалися».

Ст. 12 – Мусить бути обов'язково «Найдорогий». В тім то і справа. Так було написано в листі, клянусь, і це – цитата. Це навіть дуже мило і своєрідно.

Ст. 19 Я б хотіла, щоб лишилося «тавро», хоч Ви маєте свою рацію. Даю згоду, якщо бажаєте потрібним змінити.

Ст. 22 – чому не може бути «цілий день»? Гр[і]нченко дає «цілий» як синонім до «ввесь». Це загально вживане слово.

Різниця і ріжниця. В нашій мові є два варіанти, і я не думаю, що не маю права вживати обох. Але, як хочете, виправте всі «різниці» на «ріжниці». Якщо не можна обох, то вибираю ріжницю, бо різниця також означає бойню для скотини.

Ст. 87 – не знаю, як добре передати англ[ійською] «рашіє[n]» – на Ваш вибір. Англійська вимова химерна, навіть «рашен» і як хочете. Врешті, не важливо.

ОК «Чи це та «Калина». (ст. 94)

Ст. 98. Трісну, як виправите Детройт на Дітройт. Хай собі пишуть, як хочуть, це жахливо. Це так, як би казати «тіятер» або «кіянтер».

Ст. 103. Я не знаю, як писати «бльок». Подивилася в Голоскевича, там «бльок».

Ст. 106 фігури. Я думаю, що всі фігури мусять писатися однаково. Та і перо буває у птиці, і те що пишемо ним, і нога, і голова, і коліно і тисячі слів є гомонімами. На мою біду, Голоскевич пише їх всі як «фігури», і я думаю, що треба все на «г» попереправляти. Це старша для Вас робота, і прошу мене пробачити.

Татьяна Цісик пишеться інакше, ніж Тетяна Кошиць, бо таке офіційне написання їх імен. Так як і Вас не можна з Юліяна переінакшувати на «Ульяна», а Тому Лапичака на Хому.

Отець – пишiть з малої літери. Всякі наші «благородія» такі причіпли[ві], що я часом ставлю велику літеру, аби вони з того потішилися. Звичайно, граматично великої літери тут не треба (ст. 151).

Здоровий килим (ст. 159) прошу лишити. Це дуже українське слово і зовсім не означає «хворий». «Здоровий, та дурний» – відоме прислів'я. У Нечуя-Левицького, дуже [доброго] мовника, «здоровий» – одне з улюблених слів у цьому значенні. Ще є і «здоровенний».

Ст. 117 – Почати. У Грінченка це слово має тільки самостійне значення, не як допоміжне при іншiм дієслові. Прошу не вставляйте «копати», бо справді не копати почали, а землю почали. А досі вона була непочата.

Ст. 227. Не знаю, наскільки правдиво те, що Гіряк поїде «туди». А хоч би й так, нема чого з історії викреслювати факт. Як йому доручили декламації, то нема чого [ц]ього примовчував[т]и. Я навіть Музиченка згадала в «Під бомбами Берліну», і не зовсім поганими словами. В «Голосі» він [тоді] був головним журналістом, і вже цього в кишеню не сховаєш. Я думаю, що їх викреслювати було б нешляхетно, тим більше, що нічого там особливого про них не написано.

Прошу простити мені затримку і звертатися з усіми справами знов, якщо ще що є, і я вже не буду спізнюватися.

Вітаю Вас із родиною. У Вас тепер зима, чи що?

На все добре!

З пошаною до Вас⁴⁷

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 104, арк. 4–5.

Машинопис, копія.

№ 55

Лист Ганни Черінь до Юліяна Середяка, 22 липня 1965 р.

Буенос Айрес, дня 22 VII. 1965

Вп. Пані

Ганна Черінь

Чікаго, ЗДА

Вельмишановна Пані Галино!

Пишете в останньому своєму листі, що в Вас тепер літо, і що Ви менш пишете. Це зовсім зрозуміло. В нас якраз навпаки, тепер зима, досить холодно, і мені приходиться трохи «мерзнути». Але не залишаю справи Вашої книжки. Вона в основному закінчена, вже «пішла» до переплетні. Тільки мені приходиться тепер повторити за Мікі Сукенсоном: «Я вибачаюсь, Ганно, дуже гречно»... Іменно, хоч я сам Вас намовляв, щоб Ви прислали знимки, щоб ілюструвати книжку, та з ілюстрацій нічого не вийшло. Буде книжка без ілюстрацій, лише з Вашою фотографією на початку книжки. Справа така, що в мене немає вже часу на закінчення книжки згідно з моїм пляном. Дня 2-го серпня ц. р. виїжджаю до Канади. Можливо, там перенесу все своє видавництво, і «Мітла» буде появлятися вже в Торонті. Це ще однак нічого

⁴⁷ Без підпису.

певного, треба найперше устійнити деякі деталі. Отож, той брак часу не дозволив мені закінчити книжки так як я плянував, не знаю навіть, чи зможу на час вислати її всім відборцям. Тобто вже не я, але тут лишу, щоб вислали. Рівно ж, якщо залишуся в Торонті, тоді там видам календар на 66 рік. Але, кажу, це залежить від багатьох інших справ, тому тепер ще точно Вам не подаю як буде далі. Якщо «не піде» мені в Торонто так як пляную, тоді, очевидно, приїду «обратно» до Б[уено]с Айресу, та продовжуватиму видавниче діло далі. Тепер видав я тільки «Мітлу» за серпень цр. Надаю його на пошту, і сам їду трохи з Буенос-Айресу. Тут залишається ще Дружина і Донька, і якщо все буде ОК в Канаді, тоді й вони переїдуть до Канади. Якщо ні – я приїду до Аргентини.

Як тільки дістану оправлену книжку з переплетні, зразу вишлю Вам лет[унською] поштою. Гадаю, що при кінці другого тижня, вишлю її, а як ні, то хтось вишле Вам пізніше. От які новини! Дозвіл на виїзд до Канади і ЗДА (чи США, як волієте) вже маю давно, тому-то свого часу я й запитував Вас про евент[уальнй] переїзд до Америки. Тепер ця справа стала більш актуальною, і, можливо, реальною. На всяк випадок виїжджаю 2 серпня ц. р., буду в Н[ью]-Йорку менш-більш тиждень, і тоді поїду до Канади. На жаль, до Чікаго не зможу тепер поїхати, але не виключене, що приїду туди котрогось іншого разу. Тоді, гадаю, матимемо можливість особисто зустрітися.

Книжка вийшла дуже гарне, на добромu папері, чистенько надрукована. Я вислав Вам колись тут один надрукований аркуш разом з поштовими марками для панни Інни, тож матиме[те] уяву, як книжка «вийде». Що немає ілюстрацій, то мені самому шкода, але я став перед: або взагалі не друкувати, або надрукувати без рисунків. Отож, вибрав я той другий плян, і гадаю, що Ви, хоч трохи на мене посварите в думці, або й таки словами, будете з тим згідні. Як будемо далі жити й співпрацювати, то колись за те видам іншу Вашу книжку, але вже обов'язково з ілюстраціями.

На цьому закінчую цих кілька рядків, що Вам, певно, перервуть Ваші мрії у літню днину, але «я вибачаюсь, Ганно, дуже гречно», інакше не міг я зробити.

З Торонта напишу до Вас листа. На все добре !

Ваш [підпис] [Середяк]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 105, арк. 29.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 56

Лист Ганни Черінь до Юліана Середяка, 18 серпня 1965 р.

18 Серпня 1965

Вельмишановний пане Редакторе! Середяк

Дякую щиро за Вашого листа і за надіслані вирізки з газет. Як бачите, Ваш автор не такий уже й поганий. Один із членів журі в приватнім листі повідомив мене, що пів премії мені дал[и] за розмір мого перекладу: 6 і пів сторінок машинопису з подвійним інтервалом. Вони навіть мали підозру, що я так, на жарт послала цей переклад. Я справді не мала часу, бо якраз була зайнята вивчення своєї нової, досить складної праці в бібліотеці, а також, пізніше, доповідями, коректою «Їдьмо» та іншими досить важливими справами. Ну і думаю: вкладу я багато праці в переклад – і що тоді з ним робитиму? Ані його не видати, ані навіть твоїм твором не вважається, може і в журнал навіть не підійде... Не було часу навіть на те, щоб добрати цілком відповідну річ. На щастя, попала на очі ця «штучка» Дороті Паркер, свого роду шедевр у мініатюрі. Переклала з натхненням і старанно, думаю, що добре. Звичайно, можу піти в заклад, що Куліш галасував проти. Його пані (а з нею мабуть і він) страшно мене не злюбили, за що – мені не відомо. З ними я бачилась двічі. Один раз у Філадельфії, де був мій літ[ературний] вечір, і

п. Керч було доручено зробити вступ. Вона його зробили коротким і подбала, щоб навіть і натяку на якусь позитивну оцінку не було. Мені це, до речі, і байдуже, бо я для своїх віршів не потребую реклями. Годі мені їх тільки прочитати, і слухач мій. Якби я так часто їздила з «концертами» і так би нав'язувалась, як більшість інших письменників, то може б зажила великої слави. Але я тільки тоді згоджуюсь на виступ, коли мене дуже попросять. Сама ніколи не напрошуюсь. Друга моя зустріч в Чикаго з вищезгаданою парою також не була дуже сердечна. Був їх літ[ературний] вечір. Спершу читала п. Керч свою горе-комедію про виробництво штучних бюстів, таку смішну, що з сорому плакати хотілося. Її чоловік з місця подавав їй різні зауваги і репліки, і це ще погіршувало ефект. Далі читав п. Куліш уривок з повісті про ву[р]каганів, трохи краще, але теж дуже сіренько. І тільки коли він виступив із спогадами про письменників, що жили в будинку для письменників у Києві, то це був добрий козир. Особливо ласі читачі почути інтимні подробиці про тепер великих, а тоді ще таких, як ми тепер, письменників, про те, хто з ким був одружений, хто пив, а хто ні, хто як виглядав і вдягався. Це всім цікаво, і він розповідав цікаво. Але це не був його виступ, як письменника. Не знаю, якої Ви про них думки, а вони, до того ж, Ваші земляки, але в мене не повернувся язик говорити їм компліменти, і я тільки привіталася і поговорила з ними про всякі нейтральні справи, не згадуючи про їх виступ. Потім п. Керч виступила з оглядом творів, що були прислані на п'ятий конкурс СФУЖО, з основною тезою, що журі не ті твори нагородило, що треба, і що жодний із нагороджених творів не може похвалитися доброю літ[ературною]мовою. Справа в тім, що на П'ятім конкурсі я взяла премію за «Під бомбами Бер[лі]ну» і вважаю, що теза п. Керч – страшне нахабство, бо в кожному разі моя мова вже ж набагато краща від її мови. Може в мене є багато інших хиб, але якраз із мовою, здається, все о-кей.

Годі вже про них. Вибачте, що я не одразу відповіла, а це сталося через те, що у Вашім листі не було проблем, що вимагали негайного розв'язання.

Правда, Ви вже тоді просили матеріял для «Мітли», але я його ще тоді не мала і воліла послати листа разом із матеріялом. Тепер написала одне оповідання, може не таке вже смішне, що тріснути можна, але з цікавою темою. А до того два вірші, один наче б то про «Мітлу». Але якщо б котр[ий] із віршів чи оповіданнячко не підходили, прошу повернути, а я постараюсь написати щось інше.

Щодо рецензії, то добре, що вона перша позитивна. Хто такий Г. Г.? Звичайно, рецензія незбалансована: три чверти цитата, а чверть сама оцінка. Проте, я була страшенно втішена, що мене похвалили за вміння розбиратися в політиці. Коли я писала, то сама собі не усвідомлювала, що це – політ[ика]. А коли прочитала рецензію Г. Г.⁴⁸, то мені це стало ясным і я згодилась із рецензентом. Я дуже вдячна йому за добре слово. Якщо Ви із ним листаете[сь,] то передайте мою подяку.

Щодо примірників на рецензію, то я ще майже нікому не послала. Не сприйміть це як образу, але поки я не отримала більше примірників, я не дуже поспішаю роз[с]илати те, що маю. До того ж, як це не дивно, наша пошта дуже від нас далеко і не зручна. Оскільки я працюю, то справді не маю часу піти на пошту і переслати кілька книжок. Правда, можна довідатись, скільки марок треба наліплювати, і просто кидати у скриньку. Так я п[о]ки що і зробила, але на пошті ще не була і ліплю марки просто наздогад, більше, ніж треба. Поки що вислала тільки кільком друзям, але цими днями вишлю іще. Бо в числі друзів маю кількох, що є і потенціяльними рецензентами. Якраз із цієї причини, що ми друзі, вони можуть і не написати. В кожному разі, я посилаю книжку Б. Кравцева (це не друг тепер, але, як Ви знаєте із репортажу, давній знайомий); Ол. Ізарському і А. Галанові. Також дам книжку редакторові «Сам[остійної] України» Панасюкові, і попрошу дати рецензію. А Денисюкові пошліть Ви самі. Чи хтось ці речі за Вас робить у Аргентині, чи Ви

⁴⁸ Ім'я та прізвище не встановлено.

розсилатимете а[ж] тоді, коли гора приїде до Магомета або Магомет повернеться до гори?!

В якій стадії тепер Ваші переселенчі справи і як Ви все це сприймаєте? Чи Ви насолоджуєтеся прийняттям і зустрічами і чи гризе Вам серце невирішеність? Що думає Ваша родина про це?

У нас тепер препаскудна погода. Буревії, сильні грози, дуже багато шкоди скрізь навколо нас. Якби той вихрокрут попав на нашу хату, змело б із лица землі. Поки що скрутило нашу райську яблуню, і нічого райського у нас тепер нема, а пекельне є. Найгірше, досі в нас такого не бувало, отже, атомові новини! А вчора і сьогодні – страшна спека. Дуже різкі переходи.

Прошу, пишіть і подавайте зміни адреси, якби Ви, Одисею, ще кудись помандрували. Торонто – це тільки один із пунктів операції «Їдьмо зі мною»!

З щирою повагою

Ганна Черінь

ПС. Вислала Вам книжку через бібліотечну пошту кілька днів тому.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 105, арк. 30–31.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

№ 57

Лист Юліяна Середяка до Ганни Черінь, 23 серпня 1965 р.

Торонто, 23 Серпня 1965.

ВШановна Пані

Ю. Середяк, редактор «Мітли»

Галина Черінь

Чікаго, США

ВШановна Пані Галино!

Бачите, я так захопився Вашим твором «Їдьмо зі мною!», що залишив Аргентину і опинився в Канаді. З деяких «тимчасових місць постою» посилав Вам поштівки, а тепер пишу кілька рядків, бо від Вас не маю ніякої вістки. Найперше мене, очевидно, інтересує справа виданої книжки, яку я вислав на

Вашу адресу ще з Аргентини. Інтересує мене тому, бо хочу знати, як вона Вам подобалась, які зауваги маєте до неї, що там не так як повинно бути, як обкладинка, і т. д. Я завжди радо дослухаю Вашої думки не тільки як любителя книжки, але, найперше, як автора виданої книжки. Тому прошу писати щиро, всеодно, ганитимете чи хвалитимете. Свої зауваги щодо «Їдьмо зі мною!», як і оправдання, подав Вам ще в листі в Аргентині.

Дотепер ще не знаю, чи я задержуся на постійно в Канаді, чи повернусь «обратно». Теж не знаю як буде далі з «Мітлою» наколи б я залишився на канадійському терені. Про всі дальші справи своєчасно Вас інформуватиму. Можливо навіть, що вневдовзі буду в Чікаго, але це все ще «вилами по воді писано». Який Ваш телефон (на праці чи вдома), якщо б так, «у наглій потребі» треба було мені до Вас потелефонувати?

В Торонті відбувається тепер Всеканадійська виставка, на якій є павільйон квітів з тисячами різних квітів, і коли-то я оглядав їх, згадав і про те, що Ви в своїх творах завжди підчеркуєте, що любите квіти. Отож, Вам би треба обов'язково приїхати на таку виставку. Взагалі, мушу признати, що в Торонті, куди не поїхати, всюди є позначки того, що люди тутешні, чи як там назвати, люблять квіти. Більше ніж в Аргентині.

Закінчуючи цих кілька рядків, щиро вітаю Вас і Вашу Рідню! Хочу ще наприкінці додати, що 53 прим. книжки вислав я в 5-ох рег. пакетах ще пере[д] моїм виїздом. Рівно ж вислав знімки.

З правдивою до Вас пошаною

Ваш [підпис] [Середяк]

P. S. Прошу пробачити, що пишу з такими [машиновими] похибками, але це нова машинка, до якої я ще не привик.

Ваш [підпис]⁴⁹

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 105, арк. 32.

Машинопис з автографом, рукописними примітками, оригінал.

⁴⁹ Підпис нерозбірливий.

№ 58

Лист Юліана Середяка до Ганни Черінь, 2 вересня 1965 р.

2 вересня 1965.

ВШановна Пані Галино!

Дякую за Вашого листа як і за записки на «христини». Не знаю, чи матиму можливість приїхати до Чикаго, бо заноситься на таке, що, можливо, вдасться мені почати тут наново випуск «Мітли» як і інших видань. Це все, очевидно, чимало ще різних «але», але щось в тому напрямі робиться. Я знаю, що кошти видання будьчого в Канаді значно дорожчі ніж в Аргентині, але тут є більші можливості поширити видання, тобто збільшити, що так скажу, продукцію. В цей спосіб існує можливість оплатити більші кошти друку за збільшення розпродажу видань.

Щодо книжки, то я хотів видати її ще [к]раще, але не вдалося. Причини Вам відомі. Я порозумівся був з американською амбасадю в Аргентині (відділ видань) і мав приобіцяну допомогу в підшуканні відповідних матеріалів (фотографій) з тих стейтів, про які Ви писали, так що Ваша особа була б увійшла в книжку не так то дуже багато разів. Ну, але сталося. Я мусів виїхати, бо в протилежному разі була б пропала мені віза до Канади, а продовжити її було вже годі.

Тішить мене те, що видання книжки припало Вам «до смаку», отже, так сказати, не загубили свого до мене довір'я. Я знаю вже декілька відгуків на Вашу книжку, очевидно, з Аргентини. Моя Дружина навіть хотіла написати Вам листа, бо й Вона надзвичай любить вчитися та все шукати в праці над книжкою чогось нового, і Ваш опис студій, як і тих відносин нашої інтелігенції, що не змогла опанувати в ЗДА анг[лійської] мови, дуже її зворушив. Проф. Онацький, наприклад, перечитавши книжку (його дружина обіцяла написати рецензію) сказав, що «воліє Черінь в поезії» – не знаю лише, чи це натяк на те, що книжка слаба, чи, може, Ваші поезії [діють на нього] більш емоційно, як проза. Є заувага (з Аргентини) теж і того роду (сказана до

моєї дружини), що, мовляв, коли Ваш чоловік видав цю книжку і запізнався докладно з життям-буттям нашої інтелігенції в ЗДА, то чого Він туди поїхав?! Але одна, гадаю, слухна заувага є того рода, що, мовляв, коли надруковано «Під бомбами в Берліні», [а] потім про Арканзас, то треба було написати щось перехідне, щоб читач не зазнав аж такого великого «скоку».

Це менш-більш голоси, які мені відомі. В Канаді читало цю книжку вже кільк[а] осіб, в загальному висловлюються прихильно. Треба однак нам почекати, що скаже критика. Та як би воно там не було, книжка матиме свого читача, і я зовсім не жалую, що взявся за її випуск. Хочу тільки ще написати Вам, що коли дістанете пакети з книжками, то один примірник прошу ласкаво підписати й надіслати на мою адресу, бо такий у мене «звичай» і так роблять всі живучі мої автори.

Відносно матеріялу до «Мітли» і до календаря, то літо вже проминуло, і, гадаю, Ви знову зможете залишити садок і написати дещо. В першу чергу, чи не могли б написати вступного вірша для журналу на той випадок, якщо б журнал мав появитися в Торонто. Рівно ж прошу надіслати обіцяний матеріял для календаря, бо якщо не видам його тут, то заберу той матеріял до Аргентини і видам там. Правда тут дехто з моїх приятелів робить зусилля, щоб я нікуди не вирушив, а сидів у Торонті, і, можливо матиме успіх; тоді лише переїхала б сюди Дружина з Донькою. Це все нічого конкретного, але розглядаюся, як то кажуть, на передні і задні колеса, щоб не «заїхати» там де не треба. Зрештою, Ви дуже добре й самі знаєте, що Ваша співпраця в «Мітлі» дуже-дуже побажана, і я завжди готов допомогти тим автором, що хочуть допомогти мені.

На цьому закінчую, вітаю Вас і Ваших!

Ваш [підпис] [Середяк]

[...]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 105, арк. 33.

Машинопис з автографом, оригінал.

*№ 59**Лист Юліана Середяка до Ганни Черінь, 11 вересня 1965 р.*

11 вересня 1965.

Дорога Пані Галино!

Хоч і не дістав я відповіді на свого листа, але одержавши з Аргентини першу згадку в пресі про появу «Їдьмо зі мною!» спішу переслати Вам. При тому попала мені «Наша мета» з Торонта, і там знайшов я вістку, про яку Ви згадали в своїй карточці, тож пересилаю Вам, на пам'ятку, Ваше нове псевдо... Та це тільки друкарський чорт, але варт його заховати в збірнику своїх раритасів.

Тішить мене дуже, що Ви вже одержали перші посилки своїх книжок. Інші прийдуть з часом, бо зараз у мене постав через той виїзд своєрідний балаган, і нормальна праця видавництва (якщо її взагалі можна назвати нормальною!) дещо перервана. Але з часом, якщо я остануся тут, чи поверну назад до Аргентини, вона буде унормована. Принайменше таке моє побожне наставлення.

В мене зараз дійсно чимало різних справ, завтра маю доповідь про українське життя в Аргентині в тут[ешньому] Нар[одному] Домі, відвідав уже всі майже редакції, виголосив коментарі почерзі тут[ешньому] радіопередачу, ну, і написав до Вас кілька листів чи карток. Ну, але я так жартую лише, в мене справи не найкращі, бо кошти видавництва тут і в Аргентині, то небо і земля, а тому що ми, поки що, на землі, то таки під цим оглядом Аргентина краща.

На адреси редакцій українських газет у світі ще не вислав «Їдьмо зі мною»; це буде зроблено або осібно, або разом з висилкою календаря на 66 рік. Тому Ви не висилайте, але якщо Ви схотіли б до котроїсь вислати самі, прошу ласкаво дати знати мені, щоб не висилати вдруге.

Закінчуючи цих кілька рядків, щиро вітаю Вас і здоровлю. Рівнож прошу пере[да]ти привітання для Вашого Пана Добродія і Донечки!

Ваш [підпис] Середяк

Юліян Середяк

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 105, арк. 34.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою Ганни Черінь, оригінал.

№ 60

Лист Юліяна Середяка до Ганни Черінь, 28 квітня 1966 р.

Вп. Пані

Буенос Айрес, дня 28 квітня 1966

Ганна Черінь

Чікаго, ЗДА

ВШановна Пані Галино!

Щиро дякую за Вашого листа від 14 ц. м. як рівнож за вірш для «Пані Мітли» (гадаю, що в вірші йдеться про виступ Коротича в Канаді). Вірш піде в червневий номер журналу.

Відносно рецензії, то читав у «Свободі». Гарна, хоч розтягнута. «Овид» ще не дістав, а «Жін[очий] Світ» взагалі не одержую, тому прошу Вас, як Вам можливо, дістати для мене рецензію Жін[очого] Світу й надіслати. Коли б це було неможливо, то, принайменше, прошу подати номер журналу, щоб я міг за ним робити розшуки в котрійсь американській книгарні. Як бачите, не тільки Ви, але й я шукаю за рецензіями на своїх авторів, і дотепер у мене вже доволі груба книга тих всіх рецензій призбиралася. Але ще є одна на «Їдьмо...» гарна рецензія, помістив її «Український Голос» (Вінніпег) від 9 лютого цр. в ч. 6/66, автор С. Волинець. Сподіваюсь, що буде ще більше рецензій, бо з видання читачі дуже задоволені.

Посилаю Вам витинок з Великоднього числа «Шляху Перемоги» про пані Юлію Ї[...], що буде для Вас цікаве з того погляду, що Ви порушили в «чорних принцах» у репортажі про Канаду. Одна, як бачите, українка, таки стала принцесою, хоч і не чорною, а корейською.

Відносно Ваших нових творів, то Ви знаєте, що я завжди готов допомогти Вам у випуску їх на «ринок». Правда, я маю у себе Вашу збірник «Люстро мого життя», але, гадаю, що «Українська кров», або «Це моя земля» таки будуть цікавіші за ту першу збірку. Можливо, що в «Укр[аїнську] кров» могли б піти деякі оповідання з «Люстра...» Рівно ж цікавить мене «Білим по чорному», як і дитячі книжки, а в першу чергу «Укр[аїнські] діти» – оповідання для середніх і молодших дітей. Отож, Ви приготуйте, вишліфуйте все, і реєстровано надсилайте звичайною поштою. Якщо буде в мене, то напевно котрогось одного дня дістанете вістку, що «йде на машину», а якщо буде і Вас лежати, – такої вістки, очевидно, не дістанете. Зараз маю дещо праці, потім треба братися за випуск календаря на 67 рік, і щопиш після того можуть іти Ваші книжки. Але Ви їх приготуйте і надсилайте раніш, бо, можливо, треба їх ілюструвати, і маестро Крюків не все має добрий гумор взятися за перо та рисувати... Треба виждати нагороди. Для календаря на 67 вже набране Ваше «Зачароване коло», може Ви ще щось «підкинете» з новіших Ваших творів. Роблю старання, щоб календар вийшов раніше, ніж минулим роком. Це видання термінове, і коли вже перейде сезон Різдва і Нового Року – годі календар продати, і нерозпродані примірники тратять вартість. Тому й мушу поспішатися з тим виданням.

Закінчуючи цих кілька рядків, щиро вітаю Вас і Всіх Ваших!

Ваш [підпис] [Середяк]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 105, арк. 36.

Машинопис з автографом, оригінал.

*№ 61**Лист Юліана Середяка до Ганни Черінь, 27 лютого 1967 р.*

[...]

Вп. Пані

Буенос Айрес, дня 27 лютого 1967

Ганна Черінь

Чікаго, ЗДА

Вельмишановна і Дорога Пані!

Щиро дякую за Вашого листа, як і за надісланий для «М[ітли]» матеріал: вірш і дотепи. Звичайно, радо використаю.

Прикро вразила мене вістка, що Ваш чоловік захворів. Прошу передати йому мої найкращі побажання – не тільки видужання, але і на будуче затримати кріпке здоров'я, бо має для кого жити і працювати. Звичайно, нещастя ходять по людях і ми теж дістали оце недавно каблеграму зі Львова, що там померла мама моєї дружини. Мала, старушка, вже 83 роки, і заснула спокійно у своїй хаті. Тож у нас не проходить сьогорічне літо у веселостях, хоч і сонце гріє-припікає. Ми всього були раз чи два на морі, а то переважно сидимо над своїми справами – дружина зачитується різними англ[ійськими] книжками, які їй потрібні для лектур і для навчального року, а я зі своїми «метляними» справами. Лише наша донька їздила на пластовий таб[і]р, там була команданткою, і тепер, повернувши, вчиться до якогось іспиту, що їй потрібний для переходу на III рік медицини.

Відносно тих англ[ійських] книжок, то дружині потрібно є така, як подаю вгорі. Чи не могли б Ви її де там дістати? Якщо так, то прошу купити і вислати лет[унською] поштою, а я зразу перекажу Вам всі витрати.

Натомість щодо друку Вашої дитячої книжки, то навряд чи я щось зможу порадити. Я радо видав би її, але на те треба ілюстрацій. Маєстро Крюків, що мені ілюстрував всі видання, вже довший час хворіє, не

підноситься з ліжка, правдоподібно рак, хоч про це лікарі мовчать, і про будь які ілюстрації немає зараз й мови. Він вже раніше розпочав ілюструвати «Ілля Муромець», нарисовав обкладинку і частину рисунків, і так і залишилось – книжка могла б піти на лінотип, а немає закінчених рисунків. Отож, якщо б Ви могли домовитись з якимось малярем у ЗДА чи Канаді, щоб зробив ілюстрації, я радо погоджусь книжку видати друком. В Аргентині немає такого рисівника, щоб міг цим ділом зайнятися, хоч, очевидно, я «оглядаюсь» за таким рисівником, і як щось підшукаю, звичайно, Ваша книжечка буде на черзі. Також і Евентуальний має збірку новель для друку, але і він потребується, а хто ж, мовляв, буде тепер рисувати обкладинку? Не знаю чи Ви бачили його нову книжку «Між двома смертями». Там рисовав обкладинку Ласовський. Та нарисовав якесь таке чорт-знащо, нікудишнє, що просто сором.

Кінчу, бо пишу самі невеселі вісти. Та життя якесь тепер таке, що часто годі мати гумор, хоч і приходиться редагувати «веселу» Мітлу.

Привіт для Вас і Всіх Ваших від нас, з теплої Аргентини!

Ваш [підпис] [Середяк]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 105, арк. 38.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 62

Лист Ганни Черінь до Юліяна Середяка, 31 жовтня 1967 р.

31 жовтня 1967

Вельмишановний пане Середяк! (ред[актор] «Мітли»)

Вибачайте мені знов?! Яюсь так трапляється, що саме тоді, коли редакторіві потрібний матеріал, автори його підводять. Повірте, що з незалежних від мене причин скоріше «натворити» не могла – щоб не затримувати пошти ще довше, не буду довго пояснювати, але тільки скажу

коротко, що керівниця нашого відділу була поважно хвора, перейшла операцію на рак, а я мушу рятувати роботу, та й тепер, як [в]она вернулась, ситуація мало чим краща, а може ще й гірша, а через те, що вона недужа, неможна навіть і скаржитися.

В кожному разі, написала для вас добру купку, та й посилаю. Не знаю, чи гумореска ще влізе в календар – мабуть таки запізно. Якщо Вам вона не підходить, сповістіть мене, щоб я могла дати іншій пресі.

У вірші «І в них, і в нас» я скреслюю два рядки про Гуменну, бо вони при читанні звучать «скандално» («неписьменна в нас Гуменна»), і мені це дуже втішно, але може б не наражати Вас на фурії? Отже, я ці рядки, для Вашого власного «задоволення» надрукувала, але скреслила.

У справі моєї збірки, котру я би дуже хотіла побачити в друці, я маю дві ідеї: 1) Значна кількість цих оповідань була у «Веселці» і в «Нашім Житті», де були й ілюстрації. Я могла б попросити дозволу для Вас зробити кліша з цих малюнків і їх використати. 2) Кажуть, що Ніна Мудрик – згідлива малярка. Малює вона надзвичайне мило, хоч, правда, трохи заніжно. А у мене часто гумор. Але все ж можна.

Чи може у Вас з'явився новий маляр?

Я також їздила багато, навіть літала (доповіді, літ[ературний] вечір). Взавтра маю доповідь у Чікаго. Хотіла їхати на Світовий Конгрес, щоб там побачитися з Вами, але на 13 листопада мене викликають за суддю в суд і відмовлятися не можна. Так що мабуть ні Вас, ні З'їзду не побачу... Хоч іще попробую відкрутитися (тільки сьогодні виклик отримала). Найгірше те, що я вже один раз відмовилася, бо мене були викликали якраз, коли я викінчувала свою дисертацію, і то була моя відмовка.

Маю для Вас іще кілька накиданих і не викінчених віршів, гуморесок і «джоків».

Дуже, дуже дякую за прислані книжки. «Вовка» вже читала в «Свободі», але книжка – то ніби зовсім новий твір – це гарна річ! Інших двох ще не читала.

Привітання від усіх нас

З пошаною до Вас і Ваших родин

П. С. Чи не можна було б якось дістати для мого чоловіка магічної кори із Бразилії? Чи це дуже трудно? Риндиківі один пан прислав у книжці з варварськи вирізаною серцевиною (є книжки, що саме на таку долю і заслуговують). Ці ліки дуже допомогли Риндичці. Якби Ви ще йому прислали, здобули б пару сміховинок від нього. Можу посватати.

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 105, арк. 39.

Машинопис з автографом та рукописною приміткою, копія.

**Листи Ганни Черінь до Михайла Федака
щодо підготовки до видання її роману у віршах «Слова»**

№ 63

Лист Ганни Черінь до Михайла Федака, 29 жовтня 1979 р.

Долтон, 29 жовтня 1979

Вп. Пан Директор Михайло Федак

Видавництва Київ

1466 Дандес Вест

Торонто, Онтаріо М6Р 1В9

Канада

Вельмишановний Пане Директоре!

Висилаю сьогодні умову на видання моєї книжки «Слова» з моїми додатками, а також третину платні за Вашу працю, Гом Фе[де]рал Сейвінгс чек ч. 386121 на суму амер[иканських] доларів 1,580.15, що за сучасним курсом рівняється канад[ському] дол. 1, 859.00. Другу й третю рату вишлемо вчасно, так, як сказано в Вашій умові.

Сподіваюсь, що все зрозуміло, а як є які питання, прошу до мене звертатися, або до мого брата Бориса Олександрова, котрий багато питань може відповісти одразу.

Дуже прошу Вас зробити цю книжку якнайшвидше, але добре. Я б хотіла її мати найпізніше до кінця січня 1980, а якщо можливо – то й раніше.

Прошу прислати мені копію нашого контракту.

З пошаною до Вас

Ганна Черінь Паньків

ЦДАЗУ, ф. 22 оп. 1, спр. 106, арк. 1.

Машинопис, копія.

№ 64

Лист Ганни Черінь до Михайла Федака, 31 грудня 1979 р.

31 грудня 1979

Halyna Pankiw

Вп. п. Федак

Директор Видавництва Київ

2466 Dundas St. West

Toronto, Ontario M6P 1W9

Канада

Вельмишановний Пане!

Шкода, що справи з обкладинкою ми не полагодили під час нашої короткої зустрічі, та й мали ми її в руках, щоб конкретно в'яснити всі проблеми.

Обкладинку знайшли напередодні похорон в авті мого бідного Брата. Я не розкриваючи повезла її в Чікаго й пробула щастя з однією знайомою маляркою, й ми не могли в'яснити, що треба зробити. Тому прошу відповісти мені на такі питання – за пунктами, нумеруючи їх, а я постараюсь якнайшвидше привести обкладинку в такий стан, що, вона була можлива для відбитку.

1) Чи можна використати обкладинку, як є, якщо зробити літери суцільними (СЛОВА) – слова?

Що ще не гаразд?

2) Чи можна була б, якщо один колір має бути, бити малюнок сріблом, а не золотом, або чорним, або білим кольором по вишневому фоні?

3) Якщо б перемальовувати малюнок, змінюючи його, або якщо виготувати цілком інший – які вимоги мали б ми дати маляреві? Чи мусить це бути точно 5 ½ x 8 ½, чи може бути, наприклад, 9 x 12, чи який розмір можливо для друкування?

4) Чи може бути малюнок будь-яким кольором намальований? Чорним, білим по червоному?

Прошу відповісти якнайшвидше. Як там іде набір? Я готова до коректи!

Дякую Вам за співпрацю й бажаю веселих свят і щасливого Нового Року. Привітання від мого чоловіка.

З пошаною до Вас Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 106, арк. 2.

Автограф, копія.

№ 65

Лист Ганни Черінь до Михайла Федака, 22 січня 1980 р.

22 січня 1980

Вельмишановний Пане Федак!

Дякую Вам за листа й першу частину коректи. Назагал, набрано дуже добре, тільки дві маленьких помилки та декілька «уточнень». Там, де я поставила «проміжки» або «інтервали», прошу трошки дати проміжок між рядками.

«ВСТУП» мусить бути більшим шрифтом. Як будете вже ламати, треба вважати, щоб не опинились на різних сторінках частини того самого рядка, так, як, наприклад, на шпальті 1 і 2 «слова», – а тоді «слова, слова» вже на другій сторінці. х х х і номери розділів мусять бути нацентровані до пересічної довжини рядків.

Посилаю Вам ксерокс і фото обкладинки (це останнє зроблене точного розміру книжки). Прошу прислати мені їх назад із позначками, що треба зробити, щоб можна було відбити на твердій обкладинці (можна позначати навіть на фото – я маю другу копію). Як бачите, на ксероксі зовсім не вийшли дроти, бо не взяло пластичної покривки, на котрій ті дроти маляр намалював. Також вишневий фон вийшов темним. Мені здається, що треба відбити двома фарбами, як намальовано: на вишневім фоні білі літери й чорні дроти. Якщо це буде дорожче, я заплачу. Якщо треба щось змінити, я попрошу маляра тут це зробити. Чи можна було б підмалювати фото й із того робити кліше? Чи може й так можна зробити (або може у Вас хтось міг би зробити потрібні зміни, якщо вони невеликі й не важкі?)

Вибачте, що додаю Вам мороки, та ще й біда, що в цій справі нічого не тям[лю]. Прошу відповісти так швидко, як можна, щоб не затримувати справу.

Одну копію коректи й оригінал я лишаю собі, а якщо він Вам на щось потрібний, то напишіть, я поверну.

Чекаю на дальшу коректу.

З пошаною до Вас⁵⁰

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 106, арк. 3.

Машинопис, копія.

№ 66

Лист Ганни Черінь до Михайла Федака, 23 травня 1980 р.

23 травня 1980

Kiev Printers Ltd.

2466 Dundas St. West

Toronto, Ontario M6P 1W9

Canada

Вельмишановний пане Федак!

Висилаю ломку мого твору. Ви вже маєте ст[орінки] 1–5, що будуть тепер ст[орінки] 6–10, а я починаю зі ст[орінки] 11 і кінчила на 244. Прошу також набрати ту сторінку, де є список моїх творів.

Стаття д[окто]ра Штогриня, що йде спереду, позначена ст[орінками] I–VII. В окремому конверті є моє фото, що може йти або на окремій сторінці, або на звороті титульної, чи де там його можна примістити – залежно від того, де буде місце. Також додаю кілька підписів – під фотографію.

Ломка мені, мабуть, не дуже вдалася, бо я просто не мала досить часу – дуже багато справ набралось, та ще ця поїздка до Австралії! Прошу допомогти там, де можете, щоб естетично виглядало.

Врешті, головне таке зміст, а форма по можливості мусять пристосуватися.

Прошу вибачити за недоплату другої [рати]. Це в нас не так просто – наша «чухраїнська» кредитівка оце так вирахувала. Мушу якось вибратись до

⁵⁰ Без підпису.

Інтернаціонального банку й вирахувати, скільки ще маю дослати на основі курсу того часу. Це зможу зробити на початку червня, але якби Ви не могли почекати, то приспішу з цим. Тепер ось маю їхати з доповіддю в Гарвард, а вона ще й не готова. Кожен день я працюю в бібліотеці, а свої справи полагаджую після праці. Живу в передмісті, а банк у Чікаго. Як малюнок для обкладинки?

Поки що на все добре.

З пошаною до Вас Ганна Черінь Паньків

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 106, арк. 4.

Автограф, копія.

**Листування Ганни Черінь з представником Комісії шкільництва
Комітету українців Канади Євгеном Рослицьким⁵¹
з питань видання книги «Українські діти»**

№ 67

Лист Ганни Черінь до Євгена Рослицького, 12 січня 1982 р.

Вп. Д-р. Рослицький
Комісія Шкільництва КУК-у
Toronto, Ontario
Canada

Долтон, 12 січня 1982

Вельмишановний пане Докторе!

Дякую щиро за Ваш прихильний лист у справі видання моєї книжки «Українські Діти». Сподіваюся, що на цей час Ви вже маєте рішення Комісії в цій справі. Для Вас це дуже добра й навіть незвичайна нагода видати вже напівготову до випуску книжку невеликим коштом і на добрих умовах, але

⁵¹ Євген Рослицький (1927–2008) – український громадський діяч, публіцист, мікробіолог, сприяв розвитку українського шкільництва в Канаді, був членом редколегії педагогічного журналу «Рідношкільник».

якщо з тих чи інших причин Ви того не можете зробити, прошу сповістити мене, а всі матеріали (книжку й ілюстрації) повернути п. Федакову в «Київ».

Щодо моїх умов – я хотіла б мати 10% накладу і думаю, що це не забагато. Більш нічого. Як бачте, кошти ілюстрацій і набору, коректи та редакції вже покриті.

Чекаю на Вашу позитивну (або й негативну) відповідь і прошу не затягувати цієї справи задовго.

Прожу сповістити мене про кошторис, що дасть Вам п. Федак.

Дуже вдячна Вам.

З пошаною Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 106, арк. 5.

Автограф, копія.

№ 68

Лист Ганни Черінь до Євгена Рослицького, 30 червня 1987 р.

Долтон, 30 червня 1987

Вп. п. д-р. Рослицький

Лондон, Онтаріо, Канада

Вельмишановний пане Докторе!

Дякую за коректу. Пошта дуже повільна – отримала сьогодні й сьогодні перевірила, а завтра рано пошлю. Посередині державне свято й кінець тижня. Кажуть також, що у Вас знову якась біда з поштовою обслугою. Через те, що є деякі виправлення, а деякі й дуже поважні, я висилаю цей лист на Вашу адресу. Крім того, що я зазначила на відбитках, вкажу й у листі.

написано

треба

ст. 6

сказав

сказав

ст. 12	кошені	кишені
ст. 25	позначи	познач
ст. 36	велосипеді	велосипеді
ст. 40–41		

Від слів «вісім разів п'ять» і до «можна йти гуляти» перенести на ст. 52 – після слів «коли я сказала».

В зв'язку з цим буде змінена нумерація, що змінить і нумерацію сторінок у «Змісті», що я прикладаю до цього листа.

Ст. 55

Ілюстрація папужки має йти до оповідання «Як діти гризли науку» (ст. 50–52).

З рештою все гаразд.

Сподіваюсь, що справа швидше піде відтепер.

Якщо потрібно, прошу дзвонити до мене на працю, найкраще вранці між 8–10 [...]

З пошаною до Вас⁵²

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 106, арк. 8.

Машинопис, копія.

№ 69

Лист Ганни Черінь до Євгена Рослицького, 23 вересня 1987 р.

23 вересня 1987

Шановний пане Докторе!

Зробила коректу й одразу відсилаю. Мене збивало, що сторінки (нумеровані) трохи дивно складені, але це справа технічна і хтось напевно догляне, щоб у книжці вони були в добрім порядку.

⁵² Без підпису.

На жаль, помітила кілька помилок, котрі ні я, ні Ви, ні коректор видавництва не зауважили в першій коректі. Кажуть, автор поганий коректор: це його річ, він знає, як має бути, і цього йому досить. Отож, вибачаюсь за ці нові виправлення, а саме:

ст. 42 сердиться

// 42 конверт (замість «коверту», бо «конверт» вжито в інших місцях тексту

ст. 52 пішли – треба «пішла»

Так, дуже помалу йшла праця, та й не дивно – бо Ви досить значна людина в своїй, зовсім не видавничій ділянці, яка вимагає від Вас багато праці, уваги й часу. Громада буде вдячна за Вашу велику працю і в ділянці виховання українських дітей.

Чому я послала Вам мої твори? Щоб Ви прочитали та хоч висловили свою думку про них (на жаль, я цього не отримала...). Вислала тоді, коли начебто прискорилися темпи видавання «У[країнські] Д[іти]». Була маленька надія – може й ці дві речі колись і якось видались би. Але годі про це. Звичайно, Ви можете їх друкувати в «Рідношкільнику» чи де хочете, аби мої слова, бажання й любов якось дійшла до української дитини. Якщо буде Вам ще щось потрібно, прошу написати.

На все добре!

З пошаною до Вас

Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 106, арк. 9–9 зв.

Автограф, копія.

**Листування Ганни Черінь з головним редактором
журналу «Нові дні» (Канада) Мар'яном Дальним⁵³**

№ 70

Лист Ганни Черінь до Мар'яна Дального, 24 травня 1989 р.

24 травня 1989

Вельмишановний пан Редактор «Нових Днів»

Мар'ян Дальний

[...] ⁵⁴

Канада

Вельмишановний пане Редакторе!

Поет Олекса Веретенченко запропонував мені надіслати до Вас вибірку з моїх поетичних творів для друку в Вашій антології. Думаючи, що це він зробив у погодженні з Вами, я дякую за запрошення й надсилаю Вам копії поезій з моїх збірок і кілька останніх, ще не виданих віршів. Не знаю, скільки місця Ви для мене маєте – може надісланого матеріялу забагато, тоді виберіть з вибраного, скільки можна.

Кілька місяців тому ми переселились до Фльориди, як Ви може чули від нашого спільного приятеля Леоніда Гусака. Замовили собі будувати хату, яку нам пообіцяли зробити за три місяці, а вже скоро рік... Ми живемо нерозпаковані на ренті, так що мені було не так легко відшукати деякі рецензії та навіть і знайти всі мої збірки. Одну позичила від знайомих. Не знаю, чи Ви мої книжки маєте (для Вас і для редакції), а на всякий випадок посилаю ті, що могла знайти (деяких вже і не маю) – а саме – «Слова», «Небесні вірші»,

⁵³ Мар'ян Дальний (1924–2007) – український письменник, редактор, журналіст, член Об'єднання українських письменників «Слово», Української вільної академії наук у Канаді, Асоціації канадських університетських викладачів, Спілки українських журналістів Канади, Мистецького товариства «Козуб».

⁵⁴ Вказано адресу.

«Зелень моря» і оповідання «Українська кров» – окремим пакунком. Прошу це прийняти від мене в подарунок.

В цім листі надсилаю список віршів, що я відбила з моїх збірок, маю коротку біографію та уривки з деяких рецензій, тих, що могла познаходити.

Додаю скромний даток на Ваш журнал.

З найкращими побажаннями й пошаною до Вас, з подякою за увагу до моєї творчости й привітанням від мого чоловіка

Ганна Черінь

П. С. Згадав Веретенченко, щоб вислала фото. Прошу, два – не дуже добрі, але кращих не маю.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 104, арк. 8.

Машинопис, копія.

№ 71

Лист Ганни Черінь до Мар'яна Дального, 23 лютого 1996 р.

23 лютого 1996

Вельмишановний пан Редактор

Нових Днів

Мар'ян Дальний

Торонто, Канада

Вельмишановний і дорогий пане Редакторе!

Надсилаю Вам другу частину мого репортажу про Аргентину. Перша недавно була опублікована в «Свободі». Це окремі ділянки моїх спостережень, що ні в чому одна одної не повторюють. Прошу ласкаво надрукувати. При цьому додаю кілька віршів із тих, що написала за місяць перебування в Аргентині (всіх їх написала сорок).

Це такі вірші: Юнак читає вірші, Вірші як такі..., Що ж бо то на небі діється, Частіше заглядаю у минуле, Дерево мережане, і Аргентині і Орнеро.

Деякі могли б іти разом із нарисом, як доповнення його, наприклад, Орнеро, Аргентині, Юнак..., а інші – іншим разом.

Ще додаю три фотографії: з нашими господарями в хаті, Перед Рожевим Домом і мій виступ у товаристві «Відродження».

Я буду Вам вдячна за оприлюднення цих речей.

Крім того, прошу принагідно опублікувати статтю Петра Нетеча про мою творчість – з Тернополя.

Ми шкодуємо, що Ви у нас не побували, але сподіваємось, що Ви приїдете в інший час. Сподіваємось, що Ваша доня перейшла операція щасливо, бажаємо їй гарного видужання.

Пам'ятайте, що ми цілком серйозно просимо Вас у гості до нас на місяць або і два.

У серпні їдемо екскурсією в Україну на 28 днів.

З тим на все добре!

Вітаємо щиро Вас, пані Аду і всіх працівників Журналу (з великої літератури).

З пошаною⁵⁵

ЩДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 104, арк. 13.

Машинопис, копія.

⁵⁵ Без підпису.

№ 72

Лист Мар'яна Дального до Ганни Черінь, 28 грудня 1996 р.

28 грудня 1996

Вш. пані Ганна Черінь
Порт Шарлот, Флорида.

Вельмишановна пані Галино!

Вибачте за довгу мовчанку, спричинену різними клопотами. До речі, ще не відійшов від української «відпустки» і не полагодив багато багато пов'язаних з нею за давнених справ. Дякую за пріоритет і три частини репортажу з Вашої одіссеї по Україні. Хоч як не хотілось і до останку відкладалось це небажане рішення, але через брак фондів, з Новим Роком ми таки змушені перейти на видавання подвійних чис[ел] журналу, цебто практично на двомісячних. Читачі просять – якщо до цього прийде – бодай не друкувати довгих матеріалів, з продовженням «у наступному числі».

І до цього прохання-мінімум я змушений достосуватись. Тому беру до друку в новорічному числі першу з черги частину Вашого репортажу – Крим – Херсон – Запоріжжя (хоч волів би Дніпропетровськ і Харків!), а решту прошу вислати до інших видавництв. Також фе[є]рію Буенос-Айрес. «Новим Дням» могли б прислати пізніше закінчення чи «прощання з Аргентиною». Іншого виходу за даних обставин просто не бачу...

Жаль, що для вибраної частини репортажу не маю жодних світлин (про перебування в Криму, на кораблі, в Херсоні і Запоріжжі). Маю три світлини з Харкова й Полтавщини, але затримую їх в себе, як і решту тексту. Якщо з якихсь причин не буде опубліковане в газета – надрукую Дніпропетровськ – Харків в одному з літніх чисел (не згадуючи, що це «продовження»).

Існує можливість, що побачимось в січні в Норд Порті. За запрошення до Вас сердечно дякуємо, але вибираємось з дочкою, тож musiли найняти

двоспальне приміщення, щоб не бути нікому тягарем та й віддружитись у самотині...

Від себе й Ади бажаємо Вам з п. Степаном приємних Свят та щастя й здоров'я в Новому Році! Ваш Мар'ян і Ада.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 57.

Машинопис, рукопис, оригінал.

№ 73

Лист Ганни Черінь до Мар'яна Дального, 2 квітня 1998 р.

2 квітня 1998

Вельмишановні і дорогі Мар'ян і пані Ада!

Ми тільки що повернулись із далекої й нелегкої подорожі автором до Детройту і Чикаго. В Детройті Клуб Допомоги Демократичній Пре[с]і України влаштував мій до[с]ить великий літературний концерт – концерт, бо, крім моїх поезій, були співочі виступи, скрипковий виступ і багато декламаторів з моїми творами. Після того «по дорозі» заїхали до дочки в передмістя Чикаго – Ломбард.

[...] ⁵⁶

Не хочеться вірити, що «Нові дні» не воскреснуть. Може «третя хвиля», убравшись у пір'я, відновить його хто зна в якій формі, бо ж таки не вмере бажання хоч частинно вилити тугу за батьківщиною в пресі. Будуть нарікати на Канаду і США та писати душєроздираючі віршики про розлуку...

Дякую за несподіваний чек від Вас і Лесі Богуславець. З кожної книжки, виданої в Україні, я просила вислати 10–20 примірників до Австралії, і казала, що продавати не конечно, просто давати людям і в бібліотеки. Дивно мені – казали, що бібліотеки «таких» книжок не приймають... Леся в останнім листі

⁵⁶ Інформація особистого характеру.

зазначала, що щось продала, і отож мабуть аж таким шляхом з її «фондів» (?) до мене пішли ті 60 дол., за які щиро дякую їй і Вам.

Прошу не забувати нас, коли знову будете у Фльориді, повторюю, що наша «кімната для гостей» для Вас готова.

На все добре!

З пошаною⁵⁷

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 60.

Машинопис, копія.

**Листи Ганни Черінь до відповідального редактора
Малого видавничого виробництва «Арфа» (журнал «Київ»)
Миколи Славинського⁵⁸ з питань видання книги «Люстро мого життя»**

№ 74

Лист Ганни Черінь до Миколи Славинського, 29 січня 1993 р.

29 січня 1993

М. Б. Славинському,
Відповідальному Редакторові
Малого Видавничого Виробництва «Арфа»
Журнал «Київ»
252025 Київ
Вул. Десятинна, 11
Україна

⁵⁷ Без підпису.

⁵⁸ Микола Славинський (1948 р. н.) – український прозаїк і журналіст, літературний критик, член Національної спілки письменників України.

Вельмишановний пане Редакторе!

23 листопада 1992 року я надіслала Вам повітряною поштою листа, в котрім просила пояснити причини, чому досі не видрукована моя книжка «Люстро мого життя».

На цей лист я не отримала відповіді.

26 січня 1992 року я отримала через пані Т. Б. Щітківську сигнальний примірник моєї книжки, від якого у мене дуже погані вражіння – головні пункти зазначені в прикладенім резюме.

В такому вигляді книжки пускати між люди не можна.

Думаю, що Ваше літературне ім'я і престиж Вашого видавничого підприємства «Арфа», відділу видавництва «Київ», не дозволило б осоромити себе таким низькоякісним виданням.

Зі свого боку я виконала свою частину угоди від 6 квітня 1992 року – і сподіваюсь, що Ви також чесно виконаєте свої зобов'язання. Діаспора всіляко допомагає Вітчизні, але й вітчизна мусить чесно і з пошаною ставитися до своїх братів за межами України.

Коли б ви і дали ігнорували або зривали угоду, укладену на обопільнім довір'ї та фінансовій базі, я буду змушена вдатися до інших способів, щоб досягнути розв'язки цієї справи.

З належною до Вас пошаною

Ганна Черінь

(Галина Паньків)

[...] ⁵⁹

Зауваги за сигнальний примірник «Люстро мого життя» Ганна Черінь

1. Обкладинка погана, неохайна, безладно поклеєна. Колір різкий, неприємний. Малюнок невдалий. Нова книжка прибула обшмугляна, виглядає,

⁵⁹ Вказано адресу.

як стара. Вправлено в палітурку неохайно, такі малі поля, що текст аж забігає всередину. Скоро книжка стала б розпадатися.

2. Титульна сторінка набрана криво.

3. Підпис під фотом Ганни Черинь не мій. Він кимсь підфальшований.

4. Шрифт дуже дрібний і так набитий на сторінки, що неприємно читати. Чи це для «заощадження» паперу? Умова була на 200 ст, у книжку впхало в 173. Чи мало було на те 2 тис. долярів?!

5. Відбито дуже блідо, часто не можна взагалі прочитати літери або слова.

6. Дата видання невірна. Не 1992, а 1993, та й то не можна вважати, що книжка вийшла, бо вона дефектна.

7. Згідно з пунктом угоди з видавництва З/г, набір мав бути присланий автору для затвердження. Цього не було зроблено. Тільки 26 січня 1993 року я отримала сигнальний примірник, до якого й подаю свої зауваги.

8. В книжці цілковито пропущено сторінки 1–33 (кінець «Дубової руки», «Зустріч із Грицьком» і титульна новеля «Люстро мого життя»).!!! Крім того, пропущено багато рядків тексту, а саме:

а) ст. 39. 7 рядок знизу: «Добрий вечір, пане Василю! Колядуйте.»

б) ст. 153 посередині: «Вона таки дуже добросерда, ця Діва! Як сестра!»

в) ст. 153 при кінці. Пропущено «Вона говорила до Дарининою незнайомця. Далі Дарина не чула, бо він узяв жінку під руку й повів до авта, щось їй тихенько пояснюючи.»

г) Ст. 155 Пропущено: «Буркун навіть і не думав навчати й бігти за мною до дверей, коли він знав, що я його на працю – заробляти собі й йому на харч.»

д) Ст. 159 3-й рядок згори. Пропущено: «Га, Валю? Може з того нічого не вийде, а може й щось добре. Що ти на це?»

ж) Ст. 169, посередині. Пропущено: «Коли ми після сварки перестали любитися, стало очевидно, що далі разом жити нема сенсу». Замість цього

надруковано «Коли ми після сварки любилися, зрозуміли, що далі разом жити нема сенсу». Таке «виправлення справді не має сенсу. Має бути так, як написав автор.

з) Ст. 160 15й знизу. Пропущено «Гроші взяв, а соди не дав».

Коректорський недогляд:

	Надруковано	Має бути
Ст. 9, 13-й знизу	Таню	Тоню
Ст. 12, 8-й згори	тоді	тобі
Ст. 15, 1-й згори	кіпіль	купіль
Ст. 17, 10-й згори	української газети	з української газети
Ст. 35, 22-й знизу	з'їсти	з'їси
Ст. 39, 20-й згори	квітки	квитки
Ст. 156, 20-й згори	вслі	вслід
Ст. 159, 22-й згори	втішило	втишило
// // //	лапою	лапкою
Ст. 162, 7-й згори	поліцей	поліцай
Ст 164, 5-й згори	ми	чи
Ст. 174, 8-й знизу	загадати	згадати

Крім того, багато невдало виправлених слів і виразів, про що окремо вказую редакторів.

Редакторські виправлення в книжці «Люстро мого життя», не узгоджені з авторкою і несприйнятливі для неї.

Загалом, вважаю непотрібною заміну багатьох виразів автора менш вдалими або й зовсім невдалими синонімами чи іншими підмінами.

Заміна «Але» на «та» в значенні «але» немилозвучна, і автор не вживає такого сполучника в цім значенні. 50 літ літературного досвіду і 22 виданих книжки означають, що автор уже має свій усталений стиль і лексику й не потребує навчителя.

Прислані зразки з книжок, де навіть поважні автори мають редактора, не влучають в ціль. Редактор для грамотного автора має бути помічником для виправлення мимохіть зроблених механічних, часом і граматичних помилок, але не для виправлення авторового стилю. Те, що редактор вважає, можливо, зайвим повторенням, може бути якраз умисним стилістичним засобом, що потрібний для емоційності. То в науковій літературі, в підручниках і енциклопедіях варто уникати «зайвих» слів. Коли поет пише «Слова, слова, слова»... то редактор-педант може викреслити два «слова» й лишити тільки одне. І папір заощадиться, і друкарська фарба. Але чи хтось би з цим згодився, хто відчуває поезію?!

[Дра]тує настирливе викреслення (для ошадности?) «А» й «Але» на початку речення. В розмові, в ліриці без цих словечок не можна обійтись. Це ж не підручник математики.

«Шевченківської величини» дуже незугарно. «Так, як Шевченко» просто й природно – у авторки.

У автора

Редактор змінив на

Може б Людмила надрукувала?

Чи не надрукувала б Людмила?
Кострубатий ритм мови, так не
говорять)

Дала йому поличника

ляпас
(ляпас не вказує на місце удару
(лице)

Може ви мене любите?

Чи часом ви мене не любите?
(Чи часом звучить глупо. «Не любите»
двозначне (не любите!)

Тернівку, розвалену

Старезну (не старість тут
Підкреслюється, а руїни)

Їхніх голосів ще не покрит шум

Їхні голоси ще не покрит шум.

(Увага! Дієслово з запереченням «не» вимагає родового відмінка)

Зустріч із Грицьком

Просто біда

Справжня біда (Чому не можна так, як у авторки? Може це й не справжня, велика, а невелика, просто біда)

Фотографії

Фотокартки (нащо синонім?)

В інших місцях часто допущено «фотографії». Чому часом можна, а часом ні?

Стараючись

Намагаючись

(є різниця в нюансі. Нащо змінювати, коли це є в Голоскевича, у Словнику АН і ін.?)

Може й узавтра

Певно узавтра

(різниця між «певно» і «може» велика. Певности нема, тут тільки можливість)

Послав

Надіслав

(у щоденній мові більш вживано «послав»)

Справді

Насправді

(обидва є в словниках, то нащо виправляли?)

Адже

Таж

(Автор хоче «адже»!)

Тоді я прийду тебе провідати

ст. 39 19й знизу

Іншою

Добре

Правда ж?

Всього-навсього

Бо може щось зв'язатися (ст. 150)

Просто

Зробила йому очко

Може

Тоді я прийду до тебе провідати

(для чого зайве «до»?!)

Інакшою

(тут, як і в інших місцях, що були «відредаговані», «інша» має інше значення, ніж «інакша»)

Хороше

(якщо авторка вибрала «добре», нащо виправляти на «хороше»?)

Чи не так?

Це мова героїв автора, а не підручник. Слова правильні.

Тільки й того

(Див. Голоскевича – не треба ж з ним сваритися)

Щоб щось не зав'язалося.

Різниця є між змістом одного й другого. Невже редактор не зрозумів?

Прямо

Якщо Юрій Яновський вживає «просто» в цьому значенні, то можна.

Пустила бісики очима

(це не те саме. Автор вибрав «очко»)

Напевно

(Якби то кожне «може» було напевно, то напевно й наша Незалежна Держава

Але	втрималась би!)
Стара діва	Та (Автор не вживає в такому сенсі. Не змушуйте його і його героїв. Стара дівка Тьху, як негарно! Невже в Україні так кажуть на бідних незаміжниць?! «Діва» – це поважно, шанобливо. А «Дівка» – то розпусниця.
В «Листі до приятельки» Микола (від того – «Мікі»)	Дмитро (ніколи його не можна назвати від «Дмитра» «Мікі»)
(«Яка я щаслива!») І говорити сама з собою	І говорити до себе (Не те саме. Говорять до себе Пришелепуваті, а сама з собою – розумна самітня людина)
Настільки я вірила в Бога	Вірила в Бога (Слова настільки тут не просто вжито. Воно означає, що ця жінка була не особливо релігійна, але вірила в Бога <u>настільки</u> , щоб не вчинити самогубства).
А потім, коли мене відволали	«викачали з мене воду» – як неестетично.

ЦДАЗУ, ф. 22 оп. 1, спр. 106, арк. 11–16.

Машинопис, копія.

№ 75

Лист Ганни Черінь до Миколи Славинського, 12 квітня 1993 р.

М. Б. Славинському,

12 квітня 1993

Відповідальному Редакторові

Малого Видавничого Виробництва «Арфа»

Журнал Київ

252025 Київ

Вул. Десятинна, 11

Україна

Вельмишановний пане Редакторе!

Я Вам послала два листи: 23 листопада 1992 року і 29 січня 1993. В обох листах порушено питання моєї книжки «Люстро мого життя».

Жодної відповіді я від Вас не отримала. Т. Щітківська прислала мені дефектний «сигнальний» примірник «Люстра», що свідчив про жахливий недогляд і недбальство видавництва. Жодного матеріального скрутою не можна такі вади виправдати, бо стільки само коштів забирає видання перфектного твору, як і бракованого.

У серпні цього року я буду в Києві і, зрозуміло, одною із перших моїх відвідин буде якраз видавництва «Арфа».

Прошу до цього часу полагодити справу так, щоб ми могли гарного глянути один одному в вічі й стати друзями.

Якщо я чимось можу допомогти справі, прошу написати.

Отож, до скорого побачення!

З належною до Вас пошаною⁶⁰

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 106, арк. 17.

Машинопис, копія.

⁶⁰ Без підпису.

Листування Ганни Черінь з редакцією журналу «Всесвіт» (Україна)

№ 76

Лист Олега Микитенка⁶¹ до Ганни Черінь, 15 липня 1994 р.

15 липня 1994

Панству Паньків, Флорида, США

Дорогі Пані Галино і Пане Степане!

Через п. Леоніда Кириченка, який гостював у нас в Києві, передаю сигнальний примірник давноочікуваної Вашої книжки «Мандри», виданої редакцією журналу «Всесвіт».

Випускала книжку Київська друкарня наукової книги, наклад 3000 примірник. За кілька днів розішлемо 300 примірників на вказані Вами адреси і після того будемо вважати, що зобов'язання редакції перед автором виконані – згідно з підписаною нами угодою.

Ми намагалися підібрати добрий папір і чіткий шрифт, за всіма правилами змакетувати книжку, зберегти мовні особливості рукопису, дали літеру «г» вмістили всі фото (якщо деякі вийшли недосить чіткими – то це від того, що оригінали були любительські) і видання на наш погляд, вийшло цілком пристойне.

Я ще раз перечитав уже готову книжку, і дістав щире вдовolenня. Читається вона легко, безліч цікавих подробиць, читач дістає багато нових вражень від далеких екзотичних країн, і мені здається, що читачі з вдячністю сприймуть її.

До речі, тижнів два тому по українському радіо мовленню передавали уривки з цієї книжки (а може – з попередньої «Їдьмо зі мною!»). Я сам не чув, але знайомі мені говорили, що передача була дуже цікава.

⁶¹ Олег Микитенко (1928 р. н.) – український літературознавець, перекладач, головний редактор журналу «Всесвіт» (Україна).

Отже, і я, і все наша редакція щиро вітають Вас із виходом нової книжки (нашими спільними зусиллями), висловлюють Вам подяку за відмову від гонорару та за оплату видатків по виданню і бажають нових творчих успіхів і натхнення.

З щирим привітом і найкращими побажаннями

Ваш *[Підпис]* Олег Микитенко

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 114, арк. 12–12 зв.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 77

Лист Ганни Черінь до Олега Микитенка, 4 вересня 1994 р.

4 вересня 1994

Вельмишановний пане Редакторе,

Олегу Івановичу!

В час нашої відсутности (були в штаті Іллиной у дочки) прибув «сигнальний примірник» «Мандрів». Перш за все, дякуємо за всю Вашу працю, у висліді якої моя нова книжка народилась. Зважаючи на важкі умови в Україні та на велику віддаль між двома сторонами цього «бизнесу», книжка видана добре. Одне тільки – що обкладинка майже така, як і в розкритикованім мною «Люстрі мого життя». Той папір нищиться від одного погляду. Книжка вже народилась потертою. Папір і шриффт всередині дуже добрі, хоч від тонкості його книжка виглядає дієтною зі своїми 320 сторінками. Єдине зауваження щодо змісту, це – що написане на ст. 4 «Згідно з побажаннями Ганни Черінь, у книзі збережено особливості авторського рукопису», не цілком відповідає правді.

Ваш мовний редактор все ж дещо «повиправляв»... згідно з його (її?) побажаннями. В залученім листку я даю конкретні приклади. Мій правопис

справді не дуже мій, це правопис 1928 року, задокументований у словнику Голоскевича, котрим я завжди залюбки користуюсь.

Я була би вдячна за рецензію на цей твір – або Вашого співпрацівника, або може Оля Іванова (Інна Почайна) написати, якщо Ви надрукуєте. Коли б мали охоту видати ще одну книжку мою на подібних умовах, я готова до переговорів.

Якщо будете в Америці, просимо відвідати нас.

На все добре. Привіт Вам і родині від нас обох.

З пошаною до Вас

Ганна Черінь

P. S. Чекаю на авторські примірники!

Деякі приклади неузгіднень тексту в книзі Ганни Черінь «Мандри» з правописом, вживаним авторкою.

У автора

Астронаути

Астронавти

Помолодитися – (ст. 29)

Підмолодитися

Аудиторія

Авдиторія

хіпі

їппісів

їппісів (це не те саме,
що «гіппі» (не «хіпі»))

Їппі – інакша група

Зла

заля

четвертого класу

четвертої кляси

тріумфальні

ст. 84

тріюмфальні

інагурація

(ст. 21)

інавгурація

бар (ст. 89)

бара

(але якщо «бар» ч. р., то мало б бути «українських барів», а не «бар».

культивування соняшнику (97)

соняшника

Омаха	ст. 112	Омага
марафон (129)		маратон
блузка (191)		блюзка
швейцарські (191)		швайцарські
ігуана (195)		ігвана
акваріуми (195)		акваріюми
крові (196 і в інших місцях)		крови
(Родовий відм[інок] – «крови»,		місцевий – «крові»)
Васля (207)		Василя
лікензію (222)		ліцензію
папа (222 і ін.)		Папа (з великої літери)
заблокував (222)		забльокував
соусом (225)		сосом
друга світова війна (234)		Друга світова війна
весь		ввесь (щоб можна зробити, як треба, «увесь». З «весья» цього не зробиш.)
хімікалій (55)		хемікалій
Колумб		Колюмб
зали		залі (ж. р.)
крім соняшнику (68)		крім соняшника
татують (77)		татуюють
компрометувати (149)		компромітувати
ефектовані (164)		має бути або ефектні, або ефект[о]вні
фауна, флора		фавна, фльора (Фльорида ж)
причому (187)		при чому
візит (234)		візита
богатир (242)		багатир

просторний (246)	просторий	
Времергафен (247)	Бременгафен	
аквалангвісти (!!! 260)	аквалангісти	
Стрейзанд (261)	Стрейсанд	
не знані (303)	незнані	
Ч'янг-Чан-кайши (314)	Ч'янг-Кай-Шека	
Ньюсуік	Н'юсвік	
Крім того, біда з англійськими словами:		
Rusign dancers 229	Russian dancers	Jau leno –
wied	wild	має бути «јау»
Сузак Вутчер (220)	Сузан Бутчер	(268)
Blizzard	Blizzard	
Кейп-Таїміен (ст. 177)	Кейл-Таїміен	

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 106, арк. 22.

Машинопис з автографом та рукописною приміткою, копія.

№ 78

Лист Ганни Черінь до Олега Микитенка, 20 березня 1995 р.

20 березня 1995

Вельмишановний пан Олег Іванович Микитенко,

Головний Редактор «Всесвіту»

Київ, Україна

Вельмишановний і дорогий Олегу Івановичу!

Дякую за Ваш докладний і привітний лист. Співчуваю Вашим труднощам – дорога до Самостійности, а тим більше, до добробуту, нелегко.

Чи маю повторяти, що й ми усі цього доста спробували – та що ми: не так давно в Америці людина звичайної праці не могла собі дозволити піти раз

на тиждень до кіна або з'їсти морозиво?! Це нам, новоприбулим, повторювали «староприбулі» заробітчани з України. Вони були заздрі, що нам були початки такі «легенькі»!..

А все-таки Україна є – і буде. У нас про стан в Україні постійно звітує Микола Руденко на сторінках «Свободи». Знаю, що Вам мало часу, але коли знов до нас будете писати, скажіть, чи він на ці теми пише й в українській пресі і чи в тому самому дусі? До нас, як і раніше, перпетуум-мобіле їздять представники з України та навчають нас, як треба будувати Україну. Багато вже навчили – і великі наслідки це дасть, авжеж. Зі звітів Руденка виглядає, що Київ усе кращає, розквітає, чиститься, відбудовується, що по ньому їздять розкішними автами добре вдягнені молоді люди, що бари й ресторани повні... І смішно, і грішно! Все це наворіші-спекулянти – і коли вже уряд з ними справиться?

Найбільше нарікають на злидні пенсіонери. А я, хоч і сама пенсіонерка, вважаю, що не вони головна проблема України, а молодь, «середняки» й особливо діти, з яких треба рости молоді покоління, бо сучасне – в масі – вже настільки протрухле московською ідеологією, що з ними справа безнадійна. Якщо хтось серцем молодий (кучерявий!) – гм... як, наприклад, я, то добре, а мрійникам про ковбасу, якої вони, через свої язви й артрити й так не можуть споживати, треба змовкнути й дати дорогу молодим. В СРСР несправедливо рано людей посилали на пенсію, то вони охлявали й передчасно старіли. Врешті, треба завчасу подумати, як ти будеш жити на старість – логічно, було би при дітях, а коли не виходить – треба себе усім необхідним вчасно забезпечити. Ми, слава Богу, маємо добру пенсію, але коли б її втратили (все можливе й у Америці!), то мені моїх черевиків і вбрання вистачить до смерті, а на картоплі, без ковбаси, я вже роками жила в ді-пі таборах.

Ну, розспівалася... Краще до справи.

Звичайно, кошти видання дорогі – і для Вас, і для мене. Я могла б – як і досі – видати книжку тут, але моє завдання – щоб та книжка пішла в Україну. Висилати весь наклад звідти було б непосильно. До Вас, мабуть що єдиного в Україні, я маю довір'я вже з перших наших зустрічей. Я, подібно до Ліни Костенко, хоч і не так хворобливо, як вона, маю боязнь до знайомств і контактів, в розмовах з людьми стримана й ніколи не шукаю якоїсь зачіпки чи лазейки щоб «пропхатися». Отож, знайшовши одну доріжку, не шукаю інших. Тому, в основному, згідна з Вашими умовами. Тільки от що:

Так довго не було від Вас відповіді, то я й не приготувалась.

30 квітня ми летимо до Буенос-Айресу на Міжнародний Ярмарок Книги, на який нас запросили знайомі, що беруть участь у цім. Я маю репрезентувати українську книгу, сказати якусь промову і мати різні зустрічі. Отут то і пригодились книжки, що Ви були ласкаві вислали в Б[уенос]-А[йрес]. Я не на 100 % певна, що вони прийшли, але мої знайомі не писали, що не прийшли, Отже, мабуть вони там будуть. З України там також буде делегація на чолі з Б. Горинем – зустрінемося (і я, як завжди, мовчатиму. Але напевно говоритиме мій охочий до розмов чоловіків).

Отже, я повернусь (21 квітня) та розговіюся (якраз під Великдень), то зладжу текст і вишлю Вам. Гроші також вишлю після того, як Ви отримаєте матеріал і вишлете остаточний формальний контракт. Дасте нам, якщо можна, номер Вашого пашпорта (може Ви вже подавали, коли просили нашого запрошення? Мушу знайти й переглянути). А той номер потрібний, щоб переслати гроші через банк.

Обкладинка має бути кращою, не такою скандальною, як у «Мандрах» і «Люстрі». Я бачила (і маю) Словник Караванського з картонною лискучою обкладинкою – вона багато краща, ніж мої. А папір був цілком добрий. «Мандри» в діяспорі дуже подобаються, хоч читачів мало, та й не маю я нагоди «продавати». Зате дуже хвалять люди, а критики мовчать, бо повмирали (так, так...)

Сподіваюсь, що рецензії про книжку в Україні достояться в черзі. Сумно, що все, що там друкується підплачене. Я не хочу такого шляху (та й не дуже ми маємо чим – потрібні ж гроші на видання книжок, бо після мене ніхто їх не видасть).

А те «після мене» звучить паскудно, але реально й реалістично.

Про різні деталі поговоримо потім. Отже, текст «Калейдоскопу» із малюнком В. Магаса надішлю приблизно через місяць – півтора.

Дорогий наш колишній гостю, для Вас у нас завжди є місце й миска діяспорного, але українського борщу. Отож, як вітер з України занесе Вас до нас – просимо!

Може й ми знов приїдемо в Україну, але цього разу вже хотіли б поїхати туром, щоб побачити більше України, якої, живучи там, ми ніколи не бачили.

З привітанням для Вас обох від нас

П. С. Дуже важливе:

Чи можна прислати просто відбитки з рецензій чи статей, що були друковані в газетах чи журналах?

Чи можна прислати машинопис однієї дуже важливої праці А. Орла про мене, друкований не з великим інтервалом, а отак, як цей лист? Чи будуть тексти перед набором передруковані? Знаю, що це робиться в редакціях України? У нас автор сам мусів надрукувати з інтервалом і більш-менш порядно, хоч і дозволялося виправити все, що потрібно, ручкою.

P. S. II. Якщо будемо посилати гроші, краще на Вашу чи «Всесвітню» адресу? Банк звичайно повідомляє про це телефоном (яким? Вашим чи редакційним?)

P. S. II. Я маю 90 стор[інок]. Нарис про відвідини України в 1993 році. У Вас мабуть не було б для цього місця, чи що?

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 106, арк. 27–27 зв.

Машинопис з рукописними примітками, оригінал.

№ 79

Лист Олега Микитенка до Ганни Черінь, 4 травня 1995 р.

4 травня 1995

Київ

Вельмишановній Пані Ганні Черінь

Порт Шарлотт, Флорида, США

Дорога Пані Галино, вельмишановний Пане Степане!

Щиро вітаю Вас із Великоднем і всіма весняними святами і Бажаю щастя, здоров'я, творчого натхнення, добра і радості у Ваш дім.

Дуже вдячний за Ваш лист від 20.03.95 та цікаві вірші із «Нових днів». Дай Боже, «щоб праці й розуму сполука дала нам щастя на землі»!

Разом з цим листом надсилаю Вам угоду і Протокол на видання Вашої книжки «Калейдоскоп». Гадаю, що з моменту отримання рукопису ми зможемо видати книжку не пізніше, як за 10 місяців. Кілька слів про конкретні деталі цього видання.

Упорядкування, підбір матеріалів – це цілком Ваша, авторська справа. На мій погляд, сюди варто було б включити Ваш нарис «Мрія, що стане дійсністю» про перебування в Україні. Я з задоволенням прочитав його і гадаю, що він міг би бути вміщений наприкінці книжки як свідчення того, що в цьому виданні зібрані не тільки матеріали минулих років, але й живий, «свіжий» твір письменниці. А проте, це справа авторської волі – вмішувати тут цей нарис чи ні. (Текст у редакції)

Якщо передрукувати відбитки з рецензій і статей (а також машинопис праці А. Орла, надрукований з малим інтервалом) для Вас надто складно, то ми могли б окремі матеріали прийняти саме в тому вигляді, хоч це й небажано. Якщо ми дамо рукопис до складання у друкарню, то рукопис повинен бути передрукований через два інтервали, за всіма правилами, хай і з окремими виправленням ручкою. Коли ж нам вдається набирати його за допомогою комп'ютера в редакції, то можна було б мати окремі матеріали у вигляді

відбитків. Отож дивіться самі. Краще, звісно, одержати рукопис повністю передрукований.

Тепер питання правопису. Ви слушно докоряли нам за друкарські й коректорські огріхи в «Мандрах». Вони пояснюються здебільшого тим, що при підготовці «Мандрів» нам весь час доводилося відступати від звичних нам, загальноприйнятих в Україні, узвичаєних норм – до правопису 30-их років. Зараз в Україні виникла дивовижна ситуація: існуючий правопис реформується самими науковцям, випущено новий правопис, але водночас оголошено, що Інститут укр[аїнської] мови працює ще над одним варіантом правопису. Тим часом різні видавництва і журнали видають часто твори, в яких застосовані різні правописні норми, особливо на вимогу іноземних авторів. Усе це створює небажаний різнобій, що замість об'єднання культурних прагнень України, сприяє їх розпорошенню. Чи не краще орієнтуватися на правописну практику, скажімо журналів «Сучасність», «Всесвіт», які максимально наближені до існуючої норми? Якби Ви на це погодилися, нам було б значно легше готувати «Калейдоскоп».

Щодо оплати. Як бачите з угоди, її ми пропонуємо здійснити у два етапи: при підписанні угоди й поданні рукопису та при виході книжки. Валютного рахунку ми не маємо, тому гроші найкраще передати через когось хто їхатиме до Києва. Або ж через спеціальні американсько-українські банківські служби, які передають спонсорські внески на Україну. Адресувати це треба на моє ім'я [...] з обов'язковою вказівкою, що це кошти для журналу «Всесвіт», спонсорський внесок на його видання. Можливо, Ви проконсультуетесь з цього питання з паном Миколою **Галівим**, менеджером НТШ в Нью-Йорку [...] і водночас передасте від мене вітання йому.

Сподіваюсь, Ви щасливо побували в Буенос-Айресі і так само щасливо повернулося додому. Як там виглядала українська книга?

Микола Руденко виступає в тутешній пресі дуже рідко, не пам'ятаю, коли востаннє зустрічав його матеріали. Взагалі ж різноманітність того, що

пишеться і друкується – колосальна. Діапазон поглядів, думок, політичних позицій величезний. І те, що одні оцінюють позитивно, інші готові обплювати й спаплюжити. Я б сказав, що ця свобода слова є одним із найвиразніших ознак того, що ми здобули після розпаду старої системи. Це дуже добре (свобода слова!), але водночас потрібне й державницьке спрямування мас медіа, патронат над засобами мас медіа, які підтримують і захищають державу, а цього, на жаль, у нас немає. Ну й, звичайно, лишається болючою проблема політиканства Верховної Ради – замість творчої, конструктивної роботи на благо України. Окремі, хай ще несміливі прояви економічних позитивів ми вже маємо, є перші надії на добрий врожай у 1995 році, здається трохи призупинена інфляція, але чи надовго це – невідомо. Будемо сподіватися на краще.

Ще раз сердечно вітаю Вас і передаю привіт від колег по журналу.

Моя дружина також щиро вітаю Вас.

З глибокою пошаною і привітом [підпис] Олег Микитенко\

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 114, арк. 14–14 зв.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 80

Лист Олега Микитенка до Ганни Черінь, 12 червня 1995 р.

№ 67 12 червня 1995 р.

Вельмишановній Пані Ганні Черінь,

Порт Шарлотт, Флорида, США

Дорога і вельмишановна Пані Галино!

Щиро вдячний за Вашого цікавого й докладного листа від 22 травня. Згодний з Вашими міркуваннями і щодо молокососів-нுவоришів, і щодо того, що у світі події все складнішають, і що Україна як не як, а все ж іде вперед, і ми повинні їй усіма силами допомагати.

А тепер до конкретних справ. Ви цілком справедливо зауважили, що в угоді пропущено наше зобов'язання надіслати негайно після виходу в світ авторові сигнальний і авторські примірники (всього шість примірників). Будь ласка, допишіть це в тексті угоди. Якщо Вас бентежить положення, що суперечки розв'язуються в юридичних інстанціях Києва, то його можна зовсім викреслити. Інший варіант: написати, що такі суперечки розв'язують в інстанціях і Києва, і Порт Шарлотт, але це для нас навряд чи можливо. Отож, краще зовсім це зняти і видавати книжку так, щоб суперечок між нами зовсім не виникало. Практика видання «Мандри» показує, що це цілком можливо.

Поміркувавши у редакції, ми вирішили, що чорно-білі ілюстрації (фото) у тексті дати зможемо. Тож присилайте, будь ласка і Ваші знімки, і знімки обкладинок тих книжок, про які буде йдеться в рецензіях, і інші знімки, які вважаєте потрібними, – загалом 10–15 шт.

«М'яка» обкладинка – не зовсім точно сказано в моєму попередньому листі і в угоді. Йдеться про високоякісний крейдяний папір вагою 240 грамів за 1 аркуш, який ми з успіхом використовували для видання кількох наших книжок. Шматочок для зразка я висилаю у листі. Мені здається, що це зовсім непоганий варіант. До речі, якщо і Вас є ідея (задум) обкладинки – напишіть, як Ви її уявляєте. Якщо віддасте на наш розсуд – будемо думати разом з нашим художником.

Тираж «Калейдоскопу», на превеликий жаль, більшим за 15000 примірником бути не може. Книжки з літературознавства, збірник рецензій тапер на попит читача розраховувати не можуть. Такі книжки взагалі виходять мізерними тиражами, та й то у вигляді тоненьких брошур (або ж зовсім не виходять). Тому поки ще є можливість, будемо готувати «Калейдоскоп» таким тиражем.

«Мандри» вже розійшлися по Україні і, як кажуть книготоргівці, пішли непогано. Більшість тиражу забрало об'єднання Укркниготорг і розподілило поміж усіма 25 областями України. Чи залишилися нерозпро[д]ані книжки в

областях – сам Бог відає. Якщо Вашим знайомим треба одну – дві – п'ять – десять книжок, то ми їх знайдемо в редакції.

Рецензування лишається болючим місцем у книговидавничій практиці України в наш час. Практично рецензії взагалі не друкуються і на це є десяток причин. Проте щодо «Мандрів» «Літ[ературна] Україна» має перед нами обов'язання, і я не гублю надії таки побачити на її шпальтах відгук на цю книжку.

Скільки буде коштувати «Калейдоскоп» для читача, поки що сказати не можу. Це залежатиме від собівартості видання, від цін на папір і поліграфію, які невпинно зростають. Чим раніше буде підписано книжку до друку, тим менші будуть збитки видавця і тим меншою буде ціна книжки для читачів.

Ще раз хотів би торкнутися питання правопису. Рецензії на Ваші твори друкувалися, очевидно, у різноманітних виданнях, і ці видання, очевидно, користувалися різними правописними нормами. Якщо ми відтворимо всю цю мовну, правописну різноманітність, вийде справді правописний «калейдоскоп». Тому прошу Вашої згоди друкувати книгу за тими нормами, якими ми користуємось (це ми спеціально обумовимо у примірці від видавництва).

Взагалі дозвольте запевнити, що «Всесвіт» прикладе всіх зусиль, щоб ця книжка вийшла пристойною, охайною, симпатичною з усіх поглядів. А поки що – чекаємо рукопис, угоду, протокол та ін.

Щире вітання від моїх колег по редакції.

Прошу передати мій дружній привіт шановному Пану Степану.

З глибокою пошаною *[підпис]*

Олег Микитенко

головний редактор журналу «Всесвіт»

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 114, арк. 17–17 зв.

Машинопис з автографом, оригінал.

*№ 81**Лист Олега Микитенка до Ганни Черінь, 14 серпня 1995 р.*

14 серпня 1995 р.

Вельмишановна Пані Ганно Черінь!

Користуючись нагодою, передаю через шановного Пана Володимира Короля, Вашого сусіда у Порт Шарлотт, коротенького листа.

Ще раз з приємністю підтверджую, що ми отримали повністю і рукопис, і ілюстративні матеріали, і обидва грошові перекази через банк. Робота по підтримці книжки йде повним ходом. Рукопис передрукований начисто, вичитується коректорами, найбільшим часом почнемо набирати на комп'ютері. «Калейдоскоп» має вийти вже цього року.

Є кілька дрібних питань до Вас по тексту книжки. Отже, деякі статті стоять у Вашому рукописі «не на місці», а порушенням хронології. Так, у I розділі «Летить мій Пегас, хвостика піднявши...» (1991 р.) «вклинився» між стаття 1981 й 1982 років. Чи не краще перенести його після статей про Чорнобиль? Так само порушена хронологія у 2-у розділі у кількох місцях. Якщо це випадково – розташуємо статті по роках. Якщо Ви наполягаєте на такому розміщенні, як у рукописі, – тоді все лишиться так, як Ви подали. (Особисто я – за чітку хронологію).

На стор. 27 до цитати з «Антін Біда...» Багряного нечітко надрукована примітка – ст. 265 чи ст. 65. Будь ласка, уточніть.

На стор. 35 вираз «піссуарна поезія» я, з Вашого дозволу, зміню на «брутальна поезія» або «вульгарна поезія».

Стор. 43 – «Діма» – чий цей псевдонім?

Стор. 62 – «рецензенти починають з дописів про пописи» – що це таке?

Стор. 70 – повість Веста «Червоні чибалки» – може, рибалки?

Стор. 70 – «до авторів рецензій належать... О. Бабій (про «Пломенистий хрест» Герберта Гіршфелда та об'ємисту працю про Шекспіра)... Може: «та об'ємисту працю про Шекспіра?» Але тоді хто автор праці про Шекспіра?

Стор. 112 – чи стаття «Як воно все почалося» десь друкувалася?

Стор. 218 – «маркантна риса». Признаюсь у своїй неписьменності і прошу написати, що значить це слово. «Визначна риса»?

Стор. 222 – примітка авторська до ст. «Естетичний декорум» говорить, що стаття надрукована у журналі «Нові дні» в липні-серпні, а в кінці зазначено «вересень» 1971. Як правильно?

Коротка стаття Г. Г. «Їдьмо зі мною!» надрукована в «Українському слові» в Буенос Айресі 1965 р. Це газета? Тоді треба дату вказати. Якщо ж це збірник чи альманах, то треба так і сказати.

Поки що у мене всі запитання, але за кілька днів буде ще, мабуть, прохання уточнити місце видання деяких газет і журналів, якщо я не знайду цих відомостей у Києві.

Щиро вітаю Вас і пана Степана! Бажаю доброго здоров'я і гарного настрою.

З пошаною [підпис] Олег МИКИТЕНКО

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 114, арк. 19–19 зв.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 82

Лист Ганни Черинь до Олега Микитенка, 26 вересня 1995 р.

26 вересня 1995

Вельмишановний Олегу Івановичу!

Дякую за Вашого листа від 14 серпня, що його д-р. Король мені лиш позавчора доручив. Він так заповнений вражіннями з подорожі в Україну, що

не мав часу навіть вчасно мені передати Ваш лист, та й бачимось ми тепер не часто, бо в період «літньої сплячки» в Осередку нічого не діється. А Ви ж знаєте, що ми живемо не так і близько від нашого Мурашника.

В кожному випадку, я переглянула свій примірник «Калейдоскопу» – сторінки не завжди ті самі – видно, в передруку нумерація змінилось. Подаю відповіді на всі Ваші завваги.

Перш за все, Ви вже знаєте, що «наш» правопис відрізняється від «вашого», і не завжди емігрантщина «неправильна», бо у Вас «так не говорили й не писали». Але не варт сперечатися за коми, коли найважливіше, щоб наша Держава БУЛА, а вона таки є і БУДЕ. Отже, де Ви, як редактор, вважаєте, що треба змінити, то й робить це своїм редакторським правом. А на захист Вам іде всюди присутня заввага, що в книжці нібито дотримується правопис діяспори або авторки (це зовсім не тотожні поняття, але хай і так). І, як було з «Мандрами», це «дотримання» дуже часто порушувалось. Від цього я не вмерла і не вмру. Вмру від чогось іншого, але ще надіюсь видати свої інші книжки, що чекають на появу.

Тепер конкретно.

1. Щодо порушення хронологічного порядку. Якщо я це задекларувала – здається, ні – то можна б сказати «майже хронологічно». Я теж за хронологію, але логіка вище хронології. Я не можу дати майже гумористичну рецензію на гумористичні вірші одразу після Чорнобиля. Вона більше пасує там, де я її поставила. А серією про Чорнобиль я хотіла дати заключний акорд – для цього «Летить мій Пегас...» не годиться. Так що, прошу, лишіть такий порядок.

2. Ст. 27 «Антін Біда» – має бути ст. 265.

Ст. 35. Ох, які ж ми пристійні! А я от читаю в «Вітчизні» твори колись так любленого Гуцала, Загребельного й Вінграновського, поезії Майданської та інших – поетес, і там усі «слова» пишуться навіть без крапок. При советській владі вони б не посміли того робити, але тепер же Незалежність! Як їм не соромно!!! «Пісуарна поезія» – це офіційний літературознавчий термін

(з одним «с») – де я його тоді взяла – не пам'ятаю. Тепер я без університетської бібліотеки – як без рук, не маю книжок з теорії літератури... Якщо Вас це компромітує, неохоче даю згоду на «вульгарну». Ще є термін «клозетна поезія» – така, як в убиральні на стінах пишеться, і саме це я мала на увазі. Вульгарні слова навіть у мене можна знайти. Але ніколи не пісуарні.

Ст. 43. Діма – це псевдонім, під яким вона так відома, як і Ганна Черінь. Навіть мого чоловіка часто величають «пан Черінь» – і він це приймає з задоволенням. Прізвище Діми Комілевська, але вона, з певних причин, не любить його й навіть дивується, як хтось її так називає: «Звідки вони дізналися»?!

Ст. 62. Дописи про «пописи» треба лишити. «Пописи» – це еміграційний жаргон, який галичани вживають серйозно, а я – жорстоко-іронічно. Аматори-критики, а особливо дописувачі про ту чи іншу «імпрезу», в кожному своїм дописі згадують, як гарно хтось «пописався» в тій чи іншій ролі. Навіть Караванський захищає цей термін – в серйознім значенні – і на мої завваги запропонував мені дати належний відповідник. Я вживаю й буду вживати це слово в лапках – іронічно. Дещо спільного є з російським те[р]міном «рисуватися».

Ст. 70. Мова про загальновідомий твір Морріса Веста (по-Вашому «Уеста») «Черевики рибалки». виправляючи механічне «ч» на «р», ви «виправили «черевики» на «червоні»!

Ст. 70. «та його (Бабія) об'ємиста праця про Шекспіра, і його ж рецензія на Черінь.

До речі, сторінки у Вас вже інакше понумеровані. У мене ст. 98, а Ви зазначили 112 у ремарці про «Як воно все почалося».

Ця праця не була друкована, а тільки читана як доповідь на Студентській Конференції в Детройті – а року не зазначила й не можу точно пригадати – десь вісімдесяти роки.

Ст. 218. «Маркантна». Чи не можна лишити? Поперше, це не мій термін, і мову інших авторів, особливо тих, що родом з Галичини, я не маю права правити. Але якраз слова «маркантна» мені подобається. Це – прикметна риса, але з нюансом унікальності, прикметна тільки мені. Якщо не хочете «маркантної», виправте на «тільки їй притаманна».

Ст. 222 Поставте «липень-серпень 1971».

Стаття «Г. Г.» Автор мені невідомий. Це була перша рецензія на «Їдьмо зі мною!» , а ще вона з Аргентини, то я її забажала для «всесвітньої слави» (ха-ха!) Я не знаю, хто «Г. Г.»⁶² – може бути вже покійна дружина Середяка – допитуватися й не варто. Написана просто, але розумно – то хай іде.

Дякую за Вашу увагу й добрі темпи. Присилайте дальші запитання, якщо будуть.

[...]⁶³

Вітаємо Вас, Родину і колектив «Всесвіту» й бажаємо всього найкращого.

З повагою⁶⁴

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 106, арк. 32–32 зв.

Машинопис, копія.

№ 83

Лист Ганни Черінь до Олега Микитенка, 1 березня 1996 р.

1 березня 1996

Вельмишановному п. Редакторові «Всесвіту»

Олегові Івановичу Микитенку

Всесвіт

⁶² Ініціали не розшифровані.

⁶³ Інформація особистого характеру.

⁶⁴ Без підпису.

252021 Київ

Вул. М. Грушевського, 34

Україна

Вельмишановний і дорогий Олегу Івановичу!

Тільки що поштар приніс два примірники «Калейдоскопу».

Я дуже рада і почуваюсь щасливо. Тільки проглянула, поки що ні один друкарський чортик не вистрибнув, папір і друк гарний, обкладинка можлива, фото гарні, Ваш вибір фота на вступній сторінці заскочив мене – і гарно! Я завжди була «не така, як всі», то чому б і не покрасуватися в костюмі Галицько-Волинської принцеси?!

Цими днями, тією самою дорогою, що й перед цим, вишлю Вам на адресу «Всесвіту» з потрібною допискою другу частину грошей (2,250) і додаю 25 доларів на шампанське для працівників «Всесвіту», що працювали над виданням цієї книжки.

Складаю подяку пані Людмилі Тарнашинській за гарну рецензію, а Вам дод[а]тково за дуже гарне укладання статей і ілюстрацій – також і тим, що в цім участь брали.

В серпні цього року ми обоє знову їдемо в Україну, цим разом із туром, бо хочемо охопити більшу площу моєї Вітчизни, якої я, живучи там, не бачила, та й у 1993 була здебільша в Києві. Пізніше напишу, коли саме буду в Києві (це будуть три дні в кінці серпн[я]). Тоді й побачимось і про дальші пляни поговоримо.

З тим на все добре! Вітання Вам, Родині і журнальній Родині.

З пошаною⁶⁵

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 106, арк. 34.

Машинопис, копія.

⁶⁵ Без підпису.

№ 84

Лист Олега Микитенка до Ганни Черінь, 5 листопада 1995 р.

Добридень, дорога Пані Ганно!

Дякую за листа від 26 вересня і докладні відповіді. Всі Ваші зауваження враховано. Книжка вже набрана на комп'ютері, готуємо оригінал-макет, друкувати будемо в листопаді. Прошу відповісти ще на 4 питання.

Критик і журналіст Людмила Тарнашинська написала дуже теплу рецензію на «Мандри» (витяг з неї вмістила «Літ[ературна] Укр[аїна]» 21.09). Якщо Ви не проти, ми дамо її в «Калейдоскопі» наприкінці II розділу. (Рецензія має 5 ст.)

Ваш добрий знайомий з Полтави Петро Ротач написав рекомендацію для вступу Ганни Черінь до Спільки письменників України в оригінальній формі Відкритого листа до Вас (9 стор.) Цей відкритий лист можна розглядати як своєрідну статтю-спогад про Вас як людину й письменницю, про зустрічі з Вами, про Вашу творчість. На мій погляд, цей матеріал чудово лягає у II частину книжки. Якщо дасте згоду – включаємо.

У I розділі послідовність матеріалів точно така, як Ви подали і як зазначили в останньому листі. У II розділі я пропонував би вишикувати статті й рецензії чітко за хронологією, оскільки саме таке розміщення дає найвірнішу й найлогічнішу картину того, як сприймалася творчість письменника критикою і оточенням. Отож статтю Інни Почайної варто поставити після В. Барагури (1988), а Відкритий лист П. Ротача (1992) стане після І. Почайни (1991). Однак якщо у Вас буде інша думка – напишіть, зробимо так, як Ви скажете.

І нарешті, останнє. На стор. 70 Вашого рукопису одне речення все ж таки прошу уточнити:

«... О. Бабій (про «Пломенистий хрест» Герберта Гіршфелда та його об'ємиста праця про Шекспіра і його ж рецензія на Г. Черінь), Ганна Черінь

(статті про «Доктора Живаго», твори Елеонори Рузвелт та Гантера) та багато інших...»

Чи вірно тут?

Оскільки незабаром ми маємо вже передавати оригінал-макет книжки до друкарні, я був би дуже вдячний Вам за швидку відповідь [...]

Щиро вітаю Вас і Пана Степана, зичу доброго здоров'я і всього найкращого.

Ваш [підпис] Олег Микитенко

5 листопада 1995 р.

Київ

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 114, арк. 21.

Машинопис з автографом, ксерокопія.

№ 85

Лист Олега Микитенка до Ганни Черінь, 10 червня 1996 р.

№ 34 10 червня 1996 р.

Вельмишановній Пані Ганні Черінь (Галині Паньків)

652 Порт Шарлотт, Флорида, 33952 США

Дорога Пані Ганно Черінь!

Вибачте, будь ласка, що відповідаю з запізненням на Ваш квітневий і травневий лист: на перешкоді стала подорож до Німеччини у зв'язку з підготовкою спеціального баварського числа «Всесвіту». Отож відповідаю на питання, яких Ви торкнулися.

До пропозиції про видання ще однієї Вашої книжки ми ставимося позитивно. За профілем «Всесвіту» нам була б тематично близька збірки тревелогів про Азію, Африку, Аргентину. Видати цю книжку (обсягом

приблизно таку, як «Калейдоскоп», тобто, до 400 стор. машинопису, і такого ж типу) з десятьма ілюстраціями на аналогічних з «Калейдоскопом» умовах ми могли б за 6–8 місяців або й раніше. Якщо хочете привезти рукопис у серпні, а часу на його чистову підготовку бракує, привозьте у такому вигляді, в якому він у Вас є, а ми тут підготуємо його до друку.

Із п. Петром Сорокою я сконтактував, він надіслав свою книжку про Вас і Вашу творчість, яку я з приємністю прочитав. Написано дуже пристойно. В наш час такий монографічний літературний портрет – велика рідкість, і я щиро вітаю Вас з цієї нагоди.

Щодо продажу «Калейдоскопа», читацьких відгуків на книжку, рецензій – похвалитися не можу. Становище в книготоргівлі нині найгірше за всі п'ять останніх років. Сьогодні масовий читач книжок не купує – і не тільки українських, але й російських – з усіма їхніми детективами, порно, містиккою, бізнес-літературою тощо. Поодинокі книгарні, які ще лишалися, майже не діють. Кіоски й «розкладки» ледь-ледь дихають. Причина – загальне зубожіння людей, які раніше купували книжки, дорожнеча, затримка по кілька місяців заробітної платні у більшості галузей. Невеличкий прошарок нових багатіїв книжками не цікавиться. Купують книжки тільки одиниці а це проблеми реалізації тиражів не вирішує. Отож наше найбільше і славне в минулому видавництво «Дніпро» фактично закрилося на півроку; видавництво «Основи» (фінансоване фондом Сороса) має у склепі на 18 мільярдів книжок, які чекають кращого часу; багато інших видавництв, окрім тих, які мають державне замовлення на підручники для шкіл спаралізовані. В далекій сонячній Флориді важко уявити таке становище. З огляду на таку ситуацію із загального тиражу «Калейдоскопа» покищо поширено між книготоргівцями лише біля 500 примірників, хоч ціну на них ми виставили мінімальну, значно нижчу від собівартості – всього 70 тис. крб. (десь 40 пенсів). Решта лежить тим часом у редакції, чекаючи, поки у покупців з'являться гроші в кишені. Отож і відгуків читачів поки не чути. Що ж до відгуків у пресі, то їх треба

організувати, бо нормального рецензування давно немає. Ми безкоштовно розсилаємо «Калейдоскоп» по великих бібліотеках, по редакціях ряду газет і журналів, думаю, що відгуки будуть.

Окреме питання – про належні Вам безкоштовно 300 примірників. Надіслали ми Вам 10 примірників, ще 20 забрала п. Г. Щітківська. 10 відіслали до Львова Стефі Паньків згідно з Вашим списком для «Марнів». Лишається 260, які лежать у приміщенні редакції. Переслати їх Вам поштою (авіа чи морем, рекомендованими чи простими пакунками або посилками), ми не маємо змоги, оскільки це надто дорого. З поштового реєстру, копію якого я додаю, Ви побачите, що пересилання пакунку з чотирма примірниками «Калейдоскопа» обходиться 1 202 000 крб., тобто 6,7 ам. доларів (за нинішнім курсом 1 дол. = 180 000 крб.) Отже 65 пакунків коштуватимуть 434 дол. Плюс папір і пакування по 100 000 крб. (0,55 дол.) за один пакунок складе разом 36 дол. Разом – 470 дол. На жаль, таких грошей у редакції немає і безкоштовне пересилання 300 авторських примірників нашою угодою не передбачене. Без Вас вирішити цього питання ми не зможемо, і редакція не винна що «буквально спаралізувала» Вас. Різниця в ціні між рекомендованим і «простим» пакунком незначна, зате вірогідність втрати **подорозі** «простого» пакунка дуже велика, квитанції пошта на «простий» пакунок не дає, спробуй тоді довести, що ми взагалі його відіслали.

Отож, повторюю, без Вас вирішити цього питання ми не можемо. Зате коли приїдете у Київ, Вам нема потреби обривати собі руки валізами з «Калейдоскопом», бо потрібну кількість примірників матимете в редакції.

Зміни в редакції та редакційній колегії «Літературної України» викликані, з одного боку, внутрішніми стосунками між редакцією та керівником СПУ, а з іншого (і це, мабуть, основне), – надіями, що нове керівництво газети зможе активніше вирішувати економічні проблеми «Літературної України», яка за минулий рік чи два опинялася на грані закриття.

Тим часом на все добре. Радий буду отримати від Вас на цей раз не гнівного, а приятного листа. Чекаємо Вас у Києві. Щире вітання пану Степану.

З пошаною і привітом

Ваш *[підпис]* Олег Микитенко

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр.114, арк. 22–24.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 86

Лист Ганни Черінь до Олега Микитенка, 18 листопада 1996 р.

18 листопада 1996

Вельмишановний пан Олег Микитенко

ВСЕСВІТ

Вул. М. Грушевського, 34

Київ 252001

Україна

Вельмишановний Олегу Івановичу!

Приїхавши додому з України, я відразу сіла за останній з нарисів збірки «Навколо світу» і в кінці вересня вислала його Вам.

На жаль, не маю звістки, чи Ви його отримали. Якщо ні, одразу повідомте мене, я надішлю копію. Я розумію, що кожний лист коштує чимало в Україні, та все ж прошу, коли потрібно, написати до мене.

Сподіваюсь, що друк моєї книжки йде своїм порядком і в умовлений договором час вона щасливо з'явиться в світ. Прошу допомогти пані Щітківській у справі вислання моїх авторських примірників. Якщо зможете, вишліть певну частину мені, а також до Канадської Книгар[ні], до Австралії та

«Свободи», приблизно на ті самі адреси, що було і[з] «Мандрами», а я ще Вам пізніше вишлю новий розпис.

Тим часом я перевірила знову наспіх висланий нарис «Рідна, найкраща в світі» і, на жаль, знайшла механічні та інші помилки, що в прикладенім листку й надсилаю. Буду вдячна Вам, як редакторіві, за догляд та виправлення інших помилок, що помітите.

Мені шкода, що так мало нам припало часу на побачення. Маршрут групи «Чайка» був чудовий, крім одного, дуже важливого фактора – на Київ припало два невігідних дні.

Привітання усім симпатичним членам редакції та Вашій Родині.

З пошаною до Вас⁶⁶

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 106, арк. 40.

Машинопис, копія.

№ 87

Лист Олега Микитенка до Ганни Черінь, 14 грудня 1996 р.

Вельмишановній пані Ганні Черінь

Порт Шарлот, Флорида

14 грудня 1996 р.

Київ

Добридень, вельмишановна пані Ганно!

Вибачте, будь ласка, що відповідаю на обидва Ваші листи з деякими запізненням. Останній розділ книжки та 17 нових знімків я отримав 22 жовтня. Рукопис був підготовлений до набору, начисто передрукований, і ми вже мали віддавати його до складання, аж раптом того ж дня прийшов Ваш лист із поміченими помилками. Лист прийшов саме вчасно, і я встиг перенести всі Ваші поправки.

⁶⁶ Без підпису.

Проілюструвати книжку ми вирішили якнайкраще: для сканування передано аж 42 фотознімки із тих, які Ви запропонували, та додатково два – Ліля Підкопаєва та Іннеса Кравець на Олімпіаді. Будемо сподіватись, якість знімків задовольнить друкарню. Після виходу книжки у світ усі фото будуть Вам повернені.

Обкладинку намалював наш художник Віктор Кузьменко. На тлі океану (умовному) – широко відчинене вікно, в якому видно український пейзаж. На 4-ій стор. обкладинки кольорове фото автори, теж на тлі океану, та картка анотація.

Щодо мовно-стилістичної підготовки тексту ми виходили з тих самих принципів найбільшої поваги до авторської волі, які були узгоджені при виданні «Калейдоскопу». Це означає, що ми подаємо авторський текст без єдиного скорочення (виняток зроблений лише щодо двох рядків про «мусоропровід» – на фоні криміналізації нашого життя такий закид небажаний), а також максимально зберігаємо своєрідність Вашого стилю, Вашої мови, навіть якщо вживані Вами слова чи граматичні форми у нас тепер мало вживані і майже не зустрічаються. Це стосується, наприклад, таких лексем як товщ, цаль, тузин, сос, водорощі, найкращість, сморчок, програ, змагуни, плаваки, прозирки, заповідачі, дверець – вокзал, стопа – фут, світла – ліхтарі та ін. Або ж американізмів: промптер, бар тендери, мініскірти, газолін тощо.

Послідовно зберігаємо ми і цілу низку граматичних форм, які зрідка трапляються в художній літературі і зафіксовані словниками, але у видавництвах, як правило, виправляються на більш важливі. Отож ми залишаємо: вражіння, манастир, добровільці, запинки, кухенний, британські, нарід, Озівське, балеві та ін.

Також зберігаємо, зважаючи авторський текст, і такі відхилення від існуючого правопису, як:

квартиря

роля

номер	заля
відлет	баль
кітловина	бензина
Гемінгвей	кафетерія
оркестра	централя та багато ін.

Послідовно вживаємо і закінчення іменників жіночого роду в родовому й знахідному відмінках –и, а не -і (гідности), хоч це і суперечить прийнятим правописним нормам. Маючи комп'ютерний набір, ми можемо, нарешті, послідовно вживати літеру ї, відсутність якої раніше викликала законне обурення і в діаспорі, і тут.

В той же час довелося змінити у тексті деякі правописні особливості. Ми виходили з того, що існуючий правопис є одним із чинників консолідації, національно-культурної єдності і його необхідно дотримуватися. Сьогодні ми спостерігаємо, на жаль, широкий різнобій у використанні граматичних форм як нормативних, так і позанормативних. Різні редакції та видавництва користуються різними правописними принципами, різними традиціями, а це шкодить нашій спільній справі. До спроб виправити, поліпшити, удосконалити правопис треба ставитися дуже обережно і краще відкласти це до спокійніших часів, а не вносити ще один дестабілізуючий момент у наше теперішнє життя.

Отож із цих міркувань і були зроблені деякі зміни (що аж ніяк не є втручанням у авторську манеру письма), які пояснюються вимогами існуючої граматики, правописних норм:

парада	– парад	балянс	– баланс
бара	– бар	балькон	– балкон
контроля	– контроль	іслям	– іслам
магістраля	– магістраль	гальон	– галон
ігвани	– ігуани	плякат	– плакат

кавчук	– каучук	рекляма	– реклама
лавреат	– лауреат	бльок	– блок
павза	– пауза	діалект	– діалект
маратон	– марафон	Гібральтар	– Гібралтар
дитиранди	– дифирамби	Маріюпіль	– Маріуполь
апотеоза	– апофеоз	аплъодисменти	– аплодисменти
Етіопія	– Ефіопія	Чіле	– Чилі
галерія	– галерея	Фолькландські	– Фолклендські
персядка	– персадка	Срі Ланка	– Шрі Ланка
львов'янка	– львів'янка	Суезький	– Суецький
крузи	– круїзи	Рванда	– Руанда
компутери	– комп'ютери	Сомалія	– Сомалі
гісторія	– історія	Іллиной	– Іллінойс
газард	– азарт	Труман	– Трумен
копеля	– капела	Гайфа	– Хайфа
медаля	– медаль	Боффало	– Буффало
цикль	– цикл	Мекдоналди	– Макдоналди
мейор	– мер	Лі Донг	– Лі дон
бан'йор	– баньян	Енчінг	– Енчін
		та ін.	

З Вашого дозволу я зробив декілька редакторських виправлень похибок у датах й іменах, які виникли, очевидно, при поспішному передруку матеріалів:

в'їзд Б. Хмельницького у Золоті Ворота був 1648 р (не 1650)

засипали Золоті Ворота 1750 р. (не 1950)

рік Трипільської культури був оголошений 1993 р. (не 1883)

першодрук Учительської Євангелії 1606 р. (не 1066)

Буенос-Айрес гуарані відібрали 1641 р. (не 1841)

Данило Галицький побудував Хотинську фортецю XIII ст. (не XVIII)

Турецько-козацька війна за Хотин була	1621 р. (не 1861)
Рік заснування Харківського університету	1805 р. (не 1766)
Спаська церква у Полтаві	з 1704 р. (не 1804)

Також неточності в іменах:

Ликера (Шевченкова) – не Лукера

Рамаяна // Рамаяма

Ашока // Асука

Амон Ра // Амон Ре

Острозька біблія // Острізька біблія

та деякі ін.

Я нажився також виправити деякі (не всі) слова, які можна розглядати як русизми:

розводити	- розлучення	постарилась	- зістарилась
упадок	- занепад	туземний	- місцевий
вилки	- виделки	спасає	- рятує
скакає	- скаче	в гробу	- в труні
таможня	- митниця	маслята	- маслоки
по степені	- за рівнем		

Оскільки нашою спільною метою є найбільший успіх нової книжки, я сподіваюсь, що шановна пані Ганна Черінь з розумінням поставиться до викладених вище поміток і не заперечуватиме проти них.

«Навколо світу» ми підпишемо до друку в січні, а в лютому чекатимемо готову книжку. Дай Боже, щоб не сталося ніяких непередбачених зупинок.

Із термінових запитань, на які прошу дати відповідь факсом [...]:

чи шлунковий «улькус» – це виразка?

чи вірно «Ніч під Дождеством»? (ст. 6)

чи вірно «нижні вирізані сорочки»? (ст. 57)

що це «відділ СУЛ в Севастополі»? (ст. 28)

(може, Севастопольський укр[аїнський] ліцей?)

Загалом життя редакційне без змін кардинальних. Випустили 12-е число – спеціальний баварський номер. Передали п. Галі Щітківській 300 прим[ірників] «Калейдоскопу». Мої колеги по редакції шлють Вам щире вітання.

Сердечний привіт також шановному Пану Степану.

Користуючись нагодою, вітаю Вас, Вашу родину і друзів з наступним Новим Роком і Різдом Христовим!

З пошаною *[підпис]* Олег Микитенко

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 114, арк. 27–30.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 88

Лист Ганни Черінь до Олега Микитенка, 14 червня 1997 р.

14 червня 1997

Вельмишановний пане Головний Редактор «Всесвіту»

Олег Іванович Микитенко

ВСЕСВІТ

252021 Київ, Україна

Вул. М. Грушевського, 34

Вельмишановний Олегу Івановичу!

Отримала обидві Ваші телеграми. Те, що книжка вийшла, дуже приємно, але я її ще не маю в руках. Сподіваюсь, що вона не пропала в дорозі, і я її скоро матиму в руках.

До того, як я її отримаю і матиму змогу перевірити, я не можу думати про нелегальний спосіб передання коштів. Але, звичайно, все що належить, заплачено буде.

Два питання. Перше, як би Ви хотіли отримати гроші: через той самий банк, в той спосіб, як і раніше – я маю всі Ваші дані для цієї «церемонії». Чи краще передати через знайомих, якщо згодяться? Друге – для мене. Ви не відповіли на мої тривожні запити в цій справі, адже ж мушу я якось отримали хоч трохи «авторських» (більшість, мабуть, також роздам в Україні). А як же будуть розповсюджені книжки решти накладу? Невже й досі немає книготоргівлі через державні мережі? А як розходяться інші книжки в Україні?

Дякую за поздоровлення з Днем Народження.

Чи буде вміщена, нарешті, якась солідна рецензія на мою книжку? Мене обурює ставлення СПУ і видавництв до членів СПУ з діаспори. Для чого ж нас приймали? Звичайно, Ви можете привести приклад тих діаспорників, які часто бувають в Україні, активно співпрацюють з органами преси, і про них, не завжди того вартих, слава іде. Але ж культурний світ цінує письменника не за те, що він ліктями пробивається, а за вартість його писання. Якщо ж він пише кепського, то не треба було його і приймати. Я зверталась із листом до Голови, Юрія Мушкетика, але... Як чоловік мій поздоровив англійську королеву з Днем Народження, то дістав подяку, а від Голови СПУ я і слова не дістала...

Вибачаюсь за плакання, не звертайте уваги на останній абзац, але відповідьте на все, що перед тим.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 106, арк. 42.

Машинопис, копія.

№ 89

Лист Ганни Черінь до Олега Микитенка, 26 червня 1997 р.

Редакція «Всесвіту», Київ.

26 червня 1997

Вельмишановний Олегу Івановичу!

Чотири дні тому отримала «Навколо світу» – на квитанції зазначена дата. Дякую за «контрольний» екземпляр, контролю якого вже нічого не допоможе, але як і кожний інший крам, книжка потребує апробації, та й Ви запитуєте, як книжка мені подобається.

Почнемо з «обличчя». Обкладинка мене не захоплює. Найгірше, що блідий колір – фотографія анемічна. А чому «Калейдоскоп» був яскравий?

Відмінно від перших двох виданих у «Всесвіті» книжок, «Навколо» відзначається енергійною працею анонімного редактора. Думаю, що редактор – це Ви, то чому не зазначили свого імени? До редакторських поміток маю деякі зауваги.

Але перше про правопис. «Згідно з побажанням Ганни Черінь, у книзі збережено особливості авторського рукопису». Поперше, як можуть бути збережені особливості рукопису, коли в книжці тільки друк, а не рукопис, крім підпису під фотографією, який таки «збережено»? Якщо ж мова про правопис (авторський), то його не збережено, а підпорядковано Вашому. «Ейзенгауер», «Лоуренс», «Рейган», «гуарані», «Хайфа», «Броун», «діаманти», «діадеми», «іспанська», «клас», «долар», «лабіринт», «Флорида», «аутентичні», «аудиторія», «діаспора»... О, ужас: «Афіни»! Так галичани називають ягоди. Греки й світ кажуть «т», але «старший брат» і ви з ним «Фе». А «Техас»! Хто в світі так каже? Мабуть російські невігласи «читали» так, як написано, «Івангое» і «Техас». А чому ж тоді «Мексика», а не «Мехіко», так як кажуть мексиканці – і Г[анна] Ч[ерінь] за ними ?! Скрізь тверде «ла», «ло»: лабіринт, клас... Навіть якщо по-вашому правильніше, то нащо [ж] писати, що збережено «рукопис» Ганни Черінь?! «Тузин» перекладено як «дюжена».

Краще б редактор пояснив, що це «12», – «тузін» є в Грінченка і навіть у словнику А[кадемії] Н[аук]. І в «рукописі Г[анни] Ч[ерінь]» Російського «очка» в мене також нема.

Редактор деякі англійські слова й вирази пояснював, а деякі ні. Пояснював «Sweet heart» (пишеться разом, а не окремо), «sunshine» (ст. 266), котре вже пояснено в тексті, але зігнував більш важливі фрази:

«The show must go on», «milk shake»... «Security» на ст. 282 є скоріше «охорона», ніж «безпека». На стор. 284 просто комічне непорозуміння: «Грітс», яке українці Америки жартівливо називають «Гриць», це не привітання, а кукурудзяна каша, яку дають на сніданок разом із яєчками. І пишеться воно не «greet», а «grits».

На ст. 284 є «пакан». На жаль, у Ваших словниках такого слова нема. В Америці це популярні горіхи, що ростуть на деревах. І дерево, й горіхи називаються «пікан» (pecan), не «пакан». Вс[я] Джорджія ними засаджена. Зайве пояснення до «Кі» в назві Кі Вест. В тексті сказано, що це ніякий не «ключ», а змінене еспанське слово «Кайо», острів.

До речі, чомусь часто пропущена кома перед «і» в складно-сурядних реченнях.

А тепер, по сторінках, головні помічені помилки. Деякі з них, через маленька слівце чи одну літеру такі важливі, що потрібно давати в книжку вкладку «Помічені помилки». Я ї[х] підкреслюю червоним.

Видрукую їх на окремій сторінці, а тут поговоримо про офіційні справи.

Як домовлено, платню за книжку повністю внесу. Хоч, наприклад, моя родичка, поетеса, що тількищо приїхала з Києва, видала там книжку поезії (135 ст) за 1,100 дол. – отже, можливо видати дешевше... Але умова є умовою, і як то кажуть, назад раки лазять. Книжки їй видавництво вишле, але й Ви в короткім листі пообіцяли це зробили, за що наперед дякую.

Наша філія українського банку у Фльориді поки що діє не дуже добре – шукають замісниками на «директора». Тому нам важко було б, але не

неможливо, послати гроші через Детройт. Але на самім початку серпня від нас ї[д]е наш приятель, п. Богдан Ващинський з Дружиною, і він ласкаво погодився передати Вам гроші. На жаль, він, приїхавши в Києві 3-го серпня, одразу ж їде в Одесу на «круїз». Його в Києві стріне племінник, який візьме гроші і Вам передасть. П. Ващинський буде пару тижнів у Києві, щоб узяти участь у Святі.

Так що мабуть іще з Вами побачиться (може й пару книжок візьме, якщо це потрібно).

Якщо Ви висилаєте мої книжки до вказаних адрес, я буду вдячна. Тільки до Австралії пошліть лиш десяток – Нитченко оскаржить, що ніхто не купує, але я попрошу в листі, щоб його дочка розповсюдила книжки між бібліотеками. Напишіть мені, прошу, куди саме Ви послали книжки, щоб я могла повідомити [...]

Прошу вислати 15 книжок до передмістя Детройту, там є моя знайома, що хоче розповсюдити книжку між учасниками екскурсії «ЧАЙКА» [...]

Я рада, що народилась моя нова книжка – хто зна, скільки я ще проживу і чи ще які з'являться. Дякую Вам і Редакції за Ваші старання.

З тим на все добре.

«Реєстр» помічених помилок прикладаю.

Ми ще не збираємось в Україну. На це потрібна матеріальна і моральна підготовка, але хотіли б ще полинити туди.

З привітанням від Степана, на все добре.

З пошаною

Степан огірчений, що в книжці нема Вашого після слова чи рецензії, - записую його думку. А як справа з розповсюдженням Вашого тиражу?

[підпис] Г[анна] Ч[ерінь]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 106, арк. 43–43 зв.

Машинопис з рукописними примітками, оригінал.

*№ 90**Лист Ганни Черінь до Олега Микитенка, 19 липня 1997 р.*

19 липня 1997

Вельмишановний Олегу Івановичу!

Пані Ващинська, дружина того пана, що мав передати гроші, тяжко захворіла, піде на операцію цими днями, і вони анулюють свою подорож в Україну. Так що сьогодні ми переказали гроші через банк, так, як було минулого разу, і через пару днів Ви отримаєте повний розрахунок (2,700). Так чи так, справа закінчена.

Одне тільки – я мушу дістати належні мені примірники. Ви були ласкаві погодитись на розсилання в Україні. Прошу принагідно написати, кому і скільки книжок Ви вислали. Я вже писала в цій справі до пані Галі Щітківської, може з нею разом якось пришлете мені і моїм «агенціям» належні мені 300 примірників. Я навіть не можу оголосити в нашій пресі чи в Осередку в Фльориді про появу моєї нової книжки, бо не маю книжок, щоб подарувати, а часом і продати. Тих 16, що Ви прислали, не досить, тож поки що мовчу.

Перш за все мені потрібно послати 15 (і не менше) примірників до пані Лесі Місіонг в Лівонію, Мічіган (адресу я послала Вам і пані Галі), бо це – замовлені книжки. Друга по порядку посилка – в книгарню в Канаді (Едмонтон), далі – Аргентина. Ну, і звичайно, я сама, автор нещасний. Я вважаю, що того, що я Вам заплатила, досить, щоб розіслати книжки. Ваш розпачливий лист мене зворушив, але чим же я винна, що в Україні, по шістьох роках незалежності, такі порядки? Гроші я заплатила по-американськи, а не по-українськи, отже і книжки мені мають бути вислані. Вибачте за «гнів», як Ви це окреслюєте, але ж то і кури сміються, скільки я вже втретє заплатила, а що з того, крім клопотів маю?

Між 20 і 29 серпня до Вас зайдуть ще двоє моїх приятелів з Фльориди – пані Галя й д-р Королі. Вони візьмуть, скільки зможуть, моїх книжок, звичайно, небагато, бо й вони – старші й не такі вже здорові люди. Багато чого зробить, мабуть, та ж пані Щітківська – я постараюсь їй за те віддячитись, але, як я вже не раз писала, все на неї скидати не можна. Чи Ваша редакція має «машину», щоб до неї завести мої книжки, чи вона їх сама мусить тягати в торбочці своїми поламаними руками?

З надією на краще й наріканням на те, що маємо...

З пошаною до Вас і привітанням для Співпрацівників

Привітання від Степана. Мені за все (клопоти з книжками) від нього ой як дістається.

[підпис] Г[анна] Ч[ерінь]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп.1, спр. 106, арк. 46.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою, копія.

РОЗДІЛ V
ДІЯЛЬНІСТЬ ГАННИ ЧЕРІНЬ
В УКРАЇНСЬКОМУ РЕЛІГІЙНОМУ І КУЛЬТУРНОМУ
ОСЕРЕДКУ СВ. АНДРІЯ В НОРТ-ПОРТІ (ФЛОРИДА, США)

№ 91

*Звіт культурно-освітнього референта Українського релігійного
і культурного осередку св. Андрія в Норт-Порті (Флорида, США),
11 листопада–22 грудня 1993 р.*

Звіт культурно-освітньої референтки за листопад від 11 до грудня 22, 1993.

17 листопада, в середу, о 7 год. відбувся виступ Буковинського ансамблю «Смерічка». В вівторок 16-го листопада опівдні господарі, п. Наболотна, Белендюки, Тащуки та Панькови зустріли «Смерічок» і приго[ст]или їх два дні й улаштували спільну гостину та тепло вирядили артисти в четвер 18-го листопада в дорогу.

Від 20 до 30 листопада наша Оселя гостила п. Євгена Сверстюка. Помешкання й утримання, з транспортацією, взяли на себе родини д-ра Євгена Стецькова та Панькових. З рамени Координаційного К[оміте]ту відбулося відзначення 60-х роковин голодного голокосту України, на яким промовцем був п. Євген Сверстюк. З рамени Осередку 23-го листопада відбувся літературний вечір Є. Сверстюка зі вступною промовою Ганни Черінь і Галини Король. 25-го листопада Євген Сверстюк доповідав про стан церков і релігії в Україні.

27 листопада відбулася перша проба ансамблю «Калабанда» для виступу на Андріївським вечорі.

8 грудня мала свій літературний вечір поетеса Світлана Кузьменко з Торонта. Вступне слово Ганни Черінь, деклямації Галини Король.

12 грудня, під час храмового свята, після обіду промовляв гість з України, проф. Сергій Білокінь, на тему: Сучасний момент в релігійному житті України.

14 грудня відбулась друга проба ансамблю «Калабанда».

15 грудня, в середу, під керівництвом пані Міри Повх відбувся Андріївський вечір навесело, з участю Ганни Черінь, Міри Повх, Валі Мушинської, ансамблю «Калабанда», Лідії Белендюк та двох «циганок» – Жені С[е]м[е]нюк і Люсі Гарасимів. Люся також була «крикуном» у грі «Бінго».

Культурно-освітня референтка, як апендикс своєї діяльності, також виконала обов'язок передачі 150 дол. для ліків для психічно-хворих в Україні (у зв'язку з доповіддю д-ра Савицького) і 150 дол. для С[оюзу] У[країнців] Харківщини (через Вест-Арка – др. Є. Стецьків). Документи про це передано с[е]кретареві Осередку для архіву.

Пляни на найближчі дати:

29 грудня (середа) 7 год. веч[ора] виступ кобзаря Олега Марцинківського.

Вступ 5 дол.

31, п'ятниця – Новий Рік.

8 січня 1994, 7 год. веч[ора] – Вечір колядок.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 135, арк. 7.

Машинопис, оригінал.

*№ 92**Звіт про діяльність Бібліотеки імені сенатора Юзика при
Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія в Норт-Порті
(Флорида, США) за 1993 рік.*

Звіт про діяльність Бібліотеки ім. сен. Юзика за 1993 рік.

При самім кінці року сталася важлива для бібліотеки подія – побільшено нашу площу на додаткову половину кімнати. Це не розв'язання проблеми тісноти, але все ж поліпшує умови праці. Завдяки сумлінній праці пана І. Ташука та його помічників ми отримали додаткові полиці, і за все це висловлюємо щире подяку. На жаль, через недуги двох бібліотекарок ми ще не встигли перенести книжки на нові полиці та навести лад у приміщенні. Зробимо це якнайшвидше.

Бібліотека була відчинена 107 днів (198 годин), з того 105 днів для відвідувачів. За рік бібліотеку відвідало 696 осіб на оглядини та для випозичення книжок. Випозичено 162 книжки, з них 8 не повернено.

Закаталоговано 80 нових книжок, а перекаталоговано 48.

В бібліотеці працювали Женя Петрина, Соня Барусевич, Ганна Черінь і – частинно – Степан Паньків.

31 березня вл[а]сними силами та при фаховій допомозі Іраїди Черняк влаштували успішний «Незвичайний вечір чайний». Висловлюємо подяку пані Іраїді.

Вищеназвані три бібліотекарки двічі їздили до Публічної бібліотеки Норт Порту і, за їх згодою, подарували 31 українських книжок та книжок англійською мовою про Україну. На прохання тієї бібліотеки ми допомогли закаталогувати наші книжки. Просимо наших громадян часом відвідати Публічну Бібліотеку Норт Порту й випозичити наші та їхні книжки.

За рік наша бібліотека отримала багато книжок як подарунок. Більшу кількість подарували пп. Туркало, Штуль, Тесарович, Ганна Черінь,

Барусевич, Іванець, Дзю[б]енський, Струвер, Кулик, Стецьків, Дейчаківський, Вокер, Горбачевські і Белендюк. Щира подяка всім.

Вислали 7 пакунків книжок в Україну. Частина бібліотека оплатила зі своїх малих прибутків, а решту – Осередок із касового конта бібліотеки. 2 пакунки книжок вислано до бібліотеки в Ужгород, один до бібліотеки Донецької області. 2 до Українського т[овариства] «Славутич» у Москві, один до Кубані і один до Києво-Могилянської Академії в Києві.

Відновлено передплату на «Літературну Україну» та журнал «Дзвін» через книгарню «Свободи». На жаль, доставка дуже нерегулярна, і це не тільки з вини України.

Фінансовий звіт:

Членські вкладки за 1993 рік 48 дол.

Кара за перетримані книжки 15 дол.

Продано 6 книжок-дублікатів за 6 дол.

Видатки на пошту та операційні потреби бібліотеки 121.21 дол. (посвідки є в касовій книжці бібліотеки).

На цім місці складаємо подяку за щедри пожертви на Бібліотеку від пані Марії Юзик, Горбачевських, пані Касараби, п. Бабчук, п. Паньків.

В 1993 році Бібліотека придбала 18 нових членів.

Додаток: у себе вдома Галина Паньків перепр[а]вили та передрукувала книжковий каталог кляси «Белетристика», «Поезія» та «Визвольні змагання», а Соня Барусевич зробила те саме з усіми картками [ц]их кляс.

У відсутности Голови Бібліотеки, п. Жені Петрини звіт склали Софія Барусевич і Галина Паньків.

За Бібліотеку⁶⁷

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 135, арк. 8–9.

Машинопис, оригінал.

⁶⁷ Без підпису.

№ 93

*Звіт референта преси Українського релігійного і культурного осередку
св. Андрія в Норт-Порті (Флорида, США) за 1999 р.*

Звіт референтки преси за 1999 р.

За час своєї каденції я написала чотири репортажі про наш Осередок, які були досить швидко й акуратно надруковані в «Свободі», а саме:

1. «Чекаємо Вас на Флориді» (Свобода за 19 березня 1999.) Цей репортаж викликав відгуки читачів і відповідне листування. Я сумлінно вияснила всі запитання читачів додатковими відомостями про Осередок. В наслідок цієї і наступних статей, одна українка з Едмонтону прибула сюди на відпочинок, лишилась задоволеною нашим громадським життям і виявила бажання розповісти про це в своїй місцевій пресі.

2. «Ось таким був весняний сезон в Осередку св. Андрія» («Свобода» за 19 червня 1999.)

3. «Осередок між гурганами» («Свобода» за 24 вересня 1999, з додатком вірша «Гурган»).

4. «В Осередку св. Андрія – святкові турботи» («Свобода» за 24 грудня 1999). Цей репортаж покрив головні події осіннього періоду, включно з Святом 25-ліття Осередку – коротко, так як вимагає часопис «Свобода». Більш детально про це розповість доповідь п. Романа Шраменка, яку «Свобода» обіцяла надрукувати.

Ці чотири статті повністю покрили діяльність Нашого Осередку в 1999 році.

Референт Преси

[підпис] Галина Паньків

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 135, арк. 15.

Машинопис з автографом, оригінал.

РОЗДІЛ VI
ЛИСТУВАННЯ ГАННИ ЧЕРІНЬ З ПРЕДСТАВНИКАМИ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ ТА США

6.1. ЛИСТУВАННЯ ГАННИ ЧЕРІНЬ
З УКРАЇНСЬКОЮ КАТОЛИЦЬКОЮ ШКОЛОЮ ПРИ ПАРАФІЇ
ЦЕРКВИ НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ (ДЕТРОЙТ, США)

№ 94

*Лист Ганни Черінь до Ксенії Кучер, вчительки Української католицької
школи при парафії церкви Непорочного Зачаття (Детройт, США),
2 березня 1980 р.*

2 березня 1980

Дорога пані Кучер!

Листи Ваших учнів були для мене справді милою несподіванкою. В них було багато дитячої безпосередности і щирости. Листи від читачів, та ще таких юних – майбутнього нашого народу – це подарунок для автора.

Хоч і своїм листуванням я, буває, запізнююсь, проте на листи моїх юних читачів я завжди відповідаю. Якщо це Вам і їм допоможе в навчанні, я буду дуже рада.

Я відповіла кожному окремо – прошу Вас розподілити ці листи – і мої відповіді залежали від листів, що учні написали до мене. Хто менше написав, менше отримав у відповідь. Один учень попросив фотографію – і одержав її.

Оскільки я не повторювалась, учні, якщо вони бажають, можуть поділитися своїми листами, почитати їх один одному або й цілій класі вголос.

Можливо я влаштую їм листування з іншими українськими школярами – нашого міста Чикаго – а може й із дітьми Австралії. Через кілька днів я лечу туди, перший, може й останній раз у моїм житті, і буду там майже місяць.

Я розповім їм про наших дітей в Америці, а коли повернусь, розповім дітям у ЗСА, як живуть наші діти там.

Дякую Вам за ідею писання листів, цебто, за відгук на мій заклик у вірші. Чи читали Ви цілу книжечку «Листування», що була видана колись «Свободою», а тепер уже, на жаль цілком випродана? Ця книжка якраз була про листування між хлопчиком і його дідусем, а потім про листування мій двома українськими хлопцями. Книжечка закінчувалась віршем, «Пишіть українські листи». Він, здається, був передрукований у кількох журналах. Як Ви на нь[ого] натрапили?

Бажаю Вам особисто і Вашій школі багато успіхів.

З пошаною до Вас⁶⁸

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 82, арк. 37.

Машинопис, копія.

№ 95

Лист Ксенії Кучер до Ганни Черінь, 2 грудня 1980 р.

2.XII.80.

Дорога Пані Ганно Черінь!

Щиро дякую Вам за пам'ять! Це для нас усміх велика приємність і переживання одержати листа від визначної поетеси і письменниці!

Діти писали свої листи у школі на годині укр[аїнської] мови – то ж будете мати змогу познайомитись з різними помилками, які рясно розкинені по папері!! Але я є тієї думки, що треба в листах залишати самостійність думки і приватність бо тоді є охота до писання і листи виходять щирі.

Висилаю Вам зразки моїх 2-ох «тестів» на лектуру «У намальованому світі». Дітям справді вона дуже подобалась. До кожної частини ми робили

⁶⁸ Без підпису.

додаткові лекції зв'яз[ані] з темою (життя бджіл, літаки, гелікоптери, Україна і т. д.)

Зробили велику стінну газету і знимку, яку Вам вишлемо.

Буду Вам дуже вдячна якщо пришлете мені свої п'єси на різні теми, як також адресу п. Романа Завадовича. Хочу почати переписку з ним з учнями іншої кляси бо його матеріялами також часто користуюсь, маю багато праці в школі – бо ж ще 5 різних кляс кожного дня, а виправлення домашніх завдань і іспитів забирає мені багато часу дома. Маю багато різних ідей, але тяжко їх перевести у життя – в таких обставинах не можна бути перфектним!

Читала Ваш репортаж з Австралії у Жіночому світі і давала читати своєму чоловікові. Він там був з Капелею бандуристів але довідався більше з Вашого репортажу! Бандуристи бачили там тільки концертні зали, готелі і бенкетові столи - - - бо на решту не було часу!

На кінець прохання від мене і моїх учнів: просимо пишіть більше оповідань на сучасні теми, легким стилем так як «У намальованому світі» Теперішня дитяча література дуже бідна бо давні книжки хоча добрі незрозумілі теперішнім дітям і тому лишаються нечитаними (а батьки нажаль не хочуть допомагати!)

Щиро здоровлю

І вітаю Вас вже як добру знайому!

Ксеня Кучер

P. S.

У мене є приятелька в Чікаго Наталка Іванів якщоб [колись] Ви мали якісь зайві матеріяли прошу їй передати для мене.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 82, арк. 79–79 зв.

Автограф, оригінал.

№ 96

Лист Ганни Черінь до Ксенії Кучер, [початок 1980-х рр.]

Христос Воскрес!

Дорога пані Ксеню!

Хочу Вам висловити щиру подяку за таку чудову зустріч в Детройті. Я справді не сподівалась такої уваги, любови й зацікавлення як з боку дітей, так і вчителів, Союзянок, Сестер-керівниць школи та батьків. У листах діти пишуть мені свої щирі, наївні й такі милі компліменти – то й не дивно, що тепер дитяча творчість займатиме багато більше мого часу й уваги. Але не важко також відгадати, що за всім цим стоїть одна чудова, енергійна й працьовита людина – це Ви, пані Ксеню. Між Вами і Вашими (і моїми вже) збиточниками – тепла атмосфера любови. Діти люблять українську школу, бо люблять Вас, бо Ви їх любите.

Я шкодую, що більше не побула в школі – мені хотілось би побути на справжніх лекціях (навіть і англійською мовою). Адже ж я про те пишу, а не знаю, а тільки вгадую.

Тепер у мене страшенно багато справ – видаю вже нову книжку (поезій для дорослих) і ворожу, щоб видати щось і для дітей, але поки що не хочу говорити що і я.

Вітаю Вашу милу родину. Ваша донечка гарно прочитала «Чорнозем», але мені було шкод[а,] що вона не чула мого читання. Може іншим разом матиме більше часу.

Ми обоє, та й наша доня, вітаємо Вас із Великоднем і бажаємо щастя. Вітаємо милих п. [Василькевичів і всіх знайомих]

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 83, арк. 4–4 зв.

Автограф, копія.

Розмір (час), число дієвих осіб. Які в них є таланти ([напр]иклад, 10 танцюристів, 2 солісти (хлопець чи дівчина, вік, голос), музики (акордеон? піаніно?).

Варто було б колись виставити на Шевченківське свято мою п'єсу «Учитесь, брати мої» (вона є в книжці «Братик і сестричка»). Правда, в ній небагато дієвих осіб, але я мала б дещо додати, навіть українські й ірландські танці.

Чи то Ваш чоловік пише статті в «Свободі» – Михайло Кучер?

Чи Ви знаєте, що СУА видав «У намальованому світі» з ілюстраціями, що діти можуть розфарбувати? Я книжок не маю так багато, але СУА, напевно, радо продасть, якби школа хотіла їх купити.

Покищо на все добре. Вітаємо Вас із родиною.

Всього найкращого Вам!

Ваша Ганна Черінь

P S. Таня Кларк і Джулієтта Фабера – чи вони пів-українки?

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 105, акр. 4–4 зв.

Автограф, копія.

№ 98

Лист Ксенії Кучер до Ганни Черінь, 4 листопада 1982 р.

4.XI.82.

Дорога Пані Галино!

Нарешті відписуємо! Час так швидко біжить, а з ним всякі проблеми і мало його на все.

Всі ми дякуємо Вам за пам'ять про нас, чудове листування, гарне – дружнє відношення!

Всі ми горді, що маємо приятеля славно Ганну Черінь, яка нам пише і не забуває!

Ця наша, «з далека» дружба це дуже гарне почування в цьому змеханізованому світі.

Діти повиростали, навіть споважніли збиточники! Правду говорячи, не маю жодних більших з ними проблем. Діти добрі, пані Галино, можна би з ними багато робити, коби тільки деякі батьки це добре розуміли, а найважніше дома говорили українською мовою. Багато дітей мають [с]аме жаль до своїх батьків, що не навчили їх мови.

Ваші перші друзі – вже у 8-мій кл[ясі], скоро підуть до середньої школи (нашої української). Шкода мені їх тут, бо це розумні діти. Мусите ще раз їх тут побачити! (Я вже обіцяла, що Ви приїдете на Великодню виставу).

Тепер подам кілька інформацій, знаючи дітей і обставини такої вистави.

Дієві особи: весна (може і літо), квіти, пташки, які б говорили або співали (я тут підберу) і танцювали (малі діти з 2–3 кл[ляси]). Кий, Щек і Хорив (8 кл[яса]), сестра Либедь, а на кінець прошу вписати св. Апостола Андрея з хрестом (дуже важне для наших отців і Сестер!). Декорації в нас дуже мізерні – але є поляне з деревами і можна щось ще дописати. Якщо б було можливо, прошу написати ще Великоднього вірша, якого хтось виголосить перед виставою (бо це буде на Свяченому).

Дуже прошу прислати збірку оповідань про [фарму], напевно будемо користати!

Ми з чоловіком цього року були теж в Європі з турою до Люрду і Італії. Набрались вражінь і охоти ще колись їхати!

А тут? Чекаємо на п. Іванну Савицьку – має в нас літер[атурний] вечір – (і лемківський), а за кілька днів літер[атурний] вечір в честь Богдана Лепкого – підготовляє його п. Муся Гарасевич (а наша Ліда є одного з виконавців) – а потім слідуєть безконечні імпрези по кілька на тиждень – у Вас мабуть це

саме, правда? Всі інші шкільні новини – напевно написали мої учні. Як подобається Вам наш листовий папір – ми самі його приготувляли!

P. S. Прошу здоровити п. Степана.

Щиро поздоровляю і вітаю Вас

[підпис] Ксеня Кучер

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 85, спр. 5–5 зв.

Автограф, оригінал.

№ 99

Лист Ганни Черінь до Ксенії Кучер, 1982 р.

1982

Дорога пані Ксеню!

Висилаю відповідь на 30 листів (список прикладено). Якщо когось забула, дайте вістку, і я напишу. Цього разу я старалась не оминати нікого, але мої папери, як завжди, так розкидані, що нічого не можу знайти часом.

Я вже написала п'єсу «Дорога до Києва», але боюсь, що Ваші святі отці її не схвалять. Я не можу й не хочу «пришити» св. Андрія до побудови Києва. За літописом Київ був побудований далеко перед християнством, може й у перших століттях, за поганства.

Я перечитала чимало книжок, поки написала цю п'єсу, яка, як я думаю, мені вдалась. П'єсу я вишлю через 1–2 дні – ще не зробила коректу, хоч уже віддрукувала. Може Ви вважатимете, що її важко виставити, то я Вам дам пояснення, – скажіть мені Ваші проблеми. Телефонем можу заспівати мотив веснянка «А ми просо сіяли». Ми її співали в школі колись.

Я маю вишиті прикраси для вбрання царівни Либеді і вже хотіла їх вислати разом із коржиками (вони від св. Миколая), але не певна, чи ви будете

ставити п'єсу. Як вирішите позитивно, то вишлю їх. Також сама приїду на виставу до Вас.

Відповіді мої були «по заслuzі». Хто більше писав мені, тому і я більше. Фотографію вислала тому, хто її попросив.

Де знаходиться Ваша середня школа? Чи теж при цій Парафії?

Прошу відповісти на проблему з св. Андрієм. Великодній вірш я напишу.

Але Андрія хотіла б поминути.

Отці можуть самі написати текст і пустити його на сцену перед п'єсою.

На все добре.

Зі щирою до Вас пошаною і привітання Вашій родині від нас усіх.

[підпис] Ганна Черінь

ЩДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 85, спр. 6–6 зв.

Автограф, копія.

№ 100

Лист Ганни Черінь до Ксенії Кучер, [початок 1980-х рр.]

6 кл.

8 кл.

1 Андрій Мацілінський (фото)

1 Леся Гудз

2 Дарія Максимович //

2 Катруся Бартків

3 Павло Кіналь

3 Валя Пакет

4 Рома Бартків (фото)

4 Маркіян Карпинський

5 Данило Лісівський //

5 Іван Шаєнко

6 Йосиф Пакет

6 Діяна Черкес

7 Тарас Лось (фото)

7 Роман Лось

8 Роберт Терра

8 Леся Іваницька

9 Інна Шамрай (фото)

10 Зеньо Заревич

9 Бернадетта Копитко

10 Таня Кларк (вірш)

11 Христя Марітчак

12 Даньо Заревич

13 Гриць Волощук

14 Христина Це[пп]а

Дорога пані Ксеню!

Висилаю відповіді на листи моїм друзям. Прошу перевірте, чи кого не пропустила. Ті, що просили фото, отримали його. В однім листі (до Бернадетти) є вірш про 8 клясу, нехай усім прочитає. Виходить, що в 6й клясі 10, а в 8й 14 учнів, чи так? Чи, може, не всі написали мені лист? Як ідуть справи в новій школі? Я трохи здивована, що її побудували, бо і «стара» була дуже гарна. Правда, в «старій» тепер гімназія. А де була гімназія раніше? В новій школі напевно є і гарна сцена, отже, не будете мати такої мороки з виставками.

Бажаю Вам щастя і здоров'я!

Привітання від моєї родини.

З великою пошаною

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 86, арк. 1.

Автограф, копія.

№ 101

*Лист Христини Марітчак, учениці Української католицької школи
при парафії церкви Непорочного Зачаття (Детройт, США),
до Ганни Черінь, [1981 р.]*

Дорога пані Черінь!

Чи Ви любите бути поеткою? Ваші вірші є дуже цікаві. Ми в школі їх читаємо і вчимося напам'ять. Я їх дуже люблю. Я написала вісім віршів в Англійській мові. Мої посвідки на всі вірші були Дуже Добре. Мені є дуже жаль, що я з Вами не могла бути, але в нашій родині були інші перетяження. Моє ім'я є Христина Марітчак, я є в п'ятій класі в школі Непорочного Зачаття, і маю [д]десять років.

Пані Черінь, може я буду мати нагоду з Вами бачитися іншим часом як Ви до нас на другий ра[з] приїдете. А може прошу прийти до нашої школи в понеділок.

З велику пошану,
Христина Марітчак

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 83, арк. 34.

Автограф, оригінал.

№ 102

Лист Ганни Черінь до Христини Марітчак, [1981 р.]

Дорога Христинко!

Ти поставила мені таке цікаве й нелегке запитання: чи я люблю бути поеткою? Через те, що ти сама пишеш вірші, я Тобі скажу, що я справді не знаю. А як Ти думаєш? Бо коли писати про інших, то приходиться про них думати, хвилюватися й переживати. Але коли вірш чи оповідання вийде гарно,

тоді справді приємно бути поеткою, коли люди розуміють і почувають наші твори.

Пришли мені почитати Твої вірші англійською мовою.

Напиши мені більше про себе, а також про свою родину.

З найкращими побажаннями

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 83, арк. 33.

Автограф, копія.

№ 103

Лист Христини Марітчак до Ганни Черінь, [початок 1980-х рр.]

Дорога Пані Черінь!

Дякую за маленькі медівники, Вони були дуже добрі. Наша кляса читали цілу твою лектуру «У намальованому світі». На розділ «В рідній школі» наша кляса мала контести. Ми малювали мапу Дніпро і я виграла 3те місце. Ми також зробили зміст на «Наша Хата», «Літання», «На Вулиці» і «Пасіка». Розділ «Звіринець» ми мали писати репорт і я написала про тигра.

Я також виступаю в вашій сценці «Наші подарунки». Я граю роллю ангела (замість Миколая)

Веселих Свят,

Христина Марітчак

Кл[яс] 6

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 84, арк. 43 зв.

Автограф, оригінал.

*№104**Лист Ганни Черінь до Христини Марітчак, [початок 1980-х рр.]*

Люба Христинко!

Дякую Тобі за листа. Отже, Ти – янгол, то мусиш тепер вважати й поводитись, як янгол!

Наша Чикагська українська школа при парафії св. Володимира й Ольги ставила також мою п'єсу «Наші подарунки», але з чортиками. Всі змагалися за ту роллю, всі хлопці хотіли бути чортами! А деякі маленькі діти полякалися чортиків і почали плакати. Дуже гарно, Ти гарно написала зміст «У намальованому світі» й намалювала мапу й Дніпро. Колись поїдеш в Україну подивитись на нашу Батьківщину, то вже будеш знати, де що, й не заблудишся.

Тигр дуже гарний, наче великий кіт, але з ним краще не бавитись, правда?

А чи є в Тебе кіт? У мене є і часом він схожий на тигра.

На все добре!

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 84, арк. 44–44 зв.

Автограф, копія.

**6.2. ЛИСТУВАННЯ ГАННИ ЧЕРІНЬ З ПРЕДСТАВНИКАМИ
ОДЕСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. І. І. МЕЧНИКОВА
(УКРАЇНА)⁶⁹**

№ 105

*Лист Марії Білоус-Гарасевич⁷⁰ до Ганни Черінь щодо передачі її книг
до бібліотеки Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова,
[середина 1990-х рр.]*

Дорога пані Ганно!

Ще дописую, бо пригадала собі дуже важливу річ, про яку вже давненько хотіла до Вас написати, але сталося так, що я навіть про більш необхідні речі, як подяка за книжку – а це погано говорило про мою тактовність, а головне про увагу до автора й друга, яким я Вас уважаю, так довго, назв'їм це, мовчала, за що я завжди буду почуватися винною.

Справа, у якій я до Вас звертаюся, важлива для нашої Батьківщини, бо там у бібліотеках майже у всіх нема жодної книжки написаної закордоном, не політичних дискусій чи пропаганди, а книжок художньої літератури. Коли я була в Одеському університеті, декан філологічного факультету українського відділу, (а він дуже великий – до 1000 студентів) Нонна Михайлівна Шляхова сказала мені, що у їхній українській бібліотеці є лише дві книжки письменників нашої діаспори – одна Є. Маланюка, а друга я забула. Повернувшись з України, я зробила найбільше, що могла: відіслала 2/3 своєї приватної бібліотеки, 40 книжок пожертвували панство Розгони – це дало 200 фунтів книжок, а за пересилку заплатив Допомоговий комітет – 100 дол. (компанія пересилкова наша дала 50 % опусту в ціні, але мусіло бути 299

⁶⁹ Нині – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова.

⁷⁰ Марія Білоус-Гарасевич (1918–2004) – українська письменниця, літературознавець, критик, журналіст. Автор оглядів, статей, нарисів, літературних портретів про українських літераторів, а також книги «Ми не розлучались з тобою, Україно!» (1998).

фунтів). Перед тим поки їхати в Одесу, ми з Богданом за свої гроші вислали велику пачку цінних книжок, навіть не знаю кому їх дамо, але припускали, що в Україні потребують скрізь.

До Вас звертаюся з проханням вислати всі свої твори в бібліотеку Одеського університету українського відділу, щоб вони, вивчаючи нашу літературу, мали про письменницю Ганну Черінь повну уяву й знання. Я знаю, що це буде Вас коштувати, але таке вже наше призначення – помагати нашій Батьківщині як лише можемо. Для Вас як письменниці, це буде також певне задоволення, що Ваші твори знаходитимуться в бібліотеці такого визначного університету. Я далі працюю в цьому напрямку, не дбаю хто буде платити – напевно ми, бо з них наших комітетів випросити на такі важливі справи дуже тяжко. Вибачте за викреслення лінійок – вийшла друкарська невдача, бо на друкованому, ще раз почала друкувати.

Перший пакунок з книжками, ми вислали на адресу моєї сестри, яка живе коло університету, бо як я вище згадала, навіть не знали куди ми їх дамо, а потім тих 200 фунтів ми вже вислали просто на університет, бо вже знали адресу.

В університеті книжками так втішилися, що Ви собі й не уявляєте, бо й ми не уявляли поки не побачили, в якому стані є їхня бібліотека щодо творів письменників з діяспори.

Думаю, що завданням наших письменників, а між ними й моє, повністю укомплектувати їхню бібліотеку, яку вони примістили в кабінеті для філологів українського відділу. Тому, ще раз прошу Вас, Дорога п. Ганно, вишліть свої всі книжки і всіх інших письменників, які зможете дістати в людей.

Адреса університету

Україна

Індекс 270058 м. Одеса

Французький бульва[r] № 24

Одеський університет

філологічний факультет, український відділ.

Декан Шляхова Нонна Михайлівна

Питала в декана Київського університету М. Наєнка, чи вони потребують творів письменників діаспори – казав, що не потребують. Може, там Яр Славутич вже про це подбав, а може і сам університет має якісь фонди, хоч я в цьому дуже сумніваюся. Просто в Київ їдуть всі наші письменники й дбають, щоб їхні твори були там у бібліотеці.

Просимо передати найкращий привіт і побажання для п. Степана від мене й Богдана. Богдан щиро вітає Вас теж.

З привітом

*[підпис]*⁷¹

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 106, арк. 1–1 зв.

Машинопис, рукопис, оригінал.

№ 106

Лист Ганни Черінь до Нонни Шляхової, 10 квітня 1997 р.

10 квітня 1997

Одеський Державний Університет
Філологічний Відділ, Український
270058 Одеса
Французький Бульвар, 24
Україна

До Уваги пані Декана, Нонни Михайлівни Шляхової
Вельмишановна Нонно Михайлівно!

⁷¹ Підпис нерозбірливий.

Моя добра приятелька, Марія Гарасевич, побувавши в Вашім Університеті, завзялася допомогти комплектувати Вашу Бібліотеку. Вона вже чимало книжок вислала для Університету, а тепер попросила мене вислати також мої книжки та книжки інших діаспорних авторів.

Я вкладаю в цю посилку ті мої книжки, що ще маю, а саме:

Їдьмо зі мною знов!

Квіти добра і зла

Слова

Зелень моря

Українська кров

І книжку мого приятеля, поета Миколи Щербака «Чебрець».

Крім того, я написала до моїх друзів в Україну і просила їх вислати до Вас кілька моїх книжок, виданих уже в Україні: «Мандри», «Калейдоскоп» і «Держава», а також монографію проф. Петра Сороки «Ганна Черінь. Літературний портрет». Сподіваюсь, що вони виконають моє прохання. Я працюю в бібліотеці Осередку ім. св. Андрія в Норт Порті, і ми часом маємо дублікати. Постараємось вибрати книжки, що потрібні в Університеті, і при нагоді вислати до Вас.

Бажаємо Вам і Університетові рости на славу нашої Незалежної Батьківщини!

Зі щиром привітом і пошаною *[підпис]*

Ганна Черінь

Адреса: Mrs. Halyna Pankiw

652 Norwood St.

Port Charlotte, Florida

3395 U.S.A.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 106, арк. 2.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою, копія.

*№ 107**Лист Нонни Шляхової до Ганни Черінь, [після 10 квітня 1997 р.]*

Вельмишановна пані Ганно!

Мала велику радість від отримання несподіваного щедрого дарунку – Ваших книг, одержаних від пана Петра Сороки і особисто від Вас, з краю далекого, заокеанського.

Якщо вже за океаном дбають про нашу факультетську бібліотеку, то є надія на її існування.

Ваші книги, пані Ганно, ми не лише включаємо до списків обов'язкової рекомендованої літератури, яку мають опанувати студенти, а й стають предметом наукових досліджень – з наступного року молоді науковці спробують проаналізувати поетику Ваших творів. Одна з наших аспіранток, Олександра Галамага, вивчає жанрові особливості роману у віршах. То ж Ваші «Слова» їй будуть доброю знахідкою.

З вдячністю прийматимемо надіслані по можливості книжки і просто радітимемо Вашому Слову.

Зі щирою вдячністю

і добрими побажаннями

[підпис]

Нонна Шляхова

[...]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 106, арк. 3.

Машинопис, оригінал.

№ 108

Лист Ганни Черінь до Нонни Шляхової, 8 вересня 1997 р.

8 вересня 1997

Вельмишановна Пані

Н. М. Шляхова

[...]⁷²

Вельмишановна Пані!

Дякую за Вашого милого листа від минулого місяця.

Ми радіємо зростові Філологічного факультету при Університеті і посилаємо книжки з фондів Бібліотеки при Українським Осередку ім. святого Андрія в місті Норт Порт, Фльорида. Знайома вже Вам Ганна Черінь (Галина Паньків) працює в бібліотеці цього Осередку.

Висилаємо Вам книжки, зазначені в списку, в пам'ять не[д]авно спочилого члена нашого Осередку, всіми шанованого славної пам'яти Йосипа ІВАНОВА. Просимо посвідчити отримання книжок, зазначивши, що вони вислані Вам в пам'ять Йосипа Іванова (ми дамо копію Його родині).

З найкращими побажаннями, від Бібліотеки Осередку, підписані нижче Галина Паньків і Софія Барусевич, бібліотекарки.

1. Теробовельська земля. Історично-мемуарний збірник.
2. Дрогобиччина. Земля Івана Франка.
3. Кобилянська. В неділю рано зілля копала.
4. Дмитро Чуб. В лісах під В'язьмою.
5. Микола Лазорський. Степова квітка.
6. Ганна Черінь. Слова.
7. Ганна Черінь. Їдьмо зі мною знов.
8. Улас Самчук. Волинь.
9. Докія Гуменна. Велике Цабе.

⁷² Вказано адресу.

10. Зосим Дончук. В пошуках щастя.
11. Іван Багряний. Тигролови.
12. Любов Коленська. Самотність.
13. Алла Коссовська. Ціна душі.
14. Угнів та Угнівщина.
15. Ганна Черінь. Калейдоскоп.
16. Віктор Боровський. Поцілунок сатани.
17. Докія Гуменна. Епізод з життя Європи Критської.
18. Докія Гуменна. Багато неба.
19. Ганна Черінь. Зелень моря.
20. Зосим Дончук. Десята.
21. О. Гай-Головко. Одчайдушні.
22. Двісті листів Б. Антоненка-Давидовича.
23. Уляна Любович. Розкажу вам про Казахстан.
24. Лев Добрянський. США і советський міф (англ. мовою).
25. Іван Керницький. Герой передмістя.
26. Микола Понеділок. Вітамін.
27. Харитон Довгал[ю]к. Буревій.
28. Божена Коваленко. Гомін Дніпра.
29. [Ю]рій Липа. Нотатник. ч. 2, 3.
30. Юрій Луцький. Листування з Євгеном Сверстюком.
31. Олекса Воропай. В дев'ятім крузі.
32. Андрій Чечко. Записки слідчого.
33. Марія Струтинська. Помилки доктора Варецького.
34. Микола Палій. Сім коротких п'єс.
35. В. Марська. Буря над Львовом.
36. Б. Полянич. Стріл уночі.
37. Микола Палій. Романтична Україна.
38. Ганна Черінь. Квіти добра і зла.

- 37⁷³. Володимир Демус. На людських озерах.
 38. Борис Олександрів. Колокруг.
 39. Петро Сорока. Ганна Черінь.
 40. Микола Щербак. Чебрець.
 41. Зосим Дончук. В облозі.
 42. Іван Огієнко. Українська культура.
 43. Історія Русів.
 44. Боплан. Опис України (2)
 45. Слово про Ігорів Похід (митр. Іларіон – [О]гієнко)
 46. Олена Звичайна. Страх. т. 1 і 2.
 За бібліотеку ім. Сенатора Юзика [підписи] Софія Борусевич

Ганна Черінь

Український Осередок ім. св. Андрія, Норт Порт

Просимо вислати посвідчення на адресу [...] ⁷⁴

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 106, арк. 4–5.

Машинопис з рукописними примітками, копія.

№ 109

***Лист Марії Гавриш, студентки Одеського державного університету
 ім. І. І. Мечникова, до Ганни Черінь, [не раніше квітня 1998 р.]***

Шановна добродійка пані Галино!

Звертається до Вас студентка V курсу українського відділення філологічного факультету Одеського державного університету Марія Гавриш.

Хочу висловити Вам від себе особисто сердечну вдячність за надіслані Вами книги на ім'я декана нашого факультету професора Шляхової Нонни Михайлівни. Серед цих книжок мені особливо пригодились збірка поезій

⁷³ Помилка у нумерації авторів листа.

⁷⁴ Вказано адресу.

Ганни Черінь «Квіти добра і зла». У ній є «Вінок сонетів», розгляд якого я включила до своєї дипломної роботи «Українські вінки сонетів 80–90 рр.»

Хочу Вас запитати, шановна пані, чи Ви не є донькою поетеси Ганни Черінь? Якщо це так і якщо Ви спілкуєтесь з нею, то не могли б Ви запитати від мого імені: як у неї з'явився задум вінка сонетів? Чим приваблює її ця складна поетична форма? Чи довго тривав творчий процес? Я написала б сама, та не знаю її адреси. Я буду щиро вдячна Вам за будь-які відомості з цих питань. І було б цікаво дізнатися чий вінок сонетів послужив їй взірцем.

В моїй дипломній, яку я маю завершити до 15 травня аналізуватимуться кілька десятків українських вінків сонетів. Окремий розділ буде відведено для вінків сонетів цього періоду, написані поетами з діаспори, зокрема Г. Черінь, П. Косенка, І. Мацинського.

Мене також зацікавив вінок октав Ганни Черінь, бо ще досі не зустрічала цієї форми в українських поетів.

З пошаною і вдячністю

Марія Гавриш

P.S. Надсилаю Вам номер нашої обласної газети «Чорноморські новини», в якій вмістили інформацію про надіслані Вами книги.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 106, арк. 6–6 зв.

Автограф, оригінал.

№ 110

Лист Ганни Черінь до Марії Гавриш, 15 квітня 1998 р.

Марія Гавриш

15 квітня 1998

Дорога пані Маріє!

Ваш лист, не знаю, коли написаний, тільки що до мене прибав. А через те, що Ваша дипломна роба має бути завершена 15 травня, я негайно Вам

відповідаю, з побоюванням, що це вже буде запізно ... Я сміялась, як одержала Ваш лист. Ні, я не дочка Ганни Черінь, а сама Ганна Черінь. Галина Паньків – моє справжнє (по чоловікові) прізвище, а Ганна Черінь – літературний псевдонім.

Мені дуже приємно, що Вам сподобалась моя книжка «Квіти добра і зла». В ній є мій, поки що єдиний, вінок сонетів і вінок октав («октагон»), на який я взяла своєрідний патент. Я ніде не стрічала другого, можливо тому, що його написати виявилось багато складнішою справою, ніж вінок сонетів.

Відповім Вам на Ваші запитання.

Як у мене з'явився задум вінка сонетів?! Взагалі, у мене сонетів, порівнюючи з страшенно великою кількістю віршів, небагато. Мені не хотіло[сь] у поезію домішувати «математику». Але, без особливого попереднього обдумування, якого сіла і за два дні написала. Тоді у мене гостював еміграційний поет Микола Щербак, і йому – та своєму чоловікові – я прочитала свій «Вінок». Основне в цьому творі був зміст – я сплела вінок страждання нашого народу напередодні Незалежності, яку серцем від[ч]увала, і якимось мої переживання вилились саме в формі вінка сонетів. Це було написано трохи наперекір традиційним «вінком», де основна увага зверталась саме на форму – щоб тих 14 x 14 плюс магістраль якимось доконати та припасувати рими. В мене головне був зміст, а рядки і рими якимось самі прилітали, мов ластівки. Щербак заплакав і поцілував мене в голівку... Не вірив би, що так швидко, якби при цьому не був...

Нічий вінок мені не послужив взірцем. Яка я не є, я Ганна Черінь. Не друга «Леся Українка», не «еміграційна Ліна», як мене часом називали, а перша Ганна Черінь, яка вона не є. Про себе я скромної думки, але я сама, без взорування – і інакша. В той час, як інші, навіть добрі вірші можна часом сплутати, мої відрізняються тільки моїм стилем. Колись може матимете нагоду познайомитися з моїм «калейдоскопом». В інших вінках здебільша

оспівається врода коханої (дуже гарний вінок М. Жука для «Нюсі»), а мій вінок – філософсько-політичний і – оптимістичний.

Даю Вам адресу Тернопольського поета-професора-видавця і мого прихильника. Від нього Ви зможете дістати пару моїх книжок і його книжку про мене.

В майбутньому, якщо бажаєте, я можу надіслати пару моїх книжок, які ще маю (більшість, видані малим тиражем, вже розійшлися). Які мої книжки Ви маєте в себе – або в бібліотеці Одеського університету?

Дякую за увагу до моєї творчості і бажаю Вам успіху з Вашою дипломною роботою.

На все добре!

З пошаною⁷⁵

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 106, арк. 7–7 зв.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

№ 111

Лист Марії Гавриш до Ганни Черінь, 20 серпня 1998 р.

Вельмишановна пані Галино!

Несподіваною радістю для мене стала Ваша бандероль, яку отримала в цілісності. Сердечно дякую Вам за привітання з нагоди отримання мною диплома про завершення вищої філологічної освіти, за Ваш лист та за чудові подарунки: книжку П. Сороки про Вашу творчість і те, що Ви додали до книжки (25). Відверто кажучи, мені не зовсім зручно, що Ви, при Ваших, на скільки я знаю, скромних фінансових можливостях, виділили таку сумму. Ще раз спасибі Вам велике.

⁷⁵ Без підпису.

Я вже почала працювати в Одеському державному університеті і дуже пишаюсь цим, хоч займаю лише посаду лаборанта. Проте сподіваюсь, що в майбутньому, коли стану кращим фахівцем, буду лектором мого улюбленого університету. А зараз маю велике бажання якомога більше читати, набирати нових знань, бо література – то неосяжний всесвіт з міриадами зірок різної величини.

Бездоганність і досконалість форми сонета і його вершини – вінка сонетів, що вимагає ще більшої винахідливості і таланту, настільки мене захопили, що я хочу далі продовжити дослідження в цьому напрямку. Тому маю до Вас прохання: якщо Вам відомі вінки сонетів інших поетів діаспори крім тих, що я досліджувала (Яр Славутич, І. Мацинський, П. Косенко), то я буду дуже вдячна Вам за відомості про них.

З приємністю зробила ксерокопії кількох сторінок своєї дипломної, які надсилаю Вам разом з цим листом. Переглянувши тепер свою роботу, бачу її недосконалість, можна було б краще і глибше проаналізувати відібрані твори, але не вистачило часу і вміння.

Бажаю Вам здоров'я і всіляких успіхів у творчості та злагоди в родині.

20.08.1998

З повагою

Ваша шанувальниця

Гавриш Марія.

Р. S. Пробачте за мій далеко не каліграфічний почерк.

М[арія] Г[авриш]

Р. Р. S. Надсилаю Вам свою фотокартку. Щоб Ви знали як я виглядаю. Хоч пройшло майже два роки з того часу, але я не змінилась.

Ще раз дякую за Вашу увагу.

М[арія] Г[авриш]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 106, арк. 9–9 зв.

Автограф, оригінал.

№ 112

Лист Ганни Черинь до Марії Гавриш (Якубовської), 5 жовтня 1998 р.

5 жовтня 1998

Дорога панно Маріє! Гавриш-Якубовська

Дякую щиро за Ваш милий лист від минулого місяця, а ще більше за сторінки Вашої праці, де Ви добре і розумно писали про мій «Вінок». Біда, що я живу в чудовій Фльориді (яку немилосердно тріпають гургани й торнадо – вихрокрути, де абсолютно нема бібліотек взагалі) є, навіть забагато, але в них не справжні книжки, а читиво для пенсіонерів та домашніх господинь. А тим більше – де вже там шукати слов'янських, спеціально українських книг.

Правда, як я вже Вам напевно писала, недалеко від нас є український Осередок (для пенсіонерів), де є непогана бібліотека, а я в тій бібліотеці працюю як бібліотекарка. У нас бувають і досить рідкісні і вартісні книги, а «читива» ми не приймаємо. А наші джерела – книги, яких позбуваються старенькі, готуючись в останню дорогу. Потрохи і я віддаю свої книжки (маю їх може 2 тисячі, крім своїх власних). Гроші на купівлю нових книжок наша бібліотека не має, трохи збираємо з членських внесків (2 дол. на рік) – але мало в [нас і читачі]. А то ще – пожертви і «кара» за перетримані книжки (1 доляр). На ті гроші висилаємо посилки книжок (з наших дублікатів) в бібліотеки України (отож, і в Ваш ун[іверсите]т) посилки).

Отже, в нашій бібліотеці я раптом знайшла ... 10 вінків сонет[ів!] Романа Метельського. Зробила копію для Вас, для економії пропускаючи титульні сторінки, а тепер подам ту титульну сторінку тут:

Роман Метельський. Десять вінків сонетів. Клифтон, США, вид[авництво] Петра Ямняка, 1971. З портретом автора. В кінці згадано, що цей автор написав ще дві книжки: Правда крізь п'тьму, поезії. 128 ст. і Мій рідни край, поема. Роки видання не подані. Ніяких передмови чи післямови. Мені цей автор абсолютно невідомий. Сонети написані правильно, думка, є –

ввесь час та сама: рідний край і Бог. Не мала часу й охоти читати вдумливо, але якимось відчуваю, що це, мабуть, священик. Священики в нас страшенно люблять писати вірші, а я думаю, що це мусіло б їм бути заборонено, не кимось, а самими собі. Бо священик розглядає життя однобоко, він поняття не має про інтимні почуття та горе й проблеми звичайної людини. Може я й помиляюсь – може він і не священик.

Може й не варт було мені робити копії та Вам посилати, але як уже Ви вглиблюєтесь у вивчення такої ще не дослідженої теми, то посилаю Вам цей унікум – мабуть ніхто не написав десять вінків. Біда, що всі вони товчуть те саме... Я могла б також скільки завгодно вінків наплести, але форма обмежує зміст: або філософія, або оспівування обожнюваної осо[би]. Чи Ви маєте книжку Ігоря Качуровського «Строфіка»? Це досить солідна праця, погано тільки, що автор забагато уваги приділяє російському. На ст. 180 [Гор] К[ачуровський] коротко оглядає вінки, і зазначає, що «вінки» написали Л. Мосендз, Остап Тарнавський («Життя») і Богдан Кравців («Дзвенислава»). З них я читала тільки Кравцева. Дзвенислава – його дочка, вінок, здається, написаний на її шлюб. Також згадано «Ніч кохання» Бобринського, А. Ведміцького і М. Жука. Я читала сонети М. Жука, присвячені «Нюсі» – його дружині – дуже гарні. Якщо Ви не маєте книжк[и] Качуровського, я можу зробити Вам копію з ст. 180 – про «вінки».

Думаю, що Яр Славутич, що стільки сонетів натворив, вінка не має – або не міг, або не хотів..

Тепер таке:

Якщо маєте в Києві якого приятеля, попросіть, щоб у бібліотеках АН, Київського ун[іверсите]ту або Центральної б[ібліоте]ці пошукали Вам згаданих авторів «вінків». Також подаю Вам дві адреси, на які можете звернутись – може дістанете від них книжки.

1. Марта Тарн[а]вська, вдова Остапа Тарнавського. Вона висококваліфікована бібліотекарка, ще працює (молодша від свого чоловіка – і мене, ще не на пенсії). Напевно має книжку свого чоловіка «Життя».

2. Ігор Качуровський, старший від мене, живе в Мюнхені. Може пришле Вам свою «Строфіку» або копію «Дзвенислави» Кравціва чи, може, й інший якийсь вінок. Ігор дуже заздрий до добрих поетів і намагається їх при кожній нагоді вбрикнути, в тому числі й мене, хоч з другого боку, признаючись і не признаючись, цінує мене високо. Він дуже мистецький, але – біда – холодний, і він це знає – але такий він є.

Отож, ще раз дякую, за фото також. Яка Ви молоденька і гарненька!

Нижче подаю адреси.

З пошаною ⁷⁶

П. С. Ваші уривки, де про мене, я послала П. Сороці – для можливого включення в збірку наукових праць студентів Тернопільського пед[агогічного] ун[іверсите]ту. Нічого проти не маєте?

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 106, арк. 10–10 зв.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

⁷⁶ Без підпису.

РОЗДІЛ VII
ЛИСТУВАННЯ ГАННИ ЧЕРІНЬ
З ДІЯЧАМИ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

№ 113

Лист Леоніда Бачинського⁷⁷ до Ганни Черінь, 26 листопада 1962 р.

LEONID W. BACHYNSKY

3425 BROADVIEW RD.

CLEVELAND 9, OHIO, U.S.A.

NOV 26 1962

Високоповажна Пані!

Перечитав я всі рядки про Вас, а Ваші вірші мусів читати ще й дружині.

Дійсно, Ваші вірші є дуже гарні. Ми були захоплені.

Слушно Ви є гарною і ясною зіркою на літературному полі.

Дуже можливо, що Ви під впливом тих всіх похвал й не пригадаєте наше життя в таборі скитальців в Гайденаві. А моя дружина і я не раз були у Вашому бараці й журилися разом з Вами Вашими клопотами.

Годі їх згадувати.

Може пригадаєте, що Ви і віршики писали для пластунів і ми були Вам дуже вдячними.

Якщо пригадуєте був[шого] директора гімназії в Гайдена[в] і в тій же особі коменданта пластунів – то дуже радий, а коли ні – то на то ради немає.

Ціль мого листа повітати Вас і побажати Вам дальшого успіху на літературному полі та й взагалі у житті.

Мав я Вашу одну книгу «Крещендо», що вийшла в Гайденаві та на виставці хтось потягнув.

⁷⁷ Леонід Бачинський (1896–1989) – український письменник, громадський діяч, педагог, журналіст.

У музею, який я очолюю, є понад 6000 інвентарних чисел, немає ані одної Вашої праці. Це зовсім погано. Може Ви маєте якусь свою кн[и]жечку, хоч би трохи подерту – то вишліть до музею.

Наразі в музею уміщую всі Ваші вірші, які розкидані по журналах. Навіть не знаю чи всі, але що знахожу – зберігаю.

Нарешті прошу написати чи можна у Вас чи у якому видавництві придбати Ваші твори.

Дружина й я шлемо Вам щирий привіт

*[Підпис]*⁷⁸

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 98, арк. 3.

Машинопис з автографом, оригінал.

Листування Ганни Черінь з Марією Білоус-Гарасевич

№ 114

Лист Ганни Черінь до Марії Білоус-Гарасевич, [не пізніше березня 1969 р.]

Вельмишановна Пані Хороша Поетесо!

У березні місяці 69 р. Дітройт буде відзначати 50-ті роковини Української Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка. Плянємо зробити це грандіозно, як і належить для нашої улюбленої Капелі.

Я, як Пресовий Референт Ділового Ювілейного Комітету, звертаюсь до Вас з проханням і як до улюбленої всіма нами поетеси, і як до улюбленої всіма нами поетеси, і як діяча культури, а саме: будьте ласкаві, напишіть про Капелю. Чи це буде спогад, чи рефлексії, чи репортаж, чи стаття, чи щось інше – Ваша ласкава воля. Ми лише просимо прикласти й свої зусилля до вшанування Капелі українцями всієї еміграції.

⁷⁸ Підпис нерозбірливий.

А ще просимо: хай Бог пішле Вам, як завжди, тепле любляче надхнення, щоб з того зродився вірш присвячений Капелі. Ваша надхненна душа додасть їм сили працювати для нас хоч і в дуже несприятливих умовах.

Дуже прошу дати мені відповідь та повідомити до яких газет Ви дасте свої речі, як також просимо зробити це ще перед ювілеєм.

Ваше ім'я буде вписане в Почесний Громадський Ювілейний Комітет.

З щирим привітом та глибокою пошаною

Марія Гарасевич

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 76.

Автограф, копія.

№ 115

Лист Марії Білоус-Гарасевич до Ганни Черінь, 3 травня 1994 р.

Марія Гарасевич

3 травня 1994

(Детройт)

Дорога Пані Ганно й Пане Степане!

Вибачте, вибачте й знову вибачте, бо є за що просить вибачення. Вже давно отримала від Вас, Пані Ганно, книжку «Люстро мого життя» з гарним щирим листом. Сердечно дякуємо за дорогоцінний подарунок. Прочитала я майже всі оповідання. Ви дуже плодovита письменниця і чи в поезії, чи в прозі добрий майстер. Ми вітаємо Вас з виходом у світ 22-ї книжки та бажаємо видати ще стільки. Ви дуже гарно ведете оповідання: легко, кольоритно, цікаво. Різномодність тематики, заохочує читати слідуюче оповідання, а прочитавши, є від того задоволення і є над чим подумати, над чим зупинитись. Особливо гарні оповідання тематикою з України, бо Ви зуміли дати читачеві відчутти рідну землю й людей. Маєте чим бути задоволеною й писати далі про те, що душа Вам говорить. Я передбачаю, що

незадовго ми будемо вітати Вас із новою збіркою поезій. Але ні з чим не спішіть. Мене трохи вразило у Вашому оповіданні «Це – моя земля» оте стереотипове змалювання людини в Україні обов'язково майже в лахах, обов'язково такої простої, як ще пів століття тому, або й простішої. Я відвідала Україну 1993 р. і що мене найбільше вразило, що українці всі освічені. Адже загальна освіта стала середня вже давно і я відчула в кожній людині саме освіченість і культурне поводження, що мені страшенно сподобалося. Помітила теж, що люди із сіл піднялися у всьому багато вище ніж я пам'ятаю. Люди назагал вродливі, особливо молоді дівчата й хлопці і якось звучить дисонансом Ваше: «Боже мій, за стільки років – перша справжня, гарна, як троянда, американська дівчина. Досить бачив тільки всяких ГАПОК (підкреслення моє) та американських туристок здебільшого старих дівок...» Не зупиняюсь на туристках, але все ж таки «гапками» Ви назвали місцевих дівчат абсолютно не справедливо й далеко від мистец[ь]кої правди. Сам образ Ненсі викликає деякі питання, адже вона якраз і є старою панною, бо виїхала з України молодою дівчиною, а приїхала, як туристка, либонь, кільканадцять років пізніше, а крім того, вона чимало закидів робить українцям, а сама так скоро стала з Анни Ненсі. Це такі невеличкі побічні зауваження, на які звичайний читач не зверне уваги. Критик бачить не лише добре, але й певні слабші сторони товару під кожним оглядом. Якби я писала рецензію на цю книжку, я слабші сторони поминула б, бо яка б добра й прихильна рецензія не була, а як є бодай одне негативне зауваження, читач аж підскочить з радості [ось] як книжку розкритикували, вона мало, або і взагалі, не варта. Я це вже давно навчилася і не дуже захоплена критикою в Україні, бо там критикові часом сказати про сучасного письменника добре слово тяжче як розстатися з життям. Я стою на тому становищі, що в критиці в першу чергу мусять бути наголошені всі позитиви твору, чи письменника – саме це згодом виробляє письменнику певне місце в літературі.

Ще про книжку «Люстро мого життя»: якщо я прочитала майже всі оповідання, значить вони добрі й варті того. Я ще раз вітаю з новим успіхом, вітаю з успішними літературними вечорами в Україні, бажаю ще багато прегарних успіхів, щоб знову й знову Вас з ними вітали.

Те, що я запізналася з листом, має свої важливі причини. Піднімаю Дітройт з абсолютного занепаду на полі літературно-мистецької праці, як і піднімаю питання допомоги українській демократичній пресі в Батьківщині. Пов'язую одне з другим. Вже дало два дуже добрі вечори: один був присвячений «Літературній Україні», другий – пам'яті О. Веретенченка. Для Олекси вечір був просто маєстатичний. Я мала доповідь, в якій накреслила його літературний портрет, з наголошенням особливо сильних його творів, були прочитані його поезії та уривки з «Чорної долини» членами моєї [С]тудії художнього слова, які піднялися майже до професійного мистецького читання. Бандурист Петро Китастих вперше виконав у супроводі бандури свою композицію на твір «Дума про Марію» й виконав її надзвичайно сильно, став нарівні з поетом. Потім Ліда й Петро Китастих заспівали улюблену пісню Олекси «Мавка», слова й музика Білаша. На закінчення програми Ю. Розгін – член студії, прочитав Ваш вірш присвячений нашому другу й видатному поетові О. Веретенченкові. Жаль, що пішов з цього світу передчасно, ми втратили гарного поета, друга й, як сказав др. П. Джуль, золоту людину. Веретенченкові сам Бог післав мене. Він тут жив, творив видавав і дослівно його ніхто не знав. Коли я йому робила перший літературний вечір, мене всі питали: «А хто то є Веретенченко». І ось тепер, не зважаючи на протести деяких людей (абсолютно дивних), я йому зробила прекрасний вечір, який залишиться в пам'яті людей дуже довго. Після вечора, був чай, кава із різним печивом. Можна було про те й не згадувати, але людей так глибоко зворушив вечір, що вони не хотіли розходитися зо дві години, а тема розмов була: поет О. Веретенченко, вечір

присвячений йому, добре слово і Вам припало, бо вірш сподобався й припав до душі.

Тепер задумала зробити вечір «Згадаймо наших діячів культури», на якому будуть згадані письменники, співаки, музики, малярі, артисти, солісти УКБ⁷⁹, які відійшли з цього світу, не дочекавшись сповнення найбільшої мрії: Самостійної Української Держави, чи не дочекалися побачити її. Ми мали тут великих мистців у кожному роді мистецтва. Назв'їм хоч би кілька: Богдан Пюрко, Григорій Китастих, Ігор Зайферт, Михайло Мінський, Бранка Кривуцька – їх у нас було багато, а письменників Вам не згадую, бо Ви їх добре знаєте. Дітройт був багатий на мистців.

Хочу зібрати те, що вже написала, приготувати до друку, трохи ще напишу й може, з Божою допомогою видам книжку. Як я це зроблю, сама не знаю, бо страшенно запрацьована. Вам дякую ще раз за листа, за дорогоцінний подарунок – справді гарну книжку. Не журіться, як вона видана – видана не так уже й зле. Головне, що зміст добрий, що мистець у ній Ви добрий.

Не забувайте мене, пишіть, може ще разом щось зробимо. Дякую за запрошення, щиро, щиро.

Вітаємо Вас сердечно. Завжди Ваші Марія і Богдан.

Даруйте мої всі поправки, бо я тепер так багато пишу, що увага не встигає працювати. Відшукала родину й тепер вони цілий час чекають на листи що додає таке багато писань, але я дуже щаслива, 50 років нікого не мала.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 65, арк. 5–5 зв.

Машинопис з рукописними примітками та правками, оригінал.

⁷⁹ УКБ – Українська капела бандуристів (ред.).

*№ 116**Лист Марії Білоус-Гарасевич до Ганни Черінь, 14 лютого 1997 р.*

14 лютого 1997

Дорога Пані Ганно!

Написала рецензію на Вашу гарну книжку «Держава». Вона заслуговує на більшу працю, але хто її помістить? Всі газети й журнали «не мають місця». Може воно й так, але, мені здається, що літературні статті повинні мати більше місця й уваги, ніж їх дають.

Післала свою рецензію до «Нових Днів», а яка її доля, не знаю. Думаю, що М. Дальний надрукує, принаймні, до цих пір, все, що я йому посилала, радо друкував. Я взагалі, більше люблю посилати свої речі, чи бачити їх надрукованими в журналах, як у газетах, життя яких дуже коротке. Стаття, чи вірніше, рецензія, пішла до «Нових днів» десь з тиждень тому. Посилаю Вам її з думкою, що буде Вам цікаво прочитати її наперед. Вона буде й у моїй книжці. Книжка тепер на мертвій точці, чекою на відповідь з Києва, а часом мені хочеться її видати тут у нас, лише не маю доброго редактора, такого як наш незабутній, О. Веретенченко. Не знаю також як її назову, але якось назову. Я думаю, що дати назву книжці такого роду, дуже тяжко, бо в ній буде зібрана майже все з моєї літературної праці, статті про окремих мистців, журналістичні статті, листування та ще дещо.

Почуваюся я вже краще, можу сказати добре. На Фльориду не маю ніякого бажання переноситися, бо мені здається, я там взагалі не витримаю. Мічіген кліматом найближчий до України. Не уявляю собі, як би я могла ніколи не бачити снігу, жити в постійній майже спеці, або вологих днях поміж нею, а пальми ніколи не були моїм улюбленим деревом. Не те, що я критикую Фльориду, а просто вона не для мене, я не з того краю...

Ви, либонь, вже читали про те, як наш комітет (тобто, фактично я) зробили академію для І. Франка у 140-ліття від [д]ня його народження. Все вийшло дуже гарно, добре, достойно, урочисто. Була дуже втомлена після неї, а на осінь вже заплянувала вечір для Є. Маланюка у його 100-ліття.

Богдан і я щиро вітаємо Вас і п. Степана та бажаємо Вам найкращого на світі.

PS. Чекаю від Вас листа

З любов'ю, завжди Ваша

Марія Гарасевич

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 78.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою, оригінал.

№ 117

Лист Ганни Черинь до Марії Білоус-Гарасевич, 19 лютого 1997 р.

19 лютого 1997

Дорога Пані Маріє! Гарасевич

Сонце засяяло в похмурі дні інфлюенци [...]

А сонечко – лист і рецензія від Вас. Як я Вам вдячна! Як і сподівалась, написано гарно, цікаво і ЛЕГКО. Нема тієї тяжкої нудоти, що переважає в більшості «обов'язкових» рецензій. З Вашого листа бачу, що Ви навмисно конденсували зміст, щоб за Вас це не зробив редактор, – а редакторам завжди бракує місця для «неоплатного матеріалу», бо ж треба дати простір букві Зе і «щедрим жертводавцям», що за свої десять долярів вимагають повічної вдячності і місця в часописі. Як образливо читати різну галіматью на сторінках преси (особливо «поезії»), а послані твої вірші кладуться хто зна куди, не кажучи вже і про прозові твори: на питання, чи хотіли б надрукувати

репортаж про Україну, відповідає редактор «тільки якщо не дуже довгий, може на дві сторінки». Про тему чи якість і мова не виникає.

Але чи варто нарікати?! І тут, і там зростає знецінення стандартів, відсутність справедливості й пошани до автора. Більше пошани я маю якраз від «несвоїх», ніж, здавалось би від дуже «своїх».

Але багато мені не треба. От видала «Державу», наклад малий (1000), видавець, як і інші видавці в Україні, авторських примірників багато не присилають, цідять по краплі – кажуть, що пошта ставить все дурніші обмеження і перепони, а крім того, скільки їм не плати, на пересилання не вистачає коштів. Проте, я рада, що моя праця не пропала, те, що отримала, скупо роздаровую, а однієї Вашої рецензії мені досить – моя книжка для історії оцінена, і я за це Вам дуже, дуже вдячна, На жаль, не так багато літ попереду (хто зна скільки, і чи будуть ті літа обдаровані якщо не натхненням, то хоч здоровим розумом.) Отже, поки зможу, видам, скільки зможу, з того, що вже написано, – як не дивно, підсумовуючи старе, все ще пишеться нове. У Вашій рецензії вже з самого початку цікава й провокативна думка про О[лену] Т[елігу]. Справді, за її спалах, що осіяв її особу, вона і поеткою вважається промінентною – а то ж лише китиця, що не дає навіть повної уяви про автора... Але люди люблять жертви і прагнуть їх. Мр-няв! Їй-бо не всі мої вірші про мене саму. Це було б нудно. Але у кожний я вкладала частку себе – як би я почувала, якби була НЕЮ – чи й НИМ... Це стосується і «Бабусі». Я дуже горда, що Ви оцінили і підняли цей вірш – я завжди схилялася у поклоні перед тими жінками, що, не народивши дітей, стали матерями й бабусями «чужим» дітям. Також радує мене Ваше поцінування алегорії «Бур'яну». Ви навіть мої очі на це розкрили.

Ще більш задоволення дало мені Ваше рішення додати цю рецензію до Вашої книжки.

Дуже мені прикро, що й у Вас такі труднощі з виданням, як завжди у мене були, є і будуть. Щоб я розповіла Вам подробиці, у Вас би пропала

охота друкуватись, тож і не буду. Знов же, у Вас, здається, інші обставини, ніж у мене – я вже писала Вам про те у попередніх листах. В українських видавництвах не знають, що таке дотримання угоди чи обіцянки, що таке точність і т. д. Завжди затягують, навіть шахрують. Навіть якщо складеш формальну угоду – в такому випадку, угода зобов'язує ВАС, а не Їх... Що ж – «борітеся – поборете, Вам Бог помагає» (з ЇМ, вибачте, чорт...)

А як же ще назви нема?! Навіть варіантів? Може ЖНИВА МОГО ЖИТТЯ? ПРАЦЯ ДЛЯ УКРАЇНИ? З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ? БУДНІ І СВЯТА ТВОРЧОСТИ? або просто СПІВПРАЦІ. АКОРДИ І ДИСОНАНСИ. ЩО НАС ЄДНАЄ. СПІЛЬНІ ДУМКИ І МРІЇ.

Нарешті про Мічіган і Фльориду. Гей-гей! Хто ж то не любить пальм? А де ж я з ними познайомилась, як не в Вашій хаті, де Ви викохали справжні пальмові ліси? Врешті, любіть свою детройтську Україну, але ж можна хоч у гості приїхати до Фльориди та побачити, може вона не така вже лиха? Адже в Україні є ї Крим, українська Фльорида, мрія всіх українців... Отже, не люблена Вами Фльорида знову пропонує помешкання на знаній Вам адресі і просить не цуратись. З тим до побачення. Ще раз дякую і також чекаю листа. Разом із Степаном, вітаю Вас обох.

З любов'ю⁸⁰

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 79–79 зв.

Машинопис з рукописною приміткою Ганни Черинь, копія.

⁸⁰ Без підпису.

*№ 118**Лист Марії Білоус-Гарасевич до Ганни Черінь, 31 травня 1997 р.*

31 травня 1997

Дорога Пані Ганно!

Починаю з вибачення за те, що не відповіла на Вашого попереднього листа. Якось не встигаю своєчасно все зробити, а відповідати на листи таке необхідне й дороге, що здавалось би, мусить бути на самій передній лінії, бо, як Ви слушно написали, нас залишилось так мало й мусімо одне одним дорожити.

Два дні тому отримала від Вас другого листа й дуже задоволена, що рецензія сподобалася. Якось все склалося добре: і мій вибір журналу, а не газети, і розмір рецензії, що дало їй першенство бути скоро надрукованої. Щиро дякую Вам за обидва листи й дякую, що мене не забуваєте.

З моєю книжкою справи стоять так: не вдалося мені з літ[ературним] редактором, чудовою людиною й прекрасним літературознавцем Іваном Ілієнком – наша невіджалувана втрата, хотіла починати з редактором Б. Рогозою, але він навіть не відповів, отож, втративши завдаток на книжку 500 дол., я вирішила видати її в Дітройті. Тут матиму над нею догляд, видадуть на гарному папері й так як належить, обкладинка буде доброго гатунку, а кошти подвійні, а може й більші. Не хочу видати книжку, щоб вона по кількох роках виглядала жалюгідною, адже в ній будуть статті як про славних письменників, так і про таких, що ніхто не знає, а знати варто. Будуть статті й про мистців, яких вже забули, а вони наша гордість, як наприклад славний тенор Ігор Зайферт. Про нього багато писали німецькі газети, називаючи його одним з великих нашої доби, а українці навіть про це не знали б, якби я не попрацювала над цим. Це так лише штрихи. Як я вже Вам писала, книжка матиме кілька розділів, а під кінець буде епістолярний. Яр Славутич вже на неї чекає й замовив дві.

Я не маю ніякого досвіду у виданні книжки й мені дуже тяжко.

Хочу назвати її «Ми не розлучались...» – назва мого вірша, який закінчується так: Якщо не дійду я до тебе з чужини,

Проросту колоссям, зерном сиплючи.

Ми не розлучались з тобою, Україно,

Хоч і відлетіли в журавлів ключі.

Вірш був написаний як репліка на слова О. Підсухи «Ти прости, ти прости за розлуку з тобою мій краю». Я дуже люблю цю пісню (муз. Г. Китастого), але вся наша праця, вся любов і навіть матеріальні зусилля віддані нашій Батьківщині, якось я не відчуваю, що ми коли небудь мали з нею справжню розлуку. Я Вам щиро дякую, за допомогу мені в назві книжки, мені вони сподобалися, але мабуть я залишуся з цією назвою. А як Вам така назва подобається? Адже Ви в ній будете досить значно представлені. Взагалі, я думаю, що хто завдасть собі труда колись її прочитати, то знайде чимало цікавого про наших письменників, особливо про тих, які не були широко охоплені критикою. Буде в ній чималий репортаж про 6-й З'їзд «Слова», а трохи й про 7-ий.

Ось так роблю тепер літ[ера турну] редакцію, а мала надію на І. Ільєнка, бо він в тому був справжній майстер. До речі, з різних оповідань бачу, що в Україні далі є цензура і те, що негативно відноситься до росіян, Росії стараються не поміщати..., а мої писання мають цей гріх, та і як його можна було не мати, пишучи про твори наших письменників чи поетів.

Дуже нам було сумно читати, що такий нам симпатичний і дорогий нам пан Степан так був потерпів, але слава Богу його вирятували. Просимо Вас обидвох добре дбати про своє здоров'я. Наш Комітет сприяння українській демократичній пресі в Україні обговорював справу Вашого авторського і взагалі літературного вечора, але кошти подорожі нам не під силу, адже ми все до центра скеровуємо в Україну на допомогу пресі. Тішимося, що Ви любите Фльориду й добре там почуваетесь. Намовляю Богдана полетіти туди, зустрітися із знайомими й Вами в першу чергу, пооглядати красу її, але

він не дуже підтримує мене. А Ви, дорога пані Ганно, таки ходіть до лікаря, коли потрібно, не багато вони помагають, не дуже ми їх любимо, але й без них не можна. За кожним разом як іду до лікаря, маю страшенно неприємне почуття, просто не люблю до них іти, як і в дитинстві, а як ще додати, що інфаркт мені спричинили лікарі, то трохи й боюся їх.

16 листопада наш комітет влаштовує великий літературно-мистецький вечір для 100-ліття Є. Маланюка і як звичайно все мушу приготувати я: доповідь, читання його творів, організаційні справи.

Завжди Ваша

Марія Гарасевич [підпис]

Найщиріші привітання від нас обидвох для п. Степана.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 80.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою, оригінал.

№ 119

Лист Ганни Черінь до Марії Білоус-Гарасевич 13 червня 1997 р.

13 червня 1997

Дорога пані Маріє!

Дякую за Вашого листа, включно з інформаціями про вида[н]ня Вашої книжки. Щодо її назви – мусить буди така, як зазвучало в серці автора. А читач дуже швидко засвоює на[з]ву й ідею автора і забуває про те, як би він ту книжку краще назвав. Звичайно, часом підкаже хтось таку назву, що авторові стане близька, як своя. «Ми не розлучались», та ще при умові, що в книжку буде включений і весь вірш (і всі написані Вами вірші, чи ж не так?) цілком виправдує свою керівну посаду. Отож – вперед!

З Україною дуже важко везти (це не помилка: везти, а не вести)⁸¹ бізнес чи навіть бізнесові розмови, бо всі керівники видавництв (без вийнятку!) – це «продукт» дов[г]их совєцьких років, і змінитися вони вже не зможуть. Треба чекати на нове покоління, але ми вже не дочекаємось. Тому, повторюю, через те, що це Ваша (покищо) єдина книжка, дебют і підсумок, то треба її видати дуже гарно. Мені – справа інша: моя «продукція» така рясна, що головне – щоб не пропало, а поліграфічна якість – другорядне, хоч і мені хотілось би високої якості: з Україною не можна про це і мріяти. Навіть якщо вони щось пообіцяють, то не виконають.

Отримала телеграму (!) з Києва, що вже вийшла моя ще одна нова книжка, віддана до друку рік тому: «Навколо світу». В телеграмі написано «сигнальний примірник висилаємо». Понад два тижні минуло – ніякого «сигналу». Для чого ж тоді їм було потрібно було витратити гроші на телеграму (а вони й на лист грошей – і праці – шкодують)... Для чого? А щоб мати «документ», що книжка виконана такого то числа-місяця. А по контракту друга половина платні має бути вислана «не пізніше, як через місяць по отриманню сигнального примірника». Якщо вони вислані, то вже «документ», а те, що я не отримала, не їхня нібито вина. Друга річ, вислати гроші буде тяжко і коштовно (через банк). Третя річ – вони не бажають вислати авторські примірники!: це їм задорого, і часу нема. Четверта річ – весь наклад належить їм. П'ята річ – вони не мають мережі для продажу чи хоч би роздарування. На цім потрібно спинитись, щоб не рахувати пункти до безмежності.

Я би не проти знати, у кого і за яку ціну Ви будете видавати тут. Бо може і я колись щось тут спробую, хоч би через те, що з Україною так трудно і боляче, як вони кажуть, «спілкуватись». Але якщо Ви видаєте через спеціальні дружні зв'язки, а не за загальним тарифом, то навіть не відповідайте на це питання.

⁸¹ Коментар Ганни Черінь.

Дякую за відбиток Вашого тріумфу в «Вечірці». Це, мабуть, найпочитніший часопис України, чи, власне, Києва, і вони це зробили гарно, з вродливою фотографією вродливої жінки.

В кінці свого листа, де Ви говорите про наше і Ваше здоров'я, Ви згадали про ... інфаркт. Я не знала такого точного означення. Інфаркт – страшне слово. Як добре, що він не однаковий у всіх і що, з поміччю тих же нелюбих нам лікарів, з нього можна якось вибратись. Але що його спричинили лікарі – це страшно. Як?

[...]

Щодо літ[ературного] вечора, я охоче згоджусь, коли мене охоче запрошують (не для годиться). Ніколи грошей за транспортацію не брала, ані гонорару за виступ. Єдине – кладу кілька книжок, і що продасться – то мені. Звичайно, ми не такі тепер «мобільні», як колись, але ще якось можемо дістатись – як не автом, то літаком. Якщо літаком, то хіба хтось би по нас виїхав на аеропорт. Покищо влітку це не актуально, а пізніше, якщо будуть сприятливі обставини і Ваше здоров'я дозволить, відкриємо і цю сторінку. Може тоді і Ваша книжка вийде...

Що з Капелею Бандуристів? Вже давно, коли я послала чек на їхню льотерію, мій лист повернувся.

Чи знаєте що про сім'ю Веретенченка? В Україні хотіли б його і про нього видати, звичайно, за діяспорні гроші, то питаються, чи родина (дочки?) могли б те організувати... Якщо є надія, може б дали мені адресу, а я передам тим, що хотіли б написати.

З тим на все добре!

Ми обоє щиро Вас із паном Богданом вітаємо.

Ваша [підпис] Ганна

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 81–82.

Машинопис з автографом, рукописними правками, копія.

№ 120

Лист Ганни Черинь до Марії Білоус-Гарасевич, 24 серпня 1999 р.

24 серпня 1999

Дорога пані Марія!

В день Восьмої річниці Незалежності України вітаємо із цим найбільшим святом нашої Держави – нехай воно веде в дальші річниці, що поза всякими труднощами (перебільшеними в маловірних душах) приведе до повної стабільності і розквіту.

Я сама собі дала обітницю до кожної річниці складати вірш, поки руки і мозок не відмовлять – а покищо такого знаку нема.

В нашій загуроганеній Флориді сьогодні сонячно і тихо, хоч мушу обмовитись, що це може бути тільки «в нашім куточку», а десь за кілька десятків миль можуть бути деякі турботи. Але на те маємо радіо й телевізор, і вони нічого тривожного не подають.

І у Вас, мабуть, погода непогана, отож сподіваємося що й Ви в цей день раділи, що і в нашій Державі нема бурі. Готуємось до виборів, а я вже склала «Калабанду» на майбутнє свято 20-ліття нашого Осередку і серед «коломийських» куплетів написала і такий:

Ми чекали оптимістів,

Щоби хтось моментом

Став з поганих кандидатів

Добрим президентом... і т. д.

Читаю в пресі добрі відгуки на Вашу книжку. Велика книга – тяжка була Вам праця, але й добрі жнива. Що ж, готуєте том 2? Щасливо!

Читала Ваш зворушливий нарис про пана Богдана і Ваше минуле. Дуже цікаво і незвичайно, але редактор чи складач «Українських вістей» мовби навмисне кожного разу зробив ту саму помилку в слові «прАлат». Де ж би йому знати, як воно пишеться!

Бачу, що і в клубі Ви знову за кермом – ніщо так не лікує, як праця. Вона лікує не тільки душу, а й тіло, як це не дивно – тож, сподіваємось, що й Ваше серце та взагалі все здоров'я зміцніло. Багато пишу, дещо роблю для нашого Осередку, що признатись, тепер якраз у стані жалюгідного упадку: наші найкращі люди хворіють і ... помирають. А Осередок мусить працювати, хоч би для того, щоб сам себе утримувати, бо ми незвідки не маємо підмоги, навпаки, усюди допомагаємо, тут і ТАМ.

На все добре, дорога пані Маріє! Бажаємо Вам усього найкращого.

Ваші⁸²

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 87.

Машинопис, копія.

№ 121

Лист Марії Білоус-Гарасевич до Ганни Черінь, 16 січня 2001 р.

16 січня 2001

Дорога пані Ганно!

Вчора отримала Вашу книжку «Перо жар-птиці» від п. Сороки. Дякую йому за прислання, а Вам, пані Ганно, за цікаву, просто необхідну в Україні, а тому особливо цінну книжку. Вітаю Вас з її виданням і оцінюю ту працю, що Ви її мусіли зробити поки дати до друку.

Багато речей поміщених у ній я читала в пресі, знаю їхній зміст вартісний, задоволена, що вони підуть між люди й не загубляться в «Античній пресі», яку згодом будуть звати архівом. Як все, що Ви пишете, відзначається легкістю й барвистістю стилю, гарною мовою як і самою тематикою гідною пильної ув[а]ги. З великим зацікавленням переглядала вже книжку, а дещо прочитаю докладніше потім.

⁸² Без підпису.

Чому Ви вибрали таку назву – не збагну, але мабуть вона Вам найбільше припала до душі.

Видана книжка, як на рідні[й] землі, добре: папір і друк, і дбалість видавництва. Нарешті поміщено Вашу гарну фотографію, не зіпсувавши її.

Переглянула Ваші думки про наших критиків, мала «Фан» і з задоволення подумала: добре, що вони були до Вас ласкавіші, а в оцінці Єсеніна й Сосюр[и]. Ви дуже помиляєтеся. Росіяни (маю на увазі російську критику) вважають Єсеніна своїм найвизначнішим і найславнішим, і найкращим поетом 20 ст. І наш В. Сосюра матиме в історії літератури своє тривале й визначне місце. Я думаю, що поетові тяжко оцінити другого поета, особливо коли цей поет, назв'їм це, улюблений.

Книжка «Пера жар-птиці» мені дуже подобається в багатьох аспектах і я ще раз складаю Вам свою щирю подяку й вітаю Вас від щирого серця.

Вихід у світ Вашої нової книжки мене не здивував, бо я завжди з радістю чекаю на таку подію. Думаю, що не даремно буду знову чекати на Вашу нову книжку. До речі, добре, що друк чіткий і величенький, бо очі вже не такі «дівочі» – читати дрібний друк тяжкувато.

Дякую за листа. адже сьогодні лист від письменника в діяспорі – це подія теж. Листування моє переважно з письменниками, професорами України.

Другий том моєї книжки «Ми не розлучались з тобою, Україно» правдоподібно залишиться в «античному архіві». Ми з Богданом його плянували, матеріял зібраний і майже готовий до друку, а як піде його доля далі, залежить від багатьох причин. Одне можу сказати, що мені бракує Вашого гону оприлюднити свою творчість, а також АМБІЦІЇ, що в таких справах дуже важливе. Шкода, бо в II томі було б чимало цікавого й потрібного матеріялу. Добре, що я видала бодай I-й том, бо я навіть не думала його видавати, казала: хай лишається розкидане по пресі. Бачите, яка я була добра до себе!

Видавайте, пані Ганно, все, що написали й пишiть, Ви маєте в собі ще багато творчої сили та здоров'я енергiї – можна лише дивуватися й захоплюватися Вашим Божим даром.

Моє життя ще дуже хитке, але я не нарікаю, а дякую Богові, що я вижила, що я можу працювати на літературному полі та довкола себе.

Готуємо нашим комітетом Шевченківський концерт замість академії. Звичайно буде відкриття концерту словом про Т. Шевченка. В концерті будуть твори Т. Шевченка виконані нашими читцями, виступатимуть три солістки-співачки, а також співаків – двоє, сектет з бандурами. Це щось інакше, як завжди на академіях. На академіях біда в тому, що рідко буває добрий доповідач і це не дивно, бо доповідь теж своєрідний твір і написати її треба мати талант.

А довкола мене було дуже багато снігу, була «снігоборьба», а я вже боротися не можу, тож проблема була чимала. Вже кілька днів сніг стає мокрий, а місто, посьолки лежать чорно-сніжні в кучугурах при вулицях.

Хто знає, що нам готує ще лютий і березень. Боротися самій з життям нелегко, а мушу боротися й ніколи не нарікати – просто нема виходу і хочеш чи ні, мушиш стати «героєм».

Дорогий п. Степане! Вітаю й Вас з книжкою п. Ганни. Знаю як Ви любите її твори.

З найкращими побажаннями

Марія Гарасевич

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 89–89 зв.

Машинопис з автографом, рукописними примітками, оригінал.

№ 122

Лист Ганни Черінь до Марії Білоус-Гарасевич, 23 січня [2001] р.

23 січня [2001]

Дорога пані Маріє!

Дістала Вашого приємного листа від 16 січня і зразу відповідаю, бо є на що. Перш за все, не дуже дякуйте п. Сороці, бо він прислав книжку до Вас так, як я скомандувала – йому майже все одно, чи послати до мене, чи до Вас, а мені це приємно, бо не треба перепаковувати і вдвічі платити (бо за пересилання книжок плачу я). Плачу 6 тис. – і що з того маю? 25 «авторських», а решту даю безкоштовно в Україну. Видавець клявся, що роздає і розсилає безкоштовно, бо уряд накладає непосильні податки, та й люди не мають за що купувати. Я трохи не вірила, але коли була у серпні 2000 в Тернополі, де мені улаштували пишний літ[ературний] вечір з концертом, то як пішли люди в чергу за автографом, я думала, що видавець хоч щось продав. Де там! Все дарма, аж мене зло взяло, що люди не могли дати якої пів гривні за книжку! Деякі підняли скандал, як книжок не вистачило (людей було дуже багато). Але в останній час п. Сорока натякає, що дещо продає, чим я радію, знаю, що нелегко видавати [...]

Ось й увесь секрет того, що Ви називаєте «гонором до оприлюднення» і «амбіцією». Хочете викидати свої гроші на таку справу, то без усякої «амбіції» можете видавати книжки. Так видають усі, хто пише і хто просто дише, папір терпить, а читачі все одно не купують.

Вибачте за цинічні слова. На жаль, це гола, неприкрашена квіточками правда. Знаю це добре, але шкода було б, щоб уся моя праця, для якої я тяжко працювала поза літературною працею, та й пропала без сліду... Яка з мене письменниця – не мені судити, але це була все я, все моє життя, все моє ество. Час покаже ціну, а як би він міг показати, як би я не постаралась зберегтися?

Зі свого боку я дивуюсь на Вашу атомову енергію як організатора гарних концертів і талановиту доповідачку. Написати нелегко, але до того ж їздити в далеку дорогу на доповідь, вдягатися, гарно виглядати і турбуватися, чи буде багато люду і чи вдасться театральна частина творчості?! А вдавалось! От і видали, хоч раз, а гаразд, величезну книжку. Ви дивуєтесь – чому «Перо жар-птиці»? Ну, перо – тому, що пише А жар-птиця – це мітологія, щось таке; як квітка папороті. Мрія. Якщо це Вас не бере, то нехай буде Ваша розгадка: тому, що до душі припало.

Хоч багато статей Ви читали (дякую за пам'ять), але багатьох із них я навіть сама не запам'ятала як слід. До того ж, у книжці те саме виглядає зовсім інакше, ніж у газеті чи й журналі. Я подаю майже скрізь дату і місце друку в пресі і старалась не підредаговувати та не «підмальовувати», бо це було б трохи нечесно. Коли матимете час і прочитаєте, цікаво знати Вашу думку.

Книжка велика, а читачів мало, так що, так, як і Ви, не буду її продавати, хоч, якщо буде якась рецензія, може попрошу подати мою адресу для тих, що хотіли б «придбати» (25 дол.)

До Вас пишу, й тому, що Ви були перша ластівка, що принесла мені вістк[у] – що видавець таки виконав моє прохання й декому (небагатьом) вислав. Дуже не люблю пакувати й возити на пошту! Та ще таку велику...

Я, як критик, дуже суб'єктивна (і думаю, що об'єктивний критик не буває), тому мені може не подобалися те, що іншим подобається. Це стосується Єсеніна й Сосюри. Їм бракує освіти й софістикованости. А російського я взагалі нічого не люблю, включно з великим Пушкіним. От були ми оце 11 днів на «крузі» по Карибському морю (добре жити у Флориді: кораблі відпливають з наших берегів). В бібліотеці корабля всяке читиво, та ще й без системи випхане на полицях. Взяла Діккенса «Похмурий будинок», ніколи досі не читала. Коло 800 ст. дрібним шрифтом. Не так багато часу на читання на кораблі, хібащо море надокучить, а островів на горизонті не

видно. Вимучила з 800 200 сторінок, майстер, тепер мушу взяти цю книжку в міській бібліотеці й домучити. Він і майстер, але твори його такі похмурі й туманні, як і весь той будинок, аж морська хвороба нападає... Ні, не люблю Діккенса й не боюсь це сказати. Перед книжкою передмова... Набокова, який вихваляє майстерний стиль, але що цікаво – всі цитати і приклади взято тільки з самого початку, з перших 25 сторінок. Не зміг, видно, більше подолати!

Очі ... Я читаю навіть дрібний шріфт, бо зробила операції на катаракт. Так що очі в мене може й дівочі, але це мало помагає для вигляду і почування. Але живу і житиму до самої смерти.

Я ледве вимучила в нашім старечім Осередку «незвичайний вечір чайний» з трьома міні-доповідями (Понеділок, Гуцало і молода укр[аїнська] поезія, з читанням уривків і трьома «інтермедіями»). Різниця між Вами і нами – у Вас ще є «середні», а часом і молоді, а в нас тільки старі. І стиль для них має бути легкий.

Мені особисто Сорока прислав покищо 8 книжок, з них 4 цілком знищені: розмочені наскрізь ніби керосином, брудні й подерті. Винних ніби нема.

З тих до побачення. З привітанням від Степана.

[підпис] Ганна

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 88–88 зв.

Машинопис з автографом, рукописними правками, ксерокопія.

Листування Ганни Черінь з Стефанією Бубнюк⁸³

№ 123

Лист Стефанії Бубнюк до Ганни Черінь, 15 січня 1969 р.

15 січня, 1969

Вш. Ганна Черінь,
Шікаго, Ілл.

Вельмишановна і Дорога Пані Ганно!

Вже пора, щоб я Вам написала у справі Вашого Дня у Вінніпегу. Я говорила з проф. і пані Рудницькими і вони погодилися, що на 16 лютого було б добре влаштувати Літературний Вечір. Можна б і в суботу 15 лютого. Це вже зале[ж]атиме від Вас. Але звичайно в УВАН відбуваються імпрези в неділю по полудні. Отже, якщо й Ви будете згодні з цією датою, то вже за місяць від сьогодні Ви повинні в нас бути.

Де Вас примістити, ще не рішили, але Ви тим не журіться. Щось ми з Вами зробимо і спати на ліжку напевно будете.

Щодо читання Ваших творів, то будьте приготовані найбільше читати самі, бо то й буде багато цікавіше. Дещо можете прислати наперед сюди. Може пані Рудницька когось [в]іднайде, тільки, на жаль, у нас тепер немає дуже здібних рецетаторів. Але може хтось таки знайдеться.

Це все, Дорога Пані Ганно. Повідомте зразу, чи дата Вам відповідна, щоб був час подати повідомлення до преси та й на місці проголосити. Головне, це залишиться погода, над якою не буде нашої контролі, але «летс говп фор де бест», як кажуть англійці.

⁸³ Стефанія Бубнюк (1901–1996) – українська громадська діячка, журналіст, головний редактор офіційного органу Об'єднання українок Канади журналу «Жіночий світ».

Сердечно Вас вітаю й очікую Вашого приїзду. До побачення, ми[лого] побачення!

[підпис] [С. Бубнюк]

Не забудьте теж повідомити коли саме Вас сподіватися, щоб можна було зустріти на летовищі, чи на двірці. – До п-ни Бек пишу одночасно. Якщо не зможе сама приїхати, так хай присилає своє привітання, а ми вже тут відчитасмо.

Маруся Бек⁸⁴, фундаторка Премії її імені

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 20.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою Ганни Черинь, оригінал.

№ 124

Лист Ганни Черинь до Стефанії Бубнюк, 17 січня 1969 р.

17 Січня 1969

Дорога пані Стефанія! Бубнюк

Дякую дуже за запитання. Мені 15–16 лютого підходить – вибирайте той день із цих двох, що Вам буде більше можливий. Сподіваюся, що і Марусин[а] зможе приїхати.

Мою вражіння, що це не буде цілком мій вечір, а вечір нагороджених на цім конкурсі, тому певно програм[а] буде складатися не тільки з моїх творів.

Скажіть мені, які ще твори і доповіді будуть на вечорі, а також, скільки хвилин або «точок» приділено мені – тоді я вирішу, що я прочитаю, а що пришлю для помічників. Якраз у Вас є гарні декляматори – мені дуже подобались ті, що читали в знаменну п'ятницю 13 числа, як я вперше була у Вінніпегу.

⁸⁴ Марія Бек (1908–2005) – українська громадсько-політична діячка, юрист, мер Детройта (США). Тісно співпрацювала з СФУЖО, зокрема, стала фундатором Літературного конкурсу (тепер – її імені).

Із влаштуванням мене не турбуйтеся – мені нічого не п[о]трібно, крім приємної зустрічі з милими знайомими.

Я приїду поїздом, а коли – буде залежать від точної дати вечора.

На все добре – і дякую за всі турботи.

Привіт від моєї, тепер невеликої, сім'ї.

Ваша

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 21.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою, копія.

№125

Лист Стефанії Бубнюк до Ганни Черінь, 30 січня 1969 р.

19-9

30 січня, 1969

Вш. Ганна Черінь,

Чікаго, Ілл.

Дорога Пані Ганно!

Не гнівайтесь, що не відписала зразу на Вашого листа, але я пролежала тиждень у ліжку. Сьогодні повернулася до праці й насилу тут сиджу.

Та, незважаючи на те, Ваш Вечір у підготовці. Також наша Марусина⁸⁵ приїде (так її брат написав, від неї ще листа немає). Отож все іде своїм порядком. Вас просимо прислати дещо з творчости для помічників. Пані Рудницька когось [віднайде]. Присилайте [просто] на її адресу. Ми вирішили мати цей Вечір (хоч це буде по полудні) для Вас виключно. Іншим, що їх твори нагороджено чи відзначено, вже влаштовано імпрези. І це буде в неділю, 16 лютого, в Домі Науки. Спонзорами є УВАН і «Слово». Доповідь

⁸⁵ Марусина – Марія Бек (*ред.*).

про значення Конкурсів виголосить проф. Яр. Рудницький. Нагороду вручить п-на Бек.

Тож ждемо на Вас, Дорога Пані Ганно. Зразу висилайте твори і напишіть пані Рудницькій де Вас вона має зустрінути і в якій годині. Перебувати будете в неї. Також повідомте, як довго зможете затриматись у Вінніпегу.

Від серце привіт Вам і Вашим.

[підпис] [С. Бубнюк]

[...]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 22.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою, оригінал.

№ 126

Лист Стефанії Бубнюк до Ганни Черінь, 7 липня 1970 р.

480-1207

липня 1970

Вш. Г. Черінь,

Чікаго, Ілл.

Дорога Пані Ганно!

Хоч Ви наче зовсім забули про мене і про «Жіночий світ», але я про Вас ні! Часто згадую і думаю: чого це пані Ганна не відзивається? Чи може загнівалася? Чи може якась інша причина?

Але, якби там уже не було, то все одно я відчуваю, що Ви не гніваєтьсь, бо й нема за що. А тут приходить ювілейне число «Жіночого Світу» – з нагоди 20-ліття, і я дуже хотіла б мати з цієї нагоди якусь статтю, відповідну до цієї дати, або й вірша. Пригадуєте, на 10-ліття Ви нам дуже гарного вірша прислали. Крім того я хочу написати статтю про наших співробітниць і при цьому хотіла б подати їхні світлини, а теж і їхню коротку біографію.

Тож, дорога Пані Ганно, все присилайте до місяця, а до 15 серпня найпізніше. Дуже прохаю. І про себе напишіть щось – як поживаєте, коли до нас приїдете?

Чекаю відповіді й сердечно Вас вітаю.

[підпис] С. Бубнюк

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 24.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 127

Лист Ганни Черінь до Стефанії Бубнюк, 14 липня 1970 р.

14 липня 1970 р.

Дорога пані Стефа!

Як бачите, лінивці часом бувають дуже старанні. Ось маєте мій подарунок на 20-ліття «Жіночого світу». Якби з чим були незгодні, ще є час [продискутувати]. Цікаво, як Ви будете відзначати ювілей?

Завтра я надішлю ще один лист – із кількома віршами з моєї нової збірки, що тепер друкується («Травневі мрії»), але, щоб було швидше, я гумореску надсилаю вже сьогодні. Роботи повно, а [влітку] робити не хочеться, ось як собі людина сидить і витріщається на якийсь роман чи увечері – на зорі.

[...]

Ми думаємо цього року спробувати другий рейд на П[івнічно]-Західну Канаду. Якби все вдалося, та 22 чи 23 серпня були б у Вінніпезі. Відпустку маємо на цей час.

Вже як той час наблизиться, я ще напишу. Ми трохи боїмось їхати автом, бо воно вже постарілося, а дороги Канади бувають круті. Проте, немає такого становища, з котрого не було б виходу – правда? Фотографію і

біографію теж надішлю завтра, – дуже короткі відомості, бо у Вас на всіх місця не вистачить. Вітайте сердечно всіх знайомих Віннепежан, а особливо пані Наталю, Відницьких і Микиту Івановича (йому скоро напишу).

Бажаю всього найкращого і дякую за увагу.

З пошаною

Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 104, арк. 25.

Автограф, копія.

Листування Ганни Черінь з Лідією Бурачинською⁸⁶

№ 128

Лист Ганни Черінь до Лідії Бурачинської, 17 листопада 1963 р.

Бурачинська

17 листопада 1963

Дорога пані Лідія! (редактор «Нашого Життя»)

Я тепер більше, ніж завжди зайнята своєю наукою в Бібліотечній школі Чіказького Університету, тому і запізнилась із відповіддю на Ваш лист до мене про участь в вечері СФУЖО в Детройті. А потім вже не треба було писати, бо все вирішилося і вечір уже минув, а як – Ви знаєте із репортажів. Правда, як тільки я отримала листа від Вас, то, поморочившись трохи, зробила переклад уривка із «Під бомбами Берліну», та й послала до пані Квітковської. Здається, з тих перекладів (бо попередньо я їй послала переклад новельки «Моє нове авто» і двох поезій) нічого не вийшло. Пані Волкер передала їх якомусь американському журналістові, але я не знаю, нащо вона це зробила, бо коли я її запитала, як їй сподобались переклади,

⁸⁶ Лідія Бурачинська (1902–1999) – українська громадська діячка, публіцист. Голова СУА, СФУЖО, редактор художньо-публіцистичного часопису СУА «Наше життя».

вона відверто сказала: «[Д]ей ар бед» (пробачте транслітерацію). Я на це нічого не відповіла, але, поперше, я не думаю, щоб переклади були погані, або я поняття не маю ні про мову, ні про літературу. А по-друге, коли вона вважала, що вони погані, треба було їх виправити і зробити добрими, про це я і просила в супровідному листі.

Я не знаю, чому у мене весь час непорозуміння із Союзом Українок? Чи я маю сварливу вдачу, чи мені весь час судилася кривда? Лист Ваш (чи журі?) до «Укр[аїнського] Життя» зі спростовання «комунікату» не був там надрукований, бо я не думаю, що він і був посланий. Бо як зрозуміти той факт, що в «Жіночому Світі» зараз же з'явилася підсумкова стаття журі конкурсу, де було чорним по білому написано, що я взяла другу премію, а першу – пані Литвин. Я смію тут заявити, що згідно з умовами конкурсу, журі не мало право присудити першу і другу премію, а тільки дві рівнорядних премії. Що Ви скажете на те? Далі. В тім же комунікаті журі, що складалось із наче б то дуже розумних і солідних людей, заявило, що твір пані Литвин належить до перлин української літератури. То вже я прочитала ці «перли», і не мою думку, це не тільки не перлина, а взагалі не літературний твір, річ сира, необроблена і – нецікава (ще не читала закінчення, але навіть якщо в нім вся сіль, то й це не рятує весь твір). Мій спомин, безу[м]овно не являється нічим винятковим, бо не було в нім ніяких драматичних чи героїчних фактів, а те, що я взяла за тему, я описала, як могла (мої попередні речі, наприклад «Це моя земля», були багато більш вартісні), але в кожному разі, те, що я написала, я не маю здатности справді бачити в творах інших тих добрих рис, що бачать інші. Але чомусь таки я побачила, що твір «Лебідка» і репортаж Віри Вовк були справді перлини. Але про твори пані Лихолай, Литвин та деякі інші я цього під страхом смерти не сказала б. Чи я помиляюсь? Особливо прикро мені, що думка моя розходиться з оцінкою таких знавців мистецтва, як пані Когуська, Рудницька і пан Волинець. Останній має дуже суворі вимоги до літератури.

Далі. В останньому числі «Н[ашого] Життя» був надрукований мій вірш для малих «Хоробрий Петрусь», що при нім було зазначено моє прізвище. Але при другім моім вірші, «Хто кого злякався?», імені автора не зазначено (може бути, що помилково вірш зарахований, як вірш Полтави?) Отже, я дуже прошу в наступнім числі подати вказівку, що вірш мій. Я хотіла в цій справі писати до Марії Павлівни, як до редакторки дитячого відділу журналу, але я вже не маю від неї відповіді на два моїх листи, і це мене дуже непокоїть: чи не хвора вона часом? Вона досі була до Подиву акуратна в листуванні. А пропущення імени автора при вірші ще більш додає мені турбот про неї, бо якби Марія Павлівна редагувала відділ, вона б цього пропуску не зробила. Прошу Вас, пані Лідіє, напишіть мені, як здоров'я Марії Павлівни, а тоді я знов до неї напишу.

Прошу сприймати мій лист саме так, як він написаний. Я ніколи не пишу між рядками, що хочу, вкладаю в рядки, а через те страшенно не люблю, коли мої кореспонденти думають, що ще багато чого таїться в моім серці, що лишилося невисловленим. Якщо Вам нема часу на ширшу відповідь, напишіть тільки про Марію Павлівну. Все інше вже минуло і стало мало актуальним.

До побачення! [...]

З щирою повагою до Вас⁸⁷

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 30–30 зв.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

⁸⁷ Без підпису.

№ 129

Лист Ганни Черінь до Лідії Бурачинської, 11 серпня 1965 р.

11 Серпня 1965

Дорога пані Лідіє!

[...] ⁸⁸

Тепер – біда! Я не знаю що робити з репортажем. Адже він у Вас так довго маринувався, що я зовсім не сподівалася, що він піде в журналі, і тому не попередила Вас, хоч здається і згадувала, що він включений у збірку «Їдьмо зі мною», що її ласкаво прийняв до друку пан Середяк у Аргентині. Ця збірка також посувалася помалу, а оце прискішено вийшла, бо пан Середяк вже переїхав до Америки (якраз маю від нього листа з Нью-Йорку). Я вже отримала перший примірник книжки. І там є «Нью-Йорк». Права застережені за видавцем, і Ви, вибачте, порушуєте це право. Отже, мабуть що треба негайно репортаж зняти, якщо не знайдете іншого шляху для полагодження цієї справи. Від мене вже нічого не залежить. Може б я і повідомила Вас про цю справу, але, по-перше, я зовсім не маю часу і дуже занедбала листування. По-друге, я була певна що він у Вас друкований не буде, бо ж не був, невідомо з яких причин, надрукований і нарис, що взяв премію («Під Бомбами».) Так само про мене не було вміщено інтерв'ю як про інших нагороджених; ще краще: в «Овіді» пані Керч написала статтю, де поголосила, що жоден (вона підкреслила: жоден) з нагороджених творів не стояв на рівні доброї літ[ературної] мови і взагалі не ті твори було нагороджено. Оскільки пані Керч не належала до журі конкурсу, як вона була допущена до перегляду і переоцінення всіх поданих на конкурс творів? На це Ви мені, як завжди, відповісте, що я присікаюся. Нехай буде і так. Я тільки тому згадала про це, що я знаю, що до мене є спеціальне ставлення, тому то я ніколи і не перепитую, чому твір так довго не друкувався. Я знаю,

⁸⁸ Інформація особистого характеру.

що завжди знайдеться хтось, для кого твір «на недостатньо високому рівні», і він буде заступлений творами «вищого рівня».

Отже, прошу вибачити за цю неприємність і накласти на мене ще якусь кару, але репортаж друкувати мабу[т]ь не можна.

З пошаною до Вас

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 31.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою, копія.

№ 130

Лист Наталії Пазуняк⁸⁹ та Лідії Бурачинської

до Ганни Черінь, 6 вересня 1965 р.

Дня 6 вересня 1965

Вп. Пані

Ганна Черінь

Шикаго

Вельмишановна Пані!

По закінченні Шостого Літературного Конкурсу СФУЖО маємо за шану Вас повідомити, що Ваш переклад ДОРОТІ ПАРКЕР: СЕНТИМЕНТ знайшовся поміж нагородженими творами. В тій цілі залучуємо офіційне повідомлення Літ[ературного] Жюрі, що дало оцінку надісланим творам.

Дозвольте нам висловити Вам особливе признання за добір твору й гарну літературну мову перекладу. Будемо робити заходи, щоб могли його надрукувати. В тій цілі прохаємо подати нам видавництво, з якого Ви робили

⁸⁹ Наталія Пазуняк (1922 р. н.) – українська громадська діячка, літературознавець та славіст, член СФУЖО, співпрацює з СУА та УЗХ. Обіймала посаду державного секретаря ДЦ УНР в екзилі.

переклад. Згідно з правильником, нагороджені й відзначені твори застережені для поміщення в обох журналах – Нашому Житті і Жіночому Світі.

Та заки це станеться, думаємо влаштувати Літ[ературні] Вечор[и] для обговорення Конкурсу і мистецького читання нагороджених творів.

Із щирим привітом

[підпис]

[підпис]

Др. Н. Пазуняк

Л. Бурачинська

за Комітет Літературної Нагороди

(І. Премія)

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 32.

Машинопис з автографами, рукописна примітка Ганни Черінь, оригінал.

№ 131

Лист Лідії Бурачинської до Ганни Черінь, 17 листопада 1966 р.

Дня 17 листопада 1966

Вп. Пані

Ганна Черінь

Шикаго

Дорога пані Ганно!

Вже давно збираюсь Вам написати. У нас затримався Ваш гонорар за оповідання «В що будемо бавитись?». Тут його залучую і прошу його зреалізувати. Про нашу дитячу сторінку прошу пам'ятати.

[...] ⁹⁰

⁹⁰ Інформація особистого характеру.

А тепер до справи Вашої літературної нагороди. Я написала рівночасно до Гуртка Книголюбів у Шикаго і до Літ[ературного] Мистецького Клубу в Міннеаполісі. З Міннеаполісу вони відгукнулись скоріш з готовою датою, отже годиться там передачу нагороди зробити. Тільки вони вияснили, що не можуть покрити коштів дороги, бо такі Вечори не дають прибутків не дають. Отже прошу зважити це і вибрати, де собі цієї передачі бажаєте. Я вже вислала нагороду до Міннеаполісу, бо Вечір там відбудеться 25 листопада. Коли б Ви не приїхали туди, тоді Вечір відбудеться без вручення нагороди, а вони перешлють її до Шикаго.

Маю надію, що Літ[ературний] Мист[ецький] Клуб у Міннеаполісі подбає про звітування у пресі, як це зробив минулого року.

Із щирим привітом
[підпис] [Л. Бурачинська]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 33.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 132

Лист Ганни Черінь до Лідії Бурачинської, 29 листопада 1966 р.

29 листопада 1966

Дорога пані Бурачинська!

Дякую за Вашого привітного листа від 17 листопада цього року. Не встигла відповісти ще до виїзду, а тепер трохи відійшла від подорожі (їхали нашим автотом, що придбали кілька місяців тому, вперше в таку далеку дорогу).

З літератури прибутку нема, і для того я маю працю. Отже, те, що мені не покрили коштів, не така вже біда. Ноблес оближе, як каже французьке прислів'я. В Міннеаполі[сі] мені вручили нагороду, за котру я дякувала журі,

управі СФУЖО і дорогій Марусині на літ[ературному] вечорі, а тепер ще раз дякую в листі. Про перебіг вечора Вам напевно напише клуб, так що я цього робити не буду. Ні на тім, ні на Чіказькім вечорі я не виходила наперед, бо ж це був вечір для всіх нагороджених. Оскільки я мешкаю в Чікаго, то з приємністю почитаю свою гумореску ще й тут. Взагалі, дуже добре, що є такий конкурс хоч би й на те, щоб громадянство коментувало, чи вірно судді присудили нагороди, і як би то вони зробили, якби... В такий спосіб все ж є якесь зацікавлення нашою літературою і її нещасними жертвами, тобто, письменниками.

[...]⁹¹

Дякую за гонорар. По змозі писатиму для Вашого дит[ячого] відділу і далі. На черзі вечір дит[ячої] л[ітерату]ри у нас в Чікаго, то я викінчую довший вірш «Пригоди української книжки». Далі Франківський вечір з участю місцевих письменників, тоді маю доповідь про Франка у Форт Вейн. Добре, що здала свою дисертацію (Видавництво на Україні під час 1950–1960 рр.) і 2го вересня отримала свій мєстер з бібліотекарства (один вже мала в 1953, але цей мусіла отримати, щоб працювати в бібліотеці). Ну, то тепер хоч можу книжки читати, бо три роки мусіла читати тільки професійну літературу: рік училась, а два роки писала дисертацію.

На все добре!

З пошаною до Вас⁹²

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 34.

Машинопис, копія.

⁹¹ Інформація особистого характеру.

⁹² Без підпису.

№ 133

*Лист Наталії Пазуняк та Лідії Бурачинської до Ганни Черінь,
13 жовтня 1967 р.*

Дня 13 жовтня 1967

Вп. Пані
Ганна Черінь
Шикаго

Шановна Пані!

Маємо за шану Вас повідомити, що 14 вересня ц. р. у Нью-Йорку відбулося засідання Мистецького Жюрі 8 Літ[ературного] Конкурсу СФУЖО. Жюрі зазначило, що з усіх 12 праць Конкурсу ні одна не невідповідна вповні жанрові літературного есею. Це були радше літературно-критичні праці або гутірки на літературні теми. Зважаючи на їх вартість і спорідненість жанру Жюра вибрало три твори для нагороди, але відзначень не признало.

На жаль Ваша праця «Ніжні жіночі руки», визначена, як гутірка на літературні теми, не увійшла в число нагороджених. Те Жюрі признало їй оригінальність теми і добре знання матеріалу. Тому прохаємо Вас призначити цей твір для друку в журналі Наше Життя. Будемо дуже вдячні за Вашу згоду.

[підпис]

др. Н[аталія] Пазуняк

Із щирим привітом

[підпис]

Лідія Бурачинська

за Комітет Літературної Нагороди

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 35.

Машинопис з автографами, оригінал.

№ 134

Лист Ганни Черинь до Лідії Бурачинської, 25 листопада 1967 р.

25 Листопада 1967

Дорога пані Бурачинська!

[...] ⁹³

Я ще не відповіла на Ваш лист про висліди конкурсу – завжди повно всяких дурниць, що стають на перешкоді таким важливим речам, як листування. Як Ви вже знаєте, я давно переросла ту стадію, коли «програш» у конкурсі раниць серце. Для мене кожний конкурс вже перемога тим, що я постаралась і написала ту чи іншу річ. От тільки щодо того, що твір мій, та й твори інших, були майже ще дискваліфіковані, тобто, не визнані «есеями». Оскільки конкурс не подав правил що саме є есей, то не дуже би мусів класти твори на Прокрустове ло[же]. «Есей» є дуже ліберальне і неустійнене поняття, спеціально у відношенні до української літератури. Я спеціально заглянула в енциклопедію «Амерікана» (укр. енциклопедія не трактує цього терміну), і там видно, що головною прикметою есея є його невизначеність стилю – вказані кілька типів есею і зазначено, що цей жанр має необмежену свободу стилю, але, в основному, він є неформальним. Ну, але беручи участь в конкурсі, учасники віддають себе під владу журі, і лементувати нема чого. Дякую за Ваші зауваги про мій твір; охоче дозволяю його надрукувати в журналі, тільки пригадую собі, що там є одна неув'язка – я згадую про З. Тулуб, як живу, а вона вже померла; є іще одна дрібниця, але не пригадую вже, яка, бо не маю копії; лишила собі одну і не можу її тепер знайти. Або виправте самі, або пришліть мені копію, я виправлю.

Прийшла мені думка: новий конкурс на поезію ставить такі туманні критерії, що і конгломерат із газетних вирізок може бути поданий на конкурс і не буде дискваліфікований. Коли «річ» не має ні рими, ні ритму, ні змісту,

⁹³ Інформація особистого характеру.

що ж тоді дасть право творові називатися поезією? Не можна бути таким формальним в однім випадку (есей) і зовсім аморфним у другім (поезія). Маю навіть передчуття, що, щоб підлеститися до «молодшої дегенерації», якась дрань буде нагороджена, а добрі вірші зігноровані, як «старомодні». Куди нас заведе взагалі таке «модничання»? Вже і так наша молодь належить до найбільш безідейної і невихованої частини американського населення, а «генії» з Нью-Йоркської групи женяться сюрпризом, бо через тиждень треба вести «наречену» до родильного будинку. Вони ж також гордо стоять на чолі молодих «патріотів», але дружина, звичайно, чужинка, часом навіть японка або негритьянка.

Ну, це вже відійшло від теми. Але сподіваюся, що журі матиме ще хоч трохи глузду і смаку і до такого не доведе.

Залучаю травелерс чек на 20 доларів, котрі прошу передати на фонд УВАН, замість квітів на могилу дорогої Марії Павлівни.

На все добре! З пошаною до вас

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 36.

Машинопис з автографом, копія.

№ 135

Лист Лідії Бурачинської до Ганни Черінь, 28 жовтня, 1968 р.

Вп. Пані

Дня 28 жовтня 1968

Ганна Черінь

Шикаго

Дорога пані Ганно!

Вже в Вас проминула радісна родинна подія і тому відважусь Вам написати. Вітаю Вас із зятем!

Але до справи. Свого життєпису Ви так і не прислали і я мусіла змайструвати щось на подобу його. Можливо, що наплутала щось, але то вже вибачайте. Як могла, так зладила це. Коли б там була якась велика помилка, то дайте знати. Дня 6 листопада відбудеться Вечір Конкурсу СФУЖО в Нью-Йорку і там будемо знову читати життєпис. Вчора такий Вечір відбувся з повним успіхом у Філядельфії.

Тут ми не влаштували продажі книжок, а в Нью-Йорку плянуємо. Отже дуже Вас прошу негайно вислати по 5 прим. «Чорнозему», «Їдьмо зі мною» і якщо маєте «Листування», на адресу Наталі Чапленко, яку нижче подаю. З продажі негайно розрахуємося.

Чи до Вас уже писала п[а]ні Бубнюк із Вінніпегу? Вони вже намітили Вечір, а коли, не знаю.

Із щирим привітом
[підпис] [Л. Бурачинська]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 38.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 136

Лист Ганни Черинь до Лідії Бурачинської, 2 листопада 1969 р.

2 Листопада 1968

Дорога пані Лідіє! (Бурачинська)

Дякую щиро за поздоровлення для мене з приводу премії, та для молодят з приводу їхнього весілля. Це справді була дуже радісна подія для нас усіх, бо що ж може бути краще, як те, що єдина моя доня знайшла собі гарну, рідну українську пару?! Сподіваюсь, що життя їх буде щасливе і корисне для українського суспільства [...]

До мене написала пані Бубнюк – запрошує до Вінніпегу на 6 грудня, що є гаразд для мене, але Маруся щось не може в той день приїхати, а хотіла б, то вона ще буде писати до пані Бубнюк, може змінять дату.

В присланій біографії є неточності і помилки, тут дам кілька [зауваг]:

1. Мій талант не відкрив Б. Кравців. Він, я думаю, ним не цікавився відтоді і дотепер. Якщо вже називати імення, то це був Г. Костюк. Мої вірші майже що не друкувались в «Голосі», але друкувались в інших часописах – в усіх інших, що тоді виходили на еміграції. І тепер мої вірші мало коли друкуються в «Свободі» з вищеподаної причини.

2. Одруження і материнство можна назвати не щастям, а скоріше нещастям, що і досі має вплив на все моє життя. Звичайно, яка ж мати не любить своєї дитини, а я Інку любила і люблю може більше ніж яка інша мати, але без батька виховати дитину і здобути собі освіту було дуже важко.

3. Я закінчила не «коледж», а специфічно Чиказький університет в 1953 році із ступенем «майстра». В 1966 здобула другий «Майстер» з бібліотекарства.

4. Збірка «Чернозем» була видана не в 1932 році (то було б феноменально рано), а в 1962. Це певно друкарська помилка, але хто читатиме, так і прочитає! Ще здобулась одна збірка – «Братік і сестричка» (1960).

Додаю вирізку із «Укр[аїнського] Голосу»? де є трохи бібліографії, а також є дещо в «Свободі» за 8 Березня 1968, ст. 5.

Сподіваюся, що тепер матиму менше клопотів і більше часу, то буду писати «сильно, бисто і красно», але не обов'язково «обережно».

Дякую щиро за прихильність до мене і вітаю всю редакцію.

З пошаною до Вас,

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 39–40.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою, копія.

*№ 137**Лист Ганни Черінь до Лідії Бурачинської, 19 серпня 1969 р.*

19 серпня 1969

Дорога пані Лідіє! Бурачинська

Така то я чемна, що аж коли відповідаю... Якось ми з чоловіком цього року взяли такий темп життя, що не встигаємо листуватися. Вже не один із наших друзів сердяться на нас за мовчанку...

Ми багато їздили, а Ви знаєте, що перед і після кожної поїздки багато роботи, котру можна б і не робити, але її роблять.

Наслідком мандрів були дуже рясні вірші – цього року я писала більш, ніж коли. Правда, не подавала нічого на конкурс СФУЖО – вирішила зробити несподіванку суддям, і вони, не підозрюючи таких трюків, може уважатимуть чийсь твір моїм (і не дадуть тому авторові премію).

Щодо творів про княгиню Ольгу – я думаю, що вже про неї було написано, що можна було написати – якби де нові матеріали були! Крім того, до історії в мене нема любови, та ще до такої давньої. І третє, не знаю, який реченець був для цієї теми, а вже мабуть запізно. Я надіслала для «Веселки» кілька дитячих віршів на сучасні (навіть дуже сучасні теми), а в цьому листі і для Вашого журналу надсилаю один вірш і одне маленьке оповідання.

Тепер друкується моя позачергова збірка «Вагонетки», що має дуже цікаву історію і являється світовим рекордом. Все це описано в передмові, а книжечку я Вам подарую, як тільки вона з'явиться (на початку вересня, вже друкується). Поки що не відмовтесь ці два дорослі вірші надрукувати в «Нашім Житті» з зазначенням «З нової книжки поезій «Вагонетки». Буду дуже вдячна, коли, прочитавши книжку, Ви оціните її в Вашім журналі чи в іншій пресі.

А що стало з конкурсом на обрядову сценку? На той конкурс я послала свій твір, але ні слуху, ні духу – чи вже наслідки були оголошені, а я не читала?

Дякую Вам за увагу і теперішня.

З пошаною до Вас
[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 104, арк. 42.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою, копія.

№ 138

Лист Лідії Бурачинської до Ганни Черінь, 20 травня 1970 р.

Дня 20 травня 1970

Вп. Пані
Ганна Черінь
Шикаго

Дорога пані Ганно!

Пробачте, що так довго залежався у нас Ваш чек. Це належність за Ваше оповіданнячко «Ох, ті цукерки», який уже давно виставлений і чекає на висилку. Але не хотілось висилати його без додатку кількох дружніх слів і от бачите – вислід. Зате я скористала, бо прочитала Ваші «Вагонетки» і навіть зладила відгук на них до червневого числа.

Подивляю Ваш розмах! Деякі вірші мене захопили і хотілось би їх заспівати. Оцю «Рівнину», «Стрілку», «Зелений танець», а також «Крила», «Погляд», «Дерево». Ви досягли в них майстерности ляконічного вислову. Це ж хіба не найвище признание, коли слово перемінюється в уяві у звук і

ритм? Правда, не з усіми погоджуюся, але це так діється з усіми поетами й поезіями. Не все однаково приймає читач.

Спасибі теж за «цекерки» для нашої дітвори!

Із щирим привітом
[підпис] [Л. Бурачинська]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 104, арк. 44.

Машинопис з автографом, оригінал.

Листування Ганни Черінь з Вірою Ворскло⁹⁴

№ 139

Лист Ганни Черінь до Віри Ворскло, 11 березня 1961 р.

Чікаго, 11 Березня 1961

Дорога пані Віро!

О ні, Ви не «Віра Холодна»! Та ж Ви теплі, як хутро із сірого зайчика (з мінком порівняти ненаважусь, бо ніколи його не носила). Лист Ваш дуже милий, хоч і не в дуже щасливій настрою Ви його писали.

Що ж нового з Татовим здоров'ям? Отак, як Ви кажете, часом щось і нам трапиться, що досі траплялось тільки іншим. Сподіваюсь, що справа обернулась так добре, як у таким нещасливім випадку можливо.

А у нас, в шести блоках від нас ні з того, ні з того було страшне торнадо. В Чікаго ми маємо все, що хочте, але Торнад не мали. Це була монополія Те[х]асу та інших оклагом. А тут воно клюнуло саме нас. Ми в той час сиділи за обідом, і раптом стало дуже блискати і гриміти, немов на Страшнім Суді. Взимку такі речі викликають подив, і навіть для весни це

⁹⁴ Віра Ворскло (справжнє прізвище Юлія Триріг, 1926 р. н.) – українська перекладачка, літературний критик, член Об'єднання українських письменників «Слово».

було б за голосно. Але погриміло, та й перестало (торнадо тривало 15 секунд). За той час воно розвалило [майже сотню] досить солідних будинків, деякі на трісочки. Буде робота для безробітних Чікаго.

Дорога пані Віро, поле Вашої діяльності необме[ж]ене, і проблем у нас багато більше, ніж [в жінки] американської, бо у нас все базується на нашій українській приналежності. Через те ми творимо своєрідне «безкласове» суспільство, що ставить нас перед різними проблемами етикету. Американці групуються звичайно своїми соціально-класовими або професійними групами, а у нас знайдете чого хочете: і пребагаті доктори, багато з котрих деруть з пацієнтів більше, ніж американці, і псевдо доктори (таборові), і справжні наші доктори, що [з]амітають сміття (напр., достойний Олесь Бабій у нашій місті), і міщухи, що їздять в люксових автах і вважають себе розумнішими за всіх тр[ь]ох порід докторів разом узятих, і перевертні, і скриті перевертні, що на наших імпрезах горлаті патріоти, а між чужинцями – покірні, без'язики вівці, і... і... і.. А вони сходяться таки. От Ви, пані Віро, і встановіть.

Мене зокрема цікавлять такі проблеми, як формальність одягу, в пристосуванні до «українських okazij». Мені здається, що вечірні су[к]ні нам, з огляду на те, що чимало наших людей – (і освічених) ще працює по фабриках і гірше, нам не потрібний. Це ставить нас у фальшиве і смішне положення. Навіть коли наша молодь пиндючиться, то і це не гаразд, бо їхні мами й тати займають досить не рафіновані посади. Крім того, треба трохи збивати собі фальшиву пиху думок про те, що наша держава у ярмі і що ми не повинні кидати думок про поворот. Можна бути елегантними у звичайнім, не вечірнім одязі. Бо коли український інтелігент одягає фрак, як себе мусить почувати укр. селянин чи робітни[к], якого так настирливо запрошували на цю імпрезу? Нащо давати йому почуття меншевартости? Навіть пані докторові, на мою думку, до української церкви мусили б удягати щось скромніше, ніж мінк, а мінкові місце коли вони ідуть між своїх колег, укр. і

американських, рівних їм станом і заробітком. Щодо мінка я маю ще застереження: тільки та вара його носити, що дає не менше ніж по 10 дол. на важливі українські цілі.

Цікаво би знати, що Ви з цього приводу думаєте. Можна би цю тему навіть взяти для Ваших нарисів, якщо все інше буде вичерпане. Можете навіть, згадуючи чи не згадуючи моє ім'я, взяти настанову полеміки зі мною.

До всього зауважу, що сама я прихильниця елегантії, і за те подобається мені Ви. Але є речі, вищі за розкоші, де навіть свій смак і потяг до елегантії треба обмежити чи спрямувати в трохи інший бік. Не можна святкувати голод 1933 року і змагатися із мільйонерами на пишність одягу, тим більше, що нема з ким і нема чого змагатися. Такі наші багатії дуже бідні, коли їх просять, наприклад, купити книжку.

Вітаю Вас щиро

П. С. На пана Левицького я абсолютно не серджусь. Просто я маю страшенно мало часу. Його лист поставив переді мною кілька питань, що вимагали деякого «відстоювання», але відповідь йому я скоро (хоч признаюсь – не сьогодні) – напишу. Вітайте його від мене⁹⁵.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 33–33 зв.

Машинопис, копія.

№ 140

Лист Віри Ворскло до Ганни Черінь, 8 червня 1997 р.

8.VI/97

Дорога і шановна пані Галино з Родиною!

«Калейдоскоп» – це справжній калейдоскоп думок. Статтю написала «"Калейдоскоп" – скарбниця думок», і послала її в «Новий шлях» 10-го VI.

⁹⁵Без підпису.

Там якраз відійшов редактор [Карманін], а на його місце став редактор Ляховецький, чула, що він із Боснії.

Вчора були збори «Слова» в Торонті в Суспільній Опіці [...] Якраз був день «Соняшника» і збирали гроші на харитативну працю. На зборах «Слова» були Ліда Палій, В. [Верига], І. Монастирський і його старенька дружина з України. (Вони ½ року в Канаді, а ½ року в Україні). С. Гур[к]о, д-р О. Копач і я – це і вся братія. Довідалась, що Яр Славутич зараз в Україні, має вернутися в Канаду за 1–2 тижні. Він береться видати 14-й збірник «Слова», але вимагає завдаток \$ 5.000. «Слово» згоджується йому їх негайно переслати. Пронюхали, що тут знаходиться фонд «Слова», який є лише на видання збірників «Слова» і вже Майданецька прислала якийсь рукопис, мабуть, поезії, щоб «капнули», бо їй на видання треба аж 16 тисяч! Знову тут якийсь д-р Коваль написав спомини і теж жебрає під маркою «Могилянської Академії», хоч вона з тим нічого не має спільного.

Віра Вовк переклала модерністів з України і поезії Лідії Палій португальською мовою, але чомусь вона ту збірочку не показала і навіть не сказала назви. В тій збірочці перекладів є вірші Воробйова і Голобородька, Л. Палій і інших, мабуть, АСІВ!

Спілка Письменників України розкололась і там іде гризня хто кого загризе. Журнал «Жіночий світ» виходить раз на два місяці, а «Молода Україна» мабуть двічі на рік. Наші журнальчики доходять. В церкві тут в Отаві священик тут роджений, хоч батьки були східняки, але в нього дух укр[аїнський] вивітрився. Не знаю хто його дружина, але діти 8–10 р. ні бум-бум по-укр[аїнськи]. І він править службу Божу «міш-наш» і по-укр[аїнськи] і по-ан[глійськи]. Недільна школа по-ан[глійськи]. В публічній бібліотеці укр[аїнський] відділ поволі ліквідується – уже зменшився більше, чим на ½, бо нема читачів. Люд захворів на телевізійну дурійку. 95 % не передплачують ні одної укр[аїнської] газети ні журнала. Це просто жах!

В монографії про життя і творчість Ол. Неприцького-Грановського «Олександр Неприцький-Грановський життя і творчість» Гаврило Чернихівський, Тирнопіль, «Збруч», 1996, 386 стр.

В цій монографії є цитата з Вашої присвяти на смерть цього поета і науковця. Цікаво, в цій монографії ніби зібрані ½ мільйона доларів на відкриття катедри українознавства при Міннісотському університеті. Та катедра не була відкрита, а куди пішли ті пів мільйончика? Про життя О. Н[еприцького]-Г[рановського] написано дуже скупо [...].

Ваші статті в «Калейдоскопі» без перебільшення знамениті і наливають оливи в порожні голови. Шкода, що цю знамениту книжку не видали масовим тиражем.

Привіт. Віра

Головною точкою зборів «Слова» 7/VI/97 було закриття нашого Торонтонського Відділу, як головного осередку «Слова», бо Ліда Палій буде лише до осені, а тоді хоче уступити з цієї позиції, бо її здоров'я зле. У нас кандидата на голову «Слова» нема, бо самі емірити і еміритки, що розсипаються на порохню. Ці збори «Слова» були остання, буде вислано листа, в якому буде запропоновано підшукати кандидата на голову «Слова», який би погодився прийняти на себе цю важку функцію, і який би на місці мав людей для праці. Чи Ви не могли б там щось у себе зоорганізувати і перебрати головство, бо Ви найактивніша. Це були такі голоси на зборах «Слова». Яр Славутич буде мати 80-ку. Він береться за видання 14 збірника «Слова», а це купа праці і буде дуже зайнятий. А Нитченко в Австралії дотягає до сотки. Його донька Богуславець зайнята радіопередачами. Справа виглядає в темних кольорах. Моє здоров'я теж [«на злах лободах»]. Тут у нас порожнеча. Ще там рухаються Леся Щур, але вона має купу роботи з ОПДЛ і не зможе потягти ще й «Слово». Л. Палій сказала, що їхні спроби знайти

підходящу особу на голову «Слова», яка б згодилась потягти цю ланку, не увінчалась успіхом.

Бажаю Вам і Вашій Родині здоров'я і успіхів на всіх стежках і дорогах.

З глибокою пошаною,

Віра.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 34–36 зв.

Автограф, оригінал.

№ 141

Лист Ганни Черінь до Віри Ворскло, 20 червня 1997 р.

20 червня 1997

Дорога Пані Віро! Ворскло

З приємністю відповідаю на Ваш лист від 8 червня. Не знаю як для Вас, а для мене Ваші листи дуже потрібні, бо мало на світі вже лишилось людей, з якими можна поговорити. Основна біда старших літ – це те, що людина поволі втрачає своїх сучасників і стає все більше самотньою. Шкода, що аж тепер ми стали листуватися але добре, що так сталось. Дякую за рецензію на «Калейдоскоп». Тепер в нашій пресі все далі встановлюється хамська байдужість до поетів і письменників. Легше від королеви Єлисавети чи президента Клінтона отримати відповідь або хоч «тенк ю», аніж від найзадрипанішого замісника редактора, не мовлячи вже про ГОЛОВНОГО. В Україні і в Діаспорі. Єдиний спосіб зламати їх зневажливу мовчанку – послати гроші. Але за що, та й скільки ж ми тих грошей маємо!? Редактор «Н[ового] Ш[ляху]» з Боснії!? Чи це гірше чи краще? В інших органах засіла також «українська мафія», що перш за все дбає про свою платню й гонорари – і тому банкрутують наші бідненькі часописи. Не плачу, але констатую.

Я живу в глушині. Життя наше оживляється тим, що [сюди] дуже охоче їдуть «гості з України», часом навіть дуже великі риби й артисти головних сцен. Хочуть пожитись у багатих і не таких багатих емеритів і на дурничку відпочити тиждень – два у Фльориді. В останній час наш Голова осередку не так щедро їх приймає, бо члени наші підтоптались до загрозливого стану (втім числі й мій чоловік, а я тримаюсь бо не хочу йти до лікарні і не хочу знати про стан свого здоров'я). Мені здається, Ви медсестра, і таке ставлення до медиків може Вас образити, тож наперед вибачаюсь. Пишу до Вас не як до медсестри, а як до Сестри (Музі).

Ви все-таки в центрі українського життя, яке б воно не було. В Канаді ви багато більш живучі, хоч з Вашого листа видно, що у Вас біда. Що з Лідою Палій?! Ви нарахували хоч на пальцях членів «Слова», а в США я майже нікого не можу пригадати, особливо ж, на мою думку, брак письменників. Є Тарнавська, бездіяльна Діма, охлялий Щербак, дуже хворий на півночі Панько Незабудько, є чудова, але дуже хвора і стара Валя Юркевич. Ну що сказати? Як нема членів, то нащо ж і тримати штучним живленням «Слово»? Славутич дуже активний, але я думаю, що він – тільки для себе. Чомусь він визвірюється на мене (напр., в рецензії на книжку Юрченко, яку я «передмовила»). Є в мене вражіння, що він, власне, написав рецензію, щоб мене вбрикнути. Нонсенс! Зазвичайно, книжка В[алентини] Ю[рченко] була дебютом її як «дорослої» поетеси, інші кілька книжечок були дитячі.

Як же буде з виданням збірника «Слово»? До мене ніхто не звернувся, а я також хотіла б дати туди свої вірші. Поінформуйте. Я, до речі, тепер стільки пишу, що аж страшно. Почалося із наміру навести порядо[к] у своїх «архівах», щоб як не дай Бог щось зі мною трапилось, дочці й чоловікові було менше клопотів – ну й не хотіла б, щоб уся моя велика праця пропала. Після «Держави» вже написано досить віршів для нової збірки, а ще могло б

бути: «Калейдоскоп 2», гуморески «Святі корови», «З Творчости Граф-Омана» і т. д. Ось маєте вірш, що пояснює:

Господиня

Коли чепурна господиня
Лаштується в дальню дорогу,
Вона ні за що не покине
Засипану сміттям підлогу...

Вона поскладає красиво
Розкидані клапті паперу,
Покреслені вправо і вліво,
Що з хати зробили печеру...

Отож так і я відчуваю,
Що прийде вже час на мандрівку
Не в рай, то до іншого краю,
В незнану нову домівку...

А в мене багато в коморах
Тих скарбів, що вже не рум'янять,
Бо пам'ять притрушує порох
(Чи п[ор]ох притрушує пам'ять...)

І все, що було пережите,
Колись недодумані мислі
Зійшлись, як несіяне жито
Й мені над душею нависли ...

Папери, листи і нотатки,
Цікаві думки блискавичні,
Задуманих творів початки,
Шукання і досліди вічні –

Загублено – знайдене слово,
Незнайдені рими до вірша...
/Було б може справді чудово,
Якби ж то не стало гірше.../

Стараюсь закінчити думку,
Нанизую слово до слова,
І часом краса візерунку
Утішить мене, як обнова

І викличе враз без причини
Цілком протилежне бажання –
І знову в душу хуртовина
Й нового приплив віршування...

Чи знизити творче вітрило,
Чи «Годі!» натхненню сказати?!
Бо все, що воно натворило,
З собою не зможу забрати...

16 червня 1997

Мені бракує доброї бібліотеки, як то було, коли я працювала в бібліотеці Юніверситі ов Чікаго. Тут публічні бібліотеки мають тільки читиво для дам і емериттів. В Осередку є добра українська бібліотека: старі стараються збути свої книжки, щоб кохані діточки і внуки не проклинали їх, викидаючи книги на смітник. І через те ми маємо дуже гарні, навіть рідкісні укр[аїнські] книги. Я працюю бібліотекаркою нашої книгозбірні. Є сила книжок, які сама хотіла перечитати – є що, але якось нема часу, та й Осередок – 15 миль від нас, а я, бовван, не вмю керувати автом. Звичайно, чоловік возить скрізь, але то не те, що сама. Монографію про Н[еприцького]-Грановського маю, мене просили о рецензію, і напишу (коротко), як впораюсь із більш нагальними справами.

Щодо кандидатів на голову, скажу таке: якщо нема тіла, до чого ж приставити голову? (Це про «Слово»). Я активна лише в писанні. А головувати з хати в маленькім фльоридськім містечку абсолютно неможливо, крім того, це мене б убило, як поета, а я ще хочу трохи творчо пожити. До того ж, «Слово», як і всі інші громадські організації, були активно байдужі до моєї творчости (ні одного літ[ературного] вечора, жодної рецензії чи привітання...) І не треба! Кажу це спокійно, без злости.

На все добре! Ви не сказали, чи хотіли б іще які мої книжки? А чи маєте нові твори і чи хотіли б їх видати? Про це я могла б також із Вами поговорити, дещо порадити.

З пошаною до Вас⁹⁶

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 37–37 зв.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

⁹⁶ Без підпису.

*№ 142**Лист Ганни Черінь до Віри Ворскло, 16 квітня 1998 р.*

16 квітня 1998

Дорога пані Віро!

Дякую за ваші листи від 1 і 3 квітня. Як приємно, що ХТОСЬ турбується за моє здоров'я і подає щирі поради зі свого досвіду.

Ви, як і я, не довіряєте лікарям. Навіть без їхньої вини, вони, здебільшого, безпомічні в боротьбі з маленьким, але потужним ворогом, що може жити тільки за рахунок людської смерти. Виграє бій – людина згине – зараза (не лайка) живе. Виграє лікар і людина, а найчастіше – сама людина – більйони мікробів загинуть, а ті, що лишаться, розмножаться несусвітньо. Закон життя: все живе за рахунок чиеїсь смерти, і балянс буває дуже несподіваний. Ми любимо дивитись на ті-ві різні науково-популярні програми, про всесвіт і все, що в нім діється. То коли було про комах, що розмножуються огрошно і боротися з ними майже неможливо, страшно стає: їм земної кулі не вистачить, і де б вони не з'явилися, до всього пристосовуються. Проти всіх отрут досить швидко набувають імунітет. От би нам так. Думаю, що трохи й людині вдається звикнути до неможливого оточення. Японці живуть на землетрусах і вулканах, гірошимська бомба їх не знищила, а розум їхній – найкращий у світі. В Україні й досі всі хвороби спихують на Чорнобиль, а мені здається, що вже його пережили і пристосувались, здоровіші вижили, а недужі – хворі, як і були б від інших хвороб. От тільки чорні чорнобильські реактори треба б, якщо можливо, закрити, бо буде «мелтдаун» або ще гірше. Але мені здається, що просто не можуть спинити реактор, тож і крутять колесо смерти, поки знову не вибухне на весь світ. Також треба б закрити шахти в Донбасі: вугілля те низької якості, тепер і так це – архаїзм, лежить воно страшенно глибоко, і тому трапляються часто такі нещастя... Думаю, що ті шахти не закривають тільки

тому, що бояться повстання шахтарів, а наш уряд, спеціально новообраний, не здатний розв'язати жодної пекучої економічної проблеми. Чекаємо-чекаємо щоб покращало, а воно гіршає. Тому не хочеться вже їхати в Україну – за людей соромно, то краще вже їхати в Туреччину чи куди інде, де і люди, і уряд здатні собі допомогти.

Не дуже давно я закінчила свою роботу Жюрі в конкурсі на твори дітей України й діаспори на тему «Природа і ми». Мені припала старша група України (вік 13–16 р.) В цій групі щось понад 80 творів. Пані Віро, я і сміялася, і плакала, коли їх читала! Які гарні діти! Ідеалісти, патріоти, розумні, а яка мова! І то нагородили ми твори переважно з східних і південних областей! Також пишуть до мене студенти вузів України – молоді вчителі і кандидати в учителі – чудові, патріотичні люди. Хай тільки час дасть їм викінчити освіту і взяти в свої руки виховання дітей і працю в установах. Та щоб скоріше здохло советське охвістя, що при СРСР жерли з корита і з 50 літ нічого не роблячи брали великі пенсії, а тепер плачуть за старим режимом. Взагалі, коли навіть у нашій пресі нарікають на кривду, що завдається пенсіонерам, я одверто виступаю, що не вони мусять бути в центрі уваги, а молоді родини, що виховують молоде покоління. Їм треба в першу чергу дати працю і платню та пільги, а не пенсіонерам, діло яких є няньчити внуків, щоб молодим було легше, а як ні – то сидіть в хаті і, як то колись казали «мовчати в тряпочку». А як Ви думаєте, пані Віро?

Трохи про Славутича. Він мене дуже здивував, пані Віро. В заадресованім мною листі з Вашою канадською маркою він написав приблизно таке: через те, що Ви (цебто, я) – найплодовитіша письменниця діаспори (зауважте, він не написав «найкраща» чи хоч «краща», а «найплодовитіша»). Такий комплімент можна прикласти й до графомана. Отже, продовжую: через те вам (цебто мені) належить більше місця, при тим, що сидять бездіяльно. Тому він забажав, щоб до моєї, досить солідної порції поезії, прози і літ[ературної] критики, я ще додала. От тобі й маєш! З

надісланого нічого не забракував. Ну, я послала майже стільки, а замість марки вклала зеленого. Недавно він надіслав форму, за якою (точісінько!) бажає біо-бібліографію і навіть свою приклав як зразок. Я саме повернулась із Детройту-Чікаго, трохи хвора (перестуда), тому мені важко було все те скласти, щоб було точнісінько, як він встановив. Ну що ж, його редакторське право, врешті. Запитала: ця бібліограф: показує, що щось із 8 книжок – дитячі. То ще може щось і дитячого подати для друку? Це риторичне запитання, але моє діло сказати.

Він написав, що буде щось із 600 ст. Що за слон, чи вірніше – мамонт!!! Ага: відомості про мою «участь» написала Вам тому, що, мій здогад, я тут «козел відпущення»: більше місця тим, що більш активні, а серед них я (козел) і ВІН. Отже, не тільки він, а й ІНШІ.

А що Ви подали, пані Віро?

Чи не хотіли б видати яку свою книжечку? Я радо зв'язала б Вас із своїх теперішнім видавцем, П. Сорокою з Тернополя. Він молодий (40), талановитий і енергійний, і бере за друк багато менше, ніж інші. Ануж!

[...]

З тим всього доброго! Привіт Вашему Дружині.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 40–40 зв.

Машинопис з рукописною правкою, копія.

№ 143

Лист Ганни Черінь до Віри Ворскло, 16 червня 1998 р.

16 червня 1998

Дорога пані Віро!

Давненько нема від Вас листа – чи Ви бува не хворі? Чи просто розморило Вас літо? Письменники найбільше люблять осінь, а влітку вони

ніби на вакаціях, спішать насмажитись на сонечку та може й покупатися в річці або морі (що ближче й більш досяжне). Я ж флоридського літа не люблю, бо воно загаряче й досить скажене: то висушує і людей, і ростню, а то заливає дощем, бурями, торнадоми, а спеціально гурганами, якими нас погодними страхають, як старі баби дітей чортом. Я була така злорадно-втішена, що минулого року, коли наші погодними передбачали кінець світа, це був досить тихомірний сезон. Але цього року щось інакше з тим ель Ніньо та його сестричкою Ля Ніньє[ю], що вже має народитися, а яка буде на вдачу – поки що невідомо. Кажуть горе-погодники, буде ще лютіша від братика.

Звичайно, і тутешні люди, і туристи тішаться морем і пляжем. Соромно признатися, пляжу я не люблю: це втрачений день [...]

Звичайно, після сніданку моя літературна праця й листи забирають кілька годин, тоді відвозимо пошту, читаємо – вже й вечеряти час, тоді, як трохи спека спадає – три милі ходити, тоді останні вісті – і солодкий сон. А ще різні роботи навколо дому, прання (люблю), часом гості. Взимку і восени та навесні в Осередку різні «імпрези», дедалі концертів менше, бо всі підтопталися і втомилися і від «артистів». Зате ходять люди в ресторани, а також після Служби Божої коло церкви п'ють каву і безупинно говорять. Чоловіки про свою політику, а жінки про свою. Мій чоловік любить політикувати з жінками, бо ті слухають і мовчать, а чоловічий рід часом із його оригінальними поглядами не згоджується. Я працюю в бібліотеці нашого Осередку, видаю і приймаю книжки (читають мало), а просто сама люблю переглядати книжки. Люблю перечитувати забуте й читане колись п'яте через десяте. От маю я три книжки Віктора Міняйла (нар. 1919, видно ще живий, бо є в виданім у 1993 році довіднику СПУ). От майстер! «Зорі і оселедець», «Кров мого сина»... Останнє – про події 1941–2 рр., про німців в Україні і партизанів обох сортів і про укр[аїнську] поліцію. І як він в ті часи міг так людяно писати, не партійну агітку?! Чи могли б Ви десь його книжки

дістати? А які образи, яка художня правда! Якби не була така стара, вчилася би у нього!

Як шкода, що багато речей вже не можна повернути ані наздогнати – в цім мабуть і таїться найбільша біда старости... Звичайно, є такі, що в 90 літ отримують дипломи з гімназії, є такі, що починають грема-мозівські малюнки, є мабуть і такі, що починають вчитися в балеті (про це я ще подумаю... Ха-ха). Ну, добре, що ми поети. В фантазії можна стати ким і чим хочеш.

У нас 6–13 червня святкувала дочка. 12-го був день її народження. Вона в Чікаго самітня, тож певно хотіла, щоб її «відсвяткували», і ми те зробили. Як її нема, то не так сумно за нею, бо ж дуже дорослі діти й не повинні жити з батьками. Але як вона побула й відлетіла, так стало сумно і тужно, як за малою дитиною... А чи є у Вас діти, пані Віро? Може моє запитання недоречне або й дурне, але ж пізно ми познайомились, то мушу часом заглянути в біографію...

Славутич змінив своє ставлення до мене на 180 градусів. Став таким привітним, уже два рази сказав дослати більше (!) матеріялу, а я думала, що й те, що я перший раз прислала, відкине. Я тримаюсь офіційних рамок. Він написав, що був в Україні і в середині цього місяця повертається. Нарешті мій видавець Сорока (Сорока-морока) прислав мені частину моєї авторської пайки «Смійтесь зі мною!» і «Смійтесь зі мною знов!», і я можу почати розсилати ці книжечки, кому хочу – в першу чергу Вам. Хочу знати Вашу думку. Звичайно, і думку пора покинути про «гарне» видання – видаю, як можливо, і стараюсь не морочити Сороку ріжними прискіпуваннями. Розумний читач не буде ловити друкарських помилок і зрозуміє, що звідси так далеко видавати й перетранспортовувати книжки нелегко. Видаю, щоб не пропало, а ще так багато маю написаного – виходить, довге моє життя, як стільки понаписувала. Хотіла б кілька літ від себе узяти та Тарасові Шевченкові дати, але це неможливо навіть у дурних мріях.

Як живете? Що поробляєте? Напишіть!

Вітаємо Вас і Вашого Дружину.

З повагою⁹⁷

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 42–42 зв.

Машинопис, копія.

№ 144

Лист Ганни Черінь до Віри Ворскло, 15 грудня 1998 р.

15 грудня 1998

Дорога пані Віро! Ворскло

Нарешті лист від Вас. Я вже почала турбуватись, хоч тепер не дуже багато часу маю навіть на турбот[и]. Напишу цю новину першою. До нас листопада прилетів мій двоюрідний брат, заслужений артист України, Борис Лобода. Це мій єдиний брат, який би то не був: рідного не маю, бо я одиначка, а два кузени – двоюрідних, що мала, обидва померли – один із них – Борис Олександрів. А цей – меншенький, на 15 літ від мене молодший: він – син наймолодшої сестри мого покійного Татка.

Перед «ісходом» я бачила його, як був ще малий, кілька рочків. А як приїхала в Київ у 1993, то побачились, він читав мої вірші на Святі Незалежності, і ми кілька днів бачились по кілька годин чи півгодин кожного разу. В 1996 бачили лиш двічі, теж коротко. І от листувались – листувались, та й до того полистувались, що він до нас на три місяці приїхав. Він працює в Національній Філармонії і взяв відпустку, половину на свій кошт. Це дуже цікава зустріч чи радше – співжиття, ми знайомимось і звикаємо один до одного. Загалом Борис нам до вподоби. Тракуємо його як члена родини і не згодуємо заморськими витребеньками, як інші своїх

⁹⁷ Без підпису.

гостей, але й бажаємо йому показати Америку, хоч Фльориду, бо на північ їхати автом нам стареньким уже заходно і навіть небезпечно. Проте, ще видерлись до Чікаго, де він мав досить успішний вечір деклямацій, зовсім відмінний від таких, як наприклад Максимчук. Подобався усім: Головна причина поїздки була, власне, зустріч з нашою дочкою Інною, що вперше побачила свого «вуйка», майже її ровесника (йому ось-ось буде 60). Але й вечір деклямацій був не зайвий. Взяли Інну (відпустка на 10 днів) і поїхали назад у Фльориду, по дорозі відвідавши «Сплендід Чайна» (Чарівний Китай) – нову не далеко від Дизні, але окрему – дуже гарну: панораму Китаю в мініатюрі і багато концертів протягом дня. Інна через тиждень відлеті[ла] додому, а ми оце вже половину Борисової відпустки прожили. В Осередку він уже мав свій «повний» вечір, а тепер то з одної, то з другої нагоди вступає з відповідними деклямаціями – слухачам дуже подобається. Якраз тепер святковий сезон, так що Борисові цікаво все бачити. І порівняти з Україною, яка, на мою думку, занадто пишно святкує всі можливі okazji. Але я дуже добре розумію його захоплення Америкою, а спеціально Фльоридою, бо не забула ті – вже віддалені роки, коли ми приїжджали у Фльориду на вимучений тиждень відпустки й [п]очували себе, ніби в чарівній казці. Потім, коли казка стала дійсністю, вона вже втратила свою НЕЗДІЙСНЕННІСТЬ, але я все ще милуюсь її красою і дякую Долі, що дала мені змогу тут закінчити свою земну мандрівку. Дуже шкода, що Вам не припало це в лад із здоров'ям, а хотілось би побачити Вас в гостях у нас – ще просимо!

Як там із заключним збірником «Слова»? Від редактора Славутича нічого не чути, так, наче все стало на місці і ані тпру, ні ну. Може Ви щось чули? Говорила недавно із Світланою через телефон, забула спитати – багато інших справ було для розмов.

Дуже добре, що наважились робити лад у своїх архівах. У мене їх так багато, що аж страшно, але після того, як видала кілька книг, поменшало, бо манускрипти (машинописи) повикидала або послала в Музей Літератури в

Києві і Архів Іміграції в Міннесоті: У Вас у Канаді також є архіви, то може й Вам годилося б своїх «дітей» туди прилаштувати. А в два музеї в Києві можу дати Вам адрес й рекомендації.

[...]

У Вас мабуть зима, як на картині. Так часом тужно за снігом і неповторними зимовими пейзажами – а подумаєш, то краще сидіти у Фльориді, бо хто ж може в нашім віці воювати з завірюхою?!

Минулого березня були в Детройті, таки втрапили неждано в сніги і досить тим утішалися, я навіть їла сніг, чистий, тільки що випав.

Зараз Бориса лишимо в хаті, а я і Степан поїдемо до нашого Осередку (15 миль звідси), де американський представник буде читати проповідь про зміни в соціальному забезпеченні – нічого доброго не сподіваємось, бо старих завжди обкручують.

Як уже Ви там святкуєте, не знаю, але бажаю радощів, укупі з усім людством, що веселиться у Різдвяно-Новорічний сезон. Хай для Вас 1999 буде щасливим і гарно введе Вас на поріг ХХІ століття!

Згадайте нас на Новий Рік!

Вітаємо щиро Вас і Чоловіка

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 44–44 зв.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

№ 145

Лист Ганни Черинь до Віри Ворскло, 11 лютого 1999 р.

11 лютого 1999

Дорога пані Віро!

Дякую Вам за листа, а за чек не дякую. Тут уже хочеться просто полаятись англійською мовою: stop that nonsense! Що Ви собі думаєте?! Таж

я, як на пенсіонерку, досить багата. Ціле життя ми не розкидались, то боргів не маємо, дитина наша (52-літня), як кажуть галичани, «забезпечена», покищо всі в добрім здоров'ї... Маємо гроші на все, а вже прецінь на те, щоб друзям не продавати, а дарувати книжки. Прошу прийняти чек назад і прийняти подарунок, який я висилала не «замовляючи» рецензії, так що це ні в якому випадку не заплата. Я вже махнула рукою на «славу», мабуть що старим (так, я стара ...) треба сидіти в куточку й давати дорогу молодим (або ж то вони в нас були ...) і забути про амбіції. Але ж зміни нам покищо нема, четверта хвиля, на відміну від третьої, не дає, а хотіла би тільки брати, так що ще мусіло б бути нам місце, принаймні для тих, хто ще не закаменів. І не це мене взяло, а гнів за Вас, непошана до рецензента (а він либонь не менше значення має, ніж автор книжки, бо в наших умовах хто б про ту книжку щось дізнався?) Отож, з прикладеного бачите, що я написала злученого листа до «НШ», хоч думаю, що й його кинуть до коша. Хтось мене там, без моєї вини й знання, не полюбив.

Я б хотіла просто прочитати, що Ви про мене написали, пані Віро. Могли б зробити мені копію?

Мій двоюрідний брат побув із нами три місяці, що пролетіли як три дні. Він страшенно талановитий артист! Підкреслення означає, що він вивчився і талант має як артист, а що театри в Україні занепали, то він став декламатором – я б сказала, артистичним декламатором. Йому якраз стало 60 у січні, а виглядає молодше (дуже «спортується»). Ми махнули в Чикаго, де він мав перший виступ, потім у нашій Осередку, потім у Купер-Ситі, на східній березі Флориди, а оскільки це був святковий сезон, то щотижня, а то й двічі на тиждень виступав на всіх наших «імпрезах», щораз із більшим успіхом. Останній виступ – «діамантовий літературний вечір» Ганни Черинь, цебто, 75-ліття моє. Ми (він на пам'ять) читали вдвох, а програма була (трохи переінакшена) як оце перекладено. Оце вже такого вечора, такого життя для моїх творів не було й не буде. Ми взагалі дуже сходимось характерами, і в

щоденнім житті, і в мистецтві, так що нам цих трьох місяців було замало. Врешті, у нього своє життя [...] Мабуть, це була наша остання зустріч, але можливо я ще колись поїду в Україну, то й побачимось, але накоротко [...]

Тим часом у Тернополі вийшла публікація Терн[опольського] пед[агогічного] Університету «Творчість Ганни Черінь», яку Вам і посилаю (от тільки не здумайте і знов платити!!!) Ця книжка дорога мені тим, що це ж молоді вчителі пишуть, вони з кількох заданих тем вибрали мої твори і так, навіть по-дитячому щиро про мене пишуть! Без сліз читати не могла.

Згоджуюся із Вашими думками про кумівські плутні, та що чекати від манкурта? Тут у нас був ред[актор] «Вечірнього Києва» Карпенко (і з ним Дикий, керівник радіо Україна), ті здається щирі патріоти і виступають відважно проти товстих котів та плутократів – аж боюсь за їхнє життя. Але навіть колишні дисиденти вже не дисиденти, а товсті коти, обросли салом. А що ми можемо зробити? Україна сама має вирішити свою долю – або недолю.

Щодо мовних запитань – я довіряю Голоскевичеві, «місц[евий] відмінок – “по дроті”», (родовий – «дроту»). «З боку на бік» окремо, якщо можна вставити слово: «з (одного) боку на (другий) бік». Але – бачити щось збоку, цебто не прямо. Глянути на бік (цебто відвести очі). Але «перейти на (інший) бік». Взагалі, аби в Україні говорили хоч із помилками, але по-українськи, а то – «какають».

[...]

10 віршів для дітей і молоді радо даю. Шкода, що галицькі вчителі вижив[аю]ть із школи твори наддніпрянців і своїми примітивами зовсім задурманюють дітей.

Ви любите виловлювати всякі дивовижні в бібліотеці. Коло нас, на жаль, і нема доброї англ. бібліотеки, бо флоридини читають романи й криміналки. Але в Осередку, де я працюю бібліотекаркою, є справжні раритети, яких я за життя і не встигну перечитати...

З тим на все добре. Книжку висилаю окремо. Вітаємо Вашого чоловіка.
З пошаною і привітом від Степана.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 48–48 зв.

Машинопис з рукописними примітками, копія.

Листування Ганни Черінь з Гаврилом Гордієнком⁹⁸

№ 146

Лист Гаврила Гордієнка до Ганни Черінь, 17 листопада 1962 р.

Філадельфія, 17 листопада 1962.

Вельмишановна й Дорога Пані!

Вперше я зустрів Вас на сторінках «Нашого Віку», ч. 31. 5 серпня 1950 року, який виходив у Торонто. Ця зустріч була під «Акаціями», про які Ви писали так звисока й більше поглядали в бік заліза й вогню. Хотів ще тільки zareагувати на Ваш вірш, та так хотіння й лишилося нездійсненим.

Але зустріч була для мене корисною, бо пізнав, що на еміграції є якась поетка з іскрою Божою, у якої слова пливуть, як потічок через камінці, а не ковані, мов із заліза, якому вона, на мій жаль, так поклонялася.

Бо справа заліза, вогню та інших залізобетонів, то справи скоропроминучі, а справи акацій, чи яких там троянд, жоржин, та любистків, то справи вічні, бо то справи кохання, єднання, справи продовження роду й творення отого заліза, вогню та залізобетону. Тому акації поставте на перше місце, недаром їм і належить те перше місце за азбукою!

Після «Акацій» я вже частіше зустрічався з Вами й всі ті зустрічі були переважно приємні. Може не всі Ваші твори я зустрічав і не всі їх прочитав,

⁹⁸ Гаврило Гордієнко (1902–1982) – український науковець у галузі ботаніки та агрономії, викладач Українського технічно-господарського інституту в Мюнхені, журналіст.

але й того, що попалося мені до рук, досить були, щоби я Вас поважав й може навіть любив, як поетку.

Тому мені було приємною несподіванкою довідатися із оголошення в «Свободі» про вихід у світ Вашої збірки «Чорнозем» і я поспішив замовити собі Вашу книгу.

Тепер пару рядків про себе. Мені 60 літ, народився я в місті Запоріжжю. На еміграції з 1920 року. По освіті агроном, був учителем, професором ботаніки, тепер заробляю собі хліб насущний руками. В любови до літератури та поезії вихований ще змалечку, з дому та зі школи. Та любов осталася мені на все життя. І читаю й купую!

З рідної хати виніс любов до природи і фах ботаніка у мене тісно зв'язаний з любовю до рослин. Працюю тепер не по фаху, але у вільний час працюю на[д] історією рослин. Крім того як «габбі» збираю «Рослинну Музу» – поезії про поодинокі рослини.

І з цього погляду трохи розчарований Вашим «Чорноземом», бо у ньому не зустрів «Любистка», про який із преси знаю що десь, хтось його співав і слова того «Любистка» були Ганни Черінь.

Тепер перейду до Вашої книги. Одержав її, а ще перед тим Ваш лист. І лист, і Ваша присвята на книзі були мені дуже приємні. Книга репрезентується люксово, тільки мені особисто не подобається, що слово «Чорнозем – розірвано та ще так, що «чорно-» нагорі а «зем» нанизу. Так мовби чи авторка, чи може сам маляр хотіли би підкреслити чорність, чорноту. Так що це навело мене на «грустніє розмішленія».

Але, перегорнувши титульний листок, побачив і саму героїню цього «Чорнозему», і від цього погляду всі «грустніє розмішленія» про чорноту збірника розвіялися як ранні тумани під промінням сонця. Та ж із Вас з такою приємною усмішкою можна малювати картини весни.

Люблю мати й читати ті книжки, які я сам собі придбав по своєму замилюванню. І як поезії, то читаю не цілу книжку підряд, а уривками. Над

прочитаним думаю, повертаюся назад до окремих висловів автора, особливо гарні місця просто смакую. Тому й Вашу книжку читав довго, щодня потрохи смакував її й думаю, що поезії для цього й треба писати щоби люди мали з них насолоду.

Тому до писання поезій нехай беруться люди, яким дана від самого Бога іскорка Божа. Ви маєте правдиву іскру Божу, тому Ваші твори приємно читати незалежно від змісту їх. Краса відчувається вже в тому як вільно течуть Ваші слова, просто як трелі Гоголівського солов'я.

А вже щодо змісту, то тут його багатство та вся тенденція, як послідовно впливає з тої усмішки, яку Авторка показала на своїй фотографії. Я читав з олівцем у руках і про кожний вірш робив собі помітки.

Горді про кожний вірш висловлюватися, але в цілому Ваша збірка це така велика криниця радості з оптимізму, що рівної їй тепер не можна найти.

У Ваших патріотичних віршах багато величності, віри, оптимізму в краще майбутнє українського народу. Так що Ви й цим сплатили довг своєму рідному народові, з якого Ви вийшли і з якого Ви винесли свою вдачу, свій талан.

Я навіть звернув увагу, що й весняні теми, себто теми кохання, любови, поцілунки, у Вас тісно зв'язані з зимою, з першим снігом, з Різдвом, тоді як у інших поетів ці теми пов'язані звичайно з весною. Мабуть Ваша Муза мерзлякувата й тісніше тулиться до Вас зимою!

Своїми «Гостями» та «Верболозниками» Ви показали себе гідною наступницею Самійленка з його українською піччю! У Ваших сатирах Ви вмієте показати, що Ви маєте не тільки гарну усмішку (як на фотографії), але й гостренький язичок, властивий українським жінкам!

З Вашими поглядами на Крим я цілком солідаризуюся й поетично Ви наше українське право на Крим дуже гарно представили. Своїм «Листопадом» Ви прозраджуєте, що Ви аж так цілком погаличанилися, якщо можна так висловитися. Зустрічав я вже декілька пар придніпрянських дівчат

у подружжю за галичанами, які дуже вдалі та щасливі. Щастя, радість та великий оптимізм прозраджує, що й Ви також належите до такої пари. Щастя Вам, Боже! Це для поезії на користь!

Приємно звучить вірність у Григорія Черненка своїй далекій дівчині. Це мені знайоме й нагадує мені автобіографічні пригоди. Ви це показали в гарній поетичній формі.

Винятково зворушливої краси Ваш «Вечір», коли «і волошки, діти синьоокі, на молитву стали у житах» і «Заколисуює природа-мати всіх дітей своїх на добрий сон», а перед тим Ви показали всіх отих дітей матері-природи.

Ваші вірші про осінь показують її (осінь) у винятковій красі, як мало хто тепер на еміграції, потрапить так відтворити красу природи.

На стор. 117 у «цвітуть сади на Україні» Ви мабуть робите помилку, бо дівчата ніколи не оздоблюють волосся васильками, бо самі по собі васильки не є гарні, а якщо дівчата й оздоблюють своє волосся, то васильками в російській мові, себто по українському волошками.

При цій нагоді дозвольте звернути Вашу увагу, що й у Вашій статті в «Жіночому Світі» Ви згадуєте з української пісні «кленовий міст». Має бути не кленовий, а калиновий з певним символічним значенням у назві «калиновий».

У ваших творах не тільки перша любов, але й палка любов зв'язана з снігом, а зима – добра кохання. У «Подружжю» Ви подаєте справжні бетонні основи щасливого подружжя, коли «Твоє» й «Має» стає «Нашим».

Гарні, повні драматизму вірші «Мої суперниці» та «Я і ти», тільки у першому була ще якась скромність, але в другому тієї скромности забракло, бо «МЕНЕ в тобі шукає він так пильно»...

Та ще багато би можна би було писати, бо й сама збірка багата змістом, але про це нехай пишуть фахові критики. А я лиш звичайний читач, прочитав

з великою увагою й мав правдиву мистецьку насолоду від краси та змісту Вашої поезії.

Як просипле перший сніг, нехай Вас обнімають Ваші Музи й тоді згадайте мене й напишіть щось про красу окремих рослин, як напр. Олесь описав «Айстри», а «Любисток» таки дошліть мені додатково до «Чоронозему»!

Щасти Вам, Боже, в дальшій Вашій творчості!

З повагою та вдячність

[підпис] [Г. Гордієнко]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 98, арк. 14–14 зв.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 147

Лист Гани Черінь до Гаврила Гордієнка, 4 січня 1963 р.

4 січня 1963

Дорогий пане Гордієнко!

Якщо Ви так добре розумієте мої вірші, то мусите розуміти і те, як так сталося, що я тільки тепер відписую на Ваш лист ризикуючи спізнитися із своїми Різдвяними поздоровленнями. Образно висловлюючись так часом людина спочатку їсть все несмачне, потім те, що так собі, ні риба, ні м'ясо, а смачніше лишає на десерт і так його приберігає, що так без солодкого і спати лягає. Перед різдвом і Новим Роком у мене, як і в кожного, було і ще є багато метушні, часто і не потрібної. У нас, наприклад, в бюро, де я працюю, є звичай засилати один одному картки, для цього перед Різдвом спеціально видрукуюються і роздаються списки з адресами. І ота механічна операція висилання біля шестидесяти карток страшенно нудна. Кінчається вона для

мене тим, що я починаю свою адресу ставити там, де має бути адресат, або забуваю відмітити у списку, кому я вже послала, і певно декому висилаю дві картки, що дуже гупо, а декого і пропускаю. Ну, і всякі замовлення від наших редакторів, офіційні листи, що підводять балан[с] старого року... Лист для Вас приберігався на десерт, і тепер я хочу мати той десерт!

Звичайно, я дуже вдячна Вам за Ваш лист із такою привітною оцінкою мого таланту. Така підтримка дає надхнення і силу для писання, і це найкраща і найбільша заплата для письменника. Честь і слава Вам, що Ви це розумієте і не шкодуєте часу і почуття на такі речі. Також не думайте, що ми нічого не читаємо й [н]ічого не бачимо. Звичайно, ім'я Ваше було відомо нам із преси, і список Ваших творів багато довший, ніж список моїх, навіть якщо врахувати недрукований матеріал. Щиро дякую за Ваш Різдвяний дарунок для мене – одну із Ваших книжок. Назви Ваших ботанічних творів, коли я читала список їх, звучить, як наголовки поезій, і якщо є друковані книжкою Ваші ботанічні праці, я б хотіла їх купити. Бо серце моє дуже лежить до рослин і квітів, і в поезії, і в щоденнім житті. Я, як то кажуть американці, «крейзі» за квітами і рослинами. Влітку я навіть віршів не пишу, бо пропадаю в садочку, що ми собі на власній садибі (стандартна міська «льота») і навіть на містових газонах вздовж нашого дому порозводили. Наші деревця ще молоденькі, найстаршим 3 літ минуло, але ми їх так любимо! Читайте «Мій сад» і «Вродив наш сад» у «Чорноземі». Нещодавно я написала вірш «Бджола» про її та про квіти, колись при нагоді пришлю Вам почитати, а в чернетці є поезія «Садівник». В хаті у мене теж повно вазонів, при чому я люблю не маленькі, а великі, пальми, фікуси, монстеру. Правда, мої плеканці мусять призвичаїтися до того, що їх господиня – дуже завантажений працею поет, що вдаток хоче все на світі вміти і знати, і тому часом їм доводиться чекати з пересохлими від спраги листочками, поки вони їх полле. Це бездушно, але справді, не маю часу на світі жити, а мушу і хочу.

Ви просите вірш «Любисток». Він не в «Чорноземі», а в моїй першій збірці, таборового люксусового видання, я маю лиш кілька примірників і з приємністю висилаю Вам одну, вибачте, що така непоказна книжечк[а]. На той «Любисток» у світі час написав музику Китастих, і це мабуть найкращий його ліричний романс. Колись я була в Сан Дієго і бачилась там із Китастих, то він мені грав і співав її.

Мені смішно, що на всі Ваші зауваги про те, що зима мені дає надхнення, доводиться Вам пояснити це дуже прозаїчно: якби я не працювала в бюро, то (може) писала б і літом, а так після праці я весь час пропадаю в садку, а взимку доводиться сидіти вдома, то вже й пишу. Багато тих образів і слів, що дає мані літо, пропадають незаписані, а дещо також виливається в вірші.

Чоловік мій галичанин, але з тієї чудесної породи, що по нім і не пізнаєте, звідки він. Я завжди любила всіх людей нашої соборної України однаково, давно перед тим, як із ним одружилася. Можна сказати, що я одружилась із ним тому, що я люблю галичан, а не тому люблю галичан, що одружилась із галичанином. Це не пусті слова, а щирі відчуття, і ніколи у мене не було ні з наддніпрянцями, ні з галичанами ніяких сутичок за територіальні різниці. Не можна ставити себе в друге положення перед нашим молодим поколінням, що вже тут народилося і не вважає себе ні за галичан, ні за інших якихось «землячків», бо з історії ясно видно, як губить нації розклад на дрібні територіальні купки (індуси, індіани, негри) і навпаки, як виграє нарід, що вміє об'єднатися (Америка, Німеччина). Не заходячи задалеко в політику із приємністю лишаючи її чоловікам, я завжди глибоко шаную героїзм українського народу, до якої б частини нашої землі це не стосувалося, і це дає мені надхнення. Та ж Листопадове свято, як вже на те пішло, всі тут на еміграції відзначають – чи тільки галичани? Перший мій вірш про Листопад був написаний у 1945, коли я була замужем за наддніпрянцем (Степан – мій другий чоловік, перший помер).

Щодо ва[с]ильків – Ви помиляєтесь, хоч і ботанік: у мене би не повернувся язик вжити російське слово «васильки», що я його і дома не вживала, в мене таки васильки, що їх дівчата носили в волоссі не для краси, а для безкоштовних парфумів. Я їх і тут сіяла, з насіння з України, тільки я не дуже вмію і не встигаю збирати насіння зі своїх квітів, і вже тепер не можу їх більше сіяти, так само [матиолу]. А щодо «калинового мосту», Ви маєте рацію. І при цій нагоді Ви зрадили свою слабкість – читати жіночі журнали. Мій чоловік також перш їх читає, а тоді вже мені дає. Правда, жіночі журнали тепер не поступаються «чоловічим».

Не згоджуюся, що в вірші «Я і ти» – нескромність. Це залежить від того, як прочитати. Може ж якраз ці слова треба вимовити з болем, а не злорадно. Адже ж «я» в вірші говорить те, чесно признаючись, що дружина «героя» незрівнянно краща від неї – але перша любов лишає часто (не завжди) незгладимий слід.

Чи треба ще казати, що Ваш лист був далеко приємніший і багато більш фахово написаний, ніж тенденційно-злобна рецензія Юриняка в «Н[ових] Днях»? Не знаю, яка саме причина спонукала пана Ю[риняка] так підтасовувати факти, чи це було на замовлення зроблено, але цікаво, що саме перед випуско[м] журналу я мала літ[ературний] вечір в Торонто, в «Козубі», і там були читачі й симпатичні «Н[ових] Днів». Ніхто нікому, вибачте, рота не зав'язував, а проте, тільки похвальні (як каже Волиняк «кадильні») виступи були, ніхто нічого не ганив. Чи не завелика розбіжність між реакцією, як каже звіт Волиняка, добірною публікою, і оцінкою офіційного критика «Н[ових] Днів». Але рецензія така несолідна і побудована на перекрученнях, що її навіть не варт обговорювати. Я собі писатиму і старатимусь, щоб вірші кращали і кращали, вкладаю в них своє серце, і тому вони доходять до сердець.

Ще раз бажаю Вам веселих Свят і щасливого Нового Року

Ваша⁹⁹

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 98, арк. 15–15 зв.

Машинопис, копія.

№ 148

Лист Гаврила Гордієнка до Ганни Черінь, 12 січня 1963 р.

п. Гаврило Гордієнко

Філадельфія, 12 Січня 1963.

Вельмишановна Пані!

Дуже щиро й щиро дякую Вам за Вашого листа й за те, що Ви його писали аж на десерт! Тим приємніше було довідатися, що мій лист зробив на Вас таке приємне вражіння. Мабуть американці мають рацію, коли стараються робити один одному приємність, бо прикрощі в житті й самі проявляться Бог зна звідки. У нас українців така американська звичка ще не дуже поширена, тому плекаймо її й знаймо, що добро завжди буде викликати добро, а зло колись зникне в безвісти!

Не менш сердечно дякую Вам, Пані, Вашому Панові Степанові та Вашій Панні Інні за Ваші святочні поздоровлення та побажання мені. Я зі свого боку винний, що не послав Вам привітання. Просто була думка не обтяжувати людину своїми привітаннями, на які би треба було відповідати й тим уводити Вас, таку зайняту й просто переобтяжену людину, в зайві кло[п]оти. Тільки тому й не послав Вам нічого. Але тепер і від себе й від імені моєї Пані Неоніли бажаємо Вам багато успіхів, щастя та здоровля в Новому 1963-му!

Рівнож дякую Вам за таку милу та приємну Вашу першу збілочку поезій. Яка ж вона скромненька, мов та дівчинка з часів війн та революцій,

⁹⁹ Без підпису.

коли буває єдина можливість убиратися в різне полотно й просто мішкові ряднини пофарбовані хемічним олівцем та всякими бузиновими, чи буряковими соками!

Але хоч вона й сіренька, зате вона перша, тому вона така й мила не тільки авторці, але й мені. Може тому, що в тій збірці є перші несміливі, невправлені кроки, перше ставання на ноги, перша відвага дитини стати на власні ноги. Відвага оплатилася, ноженята окріпли, панна вже сміливо витанцьовує ними, а пані – та вже гідно стоїть на власних ногах, про що свідчить збірка «Чорнозем».

В першій збірці видно слабенькі початки, але «Любисток» під кінець збірки це вже гарна річ і не даром мистець такого рівня, як Китастих, оцінив її настільки, що склав для неї музику й сподіваюся що «Любисток» спопуляризується й дійде й до мене на плиті якоїсь там «Акри».

Писання Юриняка аж на сім сторінок в «Нових Днях» відразу звернули увагу, бо знаю що атмосфера «Нових Днів» для Вас несприятлива. Тим тільки можна пояснити, що рецензія Юриняка появилася так скоро й аж у такому обсязі. Незалежно від змісту й настрою тієї рецензії, тіштеся, Пані, тією рецензією, бо вона свідчить про Вашу великість!

Як би «Чорнозем» не був такою гарною та цінною збіркою, якою я його вважаю, то будьте певні, що «Нові Дні» промовчали би її появу. Не знаю самого пана Юриняка, але з його рецензії на Вашу збірку виніс вражіння, що він того типу учителів причеп, які мають найбільшу, просто садистичну насолоду, коли піймають учня на помилці й позначають її червоним олівцем. Чим більше тих червоних плям у зошиті, тим більша радість для того учителя!

Він причепився до авторки з[бі]рки, чому вона не розмістила свої вірші по різних кліточках клясифікації, якої дотримується пан рецензент. Та ж поет пише так, як Бог йому на душу покладе та як Музи нашепчуть йому на вушко, а не так, як це хочеться панам Юринякам.

Тому, Дорога Пані, пишiть так, як Вам нашепочуть Вашi мерзлякуватi Музи й не бiйтеся, що поезiї будуть холоднi. Холодними вони не будуть, бо на пiдставi дотеперiшнiх Ваших поезiй вiрю, що й дальшi Вашi поезiї будуть теплi та гарнi! Тому пишiть! Бажаю Вам успiху у Вашiй творчостi.

Вашу любов до рослин вiтаю й сподiваюся, що вона вилетiться частiше у формi поезiй про окремi рослини.

Щодо василькiв, то дуже Вам дякую за Ваше пояснення, бо я звик що найчастiше дiвчата для декорацiї вживають в першу чергу квіти iз за краси їх, а не за пахоцiв їх.

Мої писання з iсторiї окремих рослин виходять поки що статтями переважно на сторiнках «Українських Вiстей». Видання їх книгою – це є бажання не тiльки моє, але й багатьох, багатьох читачiв моїх. Щоби видавати книгою бракує менi ще опис з п'яти рослин, тих найголовнiших. Так що, як Бог дасть вiку, то може й дочекаюся книжкового видання. Розумiється, що тодi й Вас не забуду за Вашу любов до рослин!

Щодо того, що я читаю жiночi журнали, то в цьому нема нiчого дивного, бо я мушу знати все, що дiється в українськiй громадi, а жiнки це ж поважна частина нашого суспiльства, та ще активна до того, що на них поза їхнiм розвитком, який уже помiтний вiд безпрограмових «гутiрок», себто про «всьо на свете i топор», як говорять одеськi босяки, до певних програмових галузей дiяльностi з великими уже досягненнями.

Також, як i Ваш пан Степан, коли прийде пачка пошти, а це звичайне щоденне явище, й серед неї є якийсь, як я кажу «Женьський Орган» або наш фiладельфiйський, або канадiйський, то я завжди вперше беру отой «Женський Орган» i його переглядаю та перечитую. Часто мене дивує вiдвага жiночих авторiв тими даними, якi вони подають, так само як i наiвнiсть дописувательок, якi дякують за такий прехороший журнал, якого вони нiколи не дочекаються, бо так завзято його чекають! Рiзнi речi там можна вичитати й то часто прецiкаві речi!

Щоби не відривати Вас із обіймів Ваших Муз мушу кінчати. Ще раз Вам найсердечніше бажаю всяких благ у Новому Році. Не менш щиро це саме бажаю Вашому Панові Степанові й Вашій Панні Інні! Нехай вони творять Вам сприятливу для Вашої творчости атмосферу, попросту кажучи нехай будуть чемними!

Ще раз дякую Вам за лист, за теплі слова признання, за книжечку та за привітання!

З щирою пошаною

Привіт Вам усім від моєї Дружини!

[підпис] [Г. Гордієнко]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 98, арк. 16–16 зв.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою Ганни Черінь, оригінал.

№ 149

Лист Гаврила Гордієнка до Ганни Черінь, 12 січня 1970 р.

Філадельфія, 12 січня 1970.

Вельмишановна і Дорога Пані!

«Во первых строках моего письма», як колись за першої світової війни писали вояки в своїх листах, так і я оце пишу відразу ж на початку свого листа, бо я вже колись про це писав, але у Вашій «канцелярії» мабуть «поетичний» порядок, тому ще раз нагадую, що в моїй адресі «[зі]п код» є 19120, а не якесь там астрономічне число, яке Ви пишете в моїй адресі. Фантазія добра, напевно, в поезії, але не в адресах!

Дякуємо ми обоє Вам за святочне привітання і тих пару щирих слів, які Ви приписали. Я цього року ані пару слів не мав можливості приписувати, тому й обійшовся лише підписом з тим, що пізніше в міру можливості понапишу більше.

Прочитавши Ваш вірш в «Українському Життю» я відразу зрозумів, що то не фантастична поезія, як з моїм «зіп кодом», а таки справжня правда, бо занадто вона щиро звучала. Хотів Вас у листі перепитати, та жінка вірадила, що, мовляв, не годиться про такі речі розпитувати! Виходить, що я таки добре відчув! Щиро Вам співчуваємо в Вашій пропажі! На це нема ради, бо наша прибрана батьківщина занадто вже злодійська держава.

В нашій околиці також були масові крадіжки і то як раз по домах колишніх ДП, й деякі наші люди потерпіли. Ми в нашій хаті добавили по декілька нових замків. Сталі вечірні телефони «на вронг намбер» (це злодії щупкають ґрунт!) потривали якийсь час та й перестали. Тепер, як хто кличе на «вронг намбер» я відповідаю, що «ві стей говм діс найт, або тунайт».

Але в ніч під новий рік нам таки побили хлопчаки вікна в гаражі. Чотири шиби розбили. Дотепер такого ще не було. Колись наша околиця була панськувата, а тепер сюди вселилося багато голоти з давнтавну й запанували безпорядок та бруд і частинно хуліганство.

Дуже й дуже Вам дякую за Ваш новий твір «Вагонетки», а особливо за таку пишну присвяту, якою Ви мене обдарували. Присвята присвятою, але книгу Ви видали своїм накладом, тож Вам щось належить за неї. На якійсь жіночій імпрезі я вже бачив Ваші «Вагонетки», але не знав скільки вони коштують. Не знаю й тепер, тому нічого й не посилаю. Аж буду знати ціну, тоді й розплачуся!

Прочитав я їх відразу усі за одним махом, і майже всі вони (вірші, а не вагонетки!) мені дуже сподобалися. Вірші читаю дослівно щодня хоч би по півгодині, читаю класиків, читаю й теперішніх поетів. Ваші вірші у мене на дуже високому рівні, а на найнижчому рівні так це поезії Вашого великого «приятеля» Славутича. Як я їх не мучив, як не хотів щось розібрати в них, – безнадійно! Хоч я сумлінно перечитав їх усі без винятку. Занадто вже він багато мусів «кувати» слів, щоби зліпити докупи.

Хірургією Ваших віршів нехай займається Юриняк, а я лише, як звичайний любитель поезії і сталий поклонник її, написав аж дві рецензії на «Вагонетки». Рецензії вийшли такі, які й були задумані, дуже прихильні, але Ви від цього не беріть аж дві троянди в руки, досить з Вас і однієї! Більше прислухайтеся до голосу фахових людей, хоч я думаю, що вони менше читають і менше їх мають у своїх бібліотеках, ніж автор цього листа Вам!

Ще раз дякую Вам за пам'ять та за щедрий дар! Привіт Вам обом від нас обох!

З пошаною
[підпис] [Г. Гордієнко]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 98, арк. 23.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 150

Лист Ганни Черинь до Гаврила Гордієнка, 1 серпня 1970 р.

1 Серпня 1970

Вельмишановний пане Гордієнко!

Я, здається, не подякувала за Вашу оригінальну і розумну рецензію, не кажучи вже про примірник матеріялу, що було дуже до речі, бо я тієї газети не отримую. Здається... У нас кажуть, що треба щось зробити, щоб не здавалося, та я забула, що. Може Ви пригадаєте?

Дякую, щиро дякую! Якби не Ви і ще кілька таких, як Ви, може б я і нічого не видавала, бо навколо дедалі стає порожніше. З одного боку – проблема перенаселення, з другого – духова пустеля, що і нас, українців, не обминає. Страшенно нам шкодить, що негри і їм подібні порозбивали наші гетта, чи то пак, оази, а здалеку на збори і проби не з'їдешся. Як я писала в своїм репортажі «Нью-Йорк очима українки» (в книжці «Їд[ь]мо зі мною») на

виставу чи академію поїхати то можна, але хто ж ті вистави робитиме, як не стане тих останніх могікан?

Ви маєте рацію, все, що було описане в гуморесці «Хитра макітра» сталося з нами, цебто, нас минулої осені добре таки обчистили. В результаті цієї «події» з'явився вірш, що був надрукований в «Укр[аїнському] Житті», та гумореска. Пропали всі наші коштовні речі, а підкупити нові вже не хочеться, бо як їх нема, то й можна не хвилюватися, що знов обікрадуть. Хоч правда, вже купити пальта і навіть листа замість украденого «мінка», але ті вже менш коштовні. А годинників не треба, бо на праці і в хаті є електричні. От тільки як десь поїдемо автом, то поняття не маємо, котра години, і це шкодить. Так, як і Вам, нам дзвонять всякі «ронг намберс», але ми ще не змінили свого телефона на новий, нереєстрований, хоч після обікрадення вирішили таке зробити. Виїхати, признатися, нема куди. Чікаго скрізь окуповане чорними, а як виїхати на передмістя, то до того раю треба кілька години на працю і назад через чорне пекло добиратися автобусами, то мабуть вже краще жити в пеклі. А головне, ми теж останні могікани, що тримаються своєї української купи.

Я, признатися, чекала другої Вашої троянди – другої рецензії, котрої не знайшла покищо ніде. Пришліть мені хоч манускрипт, або дайте його до «Овиду» (хотіла написати до «Укр[аїнського] Життя», але пригадала, що воно поки що завмерло. До речі, після вибрикасів Білинського в пресі і в Чікаго у мене пропала охота писати до такої преси). Хотіла вже за все разом подякувати – але і так я щиро вдячна. Звичайно, з усім погоджуюсь, навіть із тим, з чим не погоджусь (от так сказала!) бо з Вашої точки зору це – так, а не інакше, а якби було написано так, як я думаю, то мусіла б під тим підписатися я сама.

Тепер в друці нова збірка поезій «Травневі мрії» (нарешті «поетична» назва!), в котру ввійшли тільки ті написані за останні роки поезії, що під такий наголовок пасують (крім, звичайно, «Вагонеток»). Назва радісна, отже,

і вірші здебільшого оптимістичні. Це вже наперед обумовлює мінор наступної збірки (для неї вже і дещо запозичена назва готова «Квіти добра і зла»), бо всі сумні, осінні і гні[в]ні вірші, крім деяких винятків, не пішли до «Травневих мрій».

Скоро книжка буде готова, і Ви отримаєте свій примірник. Там чимало ботаніки, а один вірш навіть присвячений, як сказано, «Патріотові-ботанікові Г. Гордієнкові»). На жаль, вже як я віддала книжку до друку, двоє читачів, що їм я той вірш [п]оказала (тільки двоє його і читали перед появою книжки, крім мого чоловіка) сказали «А за що ж ви його нажалили крапивою?». А вірш Вам тільки тому присвячений, що Ви любите українські рослини, ну, і тому, що Ви напевно з ідеєю вірша згодилися би. «Ви» у вірші з малої літери, і це абсолютно не означає Вас, Гаврила-Габрієля, а українських батьків взагалі, і навіть нас із вами як таких, що несуть загальну вину за погане виховання молоді. Та про що це я говорю? От вкладаю цей вірш і прошу Вас зрозуміти його саме так, як я думала, а не так, як ті двоє, і досить інтелігентних, читачів зрозуміли. Я навіть не знаю, чи є у Вас діти? Напишіть.

У нас були прегарячі і парні два тижні, в котрі тілом і духом люди (і я з ними) дуже страждали. Хоч ми наче передчували такі часи і вперше за весь час нашого побуту в Америці купили охолоджува[ч] (стоїть у вікні у спальні, реве, як корова, але дає, як завгодно, холодну атмосферу у спальні і можливі умови в сусідній із нею кухне-їдальні, а також улагоднює загальну температуру в решті кімнат), а все ж панувала скрізь гнітюча, убивча, антитворча атмосфера. Сьогодні перший день «відпусту» – ще гаряче, понад 85, але хоч не так парить – і я сіла за маши[н]ку написати листа. Хоч уже стає загаряче, бо в цю кімнату не засягає сила нашого охолоджувача.

Довелось перервати працю над романом, тим більше, що дія там відбувається в Сибіру за північним колом. Але вже щось із 130 ст. написано, і

хоч я ще не знаю, як воно вийде, але це мабуть буде моє найбільше досягнення.

Якщо моя нова збірка «Травневі мрії» Вам дасть надхнення для статті чи рецензії, або і двох, я буду широчен вдячна.

Як там Ви і Ваша дуже гарна пані поживаєте? Чи їздили куди на вакації? Ми ще ні. Десь пізніше може майнемо на кілька днів. Часом вилітаємо на день (автом) на 100–160 миль від Чікага, це теж добре – такі одноденні вакації.

Бажаємо Вам приємного літа.

З пошаною до Вас¹⁰⁰

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 98, арк. 24–25.

Машинопис з рукописними правками, копія.

Листування Ганни Черінь з родиною Грибінських

№ 151

Лист Ганни Черінь до Світлани Кузьменко (Грибінської)¹⁰¹,

4 травня 1962 р.

4 травня 1962

Дорога Світланко!

Перш за все, фінансові справи. Вибач, що пору днів затримались, бо треба було зробити деякі «махінації» з чеком, але тепер висилаємо вам 100.00, як Ти просила. Не знаю, кому саме з Вас двох цей чек потрібний, на

¹⁰⁰ Без підпису.

¹⁰¹ Світлана Кузьменко (справжнє прізвище – Вакуловська, за чоловіком – Грибінська, 1928–2013) – українська письменниця, поетеса, критик, перекладач, дружина Бориса Олександрів – двоюрідного брата Ганни Черінь.

всякий випадок виписую його на Твоє ім'я. Не турбуйтеся про терміні повернення, віддасте, коли зможете.

«Тарас Бульба»¹⁰² ще не вийшов на екран, але в нас тут його газети були почали реклямувати як Russian, певніше, про «Russian [Cossacs]», і я та мої прибічники сипнули листи до Голівуду. З тих часів уже повідомляли про просто козаків, без Рашієн, але мої знайомі з Лос Анжелосу кажуть, що жиди і старі рос[ійські] емігранти зробили з цього фільму не дуже добру для нас річ. Випуск фільму щось затягнувся, також дещо і перероблять, як ми того домагались в наших листах.

Взагалі, це довга і складна справа, що з[а]брала в мене досить часу і нервів. Часто був у мене такий настрій, ніби хтось в родині вмер або мені в лице плюнули. Якщо нічого не робити, буде зовсім погано. Але в мене нема часу все це (в сотий раз!) описувати, а в Тебе, певно, теж нема часу на читання. Якщо можеш, перепиши як-небудь той лист, що я послала, і спрямуй його в Голівуд. В яких відносинах ти з Вадимом і Раєю, бізнесово і особисто, і як їхні справи і дочечка? Мушу питати тебе, бо на мій останній лист вони не відповіли. Чи знаєш Ти, що Тоня Гусак мала тяжку операцію?

Ми тепер копаємось на городі, а крім того все те саме, що й досі робили. Як мій хрещеник? Чи добрий з нього Українець? Як маленький? І чи здав уже Борис іспити?

Вітаємо Вас усіх

Ваші Галина і Степан

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 44, арк. 1.

Автограф, копія.

¹⁰² Імовірно, мова йде про зйомки фільму «Тарас Бульба» (за однойменною повістю М. Гоголя) голлівудського режисера Дж. Лі Томпсона.

№ 152

Лист Ганни Черинь до Бориса Олександрів (Грибінського)¹⁰³,

5 жовтня 1962 р.

5 жовтня 1962

Дорогий Борисе!

Якось так воно завелось, що листуємося ми з Світланою, і я мало не почала свого листа звичним «Дорога Світланко». Власне, пропозицію приїхати на літературний вечір¹⁰⁴ я одержала від Світлани, а коли я поставила свої «умови», то й на те відповіла Світлана. Чи мала би я з нею договорюватися і про технічне переведення вечора? Думаю, що це краще полагодити вже просто з Тобою, тому, винятково, цей лист, хоч я його пишу до Вас обох, звернений до Тебе особисто. Ми з Степаном теж читаємо і пишемо листи разом (як і належить в порядних родинях), і у нас писарем жінка. Бо в Америці замість писаря – секретарка, жіночого роду.

Отже, дякую за полагодження організаційного початку. Якщо я маю вибір, то я хочу другу п'ятницю в Листопаді, що припадає на 9го Листопада. До речі, в цьогорічнім листопаді аж п'ять п'ятниць, з них я абсолютно не можу взяти передостанньої. Найкраще таки було би взяти п'ятницю 9го числа, сподіваюся, що вона таки вільна.

Тепер, хто ж займеться технічним переведенням вечора? Не знаю, чи є у Вас якийсь певний для вечорів трафарет, а я хотіла би коротке вступне слово (прибл[изно] 7 хвилин), а далі тексти в виконанні декляматорів і моїм власним. Я нещодавно мала кілька вечорів у західній Канаді, вони досить

¹⁰³ Борис Олександрів (справжнє прізвище – Грибінський, 1921–1979) – український поет, перекладач, автор гумористичних оповідань, які писав під псевдонімом Сверид Ломачка, редактор ряду літературних журналів. З 1948 р. жив у Торонто (Канада). У 1962 р. закінчив бібліотекарську школу Оттавського університету, працював бібліотекарем. Автор поетичних збірок «Мої дні» (1946), «Туга за сонцем» (1965), «Колокруг» (1972), «Камінний берег» (1975), «Поворот по сліду» (1980).

¹⁰⁴ Мова йде про підготовку до літературно вечора Ганни Черинь у «Мистецькому стоваришенні “Козуб”» (Торонто, Канада). Документи з цього заходу опубліковані у розділі III «Участь Ганни Черинь у культурних заходах».

добре пройшли, і програм може бути побудований так, як там, з варіаціями і вар'яціями, коли потрібно. Щоб не писати знов, я поси[ла]ю Тобі копію свого листа до Др. Рудницької, де є програм[а]. На середню частину листа не звертай багато уваги, але прочитай початок про декляматорів I, II і III, і самий плян. Спеціально через монтаж поеми, я мушу мати, крім себе, ще трьох декляматорів. Після того, як уже їх знайдете, опиши мені їх темпераменти, щоб я знала, що я сама буду читати. Було би дуже добре, якби хто заспівав «Любисток», я маю ноти. Декляматорам би я вислала в подарунок «Чорнозем», кожному одну книжку. Якщо доповідач потребував би про мене якісь дані, то вони є в Вересневих «Жін[очому] Світі» й «Промені», на літ[ературній] сторінці «У[країнського] Голосу» за 10 Жовтня (я вже маю), в «Свободі» за 29 Серпня та інших.

Як бачиш, в програмі спочатку намічалася гумореска, але ніде вона не могла бути прочитана – абсолютно не пасувала до загального тону попередніх речей. Тому я її одразу скреслюю.

Постараюся вчасно прибути на п'ятницю, можливо літаком. Про вечір в Отаві я ще подумаю. Я не маю здатности дуже швидкої орієнтації. Але до Торонта буду дуже рада приїхати. Тим більше, що побачусь з Вами – зустрічі необхідні, а ми вже трохи задовго не бачилися. Не думаю, щоб цього року наша вакаційна дорога завела нас до Торонта, але здається уже Ви зможете до нас приїхати – я певна, що наступного літа у Вас буде така можливість.

Тепер, коли формальності покінчені, я хочу повідомити Тебе, що ми були дуже вдоволені, коли прочитали, що Ти добре влаштувався. Якщо і платня добра, то тобі справді пощастило, і ця посада прекрасна для літератора, це для Тебе, як вода для риби. Тільки, зрозуміло, бідна риба покищо не вміє плавати (це здається, я тільки заїхала. Я знаю, що птахи спочатку не вміють літати, але риба мабуть не може не вміти плавати. В кожному разі, Ти почувашся зараз як риба, що не вміє плавати. Тільки не використай цього в гуморесці). Я думаю, що коли Тебе припекло, то Ти

досить швидко опануєш англійську мову, і все буде гаразд. Признатися, я Тобі дуже заздрю, але без злоти, бо я б дуже хотіла сама бути бібліотекарем, навіть не шефом, а книгоперелист[у]вачем. Тільки в нас для цього треба кінчати бібл[іотекарський] факультет і на нього було би дуже тяжко вступити, коли я починала науку. А тепер, звичайно, я би і не хотіла, і не могла знов починати науку. Але я і так, крім невеликих нарікань для відпруження нервів, задоволена і своєю працею, і своїм життям – як то кажуть, «Я щаслива, як розквітла слива».

У нас все гаразд. Тільки сіямський кіт, наша Жажа, десь забігла, і ми на початку за нею дуже тужили, а тепер і шкодуємо, і раді, бо вона нам подерла канапу, і килим. Правда, уже подерте все одно, так що таки шкода кота, вона була така чудова і розумна. Але щоб це розуміти, треба було знати нашу Жажу.

Коли ми остаточно договоримося про вечір, я на Твою адресу надішлю трохи книжок, щоб не так багато везти, бо й важко, і на кордоні можуть причепитися. Як Ти думаєш, що можна там продати на вечорі? В Едмонтоні я продала 45 і троє замовили, бо хотіли в твердій обкладинці. А я розраховувала 20, отже, на Вінніпег в мене лишилося тільки 13 м'яких, що й продалися. Замовляти наші українці не люблять. Але це не значить, що і Торонто мене так добре прийме. Ваша АРКА замовила в мене 10 книжок, чи вже продають?

З. Дончуки, власне його дружина, питали мене, де дістати Твою книжку.

Звістка з дому мене дуже схвилювала і мучить. Не домагаюсь більшого, а як приїду, то Ви мені покажете листа з дому.

Борисикові поезії мене аж перелякали. Та ж вони просто геніяльні, і коли я й тут скажу, що не віриться, що це він написав, то це – не знак недовіря, а знак подиву і захоплення. То як Ти називаєш свого молодшого сина «мій поет», коли старший вже поет! Шкода, що не пробує сил і в

українській мові, але ще пізніше прийде. Навіть ті самі поезії, якби були написані по-українськи, «Веселка» би зразу ж схопила! А яке вражіння зробили Борисикові віршики на вчителів та колег? Я дуже рада, що він прийде на мій літературний вечір і сподіваюся, що років через п'ятнадцять і прийде на ЙОГО літературний вечір, а може й раніше?!

Отже, пиши про всякі формальності мого вечора і сполучи мене безпосередньо з людиною, що коруватиме вечором – не знаю, чи це буде Пан Голинський? Подяка йому за «спровоковані запитання», чи за те, що Ти мене запросив.

Гроші отримала (що Ви спішили, як на пожежу, що з першої ж платні віддали? Ми нічого Вам не натякали, а й у Вас після посту певно багато є видатків).

Вітаємо Вас усіх, а для Борисика окремий лист.

Ваші Панькови

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 44, арк. 3–3 зв.

Машинопис, копія.

№ 153

Лист Бориса Олександріва до Ганни Черинь, 17 жовтня 1962 р.

17 жовтня 1962

Дорога Галинко!

Щойно сьогодні можу відповісти на твого листа від 5 жовтня.

Отже, в принципі справа полагоджена: твій вечір буде в п'ятницю 9 листопада, про що голова «Козубу» Мих[айло] Голинський вже повідомив нашу публіку. Кошти твого проїзду будуть покриті, але не знаю, з якого розрахунку: я казав їм про кошти подорожі поїздом або автобусом; чи погодяться вони покрити кошти подорожі літаком – не знаю. Найкраще буде,

якщо ти виясниш цю справу з маестро Глинським. Його адреса: M. Holynsky, 55 Hewitt Ave, Toronto 3, Ort., Canada.

Два декляматори для твого вечора вже є, а третього потрібно пошукати. Було б добре, якби ти заздалегідь вислала їм «Чорнозем» з належними інструкціями, зазначивши які саме речі вони читатимуть. Отже декламатор ч. I (згідно з твоїм пляном) і ч. III (дама) є. Бракує «модерато». Сподіваюсь, цими днями його знайти. Книжки можеш вислати на мою адресу, я роздам їх декляматорам. А, зрештою, декляматорові ч. I, який живе поза Торонтом, краще вишли додому. [...] ¹⁰⁵ Напиши йому, які саме речі має він підготувати і чи треба їх знати напам'ять.

Вступне слово міг би зробити Голинський, як голова «Козубу», або Павло Степ, але треба, щоб ти заздалегідь вислала їм матеріяли. Вишли їх Голинському.

Цими днями напишу тобі про зроблені конкретні кроки у зв'язку з твоїм вечором.

Про поїздку в Оттаву ще подумаємо.

Про інші справи тобі, мабуть, напише Світлана.

Привіт Степанові, Інночці, отцеві Литваковському та іншим чікагським знайомим.

[підпис] Борис.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 79, арк. 1–1 зв.

Автограф, оригінал.

¹⁰⁵ Вказано адресу.

№ 154

Лист Бориса Олександріва до Ганни Черінь, 29 жовтня 1962 р.

Торонто, 29.X.62.

Дорога Галинко!

2 книжки одержав і віддав декляматорам. Голинський без попереднього погодження зі мною домовив ще одну декляматорку, відому тобі із сердечного листування через «Новий шлях» Віру Ке, що ускладнило ситуацію і переплутало накреслену тобою схему. Хто що вчить тепер – не знаю, виглядає на те, що кожен підготовляє собі щось на свій смак, крім Романика, який одержав книжку і інструкції. Сьогодні ввечері я ще раз говорив з декляматоркою ч. III, Зіною Прусаченко, і подав їй сторінки потрібних текстів. Отже, Романик і Зіна Прусаченко (I і III) мають більш-менш той матеріал, який ти хочеш. Зіна Прусаченко ще хотіла б (обов'язково) прочитати «Останню ідилію» на ст. 166 – думаю, що слід їй цю приємність дозволити. До решти декляматорів (Ю. Бельський – ч. II) та Віри Ке (ч. ?) напиши сама. Книжки в них є, отже треб[а] буде лише подати їм сторінки дотичних текстів. Оце щойно телефонувала до мене Віра Ке [...], вона хотіла б прочитати щось з твоєї прози, казку чи гумореску, вишли їй тексти, якщо ця пропозиція тобі підходить. Якщо ж ти хочеш заповнити вечір поезіями виключно, то вона читатиме інтимну лірику.

Мушу попередити тебе, що не зважаючи на доволі добру рекляму, яку робить Глинський, немає певности, що публіки приїде багато. В кожному випадку чоловік 40 буде. Колись «Козуб» був цікавою організацією, але тепер зійшов на [пси] і появляються у ньому переважно [скретинілі] старці. Але, можливо, цього разу, мимо сподівань, появиться якась свіжіша публіка. Давай надіятись. Щодо пляну твоєї програми, то мені здається, що вона занадто довга і отой розділ на ролі, які у драмі, занадто [скомплікований]. Для підготовки такої програми треба трохи більше часу і присутности автора.

Але може я й помиляюсь. На всякий випадок подаю тобі адреси решти виконавців. [...] ¹⁰⁶.

Напиши (особливо двом першим), що читати, щоб не вийшло якось плутанини.

Вступне слово зробить І. Боднарчук. Голинський уже передав йому матеріали.

Привіт Інні, Степанові. Пиши!

[Підпис]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 79, арк. 2–2 зв.

Автограф, оригінал.

№ 155

Лист Бориса Олександріва до Ганни Черінь, 14 листопада 1962 р.

Торонто, 14.XI.62.

Дорога Галинко!

Уже давно належало б відповісти на твого листа, але останнім часом і Світлана, і я були настільки зайняті, що не вистачило часу на найконечніші справи. Крім того, що Світлана зайнята в крамниці (тепер «гарячий» різдвяний сезон), а я в бібліотеці, де також виринають різні несподіванки й абсорбуючі час проблеми – ми недавно купили хату (мусіли), а це, як знаєш, зв'язано з клопотами. 11-го січня – переселення, і ми вже зараз починаємо поволі підготовлятися до цієї клопіткої процедури. За 12 років свого життя в Торонті я, напевно, разів з 10 переселявся і вже встиг зненавидіти цей спорт.

Про твій вечір ще й досі згадують в Торонто, хоч рецензій, наскільки мені відомо, у місцевій пресі не з'явилося. Це значить, що місцеві журналісти не оперативні. Явища мистецького характеру необхідно бодай коротко відзначати в пресі. Нещодавно тут виступала одна цікава доповідка з

¹⁰⁶ Вказано адреси.

Детройту, говорила про нову українську поезію (в Україні) – а місцева преса і про це не написала ні рядка.

Книжки твої я продав, кому потрібно. Боднарчук ще й просив твою адресу, я дав, мабуть він хоче написати тобі куртуазійного листа, бо критики (розумної) від нього тяжко сподіватись. Так само взяв твою адресу Гава. Того чоловіка, що подарував тобі хустину, тимчасом не вдалося розшукати. Якщо довідаюсь, хто це – напишу.

Цього разу ти, здається, нічого не забула, а якщо щось забула, то Світлана напише тобі сама. Борисик так огірчився розлукою з тобою, що цілу дорогу від станції додому плакав і ми нічим не могли його розважити. Тепер він тільки й мріє про те, щоб поїхати до хрищеної мами в Чікаго. Ми обіцяли йому, що поїдемо наступного літа.

Листа твого до батька вклали в наш лист додому. Тим часом відповіді ні від кого немає. Сподіваємося, що до Нового Року щось напишуть. Тоді, звичайно, повідомимо тебе.

Рецензію Юринюка на «Любов до ближнього» я вже маю. Вона була друкована в «Українському житті» за 23 (?) листопада (початок) і за 1 грудня (закінчення). Якщо в тебе випадково є ці числа, пришли мені витинки з рецензією – хочу мати запасний примірник.

Надсилаю тобі дружні шаржі на Криницю, Яра Славутича і Понеділка. Було б не зле, якби ти написала ще 3–4 шаржі і може б ми їх використали десь (в «Молодій Україні» чи в «Овиді») під якимось спільним псевдонімом? А може запросити ще до співпраці Качуровського? Він майстер на такі справи.

Світлана, мабуть, напише тобі окремо. Привіт Степанові й Інночці.

Пиши!

[підпис] Борис.

(На звороті!)

PS. Свого часу ти згадувала, що маєш 2 прим. англійсько-українського словника. Якщо це справді так і якщо ти не потребуєш одного примірника, то пришли, будь ласка, Борисикові – він хотів би такого словника мати.

Може ти потребуєш щонебудь в Торонті – ми радо вишлемо.

[Підпис] Б[орис]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 79, арк. 3–3 зв.

Автограф, оригінал.

№ 156

Лист Ганни Черінь до Бориса Грибінського¹⁰⁷, 21 грудня 1962 р.

21 Грудня 1962

Мій дорогий Борисику!

Дякую Тобі за листа. Сьогодні висилаю для Тебе мого словника, Англійсько-Українського, і сподіваюся, що він Тобі стане в пригоді, коли Ти пишеш українські вірші. Тільки цей словник трошки обтріпаний, бо я ним багато літ користувалась. У нас є іще один, що колись ще дядько Степан купив, як був неодружений, і той лишиться у нас. Також я послала замовлення до однієї фотографічної компанії, щоб зробити для Тебе мою знімку. Це забере трохи часу, а як тільки знімка буде готова, я Тобі вишлю. Крім того, ми тільки тепер віддали до виготовлення той фільм, що фотографували в Торонто, і там є ми вдвох з Тобою і всі разом. З Твоюю Мамою і Татом і з Лесиком, і з Твоїм хрищенням. Сподіваюсь, що знімки будуть добрі, і тоді я Тобі їх теж вишлю.

Дозволяю Тобі відкрити свій подарунок від мене на Латинське Різдво, бо Ти будеш два тижні вдома, то якраз буде Тобі добре тим подарунком займатися. А на українське Різдво купи собі цукерку за цього доляра. Напиши мені, які ще подарунки привіз Тобі Дід-Мороз і чи Ви вже

¹⁰⁷Борис Грибінський – син Світлани Кузьменко та Бориса Олександріва.

перебрались в нову хату, скільки там кімнат і які вони, чи є садочки, і в якій кімнаті і з ким Тим живеш.

Ти питаєш мене, як я доїхала, я вже була трошки стала забувати про те, але як Ти спитав, то мені пригадалося. По-перше, ті хлопці, що дуже кричали на станції, це були Maple leaf's команда, що їхала тим самим поїздом до Чікага! По-друге, спочатку мені було дуже просторо, але на якійсь маленькій станції ввійшло до вагону повно людей, і двоє хлопчиків. Один був такий, як Ти, тільки білявий, а другий, такий, як Лесик. Той, що нагадував Лесика, ввесь час смоктав пальця.

Всі ці люди їхали з великого ярмарку, і діти мені розказали, що на виставці кінь їхнього дідуся виграв 1шу нагороду. Скоро хлопці заснули, але мама їх [...] розбудила, і вони недалеко від кордону зійшли, а я тоді розклалася спати на 4х кріслах.

Маю до Тебе велике прохання: будь милим і уважним до Дідуся, саме тепер. Бо він дуже хворий, і йому сумно і нудно. Тому Ти щодня заходь до нього, питай про здоров'я, питай чи Ти не можеш для нього щось зробити або подати, дивись, щоб Лесик йому не дуже докучав, і розкажуй Дідусеві, що нового було в школі. Це зараз дуже важливо. Напиши мені, чи Ти це робиш? А тепер, як прочитаєш цього листа, йди до Дідуся і поцілуй його в щічку два рази і скажи: «Це від тьоті Галі, а це від мене», А тепер я Тебе, Котичку, цілую і бажаю Тобі веселих свят від себе і всіх нас!

[...] ¹⁰⁸

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 44, арк. 4–4 зв.

Автограф, копія.

¹⁰⁸ Підпис нерозбірливий.

№ 157

Лист Ганни Черінь до родини Грибінських, 11 листопада 1969 р.

11 Листопада 1969

Дорогі Світланко, Борисе і Діти!

Я думаю, що нам треба все таки, часом написати листа, а то якось зовсім один від одного відчужуємося, а причин на те, здається, немає. От жаліється мені тато, що Борис до нього не пише, а я, на утіху йому, відповіла, що Борис і до мене не дуже пише. Тато не може цього зрозуміти! Ну, що Ти з ним не дуже активно листуєшся, я, правда кажучи, розумію: все-таки – «дженерейшен геп», коли Ти виїхав, був ще досить юним, і коли не листувався зі своїм дядьком раніше, то звідки б така переписка зав'язалась тепер?! От якби Ти був Леся Українка, а він Михайло Драгоманів, то було б інакше... Проте, Татові я такого не написала, бо у старших своїх резони, і краще їх не смутити і не сердити. Тато жаліється мені на багатьох, майже на всіх, навіть і на Інну. От одного разу він добре був скритикував її за те, що не дуже добре по-українськи пише (а я на це – якби всі молоді люди на Україні хоч так вживали укр[аїнську] мову, було б не зле – і він потім з рік вибачався). То потім був вислав Інні і Василеві вишиті сорочки на весілля і лаяв Інну (на щастя, в листі до мене, а не до неї) вздовж і впоперек за те, що подякувала тільки йому, а не згадала його пані Лізи. За це мені довелося йому вчитати нотацію, щоб не пхав своєї жінки, де не треба (тільки в інших виразах, і так, щоб його пані не образилась). Ну, жаліється він також і на непорозуміння з Вашою сім'єю на базі отримання посилок, і я стараюсь в це не втручатись. Мене дивує одне: чому Твоїй мамі, що навіть старша від мого тата, треба боятись, а моєму татові – ні? Я думаю, що за подвійну порцію посилок йому могли би пришити спекуляцію, коли б це було потрібно, а така потреба може настати тому, що і ми з Степаном, і сам тато в листах пишемо такі речі, за корті кожен час можна причепитися, в той час як Твої рідні і Ваша рідня в Торонті, здається, в листах дуже обережні, і боятися їм нема

чого. Ну, та врешті, це справа їхня. Я татові нічого не радила, крім того, щоб якось мирився з людьми. Ти знаєш, що таке порадити іншим багато легше, аніж робити самому, хоч в останні роки я стала багато більш виразуміла і сама.

Все-таки дуже приємно було з Вами побачитися, хоч і так коротко! Особливо шкода, що Світлана з нами була страшенно мало. Коли Ви тепер до нас приїдете?

Як Ваші справи, що нового, що старого, коли нового нема? Наші молодята живуть добре, цебто, ніяких сенсацій не роблять, і нічого не сподіваються, в тім розумінні, що Ви знаєте. А ми по-старечому тішимося своєю віднайденою свободою і ганяємо скрізь, як молоді. З більших новин можемо описати дві:

1. 29 вересня нас обікрали. Приблизно між 8 і 11 год. дня, як ми обоє пішли на працю, зломали передні двері (замок) і забрали всі наші дорогоцінності, назбирані за роки [...]

Але страшно паскудне почуття, що отак серед білого дня спереду в хату вдираються, і нічого. Поліція навіть і не думає шукати злодія – тільки цієї мороки їм тепер і є! Та кажуть, що якраз поліція і бере участь у грабуваннях, принаймні, ті поліцаї, що до нас приходили, дуже на таке по вигляду підходили. Тепер не хочеться якось купувати заміну вкраденим речам, от нема пальта на неділю, і не хочу купувати.

А друга новина приємніша. Вже я одержала свої «Вагонетки» у м'якій обкладинці. Тверда буде лише за два тижні. Я висилаю одну м'яку книжку на адресу Вадима для «Молодої України», а для Вас вишлю аж тоді, як прийде тверда, бо ж подарунок мусить бути добрий. Через Мирона вийшла затримка з обкладинкою, було кілька неприємностей, але поміг один знайомий і, за моєю ідеєю, на швидку руку зробив досить добрий малюнок. А в майбутньому я буду обкладинки «осьмачити» сама, але не малюнок, бо на це я таки не здатна, а монтаж і коляжі, це за сучасними законами етики не

тільки дозволено, а і цінне. Ну, і готую до друку наступну, більшу, регулярну збірку. Спитала Середяка про кошти, і щось там за дорого виходить. Він точних коштів не дав, але так виходить, що 1000 коштувала б 1200 плюс 1.20 (!!)

за тверду обкладинку. Може таке бути? Де ти довідувався? Де, на твою думку, найдешевше? Моя збірка обійшлась мені 505 дол. за 700, але Орел каже, що він нічого не брав за свою працю. Тому то я і не хотіла б більше видавати у нього, бо не хотіла б бути забов'язаною, якщо справді він нічого собі за працю не зарахував.

Дорогий Борисе, прошу Тебе, дай мені адресу Ігоря, щоб я послала книжку. Листа не напишу, бо боюсь Лільки (і Степана), але книжку хочу послати. Як там вони? Чи ще у Німеччині?

А також, дай адресу Ніни Мудрик-Мриць, приблизно в тій же справі.

Як ми відїхали від Вас, то зайшли в «рожеву» книгарню і купили дол. на 70 книжок, в тім числі Іст[орію] укр.[аїнського] мистецтва, але не було тома 4. Ми купили з умовою, що вони нам скоро надішлють цей том, але досі нема. Чи не міг би ти принагідно нагадати тій мадамі, або принаймні сказати нам, що нема надії, то ми десь може б відшукали? Також не було вже там перекладів Гарсії Льорки, і вона і це обіцяла. Спитай і про це. Чи можна би їх десь купити?! Я вчора [у] нас купила переклади на укр[аїнську] мову з Верлена, але ще і не заглядала, зайнята (хто зна чим).

Щось анічогісінько не чути і від Гусаків. Вони у Вас були після нас, правда? Як там вони? Як Леонідове здоров'я? Якщо маєш їх телефон, дай мені. Я їм написала, але не отримала відповіді.

На цім до побачення! Вітаємо всіх щиро

Ваші¹⁰⁹

Спеціальні привітання для Тата.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 44, арк. 6–7.

Машинопис, копія.

¹⁰⁹ Без підпису.

№ 158

Лист Ганни Черінь до Бориса Грибінського, 15 червня 1972 р.

15 Червня 1972

Дорогий Борисику!

В ці дні я страшенно зайнята і вдома, і на праці, бо скоро закінчується фінансовий рік і треба складати дуже морочливі звіти наших бюджетів – от тобі й бібліотекарська праця! А вдома багато громадської й літературної праці, не кажучи вже про город і прибирання.

А Ти якраз збираєшся в дорогу. Не буду в Тебе забирати багато часу, бо певно маєш багато підготовчої праці, а скажу коротенько, про що я Тебе хочу попросити: я б дуже хотіла, щоб Ти відвідав мою маму, а Твою двоюрідну бабусю, в Києві. На щастя, вона живе в досить відомім місці, [повз] яке Ти будеш проїжджати, як іхатимеш на Печерськ побачити Лавру. До них, здається, ходить підземка (зупинка «Арсенал»?) – в кожному разі, мамин будинок недалеко від Арсеналу. Січневого Повстання це одна із центральних вулиць, що веде від Дніпрового кінця Хрещатика вгору на Печерськ, до Лаври (власне, спершу вона називається Олександрівська, а коло Арсеналу переходить у Січневого Повстання).

На початку її, по лівім боці, як іти вгору від Хрещатика, є група великих, кам'яних п'ятиповерхових будинків, збудованих може 25 літ тому то треба пройти у двір. Нумер маминого будинку 5, але вхід із нумера 3, якщо я не забула. Кватиря 13 (запам'ятай «щасливу» тринадцятку).

Звуть її Юлія Михайлівна Левицькі (так, як Мирон Левицький або Нечуй-Левицький). Вона дуже товста, їй 72 роки, але дуже гарно (кажуть) виглядає, рум'яна і миловидна. Здебільшого вона завжди вдома, а я ще напишу їй листа, щоб у ці дні трималася хати. Якби її не застав, лиши свою адресу і записку – підсунь під двері – вона візьме таксі й приїде до Твого

готелю. Якщо Ти вже знаєш, у котрім готелі спинишся, дай мені адресу, я їй пошлю. Може є й телефон готелю? Врешті, вона знайде телефон.

Якщо це тобі вдалось, то Ти з нею поговори – розкажи про мене, що знаєш, бо всього я їй написати не можу, і вона часом не може зрозуміти, чому я не можу приїхати. Цього літа, під осінь, ми з нею плянуємо зустрітись у Чехословаччині, але й це для мене небезпечно (поясни їй, чому і попроси бути обережною, щоб не ув'язалися за нею агенти). Але я для неї піду на ризик, бо вона моя мама, і я її люблю.

Я розумію, що Твій час буде дуже завантажений, а також – що Ти мусиш бути обережним. Але разом із тим, не треба бути боягузом. Відвідини бабусі – це не злочин, і Тобі нічого за це не загрожує. Я сподіваюсь, що Тобі в цім пощастить.

Я Тобі буду дуже вдячна за цю послугу і, як приїдеш, постараюсь колись добре Тобі за це подякувати. Я думаю, що після Твоєї поїздки ми зустрінемось у Вас чи в нас, а скоріше всього – у нас, бо Ти мабуть зможеш приїхати, коли тато прибуде до Гері на огляд.

Дуже цікаво буде почути Твої вражіння про поїздку – це, мабуть, буде найважливіша подія в Твоім житті, і кращого подарунку Твої Тато і Мама не могли Тобі зробити.

Якщо годинник ще не прийшов, повідом мене, щоб я пішла на розшуки. Через Те, щоб Ти не платив мита, я подала нижче ціну і тепер борюсь, щоб хто його не вкрав.

Благословляю Тебе, як Хрищена мама, в дорогу і бажаю багато щасливих вражінь.

Цілую Тебе, Лесика, Тата, Маму і Дідуся.

Твоя Хрищена Мама і дядько Степан

ЩДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 44, арк. 9–9 зв.

Машинопис, копія.

*№ 159**Лист Ганни Черінь до Світлани Кузьменко, 9 вересня 1999 р.*

9 вересня 1999

Дорога Світланко і Рідні!

Давно не мали вістки від Вас, і мабуть більшість цього часу у Вас проминуло на Вашій дачі при озері. У нас нема дачі, але ми живемо на вічній дачі. Як Ти може пригадуєш, від нас 5 хвилин автом є наш маленький пляжик, де вода півсолоня, півпрісна. Там досить гарно, але якимось чином ніколи пляжів не любила і навіть маю до них якусь нехіть: на пляжі не можна нічого читати, пісок скрізь, поналазить навіть у волосся – отже, як повернешся, треба змивати всю «природу», і давно – після того якась втома охоплює тебе. В цьому признаються навіть любителі моря та плавати. А я і не вмю плавати... А Степан все це любить, так що часом згоджуюсь – для нього, та й треба трохи за ним наглядати, щоб де не входили корчі, бо старші літа і таке приносять...

У Флориді тепер препаскудно. Як може навіть Ваші програми зазначають, тепер вершина гураганного періоду. Їх нам на цей рік напророкували рекордну кількість і силу, але, як це не дивно, вже половина періоду минула, а ще не було великого лиха. Правда, погодники не здаються: «Почекайте, ще буде». На горизонті великий кандидат на ім'я «Флойд». Але, здається, і цей обмине Флориду, спеціально «наш» куточок – південно-західний.

Спека страшна, а особливо допікає вологість. Вранці ми спішимо на прогулянку, яку нам радять лікарі, – поки не стало дуже гаряче. А потім сидимо в хаті. Степан що три дні косить, бо трава росте неземними темпами.

В Осередку сплячка, переривана панахидами: дуже мруть наші найкращі люди, я вже стала офіційною плакальницею – так як Ти офіційним звітодавцем імпрез. Нема заміни для тих, що покинули нас. От у цьому

велика різниця між «вами» і «нами»: у Вас є молодь, навіть якщо тільки на виставках та танцях, а в нас нема. Нема кому й робити всю тяжку працю в Осередку: наймаємо трохи з «п'ятидесятників», але вони всього, що треба, не зроблять, а крім того, наші обіди та кави з солодким – основний прибуток, на який утримується Осередок (кошти електрики, охолодження і т. д. неймовірні!) От приходить 25-річчя з часу заснування Осередку. Засновників уже мало лишилось, треба якось відзначити це свято, а серед людей старші сварки й незгоди, в які я стараюсь не втручатись, але втягують! То я вибрала «веселу» частину, але бігме не знаю, чи виплутаюсь – нема ні артистів, а головне – хоч якихось «музикантів», акомпаніаторів. Мали надію на Іраїду, я до неї написала, відповіді не дочекалась, нарешті додзвонилась. Вона така хвора, що ледве може ходити й якось собі давати раду в хаті, а у Флориду може й узагалі не приїде... Серце. Треба операцію або інше, експериментальне, лікування.

В Україні дуже сумні, часом аж смішні, серце болить за те, і стараюсь просто брати все те спокійно, бо нічого не поможу, а собі здоров'я зруйную. Та от ще передавала гроші в пакетах і книжках, і все попрападало. Більше не буду. Борисові передала для нього і ще сімох по сотні через одного з наших осередчан. Хотіла, щоб і побачився з ними, а він цілий місяць в Україні хворів і нікого з них не бачив, хоч гроші передав. Олі Івановій готую передачу (вживані речі), але вже боюсь притулити десь трохи грошей, як це робила досі.

Якщо здоров'я дозволить, в 2000 поїду в Україну на 2 тижні – з Інною, власне, для Інни. Борис, зі своєї доброти та в подяку за відвідини нас, без моєї згоди і проти заборони влаштував 14 квітня 1999 в Буд[инку] Письменни[ків] мій «ювілейний» літ[ературний] вечір. Як він та інші пропонували і просили, я рішуче заборонила: із скромности (велика цяця!) і через те, що коли українці так нарікають на своє життя (в чому, в основному, самі винні), то тільки ще мене туди потрібно зі своїми ювілеями! Але вони те

зробили, оце тільки тепер отримала запис на стрічку. Деякі слова і Борисове читання були гарні, а багато «промовців» виступили для того, щоб сказати щось про себе або прочитати свої твори. Шкода Борисової праці, він тепер у клопотах, бо Оля таки піде на операцію... Я послала сто дол. для працівниці музею, що робила виставку, а учні її чоловіка гарно деклямували – вклала в пакет із моїми рукописами – Одеська таможня розрізала і вийняла і лист, і сотню. А я ж хотіла, щоб і дітям цукерок купили... Дуже прикро.

Уяви собі, протягом останніх місяців – з горя – напало натхнення, дуже багато написала, і – на мій погляд – непогано. Посилаю Тобі два: один щоб знала про гурагани, а другий на усмішку.

Напиши, як там внуки ростуть! Як Діти і їх батьки, як Ти сама, як Твоє здоров'я.

Цілуємо.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 44, арк. 17–17 зв.

Машинопис, копія.

№ 160

Лист Ганни Черінь до Світлани Кузьменко, 22 грудня 2000 р.

22 грудня 2000

Дорога Світланко!

Так швидко біжить час, що не можу позбутись вражіння: час утікає від нас, лишає нас позаду – і ні з чим... Правда, є в нас діти, внуки... В Тебе може ще й правнуки будуть – можна з тією надією жити. В нас тільки ми самі та Інна, що так усе життя хотіла дітей, але не має. Кажуть – Бог не дав, а хіба ж Бог дає діти?..

В Різдвяний час у нас загрожує зима, та сама, що замітає кучугурами північ. У нас же бувають короткі, більш-менш несподівані морози, що за

пару годин можуть убити наших улюблених «дітей» – папаї, карамболу, гібиски, а серед них і той, рожевий, що носить ім'я «Світлана». Може й недобре називати таким іменем рослину, що може вмерти від морозу. Але якби «Світлану» чіпнув мороз, вона все ж би не вмерла, тільки трохи примерзла би і місяців зо три не цвіла б. Ми дивимось, як падає показник термометра, коли доходить до 32°, біжимо надвір і починаємо незграбно (бо старі) кутати досить великі кущі й дерева, а вітер з нас насміхається: як вернемось у хату, все те він порозкриває... А часом мучимось на холоді, закутуємо, і вітер не розкриває – а морозу й не було. Пропала робота!

Ну, вже забагато про це. А про що ж краще? На жаль, старіємо і хворіємо, до лікарів стараємось ходити мало, бо вони більш шкодять, ніж помагають. Та ще з сучасними коштами медичної обслуги! Біда, що весь наш Осередок у такому стані. Взимку приїжджають з північних частин Америки ще досить бадьорі, на 5–10–15 літ від нас молодші, купаються, якщо вода не така холодна, як тепер, а дні короткі. Тож ідуть до Осередку, щоб там попоїсти й повеселитися, а ми всі слабі, не можемо їм такого дати, як то було 10 літ тому. Але ще якось тримаємось купи, збираємось... і дуже св[а]римось.

Дуже сумно, що наша преса так підупала. Газети вмирають з голоду, а друкують тепер тільки клаптики. Письменників (старих!) більше, ніж можуть вміститися на сторінках газет і журналів, що й переходять на мову «молодших», отож, практично писати нема чого, але ще пишеться! Можна робити, як і робиться тепер: письменники звідси можуть посилати своє в Україну, а з України – до нас. Культурний обмін.

Я ще роблю нотатки для нарису про подорож в Україну, пишу деякі вірші і «матеріяли» для Осередку. Нещодавно відкерувала черговим «Незвичайним вечором чайним» – це було так важко! Сказала собі – останній раз... Але зарікатися мабуть не варт.

Вийшла нарешті, з муками, моя найбільша розміром книжка – «Перо жар-птиці», 579 ст. – критика, рецензії, статті, нариси – охоплює час від 1950х по 1999. Видавець Сорока і Степан вважають, що це чи не найкраща моя книжка. Як Сорока був набрав і прислав, як він запевняв, тричі перевірене до мене на авторську коректу, то я мало удар серця не дістала: на кожній сторінці десяток грубих помилок. виправила (з тількищо оперованими очима, через що зір трохи погіршився), відіслала... Без виправдань чи пояснень перенабрали все наново. Як я була в Україні, з того 1 ½ дні в Тернополі, показали мені новий набір, виглядало, що без помилок. Тиждень тому отримала два перших примірники – крім кількох, на всю книжку, ком, жодної помилки. Це вперше, бо досі, як я не старалась, тільки «Слова», «Вагонетки» і «Травневі мрії» були без помилок, а то скрізь біда. Ті, що видала у «престижевім» «Всесвіті», були найгірші: помилки були скандальні, з них деякі гумористичні!

Тепер видавець прислав два «Пера», що, на жаль, не таке легке, як перо, та й не квапиться слати більше. Я сказала прислати 25, а решту він «розповсюдить» повсюди. Гроші заплатили всі.

Степан був упав з пальми, на яку ліз із драбиною обчищати гілля. Я перелякалась! На щастя, маю універсальний лік – ЛІД. Обклала Степ[а]на скрізь, де побився (скрізь!), тримала по 15 хв, потім через півгодини знов... І так допомогло, що через пару тижнів уже вигоїлось. А на драбину все таки лазить... Такий він уже.

7 січня, саме на наше Різдво, ідемо на 11-денний круз по Карибському морю. З нашого місцевого порту, зручніше, не треба літака. Просто хочемо трохи відпочити від турбот і ... Осередку, де тепер розквітають досить пишні сварки, в яких ми не хотіли б брати участі. Добре, що у Ва[с] життя молодше, повніше і напевно такого нема.

[...]

З тим на все добре. Цілуємо й чекаємо¹¹⁰.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 44, арк. 18–19.

Машинопис, копія.

Листування Ганни Черінь з подружжям Дончуків¹¹¹

№ 161

Лист Ганни Черінь до Лариси Дончук, 14 березня 1962 р.

Л. Дончук

14 березня 1962

Дорога моя Подружка!

Видно, що ніколи ми не перестанемо бідкатися на те, що доля нас розлучила, хоч я дуже задоволена, що вона нас розлучила в такий щасливий спосіб. Я, правда сказати, завжди трушуся, коли від Вас немає довго листів [...] Отож, мені було дуже приємно почитати, що Ви обоє чемні і так собі мило домосидствуєте. Сподіваюся, що прийде весна, і солов'їні співи викличуть Вас надвір. Ми ж із Стьопою, як Ви знаєте, вже чекаємо на той час, [к]оли навзирці один за одним будемо обходити наш мініатюрний садочок і сто раз на день дивитися на ту саму квіточку. Шкода тільки, що нема Вас, бо Вам я могла хвалитися скільки завгодно, а іншим не зважусь, бо будуть потім сміятися з мене. Поки що наш садочок кілька разів на день обнюхує зайчик, чатуючи на перші тюльпани, щоб він скис. Думаємо посипати тюльпани перцем. Я вже виписала на цю весну липу, три виногради, що мусять цього року вже родити, чотири виткі рожі, три азалії і

¹¹⁰ Без підпису.

¹¹¹ Зосим Дончук (1903–1874) – український письменник, громадський діяч, член Обед'нання українських письменників «Слово» та Українського літературно-мистецького клубу, автор прозових творів, які виходили в Аргентині та США. Його статті та оповідання публікувалися у періодичних виданнях «Слово», «Нові дні».

всякий дріб. Степан мусів згодитись, бо з Канади мені з неба впав гонорар, але скажіть мені, де я те посаджу? Бо я не знаю. Степан тільки весь час питає, і чого я така дурна? А що я йому відповім, коли я не знаю? Одним словом, приїжджайте на виноград.

Ви маєте апетит на розмови про моди – давайте трохи поговоримо. Тепер в моді фінтіфлюшки фру-фру. Я собі не наважилась ще нічого купити, але для Інни вже прошварцувала блузку навипуск із фальбантами кругом усього на світі і сукню бежеву, такого ж типу. Дуже їй до лиця. Сукенку вишила, але ще не змонтувала, бо не знаю, як кишені приробити, а Вас нема. Вишила також портрет Шевченка і чекаю на раму, що замовила (укр[аїнську] різьблену). Тепер, уявіть собі, вчуся плести. Одна жидівка на роботі вчить мене, але я збунтувалася і пішла далі сама, бо щось вона дуже мене почала поучати і дала мені почуття меншевартости. Що плету – напишу потім, з однієї причини, про яку теж напишу потім. З інших модних новин можу з вами поділитися надзвичайним відкриттям: коли купуєте в крамниці цибулю, то не беріть червоної, а беріть білу. Бо хоч біла то вона покладена в синю, а беріть білу. Бо хоч біла трохи дорожча, то вона покладена в синю, а не червону сітку. А сітка та такого кольору і матеріялу, що з неї Ви зробите такий вуаль, якого ні в якій модній крамниці не купите, бо те, що вони продають, нікуди не годиться і після дощу виглядає зім'ятим і охлялим. А те, що з-під цибулі, нічого не боїться, ні дощу, ні снігу, і виглядає знаменито. Трохи несправедливо, що про нас, жінок, часом менше дбають, ніж про цибулю!

[...]

Тепер іще одне Вам невеличке завдання. Дорогенька, я так тепер зайн[я]та і замечена, що не маю часу Вам доладу про цю справу написати. В січневім чи лютневім числі «Самост[ійної] України» є моя стаття про Тараса Бульбу, якщо можете дістати, досить цікаві речі. Одним словом, вже закінчено і зараз монтується фільм про «рашіен козакс», де один із них

батогом б'є дівчину, і т. д. – на основі Гоголівського «Бульби». Я з Філіс нафабрикували листів і тепер бомбардуємо Голівуд від окремих осіб і організацій. Прошу Вас, передрукуйте або перепишіть цей лист, змінивши, якщо хочете і можете, або й без зміни, і зашліть на нижче подані адреси. А якщо можете, то пошліть ще пару листів через знайомих, можна, щоб один і від Вашої мами був. А вже зробивши це, поверніть мені оригінал, щоб я ще десь його просунула, якщо встигну, бо вже як фільм буде на [е]крані, то буде запізно, тоді вже треба дещо інше робити.

Пишіть частіше!

Вітаю Матусю і Чоловіка від нас усіх¹¹²

Ваша

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 101, арк. 3–3 зв.

Машинопис з рукописними примітками, копія.

№ 162

Витяг з листа Ганни Черінь до Лариси Дончук, 27 листопада 1962 р.

27 Листопада 1962

Дорога Лариса Тимофіївна!

[...]

З наших новин важливіші – відвідини Торонта і Песморів у Берлінгтоні. Вечір у Торонті пройшов дуже добре, в «Козубі» завершено після кожного вечора гризти автора по кісточках, але до мене були дуже милосердні, навіть Волиняк прийшов і воркував, як голуб. На його прохання я дала йому до журналу велику поезію про війну (Третю світову), і вона скоро засяє в «Нових днях». Цієї поезії я в Торонті не читала, вона цілком нова, але читала вступ до нової поеми «Слова», і це мало найбільший успіх. Мене це радує, бо ніби показує, що чим далі пишу, тим краще. Дуже погано почувуються, на мою думку, ті автори, що на їх літ[ературних] вечорах люди

¹¹² Без підпису.

бурхливо приймають ранні твори, а пізніші тільки толерують за ранні заслуги. У мене зараз дуже пишуться вірші, створено багато таких, що я вважаю добрими. На вечорі, поки декляматори читали мої твори, я склала експромт, що його Ви також побачите в «Н[ових] Д[нях]», бо Волиняк також випросив для свого репортажу про вечір. Це не значить, що я з ним нав'язала добрі відносини, просто, використовую трибуну, яку читають, на жаль, досить шановні люди.

Побачила свого брата. Тато хворий, мусить лежати, дуже схуд, і мені було його дуже шкода. Хрищеник надиво розумний і гарний, ми з ним провели разом, окремо від усіх, досить багато часу із моїх ску[п]их двох днів, ми ходили вдвох по місту, купували, обідали в ресторані, ходили до книгарень, і все під дощем із парасолею, що добре нам тоді упеклася. Під кінець ми її й не розгортали, і так і ходили під дощем. Ми з ним вдвох склали дуже гарного вірша, рядок я, а рядок він. По приїзді з Канади у мене крутилася головна від вражіннь (і досі крутиться).

[...]

Маю нову халепу – робити доповідь на Золотім Хресті про Кобилянську. Бий тебе сила-кобила, я ж мушу тепер її твори перечитати! Це не така вже неприємна річ, але де ж того часу узяти?! Позичте трохи!

Дуже хотілось би з Вами побачитися. Уявіть собі, якби це сталося! Ото би нам язики попухли!

На все добре. Цілую Вас усіх
і привіт від моїх домочадців

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 101, арк. 32–32 зв.

Машинопис, копія.

№ 163

Витяг з листа Зосима Дончука до Ганни Черінь, 11 травня 1963 р.

Дорога наша Свашко Ганно та Старший Боярине Степане і Красна світличко Інна!

В першу чергу хочу щиро подякувати за чудовий вірш «Дон Чук» написаний на згадку. Абстрагуючи добре висвітлення моєї особи, слід підкреслити в цьому, начебто простому вірші силу Вашого поетичного таланту. Він читається як джерельний потічок, приємно і легко. Тут і щирість і гумор і музика. Словом добре написано. Дякую!

Я написав про Ваш авторський вечір у Філадельфії і надіслав у «Свободу», а копію в «Українське життя». Був певен, що надрукують скоро бо ж як в «Свободі» маєте кума, так і близько стоїте до «Укр[аїнського] Життя». Але ось уже два тижні минуло і нема. Але думаю, що дуже скоро появиться. Не пошкодить Степанові якимось побічно довідатись в «Укр[аїнському] Житті».

[...]

З правдивою пошаною до Вас: *[підпис]*

Ваш З. Дончук

Травня 11.1963

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 101, арк. 38 зв.

Машинопис з автогроафом, оригінал.

№ 164

Лист подружжя Дончуків до Ганни Черінь, [не раніше 1965 р.]

Вельмишановна й Дорогенька

Поетесо – прозаїк Галинко!

Привіт Степанові й Інні!

Дуже дякую за гарний дарунок – «Їдьмо зі мною» з теплою присвятою. Сьогодні неділя й мав змогу з дружиною трохи прочитати цього надзвичайно талановито репортажу. Власне, коли почал[и] читати з Берлінських мандрівок, то цей твір подібний бо Паустовського «Повість про життя». Але Вам вдалось ці спогади вбрати в значно цікавішу форму. Словом – початком я захоплений. Далі вже розповідь іде як гарний репортаж. Словом, Вам пощастило написати дуже цікаву річ. Гратуюлю!

Признатися, то я ще читати не скінчив, але й того що прочитав, досить, щоб зробити оцінку.

Головне, що ми дочитали до розділу Філядельфії і з вдячністю прочитали Донну Чук і Дона Чука. Чудово вишло. Ну а відносно міста Філядельфії, то коли Ви в наступнім році завітаєте до «столиці», то не впізнаєте. Місто щоденно перероджується і відновлюється. Правда, «чорних жучків» збільшується катастрофічною швидкістю, але вулиці за рахунок розібраних блоків ширшають і парки на руїнах ростуть. Видно, що Управа міста довідалась про Вашу критику й намагається виправдатись новими чудовими будовами.

Ще повернуся до Вашого розділу про Філа, де згадуєте про «Будинок 1313» як бомбу. Тепер тією бомбою «Ясновидець Гері».

Отже прийміть від нас найщирішу подяку за гарну згадку в своїм чудовим репортажі.

Ваш З. Дончук

Слова Донні Чук Ларисині:

Дорога Галю

Найсердечніше дякую за книжку з дружнім автографом. Я дійсно трохи «поїздила з Вами». Проїхалась у наше з Вами минуле, коли Ви читали нам свої поодинокі репортажі: після подорожі до Аркансо, до Канади на Великодні свята, а потім згадала, коли Ваші «Гусачки» прилітали до Вас в

Чикаго і навіть найшла те фото, де нас трьох Льоня фотографував. Тож Гусаків Ви згадуєте – Олю та Андрія?

Дуже цікаво і живо написана книжка, так як Ви взагалі вмієте писати. Прекрасний перший розділ про Берлін, за який Вам дали нагороду.

Так що ми мали сьогодні «Літературний День», присвячений Вашій творчості. Дякуємо за насолоду, що ми маємо, читаючи Вашу книжку.

[...]

Ваша Л. Дончук.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 101, арк. 84–84 зв.

Машинопис, рукопис, оригінал.

№ 165

Витяг з листа Ганни Черинь до подружжя Дончуків, 9 жовтня 1969 р.

9 жовтня 1969

Дороженькі пане Зосим і Лариса Тимофієвна!

Поздоровляємо!!! Поздоровляємо!!! Добрий початок: видавництво «Власна Хата» таки найкраще. Принаймні, там не треба рахувати сторінок – і тому то мабуть і вийшла така товстенька книжка! Звичайно, такої відразу не прочитаєш, але те, що вже встигли, дуже подобалось. У пана Зосима, крім трилогії про Гната Кіндратовича, кожний твір інакший, не тільки темою, а і стилем. Мені страшенно вподобались такі речі, як опис весілля із не тим женихом, що прийшов до церкви зарученим, або Тарасова наукова, включно із сестриним побажанням на дорогу «Щоб тебе вигнали зі школи», котре і справдилося, або опис дружби хлопчика із чортенятком-козеням, і багато інших речей. Не знаю, в чім причина, але граматики, лексики і синтакса багато ліпші в цім творі, ніж у минулих, і мисливці на «жучків» тут багато не наловлять.

Чи важко було все це роботи? Скільки обійшлося видання цієї книжки, якщо можна знати? Чи Ви все робили самі, чи хтось помагав (наприклад, рівняти рядки)?

Скоро, мабуть, вийде і дванадцята, а за нею і щаслива тринадцята книжка – чи ж не так? А як же будинок 1313? Чи є надія його, щасливого, позбутися? Адже тепер навіть власник будинку одружений, отож, всі свої матримоніальні функції хаточка виконала.

Тепер нам зрозуміло, чому не багато ви нам писала в ці останні місяці. Не дуже розписувалися й ми, але ми тому, що багато подорожували, поки подорожується. Були в Міннеаполісі – мали намір штурмувати Канаду аж до Алберти, але холод не пустив. Вернулися додому, були в Нью-Орлін[s], а потім мали ще тиждень вакацій у серпні, то поїхали у Детройт на З'їзд 40-ліття ОУН, побув[а]ли на Діброві, тоді в Торонті – про це Ви, врешті, знаєте з наших листівок. А тепер ми б іще на одні вакації поїхали, але вже нема. Були, правда, в Спрігфілді на ярмарку – Ви може читали мій репортаж у «Свободі».

Мої «Вагонетки» виходять повільно і туго. Все у нас із паном Орлом непорозуміння, «я ж думав», та «ви ж казали», він наче б то і старається, але іде і косо, і криво. В кожному разі, за тиждень-два м'яко обговорена книжка певно буде готова, а з твердою треба буде почекати. Мабуть, аж як буде готова тверда, то почну друзям дарувати (а серед них, в першу чергу, Ви). Раніше я одразу розсилала м'які, але це недобре, виглядає як так, що я шкодую твердої обкладинки. Так що краще трохи пізніше, але кращий примірник.

19 вересня я була в Клівленді на Конференції УЗХ, робила доповідь про укр[аїнську] літературу, читала гумореску на бенкеті і, «на біс» кілька «вагонеток», що дуже всім сподобались.

Дуже багато тепер пишу (віршів). Майже такими темпами, як «Вагонетки». Після «Вагонеток», що були позапланові, буду готувати до друку, пляновану збірку під нарешті романтичною назвою «Травневі мрії».

А то – що за поезія: «Чорнозем», «Вагонетки», ще тільки назвати якусь збірку «Картопля», і поезія буде цілковито завершена.

[...]

Оце поки все. Вітаємо Вас сердечно і просимо відвідати, коли знайдете змогу.

Ваші Свато-друзі

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 101, арк. 42–43.

Машинопис, копія.

№ 166

Лист Ганни Черінь до подружжя Дончуків, 27 вересня 1970 р.

25 вересня 1970

Дорога Лариса Тимофієвна і пане Зосим!

Ох, просили Ви мене написати довгого листа, а його аж досі не отримали ніякого! В мене навіть була думка виправити вузький, але довгий клопоть паперу і написати «довгого» листа, але і на те не вистачило часу. Я вічно себе завалюю всякими проектами і задумами, що їх не могла б виконати, якби доба була і втричі довша.

Головне, це моя праця над – мабуть – найбільшим твором мого цілого життя, – те, що мало бути поемою, але вже переросло ті рямці і стало романом (віршованим), це – «Слова», до котрих я написала вступ може три роки тому і тому вже засіла до писання і поки що написала 125 ст., так виглядає, що це – середина. Я б уже хотіла якось закінчити цей твір, що дуже мене мучить і тримає в [полоні]. Ці почуття напевно незрозумілі п. Зосимові, котрий тільки монументальні твори і пише, і для нього 125 ст. це дрібниця. Але коли взяти до уваги, що це – віршований твір, то може рахунки інші, правда? Тема твору – українці на заслання в Воркуті, цебто, те, про що я

говорила в першому вірші збірки «Вагонетки». Не дивлячись на сувору і безрадісну тему, я хочу зробити роман цікавим і живим, і не крикливим, і справді романом. Не знаю, як це мені вдасться. От тут би мені потрібно було Вас – цінних слухачів-дорадників – але я якось завжди сама. Ну, читаю Степанові, але він завжди упереджений і скептичний. Він старається відгадати, яка буде реакція публіки, а не сприймає твір спонтанно, серцем. Зате, якщо твір після опублікування або прилюдного читання сприймається добре, захопленню його не має меж. Так було і з «Вагонетками». Степан думав, що мене будуть дуже критикувати (чого я, між іншим, не дуже боюсь) – а тепер радіє і захоплюється що ця збірка дістає такі добрі оцінки. Я особливо вдячна вам обом за гарні, теплі і добрі слова про мою збірку.

Оце ж сиджу я над купою нотаток і паперів, оточена словниками, в котрі одразу заглядаю, щоб все було ортодоксально, а на [ним], як на зло, різні напасті: то виступ на «Товариському вечорі з оселедцем», то прохання з редакцій про статті й оповідання, то ось маю на 19 квітня робити доповідь у школі Шопена на честь наших 4х сеньйорів – Бабія, Риндика, Шутя і Трухлого (от де прізвища підібрали, пане Зосиме! Хоч епіграму пиши!) А 22 березня зробили ми академіку на честь Шевченка у нашій бідненькій перафії (ініціатива була нового пароха [...], котрого я ще не розкусила). Вибрали мене до культ-комісії, і я не могла відмовитись, щоб не сказали «бач яка цяця, носа дере». Цебто, це значило взятися і все зробити. Так я вчинила. Навіть їздила додому до людей і готувала їх дітей до виступу. Була біда і з хором [...] Але, може завдяки тому, що програма була вдала, але коротка, свято пройшло зразково, люди аж плакали і не хотіли йти додому. Якась птиця донесла вістку аж на північ, і вчора до [мене] прийшов делегат Ліги українців Амер[ики] [погодилися] просити мене відчитати моє слово на «Всечіказькій» академії в школі Шопена через 1 ½ тижні (а «реферат» всього на 3 сторінки і написаний простими, звичайними словами).

Юрчик Квітка зробив гарний, теж 10-хвилинний рефератик англ[ійською] мовою, були деклямації (4), виступ бандуристів – квартету (1 після) і нашого хору (2 пісні). Всі справились бездоганно, навіть хор ніколи так добре не співав – з біди ми вже навчилися співати без «махання».

Оце такі наші новини. А які Ваші? Чи збираєтесь до нас приїхати? Як творчість? Як будинок 1313? Чи є якісь шанси на переселення в кращі обителі? Були ми на панахиді за Вашу маму і щиро за неї помолилися, а також і за Вашого Тата. [...]

Пишіть! Вітаємо Вас сердечно

[Підпис] [Галина і Степан]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 101, арк. 55–56.

Автограф, ксерокопія.

Листи Ганни Черінь до подружжя Кавок

№ 167

Лист Ганни Черінь до Миколи Кавки¹¹³, 20 листопада 1962 р.

20 Листопада 62

Вельмишановний Пане Кавка!

Дуже мені прикро, що редакція не переслала Вашого листа одразу, і хоч я Вам відписую в день отримання листа, з прикладеного конверту Ви бачите, що лист трохи «помаринувався» в редакції. Отже, ясно, що на Ваше пластове свято вірш запізнився, а проте, я Вам його посилаю, може колись ще пригодиться.

¹¹³ Микола Кавка (1912–1996) – український громадський діяч, член Організації українських націоналістів, Організації державного відродження України, активний діяч Злученого українського американського допомогового комітету, приятель молоді на таборах молоді УЗХ на Оселі ім. О. Ольжича (Лігайтон, США), письменник-гуморист, актор, декоратор сцени.

Цей вір входить до моєї збірки «Братик і Сестричка», що вийшла друком в 1960 році. Це досить велика розміром книжка, де є різні деклямації для всіх okazji, оповідання та три п'єси, випробувані вже успішно на сцені. Коли б Ваша пластова організація хотіла придбати цю книжку, прошу звернутися до мене.

Дякую за увагу до моєї творчості
Вітаю бравих Клівлендських пластунів
Ваша [підпис] ¹¹⁴

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 26, арк. 1.

Машинопис, копія.

№ 168

Лист Ганни Черинь до Володимири Кавки¹¹⁵, 10 січня 1967 р.

10 Січня 1967

До Вельмишановної Пані
Володимири Кавки
СУА –УЗХ в Клівленді

Вельмишановна Пані!

Своїм запрошенням Ви зробили мені велику честь, хоч я не певна, чи зможу виправдати Ваші сподівання, цебто, зробити доповідь такою гарною, як Вам і мені хотілося би.

Але можна спробувати. Прошу мені сповістити, який саме реферат Ви би хотіли, котрі героїні особливо вартісні Вашим організаціям – чи Ви

¹¹⁴ Без підпису.

¹¹⁵ Володимира Кавка (у дівочтві – Шиян, 1922 р. н.) – українська громадська діячка, виховний референт Українського золотого хреста, секретар Об'єднання митців української сцени, почесний член Злученого українського американського допомогового комітету тощо.

бажали би вшан[у]вати всіх, чи одну із них? Як тільки отримаю від Вас відповідь, одразу ж візьмуся до роботи і постараюся приготуватися як слід. Отже, неділя 12го або 19го лютого. Сповістіть точно, котра, коли вже буде усталено.

Також мені було би дуже при[є]мно сполучити реферат із літ[ературним] вечором в суботу перед академією. Звичайно, мої вечори проходять успішно, так що може б це Вам додало публіки на академію, хоч можна і прорахуватися: відбувши виступ Ганни Черінь один раз, людина може вирішить, що це вже досить. Якщо Ви можете і вважаєте доцільним влаштувати дві імпрези, сповістіть мені, і я вишлю Вам матеріали для читання. Я можу багато чого читати сама, але для різноманітності і жвавості хотіла би мати підмогу. Добре було би, якби у Вас було із двоє молодих декляматорів – хлопців або дівчат віком 15–21 літ. Хотіла б також, щоб один вірш для дітей прочитала, або й продеклямувала напам'ять дитина. Якщо є кандидат, напишіть, хто і якого віку, щоб я могла підібрати вірш. Вступне слово мусіло би бути дуже коротке, щоб не нудити слухачів і не соромити стисливу авторку, що нічим, крім своїх творів, не визначається, і нема за що її величати. А чи твори добрі, то ще як на чий смак...

Дальші пляни і домовлення будемо робити після Вашої відповіді на цей лист.

Ще раз щиро дякую за шану.

З найкращими Новорічними побажаннями

Ваша ¹¹⁶

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 26, арк. 2.

Машинопис, копія.

¹¹⁶ Без підпису.

*№ 169**Лист Ганни Черінь до подружжя Кавок, 25 вересня 1969 р.*

25 вересня 1969

Вельмишановні пані Володимира і пане Миколо! Кавка

Як же я була здивована, коли – ще моя валіза не розпакована – а вже є лист від Вас, та іще з якою милою несподіванкою! Швидкість і винахідливість Ваша дійсно пасує до того способу, котрим були написані мої «Вагонетки», і Ви через це потрапили в біду – в яку – дізнаєтесь в цьому листі через кілька рядків.

Перш за все я мушу подякувати від цілого серця за родинний, теплий привіт у Ваші хаті. Я справді почувала себе, як у рідних. Сподіваюсь, що матиму нагоду так само прийняти Вас колись у нас – може ж ізнову колись конференція буде в Чикаго, та й без конференції може якісь лебедині або літакові крила принесуть Вас до нас – і вже тоді був би гвалт на все місто, якби Ви спинилися не в нас.

Тепер про шкіц до «Травневих мрій». Він дуже, дуже мені подобався! Звичайно, це і буде моя обкладинка. Поки що на першій пляні стало щось інше, то, з Вашого дозволу, ми обговоримо «Мрії» в наступному листі. Скажу тільки, що дерево і лице у гіллі вийшло чудово, а мій чоловік навіть запевняє, що то мій вираз очей. В кожному разі, і дерево, і те, що на дереві – мріють. Можливо, ми б могли трошки змінити написи – а головні речі, сиріч, дерево і «на дереві» не потребують жодних змін.

Сьогодні я цілий вечір плакала... Прийшла відбита обкладинка «Вагон[е]ток» і так мене розчарувала, що я і «заревла»... Мій малюнок, що Ви його навіть бачили, я послала до друкаря, думаючи, що мені хтось би там його підправив, бо я маю тільки ідеї, а знання в малярстві не маю жодного. А друкар нічого не зробив, відбив, як є, та ще й потішив мене в супровідному листі, що виглядає погано і примітивно. Так ми порадилися із чоловіком і

вирішили викинути ті обкладинки (готові, але ще не проклеєні) і просити Вас врятувати нас із цієї біди. Найгірше те, що мало часу, бо книжка у майстерні займає місце, але якщо я по[п]рошу Вас зробити щось із моєї ідеї, просте, але чистеньке, то я думаю, що саме Ви могли би нам допомогти. Я Вам надсилаю мій шкіц і прошу з того щось зробити людського. По-перше, літери ці їдуть не туди куди треба, по-друге, вони криві і неакуратні, по-третє, перспектива ніяка. Краєвиду може й не бути самі літери, а моє прізвище і рік мають бути багато, багато меншого розміру. Якщо ця обкладинка, що Ви зробили би для паперової обгортки, була би заскладною для твердої обкладинки (золото на дерматині) то або можна зробити варіант з меншими п[о]дробицями, або просто на твердій обкладинці дати тільки літери. Можна, наприклад, для твердої обкладинки (для малюнку битого золотом) дати тільки віньєтку чи тоненький орнамент лінією, а береги обвести лінією (золотом буде [ефектно]). Розмір такий, як прикладений шкіц. Також прошу порадити кольори, що дали б вражіння весни (один колір на кольоровім папері мабуть буде досить).

Якщо б мали якісь запитання, прошу задзвонити «коллект».

Я доїхала додому добре, хоч у поїзді взяла «контакт» і законтактувала сон. Але все ж написала в поїзді шість віршів (далеко до поставлено[го] раніше рекорду!) і в наступнім листі пришлю один чи два, щоб Ви прочитали. Вражіння від конференції залишились у мене дуже гарні – де б і коли я зустріла стільки чудових дам і також, де б я побачила стільки гарних сукенок і костюмів?

Цими днями, не чекаючи навіть на відповідь (власне, вввв), вишлю іще й обіцяну п'есу для пані Володимири – мушу дати деякі пояснення, а сьогодні вже не маю часу, бо досить пізно, і хочу швидше вкинути ць[ог]о листа.

Прощу не сердитися на мене, що так причепилася з обкладинкою. Так склалося, і я не думаю, щоб хто інший міг мене врятувати. Звичайно, я буду

рада заплатити Вам за працю, скільки належиться, а крім того ще й буду вдячна за поміч у біді.

З привітаннями від нас обох,

Ваша

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 26, арк. 3–4.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою, копія.

№ 170

Лист Ганни Черінь до подружжя Кавок, 5 листопада 1969 р.

5 Листопада 1969

Вельмишановні і дорогі пані Володимира і пане Миколо! Кавка

Сподіваюся, що пані Володимира отримала мого товстенького листа із текстом Андрієвської інсценівки. Якщо би ні, прошу мені негайно написати, то я ще одну копію вишлю. Я вислала той пакет із університету, а у нас різні «допи» на посадах бувають, так що не було би дивно, якби лист кудись дівся. Якщо отримали і вже працюєте над п'єсою, мені вже кортить знати, як іде справа.

Отже, отримала я позавчора «Вагонетки» в паперовій обкладинці, а тверді примірники будуть робитися помалу і частинами присилатися. Поки що я висилаю пакетик із п'ятьма копіями, що йдуть, як співавторські примірники, для пана Миколи. Одна підписана для нього спеціально, а на інших чотирьох є «посвідчення», що то він робив малюнок. Прикро мені, що я мусіла підписувати такі послання, але не вдалося якось зазначити на книжці ім'я маляра: адже знаєте, що коли я Вас попросила допомогти мені, книжка вже була надрукована, і вже ніяк не можна було імені маляра придрукувати. Але я, як посилала Вашу обкладинку, вирізала Ваш підпис із листа і

приклеїла «тейпом» до малюнка знизу. Проте, гравер сказав що обриси були заслабі, і їх хемічні речовини не відбили. Я навіть лаялася із друкарем, але що допоможе, як уже справити не можна? Тому, висловлюючи Вам ще раз сердечну подяку за таку дружню і швидко допомогу, я дуже і дуже вибачаюсь за таку кривду. Зате вже на «Травневих мріях» буде зазначено маляра, як належиться.

Я ще не маю книжок у твердій обкладинці. Буде відбито той самий малюнок золото[м] на зеленім дерматині. Як отримаю, то [в]ишлю Вам ще п'ять примірників, як гонорар.

Чекаю на Ваші вражіння про вигляд і зміст книжки. Прошу також вибачення у пані Володимири, що через специфіку присвяти вийшло так, що книжка подарована тільки для пана Миколи. Одна із книжок у твердій обкладинці буде підписана для пані Володимири, і одна для Зоріянни.

Само собою зрозуміло, що прислані книжки Ви можете від себе дарувати своїм друзям, як автор малюнка.

Трохи пізніше надішлю Вам малюнок для «Травневих мрій» для деяких змін – я б хотіла трошки інший напис. Вже обпитую видавців про кошт видання, і скоро візьмусь за видання «Травневих мрій», хоч мені ще треба написати із зроблених нотаток головну річ цієї збірки - поему «Слова», а все інше готове, навіть передруковане.

У нас в Чикаго, як Ви може знаєте, в той самісінський день, як нас обікрали, також згоріла друкарня ОДВУ, що видавала «Сам[остійну] Україну» і «Наш час» – так що ці видання поки що не виходять. А я мала написати до «Наш[ого] часу» агітку для Золотого Хреста – доведеться чекати. Ну, як отримають відшкодування, може обновлять своє устаткування, буде все нове і гарне. Ми не маємо квитанцій на украдені у нас речі, так що не знаємо, як наше забезпечення нас відшкодує – але дуже тим і так не журилось. Всякого мотлоху в хаті стільки ж, як і було, навіть ще більше...

Не знаю, як Ви, а я в пізню осінь маю не дуже гарний настрій: попереду непривітна і довжелезна зима... Правда, передріздвяна метушня, потім два Різдва і два Нових Роки прискішують календар, а по Меланці уже починає на весну іти... Так що листопад і початок грудня – це справді найтяжчі для мене місяці в році, тим більше, що я завжди маю в цей час простуди (і тепер), а від хвороби, а ще більше від ліків, настрої падає...

У нас була вистава «За двома зайцями», місцевими силами, на котру я навіть послала рецензію до «Укр[аїнського] Життя», а тепер ми готуємось до «Анни Ярославни» (29 листопада). Уже нема порядних квитків, так що видно, що заля трісне! Ми купили квитки одразу, так що сидітимемо в добрім місці. Цікаво, чи пощастило може Вам бачити цю оперу?

Рудницький так загризся з усіми на світі, що якимось до нього чується упередження, і поза агітацією «Свободи», я не чула похвал про цю п'єсу. Але не може ж бути і цілком погана. Дуже нетерпеливлюся побачити...

Поза тим нічого нового.

Бажаємо Вам всього, всього найкращого!

З пошаною¹¹⁷

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 26, спр. 5–6.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

№ 171

Лист Ганни Черинь до подружжя Кавок, 4 грудня 1969 р.

4 Грудня 1969

Дорогі пані Володимиро і пане Миколо!

Дякую за Вашого цікавого, хоч і не цілком веселого листа, що нарешті мене заспокоїв. Бо я вже турбувалася, чи не сталося у Вас чого прикрого або

¹¹⁷ Без підпису.

чи не образилися Ви на мене за що-небудь? Звичайно, я так і передчувала, що у Вас хтось із рідних може тяжко хворий або і помер, бо Ви мені в час мого перебування у Клівленді трохи про ці речі розповідали. Звичайно, все більше і більше ми втрачаємо давніх друзів і приятелів, а в першу чергу шкода своєї родини, але доля безжальна. Отак і я весь час тривожуся про наших батьків на Україні – моя мама тяжко хвора, а тепер щось і Степанова мама підупала. Його тато ще в 1957 помер, а мій тато тримається міцно, хоч має подагру і ходить з труднощами. В їхнім житті наступає найтяжчий час – коли людина вже доходить до кінця, її всі покидають, а єдиної дочки, немає, щоб закрила очі в останню хвилину...

Сьогодні прибули «тверді» вагонетки, і я посилаю Вам ще п'ять, власне, чотири і одну для Зоріянни. Прошу сказати, скільки Вам заплатити за працю.

З цими книжками я посилаю і малюнок до «Травневих мрій» і прошу його зредагувати. Малюнок, як я вже казала, добрий, тільки щось трохи можна змінити в літерах. Я навіть не розумію цілком, що саме, але відчуваю, що трохи є незбалансованість: може трохи змінити «Черінь», щоб більш пасувало до «Ганни»? Може «Травневі» і «мрії» зробити одним розміром? (хвостик «мрій» мені подобається). Може «травневі мрії» дати трохи нижче? Може замість «правої» трави дати воду і на ній написати «Травневі мрії»? Кольорів може бути два (зелений і чорний контур) на білім фоні, але можна дати іще й третій для неба – блакитний, а якщо вирішите літери садити на воду, то можна буде давати зелені дереву і траву з чорними обрисами на ясноблакитнім папері, що буде одночасно водою і небом. З цим малюнком ми маємо такого поспіху, отже, можете ще зі мною листовно порадитися. І не забудьте також поставити підпис або ініціали під малюнком, а на книжці вже я зазначу ім'я маляра (без лапок). А також прошу сказати, що Ваша праця буде коштувати.

Шкода, що «Андр[іївський] вечір» не піде цього року, але час летить ракетою, і ми не зчуємося, як прийде час готуватися до неї в 1970! Поки що бажаю веселої Андріївської забави в цьому році і прошу мені сповістити, як було.

Ми були на «Анні Ярославні», і хоч композитор своїм задаванням не наставив до себе прихильно людей, то все ж, оперою я настільки була захоплена, що написала репортаж до «Свободи», якщо неуважна і неввічлива «Свобода» не викине його до коша. Також «Свобода» наче б то дасть про мене рецензію в грудні. Оце аж тепер починаю розсилати книжки редакторам, бо хотіла дати оправлені примірники, то може хто і обізветься, якщо не полає.

Спішу із цим листом, бо завтра Степан, у свій вихідний, відвезе на пошту книжки. Тому пробачте за не дуже охайний лист – я втомлена.

Вітаємо Вас щиро. З пошаною до Вас¹¹⁸

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 26, арк. 7.

Машинопис, копія.

№ 172

Лист Ганни Черінь до подружжя Кавок, 29 вересня 1970 р.

29 Вересня 1970

Дорогі пані Володимира та пане Миколо! Кавки

Кілька днів тому ми – нарешті – вислали Вам п'ять примірників у твердій і п'ять у м'якій обкладинці нашої новонародженої (у великих муках) книжечки «Травневі мрії». Разом із сердечною подякою, прошу вибачення за недосконале виконання Вашого чудового малюнка друкарями. Так вже у нас тепер іде, що навіть за свої (і то немалі) гроші не можна отримати те, що хочеш. Книжка видана досить неохайно, кольори зовсім не ті, що я хотіла (не

¹¹⁸ Без підпису.

той блакитний і не той зелений на м'якій і не той колір на тверді обкладинці). І я не хотіла лискучого паперу. І на відбитій золотом обкладинці пропадає чарівна дівоча голівка, хоч, потішає видавець, вона «являється» як мрія, коли покрутити книжку туди-сюди. Теж мені мрії!..

Одна книжка надписана Вам, інші – в гонорар. Можете дарувати знайомим на Різдво чи які інші okazji. Звичайно, це дуже мала подяка за таку гарну послугу, коли Ви так по-дружньому вирятували мене із скрутного положення.

Я весь час чую компліменти на Ваш малюнок на «Вагонетках». А «Мрії» ще не дуже розповсюджені, але я не сумніваюсь, що читачі будуть любити малюнок, хоч його і зіпсували видавці.

Ми нещодавно повернулися з далеких вакацій. Думали-думали: що робити – сидіти десь у кабінеті й відпочивати, чи «уїздитися»? І вибрали останнє останнє. Проїхали понад 5,000 миль за два тижні: Міннеаполіс–Вінніпег–Саскатун–Едмонтон–Джеспер–Бенф–Монтана Глетчер–Слловстон–Денвер–Колорадо Спренгс – і через Небраску–Айову – додому. Блискавичний рейд, ознаменований двома літ[ературними] вечорами (експромтом) увінчався двома «флетами» – перед самим Чікаго. Не встигли розпакуватися, 12 вересня знов поїхали на Вечір Веселої Ганни в Міннеаполісі. Ми вже ледве це витримали А тепер ще не прийшли до себе. Маємо мороку з книжками: наш друкар з Нью-Йорку надав книжки через Грейгаунд і якимось таку умову склав, що нам порахували «колект» по 20 дол. за пакет, за п'ять пакетів 100 дол. В пакеті 46 фунтів. Справа в тім, що друкар на це погодився, і ми не можемо виграти справу, хіба що в суд. А суд – Ви знаєте, що це. Друкар старий і дивний, він не хоче не хоче і не може йти в Нью-Йорку виправити цю справу, а ми тут теж не можемо. Ми поки що не взяли пакетів і возимось із ними цими вже тиждень.

Вибачте, що такі дурні справи ще й Вам розповідаю, але це трохи пояснить, чому трохи затрималась із посилкою і листом.

А поза тим все гаразд. Не зважаючи на втому, ми маємо безліч вражінь і спогадів, плюс досить вдалі фотографії. Чим далі, тим приємніше згадувати. А тим часом, життя іде і втягує нас у свою карусель. За час наших вакацій бібліотека наша переїхала в нове приміщення, там досить гарно і просторо; десятого жовтня читаю вірші в нашій місті на літвечорі в нашій околиці; 13 листопада та ще й у п'ятницю, відкриваю виставку картин Міки Гарасовської-Дачишин – такої ролі я ще досить не грала – і т. д. 140 ст. роману написано, і як були ми в Едмонтоні, маляр В. Доброліж виявив бажання намалювати обкладинку до роману «Слова».

А у Вас на черзі велика імпреза, і напевно ж Ви вдвох її проведете. Хотілось би дуже приїхати, але не подужаємо. Бажаємо успіху!

На все добре. Зі щирою пошаною

[підпис] Ганна

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 26, арк. 11–12.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою, оригінал.

Листи Ганни Черинь до Святослава Караванського¹¹⁹

№ 173

Лист Ганни Черинь до Святослава Караванського, 1 червня 1994 р.

1 червня 1994

Вельмишановний пане Святославе!

Караванський

Дякую Вам за цінний для мене подарунок – Ваш словник синонімів¹²⁰.

Правильно Ви його означили як практичний, – він одразу пішов у мене в

¹¹⁹ Святослав Караванський (1920 р. н.) – український мовознавець, поет, перекладач, журналіст, автор самвидаву, багатолітній в'язень концтаборів СРСР. У 1979 р. емігрував до США.

практику. Небагато є у нас синонімічних словників, і цю ролью для мене, та й багатьох, виконували словники інших – 11-томовий словник АН, Грінченко, Русско-украинский (добрий!) – і навіть англійсько-українські. Часом глянеш, щось знайдеш – «Ні, не те! Треба ось це!» – і пригадаєш, що треба.

Як на сучасний стан в Україні, книжка видана добре і не розпадається після того, як я її добренько перелистала. Словники не читаються, а вживаються. Але я пошукала сумнівних для мене слів, отож добренько його повживала.

Я не мовник. Мову знаю з інстинкту, що в мене, думаю, добрий. Добрий мовник-граматик не може бути добрим поетом, бо кожне слово, яке вживає, піддає граматичному аналізу й сумнівам – чи воно правильне, чи то не русизм, полонізм, вульгаризм... Так тільки на хлібі й воді залишитися можна.

Отож, не смію причіпатися до того чи іншого слова в Вашім словнику, бо Ваші знання безперечно більші від моїх.

Але дозволю собі висловити кілька думок, що виринули при перегляданні. Перше, Ваші власні скорочення й позначення роблять перепони при користуванні словником. Доводиться вертатись і читати, що «жм» або «б. з.» означає. «Чамайдан» я б не означила як «жм», а «жрг». У Вас є позначки «г», «д», але слів, характерних для сх[ідної] України, позначки нема, хіба що «совіт»?! Забагато слів, що їх на сході не вживали, але вони введені як загальні («приміром» – до речі, русизм, в зн[аченні] наприклад); «взад»; «бузько»; багато галицьких діалектизмів у словнику віднесені до літературного слова, але без позначки «г» при нім – тільки вже в тім «віднесенім» слові є «г». З другого боку, у Вас фігурує таке чудове слово, як «єрепенитися», що його навіть Русско-украинский словарь перекладає іншими словами.

¹²⁰ Імовірно, мова іде про «Практичний словник синонімів української мови», виданий С. Караванським у 1993 р. у видавництві «Кобза» (Київ).

Часом синоніми дуже далекі: «дубець» не хмизина, не різка. Якби то замість дубця вживали хмизину! «Кваша» це не «приб. густий кисіль», а «каша», «квашена страва з гречаної муки», лемішка.

Читала я в «УВ», що Вам подобається слово «пописатися». Мені теж, але для гумору. Галичани й тепер серйозно його вживають. Як весело мені стає, коли читаєш «Др. Нестор Побігущий пописався знаменитим рефератом». Дійсно пописався! Щодо наголоса «товАрисьський» – нібито від «товАриша» – я думаю, що воно від «товарИства». Наголос в українській мові – дуже складне явище, в різних місцевостях його інакше ставлять, аж до «людиНА». Має бути «живемО», «несемО»? А як поети й не-поети кажуть «живем», «несем», де той наголос подіти? А чому ж тоді «ВІзьмемо», «знАйдемо»? Може лишити наголос у спокої? Англійці досить толерантні в цім напрямку. А ще справа в тім, що більшість людей просто не можуть визначити наголос – вони немужичні. А то ж таки «артисти»!

Ну, це вже поза рамками словника.

Не треба було в слові «наддніпрянець» подавати «жрг. совіт». Це образа. І якщо вже так, треба вказати «жаргон»: «г».

В «названий» (син») є навіть сов. «прийомний», але нема двох українських відповідників – «приймак» і «приймит», також «названий брат» – побратим – і посестра.

Загалом же словник гарний, потрібний і ... замалий. Мало би бути кілька томів, дай Вам Боже їх колись доконати. Вже бачу Вашу гірку посмішку. Але знаю, що творчість – то атомовая реакція – «І де в світі тая сила, щоб лявіну ту спинила?!» Уявляю Вас обкладеним словниками й папірцями, що займають усі Вашу господу й не дають де сісти Вам і пані Ніні!

О, ще Вам подобається слово «летовище». А мені ні. І з ним я борюсь у власній хаті. Літак – то ще так сяк, в кожному разі краще, ніж німецьке «флюгцойг». Але викидати слова, що ними користується цілий світ, тільки

задля пихи, що ми й своє слово маємо – не варт. Як купуємо літаки від тих, що краще від нас їх роблять або винайшли, то можна і слово купити. Як є «аеропорт», то може бути аеродром. А «порт» також не наше слово, але «кораблище» заводити не варт, бо й «корабель» не наше... Англійська мова створилася в основному з запозичень, але це – головна «общепонятная» мова світу. Адже «летовище», я б скоріше згодилась на «літовище» – як стоянка для літаків.

В порівнянні з виданням моєї книжки «Люстро», Ваша дуже гарна. Чи довго Вам довелося з нею мучитися? У нас з Вами є дещо спільне – координатор-редактор Т. Щітківська. Добре, що Ви робили свою коректу й редакцію, бо в моїм випадку координатор вирішив бути літ[ературним] редактором і без дозволу «обробила» мою книжку. Вона до неї прикладала руку так, як це робиться в УРЕ, забуваючи, що то – літературний твір. Дійшло до конфліктів. Я не хотіла робити коректи, бо з України все йде довго і пропадає, але не сподівалась, що мені хтось зробить «коректу». Так що навіть із моїми поправками книжка спотворена.

Вибачте за довгий лист, може у Вас часу нема на читання.

В кожному разі, дехто читає речі з кінця – тож дякую Вам ще раз за книжку, що буде моїм довідником і помічником.

Віта[ю] Вашу Дружину й бажаю Вам всього кращого.

З пошаною до Вас¹²¹

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 98, арк. 56–56 зв.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

¹²¹ Без підпису.

№ 174

Лист Ганни Черінь до Святослава Караванського, 5 липня 1995 р.

Караванський 5 липня 1995

Вельмишановний пане Святославе, з привітанням Амазонці – пані Ніні!

Дякую за Ваш привітний лист (або за листА). Я, признаюсь, думала, що Ви не вважали потрібним обізватись на мої зауваги. А що забули – не дивина. Я також скандально затримую відповідь і часто забуваю, що забула.

Я ще не подякувала Вам за унікальну Вашу книжку «Секрети української мови» і тепер дякую, дякую, дякую! Це особлива книжка, де наука єднається з белетристикою і дотепом. Вона дуже корисна, але засвоїти її нелегко, бо ми маємо за давненьку хворобу мовної недолугости, і на лікування її віку не вистачає. Вашу книжку мусять вистудіювати мовники-законодавці й увести в шкільні підручники, щоб діти й підлітки одразу навчались правильно, бо переучуватись дуже важко.

Перш за все, мене зворушив вірш, присвячений Батькові, бо й моя мама похована в Києві, а я кажу, що справді її могила – в моїм серці.

Ваша метода порівняння з російською мовою і з тим, як говорить в народі, має два боки. Нам треба менше переорієнтовуватися від російського, хай їм своє, а на[м] – своє. Багато чого в нас спільного, і ми не можемо те викидати тільки тому, що так і по-російськи, бо лишимось без води і хліба. Але особливо добре Ви про це кажете в розділах про дієприкметники і про кальки, що ах кричать. Навіть російські «оригінали» цих кальок потворні, але це їхня справа. Дуже добре, що Ви як і належить Завойовникові, захищаєте давні слова (ст. 41, дякую за моє улюблене слово «вредний», а вже раніше я дякувала за «серепенитись»). Також «плохий» – але гвалт! Не хочу «опускати» залю.

Пане Святославе, Ви пишете, і більшість так пише, «винятковий», без Й. А я пишу «виЙнятковий». То ж від «вийняти» а не «виняти». Як так?

Добре нападаєте на «імідж» та інші варваризми. Звичайно, у нас нема вдалого відповідника, але чи завжди він має бути? В англійській мові також нема відповідників на українські ідіоми. Де в них «Качка б тебе копнула»? Але: авантюрист – не завжди пройдисвіт, клімат не підсоння (та й увесь світ вживає «клімат», чого б не ми?)

Пріоритет – не першорядний, а найважливіший, справа першої ваги; абсурд – не точно нісенітниця. Лицарі абсурду – лицарі нісенітниці? Лицарі безглуздя?! К[о]нфітури – також не українське слово, і мені воно зовсім чуже. Варення багато краще, у нас є слово «варити», то й варення може бути. Ви вживаєте слово «суш»... Гм... Посуха краще. Тепер ст. 37. Я біг, а втім не втрапив... Я біг, а втім не встиг.. Ви кажете, треба «тим не менше». Це штучно. Не втрапив не тому, що біг, а тому, що не знав дороги. Можна «Я біг, але не встиг» або Я знав дорогу, але не втрапив.

Мати гуманне ставлення – Ви пропонуєте «Мати Бога в животі». Невже? Де це так говорять? Хіба ж Бог у животі? Може «Мати Бога в серці»?

На ст. 128 Ви перекладаєте «Honesty – the best policy» як «Чесність – найкраща політика». По-англійськи policy – не політика, а «правило». Політика – politics.

Щодо «пані». Якщо відміняти (а ми в множині відміняємо – паням з нашого Осередку – то треба тоді так:

Наз[ивний] паня, род[овий] пані, дав[альний] пані, зна[хідний] паню, ор[удний] панею... Правда ж? Я з «панею» безпорадна. То відміняю, то не відміняю, як у якому відмінку...

Я не вимовляю «паньський», «кутьній», вимовляю «прямокутник». Пом'якшую приголосні там, де м'який знак пишеться (в основному). А наголос?

О, Боже! З Вами краще листуватись, ніж розмовляти! Запевняю Вас, більшість українських мовців не мають музичного слуху. Як декламатори просять мене поставити їм наголоси, я ставлю, так, як ритм вірша вимагає, і в

більшості випадків це помагає, як мертвому кадило. Наголоси у нас хитаються, кульгають і літають, залежно від місцевого мовлення і від особистости кожної людини (буковинці кажуть людина). Халепа? Господи Боже! Не вимовлю так!

От видала я в 1962 році «Чорнозем», як чемна дівчинка вжила літературний наголос «чорноЗем», а всі все одно вимовляють «чорнозЕм», то я стала також говорити, як всі люди, і тепер вживаю обидва наголоси. Я не люблю наголосів на приростках, вже хоч би тому, що вони – не найважливіші частини мови.

Ви справді засуворі з наголосами! Дайте людям волю хоч у цім! А поети взагалі мають ліцензію крутити наголосами, як їм потрібно. А Ви самі що – ніколи не грішите проти самого себе?

Взагалі, маєте в більшості Ваших аналізів рацію, але повторюю: як перевчитись? Як змінитись? Адже ж не зупинишся посеред речення і скажеш «піду в КараванЬ[с]ького загляну»...

Ви кажете: «На поміч мовознавцеві має прийти розум». А вони вже мають навчити наш молодий доріст.

Ага. Хочете, щоб я перекладала доктора, що пописався рефератом. Буквально перекласти не можна, бо й не потрібно. Ми так до цього звикли, що думаємо, що не можна без цього обійтись. Можна! Можна сказати Др... виголосив блискучу промову (або реферат) – Або «Надзвичайний реферат д-ра... викликав великий ентузіазм».

Або що. Або нічого. Просто подати зміст реферату або надрукувати його повністю.

Додаю панегірик.

З привітанням від нас обох – мене й болящого Степана [...]

З пошаною [підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 98, арк. 57–57 зв.

Машинопис з автографом, рукописними правкою та примітками, копія.

Листи Ганни Черінь до подружжя Лівшів

№ 175

Лист Ганни Черінь до Миколи і Анни Лівшів, 24 квітня 1995 р.

24 Квітня 1995

Лівші (Аргентина)

Дорогі пане Миколо й пані Анна Маруся!

Ми у Фльориді, а ще ніби в Аргентині... Така раптова зміна! З осені та й знову в весну, яка більше скидається на літо (80–90 Фаренгейта!) Наші рослини підсохли, хоч їх поливали друзі й сусіди, так що будемо цього року без [по]маранч. Але в крамницях вони є.

Ще раз дякуємо за Вашу милу гостинність, за все, що Ви для нас зробили. Знаємо, що для Вас це було нелегко, тому що Ви стільки праці і клопотів мали з Ферією. Цікаво, як вона пройшла і чим закінчилась.

Вдома чекали нас купи листів, газет і всякого мотлоху. Також було із 20 замовлень на мою книжку «Мандри», так що в мене лишилось тільки з десяток. Хоч Степан казав, щоб Ви просто викинули те, що лишиться після Ферії, я прошу, щоб Ви мені «Мандри», які лишились, вислали або привезли. Я вибачаюсь за клопоти, але ж справді я не казала видавцеві, що Вам вислав так багато. Звичайно, як хтось мою книжку хоче мати, дайте їм безкоштовно.

Степан уже почав поглядати відео, хто ми мало маємо на це часу. Він уже почав накручувати копії для Вас, але це забере трохи часу – Ви знаєте самі, що як ми були у Вас, то не мали часу на проглядання відео.

Великдень ми зустріли в Осередку. Це перший раз, що я нічого не пекла і не варила, обідали всі разом в Осередку.

Скажіть пані Тауридській, що я передала лист і подарунок пані Ломницькій, вона напевно напише. Пані Соні Барусевич я передала привітання також.

На жаль, моя перестуда і синяки ще добре себе дають відчувати, я ще беру ліки й антибіотики. Але вдома [воно мені не страшно].

А як почувається пані Анна Марія? Сподіваємось, що вона полежала й відпочила під час Великоднього тижня. Цікаво, як святкували Паску в Буеносі.

Коли наш літак нарешті відлетів з Буеноса о 1 год. ночі, ми були втомлені і спалі. О 2й годині нас збудили й подали вечерю! Цілком по-аргентинськи! Ми прилетіли в Міямі, якось дали собі раду з переселенням до Американ-Ігл, там поставились до нас співчутливо і сказали, що посадять на наступний літак, о 10:35. Ми зателефонували до наших друзів, вони сказали «Добре, їдемо по вас».

Думаємо, що понад годину чекати. Аж чую – досить тихо викликають наш «флайт». Степан дримає в кріслі. Я кажу – Степане, тож наш літак! Кинулись до дверей, щоб не втратити. Провідниця повела нас аж надвір, де стояв наш літачок. Що ж таке? А за цей час перевели Фльориду на літній час, на годину вперед! А ми не знали. Ну, добре, що встигли. Потім ми забули один мішок в авті наших друзів, то мусли по нього їхати, а при тій нагоді трохи з ними посиділи.

Маємо повно справ, з якими неохота возитися, бо емоційно втомлені. Але раді, що стільки побачили й зустріли, і за все дуже Вам вдячні. Пишіть про всі новини. Чекаємо Вас у липні.

Привітання пані Ніні, панові Андрієві, якщо ще є, і всім любим аргентинським знайомим.

Ваші з любов'ю¹²²

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 29, арк. 1.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

¹²² Без підпису.

№ 176

Лист Ганни Черинь до подружжя Лівшів, 24 травня 1995 р.

24 травня 1995

Дорогі Анна-Марія й пане Миколо! Лівші (Аргентина)

Як ми повернулись додому, через пару днів я Вам написала листа, в яким не все може висловила, але було багато справ, то я думала, що як отримаю Вашу відповідь, напишу Вам більше.

Прошло вже майже півтора місяця, в від Вас нічого не чути. В чому справа? Може Ви на нас за що-небудь сердитесь? Вибачаємось, якщо ми щось не так зробили.

Може Ви дуже зайняті розрахунками за ФЕРІЮ або підготовою до подорожі в Флориду? Адже час летить, і скоро вже ми Вас тут побачимо.

То напишіть хоч коротко, як справи.

Не чути нічого й від Ніни. Я думаю, вона має мою адресу – а от я її адреси не маю, тільки телефони. Прошу дати мені її адресу; як вона не пише, то хоч я пошлю їй коротке привітання. Чи написала вона Вам?

Я написала вірш «Амбасада» і послала його п. В. Пащуківі, але також не маю від нього вістки. Чи він одержав? Той вірш я також послала до «Свободи», але в «Свободі» тепер трудно. Там засіла «мафія» з України і друкують тільки свої[х]. Наша «стара гвардія» дуже підтопталась і взяла зміну з України, але вони роблять усе на свій лад, а не для нас.

Маю намір написати нарис про відвідини [Ар]гентини, але поки що мусіла це відкласти: готую до друку нову книжку – свої статті і статті про мою творчість – буде друкована й розповсюджена в [Ук]раїні. Роботи страшно багато, бо деякі статті й рецензії були писані дуже давно – від самих початків моєї творчости – й до тепер. Їх так багато, треба вибрати кращі й типові. Багато треба передрукувати, бо це – вирізки з газет. Також написав до мене один письменник – професор із Тернополя, що хоче писати книжку про

мої твори. Так що треба йому вислати потрібні матеріали. Ну, і чекаю появи двох книжечок для дітей, що дала до друку в Полтаві, як там була в 1993 році. А там, як це типово для України, марудили, і я думала вже, що просто пропаде ця справа, аж тепер блиснула надія.

Степан ще не впорався зі своїми фільмами, які чомусь стоять не в хронологічному порядку. Він думає, що як Ви приїдете, тоді зможе дати Вам копії. Я думаю, що треба раніше, але вже не довго чекати – а то його справа. В кожному разі, ми з приємністю дивились і знайомим показували епізоди з Ігвасу, Мірамару й Мар-де-Пляти та Каріло, концерти Лисого, Ель Тігре, літ. вечори, ФЕРІЮ, відвідини в Амбасадора etc. Дещо вийшло дуже добре, а інше – все таки приємні спогади.

Я сподіваюсь, що Ви переслали мій вірш Лисому. І що? Ніякого відгуку? Чи був репортаж Катувльського в «Кличі»? Привіт і Голоцванові, який для нас дуже сподобався. Шкода, що мало ми бачились із усіма чудовими людьми (навіть із Анна-Марією мало, бо вона була така зайнята). Ще раз дякуємо за Вашу милу гостинність. Дякую Анні-Марісі за милі подарунки – Тризуб, птахи для мого столика – вони вже на нім живуть, за рамку, що поки що порожня – треба придумати, яку знімку краще в неї вправити, наші замалі. Дякуємо панові Миколі за пляни, адресову книжку, касетки і все інше. До гимну ще поки не бралась, але він увесь час бринить в моїй душі.

Дякуємо Вам за АРГЕНТИНУ – і чекаємо.

З любов'ю [підпис] Ганна Черінь

[...]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 29, арк. 2.

Машинопис з автографом, рукописними примітками, копія.

№ 177

Лист Ганни Черінь до подружжя Лівшів, 22 жовтня 1997 р.

22 жовтня 1997

Дорогі наші пані Анна-Марія і пані Миколо!

Дякуємо за Вашого листа від 13 жовтня. Через те, що в Вашім листі є деякі непорозуміння з датами моєї відповіді на Ваш минулий лист, я відповідаю одразу. І спершу виясню справу «Мандрів».

Ви написали про Вашу МРІЮ видати «Мандри» еспанською мовою і лютого в Мірамару, а вкинули лист в Буенос-Айресі 7 лютого. Я відповіла 20 лютого (якщо бажаєте, пришлю копію мого листа). Отже, одразу – дала згоду і дякувала за Вашу пошану.

Що ж до Вашого листа від 13 жовтня, то я дуже рада, що «Мандри» вже перекладені. Але Ваше запитання – як я думаю про видання – я здивована. Як же я могла б її друкувати? Як Ви знаєте, я видаю мої книжки в Україні і отримую тільки декілька десятків книжок, які дарую знайомим і в бібліотеки, а продавання не виходить. Видавці в Україні кажуть, що ніхто (?) не купує книжок, то вони також роздаровують і розсилають у бібліотеки.

Видати щось іспанською мовою практично неможливо, бо ж ані в Півн[ічній] Америці, ані в Україні такі книжки не йдуть. Отже, я не можу видати її. Якщо Ви також не можете, то справа видання лишається нездійсненою мрією. Якби Ви вирішили її видати, я могла б хіба що внести кілька долярів у цей фонд.

До речі, Ви написали в листі, що Ваш сусід працювавднів і це Ва[м] коштувало долярів¹²³ – пропустили місце, але цифр не поставили. Прик[р]о, що втратилися – я не згадала, що книжку хотіли видати тільки Ви двоє, а не українська громада.

Тепер про інше.

¹²³ Пропуски Ганни Черінь - ред.

Добре, що отримали «Навколо світу». Ніяких моїх книжок продавати не треба, тому навіть не пишу, яка їх ціна. Це просто для Вас і аргентинських українців, щоб трохи про мене там знали. Цікаво буде знати Вашу думку про цю книжку.

Вітаю Вас із новою мандрівкою в Україну! На жаль, там покищо йде не на краще, але мусить все якось встановитися – шість років – це не такий великий час для молоді Держави. Ніна Прибега говорить байки. Ви в своїм листі писали, що дали їй мою адресу (вже давно). Але як їй нема про що до мене писати, то й адреса не потрібна. Вона також має свої проблеми. Як нам подобалось у Турції? ДУЖЕ! Турція тільки в 20х роках стала державо[ю,] але тримається міцно і росте. Ми не дуже охоче туди поїхали, власне, тому що подорож була порівнююче недорога. Але тепер такі раді, що поїхали! Це одне з найцікавіших місць світу. Природа невимовно гарна – це півострів[в], але моря навколо так багато, що ніби взагалі острів. Турки вважають свою країну «материком»! І тут таке перехрестя всіх світових культур і народів! Тільки в другій половині XIX століття почали відкопувати те, що було записане землетрусами, лавою і порохом, і відкрились давні будови й цілі міста. Туризм став найважливішою індустрією Турції, турки стараються з усіх сил, щоб привабити туристів. Ми об'їздили всю Анатолію – основний материк країни – в чудовім вигіднім автобусі, спиняючись на день-два в найважливіших пунктах. Нас також дуже добре готували (турецькими стравами). На наше здивування, турки не люблять дуже гострих приправ і майже не п'ють алкоголю. Але курять страшенно! Тепер я розбираю свої нотатки і підчитую всяку літературу про Турцію. Нелегко розібратися у вихрі інформацій і вражень! Недавно повернулись, а вже збираємось у подорож до нашої Дочки в Ілліной. Вже там стає холодно, а ми відвикли від зими, так що хотіли якомога скорше поїхати, але вчора взяли ін'єкцію від інфлуенци, то мусимо почекати, поки стабілізуємось, та й деякі справи треба полагодити.

З тим на все добре!

З пошаною і любов'ю і привітанням для всіх аргентинських друзів
Ваші¹²⁴

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 29, арк. 7–7 зв.

Машинопис з рукописними правками, копія.

Листування Ганни Черінь з Микитою Мандрикою¹²⁵

№ 178

Лист Микити Мандрики до Ганни Черінь, 8 листопада 1963 р.

Canadian Ukrainian Education Association

Winnipeg, Man

М. І. Мандрика

8-го листопада 1963

Дорога пані Ганно! Вчора написав Вам наспіх і «допустився» кардинальної помилки: чомусь мені влізло в голову, що в Канаді є 1.000.000 українців. Їх є якраз половина. Сьогодні я говорив з парою редакторів, і вони мені, під клятвою мовчанки, призналися, що наші часописи мають передплатників приблизно половину того, що я рахував.

Але це все не є важне. Важним є те, що мене запевняли ті, що пробували вже шукати советської статистики преси, що такої статистики здобути неможливо. От чому: на газетах, за виключенням «Радянської України», тираж не зазначається, і то навмисне, щоб не розкривати істини. Часом можна знайти публічні інформації, але [й] вони є неповними й не

¹²⁴ Без підпису.

¹²⁵ Микита Мандрика (1886–1979) – український громадсько-політичний діяч, дипломат, науковець, літературознавець, поет, публіцист, редактор. Народився в Україні, але більшу частину життя мешкав у різних країнах світу. Виконував дипломатичні доручення уряду УНР на Далекому сході, у Китаї, Японії, Грузії, Туреччині. У подальшому навчався і працював у Болгарії, Чехословаччині, США, Канаді.

певними. Ніби є «Книжкова палата», що час від часу друкує ділові справоздання, але як їх дістати, не знають. Я вишукував в тутешній «червоній» книгарні за потрібним матеріалом. Нічого немає.

Можна зробити так: 1) Написати до Московської книгарні у Вішінгтоні, щоб вони дістали Вам справоздання про пресу в УРСР. Може їм пощастить. Адреса цієї книгарні така [...] ¹²⁶.

2) Написати до п. В. Свистуна, що є головою товариства культурних зв'язків з Україною, Я не можу питати його чи просити, бо ми на ворожій стопі, але Вам він міг би дістати все те, що взагалі може дістати «друг» совєтської влади [...] ¹²⁷.

3) запитати Публичну Бібліотеку в Нью Йорку або Конгресову у Вашінгтоні.

При нагоді розшуку за друками, я попитав також «тов[ариша]» Семенову за вишивки. Сказала, що сподівається щось дістати перед Різдом, а тепер має лише малі річи. Буду стежити – як дістане, виберу для Вас щось гарне.

Зараз іду на засідання УВАН, завтра засідання в КУК, а позавтрім ювілейна публична сесія УВАН з гостями з Торонта, Саскатуну та Альберти. Отже «суєта суєт і всяческая суєта».

Родина Жил уже виїхала до Тексасу. Шкода, що попадуть в цілковито чуже оточення й можуть згубитися для української справи. Та іншого виходу не було, бо Ман[ітобський] університет закрав свої двері для п. Жили, бодай на час теперішньої адміністрації. За те прийняв лектором Богдана Рубчака (з Вашого міста). Він оце дав добрий відчит на УВАН про другого Богдана-Антонича. Останій був дуже талановитий лірик, але абсолютно байдужий до долі свого народу. Це дивне! Написав баляду про героїв еспанського Альказару, а про героїв України ніде ні натяку.

¹²⁶ Вказано адресу.

¹²⁷ Вказано адресу.

Скажу за Вами, бо це надзвичайно гарно й гаряче: На все добре! Привіт Родині.

[підпис] [Ваш М. Мандрика]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 71.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою Ганни Черінь, оригінал.

№ 179

Лист Ганни Черінь до Микити Мандрика, 23 вересня 1964 р.

23 вересня 1964

Дорогий Микито Івановичу! Мандрика

Вже пора відповісти. Я тепер дуже зайнята, а більше втомлена, або, як кажуть галичани, вичерпана. Мені не так було важко відштурмувати рік інтенсивних студій, як тепер, коли вже все найтяжче лишилося позаду. Поганий настрій підсиляє те, що й досі не знаю вислід кінцевих іспитів. Вже й ворогові своєму би порадила, щоб ніколи не брав тих іспитів влітку, бо професори пораз'їжджалися, хто куди – хто на вакації, а хто на додаткові підробітки, і повернуться тільки в жовтні, тоді зможуть перевірити наші іспитові роботи і поставити наші оцінки. На жаль, я була нездорова під час іспитів (мала шлункову інфлюенцу і вже тиждень сиділа на дієті, а коли я не їм, то голова моя працює не дуже добре). Отже, може статися, що я «не проїхала», і це було би мені дуже прикро: довелось би тратити час на додаткове студіювання до наступних іспитів, а крім того – неприємно, та й не підходить до мого теперішнього «становища», бо вже від вересня мене поставили, навіть проти мого власного бажання, на посаду заступника голови відділу періодики в бібліотеці Чиказького університету. Робота складна, бо треба знати працю всіх моїх працівників (їх понад 17) і вміти керувати ними, а я навіть своєї власної ще не знаю. Кілька веч[о]рів приносила додому звіти

голови нашого відділу й інші наші документи і вивчала ці речі, бо на роботі не вистачає часу. Здається, що починає мені трохи «розвиднятися», але напевно ще не скоро прийде той час, коли я так вільно почуватимуся, як було на праці в відділі Східно[є]вропейським і слов'янським. Там я лишитися не можу, бо вони мають місце лише на одного фахового бібліотекаря, котрим є мій колишній шеф, а решта працівників мусять бути студенти та непрофесійні, так як була я, поки вивчилася.

Але годі про такі невеселі речі. Це просто, щоб Ви зрозуміли, чому я не дуже активно Вам писала (і не тільки Вам, іншим багато гірше). Правда, Ви теж зайняті, і то здебільшого дуже приємними обов'язками, як наприклад, розважання гарних дам, в числі котрих попала знайома мені пані Черненко і моя кумася Оксана. Оксану, доречі, я цього літа бачила аж двічі, бо двічі їздила до Міннеаполісу із своїм шефом, паном Лашкою, бо ми збиралися, і купили, приватну колекцію пана Перова. Власне, це справа мабуть чи не найбільше мене втомила, бо пан Перов відколов мені добрі коники, і мені через нього доводилося кривити душею, ще й не знаю, як все це кінчиться. Колекція тепер спакована лежить у нас в бібліотеці і чекає на розбирання і на страшний суд. Довго розказувати, але пан Перов продав нам п'ять тисяч книжок, а як дійшло до пакування, то й чотири ледве набралось. І всякі інші речі, а до того ж, мені доводилося цілий день слухати всякі реквієми й нарікання пана Перова, що його всі забули, і т. д. А моя кума каже йому прямо: «Це тому так, що Ви ніколи і ні про кого не дбали». Тяжка трагедія старости, і треба бути дуже мудрим, щоб зробити свою осінь золотою...

В суботу 19 вересня я із Степаном пішли на банкет до Шерман готелю – влаштований українцями-республіканцями на честь респ[убліканського] кандидата на губернатора нашого штату, Чарлза Персі. Він енергійно атакує «Дейлі машин» нашого «симпатичного» голови міста, і сподіваємося, що з того щось вийде, бо та машина вже всім уїлася. Не віриться мені, що мейор мало що не керує діями през[идента] Джансона, але факти свідчать, що так.

А послухали б Ви, як наш голова міста говорить! Що до за розум, за освіченість за ерудиція, за манери! Гіршого уявити не можна. І в чім його сила?

Персі – блискучий і натурально щирий оратор. Звичайно, він старався здобути симпатії українців. Почав свою промову по-українськи (як умів): «Мені дуже приємно з Вами зустрітись». Після аплодисментів додав: «Я вас люблю». А тоді спитав, чи всі на залі розуміють по-українськи і чи є хто, що не розуміє. Підняли руки його дружина і його прес-агент. Тоді він сказав, що з уваги до своєї дружини і прес-агента він свою промову далі говоритиме по-англійськи. Далі пішла дбайливо зібрана статистика і факти про укр[аїнську] еміграцію, спеціально в нашій штаті, і де можливо, промовець підкреслив, що його прихильність і зацікавлення українцями почалось багато раніше, ніж його політична компанія.

Вечеря була, як і належить не смачна, але ж хто йде в таке місце на їжу?! Їсти і вдома можна. Багато хто не знали, чим треба їсти взагалі, ложечкою, вилкою, як перстами, і щоб не осоромитись, не їли взагалі. Але перед кожним стояла бляшанка (кен) «Золотої води», корту потім кожний поніс додому, як сувенір. Це був звичайний джінжер-ель, тільки пофарбований на жовто, цебто, на золоте.

На черзі банкет на 30-ліття творчості Китастого, що наче б то осів тут, у Чікаго, і відвідав нас. Ці відвідини мені були не до вподоби: він приїхав до нас на південь, в наше «село», щоб вербувати молодь для навчання на бандурі (ОДУМ засновує капелю). Ну, а Ви знаєте, як то українці кидаються на нове і розривають людину, запихаючи її скрізь їжею і заливаючи горілкою. Китастиий сповістив мене, що відвідає мене десь годині о п'ятій. Перед тим він мав іти в два місця, і я добре знала, що це означає. Але колись ми були в нього в Сан-Дієго, і він, а власне, його дружина і теща, дуже нас гостинно приймали. Це перший раз, що він до нас завітав. Мій обов'язок господині – прийняти його гідно, а проте я знала, що він приїде не тільки

нагодований, а й перегодований. Так вже наші люди, що н, так ще щоб похвалитися, що от, мовляв, у мене сам Китастиий був; а коли вже звикнуть, то самі знаєте, як шануватимуть ... А це була неділя, і в мене продуктів не було припасено, і нема в нас авта, щоб десь знайти крамницю, що відчинена в неділю, і нема Микити Івановича, щоб підвіз. Та вже якось почала майструвати страви і пекти пироги. Китастиий прибув десь по шостій, і так, як я і думала, було йому не до їжі [...] Я наварила й напекла, а що він не їв, то вже і аби він хоч як клявся, не можу повірити, що йому 60. Більш 42 дати не можна. Але мабуть щось в нього не ладиться з дружиною, бо він вже давно (рік?) з дому, бурлакує, а вона із сином була два місяці в Європі. Він спочатку дзвонив і питав, чи не могли б вони всі приїхати до Чікага, а до Детройту. Кит[астий] приїхав туди з нею на побачення, і вона вернулась у Сан-Дієго.

Отакі то мої справи. В наступнім листі напишу знову, а поки що прошу написати мені про Ваші новини. Пишіть, часом і позачергового листа на бонус подаруйте[!]

Вітаємо Вас ми всі. Як Онука? Погладьте...

Ваша¹²⁸

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 72–72 зв.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

№ 180

Лист Микити Микитенки до Ганни Черінь, 3 березня 1965 р.

Вінніпег

3 березня 1965

Дорога пані Ганно!

Вже три тижні проминуло, як я дістав Вашого милого листа, в якому Ви сподівалися, що «вже іде на весну». На жаль, весна у нас неприсунула

¹²⁸ Без підпису.

ближче навіть на ніготь – морози й сніги, як у тундрах. І це мабуть таму й я спізнився з листом до Вас. Надокучила зима при всій моїй витривалості! Все заглядаю у вікно, а разом слухаю «форкестів» – коли вже почнеться відлига. А вона ніби так, як в советському союзі, ніби має прийти, а не приходить.

Прочитав з приємністю Ваші гумористичні й саркастичні вірші. Дійсно, прізвище «Сукенсон» знамените, і Ви його знаменито використали. Але «заокруглення» вже не жарт – можуть подати Вас до суду. Та ніхто не захоче признаватися до того, що він належить до описаної групи. «Колискова» має піти до одного з наших жіночих журналів обов'язково!

Ви кажете, що не маєте багато часу на писання віршів. І це не добре. Всякий прогалений час не вернеться, а разом нитка натхнень буде перериватися. Подібно як музики, що не перестають вправляти свої пальці чи для піаніно, чи скрипки, чи до іншого «божественного» інструменту (труби не належать до цієї категорії), поет має бути в постійному горінні свого духу і в постійній словотворчості. Правда, праця у Вас забирає багато часу, помимо справ родинно-господарських. Але і в тому «безчассі» від[к]раювати частинку на творчість. В таких обставинах легше мати під пером якусь довшу епічну, чи описову поему, яку можна продовжувати певними уступами чи розділами. Ліричні речі будуть «вибухати» в межичасі. Бодай це моя метода. Напр[иклад], коли не маю блискавок, що потрясають ліричні струни, а без них відчувається атмосферна порожнеча, вакуум, я віддаюся спокійній епічній музі, а в крайньому разі – перекладові. Недавно, на прохання проф. Біди, я переклав 6 віршів одного квебекського франц[узького] поета (Ваньола); тепер перекладаю, коли є такий «спокійний» час свою «Канаду» на англ[ійську] мову. Та ще просять мене перекласти з ро[сійської] мови на укр[аїнську] твір Шевченка «Гайдай»... Отож є запас матеріялу для «пережовування» в тому разі, коли ліричних блискавок не трапляється.

Тепер якраз майже закінчили друком маю нову збірку, що я назвав її, на основі моїх «бур'янів», СОН[Ц]ЕЦВІТОМ, з латинською назвою «Hel[ia]ntus». Це так мовити – остання зав'язка на мішку з моєю творчістю. Бодай – до цього часу. Вишлю Вам, як тільки зроблять надруковане у форму книжки. Пригадаються Вам бур'яни і Снука. А разом з ними і я, власною особою.

Здається так недавно Ви були тут в моїх «сонцєвітах» – Ваша присутність відчувається так, як би це було вчора. А тим часом минуло вже «множество» років. Шкода, що Канада така велика і так далеко відсунулася від Чикаго.

[...]

Пан Жила давно вже писав мені. Мовчить. Підозріваю, що він чогось розгнівався. З ним зустрічався в Нью-Йорку проф. Рудницький. Я питав Р[удницького] – чи не знає він причин мовчання Ж[или]. Він сказав: «чимсь розгнівався». Але чим, не міг сказати. Може просто Ж[ила] заклопотаний своїм становищем – необхідністю лишати тимчасово працю, щоб докінчити студії на докторат.

Яр С[лавутич] випустив другий збірник «Півн[ічного] сьйва», але я ще не дістав. З газетних повідомлень бачу серед авторів і Ваше ім'я. За те не бачу Ол[ександ]ри Черненко, яка з ним трохи «погарікалася».

Думаю, що Ви читали вже поезії В. Симоненка, друковані в кн. I. (49) «Сучасності» (деякі друкувалися попередньо в «Свободі» і інших часописах). Це є та дійсна, жива, повна крові й людського духу – гніву, любови, страждання, радості – модерна поезія, за якою тужить світ, прагне її, як роси, особливо тужить жива Україна і потребує її, як Божої ласки. І що проти цієї поезії базікання Андрієвської чи кастровані й покалічені слова наших (тай не тільки наших, але наших спеціально) абстрактивів. Вони є бездарними епігонами декаданського смітника остолопілого в розкоші європо-американського суспільства. Шукають нових шляхів? ... Нові шляхи (по

тернистих старих) там – в Україні, в людськiм плачі і в повних найвищих почувань і iдеалів поривань молоді до Сонця, до Волі, до Правди. Хіба це не є найкращі, найсвітліші і ясно означені нові шляхи? Лише треба для цього бути справді поетом, мати Божий дар – орлине око, пророче натхнення, мудрість, найтонше почуття краси, відчувати в серці великий закон одвічної моралі. Це є зброя справжнього поета, і хто її не має, то жадні викрутаси не допоможуть.

Та буде вже мені розсипатися менторськими реченнями. Час закінчити оцей лист і вкинути в чарівну скриньку, з якої він полетить до Вас.

Будьте здорові! Не забувайте та пишіть. Щирий привіт Вашему Дому і «На все добре»!

Ваш *[підпис]* [М. Мандрика]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 73–73 зв.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою, оригінал.

№ 181

Лист Микити Мандрик до Ганни Черiнь, 1 липня 1965 р.

1 липня 1965

Дорога панні Ганно! Прочитав у «Нов[ому] Шляху» Вашу поезію про київську сорочку і відчув потребу написати Вам. Це тим паче, що ми вже давненько не обмінювалися листами. Вам то й не диво, бо на Ваших ніжних плечах лежать тягарі багатьох обов'язків, а на моїх (поки що не згорблених) – лише порохи й сажа віків.

Ваша поезія прекрасна. Дійсна поезія! Один цей невеликий вірш вартніший за цілі низки видань «Нью-Йоркської групи» скоморохів. Оце недавно прислав мені Богдан Бойчук три зошитки: «Нові поезії» ч. 6, «Легенди і Сни» Патриції Килини (?) та «Вірші для Мексико» самого

Бойчука. Прислав не з симпа[т]ії чи іншого шляхотного почування, а для того, щоб дістати \$ 3.50. Ці гроші я йому вишлю, але напишу таку рецензію, що всі автори мене проклинуть. Авторами є такі персонажі: Б. Бойчук, Емма Андрієвська, Ю. Тарнавський, Б. Рубчак, Патриція Калина, Віра Вовк, Василь Барка. До кожної писанини додані малюнки досить зпопуляризованих художників (слово – від худоби). І словеса, і малюнки можна назвати одним модерним словом – «каламуть».

Книжка «Нові поезії» цікава лише тим, що видана автографами авторів – себ-то самі вони понаписували свої «твори» власноручно, і книжка видана «фото-офсетом». Це цікаве тим, що якийсь графолог зможе дослідити характери авторів на підставі їх автографічних виказів. Напр[иклад] (на мій погляд) у Бойчука – хитання, Емма просто графоманка, Тарнавський – писар, Б. Рубчак – естет, Патриція самовпевнена в своїй геніальності, яка є порожнечою, Віра Вовк вірить, що вона творить поезію, а її словесний фонтан – проза. Нарешті Барка пише кривульками, як писав, через свою хворобу, Франко; коли б він не закінчив хворобою Франка.

Але це не те, що я маю написати в рецензії. Як Ви знаєте, я дивлюся на абстрактивів, як на вияв декаданського маразму. Це в абстрактивів так званого Західного Світу. Українські абстрактиви – це лише епігони цього маразму, а «Нью Йорська» секта – це кагал без вікон і дверей. Як би витягти з того кагалу Рубчака й Бойчука, то з них були б поети. Рубчак у зшитку 6-му найздоровіший.

Читав Вашу статтю (початок) в «Самост[ійній] Україні» про письменників. Пишите добре. Я б підкреслив головну і спеціальну місію укр. письменників в «діаспорі», як носіїв української правди, душі укр. народу. Яр Славутич влучно означив це «правдоносцями». Ми є скарбниками душі укр. народу й амбасадорами його перед вільним світом. Наша місія подвійна: йти з великим культурним рухом світу і в той же час нести високо прапор свого народу.

Але я цього не нав'язую Вам до Вашої доповіді. Згадав про це, бо Ви в одному місці кажете, що у декого втікає ґрунт з під ніг. Цей ґрунт не буде втікати, коли стояти на сторожі душі України.

Ви мені напишете (не трачу надії), як усе коло Вас. У мене, як і перше. Відцвіла моя яблуня, і дуже гарно, і всипала своїм цвітом могилу Снуки. Тепер на ній цвітуть петунії, братки, чепоришки, а пізніше зацвіте мак. Між іншим, дехто хвалить мене за вірш про Снуку, а дехто лише усміхається. Так, проф. О. Кульчицький з Сарселю, написав, що він є великий друк тварин і тому втішений тим, що і я є ним. Проф. К. Андрусишин написав рецензію по англійськи на «Сонцесвіт» і в ній згадує про це. В. Жила, після довшої мовчанки, обізвався й прислав мені копію його рецензії на «Бук еброд». Він про Снуку не згадує. А Ви, читаючи це, мабуть подумаєте про мене: «дивак, старий».

Я вже звик уважити себе старим, хоч дуже опираюся. Врешті, це не шкодить, коли почуваш себе фізично і ментально (чи не помиляюся?) добре. Все таки треба завжди пам'ятати пораду: бути поміркованому у своїй «могутності»

Яр Славутич запізнився з ч. 2 «Півн[ічного] саява» через сварку з Ол. Черненковою; каже, що вона своїми впливами на «меценатів» загальмувала справу. Але книжка в цьому місяці ніби вийде. Причина сварки: критика (на думку О. Ч[ерненкової] несправедлива) оповідання О. Ч[ерненкової], що мало йти до «Півн[ічного] саява» і через сварку не пішло.

Я останнім часом переписуюся з Ст. Риндиком – Вашим чекаговцем. Як шкода, що він майже втратив зір, і не тільки він, а й його дружина. Його «Логос» мені дуже подобається – він, С. Р[индик], глибокий філософ, справжній мудрець. Тепер читаю його «На уходах», що друкується в «Свободі»; характеристики його знамениті.

До «Свободи» я був послав прозаїчний переклад вірша проф. В. Кирконелла, виголошений на останній акції з пам'ятником Т. Ш[евченка] у Вашингтоні. Вони надрукували, але зазначили, що переклад зробив «д-р. Б. К.». Зараз же потому прийшов на мою адресу лист «д-ру Богданові Казимірі» з подякою за переклад. Потім вияснилося, що мій лист десь заплутався в редакції, а хтось там переплутав моє прізвище з Казиміровим. Вони (властиво А. Дараган) спростували.

Ось Вам і всі новини з мого «замку», який заріс сонцесвітами у перемішку з газонами інших квіток (і «бурянів»). Комарів було багато, але міська влада добре їх підкурила, і жити стало веселіше [...]

На все добре Вам! Щирий привіт усій Вашій Родині!

Ваш *[підпис]* [М. Мандрика]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 74–74 зв.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою, оригінал.

№ 182

Лист Ганни Черінь до Микити Мандрики, 13 липня 1965 р.

13 Липня 1965

Дорогий мій Друже! М. Мандрика

Ваш милий лист приніс мені багато радості. Ні, Ви не старий і не будете старим. У Вас нема старечої буркотливості і нарікань, хоч Ви не стараєтесь «підстрибувати», як то часто роблять старші люди, в той час невпинно на все нарікаючи. Мені здається, що Ви навіть не використовуєте всіх своїх можливостей, хоч може і маєте рацію – хочете ще без біди на світі Божому пожити в своїй золотій осені. А все ж я ще не трачу надії, що, на підставі наукових обчислень Ви вирішите, що одна подорож до Чікаґа не зробити Вам шкоди, і ми ще будемо мати Вас гостем.

Я завинила перед Вами, і мене дуже зворушило, що Ви навіть не звікнулися, що від мене довго немає листа. Може тому, що колись я Вам писала, що це майже що Ваш обов'язок, через становище людини, що «сама собі пан» часом написати позачерговий лист. І Ви написали, та ще такий цікавий і милий.

Коли Ви когось хвалите чи лаєте, у Вас це так об'єктивно і справедливо, що Вас тільки арбітром ставити! Ваша «хіромантична» характеристика, чи власне, «графологічна», блискуча. І так воно і є. Я цілком згодна з Вами, що Рубчак має талант. Якби він відбився від тієї швалі, йому би це дуже пішло на користь. Та він і відіб'ється, або, власне, вони його відшиють, із заздрощів. Може він і покине поезію, але поезія залишиться в його стилі, навіть якщо писатиме прозою. Бойчука не знаю, а «баршні» цієї групи – шарлатанки, спеціально Емма і Патриція. Нещодавно я переглянула збірку Рубчака «Дівчині без країни», і не дивлячись на глупу назву збірки (протести проти патріотизму?) в ній є дуже гарні елементи. В багатьох віршах, якби трохи менше викрутасів і трохи більше дисципліни, він щирий і розумний. Забагато алітерації і консонсів, це вносить штучність і убиває зміст. Але образи є дуже свіжі, нові і продумані.

Нещодавно я читала уривки з моєї доповіді, що Ви читаєте в «[Самостійній] У[країні]», на сходинах укр[аїнського] студентського клубу у[ніверсите]ту Чікаго. Я була одним із ініціаторів цього клубу, і ми поклялися, що не дамо клубові розпастися і не пропустимо жодних місячних сходин (перша середа щомісяця), хоч би і всього двоє членів з'явилися. Якби тільки двоє з'явилися, ну то мали б рандеву. Поки що тримаємося. Моя доповідь подобалася, але чорт приніс проф. математики Петрушина з молодією дружиною, якоюсь абстрактною маляркою, полум'яною прихильницею укр[аїнських] бітників. Вони ледве дослухали доповідь і нахились на мене, як мовляв я маю право «не дозволяти» бітникам писати, так як вони пишуть. Я сказала, що дозволяю їм не тільки писати, а й робити

всі інші дурниці, а що я їх не люблю, то на це я маю таке ж право, як мої опоненти любити їх. «Але ж ви нападаєте на них». На це я заперечила, що навпаки, вони нападають і накидають своє добро публіці, в той час як заявляють, що «публіка – дура», і вони ніколи не пишуть для «народу». Лупіть їх по чім видно, Микито Івановичу – не за те, що вони «експериментатори» (не новатори, не модерністи, це вони брешуть), а за те, що вони злодії, спекулянти і шарлатани.

Я думаю, що із своїми запізненнями в листуванні я навіть не подякувала Вам за книжку і за дуже гарний подарунок. За книжку хотіла подякувати рецензією, і вона буде. Я влітку поганий писака, але це зроблю з великою охотою.

Трохи забрали мені часу дві подорожі: одна – з доповіддю до Детройту, друга – на з'їзд ОПДЛ (я називаю ОПДЛ ОПУДАЛО) до Торонта. Треба було підготувати доповідь і проповідь. Потім ми їздили (не потім, а перед цими поїздками) на вакації до Нью-Орлінс, а після того прибирали хату. [...] Вирішили перефарбувати стіни, щоб посували до Вашого подаруночка – тканої серветки, що вигідно уліглася на телевізорі. Тепер наші стіни цеглясто-червоного кольору (уявіть собі!!!) І досить гарно. Але ми боялися, як фарбували. Я завжди люблю щось незвичайне, але не терплю несмаку і дикости. Отже, дуже дякую за сервето[ч]ку, що підбила нас на зміну декорації.

В садку прекрасно. У нас, як завжди, все дуже гарно росте і квітне. Росте навіть несіяне, аж забагато всього. За хатою тепер врожай моєї улюбленої малини, і я двічі на день ходжу попід кущами та десерту. Інна на неї не так, як я. Крім того є порічки [...] Ще є агрус. На абрикосових деревах є великі, але ще зелені абрикоси. Вишні діти обірвали (вони ростуть просто на вулиці перед нашим домом). Є кілька груш на груші, що їх не дуже кмітливі американські діти не добачили. На яблуні є багато яблук, але мабуть діти не дадуть їм досягнути.

В суботу або неділю до мене приїжджають гості – ми воліємо їх мати в себе влітку, а до них їздимо восени і взимку, як ми кажемо, «коли у нас погано». В університеті, в нашій бібліотеці, підробляють дві студентки, цікаві дівчата, то вони приїжджають до мене подихати свіжим повітрям. Якщо це субота, то я просто лишаю їх у садку, а сама роблю всі свої роботи, що ними переповнена субота. Я вважаю майже своїм обов'язком дати трошки оазису цим бідним студенткам. Одна із них і не з Чикаго, а з Філадельфії.

В Аргентині вже скоро буде готова моя книжка репортажів «Їдьмо зі мною!», що її узявся видавати Ю. Середяк (перепрошую за його прізвище. Ще одне таке гарне прізвище – це ЗадЕка (Мартин). Як вийде, то зараз же Вам подарую.

Через два тижні – ще одна поїздка – на весілля до Міннеаполісу. Жениться старший син пані Оксани Бринь, Андрій, і нам належить їхати. Особлива рада Інна. Вже я їй і сукню нову купила. А мені вже трохи забагато того їждженно. Ще не виключено, що ще раз поїдемо на вакації, бо я тепер маю місяць відпустки, два тижні ще не використані, і Степан ще має тиждень. Якщо Степан запропонує, якщо дістане перепустку на поїзд, то ми може таки ще якусь «Америку відкриємо», де ми ще не бували.

Прошу писати часто, і я ж справді не така неактуальна, як трапилось в останній час. Я вже буду чемна.

На все добре. Ми всі Вас щиро вітаємо, а Інна була дуже щаслива, що Ви їй прислали марки, і дуже дякувала. Казала «Дякую. Давайте ще».

Ваша¹²⁹

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 75–75 зв.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

¹²⁹ Без підпису.

№ 183

Лист Микити Мандрики до Ганни Черінь, 7 жовтня 1965 р.

Др. І. Мандрика

7 жовтня 1965

Дорога пані Ганно! Сердечно дякую за гарного листа і Вашу нову, прекрасно написану і гарно видану книжку «Їдьмо зі мною!» з такою милою присвятою. Книжку я перебіг наскоро і був приємно вражений більшою її повнотою, як я сподівався. Багато там для мене нового й цікавого. Коли перечитаю ще раз уважно й поволі, то напишу Вам.

Тепер пишу наскоро, бо з сьогодні починаються наші «краєві» з'їзди й конгрес, і це буде тягнутися до 12-го жовтня, і в тій тяганині мушу бути й я.

Хоч Ви нічого не писали про здобуття Вами титула «магістра» в бібліотечній справі, а в «Бюлетені бібліотекарів» Вас уже поздоровляють. Отже, думаю, що Ви вже охрещені і тому прилучаю й своє поздоровлення. Цікавлюся – наскільки Ви обмежили рамці своєї дисертації, бо розмах у Вас був поза всякі формальні вимоги.

Присланий Вами вірш про Коротича не викликає в мене опозиції, бо справді деякі шари нашого передового суспільства (бодай тут, у В[Вінніпезі]) переборщили в своєму ентузіазмові, і то дуже. Я написав інший вірш, але в тоні Вашого, після відвідин Віри Вовк. Вона була тут 23-го вересня з Мудрик-Мриц. При першій зустрічі зі мною, саркастично, але приязно, просила прислати їй з моєю дедикацією мою рецензію на 6-ту книжку нью-йоркської секти, бо я її там зачепив. Пізніше при вечері після її виступу, гірко мені дорі[к]ала, що я назвав її (ніби назвав, а цього я не писав) епігоном Бойчука, який, за її словами, вдвоє її молодший і, треба підозрювати її думку, – дурніший.

На літературному вечорі виступала скромна й не покалічена нігілізмом пані Мудрик. Її дитячі твори й малюнки дуже вдалі. Потім виступила Віра.

Людей було повно, бо сподівалися почути від неї про Україну. Читала вона спеціально підібрані вірші, що писала раніше – з релігійними й національно-чуттєвими моментами. Лише про Каїна здається їй новий вірш. Її читання на загал подобалося, але відповіді на запити про Україну – ні. Вона «в політиці не компетентна», вона «дуже щаслива, що її зустріли поети, як сестру», що читають її твори, що навіть «Рильський помер з її “Чорними акаціями” на грудях» і т. д. Далі: «вона не дбає, що про неї пишуть старші (тут вона розтягла це слово й подивилася на мене лукаво)», що вона «пише для молодих»...

Проводила вечором пані Рудницька, а я закривав. Перед подякою я зробив підсумки, які зводяться в скороченні ось до чого:

Поезія, після найбільших світових критиків – це «квінтесенція кришталево прозорої людської думки, почувань, динаміки життя, втілена в Слово божественної краси», або «образ, створений квінтесенцією кришталево прозорої думки, втіленої в божественну музику слова». У Шевченка: «цілюща вода, від якої прокидається й оживає людська пустиня». В своїй інтеграції вона стає душею народу, навіть людства, великою рушійною силою духа, яка веде народ, людство вперед. Але є поети, що замикаються в собі, пишуть лише про свої відчуття, їх не обходить світ, людство. До таких належить Віра Вовк. Це не є Осьмачка, не є Клен... Але те, що поетка вкладе, як чисту цілющу воду в душі тієї молоді, для якої себе присвячує, буде цінним, важним.

Далі я сказав про Мудрик, твори якої є і мусять бути чистою прозорою думкою, словом і формою, бо вона пише для дітей, а дитина не буде пити, замість молока, каламуті і не відгукнеться на каламутне слово.

Далі я похвалив їх обох і подякував, що прибули в українську Мекку – Вінніпег, і після цього залунали оплески, як для них, так і для мого осуду.

Все було добре, але поїхали на вечерю до званого «Гілтона». Там взяв головування проф. Я. Р[удницький]. Почав питати по черзі присутних про їх

реакцію. Похвала за похвалою, як має бути в пристойному товаристві за вечерею. Я, одначе, дивився інакше. Бо література, її напрямок і цілі не є забавою. Треба ставитися глибше і серйозніше. Мене гризла та нью-йорська секта нових «татарських людей», виразницею яких якраз тепер з'явилася Віра Вовк. Як Ви читали може в «Сучасності» Б. Рубчак проводить чи проповідує ідею злуки поетів по цей і той бік шляхом негодії не тільки визвольних змагань, але навіть будь якої опозиції до гноблення України Москвою, будь якої уваги до становища поневоленого укр[аїнського] народу, до смертного ложа України. Для нього і його хвоста головна ціль, щоб влізти попід залізну заслону в тюрму народів і просунути туди свою нігілістичну макулатуру та навіть нею затроїти поетів України. Це є капітулянти, апостоли рабської покори, нові «татарські люди»... І це є найпі[д]ліша риса їх секти.

Тому, коли дійшла черга до мене, я сказав про мої погляди на нью-йорських раболіпів. Віра розгнівалася, почала говорити, як вона колись відповіла віршем Ендикові і т. ін. Словом – ми посварилася. І я дуже радий, бо я хотів, щоб вона відчула мої зауваження, щоб вони муляли її і може довели до ревізії її змінюхівського месіанства. А ще до цього я мав нагоду пізнати деяких «друзів» в їх душевній наготі. Після мене говорив Гнатів (той, що деклямував на Вашім вечорі). Він є суб-редактором в «У[країнському] Голосі» і дуже хвалив мою критику нью-йорської групи, казав, що давно так було треба. Але тут я побачив дивовижну трансформацію: Гнатів розтягнувся всим довгим тілом на підлозі (це символічно) і почав лизати халяви... Белькотав, що часи Олеся минули, що лише нове абстрактне мистецтво поведе Україну, що еміграція України не волить і т. ін. За ним говорив Я. Руд[ницький] про те, що тепер час розщеплення атома, що вже не можна писати людською мовою, як писав Коцюбинський, Нечуй і т. ін., а лише натяками, що примітивна критика на лапаті не варта нічого, що найбільшим досягненням Віри є кінець її «Каїна», де прибитий на смерть Авель, помираючи, каже Каїнові: «Брате, я все ж тебе люблю».

Отже, я був як громом вражений (не із тучі, а із навозної кучі). І потім питаю (нишком, бо сидів коло нього) Я. Р[удницького]: «як Ви переробите свою граматику розщепленим атомом, або як Ви перекладете на Вашу атомно-розщеплену мову Шевченка і чи не думаєте Ви, що то занадто вже оправдувати Москву – “Каїна” в душогубстві України – “Авеля” і твердити, що Україна, вмираючи, свідчить свою любов Москві-Каїнові».

Розійшлись. З Вірою ми попрощалися сердечно й приязно (що вона думає, це інша справа [...]). А на хамелеонів мені хочеться плюнути. Одначе, я вже «поза межами болю» особистого. Мусимо працювати спільно, мішаючи між усмішки й привіти часами презирство. Що ж? Демократія, а як казав покійний Микита Шаповал – «кобилка», яка ганяє по степу то в один, то в другий бік.

Мушу кінчати, бо треба йти на наради. Вірші Ваші читаю з насолодою, також огляд літературних сил і чекаю на Ваше фото в новопошитій блюзці. Буду бачити яка Ви є хоч здалека за 1000 миль. На ближшій віддалі не було б безпечним для мого патріаршого спокою.

Щирий привіт всьому дому Вашему. І на все добре!

Ваш *[підпис]* [М. Мандрика]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 77–77 зв.

Машинопис з автографом, рукописними примітками, оригінал.

№ 184

Лист Ганни Черінь до Микити Мандрика, 27 жовтня 1965 р.

27 жовтня 1965

Дорогий Микито Івановичу! Мандрика

Ось тільки що знайшла час для листа до Вас, хоч уже давно треба було відписати. Всякі справи і клопоти не дають місця приємним справам. Але вже тепер маю і спішну справу, з котрої і почну.

Як я написала на Вашу нову збірку рецензію, то мучилася, щоб укластися в 10 сторінок машинопису. Мусило би бути багато більше. Прoslала до «[Жіночого] Світу», а пані Бубнюк каже, що задовга! Пропонує, щоб я сама скоротила. А я не знаю, що робити, чи зовсім не давати їй, чи таки скоротити. Вона давно вже цю рецензію замовила, і мені на хотілось би її кривдити, бо вона добра людина, та й Ви хотіли, щоб я написала до цього журналу. То я вирішила послати копію рецензії до Вас, хоч спершу хотіла зробити «сюрприз», і просити Вас вирішити це питання. Якщо хочете, щоб рецензію не скорочувати і дати кудись інде, пошлю в «Свободу» (хоч і там можливо захочуть скористати), або до «Овиду» (цілу), або до «Визв[ольного] Шляху» (цілу). Коли ж вирішите дати для «Жін[очого] Світу», будете ласкаві самі скористати і передати пані Бубнюк.

Сподіваюсь, що не будете сердитися за «дряпання», характерне для черінських рецензій. Це з любови. Ви ж не хотіли б елею і ладану. Зате я оцінила Вашу збірку високо, відповідно до моїх справжніх думок, а не для «годиться».

Хоч не згадуйте мені про диплом. Я ще не написала дисертації – через всякі праці, що весь час мушу робити. Нещодавно знов мала доповідь про модерну укр[аїнську] л[ітерату]ру, в новому варіанті. А крім того, як Ви знаєте, мені просто таки не хочеться писати дисертацію. Але вже припікає термін – треба буде взятись прентко. Взагалі, про мене ходять всякі легенди, наприклад, що я працюю над докторатом або що вже маю його. Мене не дуже злить, бо я навіть таких амбіцій не маю і терпіти не можу всяких докторів без дипломів, а тут мені таке приписують.

Скоро буде літ[ературний] вечір в Чикаго, на котрім мені «вручать» пів премії, що я одержала на конкурсі.

Отрима[л]а від Славутича прикрашене його гербами «Північне сяйво» ч. 2. Не знаю, що з ним робиться. Скрізь одне й те ж: «Слава Славутичеві». Його спроба «гуморески» просто скандальна. Я більше ніколи нічого до

цього сяйва не дам. Нехай планета світить своїм світлом, а не позиченим. Йому більше пасував би псевдонім Позичанюк, аніж Славутич. В своїй доповіді я добре таки його дряпнула.

В суботу у нас під Церквою (ха-ха-ха) Галовінський шабаш. Буде масковий баль, і серед чортів та відьом буде й одна Клеопатра, моя Інна. Через те мама позичила брязкальця і браслети з цілої бібліотеки та пошила якусь египетську халамиду. Ми з чоловіком мабуть в той вечір кудись із хати утічемо, бо і так «колядники» не дадуть спокою. А проте, тепер інакше роблять: вони ходять не під Галовін, а в ніч перед тим, бо під Головін кожна церква і кожна школа має «партію», так що діти зайняті, і тому вони мають повне право докучати людям день чи два перед тим.

Може Ви мали би натхнення написати щось до преси про мою книжку? Може також дряпати. Намалював мене (?) на обкладинці Крюков, що взагалі малює препаскудні обкладинки, але я попередила, що він не сміє мене представити босоногою Хіврею, а тільки леді.

Прошу дати мені теперішню адресу В. Жили. Хочу йому прислати книжку. Ми всі вітаємо Вас, а особливо я. З привітом

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр.47, арк. 1.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою та правкою, копія.

№ 185

Лист Микити Мандрика до Ганни Черінь, 16 листопада 1965 р.

М. І. Мандрика, Едмонтон

16 листопада 1965

Дорога Пані Ганно! Хотів відписати Вам негайно, але виявилось, що редакторка «Ж[іночого] С[віту]» пані Бубнюк вилетіла до «Союзівки» на

з'їзд журналістів. А з нею говорити хотів про Вашу рецензію. На жаль, пані Б[убнюк] й досі не повернулася. [...]

Щодо рецензії, то – по перше – дуже Вам дякую, що Ви витратили знову пару трудоднів на мене. У відплату напишу про Ваш твір «Їдьмо зі мною» (хотілося би поїхати, та час пізній!). Не знаю, що скаже пані Б[убнюк], але я думаю, що вона буде проти того, щоб я пускав свої польці в те, що пишеться про мене: вона дуже принципова і стоїть на тому, що жадного «лицепряцтва» в таких справах не може бути. Я цілком погоджуюся з цим, бо то вийшло б, що я виправляю критику на мене на свою користь. Отже я не буду брати участі в скороченні. Це прерогатива Ваша, а, з Вашого дозволу, редакторки. Але для «Ж[іночого] С[віту]» рецензія має бути коротшою, бо виглядатиме дійсно на «лицеприятіє» у жіночому журналі писати так багато не про жінку. Та й журнал сам малий і тісний для цього. Коли вважаєте доцільним дати до «Овиду» (мене п. Денисюк не дуже любить) або до «Визв[ольного] шляху» (в «Свободі» була вже рецензія проф. К. Андрусишина»), я цілком за те, але мені залежить на тому, щоб Ваша рецензія була в «Жін[очому] світі», бо там найбільше моїх читачок. Рішайте Ви самі, наскільки і що можете скоротити.

З цієї причини повертаю Вам рецензію. Свої думки, доки рецензія не надрукована, не буду висловлювати, щоб збереглася Ваша об'єктивність. Лише зауважу одне: наголос «Хроноса» не обов'язків на «ро»: самі греки не мають в цьому єдиної думки й досить не виробили сталих правил своєї мови. Напр., Гомер на різних мовах наголошується різно, а коли взяти французів, то у них буде скрізь наголос на останньому складі. Кожна мова має право по своєму вимовляти й наголошувати. Напр., в англ. мові «віні, віді, віці» буде «вайні, вайді, вайсі», а «Даліла» – «Дейлайла».

Але це між іншим.

[...]

Вернуся до Вашої нової книжки. Малюнок обкладинки «модерний», але добре задуманий. Ви на ньому трохи подібні на себе, але лишень трохи – художник не зумів схопити Вашої типічності, та добре, що не намалював, як Ви кажете, «Хіври». От як тільки трохи скину з рук нагальну роботу (бо й таку маю), напишу рецензію. Мабуть, дам до «Нов[ого] Шляху», а як зробите дорогу до «Ов[и]ду», то пошлю йому. Може дати до «Свободи»?

На цьому «На все добре»! Щирий привіт Родині.

Ваш *[підпис]* [М. Мандрика]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 78.

Машинопис з автографом, рукописними приміткам, оригінал.

№ 186

Лист Ганни Черінь до Микити Мандрики, 27 липня 1966 р.

27 липня 1966

Дорогий Микито Івановичу! Мандрика (Канада)

Нарешті...

Ви думали, що я Вам не пишу, а я думала, що Ви мені. Десь чи наша, чи Ваша пошта завинила. Я Вам востаннє написала листа про наш обмін рецензіями – своєрідне христосування – і на того листа від Вас вже не отримала відповіді. Не отримала також, як сподівалась, Вашої поеми про Петлюру. Вашу мовчанку я пояснювала собі зайнятістю літ[ературним] конкурсом та професійною етикою, мовляв, на той час, поки ви судите, не слід листуватися (хоч, правду сказати, для мене це не істина). А як конкурс закінчився, я вже сама збиралась Вам писати. Ще треба сказати, що в міжчасі я Вам таки і картку була послала, але видно і її Ви не отримали.

Дякую, що присудили мені пів премії. Колись, коли я була зеленою, я би сердилась за такий поділ – я і тепер думаю, що краще премії не дробити.

Але тепер я на все дивлюсь спокійніше, тим паче, що в кожному присуді багато значення мають особисті смаки (і особисті зв'язки). Може, якби не Ви, і зовсім нічого не присудили б? Та вже ж, як каже Шевченко, «хоч маленьку, хоч пів дулі, аби під самий ніс». А врешті, навіть Нобелівську премію половинять. Цікаво, хто моя половина і кому дісталась ціла? В більшості, нагороджені речі мене розчаровують: вони навіть не українською мовою написані. Але бувають і не злі речі. До речі, дуже цікаво було би від Вас почути, як присудження відбувалося. Це, звичайно, зручніше було б зробити при особистому побаченні, але що ж робити, коли Ви не хочете до мене приїхати! Я не трачу надії: коли Ви ще трохи постаршаєте і перестанете боятися за своє здоров'я, Ви наберетеся молодечої відваги і навіть одчайдушності і будете літати, як Грановський (а дивіться: хворий, зігнутий в три погібелі, подорожує без кінця, і нічого йому не стається).

Дуже приємно, що Ваша нова книга так розійшлась, що навіть мені на подарунок не лишилось. Треба буде пошукати в книгарні і купити. Тільки не судіть якість організації по тім, як вони розповсюдили Ваші книжки. Поезія все таки поезія, і вона завжди іде важко. Ви знаєте, як від моїх поезій люди ревма ревуть, а книжку не купують. А мені байдуже: я собі на хліб зароблюю чим іншим. «Їдьмо зі мною», оскільки мені відомо, вже теж розійшлася. Видавець хоче видавати більше моїх книжок, і як скоро я зладжу рукопис, пошлю. Думаю [далі] збірку для дітей і одну довшу новели.

У мене велика радість: я таки не тікала в оази, а працювала, як кін[ь] у пекельну спеку і в мороз, скінчила дисертацію (понад 180 ст.), і [її] досить легко і одразу прийняли. Це мене дуже здивувало, бо моя ди[сер]тація укр[аїнсько]-патріотична, антиросійська і антисоветська і навіть тенденційна, але добре підкована фактами і цитатами. Навіть транскрипцію протягла, проти правил, не Лібрарі оф Конгрес, а свою, цебто, не Київ, Кнарков, Дніпр, а так, як треба. Одним словом, ликую. Тепер дисертацію передруковує офіційна друкарка, а я готуюсь до градуації, що буде в серпні. Як приємно

буде тепер читати і писати, що хочеш, а не тільки те, що треба було для дисертації!

Решта все гаразд. Інна вже відбула один квартал у коледжі (у нас поблизу) і їде скоро на місяць на Союзівку на курси українознавства. Я маю повно праці в діл[янці] літератури і листування. Дехто мабуть вже вирішив, що я вмерла.

Поки що на все добр[е]! Пишіть! Ваша¹³⁰

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 47, арк. 2.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

№ 187

Лист Ганни Черінь до Микити Мандрики, 17 липня 1970 р.

17 липня 1970

Дорогий Микито Івановичу!

Аж боюся про це писати, але може бути що таки цього року побуваємо в Вінніпегу і так далі, якщо погода нас не вижене додому, як було минулого року. Якщо ми зважимося на цю подорож, то будемо у Вінніпегу 22 чи 23 серпня (на день чи два). Наше авто вже показує свій вік, хвищає, як норовистий кінь, мій чоловік трохи боїться, що ми десь у преріях застрягнемо. Можливо тому Ви із своєю симичкою далеко не виїжджаєте. У нас літо, як літо. [...]

Я, людина енергії й праці, ненавиджу нероб і паразитів, що хочуть бути професорами без науки або нічим.

Моя книжка «Травневі мрії» вже друкується – може і приве[з]у вже перші примірники з собою.

¹³⁰ Без підпису.

Не буде вона така, як я хотіла, бо дуже важко видавати – навіть і за свої гроші не можна добитись того, що треба.

Як Ваше здоров'я? Чудове у Вас 85-ліття, дай Боже кожному таке, а Вам жити і жити. Ваша творчість і Ваші цікаві думки і розмови роблять Вас людиною молодости поза всяким віком.

Сподіваюсь – до скорого побачення?

На все добре

Привіт від Степана

[підпис] Ганна

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 81–82.

Автограф, копія.

Листування Ганни Черінь з Дмитром Нитченком та Лесею Ткач

№ 188

Лист Дмитра Нитченка¹³¹ до Ганни Черінь, 5 грудня 1962 р.

Ньюпорт 5.12.62.

Дороженька Пані Галю!

Сердечно дякую Вам за В[ашу] книжку «Чорнозем». Гарно видана, чудова обкладинка і прекрасний зміст. Головне, відчувається велика щирість і майстерність. Дуже гарний розділ інтимної лірики. Дружина не любить взагалі віршів, а прочитала майже всю книжку. Багато таких поезій, що можна використати на різні свята і для веселого вечора. Я переписав був вірш «Листопад» і вислав до газ[ети] «Вільна Думка», але спізнився, й тому

¹³¹ Дмитро Нитченко (псевдонім – Дмитро Чуб, 1905–1999) – український письменник, педагог, редактор, громадський діяч, з 1949 р. жив у Австралії. Був членом Об'єднання українських письменників «Слово», тривалий час очолював Літературно-мистецький клуб ім. Василя Симоненка, упорядкував 9 випусків альманаху «Нові обрії» та став першим лауреатом премії ім. Г. Сковороди.

не вмістили. Як матиму час (це в січні – лютому), якого завжди бракує, то напишу рецензію. На жаль, часу все бракує, бо керую шкільництвом, а це велика морока. А в грудні оце – 25–26 – буде 3ій з'їзд вчителів, то вже хочу відійти від головування, бо вже 10 років ішачу. Пишу коротко, бо болять очі від перенапруження.

Бажаю Вам дальших успіхів у В[ашему] житті й літер[атурній] праці. Ви й тепер виглядаєте такою усміхненою, як і колись. Я Вас часто згадував ще з таборових часів.

З пошаною і побажанням Веселих Свят

[підпис] Дм. Чуб

Чи дістали «Новий обрій»?

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 92.

Автограф, оригінал.

№ 189

Лист Ганни Черінь до Дмитра Нитченка, 13 грудня 1962 р.

12/13/62

Вельмишановний пане Дмитре!

Дуже приємно було отримати від Вас листа. Але я бачу, що мого листа, якого я послала разом із книжкою (повітряною поштою), кенгуру ковтнула. Бо якраз в нім я Вам дякувала (з добреньким запізненням) за «Обрії», а у Вашім листі Ви про те перепитуєте. Отже, дякую іще раз. [Спочатку] я навіть хотіла дати невеличкий огляд збірника, але все бракувала часу, аж поки книжечка перестала бути актуальною, бо вона стоїть на межі між періодикою і йй-бо не знаю чим. Антологією? Збірника навіть!? В кожному разі мені було дуже цікаво читати про все, включно з описами аборигенів та австралійської природи аж до «міщанських сплетень» та сенсацій типу одруження Гарана з

француженкою (як він там? Офранцузився чи ні? Добрий хлопець був!) Гарана й Онуфрієнка часом стрічаю в нашій пресі. Якщо маєте, дайте їхні адреси, я хотіла б їм послати свою книжку і хотіла б їхню книжку «в обмін».

[...]

В тим своїм листі і я Вас просила написати пару слів про «Чорнозем», якщо можете і хочете, а ні, то й так буде. Але якби написали, то повідомте, де, або й вирізку пришліть, бо в нас тут австралійського не буває, а я далеко від «центрів».

Ви питаєте про усмішку? Посилаю Вам вирізку з «Укр[аїнського] Голосу», де можете ту усмішку побачити. Знімка зроблено кілька місяців тому і я пам'ятаю Вашу ніжну, несміливу і – сумовиту – усмішку. Як Ви тепер поживаєте? Принагідно напишіть пару слів.

Дякую щиро за добрі слова Ваші та Вашої дружини про мою збірку. Бажаю Вам щастя і творчих успіхів у Новім Році і веселих світ!

Ваша Ганна Черінь. Привіт від моєї родини

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 93.

Автограф, копія.

№ 190

Лист Дмитра Нитченка до Ганни Черінь, 20 грудня 1962 р.

Ньюпорт 20.12.62 р.

Дороженька пані Галю!

Учора застав В[ашого] милого листа, за що сердечно дякую. Як шкода, що пропав В[аш] попередній. То все «добрі» сусіди. Як вкине листоноша мій лист в чужу скриньку, то пиши пропав. Є люди на світі, що живуть злом. Їм усі інші видаються недобрими і все життя чорним. І вони своє зло задовольняють хоч такими вчинками. Я Вам відразу б відповів з радістю.

Адже Ви належали до тих симпатичних, що мені колись дуже подобались. (Хоч тепер признаюся...) Я й досі пригадую В[аші] сміливі й бадьорі вірші, які Ви колись читали цілому гуртові в лісі біля Ф.... Але прізвище Ваше попереднє я забув, хоч воно десь є в моїх щоденниках. Я теж люблю писати гумористичні вірші чи дружні шаржі. Ото в «Новому Обрії» я прислав частину дружніх шаржів. Мій дружній псевдонім для цього жанру Остап Зірчастий. Прочитайте, зокрема, «Ода на честь вареників». Гаран із своєю французенкою вже розлучився. Він саме закінчив Університет. Таки зрідка в пресі, зокрема в «Н[ових] днях». [...] ¹³²

Якщо маєте свою першу книжечку, то пришліть, може, використаю в рецензії. Дякую за надіслану сторінку, це теж стане в пригоді. Гарні там і вірші. Ви маєте велику «Божу іскру», за що радію за Вас. Є у нас поети, що тільки пишуть аполітичне («птічка пригає на ветке»), а у Вас все пройняте українського душею, любов'ю до свого. Кожен читач знайде у В[ашій] книжці поезії, що торкнуться його за серце.

Я ладен би допомогти Вам розіпхати з 10 прим. В[ашого] «Чорнозему» й дитячого збірника, але боюся, що вони дуже дорогі. Бо тут і заробітки і ціни значно нижчі, як в Америці й Канаді. А тому всі видавці знижують ціни для Австралії на 3 %.

Ваше фото в газеті гарне, майже так виглядаєте, як і колись, так ніби Вам років 30–35 не більше. Якщо бажаєте, щоб я використав якісь нові біографічні відомості чи про творчість, то напишіть, що саме.

Я живу у власній хаті, авта не маю, працюю на виробництві, дочка, що народилась у Ф[...], де й Ви були, закінчила оце перший курс чи рік Університету, склала іспити, на якому 20–30 % студентів із 4 предметів не склали жодного. Добре, що Ви закінчили Університет. Оце дочка (Галя) збирається їхати до табору пластового (бунчужна над малюками). Друга дочка, Леся, вже одружена. Чи маєте Ви дітей? Висилаю Вам три свої

¹³² Вказано адреси.

книжечки на пам'ятку. Дістаю «Веселку» і читаю там В[аші] вірші. Як напишу рецензію, то вирізку пришлю обов'язково.

Вам і В[ашій] родині Веселих Свят і найбільше щастя Вам і літер[атурних] успіхів в наступному році.

З повагою і подякою [підпис] Д. Нитченко

А хто то хотів побачити В[аш] носик?

Читали «Укр[аїнські] вісті» про В[аш] вечір?

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 94–94 зв.

Автограф, оригінал.

№ 191

Лист Ганни Черінь до Дмитра Нитченка, 31 грудня 1962 р.

12/31/62

Вельмишановний пане Дмитре!

Мені було дуже приємно читати Ваш лист із цінними, хоч і скупими відомостями про Вас і про інших літературних друзів. Боже, як далеко то Австралія, навіть мріяти важко про міжконтинентальну зустріч. А втім, в наші атомові часи техніка йде рвучко вперед, і може через пару літ літання джетамі буде таке [...] ¹³³ недорого, як автобусне сполучення. Якщо Вам колись буде час, то опишіть більш детально своє життя-буття, як Ви там акліматизувались і за кого вийшла заміж Ваша дочка (проблема національності). Коли у нас був із фільмом про Австралію Калинич, то ми мали нагоду познайомитись із Вашим життям, хоч він майже не показав домашнього життя українців-емігрантів, тільки трохи забави та школу. З того фільму ми були дуже врадувані добре організованим укр. шкільництвом – і це спеціально Ваша заслуга. Там же я мала змогу побачити і Вас на одному

¹³³ Текст нерозбірливий.

кадрі, але дуже коротко. Хотіла потім поговорити з Калиничем, але йому треба було їхати. Фільм його був узагалі дуже добрий, особлива природа і аборигени. Не дуже давно, на міжнароднім ярмарку в Чікаго, виступали три українці – козаки з Австралії, що приховують своє «походження», але видно, що втікачі «звідти», недавні. Добрі хлопці. Чи Ви їх знаєте?

З ким із українців Ви живете близько і приятелюєте? У мене нема нікого. Яюсь так трапляється, що всі цікаві й потрібні мені люди живуть далеко, от і Ви в Австралії. Справді, в невеличкім закутку, де доля оселила нас, інтелігенції нема зовсім, а прості люди втратили свої основні прикмети – добрість і щирість, і стали зажерливими хатоманами.

Щодо того, чи маю я дітей? Так, маю одну доню, що її тато, Мих[айло] Ситник, з яким я була так нещасливо одружена, помер в 1959. Я з ним розлучилась скоро після народження дитини і виростила її сама, без помочі (і без шкоди) від батька.

Тепер я шість літ як одружена з моїм чоловіком Степаном Паньковим, дуже доброю людиною. Ми хотіли з ним бодай одну дитину, але не дав нам Бог. Проте живемо непогано. Авта теж не маємо (таких як ми, в нас небагато), але маємо одноповерхову хату з 5 кімнат, що через років 15, як виплатимо, стане нашою. Хата не цікава, але навколо неї ми плекаємо садочок, що самі насадили, і дуже радуємось нашими деревцями і квітами у вільний від праці час.

Ми обидва працюємо, а дочка вчиться [...] ¹³⁴ Крім того, чоловік головує й секретарює в ріжних організаціях, а я пишу і виконую ріжні громадські повинності в імпрезах. Нещодавно відчитала доповідь про Кобилянську, вийшло краще ніж треба, коли розумієте, що я цим хочу сказати.

Дуже приємно, що Ви вирішили зрецензувати «Крещендо». Як бачите, з'явилась і негативна рецензія, після позитивних, Юриняка в «Н[ових] Днях»,

¹³⁴ Текст нерозбірливий.

я думаю, що вона злісна і несправедлива. Головний його козир – розподіл на [цикли], по суті справа формальна і не важлива. Але Бог з ним. Якщо Вас цікавитиме яесь певне питання, пишіть, я радо відповім. Висилаю «Крещендо». Крім того висилаю Вам 12 «Чорноземів» для продажу по тих цінах, які у Вас вважаються дешевими. Тут у нас книжка ця продається по 2.50. Крім того, 25 % хай буде Вам, [Гаранові й Онуфрієнкові] посилаю книжки в дарунок.

Вітаю Вас щиро

Ваша Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 96–96 зв.

Автограф, копія.

№ 192

Лист Ганни Черінь до Дмитра Нитченка, 5 жовтня 1963 р.

5 жовтня 1963

Дорогий пане Дмитре! Нитченко-Чуб

Дуже було приємно тримати Вашого листа, хоч, як бачите, я трохи запізнилася із відповіддю. Першою причиною було те, що я чекала, поки прийдуть гроші, що Ви вислали, щоб уже разом скласти «фінансовий рапорт». Але вже і гроші давно прийшли, а лист іще не написаний. Мабуть, найкраще в листуванні притримуватися принципу «куй залізо, поки гаряче», і так я і стараюся робити, але часом буває, що залізо охолоне. Але методи українського листування просто знамениті: рік збиратися на відповідь, потім написати листа, ще півроку проносити його в кишені, а потім послати повітряною поштою, реєстрованим, ще й «спешіел делівері».

Щиро дякую Вам за дружній кольпортаж. Я справді не сподівалася такого швидкого реалізування книжок, і це мене приємно вразило. Наші

книгарні як беруть книжки, то практично ніколи не повертають грошей, бо розрахунки, начебто, мусять бути зроблені тоді, коли буде остання книжка продана, а я маю вражіння, що в книгарні мало що не відганяють людей від книжок, тримаючи їх для гонору, що, мовляв, тут пропагують і ширять культуру, а бізнес роблять справді на гумі до жування, морозиві і, в кращім випадку, на грамофонних платівках, що продаються «в купі». Шкода, що Ви вислали гроші, бо я могла б взамін узяти у Вас ваші книжки, але вже як Ви так зробили, то я дякую і прошу мені також вислати 10–12 Ваших книжок для розповсюдження. З мене ніякий бізнесмен, я абсолютно нездатна нічого продавати, але малу кількість зможу, серед своїх знайомих, або для подарунків мені потрібно (я на Різдво дарую приятелям загорнені в святковий папір книжки).

Дуже сумно було читати, що у Вас така біда з очима. А в чім же справа? Ви пишете, що і працювати мусите в окулярах. Ну, то це більшість людей робить після певного віку. Я також рік тому мусіла придбати окуляри, бо не могла без них уже читати дрібний шрифт, і хоч ніколи до окулярів не звикну і дуже їх не люблю, проте так уже трагічно цю справу не приймаю. То чим же Ви так нарікаєте на них? Та ж половина людей навіть ходить з окулярами! Я, на щастя, не потребую їх носити весь час, поки що. Чи можна щось зробити, щоб писати майже не дивлячись на те, що Ви пишете? Принаймні, можете накреслити статтю чи твір, щоб він не пропав незаписаний.

В кожному разі, не втрачаю надію ще побачити колись Вашу оцінку моїх поезій. Після виходу збірки я вже багато чого написала, і хоч раніше мені здавалося, що «Чорнозем» – це мабуть найкраще, на що я спроможна, то тепер бачу, що ні, і що мій стиль змінився – то ж мабуть буде мінятися він і далі...

19 жовтня я буду мати літ[ературний] вечір у Детройті, де я ще ніколи не була. Я «виграла» премію в цьому році в конкурсі СФУЖО, спонзорованім

Марусею Бек, і вона бажає вручити мені чек особисто, ще й слово скаже. Я вважаю це для себе великою честю, бо дуже її поважаю (і ще ніколи не бачила, але чула її голос і бачила фільм про терне бандуристів у Європі, а вона їх згуртувала і вітала на аеродромі).

А «поза тим», я вчуся в Бібліотечній Школі при Чиказьким Університеті. Почала влітку цього року, а сподіваюся закінчити влітку-восени наступного року. Ми маємо написати дисертацію, скласти іспит за все пройдене, і тоді отрима[є]мо диплом і звання «Местер оф Лайбрарі Саєнс». Наука дуже глибока, серйозна, важка і цікава. Я тако[ж] працюю в університетській бібліотеці за невеличку платню, пів дня. Робота дуже цікава і дає таку необхідну для мене практику. Без цього я мабуть би не спромоглася за один рік скінчити школу, бо майже всі студенти – це бібліотекарі, що вже всю техніку знають. І так треба вчитися три роки (після коледжу), а я вкладаюся в один рік через те, що вже маю диплом із «Мастерс Дегрі» в лінгвістиці, то мені зараховано.

Моя дисертація буде на «українську тему». Легше було б мені взяти якусь загальну або «американську» ділянку, бо до українських тем тут ставляться з підозрою в суб'єктивізмі і «націоналізмі». А підозра ясно, в моїм випадку, не безпідставна, але я все-таки писатиму, бо «Українське видавництво на Україні й на еміграції за десятиріччя 1950–1960». Для успішності дисертації (бо можуть відкинути, і це часто трапляється), мені потрібно багато статистики. Я вже трохи в цій працюю, і мені здається, що легше здобути матеріяли про «там», ніж про «тут». Згодом я розішлю обіжник до головних наших видавництв, але зараз ще не знаю, про що їх питати. В цім кварталі я беру одну дисципліну, що називається «Видавництво в 20 Сторіччі», то може це мене просвітить. Прошу мене просвітити в такій простій справі: десятиріччя 50–60, як мені вважати: від 1950 по 1959 чи 51 по 60і. Бо інакше виходить не 10, а 11 років. Чи не знаєте Ви яких матеріялів про мою тему або статистики, спеціально про наші

видавництва? Може маєте які поради для мене, щодо пляну чи обсягу праці, якісь думки з цього приводу? Бо з мене ніякий науковець, я лиш письменник, але це пишу, бо вимагають. Зокрема, прошу мені написати, які у Вас головні видавництва, хто їх власник, що вони роблять і, якщо маєте, адреси – але не турбуйтеся їх роздобувати, якщо не ма[є]те, я добуду тут.

А от щодо адреси Гарана – послала йому і Онуфрієнкові книжки, то від Онуфрієнка маю листа, а Гаранова книжка вернулася, «Незнаний на цій адресі».

Що сталося з ним або зі мною? Чи я переплутала?

Отже, дорогий пане Дмитре, чекаю на Вашу відповідь і на Ваші книжки, і не беріть мені за зле, коли я часом спізнююсь із відповіддю. Це не значить, що завжди. Вітаю від себе і моєї сім'ї Вашу родину. Пишіть мені і про Ваші особисті справ. Цікаво знати про далекий світ колись так близько бачених людей... Чи ще коли побачимось?

Ваша [підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 98–98 зв.

Машинопис з автографом, рукописною приміткою, копія.

№ 193

Лист Дмитра Нитченка до Ганни Черінь, 29 лютого 1964 р.

Д. Нитченко-Чуб Ньюпорт 29.2.64 р.

Дорогенька Пані Ганнусю!

Нарешті, я можу вислати Вам вирізку з газети «Вільна Думка», де надрукована моя стаття про В[ашу] творчість. Чи сподобається Вам вона, чи ні – почую пізніше від Вас. Але чув уже від окремих людей: «Я не

сподівався, що Ганна Черінь має такі цікаві поезії». Це сказав п. В. Фокшан, власник книжкової крамниці.

Дякую щиро Вам за 14 доларів. Адже я Вам писав, що мені вишлете тільки по 1 дол. за книжку. Отже я трохи з тих зайвих доларів використав на кліше. З фотом воно краще виглядає. Не гнівайтесь, що трохи хаотично написав статтю, все через поспіх. Чи вже дістали ту книжку, що вислав я для Вас з підписом? Питаєте, як живе тут «українська людність». Думаю, що так, як і в Америці. Тільки тут менший темп. На державній роботі ніхто не підганяє, а іноді, навпаки, кажуть, щоб не поспішав. У великих містах тут так, як і в Америці чи Європі, а екзотика там за сто – двісті миль починається. Особисто я нічим не змінився. Дуже добре робите, що вчитеся в Університеті. Наша Галя теж оце останній рік почне за 2 тижні. Вчиться на відділ «Arts», дістає стипендію [...] ¹³⁵. Учора Галі вирізали гланди, сьогодні відвідали в шпиталі, у Мельбурні. За дав-три дні буде дома. Збирається з пластунами на Великдень летіти до Тасманії, на екскурсію. Використати Марусину біографію хоче згадувана Вами п-ні О. Литвин, але вона хоче, щоб та особа не знала про це наперед. Чутка, що я «протегую п-ні Литвин» і вірна, і ні. Я підтримую всіх, хто працює над собою і робить поступ. Читаю в пресі, що вона втретє здобуває успіхи, то я й привітав її від імені ОУП, яке я тут репрезентую. Іноді вона присилає на пораду щось із своїх писань, особливо попервах. Їй уже років 60, життя її нещасливе [...]

Дякую щиро за новорічне привітання. Моя книжка іде добре, тут уже продано понад 400 прим. Видавець теж пише, що, мабуть, забракне тиражу (2 тисячі). Були рецензії у «Визв[ольному] шляху» в Лондоні і в «Києві» (Філад[ельфія]).

Хоч і погано з очима, та взявся за школу, читаю мову й літературу в Педагогічній (укр[раїнській]) школі щоп'ятниці. Може десь здибаєте ще рецензію на мою книжку, то виріжте і пришліть мені. Пишіть.

¹³⁵ Текст нерозбірливий.

З пошаною

[підпис] Д. Нитченко

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 100–102.

Автограф, оригінал.

№ 194

Лист Дмитра Нитченка до Ганни Черінь, 18 квітня 1980 р.

Ньюпорт, 18.4.80

Цими днями я одер[жав пакун]ок, серед яких була дуже цінна стара книжка про народні [... З]акарпаття¹³⁶. Щиро дякую за цю та інші. Але як за них розраховуватися з Вами? Радянські видання тяжко продати, та більшість ми таки маємо. Юрко теж не зважається продавати їх. Ви казали, що це і для Лесі. Це все добре, але коли мені подобається старе видання гуцульських пісень, то як за них платити і як їх між нами ділити? То надалі ті книжки, які Ви хочете прислати для Лесі, шліть на її адресу, то моя совість буде чиста перед нею. Бо я сам такий книголюб, особливо старовини, що ладен собі купити, а Лесі може та книжка якраз теж смакуватиме. Хоч я їй, звичайно, можу віддати, але чи вона мені про це скаже, а я думатиму, що її скривдив.

Отже з того робіть висновок.

Сьогодні написав на одну повну сторінку машинопису допис про Ваші виступи в Австралії, загальний огляд, і післав до «Свободи». А раніше вислав до «Вільної думки» допис про Ваші вечори в Мельборні, побіжно згадавши інші міста.

Як же Ви доїхали, чи все довезли, чи нічого не загубили по дорозі? Як Вас зустріла В[аша] Америка після нашої Кенгуралії? Чи вже почало у Вас тепліти?

¹³⁶ Текст частково втрачено.

«Словник укр[аїнської] мови» том третій прошу слати на мою адресу, зазначивши приблизно, яка ціна. Я оце дістав, нарешті, десятий том. Цікаво, що тут я купив у «інтерн[аціональній]» крамниці «Листи до Марка Вовчка», заплативши 7.50, а з Едмонтону прислали мені поставивши ціну 22.00. То я їм відішлю назад. Коли б знав, що майже всі ті листи рос. мовою, то й не замовляв би. Та не сподівався, що вони поставлять таку високу ціну.

У нас сьогодні було 29 ступнів жару, а завтра обіцяють 28. Отака наша осінь! Не знаю, чи підходила до Вас одна огрядненька жінка, здається Параска Скірик. Вона у суботу оце несподівано померла на серце. Але дуже хотіла дістати «Хитру макітру» чи може заповіла чоловікові, щоб поклав до труни. Чоловік дзвонить мені, щоб я дістав. Я з трудом дістав один прим. в Юрка і продав йому, а він каже, що покладе до труни. Учора я був на похоронах її. Вона було прихильницею нашого Літер[атурного] Клубу, була бандерівкою великою, але іншою, як інші. Бо завжди приходила на наші вечори й жертвувала гроші на клуб, а інші – не ходять.

Два дні тому подзвонив мені голова Громади п. Лисенко, що 2-го травня приїде проф. В. Янів, а 3-го буде літерат[урний] вечір, де він виступить. Просить, щоб наш клуб взяв на себе провадження вечора. Отже знову готують казати про нього вступне слово, хоч його біографії зовсім ще не знаю, лише з трудом дістав його нагороджену збірку поезій. Може Ви маєте його життєпис? То пришліть фото[статтю].

Оце всі наші й мої новини. Передавайте щире вітання В[ашему] чоловікові. Привіт від усіх наших.

Із щирою пошаною й подякою

[підпис] Д. Нитченко

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 103.

Машинопис з автографом, рукописними правками, оригінал.

№ 195

Лист Ганни Черинь до Лесі Ткач¹³⁷, 7 серпня 1980 р.

7 серпня 1980

Дорога пані Лесю!

Наші листи розминулися. Через те, що через пані латвійку послала Вам звукозапис і листа, то чекала на нього відповідь. Мене також цікавило, як Ви сприймаєте мій зовсім непоетичний подарунок (пані Дзідра спочатку крутила носом, що не вміститься, але я її підчастувала пиріжком, то вже їй було незручно відмовитися). Току сковорідку маю я, і на ній печу можна сказати майже без товщу. Навіть Дзідра зацікавилась і не від того була, щоб і їй таке хтось подарував – та не подарували.

Ваш Тато написав одразу, дякував за матеріали, що я для нього здобула про Квітку. Він ще їх тоді не прочитав, а як прочитає, то, думаю, буде дуже радий. Бо я таки викопала багато чого, і не знаю, для чого його це потрібно, але Докторат із УВУ з таким він міг би дістати, якщо це йому потрібно.

Я не знаю, чи так я Вас зрозуміла, але виглядає, що в Вашій посвяті перед книжкою не все цілком відповідає дійсності. Сумно, якщо так, але що зробиш – наша жіноча рівноправність ще далеко не досконала. А в Австралії ще й спеціальна традиція є щодо жінок, що ще не скоро пропаде.

Я не феміністка. Я вважаю, що жінка є жінка, а чоловік – чоловік. Кожне має свої вроджені й традицією призначені ролі, і так навіть годиться. Бо тоді б треба було нам попрацювати над своєю будовою й зробити з себе советську колгоспницю чи мулярку, навчитися лаятися на всі заставки й «утюжити» кулаком направо й наліво. А я, здаючи деякі позиції чоловіком, натомість бажаю й деяких переваг, включно із легшою працю (фізичною) і ...

¹³⁷ Леся Ткач (псевдонім – Леся Богуславець, 1931 р. н.) – українська письменниця та радіожурналістка, член Літературно-мистецького клубу ім. Василя Симоненка, донька Д. Нитченка.

відкриванням дверей поперед мене (хоч на це часом треба чекати вічність, і я не чекаю більше трьох секунд).

І в моїм літературнім житті не все рожево як з боку сімейного. Мій чоловік дуже тішиться моїми успіхами, з насолодою читає мої друковані твори (в пресі вони йому краще виглядають, ніж у книжці), але як тільки є такі труднощі або неуспіх – о, тоді Ганно, стережись! Він стане не на мій бік. Ну, але взагалі це не так зле. Шлях письменника завжди важкий і невдячний, але натхнення згоди не питає. Як почуваете, що маєте що сказати, то мусите.

Я почула, хто така Л[еся] Б[огуславець], тут, в Америці! Отже, не така це вже таємниця, та й Ви кажете що знайомі знають. А практично воно так: як знає одна людина, то знають всі. Так що може пора зняти маску й брати участь в літ[ературних] вечорах – і записатись у Літклуб ім. Симоненка?! В кожному разі, мовчу. Л[еся] Т[кач] одне, а Л[еся] Б[огуславець] – інше. Про обох я прихильно говорю, але знак тотожності між ними не ставлю, аж поки Ви самі не дасте дозвіл.

Висилаю Вам копію мого «малого» звіту про подорож до Австралії, що я послала до канадського журналу «Жіночий світ». Оскільки Ви всі пов'язані історичним минулим, може цей журнал до Вас і доходить? Також посилаю відбиток статті про Ліну К[остенко]. Я також це послала, також сьогодні, пані Ковален[ко], бо вона довідалась від Вас і просила. А я не знаю, які ваші взаємини, то мені незручно було б, щоб Ви в неї або вона в Вас позичала. Цікаво справді, чи ті самі вірші ми цитували й чи в однім напрямку йшли?

Один із наших відділів США справляв нещодавно свій рі[ч]ний пікнік і запросив мене розповісти про Австралію. Я охоче зголосилась, розказала, що знала, а потім вони мене засипали запитаннями.

Не так давно тому прибули мої книжки з Австралії, то тепер візьмуся за великий репортаж про Австралію, що його вже замовила (звичайно, без гонорару) «Свобода». Не знаю, чи зможу прислати відбитку з нього, бо напевно буде більше ніж 50 сторінок.

[...]

Привіт і поцілунки всім Вам, Ткачам, і також Вашим кукабарам і сорокам.

Привіт від мого чоловіка також.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 104–104 зв.

Машинопис, копія.

№ 196

Лист Ганни Черінь до Дмитра Нитченка, 30 жовтня 1995 р.

30 жовтня 1995

Дорогий пане Дмитре!

Дякую за цікавого, як завжди, листа. Оскільки Ви мало не на 20 літ від мене старші (а в цім нема нічого поганого, навпаки, Ви вийшли на еміграцію вже чимось, а я – нічим) отже, мені ще не пора писати спогади. Кажуть, тільки в досить старшому віці людина починає пригадувати багато чого, що досі не пам'ятала. Я, мабуть, ще до того не дійшла. Замолода!? Вже кілька десятків років тому назад я старалась пригадати різні подробиці – наприклад, скільки я заробляла при німцях, працюючи в «лазареті», скільки стипендії отримувала в університеті (в Києві), скільки заробляла в редакції «Голос», скільки коштували продукти в Німеччині, як жили а Берліні, і багато чого. Мабуть тому, що я в житті мало дбала про гроші, якраз цього не можу пригадати – і раніше не могла. Мій Степан каже, що однією з причин його одруження зі мною було те, що я одна лише з кандидаток не спитала, скільки він має грошей.

Ми обоє не ошадні, але Бог нам помагає в цій справі – не бували в боргах і маємо на що жити. Видаю книжки в Києві, як і всі, платячи долярами. Там уже не тільки з нас, діяспорників, деруть, а й із своїх.

«Своїшних» пропускають наперед – видають за державою приділені кошти, а інші якось здобувають доляри – а ні, то чекай до смерти.

Гроші беруть, а виконують паскудно. Ну що ж, хто знає, скільки літ ще попереду і чи дочекаємось ми добробуту, порядку і сумлінної праці в Україні. Не всім же дано стільки жити, як Вам (певна, що й за сотню підете). Це добра заздрість, але не безпідставна, бо так виглядає, що тепер Ви краще почуваетесь, ніж кілька літ тому. Мабуть часниковий рецепт діє – але я дама, і боюсь таких парфумів. Зате мій чоловік дуже поважає часник, вживає його і в «чистій» формі, і не смердючі пігулки.

Мабуть я Вам писала, що, на жаль, у Степана був удар, чи строк, чи інсульт. Начебто легкий. За кілька днів оніміння лівої щоки й непевність у руці пройшла, і він почуваеться непогано. Але вже не буде легковажити неухважним вживанням ліків – пів пігулки бере щодня, хоч і нарікає на гнітюче почуття або втому в другій половині дня. Але якщо є приємне товариство або якісь розваги, він про те забуває.

На початку жовтня ми – таки автом – їздили до Чікаго відвідати нашу доню, що вдовує собі в старій хаті, яка весь час потребує направи. А Степан любить працювати біля хати до знемоги – і це він і робив ці кілька тижнів. Проте, я його умовила, що треба цю хату (ще не виплачену) продати й купити дочці щось новіше, бо вона не може дати ради. Отож, Інна тепер поставить хату на продаж і шукатиме нову. Звичайно, ми доплатимо, бо вона лишилась зовсім бідною.

Отож, Ви кажете – коли писатиму спогади? Якщо подумати, то мої листи (листування «огромне!») являються і щоденником, і спогадами. Треба було б пройти крізь них і скласти щоденник, але чи знайду час?

Шкода, що «Мандри» пропали. Микитенко («Всесвіт») вислав їх до Вас, всі інші отримали. То візьміть у Юрка і прочитайте. Звідки він дістав їх? Може то якраз і є ті, що послав Вам «Всесвіт»? А по скільки він продає і як

вони йдуть? Я вже не маю, всі авторські розбрелися, хотіла б ще купити, але Микитенко каже, що не має, всі здав у «мережу».

Тепер він видає «Калейдоскоп»: кілька моїх головних статей і рецензій – і статті та рецензії про мене (вибрані).

Оце й усе головне, що вдіялося від останнього листа до Вас.

Пишіть!

Вітаю всю Родину, цілуємо Вас обоє. Многая Літа!

[...]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 110.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

№ 197

Лист Ганни Черінь до Дмитра Нитченка, 18 червня 1998 р.

18 червня 1998

Дорогий пане Дмитре! (Нитченко)

Щиро дякую за вісті від Вас. Як добре, що у Вас така чудова дочка як Леся, під її крилом та в оточенні внуків і правнуків Вам справді весело живеться – навкруги життя. Ви щасливий тим, що обидві доні і внук Юрко в першу чергу українці, а вже потім австралійці, та навіть і їхні діти досить активні в українській справі. У нас вже навіть чільні діяспорники охляли і сказали «не тратьте куме сили», бо асиміляція природне явище, і чи можна плисти проти течії?!

Ну, в мене, на жаль, внуків нема, але доня подиву гідно прив'язана до української справи і більше любить Україну, ніж високо вчені нащадки керівників діяспорних партій і організацій. Вона, між іншим, нещодавно була у нас на коротку візиту – всього тиждень, який пролетів неймовірно швидко. На жаль, їй не дають за один раз більш ніж один тиждень відпустки, бо нема кому замінити її на праці. Як вона далеко від нас, то приймаємо це як факт і

закон життя, ми живемо своїм життям, а вона – своїм, там, де є праця (а тут нема). Але як приїде до нас, то після від'їзду так сумно стає, як матері за маленькою дитиною... Отож, сумуємо за нею.

До мене пачка за пачкою нарешті приходять мої найновіші «близнята», «Смійтесь зі мною» і «Смійтесь зі мною знов!» (як Вам така назва?!) Вже коли Сорока вислав мені «сигнальні» примірники, раптом він замовк майже на два місяці. Ні листа, ні книжок. Ми послали платню за книжки через банк – ніякої реакції. Телефону він не має. Аж нарешті дістали вістку: два місяці був тяжко хворий, мало не вмер. Він занадто жене роботу, чому це йому так треба – його пояснення мене не дуже задовольняють. Чи він Вам ці книжки вислав? Якщо так, то хотіла б знати Вашу думку і, якщо можливо, рецензію.

Ви питали в листі, чи можна оприлюднювати мої до Вас листи. Так, до Вас – можна. Я звичайно відповідаю за свої слова, а між нами ніяких таємних змов не було, тож дозволяю.

У нас страшенна волога спека, аж виходити не можна, а тут ще настає пора гурганів, бур та торнад – уже погуляли вони по Фльориді, нас поки що не зачепили. У Вас, здається, в цей час, дуже тихо й гарно. Вітаємо Вас усіх. Шкода, що вже немолоді, або, треба признатись, старі, і вже так літати, як колись, не можемо, хоч минулого року ще відбули дуже цікаву подорож до Туреччини, бусурманів побачили – і вподобали. Вміють люди тримати лад у країні, аби й нам отак.

[На все добре!]¹³⁸

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 113.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

¹³⁸ Без підпису.

*№ 198**Лист Ганни Черінь до Лесі Ткач, 2 січня 2001 р.*

Ткач (Австралія)

2 січня 2001

Дорога пані Лесю! Вітаю Вас і всю рідню з Новим Роком і Різдвом і всього найкращого бажаю. Ви пишете про розквіт Вашого родинного букета з новими діточками-квіточками, а я так дивуюся – як же це в тих, кого я бачила колись ще малими, вже такі зміни? Ох, щаслива ж Ви – а нам якось судилося доживати віку самотою – нема в нас нікого, крім Інни, і ми ще більше журимось про її самість. Як нас не стане, то в неї взагалі нікого не буде... Стараємось їй помагати й пестити тепер, поки не пізно. Взагалі, я оптимістка, як може пригадуєте, та й із творів знаєте, хоч мої твори не цілком відображають стан моїх особистих думок і почувань – поет не може писати тільки про себе, а треба про всіх: молодих і старих, щасливих і нещасних...

Шкода, що я вже така стара, попереду неясні, невеселі перспективи, але з другого боку, вдячна за непорожнє життя – і за те, що до таких літ дожила і, може, ще й далі житиму. Не треба вмирати раніше смерти. Отак, трохи побідкавшись, сповіщу Вам, що ми стараємось знайти в житті хоч трохи меду. Старість дає змогу вільних дій, читати, що раніше було ніколи, передумувати свої погляди. Ну, і писати. В Тернополі вийшла моя найбільше (розміром, біля 600 ст.) книжка «Перо жар-птиці»). Поки що видавець вислав мені дві. Певне, гуляє тепер, як усі в Україні, а я навіть не хочу допоминатися: поспіємо з козами на торг. Я попросила вислати Вам прямо в Австралію три книжки (їх не так просто пересилати, такі важкі! – то хоч він сам, щоб не треба було мені ще перепакувати та носити на пошту). Для себе я беру 25 примірників, а решту він (ніби) розсилає в важливі місця в Україні. Може й продає (добре, якщо хтось купить) – прибутки невеликі як матиме, то хоч будуть йому і всім жаждушчим, що в видавництвах відпрацьовують.

Я так би хотіла побачити Вас у ролі бабусі, у вінку Ваших внуків! [П]ригадую Вас в минулу останню зустріч – молоду, гарну, в рожевій сукні (чи Ви її ще маєте? Не викидайте!) Минуле – це скарб, і знайомство з Вами сяє незабутнім променем. А Вашого милого Тата ніколи не забуду. Що за добра людина він був – і всі його любили, хоч він і любив часом вколоти. Добре, що видаєте його твори – він дбав не лише про себе, а більше про цікавих і вартісних людей.

Моя 2000-рокова поїздка в Україну була невдалою через невдалу провідницю агенції Діаспора, яка, в своїх дрібних інтересах, поплутала маршрут і змасала екскурсії. Але Україна прекрасна. Я їздила з дочкою, вона закохана в Україну, і нам було дуже приємно 2 тижні побути разом. Зло нападає, що в Україні такий безлад, але сподіваюсь, що буде краще. Не так уже там погано, як нарікають. Їх би на пару літ в Діпі табори¹³⁹, то вони б побачили, де раки зимують.

Всього Вам найкращого!

[підпис] Ваші Ганна і Степан

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 102, арк. 114.

Машинопис з рукописними примітками, копія.

¹³⁹ Ді-Пі табори – від англ. Displaced Persons (скорочено D. P.) – таори для переміщених осіб, які упродовж кількох років діяли на території Західної Німеччини й Австрії після закінчення Другої світової війни.

Листування Ганни Черінь з Леонідом Полтавою¹⁴⁰

№ 199

Лист Ганни Черінь до подружжя Полтав, 11 серпня 1969 р.

11 серпня 1969

Дорогий Леоніде і пані Євгеніє!

Вітаю Вас щиро – і шкодую, що ніколи нам не доводиться довше поговорити. Може колись Ви будете в Чікаго, то прошу у [н]ас спитатися; а може я колись завітаю до Вас у Нью-Йорк, якого туди заведе мене дорога.

Дякую щиро тобі, Леоніде, за лібретто «Анни Ярославни», що я з приємністю і зацікавленням прочитала. Шкода, що не чула я опери – ми всі чекаємо її тут з нетерпінням. Я поняття не маю про музику Рудницького, але боюсь, що він тебе тиранив і шкодив Тобі, як поетові, своїми егоїстичними вимогами (з його писань бачу, що для нього, крім нього і його родини, всі інші – це підрядні речення). Ну, як не як, бути автором опери – неабияка честь, особливо, якщо опера гарна. Почуємо!

Скоро віддячуся Тобі моєю новою збіркою Вагонетки (назва така тому, що всі написані в вагоні, як їхала на літ[ературно]-мист[ецький] ярмарок в травні – і назад. Всі 51 вірші написані за 37 годин, і я відмовляюсь від будь-якої скидки на поспіх. Вони такі, як і все інше, що я пишу (або кращі, в кожному разі, це мої улюблені вірші). Дуже цікаво буде почути Вашу думку. Якщо напишеш в пресі, буду незмірно вдячна, бо ж хто мені інший напише? Кліки чи клаки я не маю. Поможі, як можна!

Книжка вже в друці.

¹⁴⁰ Леонід Полтава (справжнє прізвище – Пархомович, 1921–1990) – український поет, журналіст радіо «Свобода», «Голос Америки», член Об'єднання українських письменників «Слово», Асоціації діячів української культури.

Ми щойно приїхали з вакацій – наїздилися до одуріння, тепер мусимо на роботі відпочивати! А попереду дві мандрівки (Лігайтон і Клівленд – доповідь і проповідь, то ж треба готуватися).

Ми були в мого двоюрідного брата Бориса Олександрова, в Торонті, і згадували Тебе добрим словом. Були і в Детройті, і на Діброві, і ще в кількох дрібніших місцях, як наприклад, на Ніягарі. В Детройті я сиділа на бенкеті за один столом із ред[актором] [Кедрином] і колола його словом і погляд. Шкода, що було дуже гамірно.

Поки що на все добре. Вітаємо Вас обох щиро.

З пошаною [підпис] Гана Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 101, арк. 100.

Машинопис з автографом та рукописною приміткою, копія.

№ 200

Лист Леоніда Полтави до Ганни Черінь, 14 січня 1970 р.

14.I.1970 р.

Дорогі Галино і Пане Степане!

Обоє з Євгенією дуже дякуємо Вам за святкову картку – привіт! Ще раз усім Вам – щастя, Боже, в 1970! – Галина напевно дивується, чому довго не відгукувався: «Вагонетки» одержав, прочитав з приємністю і справжнім почуттям радості за Твої КРИЛА ЗЕЛЕНІ! Це найкраща Твоя збірка, і хоч я не літ[ературний] критик – з приємністю напишу рец[ензійний] відгук. Справа тільки в тотальній нестачі часу, одну працю заледве нині закінчив, і аж тепер пишу бодай листівки на яких 50 адрес... – «застопував» усю пошту. У «Свободі» скоро буде рец[ензія] проф. А. Орла, тому – сказав ред[актор] Б. Кравців, який відає літ[ературною] стор[інкою], «напиши до якоїсь ін[шої]

газети», що я і зроблю, витинку пришлю. Чуємо, що у Вас Ч[ікаго] важка зима? Тримайтесь! Щиро Ваш *[підпис]* Леонід [Полтава]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 101, арк. 101.

Машинопис, оригінал.

№ 201

Лист Леоніда Полтави до Ганни Черінь, 19 червня 1970 р.

ВШ П-во Паньків

Чикаго, Ілл.

19.VI.1970

Милі дорогі друзі,

Саме маю перерву в «січкарській» щоденній праці в «Свободі». Перерва на обід триває 45 хв., обід – «канапка» – триває 5 хв., отже в цей час нашвидку пишу лист. Вчора ред[актор] Б. Кравців пішов на тритижневу відпустку – а з ним зникла й надія видати літ[ературно]-мист[ецький] додаток у «Свободі», бо він практично його редагує, підбирає матеріали тощо. Пишу про це, дорога Галино, бо мене «їсть» хоч і не поїдом, але тривожить совість: статтю про Тебе виправив і все зробив, що порівно, але вже мабуть більше як півтора місяці вона лежить тут і не відомо, коли буде надрукована. Забрати зареєстрований вже редакцією матеріал не можна. Може ще хтось, хто поза редакцією, але не я, бо мав би ще більше «приємностей», ніж їх тут маю. Оце таке пояснення – і мені легше на душі. – Як ви плянуєте провести літню відпустку? Ми з Євгенією поїдемо на 2 тижні до стерту Мейн, там чудова природа, хочу там щось писати, як звичайно, бо так дуже-дуже мало вільного часу. Прохав третій тиждень безплатний – ні, бо в ред[акції] всі ще старші мене і ледве тягнуть. – Прикладаю щось ніби «поему», хоч це лише супровідний текст до Показу укр[аїнської] жін[очої]

ноші старих часів. Видали разом із поштовими кольоровими картками, та І прим. коштує 3 дол., але «поемки» дали мені 15 прим. окремо, от посилаю, щоб щось прислати, не лише телеграфічного листа. – Може побачимось пізньої осені, якщо вже буде гаразд із оперою «Лис Микита»; постановник і дириг[ент] Ю. Оранський збирається й до Чикага їхати. Може «Проведіння» буде чемніше до співавтора, ніж був УНС. – Ще й ще шкодую, що ні Ви удвох, ані Ти, Галино, не змогли приїхати до Торонто на 3'їзд ОПЛДМ. Це був, може, передостанній з'їзд: люди старіють, молодших не видно, фондів немає, між собою гризуться. Будуть проголошувати збірку 50 000 дол. на Видавничий Фонд ОПЛДМ з нагоди 25-річчя праці Об'єднання, що припадає на наступний рік. Приготуй книжку для дітей, а ще краще – для молоді, років на 14–17, коли такі «річники» можна якось поєднати. Я говорив з ред[актором] Б. Гошовським і він сказав, що для молоді конче щось видадуть в 1971 р., аби лише хтось написав та зібрав трохи грошей. Отже, є шанс. Щодо «Веселки»: там її редагують Вол[одимир] Барагура – який не пише нічого до ред[актора] Б. Гош[овського], а він теж редагує, і наш милий п. Р. Завадович, який добиває «Веселку», заповнюючи її безнастанно немов якийсь бак з водою, більш-менш можливими й поганими віршами. Це між нами, звичайно, але взагалі «Веселка» почала дуже хилити і вже живе якось «боком», а УНСоюз був би радий її позбутись, щоб не доплачувати (вони скупі). Махни рукою на справжній чи уявний «саботаж» з боку «Веселки» йшли ред[актору] В. Балагурі чи комусь із них свої матеріали – журнал може взагалі «здохнути», вже й так є передруки з минулих років! – А взагалі – досить сумно, і рятуватись можна й треба життям у родині та працею, яка набігає мов ті хвили, одна за другою. – Я к іде Твій віршований роман? У мене на «робочому столі» – лібрето до опери для молоді, ще не знаю, як воно піде, лише починаю. – Вже є 2 Лялькові Театри: В Чикаго чи Дітройті – і в Філядельфії. Не маю їхніх адрес, але читав у пресі. Отже – пиши для Лялькового Театру п'єску, публікуй у «Веселці», все таки хтось поставить. –

Був тут З'їзд АДУК, певно, з політичною «закваскою», однак, досить широкі можливості. Не знаю, чи бачили журнал «Естафета»? Восени вийде друге число. Гонорарів не платять, перше число коштувало 5000 дол.!, але все таки є якесь «вікно в Європу». У «Слові» п. Костюк-Подоляк має мою поему про А. Міцкевича вже років з 5, і не повертає, і не друкує, та я вже від них і так задалеко відійшов, виступивши проти публікування творів Винниченка (цікавий письменник, але є ще цікавіші на емігр[ації] твори, і лежать мертвим капіталом). – Отакі «новини». Час перерви минає. Бажаю Вам обом найкраще провести літню відпустку, Донечці привіт, якщо біля Вас (наша, вірніше моєї дружини – вийшла заміж за якогось еспансько-жидівського мішанця з бородою й поїхали вже в Каліфорнію... Казав їй на прощання, що як буде погано – втікай додому, поки що пише, що все добре...). Листа не перечитую, пробачте за можливі помилки.

Дорогій Галині – найкращих творчих удач!

З глибоко пошаною

[підпис] [Ваш Леонід Полтава]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 101, арк. 102–102 зв.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 202

Лист Ганни Черінь до подружжя Полтав, 20 серпня 1970 р.

20 серпня 1970

Дорогий Леоніде і Пані Євгенія!

Дуже мило було з Вашого боку прислати нам листа, та ще й такого гарного і дружнього! На жаль, праця, турботи та, головне, нестерпно-гаряче літо, не дали мені змогу відповісти відразу, бо хотілось би писати лист в

спокійних умовах, в доброму настрою, в тиші. А то ще під поганий настрої настрочиш такого песимізму, що і у Вас би настрої зіпсувався.

Проте, на сприятливі умови мабуть би дуже довго прийшлося чекати.

От і я, під час обідньої перерви пишу пару слів «на коліні». А чи знаєш ти, Леоніде, що найкращі вірші в мене саме на коліні писались? (Але не найкращі листи).

Перш за все – нехай тебе не «їсть» совість за те, що твоя стаття про мене ще не була друкована в «твоїй» (наче б то) «Свободі». Якраз добре, що вона буде пізніше. «Вагонетки» вже отримали кілька рецензій, і це добре для початку, а якраз буде добре, коли і пізніше про них щось буде чути, а не так, що бовкнуло і пропало. Отже, це справді на краще! Я ще раз дякую Тобі за увагу і працю. От уже вийшла і наступне збірка під, як сказала Алла Коссовська, тривіальним [наголовком]. Подумаєш! «Травневі мрії!» Ну а що ж, як мені, наприклад, прізвище «Алла Коссовська» (обов'язково через «2 с!») звучить тривіально! Дуже погано було б, щоб ми відцурались від травневих мрій, щоб тільки не бути тривіальними. Орел казав, що дав Тобі один примірник для «Свободи», то Ти вже можеш подивитись і пересвідчитись, що інакшого наголовка і бути не може.

А свій примірний примірник – подарунок отримаєш, як буде готова тверда обкладинка. Дякуємо щиро і за обіцяну «рекламу» в «Свободі». Отримала твою «прикладну» поему – вона добра для своєї мети, потрібна нам для пропаганди і тримання молоді при якійсь діяльності (Боже, яка тепер справді нездала, а наша українська і поготів! Звичайно, поети пишуть для молоді, а для нашої шкода сил і натхнення).

Дякую за те, що не забув і прислав мені цей твір. Я тільки сумніваюсь, щодо того, чи це за жанром справді поема, але яке кому до того діло? Якщо «вірші» «бітників» – вірші, то й поготів твій твір – поема. Чи бував ти на [показах] наш[их] і бачив, як воно виходить? Я чула і читала, що твоя дружина – неперевершений майстер вишивання, напевно вона доклала праці

до прикладання твоєї поеми на «практику». Я, до речі, страшенно люблю вишивання й шиття також, хоч мій чоловік не дуже любить, як я на те витрачаю час. Моя робота не виходить технічно бездоганною, але на вигляд цікава. А я відганяю людей, як придивл[я]ються забагацько або часом і пробують побачити, як викінчено на зворотнім боці (є і так!)

Своєю книжкою «Т[равневі] мрії» я не задоволена (зовнішнім виглядом). П. Орел запевняє, що все якраз таке, як я хотіла, але де там: комбінація кольорів жахлива (я хотіла блакитне з зеленим, але в тім то і справа, що ці відтінки дуже не пасують, в той час, як інші пасували б чудово).

Твоя дружина, пані Женя, це добре знає!

По друге, жахливий дешево-лискучий папір на обкладинці!

Друк брудний (забиті літери) і нерівномірний. Скрізь на сторінках плями, бруд, знаки, рубці, подерте де не де. Це 920 дол. За 100 примірників – п. Орел каже, що ніде дешевше не могло б бути. Ти думаєш, що це так? Напиши мені про свою практику – де на Твою думку, найкраще друкувати. А також – як Ти свої твори розповсюджуєш. Ніколи не хотіла б «насилати» свої книжки, як це роблять Ти знаєш хто. Чи Тобі видають і продають ті організації? Мені ніхто не помагає.

Чи є у Тебе непродані книжки і скільки? Ми могли б обмінятися десятком – мені легше продати твою, ніж свою, хоч би тому, що мою кожен сподівається в подарунок.

Щодо «Веселки», то я з нею маю особливу біду, про котру вже говорила з Тобою. Вони маринують або бойкотують мої твори, а натомість друкують свої, в котрих я знаходжу ті ж інші мотиви з моїх не друкованих творів. Але взагалі я не хочу заводити про те, щоб не створювати ще більше сварок в нашій громаді.

Також «Веселка» вузько-партійн[а] і про-галичанська, [сегрегація] у них багато більша, ніж колись була на американським Півдні (тепер, на жаль, нема, – але є в «Веселці»).

Чи не сподіваєтесь побувати в Чікаго? Добре було б разом відпочити і наново познайомитись. Може б просто приїхати до нас на вакації. Ми могли б Вам зробити дуже цікаві навіть поетичні вакації. Коли від'їхати від «Хвицага» на 100, 200 300 миль, є найкращі місця в Америці!

Чи Ти часом буваєш у Щербаків? Чи він зовсім осів?

У нас особливих новин нема. Передрукувала свій роман «Слова», те, що вже написано – вийшло 140 сторінок. Велика річ (принаймні, розміром).

А що ти тепер пишеш або що видаєш? Як робота? Чи Ти працюєш погодинно? І що, власне, є Твоя робота?

А вакації коли? Як здоров'я пані Єгенії?

Пришли мені, будь-ласка, адресу Ніни Мудрик.

Вітаю Вас сердечно

Ганна і Степан Паньків

PS – пишіть на мою домашню адресу.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 101, арк. 103–109.

Автограф, копія.

Листування Ганни Черінь з Борисом Ржепецьким¹⁴¹

№ 203

Лист Бориса Ржепецького до Ганни Черінь, 10 лютого 1969 р.

Нью Йорк, 10 лютого, 1969.

Борис Ржепецький

Високоповажна Пані,

Нью Йорк не забув Ваших – повних сатири й сентименту виступів. Згадують про них, а – найбільше, очевидно, в нашім Клубі.

Після того «дипломатичного» вступу перехожу до справи: Ви, напевно, чували, що ми робимо Літературно-Мистецькі Ярмарки. Продаємо там все – й музику, й спів, й легкі скеч. Й поезію з прозою. 19-го квітня плянуємо Весняний Ярмарок.

До Вас звертаємося з проською прийняти в нім участь. Ви, напевно, маєте багато нового. Але й деякі з творів, що Ви, [наприклад] читали у нас – свого захоплюючого значіння не загубили.

Повторюю, це – не лише просьба «малого гурту» – а ґрунту дуже великого.

Я хотів би Вам телефонувати, але дістати адресу (коли своєчасно не записав!) було трудно. В телеф[онній] книжці шукав надаремне. Аж сьогодні дістав – й негайно пишу.

Очевидно, просимо згадати про фінансовий бік справи. Й, може, маєте якісь інші проект: [наприклад], урядити вечір в Філядельфії (19-субота!)?

З нетерпливістю чекатимемо на Ваш лист.

З правдивою пошаною

[підпис] Борис Ржепецький

¹⁴¹ Борис Ржепецький (1895–1976) – український громадсько-політичний діяч, економіст, очолював Літературно-мистецький клуб в Нью-Йорку (США).

Голова ЛМКлюбу

(як ще забули!)

PS. Ярмарок відбудеться в великий салі Wag for Itiving School. – буде мікрофон!

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 98, арк. 85.

Машинопис з рукописними примітками, оригінал.

№ 204

Лист Бориса Ржепецького до Ганни Черінь, 4 квітня 1969 р.

[...]

Нью Йорк, 4 квітня, 1969 р.

Високоповажна Пані,

Звертаюся до Вас з такою проською:

для програми нашого Л[ітературно]-Мистецького Ярмарку нам просимо переслати:

а) Ваш титул, який має бути видрукований: Ганна Черінь?

б) Добре було б, якби Ви могли подати титули (головніших, бодай) творів, які будете читати.

в) Вечір провадить Микола Понеділок; може вважаєте потрібним подати якісь додаткові уваги до його відомости, як «поета»-конферансьєра, щоб він їх міг використати.

То залежить від Вас. Бо «рекліями» жадної не потрібно робити. Може, щось цікавого порадите.

На сцені буде мікрофон – й то – добрий. Вибачте за турботи. Всі ми чекаємо тої зустрічі з Вами. А Ваші куми допитувалися про дату Вашого приїзду – але можна вичитати зі Свободи.

Не знаючи, до якої ортодоксальної групи Ваша родина належить – дозволяю собі вже тепер привітати Вас й Вашу родину з Великодними Святами.

Христос Воскрес.

Був би невимовно вдячний, коли б Ваша відповідь була надіслана «спешіал делівєри». Бо пошта шванкуєтьєя останніми днями й місяцями.

Щиро відданий

[підпис] Борис Ржепецький

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 98, арк. 86.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 205

Лист Ганни Черинь до Бориса Ржепецького, 7 квітня 1969 р.

7 квітня 1969

Вельмишановний пане Ржепецький.

Дякую дуже за Вашого листа, а ще більше за оригінальну картку. Мені дуже прикро, що я змушую Вас робити такі старання, а я ж тільки одна із багатьох учасниць ярмарку (перекупка?!?!?), що ж то Вам за робота із усіми іншими! Хіба що тільки одна я така лінива на писан[ня] – але не в ліні справа: приїхавши з Детройту, 10 березня, я була схопила паскудну інфлюєнцу, вже й не знаю, чи була вона детройтська, чи чіказька, і ледве від неї звільнилась. Тепер почуваюсь дуже добре, бо дуже рада, що збулася недуги, але ще лінива і не встигаю поробити всього, що назбиралося під час хвороби. Тому то і не послала Вам іще звідомлення про свої «нумери».

Відповідаю на Ваші запити по пунктах. Мені нелегко було вирішити, що читати – хотіла б одну із своїх гуморесок, але одна забер[е] 15–20 хвилин, цебто, все, що мені припадає, а я ж таки в першу чергу поет. Тому вирішила

прочитати кілька одно-двох-хвилинних ліричних поезій, а закінчити наперченою сатирою (написано сьогодні). Всі вірші напис[а]ні в 1969 році, крім може одного.

а) Називайте мене просто Ганною Черінь у програмі.

б) Читатиму поезії «Скільки літ мені?», «Балянс», «Їжаки», «Зустріч», і або «Чужинцеві», або «Слова», а закінчу сатирою «Імітації».

Можуть бути незначні зміни.

в) Оскільки М. Понеділок на бенкеті на 50-десятиліття Капелі в Детройті заповів мене, як не модерністку, заявляю, що я є модерністка, (а Нью-Йоркська група не є). Про це я згадую в сатирі «Імітації».

Решта – що він сам хоче.

Я поки що не знаю, коли мій поїзд приїде, але скоро знатиму. Тоді напишу кумам. В Філядельфії по дорозі додому не спинятимусь – там вже мають вечір в л[ітературні]м клубі на цю дату і мене взяти не можуть, може так і краще.

А що в Вас на ярмарку продаватимуть? Книжки? Варт привезти кілька, чи краще лишити вдома, щоб легше було їхати?

Дякую за Великодне побажання. Воістину Воскрес – і бажаю Вам з родиною щастя і здоров'я! Ми святкуємо по-старому.

Дякую ще раз за увагу і прихильність.

З пошаною до Вас

[підпис] Ганна Черінь

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 98, арк. 87.

Машинопис з автографом, ксерокопія.

Листування Ганни Черінь з Уласом Самчуком¹⁴²

№ 206

Лист Уласа Самчука до Ганни Черінь, 4 січня 1962 р.

Торонто, 4.1.62.

Мила, дорога Приятелько!

Дякую за Вашого, «не без моралі», листа, охоче віддаю належне Вашим думкам, але дозволяю собі не завжди з ними годитися. Не маю звички у чомусь виправдуватись, ані боронитись, бо мої принципи, засади і думки надруковані у товстих томах книг і вони повинні говорити самі за себе.

Засадничо, не люблю сам критикувати і не дуже долюблюю критику інших. Звичайно, це пустомельство, а для письменника чи поета трата часу, пониження доброго тону і ламання характеру. «Критик» одразу починає «все знати і все знати краще», а це вже нісенітниця. За критику хапаються збанкрутовані мистці і хто себе таким не почуває – ніколи не поривається «вчити» інших... Маю на увазі [літературу].

Мені трохи прикро, що я так розходжуся з поглядами на творчі явища з багатьма моїми земляками. Що для мене найкраще, для інших найгірше і навпаки. Може я вже застарий, а може забагато зіпсутий світом. А може хтось з нас когось переріс... Це виявиться пізніше, згодом, можливо ген пізніше...

Вас люблю шаную не за Вашу «критику», а за Вашу вітальність, щирість, позитивістичність. Не соромтесь Вашої «хати», а дбайте, щоб Ви

¹⁴²Улас Самчук (1905–1987) – український громадський діяч, письменник, журналіст і публіцист, редактор. Після закінчення Другої світової війни перебував упродовж кількох років у Ді-Пі таборах, де став співорганізатором та очільником літературної організації МУР (Мистецький український рух). Емігрувавши до Канади, продовжив активну літературну та громадську діяльність серед української спільноти, зокрема, стояв біля витоків створення Об'єднання українських письменників «Слово».

мали справжню хату. Ми здебільша нація голоти і з цього здебільша витікає наша заздрість на дрібничку, на... Пардон! Це вже я почав у мораль...

«С[амостійну] У[країну]» дістав, дещо підпало цензурі, але то не суттєве. Ваш лист звучить щиро і безпосередньо. Пам'ятайте, що всі листи, які я дістаю, залишаються у моєму архіві...

Не знаю чи поїду коли до Чікаго – мабуть, це не оплатиться. Тепер відчити дуже не в моді. Хіба що геть пізніше ... Як будете в Торонті – заходьте до нас.

Як провели свята? Ми гарно бавились на Новий рік.

Вітаю Вас, Вашого чоловіка від себе і Тані.

Ваш завжди

[підпис] Улас Самчук

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 103, арк. 33.

Машинопис з автографом, оригінал.

№ 207

Лист Ганни Черінь до Уласа Самчука, 26 червня 1962 р.

Чікаго, 26 червня 62

Дорогий Уласе Олексійовичу!

Бачу, що мій останній лист Вас трохи вдряпнув, і прошу пробачення за прикрість. Трохи це було спровоковано тим, що Ви вставили мене в свою статтю, без моєї згоди, і в такому сенсі, що трохи виставляв мене перед читачем, як хатоманку, що нею я, якщо би і являлася, то не хотіла би бути так відрекомендовано «публіці». Але цур із нею, з тією кісточкою з вишні! Цього року, до речі, наша вишня вродлива п'ять вишеньок, то ми вже умудрилися три із них від пташок відбити. А тепер наша Інна вчитала, що треба тільки прив'язати до вишні шматок старого хутра, і тоді птахи будуть тікати. Так

що на наступне літо просимо на вишні. Як наші не вродять, то купимо на базарі і начіпляємо на гілля.

Посилаємо Вам подарунок (мушу це зазначити, бо наші друзі-письменники як присилають книжки, то це ще зовсім не значить, що в подарунок, навіть коли підписано!) мою нову книжку, нарешті збірку поезій, що за нею я так квиліла роками... Може коли щось прочитаєте. Цікаво би знати, якої Ви думки.

Маю до Вас одне прохання, що розсипається на цілу низку дрібних запитань. Важко таких речей просить у письменника. Але може Ви з того і не обіднієте, а навпаки, побагатшаєте на спогади, може це викличе у Вас якусь ланцюгову реакцію. Справа в тім, що я, силою обставин, яюсь почала писати повість про Київ 41–42 років і посилено збираю матеріяли. Одна із стежок веде до Вашої хати. Ви були в той час у Києві (читала щоденник Любченка й Ваші статті про той період) і бачилсь з Оленою Телігою, що також освітлена в моїй повісті (повість, одразу застерігаюсь, не історична, але мусить бути історично-правдива. А Олена і Друзі – не центральні, але важливі, може й головні фігури). Поки що ніхто мені не може намалювати портрет Олени, її чоловіка і Ольжича та інших друзів із тих часів. Всі повивають їх в героїчний туман, але ж вони були дійсними люд[ь]ми, і такими я їх хочу бачити. Може, Уласе Олексієвичу, Ви могли б мені трохи допомогти? Як вона виглядала, колір волосся, чи вживала який мейк-ап (на фотах вигляда[є], ніби брови підрівнювала). Як вдягалася, які мала цікаві, тільки їй властиві манери? Як вона називала чоловіка, а він її? Як сміялась? Чи плакала коли? Чи вона взагалі любила вишивати, варити і пекти? Чи грала на яким інструменті? Що любила робити? Що була її улюблена страва? Чи любила вона добре їсти чи ігнорувала їжу? Чи були Ви в неї в Києві? Як виглядала її хата? Я б продовжувала і далі в цім роді, але не знаю, чи Ви взагалі згодитися мені дати ці відомості. Якщо одержу відповідь від Вас, я ще трохи Вас обпитаю,

але дуже докучати не буду, постараюся більше ніж ще один лист до Вас в цій справі не писати.

Вітаємо Вас і пані Танею і сподіваємося, що Ви до нас скоро завітаєте. У нас був із доповіддю про балет Вірського Йосип Гірняк, і було повнісінько, хоч і пік нас червень, як у пеклі. То я думаю, що через ОДВУ восени Ви могли б теж у нас «пописатися», якщо б віднайшли якусь «сенсаційну» тему чи проблему. Якби Ви хотіли, я пізніше могли б у цій справі поговорити з нашим головою ОДВУ.

Була б задоволена, коли б Ви написали Вашу думку про книжку.

Що тепер поробляєте?

На все добре!

Ваша [підпис] Ганна

яку Ви, сподіваюсь, любите, не тільки через вітальність (найвища вітальність у найгірших спецій), а ... взагалі, хто його знає, за що.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 103, арк. 34–34 зв.

Машинопис з автографом, копія.

№ 208

Лист Уласа Самчука до Ганни Черінь, 4 березня 1970 р.

Торонто, 4.3.70.

Ulas Samchuk
429 Glenlake Ave
Toronto 9, Ont.
Canada

Дорога, чудова Пані Ганно!

Знаю, що це не простимо відповідати на одержання Вашої збірки «Вагонетки» аж по двох місяцях. Непростимо і злочинно... Але ми (ті що пишуть) ліниві писати, особливо я, після забагато іншого писання. Пишу знов книгу про бандуристів (400 стор.) і Ви розумієте, як я борюкаюся з навалою матеріалів... Але писати треба, так само як і жити.

Ви, як завжди, чудова поетеса, на яку налітають раптом шторми муз і змушують писати навіть по вагонах. Гратуюлю! Я вже дано згубив смак до писаної поезії, але завжди люблю і шаную поетів, які це роблять, особливо коли вони твердять: « Я щира правда. Не скажу на чорне – біле»... Люблю також правду, отвертість, щирість, а можливо також простоту, хоча це питання ще не конче остаточне. Дякую Вам за Ваші «Вагонетки», ми їх прочитали з Танею дуже завзято.

Я ото було (минулого року) перевидав три томища своє[ї] «Волині». Коштувало несамовито багато грошей, комітет роздобув їх у кредитівці і до цього часу не вилазить з боргу, бо книга, особливо за \$15.00 (три томи в оправі) продається, як мокре горить... А тут ще й хочеться дещо інше дописати і навіть, як пощастить, видати. У моїй ситуації це не так вже легко, старі писателі, звичайно, тратять вартість, як і старі кожухи... І аж по смерті, вони часом стають «старим вином».

Скажіть: може там біля Вас є жаждуці набути мою книгу – шліть нам їх адреси, а ми одразу – хочуть-не хочуть, завалимо їх томами...

Ще раз Вам дякую за... Вас з квіточкою в ручках і кучериках на розумній голівці. Вітаю також Вашого хороброго мужа. Від себе і Тані.

Завжди Ваш,

[підпис] Улас Самчук.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 103, арк. 36.

Машинопис з автографом, оригінал.

*№ 209**Лист Ганни Черінь до Уласа Самчука, 17 лютого 1979 р.*

17 лютого 1979

Вельмишановний і дорогий Уласе Олександровичу!

Прийшла коза до воза ...

Колись Ви стали мені в пригоді, згодившись дати вступ до дитячої книжки «Братік і сестричка», за що я Вам дуже вдячна. Тепер я зібралась друкувати – нарешті – мій віршований роман «Слова». Не передмови прошу, а благословення для цієї книжки. Мій чоловік вважає, що варто було б видати «Слова» під маркою «Слова» (об'єднання), з котрим мій контакт був увесь час д[у]же слабенький, бо не знаходила я в «Слові» жодної підтримки. Проте, я написала до О. Тарнавського – мовляв, як воно робиться. А він дав мені таку туманну відповідь, що з неї не можна довідатися багато. Виходить, що треба, щоб хтось мій роман прочитав і дав відгук. І я б хотіла, щоб це були Ви!

Роман величенький, хоч і не такий монументальний, як Ваші твори – щось із 215 ст. машинопису. Я вже читала не раз уривки на літ[ературних] вечорах, і навіть Ви їх чули, хоч то було давно й Ви вже забули, мабуть. Деякі уривки були друковані в журналах і в ч. 6 альманаху «Слова». Щоб не забирати в Вас багато часу, я могла б прислати Вам кілька уривків, а між ними пояснити зміст. В цій справі Вам могла б допомогти мила пані Таня.

Якщо Ви згодні, то напишіть, що треба Вам прислати, щоб Ви могли апробувати марку. Я домовилась із друкарнею, що на початку березн[я] почнуть друк, отже, будьте ласкаві відповісти по змозі швидко. Якщо Ви згодні, я буду дуже втішена й вдячна, а якщо не можете, то сердитись не буду, але видаватиму без марки, бо ні до кого іншого з цим звертатись не хочу.

На все добре. Ві[т]аємо Вас із дружиною й бажаємо Вам щастя, а при нагоді, якщо будемо в Торонті, побачимось.

Зі щирою до Вас пошаною

[підпис] Ганна Черінь

Halyna Poankiw

14805 La Salle St.

Dolton 60419, Ill, USA

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 103, арк. 37.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

№ 210

Лист Уласа Самчука до Ганни Черінь, 3 березня 1979 р.

Торонто, 3.3.79

Дорога і славна Ганно Черінь!

Дістав Вашого гарного листа, дякую за довір'я, а з приваду «кози, що прийшла, мовляв, до воза», скажу таке: Ви мене завжди звали літературним батьком, тому я знаю Вас від Вашої літературної колиски і тим самим знаю, що Ви здібні творити віршовані «Слова» і навіть їх не читаючи, погодитися, що вони варті марки «Слова» без найменшого сумніву.

Маю до Вас, дороженька, інші жалі й болі. Нам сюди доносили, що Ви якби накупили і розповсюджували творення ізвесного товарища Смоліча, у якому той заприсяжний бос нашого яничарства, представив, у властивому для тієї зграї негідників, спотворену уяву про українську визвольну боротьбу та її діячів. Мені таке, розуміється, не може бути «до густу» і, як що це правда, тоді – вибачте! Я толерую різні людські відміни, думання, примхи, зміни, але не толерую тих, які так чи однак кокетують з тією камарилью, у якої

нема нічого іншого на думці, як нас, так чи однак, зліквідувати в інтересі нашого загарбника.

Тому, коли це так, то моєї opinii у справі марки «Слова» не може бути. Дармащо я завжди був Вашим прихильником і завжди, чим тільки міг, Вам сприяв. Я тільки думаю, що ті чутки про Вас, це лиш якийсь злобний на Вас наклеп, а тоді, прошу Вас мені вибачити цей патерностер і мої початкові до Вас «слова» цього листа залишаються в силі.

Вітаючи Вас і Вашого шановного мужа, від себе і моєю дружини –

Ваш [підпис] Улас Самчук

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 103, арк. 38.

Машинопис з автографом, оригінал.

Листи Ганни Черинь до Яра Славутича¹⁴³

№ 211

Лист Ганни Черинь до Яра Славутича, 19 червня 1962 р.

Чікаго, 19 Червня 1962

Вельмишановний Приятелю! (Яр Славутич, Едмонтон)

Посилаю цього листа так, щоб він вже на Вас чекав. Разом із ним посилаю книжку «Чорнозем»... без підпису для Вас, бо цю книжку я Вам не дарую. Поки що вийшло лише 18 паперових примірників, а тверді будуть тільки в наступну суботу, цебто майже через два тижні. А оскільки Ви мусите цю книжку побачити трохи раніше, то поки що висилаю Вам цю, а потім, приїхавши до Вас, або й раніше, обмінюю на більш репрезентативну.

¹⁴³ Яр Славутич (справжнє ім'я та прізвище – Григорій Жученко, 1918–2011) – український поет, перекладач, редактор і видавець літературно-мистецького альманаху «Північне сяйво», член Об'єднання українських письменників «Слово». Перебуваючи на еміграції, займався викладацькою діяльністю, читаючи лекції з української мови в Альбертському університеті (Канада).

Видана книжка не ідеально, але де вже в нас її видати без дефектів! Я не знайшла «друкарських чортиків» – і не знаю, чи їх справді нема (коректором, звичайно, була я сама), чи себе саму я не ладна підстергти. Цікаво, чи Вам щось попалося. Напишіть. До дефектів книжки належить поганий відбиток, особливо, напочатку, і замазаний мордопис автора. Але головне зміст, і я нетерпеливлюсь знати Вашу і Вашої шановної дружини думку (можете «не кремпуватися», критикуйте одверто).

Тепер же про зміни. Подумавши більш тверезо, я бачу, що в разі влаштування вечора в неділю 14го, я би спізнилася на працю, а це не дуже добре, бо всі були б такі розумні, але якось повертаються на час, і не хотілося б робити винятку. А от якби я приїхала до Вас так, щоб бути в Вас у неділю 8го липня, то я би потім від Вас поїхала в Вінніпег, а звідти мені вже було би легше дістатися вчасно додому. На жаль, не можу чекати на Вашу відповідь, бо Ви й так мені її одразу – з причин відсутности – не дасте, тому сьогодні ж пишу до Вінніпегу, щоб мене там чекали не на 7–8, а на наступний тиждень. Якщо ж [у] Едмонтоні в неділю 8го липня не можна буде влаштувати мого читання, то й так буде, ми обміняємося віршами приватно і матимемо більше часу на розмови. А так багато є тих тем для розмов! Особливо Ви, найжджений кругом світу, мов Одисей, могли б справді без кінця розповідати мені про свої пригоди.

Цікаво було б знати про Вашу зустріч із Вірським. Я, на жаль, не змогла здійснити своїх плянів, бо одразу ж по Вашім від'їзді дуже захворіла (я хворію не часто), але так, що чотири дні не вставала і мала гарячку 103. Антибіотики мало не вбили мене разом з мікробами. Але це вже все позаду.

Отже, не забиратиму у Вас більше часу, про все краще поговоримо при зустрічі. Прошу сказати Боцюрковим, що я хотіла би з ними побачитися, також Лукомським, Доброліжам і Березенцям. І мій щирий привіт для них. Боцюрків робив обкладинку (гарно!), і я йому вишлю книжку, як тільки дістану. Скажіть мені, скільки з собою брати книжок? Чи їх вільно

перевозити через кордон (та ж перевіряють речі, то що треба казати? Чи краще вислати поштою щоб не носитися? Чи дорого коштує пересилка парсел пост і як швидко воно йде? Вибачте, що докучаю такими питаннями, але у нас пошта далеко, а коло я приходжу з праці, то вже зачинено, і навіть задзвонити не можна.

Вітаю щиро Вас, Дружину та Дітей.

Ваша¹⁴⁴

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 103, арк. 40.

Машинопис з рукописною приміткою, копія.

№ 212

Лист Ганни Черінь до Ярослава Славутича, 28 червня 1962 р.

28 червня 62

Вельмишановний Пане Славутич!

Дякую за листа і за старання для мене. Розсилайте запрошення на неділю. Я приїду до Едмонтону в суботу 7 липня о 6:20 ранку за Рірським Станд[артним] часом. Це нам дасть досить часу для підготовки до вечора. Не виключаю можливості, що приїду на день пізніше, цебто, в неділю в ту саму пору, і тоді я би дала Вам знати телеграмою чи іншим способом (поштовим голубом, наприклад), але це могли би трапитися тільки тоді, коли б мене щось нагло затримало в Міннеаполісу. Моя кума, Ваша добра знайома, Оксана Бринь, досі не відповіла мені на мого листа, що в нім я оголосила про свій приїзд, отже, ніяких плянів на Міннеаполіс я не маю і сподіваюсь, кума не підготувала мені ніяких сюрпризів, що разом із приємністю могли б затримати мене на день. Не можу навіть подзвонити до неї, бо вона в своїм

¹⁴⁴ Без підпису.

останнім листі сповістила, що якраз перебирається в нову хату, що вона вже давненько купила і не могли ніяк в неї в'їхати. Така моя кума.

Я Вам вже вислала аж дві книжки: одну раніше, для ознайомлення, а другу вслід – у подарунок. В листі я запитала Вас про те, чи можна перевозити книжки через кордон. Наше видавництво налякало мене, що на кордоні на книжки накладають мито і роблять всякі інші капості. Я хотіла вислати поштою, але боюсь, що книжки прийдуть пізніше, ніж я. І Ви не написали мені, скільки книжок взяти (хоч, правда, як Ви також можете знати? Може ніхто ні одної не купить). Я візьму 40 книжок, з розрахунку – 20 на Вінніпег і 20 на Едмонтон, а там буде видно. Яюсь вже перевезти, з митом чи без мита, з кожного становища якийсь вихід знаходить.

На літ[ературному] вечорі я би хотіла прочитати кілька окремих віршів, монтаж поеми «Лист із України» і трохи смішного. Добре було б якби мені хтось підміг. Чи може таке бути?

Я виїду з Чікаго ввечері 2го листа, щоб побути два дні в Міннеаполісі, тоді – до Канади. Якщо ще до того часу встигнете і якщо маєте що написати, то напишіть, в коли і так все більш-менш ясно, то все полагодимо при зустрічі.

Вітаю Вашу милу родину¹⁴⁵

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 103, арк. 42.

Машинопис, копія.

¹⁴⁵ Без підпису.

№ 213

Витяг з листа Ганни Черінь до Яра Славутича, 10 грудня 1964 р.

10 Грудня 1964

Вельмишановний пане Докторе! (Славутич)

[...]

Я вже понад три місяці працюю на «фаховій» посаді – заступником директора відділу періодики в бібліотеці Чиказького університету. Я не дуже хотіла взяти цю посаду, бо воліла б працювати звичайним бібліотекарем і мати трохи святого спокою для своєї творчости. Але змусили, а тепер вже я би і не відступила, бо хоч і наперед дуже не пхаюся [але] ж і «назад тільки раки лазять», та й то тільки у прислів'ї... Отже, тягну. Перші місяці були дуже тяжкі, бо я і сама роботи не знала, а тут ще треба було іншими керувати (в моїм відділі 18 працівників, тільки два дипломованих – я і моя начальниця). Але тепер вже легше, хоч робота ніколи не буває зроблена.

В зв'язку з цим, не дуже просувалась праця над дисертацією (і тут знову рака треба брати для порівняння темпів). Не можу д[і]стати публікацій Книжкової палати України за роки 1950-60. Може Ви можете дістати або хоч порадити, де вони є? Або навіть ті «Радянські книги укр[аїнською] мовою», що Ви мені прислали, але якби за ті роки, що мені потрібно. Чула також, що Ви надрукували або готуєте до друку працю про зменшення тиражів і подібні речі – дуже хотіла б її побачити. «Компрегенсів» іспит на мекстер ступінь Бібліотечних наук я здала, [так] що лишилася дисертація, котру мені не дуже хочеться писати...

В родині все в порядку. А у Вас? Сподіваємося, що пані Віра і мама в добрім здоров'ї, і що діти добре вчаться і поводяться. Чи не збирається в наші краї? Я хотіла би поїхати на з'їзд письменників у Нью-Йорку, але через те, що ми там були на відкритті пам'ятника Шевченкові, воно не виглядає раціонально. До того ж, Різдвяну коротку перерву і послаблення темпів у

праці в бібліотеці (я так думаю, що воно буде) я сподіваюся використати для праці над дисертацією.

Щиро вітаємо Вас і бажаємо всього найкращого.

З пошаною

[підпис] Ганна Черінь

(Копія)

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 103, арк. 44.

Машинопис з автографом, рукописними примітками, копія.

Листування Ганни Черінь з Юрієм Тисом¹⁴⁶

№ 214

Лист Юрія Тиса до Ганни Черінь, 30 вересня 1963 р.

Дітройт, 9.30.63

Шановна пані Ганно!

Інститут Української Культури влаштує 26 жовтня цікаву імпрезу. У відповідь на московський наступ на нашу культуру з осібна літературу в краю і тут, ІУК відповідає наразі вечором «Українська духовна творчість в краю і за кордоном» (назва ще не устійнена) полученим з виставою української книжки, друкованої на еміграції, але рідкісної своїм поширенням і накладом. Будуть отже на виставці наукові твори, і література, (поезія, переклади тощо) та інші. Експонати не вичерпають цілоти нашої активності, але дадуть не злий її перегляд.

¹⁴⁶ Юрій Тис (справжнє прізвище Крохмалюк; 1904–1994) – український письменник, редактор, історик, дійсний член ВУАН. Після Другої світової війни емігрував до Аргентини, де сприяв створенню Спілки українських науковців, митців, літераторів у Буенос-Айресі, згодом переїхав до США, де був серед співзасновників Інституту української культури. Також упродовж багатьох років був головним редактором журналу «Терем: проблеми української культури».

Поза мистецькою програмою, відбудуться дві доповіді: одна накреслить стан тут, друга там. ІУК вирішив, що про тутешню, емігр[аційну] діяльність буду говорити я, а про край Ганна Черінь. Що Ви на це? Зрозуміло, що Ви мусіли б спиратися на джерелах, які маємо тут, а що з оригінальними джерелами є обзнайомлені тільки дві-три особи, треба опрацювати доповідь на основі їхніх (Кравців, Лавріненко) публікацій в нашій пресі. Доповідь може тривати трохи довше як пів години, отже нема часу на деталі. Констатувати факт, боротьбу з московським натиском обсунути нас до рівня племені, звернути увагу на молоду поезію. Ілюстрацією до доповіді будуть рецитації поезій, які усталимо. Обидві доповіді мусять бути згармонізовані, щоб я не повторяв того, що говорите, чи читаєте Ви. Порядок виступів: Введення – проф. Дольницький, дійсний член НТШ, Ваша доповідь ілюстрована рецитаціями, моя доповідь, мистецька частина.

А тепер коли знаєте наш задум, прохаю – відпишіть відвратно, чи погоджуєтесь! Коли матимемо згоду, пришлю Вам деякий матеріал, вирізки з газет, тощо. Платимо дорогу туди і назад, але гонорару ні, бо цілий дохід призначений на видання Терму ч. 2 (якщо дохід буде, бо імпреза теж при чаю, а рахувати більш як на 200 люда не можна!). «Терем» ч. 2 буде присвячений українському театрові «за рубіжем» і Блавацькому, бо «там» пишуть різне і треба відповісти [...]

Кінчаю і прошу відповісти Ваш *[підпис]* Юрій Тис

[...] ¹⁴⁷

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 98, арк. 96.

Машинопис з автографом, рукописними примітками, оригінал.

¹⁴⁷ Інформація особистого характеру.

№ 215

Лист Ганни Черинь до Юрія Тиса, 2 жовтня 1963 р.

2 жовтня 63

Вельмишановний пане Тис!

Ви – літературний спекулянт. Але не спішіть ображатися на такий «комплімент» в стилі пані доктор Парфенович: мене завжди тішить, що в англійській мові «спекулювати» означає зовсім не те, що в нас, а саме – «розраховувати» в сенсі досить доброго. В кожному разі, нашу коротку дискусію в Діброві ви виспекулювали так, що на Вашу думку, я могла би зробити вдалу доповідь. Ваші спекуляції були би виправдані лише в одному сенсі – що я не терплю довгих промов і свою можу розрахувати точно по хвилинах. А щодо своєї спроможності, як доповідач, я зовсім не можу спекулювати. По-моєму, є скрізь багато кращі від мене кандидати. До того ж, якщо не помиляюсь, Ви чули мою кисло-солодку дискусію з пані Гарасевич, в котрій я не так вже була захоплена підсоветською українською поезією, як моя опонентка. Всі мліють від «Рушничка», і хоч Малишко – мій улюблений поет і навіть взірець, цей його вірш я вважаю дуже слабим. Попробуй це висловити – заклюють. Наші люди дійшли вже до такого безглуздя, що навіть Некрасова вважають українським поетом за те тільки, що він (вибачте за вираз) українське сало жере, навіть пробують «записати в українці» перерослого балбеса-хулігана Женьку Євтушенка, що йому, з політичних розрахунків, совети дозволили «побітнікувати». Я не можу згодитися з такими дурницями, і тому, на мою думку, багато кращу доповідь про це може зробити кваліфікована в цій галузі ставлениця підсовецької української поезії пані Гарасевич. То нічого, що вона місцева, зате ж і гроші на подорож не треба буде тратити.

Але поза всякими принципами, дві більш важливі причини змушують мене відмовитися від Вашого почесного запрошення: перша – це моє навчання в бібліотечній школі – саме почався осінній квартал із повною для

мене академічною програмою і полуденною працею, що, повірте мені, зовсім нелегко, бо в нас дуже високі вимоги. До того ж і дисертацію вже трохи почала (при цьому дуже дякую за повідомлення про матеріал). А друга, не менш важлива причина – це те, що я ж буду в Детройті тиждень перед тим, на літ[ературному] вечорі. Не кажучи вже про те, що мені важко було би робити такі часті подорожі, що за сенс Детройтцям мати «і сьогодні куліш, і узавтра куліш»? Навіть коли той куліш написати з великої літери, навіть коли він ГАРЯЧИЙ, ним можна об'їстися, та ще в Америці, де так багато страв, а люди вибагливі. Отже, справді це не можливо. Я навіть до свого літ[ературного] вечора не готуюсь (треба було б домовитись про деклямації і т. д.), а я пускаю все на стихію, бо нема коли навіть шукати матеріяли, друкувати і навіть листи писати.

Але що мені дійсно шкода, то це – що я не зможу бути на цім вечорі. Це було би дуже цікаво взагалі, а зокрема до моєї теми. Чи не могли би ви по-джентлменськи простити мені відмову, ще й «літературного спекулянта» і дістати мені копії тих матеріялів, що стосуватимуться моєї теми? Від Давиденка (Кравціва) не маю поки що ані слова...

Бажаю Вам успіху з цією імпрезою – а в мій приїзд ми ще про це поговоримо. Покищо виглядає так, що вечір відбудеться, як накреслено. В цю неділю у нас в Чікаго буде Маруся Бек, і я поїду «на північ», хоч у мене нема зараз часу ні на що.

Вітаю Вас і Дружину і прошу скубнути за хвостика «французьку цюцю». Мій чоловік як побачив Вашу дружину на фотографії, то сказав, що вона красуня. Я думаю, що хай він краще сидить вдома, а в Детройт я сама приїду...

На все добре Ваша¹⁴⁸

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 98, арк. 97.

Машинопис, копія.

¹⁴⁸ Без підпису.

РОЗДІЛ VIII
СТАТТІ ТА РЕЦЕНЗІЇ ПРО ТВОРЧІСТЬ ГАННИ ЧЕРІНЬ

№ 216

Стаття Михайла Бажанського

«Письменниця Ганна Черінь в Дітройті», [1981 р.]

Михайло Бажанський

Письменниця Ганна Черінь в Дітройті

Ініціативу до влаштування цієї імпульсивної зустрічі письменниці Ганни Черінь з дітройтською громадою дали діти Української Вшколи при Церкві Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії в Гемтремку. А це сталося так: п'ята класа цієї школи переписувалася вже довгий час із Ганною Черінь в рамках шкільних завдань. Учителька тієї школи Ксеня Кучер використала цю ніби звичайну подію для вивчення творів поетеси дитячої літератури, що звичайно і впливало на поглиблення знання української мови. Виучування проходило в класах навчання і продовжалося дещо після занять для монтажу поодиноких віршів та чудових оповідань, які промовляють своєю чарівною мовою до психіки дітей.

Союз Українок Америки, відділ 76-ий запросив цю велику групу дітей, понад 30-ть осіб, публічно виступити з своїм арсеналом знання і при тому запросив шановну авторку з Шикаго прибути до Дітройту на запланований Авторський Вечір, в дні 15-го березня 1981-го року. Вже при організації незвичайного діла передбачалася дуже цікава імпреза, яка захопила дітей працювати в напрямі підготовки до публічного виступу, як також і захопило саму авторку Ганну Черінь, що вже в той час кореспондувала з деякими дітьми – одвідати Дітройт.

Предбачення організаторів про успіх виступу мали свою основу, в якій лежала одвічно вдячна праця для дітей – здійснилися вповні. Треба було

тільки бачити, як діти гарно виконували свої ролі, як правильно вимовляли щиру українську мову, як поважно ставилися до своїх обов'язків, як одважно і святково пророцитували складні нераз вірші й прекрасно демонстрували на приготіваній плятформі, що заступала декоративну сцену, у відповідно до тематики – одягах, що їх самі собі виготовляли.

Голова діяльного 76-го відділу СУА Марта Василькевич відкрила Зустріч з Ганною Черінь, привітала її, присутного отця Севастіяна Сабола, ЧСВВ, Сестер Василянок, батьків та гостей. Заповіла програму і покликала до слова про Ганну Черінь, доповідача Валентину Мушинську, яка познайомила присутніх із широкогранною творчістю поетеси та письменниці, з її новими творами, в яких авторка має велике щастя знаходити найближчий контакт з читачем. І тому вона має свого читача, що було і доказано виривками з її творчості. Зазначила теж, що авторка листується з дітьми, яких дуже любить, і присвятила чимало тем, великий вклад в літературну скарбницю, молоді, нашого найкращого майбутнього. Доповідачка покористувалася деякими декляматорами, учнями Вищої Школи, як Орест Совірко, Андріяна Ляш і Богдана Кальба, які в свою чергу деклямували ряд віршів, а їх доповнила студентка Ліда Кучер, яка з великим зрозумінням та мистецьким чуттям віддала вірш «Чорнозем».

Після цієї доповіді, культурно-освітня референтка 76-го відділу СУА, учителька Ксеня Кучер провела з виконавцями – учнями школи окремий відділ програми, якого названо: «Ганна Черінь – дитяча письменниця». Цю частину започаткували «Сніжинки», чотири хористки, вдягнені до стилю своєї теми і з мистецькою експресією, які тільки можуть проявити талановиті діти, вивели хорівід «Сніжинки».

За ними вийшли дві учениці й дво[є] учеників, які ілюстрували «Давню правду», а потім діалог «Коваль». Дальше четверта кляса вивела вірші «Літери». П'ята кляса рецитували «Зайчик-Стрибайчик» та «Що з мене буде, як виросту». Слідував ще діалог «Ловити муху», по якому п'ята кляса

вручила письменниці свої листи, прикрашені різними візерунками, які поетеса з великою насолодою перегортала. Ця ж сама кляса виступила з гарно підготованим монтажем «Пишіть українські листи», взятого із книжки «Листування». Тут організатори цього вечора додали миле і зворушливе привітання для гості з Шикаго, поетеси Черінь, а шоста кляса вручила її букет гарячечервоних гвоздик.

Програма йшла далі, в якій слідувала мелодеклямація з віршів книжки «Слова, слова, слова», яку виконали учні шостої кляси. А потім ще прийшов твір «Шкільна лектура», за яку авторка на конкурсі СУА одержала нагороду. Це кляса додала ще ілюстрацію до твору Ганни Черінь і запозичила до свого гурту ученицю із сьомої кляси.

По короткій перерві, в якій членки Союзу Українок подали чай з солодким, виступила сама авторка і зачитала ряд своїх творів між якими були «Вірш для дітей і батьків», «Одужання», «Написання творів на прохання дітей», «Про листування», сатира на визначних політиків, парафраза «Садок вишневий коло хати», з нової збірки «Слова, слова, слова», та наприкінці чудову гумореску на інтернаціональні теми.

В усіх згаданих творах, які передали діти своїми устами і творах які передала сама авторка передане життя людей та майстерно виведені постаті, із своїми добрими сторонами та хибами. Показані зворушливі прояви людської душі в животрепетних розповідях, про безмежний сум, що негайно переходить у радість і ніжно лоскоче серця читачів. Її твори вносять своїми легко побудованими стрункими фразами, без штучних конструкцій – насолоду.

В цьому циклі зацитованого годиться вирізнити поетичний твір про ідеалістичний патріотизм, в якому видана була незвичайна майстерність, висока письменницька техніка, це поетове священодійство, що з кожним твором поліпшується і тепер авторка досягнула найкращого.

В загальному треба сказати, що Ганна Черінь має вже значний вклад в літературі. Належно використала дорогий скарб, українську мову, оту природну, народну. В неї багатство синонімів, фразеологія щироукраїнська, приступна для всіх. Мова ясна, зрозуміла, а понад усе мелодійна. Поталанило її віднайти той таємний чар вислову, яким захоплює людину і переносить її в інший світ, світ радощів, світ щасливіший від щоденного.

Прикінцеве слово у цьому вечорі сказала голова відділу Матра Василькевич, в якому подякувала за щедрий вклад праці виконавцям, за провід у цьому ділі й безкорисну посвяту у вивченні так багатого, емоційного поетичного матеріялу Ксені Кучер. Голова також подякувала за приготування чайного прийняття для всіх, що в тому помагали на руки Людвики Томин і всім присутнім за участь у вечорі, а понад усе дякувала авторці Ганні Черінь, що разом із своїм чоловіком загостила до Дітройту з Шікаго і, внесла дещо нового у наше життя. В той час діти, учні Школи принесли гості гарного гостинця нанизаний гердан-намисто.

Присутні за[хо]ді, ще довго гуторили, купували книжки і приходили до авторки за автографом на пам'ятку. Фотографи утривалювали цю подію знімками і присутні повільно, вдумливо розходилися збагачені і задоволені щастям, що почули і бачили самі, не здані на ласку оповідача з другої руки.

Родина Василькевичів у пошану Ганни Черінь угостила у себе у вужчому крузі знайомих, де авторка оповідала про свої далекі подорож[і], а найбільше про українську Австралію, яка полонила її серце.

На другий день Ганна Черінь одвідала ще школу Непорочного Зачаття, в якій вчать діти, з якими вона познайомила в листуванні.

P. S. Ця стаття дуже важлива – про мої відвідини в Детройті 15 березня 1981. Автор нездужав і вислав цю статтю просто до мене

Ганна Черінь 10/29/10

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 83, арк. 47–49.

Машинопис з рукописною приміткою Ганни Черінь, ксерокопія.

№ 217

*Рецензія Софії Наумович на книгу Ганни Черінь «Мандри»,
[не раніше 1994 р.]*

Софія Наумович

«МАНДРИ» Ганни Черінь

Ганна Черінь – це чи не перша українська мандрівниця по далеких і близьких країнах, – на зразок легендарного Миклухи Маклая, – що зі своїм чоловіком, Степаном, об’їздила пів-світу. До того ж вона, із жилкою журналістки, має звичай носити зі собою нотес і записувати все, що цікаве, – для використання у пресі, чи й окремими виданнями.

Перед нами три її книжки: «Їдьмо зі мною», видане «Словом», 1990 р. «Люстро мого життя», видане у Києві 1992 р. та «Мандри» видані у «Всесвіті», в Києві 1994 р.

Треба подивляти Ганну Черінь за її спостережливість, зокрема в різних екзотичних країнах, щодо способу життя, звичаїв, харчування та мистецтва автохтонних мешканців країн, у які внесли «білі люди» свої звичаї, чи пак спосіб життя, поєднаний з бажанням швидкого збагачення. Авторка описує «народні звичаї» тубильців поруч із стандартними описами готелів та ресторанів, включно з харчуванням, – зразків американської цивілізації. Всюди теж вона підкреслює прояви жебрацтва, зокрема, дитячого, серед тубильців, – як наслідок розвиненого туризму, та манії закупу різномірних «сувенірів» серед туристів.

Подорожі Ганни й Степана Панькових – вона з нотесом, він – із фотоапаратом, – дали у висліді ці три збірки оповідань з перевагою описів чужих країн. Від американських провінцій, – до різних Фіджі, Перу, Іберії і т. п. На наше здивування, наші подорожники знаходили українців у найбільш несподіваних країнах, і їм присвятили бодай декілька сторінок. Найбільше

українців зустрічаємо у збірці «Люстро» (чому не дзеркало? – С[офія] Н[аумович]), де авторка дає картини українського життя в Америці й в Україні, з іронічними вставками про москалів та їхні советські «ідеї», що зникли як миляні баньки.

Ми мали б все ж таки невеличке зауваження: побувавши у Франції, – авторка на жаль не відвідала ні українських церков, ні бібліотеки Симона Петлюри, ні НТШ у Сарселі. Побувавши [в] Італії – не зайшла до св. Софії, ні до Малої й Великої семінарії, ні до УКУніверситету св. Климентія. Побувавши в Англії – не зайшла до двох редакцій, «Визвольного шляху» й «Української думки», ні до Українського університету та інших установ! Чому? Тільки єдина Австралія вдовоїлася не тільки її літературними вечорами, зорганізованими Дмитром Нитченком, але й відвідинами українських установ. Європейські читачі Ганни Черінь радо б особисто її вітати.

[Книжки] Ганни Черінь зацікавлять українського читача їхньою «екзотикою», українським патріотизмом, і сатирою на москалів!

Численні знімки Степана показують краєвиди з невідлучними портретами авторки, – як доповнення розповіді. То ж вітаємо Авторку 22 цікавих книжок, які вже починають появлятися друком в Україні.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 100, арк. 29.

Машинопис з рукописними правками, оригінал.

№ 218

*Рецензія Катерини Квітчастої на збірку поезій Ганни Черінь «Декада»,
[не раніше 2001 р.]*

«Вірю в свою державу»

(Відгук–рецензія на нову збірку поезій Ганни Черінь «Декада»)

«Декада» – нова збірка Ганни Черінь, присвячена десятій річниці Незалежності України, починаючи з першої. Доля юності авторки – еміграція. В таборі для переміщених осіб у Німеччині вийшла перша збірка поезій (1949). Нині вона вже має 27 виданих книг. Становлення і визнання Ганни Черінь, як талановитої поетеси, прийшло в США. Але Україна завжди жила і живе в гарячому серці українки в діаспорі.

І владою всесвітнього Отця
Навчи прощати ближнім їх провини...
Дай нам з'єднати розумом серця
Для розквіту і слави України.

Це строфа взята з поезії «Молитва» (збірка «Декада») – лейтмотив не тільки нової книги. Україна – лейтмотив життя поетеси. Про це свідчить і красномовний епіграф «Вірю в свою державу»

Вірю в гармонію світу,
Вірю в силу привіту,
Вірю в предківську славу,
Вірю в свою Державу.

З такою глибокою вірою легко летять у світи поезії пані Ганни, хвилюючи українські серця, українську далину. Торжеством всього її творчого єства – 10-та річниця Незалежності України – вибухає вірш «Свято Державності»:

Що за радість, що за диво!
Що за сміх з усіх усюд!

То відверто і щасливо
Йде на свято рідний люд!

Пластика поетичної мови, спокійно-радісний сплеск душі зливаються в мелодійні тріумфальні акорди святкового витвору. І «рідний люд» це відчуває... Зоряно-українська строфа з вірша «Незалежність»

Шлях зоряний зір мій накреслив.

Зарубую в мозок слова:

Моя Україна воскресла –

Ясна, незалежна, жива!

– це і є Ганна Черінь, що уособлює в собі щирих патріотів рідного краю. Але здобути і втримати – це не одне і теж... Навіть на відстані Америка-Україна авторка «Декади» це мудро розуміє:

Важко державу здобути,

А втримати навіть трудніше... задумається пані Розумниця.

І далі її медитації – роздуми: «Одні кричать за необмежену приватність// Щоб і батьків своїх давно колишню власність// До рук прибрати, вигнавши людей»... Ще перлина Ганни Черінь: «Чужа рука у рідній рукавичці» Ой, чужа – хоч і в рідній... Але в деяких рядках «Декади» авторка висміює тих, хто багато плаче над бідами сьогодення в Україні – з цього приводу в мене є свої міркування: бути жебраком у багатій Україні – це в'язниця, це залежність, це бездержавність...

То плаче відчай, безвухі[д]ь, а не мої терплячі краяни – вони (незалежні – від кого?) лише рано вмираю, падають з балконів, риються в смітниках... Міркую не як політик, а як думаюча людина, жінка-поетеса, що живе вдома (хоч = плачу = поезією = В країні рідний я не рідна) = і бачу життя зі споду: живу на копійки, донька працює важко, мов зек, а плати не дають... Онука закінчує середню школу, а що даль'???

Та повернімося до «Декади» – ця книга конче потрібна Україні для виховання патріотичних почуттів. Примірник нової збірки, що мені надійшов

першим, вже служить вчителям і учням охтирської школи № 8, де я працюю керівником поетичної студії. У шкільній бібліотеці «Декаді» виділили окрему полицку з написом «Прем'єра книги». Ніби пісні... Діти старших класів отримали завдання написати літературний твір «10 років незалежності України». Тож книгу читають, використовуючи теми. Інші декілька примірників, які надійшли, вже мають своїх адресатів. Але на Охтирку надісланих книг мало – її в мене просять літератори, культпрацівники, учителі... «Декада» легко читається. Розміри віршів різнопланові, добре спрацьовані. Ритмічний малюнок пластично-музичний. На вірші Ганни Черинь багато написано пісень. Поетеса вправно володіє українською мовою:

Від щастя дзвенять роздоріжжя,
Хмарками цвітуть небеса –
І знов прокидається свіжа
Країни моєї краси.

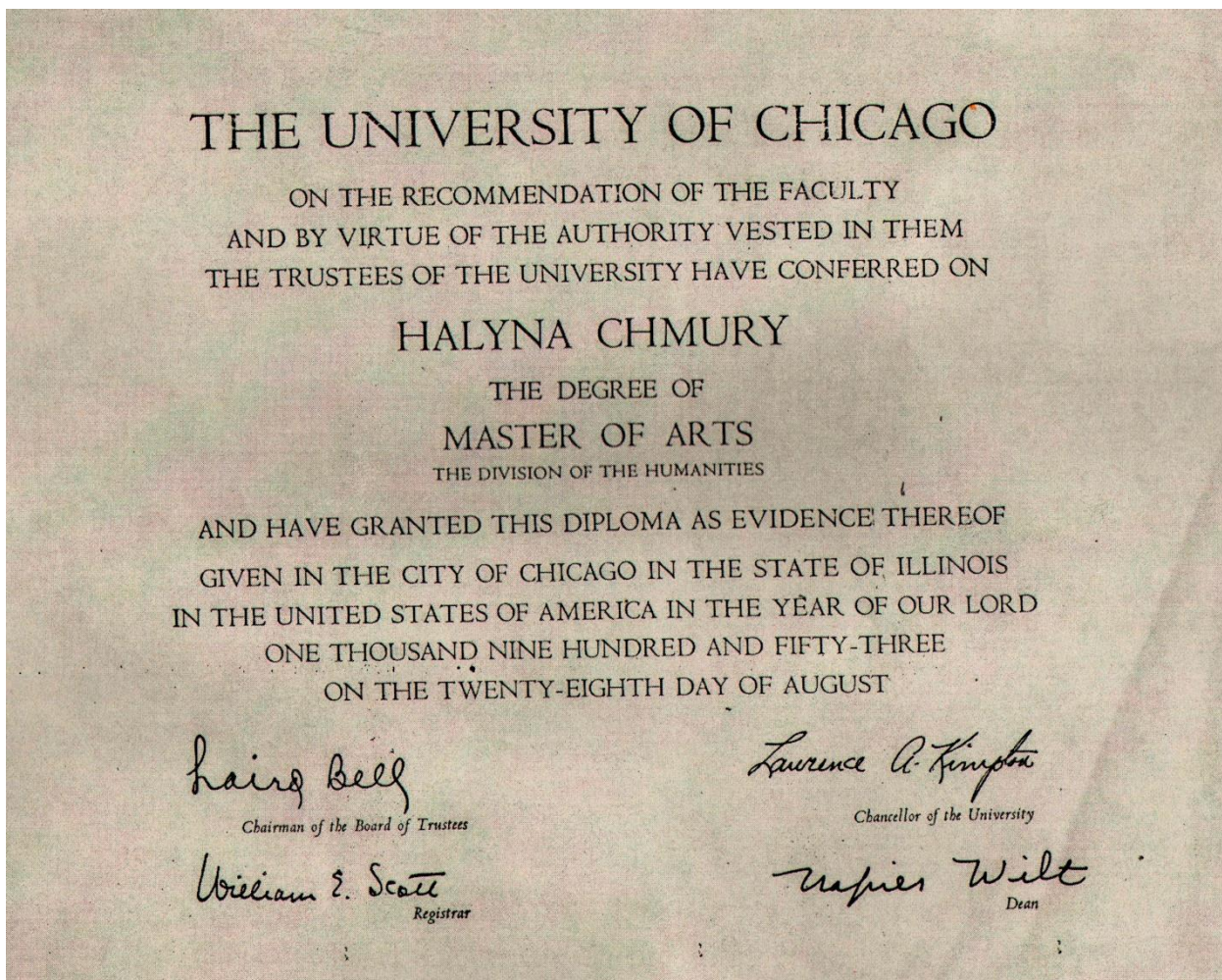
«Декаду» гарно і якісно видав Тернопіль «Джура» Україна. Пречудовий дизайн обкладинки. Редагував книгу талановитий письменник, член Національної Спілки письменників України, доцент Тернопільського педагогічного університету ім. В. Гнатюка.

Катерина Квітчаста
м. Охтирка
на Сумщині

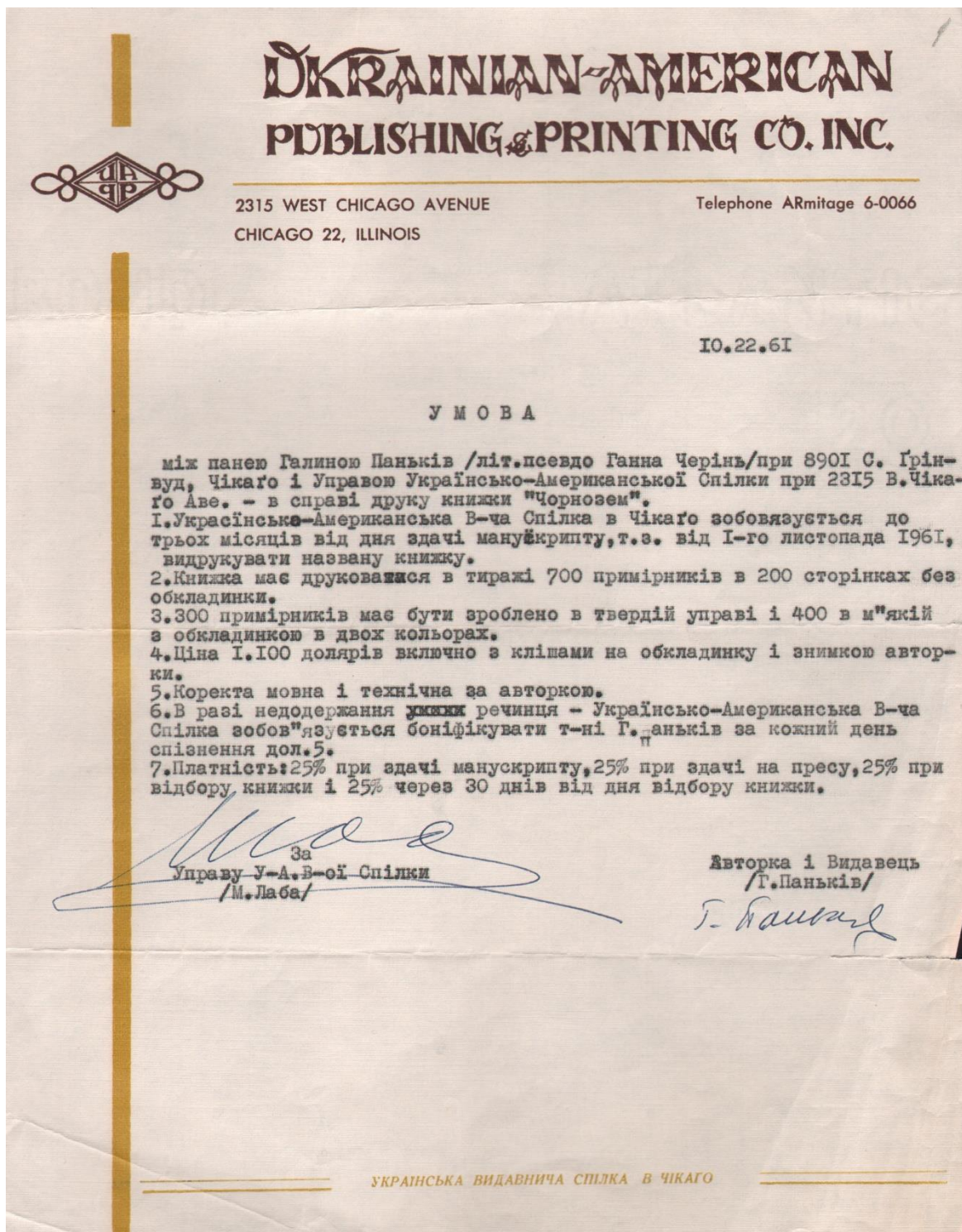
ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 119, арк. 1–1 зв.

Машинопис, оригінал.

ДОДАТКИ

1. Диплом Ганни Черінь про присвоєння їй ступеня магістра мистецтв.
Чиказький університет, США, 1953 р.
ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 90, арк. 8.

**2. Угода про видання збірника віршів «Чорнозем»
між Ганною Черинь та Українсько-американською видавничою спілки
(Чикаго, США), 22 жовтня 1961 р.
ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 114, арк. 1.**

3. Проект обкладинки книги
Ганни Черінь «Пригоди української книжки»,
[не пізніше 1972 р.]
ЦДАЗУ, ф. 22, оп.1, спр. 169, арк.7.

5. Ганна Черінь за роботою, 1979 р.
ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 147, арк. 1.

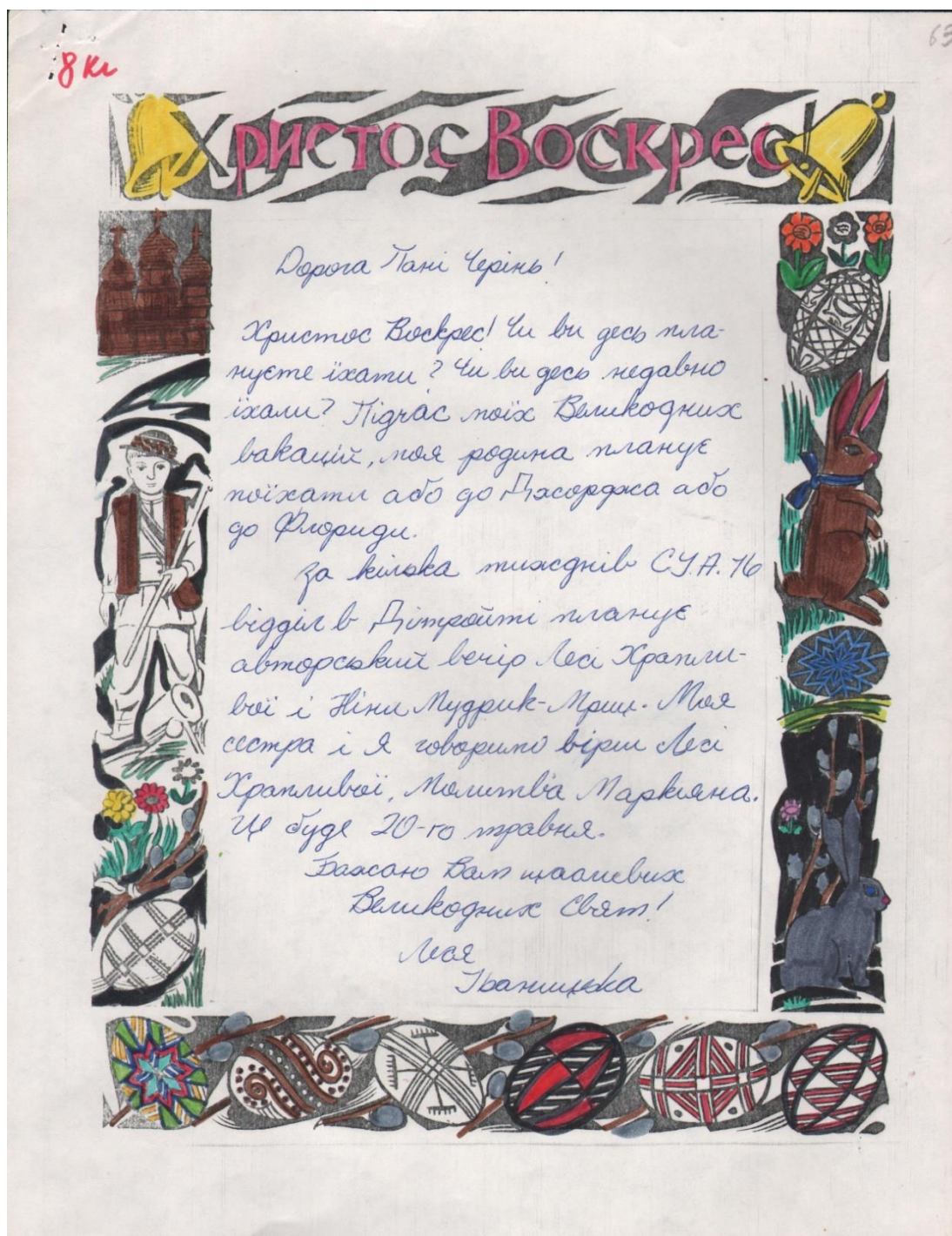
6. Ганна Черінь з чоловіком Степаном Паньківим, 1979 р.
ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 153, арк. 1.

7. Ганна Черінь за фортепіано, [1970-ті рр.]
ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 148, арк. 28.

8. Ганна Черінь з учнями української католицької школи при парафії церкви Непорочного Зачаття (м. Детройт, США), [1980-ті рр.]
ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 122, арк. 7.

9. Лист Лесі Іваницької, учениці української католицької школи при парафії церкви Непорочного Зачаття у м. Детройт (США), до Ганни Черінь, [1984 р.] ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, стр. 86, арк. 63.

Дорожнячко Лесю!

Дякую за гарного листа із чудовими малюнками. Сподіваюсь, що ти і твоя родина мали гарну мандрівку у час Великдних вакацій.

З березня я з чоловіком пітала на один тиждень до Ріо-де-Жанейро, в Бразилію. Ніколи не сподівалась, що там побачю, але в газеті оголосили дуже дешеву ціну, і ми дуже не думали. Не можна сказати, щоб це було вигідно, але зате побачили Ріо. Клімат чудовий, але бідні люди живуть у злиднях. Ми також зустрілися там із кількома українцями. Моя дочка листується з молоддю вчительки української школи в Парані —

це одна із провінцій Бразилії. Там живе багато українців. Я хотіла теж і туди поїхати, але не вийшло, то приятелька моєї дочки, Оля приїхала до нас на 2 дні в наш готель. Вона багато розказувала про українців у Парані. Вони ві чудово говорять українською мовою, але живуть дуже бідно. Ти, мабуть, знаєш від батьків, що наші українці ввесь час посилають туди пакунки і гроші. Я також привезла цілу валізу речей для бідних людей, а також дала для них гроші. Від цього мені було радісно на серці. Чи ти листуєшся з кимсь українською мовою? Бажаю тобі успіху в вищій школі. Вітаю твого родича.

З любов'ю Ганна Черінь

10. Лист Ганни Черінь до Лесі Іваницької, учениці української католицької школи при парафії церкви Непорочного Зачаття у м. Детройт (США), [1984 р.]

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 86, арк. 64–64 зв.

11. Ганна Черінь під час Міжнародної книжкової конференції в Іллінойському університеті (США), 5 листопада 1985 р.
ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 9, арк. 11.

12. Ганна Черінь під час виступу в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія в Норт-Порті (США), 1991 р.
ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 151, арк. 2.

Paul Verlaine

Осіньна пісня /пер. Г. Кочура/ Chanson d'automne

Неголосні
Млосні пісні
Струн осінніх
Серце тобі
Топлять в журбі,
В голосіннях.

Блідну, коли
Чую з імлі -
Б"є годинник:
Линуть думки
В давні роки
Мрій дитинних.

Вийду надвір -
Вихровий вир
В полі млистім
Крутить, жене,
Носить мене
З жовклим листям.

Переклад Миколи Лукаша

Ячать хлипки,
Хрипки скрипки
Листопада...
Їх тужний хлип
У серця глиб
Просто пада.

Від їх плачу
Я весь тремчу
І ридаю,
Як дні ясні,
Немов у сні,
Пригадаю.

Кудись іду
У даль бліду,
З гір в долину,
Мов жовклий лист
Під вітру свист,
В безвість лину.

Переклад Ганни Черинь I

Монотонний заклин
Осіньні віолін,
Дошу краплини...

Це голосіння,
Млосне квиління
Вглиб серця плине.

Годинник вдарив,
Як крик зозулі -
Дихання трачу.

З напливу марив
Про дні минулі
Я плачу...

Іду без тьми
Поміж вітрами
В світ летаргічний.
Під вітру свист,
Як мертвий лист,
На спокій вічний...

(Серпень 2001)

Les sanglots longs
Des violons
De l'automne
Blessent mon cœur
D'une langueur
Monotone.
Tout suffoquant
Et blême, quand
Sonne l'heure.
Je me souviens
Des jours anciens
Et je pleure;
Et je m'en vais
Au vent mauvais
Qui m'emporte
Deçà, delà,
Pareil à la
Feuille morte.

Підрядний переклад

Довгі ридання
Скрипок
Осіньні
Ранять моє серце
Томлінням
Одноманітним
Аж задихаюсь
І блідну, коли
Дзвонить годинник.
Я згадую
Колишні дні
І я плачу.
І я виходжу
На вітер лихий,
Що носить мене
Туди-сюди,
Неначе
Пожовклий лист.

Переклад Ганни Черинь I

Плачливий плин
Осіньні віолін
Монотонно
Кволим квилінням
Ранить сумління
Невтомно.
Годинник б"є
В серце моє.
Дихання трачу.
Згадки невтишні
Про дні колишні -
Я плачу...
Хитаюсь, млію...
А вітровію
Зловіщий свист
Жбурляє, жене
Навсеб'ч мене
Як мертвий лист.

(серпень 2001)

Тобі?

Мова з перекладу

тавтологія!

PS. Віоліна є в усіх укр. самбичках. Як Р. і К. не знаєш?

13. Вірш П. Верлена «Осіньна пісня» та його переклад з французької мови Г. Кочура, М. Лукаша, Г. Черинь, серпень 2001 р.

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 27, арк. 1.

Ганна Черінь Черкески - ураган "Вільма"
 Сіреда 19 жовтня.
 "Вільма" (Widyma) - V ступеня.
 Пошмарувала Тайїс і Кайман (і вбизах)
 Майсилькішій в історії ураган. Тоді жесь!
 Через 2 дні - приземлиться.
 Дові терги за газоліною.
 А ми стояли в черзі, в Drivers license -
 година мінута, інакш з вулиці ідуть я
 ми не знаєи на що текаємо.
 Виявилось, шукають тих, що зробили
 апроінтмент. Так і ні до того не
 відкається.
 - Я меш хочу апроінтмент!
 - 9:30 ранку завтра?
 - Додре.
 Снекан ніди нічого не чув. Визбурился
 - Так рано? Тому? Ми не можемо.
 А тому не можемо? Треба брати, що
 дають.
 - Якщо ти не можеш, муну когось
 шпросити.
 Відповізі нема.
 Ін афвмога → и/е
 Трешки севільмєсьє...
 А може сирємувати на кубу.
 В суботу може знизирис до sat. 3
 з Аври ~~срідом~~ тнці.
 Найсидиши барометровей руск в середин'
 (рекорд). Very intense eye.
 Friday afternoon - Укатаи

14. Щоденникові записи Ганни Черінь «Ураган "Вільма"»,
 [жовтень 2005 р].

ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 1, спр. 26, арк. 1.

31

Проекта до «Паралелів» (Т. Черінь)
серверки

Паралелі — ^{нова} книжка поезій ~~а~~
віршів Ганни Черінь, написаних
протягом 2006–2009 років.

Ганна Черінь і в цій збірці
незмінно брала Україну, тому
в ній ~~багато~~ поезій ~~на~~ новості
болем і женом за ~~ва~~ кривда,
сиринжені за здрістю недругів,
~~а також і власним нерозумом~~
~~свого народу, мотиви~~
Цілковиті нові настрої з'явилися
в об'єктиві інтимної
критики. Якщо б ~~це~~ ^{щось} зустрі-
здувало читачів що знайдіть
звертаємо ~~чвалу на~~
такий ~~подібний~~ ~~на~~
вірші ~~на~~ ~~ст.~~ ~~в~~ ~~режис~~ ~~на~~ ~~ст.~~

Про кого пишеш вірші
Друга протеса?
Про себе? Може ширші
Душок її коаса?
Цікава мовина?
Дізналися із віршо
Ти в ній вона — ВОНА,
А ти вона — хтось інша...

15. Рукопис анотації до збірки поезій
Ганни Черінь «Паралелі», 2006–2009 р.
ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, стр. 4, арк. 31

**16. Ганна Черінь з дочкою Інною Момотюк,
[не пізніше 2011 р.]
ЦДАЗУ, ф. 22, оп. 2, спр. 122, арк. 3.**

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

Розділ I. Ганна Черінь: життєвий шлях

1. Автобіографія Ганни Черінь, [не раніше 1976 р.] 12
2. Коротка автобіографія Ганни Черінь, [не пізніше 2004 р.] 14

Розділ II. Статті, доповіді та інтерв'ю Ганни Черінь

2.1. З життя української спільноти за кордоном

3. [Стаття] Ганни Черінь «Під Чікагівським небом», [не раніше 1971 р.] 16
4. [Стаття] Ганни Черінь «Золотий ювілей», [не раніше 21 жовтня 1984 р.] 18
5. [Стаття] Ганни Черінь «Свято Тисячоліття в Норт Порті», [не раніше 1988 р.] 20
6. [Стаття] Ганни Черінь «Золотий ювілей Капелі», [не раніше березня 1991 р.] 23
7. 7. Стаття Ганни Черінь «Собори душ своїх бережіть», [не раніше 1992 р.] 25
8. [Доповідь] Ганни Черінь «Шевченківське Свято в Осередку св. Андрія, Норт Порт, Флорида», [1993 р.] 29
9. Доповідь Ганни Черінь «Українські героїні» в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія в Норт Порті (Флорида, США), 28 лютого 1993 р. 31
10. Доповідь Ганни Черінь «Друга річниця Незалежності в Україні» в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія в Норт-Порті (Флорида, США), 25 вересня 1993 р. 40
11. Програма Андріївського вечора та доповідь Ганни Черінь в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія в Норт-Порті (Флорида, США), 11 грудня 1996 р. 42

12. Доповідь Ганни Черінь «Нова українська поезія», [не раніше 1999 р.] 45
13. [Стаття] Ганни Черінь «Краса – це наша сила», [друга половина ХХ ст.] 50

2.2. Українські діячі очима Ганни Черінь

14. Доповідь Ганни Черінь, присвячена вшануванню пам'яті Романа Завадовича, [не раніше 31 травня 1985 р.] 53
15. Доповідь Ганни Черінь, присвячена Миколі Щербаку, виголошена в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія в Норт-Порті (Флорида, США), [не раніше 1991 р.] 54
16. Доповідь Ганни Черінь, присвячена Євгену Сверстюку, виголошена в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія в Норт-Порті (Флорида, США), 23 листопада 1993 р. 57
17. Доповідь Ганни Черінь, присвячена Світлані Кузьменко, виголошена в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія в Норт-Порті (Флорида, США), 8 грудня 1993 р. 61
18. Доповідь Ганни Черінь присвячена Валентині Юрченко, [не раніше 2000 р.] 64

2.3. Інтерв'ю Ганни Черінь щодо її подорожі до Австралії

19. Інтерв'ю Ганни Черінь щодо її подорожі до Австралії, [2 травня 1980 р.] 66

Розділ III. Участь Ганни Черінь у культурних заходах

20. Лист Ганни Черінь до Михайла Голинського щодо організації творчого вечора у «Мистецькому стоваришенні “Козуб”» (Торонто, Канада), 19 жовтня 1962 р. 72
21. Лист Ганни Черінь щодо організації її творчого вечора у «Мистецькому стоваришенні “Козуб”» (Торонто, Канада), 20 жовтня 1962 р. 74

22. Лист представників «Мистецького стоваришення “Козуб”»
(Торонто, Канада) до Ганни Черінь, 16 грудня 1962 р. 75
23. Лист Романа Завадовича до Ганни Черінь щодо її участь у заході
«Свято книжки», 24 листопада 1966 р. 76
24. Лист Ганни Черінь до Романа Завадовича щодо її участі у заході
«Свято книжки», 5 грудня 1966 р. 78
25. Лист Н. [Хойноцовой] до Ганни Черінь щодо її участі у заході,
присвяченому пам'яті Олени Теліги, 5 червня 1972 р. 80
26. Лист представників Українського конгресового комітету Америки
до Ганни Черінь щодо її участі у заході, присвяченому пам'яті
Тараса Шевченка, 4 лютого 1985 р. 81
27. Лист Володимира Барагури до Ганни Черінь щодо її літературного
вечора у Нью-Йорку, 16 березня 1985 р. 82
28. Лист Ганни Черінь до Володимира Барагури щодо її літературного
вечора у Нью-Йорку, 9 травня 1985 р. 83

Розділ IV. Видання творів Ганни Черінь

4.1. Угоди, укладені Ганною Черінь з видавництвами

29. Угода про видання Українсько-американською спілкою збірки
поезій Ганни Черінь «Чорнозем», 22 жовтня 1961 р. 86
30. Угода про видання друкарнею «Київ» (Торонто, Канада) роману у
віршах Ганни Черінь «Слова», 19 жовтня 1979 р. 87
31. Угода про видання редакцією журналу «Всесвіт» (Україна) книги
Ганни Черінь «Мандри», 20 серпня 1993 р. 89
32. Протокол до угоди про видання книги Ганни Черінь «Мандри»
редакцією журналу «Всесвіт» (Україна), 20 серпня 1993 р. 91

4.2. Листування Ганни Черінь з приводу видання

книг та окремих творів

Листування Ганни Черінь з редакторами дитячого журналу

«Веселка» (США)

33.	Лист Богдана Гошовського до Ганни Черінь, 12 травня 1964 р.	92
34.	Лист Ганни Черінь до [Богдана Гошовського], 7 листопада 1964 р.	94
35.	Лист Романа Завадовича до Ганни Черінь, 26 лютого 1965 р.	96
36.	Лист Ганни Черінь до [Володимира Барагури], 10 березня 1965 р. ...	97
37.	Лист Ганни Черінь до Романа Завадовича, 11 жовтня 1965 р.	99
38.	Лист Ганни Черінь до Володимира Барагури, 29 листопада
1966 р.	101
39.	Лист Ганни Черінь до Володимира Барагури, 4 листопада 1969 р. ...	101
40.	Лист Ганни Черінь до Володимира Барагури, 24 жовтня 1979 р.	102
41.	Лист Ганни Черінь до Володимира Барагури, 19 вересня 1991 р.	103
42.	Лист Ганни Черінь до Володимира Барагури, 19 вересня 1991 р.	105

Листування Ганни Черінь з редакторами української

газети «Свобода» (США)

43.	Лист Антіна Драгана до Ганни Черінь, 28 червня 1962 р.	106
44.	Лист Ганни Черінь до Зенона Снилика, 9 вересня 1993 р.	107
45.	Лист Ганни Черінь до Ірени Яросевич, 19 травня 2006 р.	108

Листування Ганни Черінь з видавцем та редактором

гумористично-сатиричного журналу «Мітла»

Юліяном Середяком (Аргентина)

46.	Лист Юліяна Середяка до Ганни Черінь, 19 лютого 1963 р.	109
47.	Лист Ганни Черінь до Юліяна Середяка, 1 червня 1963 р.	110
48.	Лист Юліяна Середяка до Ганни Черінь, 31 грудня 1964 р.	113
49.	Лист Ганни Черінь до Юліяна Середяка, 25 лютого 1965 р.	114
50.	Лист Юліяна Середяка до Ганни Черінь, 7 березня 1965 р.	116

51. Лист Ганни Черінь до Юліяна Середяка, 16 березня 1965 р. 118
52. Лист Юліяна Середяка до Ганни Черінь, 27 березня 1965 р. 120
53. Лист Юліяна Середяка до Ганни Черінь, 10 травня 1965 р. 122
54. Лист Ганни Черінь до Юліяна Середяка, 22 червня 1965 р. 124
55. Лист Ганни Черінь до Юліяна Середяка, 22 липня 1965 р. 127
56. Лист Ганни Черінь до Юліяна Середяка, 18 серпня 1965 р. 129
57. Лист Юліяна Середяка до Ганни Черінь, 23 серпня 1965 р. 132
58. Лист Юліяна Середяка до Ганни Черінь, 2 вересня 1965 р. 134
59. Лист Юліяна Середяка до Ганни Черінь, 11 вересня 1965 р. 136
60. Лист Юліяна Середяка до Ганни Черінь, 28 квітня 1966 р. 137
61. Лист Юліяна Середяка до Ганни Черінь, 27 лютого 1967 р. 139
62. Лист Ганни Черінь до Юліяна Середяка, 31 жовтня 1967 р. 140

Листи Ганни Черінь до Михайла Федака

щодо підготовки до видання її роману у віршах «Слова»

63. Лист Ганни Черінь до Михайла Федака, 29 жовтня 1979 р. 142
64. Лист Ганни Черінь до Михайла Федака, 31 грудня 1979 р. 143
65. Лист Ганни Черінь до Михайла Федака, 22 січня 1980 р. 145
66. Лист Ганни Черінь до Михайла Федака, 23 травня 1980 р. 146

Листування Ганни Черінь з представником Комісії шкільництва

Комітету українців Канади Євгеном Рослицьким

з питань видання книги «Українські діти»

67. Лист Ганни Черінь до Євгена Рослицького, 12 січня 1982 р. 147
68. Лист Ганни Черінь до Євгена Рослицького, 30 червня 1987 р. 148
69. Лист Ганни Черінь до Євгена Рослицького, 23 вересня 1987 р. 149

Листування Ганни Черінь з головним редактором

журналу «Нові дні» (Канада) Мар'яном Дальним

70. Лист Ганни Черінь до Мар'яна Дального, 24 травня 1989 р. 151
71. Лист Ганни Черінь до Мар'яна Дального, 23 лютого 1996 р. 152

72. Лист Мар'яна Дального до Ганни Черінь, 28 грудня 1996 р. 154
73. Лист Ганни Черінь до Мар'яна Дального, 2 квітня 1998 р. 155
- Листи Ганни Черінь до відповідального редактора
Малого видавничого виробництва «Арфа» (журнал «Київ»)
Миколи Славинського з питань видання
книги «Люстро мого життя»*
74. Лист Ганни Черінь до Миколи Славинського, 29 січня 1993 р. 156
75. Лист Ганни Черінь до Миколи Славинського, 12 квітня 1993 р. 164
- Листування Ганни Черінь з редакцією
журналу «Всесвіт» (Україна)*
76. Лист Олега Микитенка до Ганни Черінь, 15 липня 1994 р. 165
77. Лист Ганни Черінь до Олега Микитенка, 4 вересня 1994 р. 166
78. Лист Ганни Черінь до Олега Микитенка, 20 березня 1995 р. 169
79. Лист Олега Микитенка до Ганни Черінь, 4 травня 1995 р. 173
80. Лист Олега Микитенка до Ганни Черінь, 12 червня 1995 р. 175
81. Лист Олега Микитенка до Ганни Черінь, 14 серпня 1995 р. 178
82. Лист Ганни Черінь до Олега Микитенка, 26 вересня 1995 р. 179
83. Лист Ганни Черінь до Олега Микитенка, 1 березня 1996 р. 182
84. Лист Олега Микитенка до Ганни Черінь, 5 листопада 1995 р. 184
85. Лист Олега Микитенка до Ганни Черінь, 10 червня 1996 р. 185
86. Лист Ганни Черінь до Олега Микитенка, 18 листопада 1996 р. 188
87. Лист Олега Микитенка до Ганни Черінь, 14 грудня 1996 р. 189
88. Лист Ганни Черінь до Олега Микитенка, 14 червня 1997 р. 194
89. Лист Ганни Черінь до Олега Микитенка, 26 червня 1997 р. 196
90. Лист Ганни Черінь до Олега Микитенка, 19 липня 1997 р. 199

*Розділ V. Діяльність Ганни Черінь в Українському релігійному
і культурному осередку св. Андрія в Норт-Порті
(Флорида, США)*

91. Звіт культурно-освітнього референта Українського релігійного і культурного осередку св. Андрія в Норт-Порті (Флорида, США), 11 листопада–22 грудня 1993 р. 201
92. Звіт про діяльність Бібліотеки імені сенатора Юзика при Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія в Норт-Порт (Флорида, США) за 1993 рік 203
93. Звіт референта преси Українського релігійного і культурного осередку св. Андрія в Норт-Порті (Флорида, США) за 1999 р. 205

*Розділ VI. Листування Ганни Черінь з представниками
навчальних закладів України та США*

*6.1. Листування Ганни Черінь з Українською католицькою
школою при парафії церкви Непорочного Зачаття
(Детройт, США)*

94. Лист Ганни Черінь до Ксенії Кучер, вчительки Української католицької школи при парафії церкви Непорочного Зачаття (Детройт, США), 2 березня 1980 р. 206
95. Лист Ксенії Кучер до Ганни Черінь, 2 грудня 1980 р. 207
96. Лист Ганни Черінь до Ксенії Кучер, [початок 1980-х рр.] 209
97. Лист Ганни Черінь до Ксенії Кучер, 3 лютого 1982 р. 210
98. Лист Ксенії Кучер до Ганни Черінь, 4 листопада 1982 р. 211
99. Лист Ганни Черінь до Ксенії Кучер, 1982 р. 213
100. Лист Ганни Черінь до Ксенії Кучер, [початок 1980-х рр.] 214
101. Лист Христини Марітчак, учениці Української католицької школи при парафії церкви Непорочного Зачаття (Детройт, США), до Ганни Черінь, [1981 р.] 216

102. Лист Ганни Черінь до Христини Марітчак, [1981 р.] 216
103. Лист Христини Марітчак до Ганни Черінь, [початок 1980-х рр.] 217
104. Лист Ганни Черінь до Христини Марітчак, [початок 1980-х рр.] 218
- 6.2. Листування Ганни Черінь з представниками Одеського
державного університету ім. І. І. Мечникова (Україна)*
105. Лист Марії Білоус-Гарасевич до Ганни Черінь щодо передачі її
книг до бібліотеки Одеського державного університету
ім. І. І. Мечникова, [середина 1990-х рр.] 219
106. Лист Ганни Черінь до Нонни Шляхової, 10 квітня 1997 р. 221
107. Лист Нонни Шляхової до Ганни Черінь, [після 10 квітня 1997 р.] ... 223
108. Лист Ганни Черінь до Нонни Шляхової, 8 вересня 1997 р. 224
109. Лист Марії Гавриш, студентки Одеського державного університету
ім. І. І. Мечникова, до Ганни Черінь, [не раніше квітня 1998 р.] 226
110. Лист Ганни Черінь до Марії Гавриш, 15 квітня 1998 р. 227
111. Лист Марії Гавриш до Ганни Черінь, 20 серпня 1998 р. 229
112. Лист Ганни Черінь до Марії Гавриш (Якубовської), 5 жовтня
1998 р. 231
- Розділ VII. Листування Ганни Черінь з діячами
української діаспори*
113. Лист Леоніда Бачинського до Ганни Черінь, 26 листопада
1962 р. 234
- Листування Ганни Черінь з Марією Білоус-Гарасевич*
114. Лист Ганни Черінь до Марії Білоус-Гарасевич, [не пізніше березня
1969 р.] 235
115. Лист Марії Білоус-Гарасевич до Ганни Черінь, 3 травня 1994 р. 236
116. Лист Марії Білоус-Гарасевич до Ганни Черінь, 14 лютого 1997 р. ... 240
117. Лист Ганни Черінь до Марії Білоус-Гарасевич, 19 лютого 1997 р. ... 241
118. Лист Марії Білоус-Гарасевич до Ганни Черінь, 31 травня 1997 р. 244

119. Лист Ганни Черінь до Марії Білоус-Гарасевич 13 червня 1997 р. 246
120. Лист Ганни Черінь до Марії Білоус-Гарасевич, 24 серпня 1999 р. ... 249
121. Лист Марії Білоус-Гарасевич до Ганни Черінь, 16 січня 2001 р. 250
122. Лист Ганни Черінь до Марії Білоус-Гарасевич, 23 січня [2001] р. ... 253

Листування Ганни Черінь з Стефанією Бубнюк

123. Лист Стефанії Бубнюк до Ганни Черінь, 15 січня 1969 р. 256
124. Лист Ганни Черінь до Стефанії Бубнюк, 17 січня 1969 р. 257
125. Лист Стефанії Бубнюк до Ганни Черінь, 30 січня 1969 р. 258
126. Лист Стефанії Бубнюк до Ганни Черінь, 7 липня 1970 р. 259
127. Лист Ганни Черінь до Стефанії Бубнюк, 14 липня 1970 р. 260

Листування Ганни Черінь з Лідією Бурачинською

128. Лист Ганни Черінь до Лідії Бурачинської, 17 листопада 1963 р. 261
129. Лист Ганни Черінь до Лідії Бурачинської, 11 серпня 1965 р. 264
130. Лист Наталії Пазуняк та Лідії Бурачинської до Ганни Черінь,
6 вересня 1965 р. 265
131. Лист Лідії Бурачинської до Ганни Черінь, 17 листопада 1966 р. 266
132. Лист Ганни Черінь до Лідії Бурачинської, 29 листопада 1966 р. 267
133. Лист Наталії Пазуняк, Лідії Бурачинської до Ганни Черінь,
13 жовтня 1967 р. 269
134. Лист Ганни Черінь до Лідії Бурачинської, 25 листопада 1967 р. 270
135. Лист Лідії Бурачинської до Ганни Черінь, 28 жовтня, 1968 р. 271
136. Лист Ганни Черінь до Лідії Бурачинської, 2 листопада 1969 р. 272
137. Лист Ганни Черінь до Лідії Бурачинської, 19 серпня 1969 р. 274
138. Лист Лідії Бурачинської до Ганни Черінь, 20 травня 1970 р. 275

Листування Ганни Черінь з Вірою Ворскло

139. Лист Ганни Черінь до Віри Ворскло, 11 березня 1961 р. 276
140. Лист Віри Ворскло до Ганни Черінь, 8 червня 1997 р. 278
141. Лист Ганни Черінь до Віри Ворскло, 20 червня 1997 р. 281

142. Лист Ганни Черінь до Віри Ворскло, 16 квітня 1998 р. 285
143. Лист Ганни Черінь до Віри Ворскло, 16 червня 1998 р. 287
144. Лист Ганни Черінь до Віри Ворскло, 15 грудня 1998 р. 290
145. Лист Ганни Черінь до Віри Ворскло, 11 лютого 1999 р. 292
- Листування Ганни Черінь з Гаврилом Гордієнком*
146. Лист Гани Черінь до Гаврила Гордієнка, 4 січня 1963 р. 295
147. Лист Гани Черінь до Гаврила Гордієнка, 4 січня 1963 р. 299
148. Лист Гаврила Гордієнка до Ганни Черінь, 12 січня 1963 р. 303
149. Лист Гаврила Гордієнка до Ганни Черінь, 12 січня 1970 р. 306
150. Лист Ганни Черінь до Гаврила Гордієнка, 1 серпня 1970 р. 308
- Листування Ганни Черінь з родиною Грибінських*
151. Лист Ганни Черінь до Світлани Кузьменко (Грибінської), 4 травня 1962 р. 311
152. Лист Ганни Черінь до Бориса Олександріва (Грибінського), 5 жовтня 1962 р. 313
153. Лист Бориса Олександріва до Ганни Черінь, 17 жовтня 1962 р. 316
154. Лист Бориса Олександріва до Ганни Черінь, 29 жовтня 1962 р. 318
155. Лист Ганни Черінь до родини Грибінських, 14 листопада 1962 р. ... 319
156. Лист Ганни Черінь до Бориса Грибінського, 21 грудня 1962 р. 321
157. Лист Ганни Черінь до родини Грибінських, 11 листопада 1969 р. ... 323
158. Лист Ганни Черінь до Бориса Грибінського, 15 червня 1972 р. 326
159. Лист Ганни Черінь до Світлани Кузьменко, 9 вересня 1999 р. 328
160. Лист Ганни Черінь до Світлани Кузьменко, 22 грудня 2000 р. 330
- Листування Ганни Черінь з подружжям Дончуків*
161. Лист Ганни Черінь до Лариси Дончук, 14 березня 1962 р. 333
162. Витяг з листа Ганни Черінь до Лариси Дончук, 27 листопада 1962 р. 335
163. Витяг з листа Зосима Дончука до Ганни Черінь, 11 травня 1963 р. ... 337

164. Лист подружжя Дончуків до Ганни Черінь, [не раніше 1965 р.] 337
165. Витяг з листа Ганни Черінь до подружжя Дончуків, 9 жовтня
1969 р. 339
166. Лист Ганни Черінь до подружжя Дончуків, 27 вересня 1970 р. 341
Листи Ганни Черінь до подружжя Кавок
167. Лист Ганни Черінь до Миколи Кавки, 20 листопада 1962 р. 343
168. Лист Ганни Черінь до Володимири Кавки, 10 січня 1967 р. 344
169. Лист Ганни Черінь до подружжя Кавок, 25 вересня 1969 р. 346
170. Лист Ганни Черінь до подружжя Кавок, 5 листопада 1969 р. 348
171. Лист Ганни Черінь до подружжя Кавок, 4 грудня 1969 р. 350
172. Лист Ганни Черінь до подружжя Кавок, 29 вересня 1970 р. 352
Листи Ганни Черінь до Святослава Караванського
173. Лист Ганни Черінь до Святослава Караванського, 1 червня
1994 р. 354
174. Лист Ганни Черінь до Святослава Караванського, 5 липня 1995 р. ... 358
Листи Ганни Черінь до подружжя Лівшів
175. Лист Ганни Черінь до Миколи і Анни Лівшів, 24 квітня 1995 р. 361
176. Лист Ганни Черінь до подружжя Лівшів, 24 травня 1995 р. 363
177. Лист Ганни Черінь до подружжя Лівшів, 22 жовтня 1997 р. 365
Листування Ганни Черінь з Микитою Мандрикою
178. Лист Микити Мандрики до Ганни Черінь, 8 листопада 1963 р. 367
179. Лист Ганни Черінь до Микити Мандрики, 23 вересня 1964 р. 369
180. Лист Микити Микитенки до Ганни Черінь, 3 березня 1965 р. 372
181. Лист Микити Мандрики до Ганни Черінь, 1 липня 1965 р. 375
182. Лист Ганни Черінь до Микити Мандрики, 13 липня 1965 р. 378
183. Лист Микити Мандрики до Ганни Черінь, 7 жовтня 1965 р. 382
184. Лист Ганни Черінь до Микити Мандрики, 27 жовтня 1965 р. 385
185. Лист Микити Мандрики до Ганни Черінь, 16 листопада 1965 р. 387

186. Лист Ганни Черінь до Микити Мандрики, 27 липня 1966 р. 389
187. Лист Ганни Черінь до Микити Мандрики, 17 липня 1970 р. 391
- Листування Ганни Черінь з Дмитром Нитченком та Лесею Ткач*
188. Лист Дмитра Нитченка до Ганни Черінь, 5 грудня 1962 р. 392
189. Лист Ганни Черінь до Дмитра Нитченка, 13 грудня 1962 р. 393
190. Лист Дмитра Нитченка до Ганни Черінь, 20 грудня 1962 р. 394
191. Лист Ганни Черінь до Дмитра Нитченка, 31 грудня 1962 р. 396
192. Лист Ганни Черінь до Дмитра Нитченка, 5 жовтня 1963 р. 398
193. Лист Дмитра Нитченка до Ганни Черінь, 29 лютого 1964 р. 401
194. Лист Дмитра Нитченка до Ганни Черінь, 18 квітня 1980 р. 403
195. Лист Ганни Черінь до Лесі Ткач, 7 серпня 1980 р. 405
196. Лист Ганни Черінь до Дмитра Нитченка, 30 жовтня 1995 р. 407
197. Лист Ганни Черінь до Дмитра Нитченка, 18 червня 1998 р. 409
198. Лист Ганни Черінь до Лесі Ткач, 2 січня 2001 р. 411
- Листування Ганни Черінь з Леонідом Полтавою*
199. Лист Ганни Черінь до подружжя Полтав, 11 серпня 1969 р. 413
200. Лист Леоніда Полтави до Ганни Черінь, 14 січня 1970 р. 414
201. Лист Леоніда Полтави до Ганни Черінь, 19 червня 1970 р. 415
202. Лист Ганни Черінь до подружжя Полтав, 20 серпня 1970 р. 417
- Листування Ганни Черінь з Борисом Ржепецьким*
203. Лист Бориса Ржепецького до Ганни Черінь, 10 лютого 1969 р. 421
204. Лист Бориса Ржепецького до Ганни Черінь, 4 квітня 1969 р. 422
205. Лист Ганни Черінь до Бориса Ржепецького, 7 квітня 1969 р. 423
- Листування Ганни Черінь з Уласом Самчуком*
206. Лист Уласа Самчука до Ганни Черінь, 4 січня 1962 р. 425
207. Лист Ганни Черінь до Уласа Самчука, 26 червня 1962 р. 426
208. Лист Уласа Самчука до Ганни Черінь, 4 березня 1970 р. 428
209. Лист Ганни Черінь до Уласа Самчука, 17 лютого 1979 р. 430

210.	Лист Уласа Самчука до Ганни Черінь, 3 березня 1979 р.	431
	<i>Листи Ганни Черінь до Яра Славутича</i>	
211.	Лист Ганни Черінь до Яра Славутича, 19 червня 1962 р.	432
212.	Лист Ганни Черінь до Яра Славутича, 28 червня 1962 р.	434
213.	Витяг з листа Ганни Черінь до Яра Славутича, 10 грудня 1964 р. ...	436
	<i>Листування Ганни Черінь з Юрієм Тисом</i>	
214.	Лист Юрія Тиса до Ганни Черінь, 30 вересня 1963 р.	437
215.	Лист Ганни Черінь до Юрія Тиса, 2 жовтня 1963 р.	439
	<i>Розділ VIII. Статті та рецензії про творчість Ганни Черінь</i>	
216.	Стаття Михайла Бажанського «Письменниця Ганна Черінь в Дітройті», [1981 р.]	441
217.	Рецензія Софії Наумович на книгу Ганни Черінь «Мандри», [не раніше 1994 р.]	445
218.	Рецензія Катерини Квітчастої на збірку поезій Ганни Черінь «Декада», [не раніше 2001 р.]	447
	<i>Додатки</i>	
1.	Диплом Ганни Черінь про присвоєння їй ступеня магістра мистецтв. Чиказький університет, США, 1953 р.	451
2.	Угода про видання збірника віршів «Чорнозем» між Ганною Черінь та Українсько-американською видавничою спілки (Чикаго, США), 22 жовтня 1961 р.	452
3.	Проект обкладинки книги Ганни Черінь «Пригоди української книжки», [не пізніше 1972 р.]	453
4.	Лист композитора Ігоря Білогруда до Ганни Черінь, 8 грудня 1975 р.	454
5.	Ганна Черінь за роботою, 1979 р.	455
6.	Ганна Черінь з чоловіком Степаном Паньківим, 1979 р.	455
7.	Ганна Черінь за фортепіано, [1970-ті рр.]	456

8. Ганна Черінь з учнями української католицької школи при парафії церкви Непорочного Зачаття (м. Детройт, США), [1980-ті рр.] 456
9. Лист Лесі Іваницької, учениці української католицької школи при парафії церкви Непорочного Зачаття у м. Детройт (США), до Ганни Черінь, [1984 р.] 457
10. Лист Ганни Черінь до Лесі Іваницької, учениці української католицької школи при парафії церкви Непорочного Зачаття у м. Детройт (США), [1984 р.] 458
11. Ганна Черінь під час Міжнародної книжкової конференції в Іллінойському університеті (США), 5 листопада 1985 р. 459
12. Ганна Черінь під час виступу в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія в Норт-Порті (США), 1991 р. 459
13. Вірш Поля Верлена «Осіння пісня» та його переклад з французької мови Г. Кочура, Миколи Лукаша, Ганни Черінь, серпень 2001 р. 460
14. Щоденникові записи Ганни Черінь «Гураган “Вільма”», [жовтень 2005 р.] 461
15. Рукопис анотації до збірки поезій Ганни Черінь «Паралелі», 2006–2009 р. 462
16. Ганна Черінь з дочкою Інною Момотюк, [не пізніше 2011 р.] 463

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ав.	- авеню
АДУК	- Асоціація діячів української культури
АН	- Академія Наук
англ.	- англійська мова
архиєп.	- архиєпископ
Вп	- Високоповажний (-на)
Вш	- Вельмишановний (-на)
год.	- година
див.	- дивитися
дол.	- долар
д-р.	- доктор
ДЦ УНР	- Державний центр Української Народної Республіки в екзилі
етс.	- від англ. «etcetera» – і так далі
єп.	- єпископ
жрг.	- жаргон
ж. р.	- жіночий рід
ЗСА	- З'єднані Стейти Америки
ім.	- імені
інж.	- інженер
ІУК	- Інститут української культури
кн.	- книга
крб.	- карбованець
КУК	- Комітет українців Канади
ЛМК	- Літературно-мистецький клуб
м.	- місто
муз.	- музика

напр.	- наприклад
НТШ	- Наукове товариство імені Шевченка
о.	- отець
обл.	- область
ОДУМ	- Об'єднання демократичної української молоді
оз.	- озеро
ООН	- Організація Об'єднаних Націй
ОПДЛ	- Об'єднання письменників дитячої літератури ім. Л. Глібова
ОПЛДМ	- Об'єднання працівників літератури для дітей та молоді ім. Л. Глібова
остр.	- острів
ОУН	- Організація українських націоналістів
ОУП «Слово»	- Об'єднання українських письменників «Слово»
ОРСУА	- Окружна рада Союзу українок Америки в Чикаго
п.	- пан, пані
п-ов	- півострів
польськ.	- польська мова
прим.	- примітка
пров.	- провінція
проф.	- професор
реф.	- референт
р.	- рік
р.	- ріка
рр.	- роки
рос.	- російська мова
с.	- село
сл.	- славної

св.	- святий
сов.	- совецький
СПУ	- Спілка письменників України
СРСР	- Союз Радянських Соціалістичних Республік
ст.	- сторінка
стор.	- сторінка
СУА	- Союз українок Австралії
СУА	- Союз українок Америки
СУМ	- Спілка української молоді
т. д.	- так далі
т. ін.	- та інші
тис.	- тисяча
УВАН	- Українська вільна академія наук
УВО	- Українська військова організація
УВУ	- Український вільний університет
УГС	- Українська Гельсінська спілка
УДК	- українська дитяча книжка
УЗХ	- Український золотий хрест
УККА	- Український конгресовий комітет Америки
УНС	- Український національний союз
УРСР	- Українська Радянська Соціалістична Республіка
УСС	- Українські січові стрільці
укр.	- український (-ка, -ке)
УПА	- Українська повстанська армія
хв.	- хвилина
ц. р.	- цього року
шт.	- штат
ч.	- число

ч. р.	- чоловічий рід
СССР	- Союз Советских Социалистических Республик
Ill.	- Illinois
Ltd.	- limited
ok	- okay
Ont.	- Ontario
PS	- post scriptum
Fla.	- Florida

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Анастазій, *о.* – 23
- Андрієвська Е. – 374, 376, 379
- Андрусишин [К.] – 377, 388
- Андрушко М. – 31, 42, 43, 45
- Антоній, *архієп.* – 27, 29
- Бабій О. – 184, 277, 342
- Бабчук [...] – 204
- Багрянний І. – 225
- Бажанський М. – 441
- Банах М. – 51
- Барагура В. – 82, 96, 97, 101, 102, 184, 416
- Барка В. – 376
- Бартків К. – 214
- Барусевич С. – 43, 203, 204, 226
- Басараб Д. – 33
- Басараб О. – 33
- Басюк Е. – 52
- Бачинський Л. – 234
- Бек М. – 24, 257, 258, 273, 399, 440
- Белендюк Л. – 201, 204
- Бельський Ю. – 318
- Бережна Є. – 28
- Берко, *о.* – 23
- Білаш О. – 238
- Білецький [...], *протопресвітер* – 19
- Білинська А. – 52
- Білинський І. – 43
- Білогруд І. – 13

- Білоконь С. – 63, 201
- Білоус-Гарасевич М. – 212, 222, 236, 241, 246, 249, 250, 252, 253, 439
- Боборинський [...] – 232
- Богуславець Л., *див. Ткач Л.*
- Боднарчук І. – 76, 319, 320
- Бойчук Б. – 375, 376, 379, 382
- Боплан Г. – 226
- Борисенко [...] – 29
- Боровський В. – 224
- Борусевич С. – 361
- Бохван Б. – 20
- Брежнєв Л. – 60
- Бринь О. – 381, 434
- Бубнюк С. – 257, 259, 260, 273, 386, 388
- Бурачинська Л. – 261, 263, 266, 267, 269, 270, 272, 274, 276,
- Буш Дж. – 103
- Василькевич М.** – 442, 444
- Ващинський Б. – 40, 49, 198
- Вебер А. – 22
- Ведміцький [А.] – 232
- Верес Р. – 50
- Веретенченко О. – 151, 152, 237, 238, 240
- Верига В. – 279
- Винниченко В. – 34, 35, 417
- Вінграновський М. – 112, 180
- Вітюк Д. – 48
- Вовк В. – 52, 262, 376, 382, 383
- Вовчок М. – 404
- Войцехович [...] – 68

- Вокер [...] – 204
- Волинець С. – 137, 262
- Волиняк П. – 96, 302, 335, 336
- Волощук [Г.] – 215
- Волянська Л. – 41
- Воробйов [...] – 279
- Вороний М. – 45
- Воропай О. – 225
- Ворскло В. – 276, 277, 280, 281, 285, 286, 290
- Воскобійник М. – 29, 30
- Гавриш М. – 226, 227, 230
- Гай-Головко О. – 225
- Гайдарівський В. – 110
- Галан А. – 131
- Галечко С. – 32–35, 39
- Гаран [Є.] – 70, 393–395, 398, 401
- [Гарасевич] Б. – 238, 245, 248, 249
- Гарасевич М., *див. Білоус-Гарасевич М.*
- Гарасимів Л. – 43, 202
- Гарасовська-Дачишин М. – 353
- Гірняк Й. – 126, 428
- Гіршфельт Г. – 179, 184
- Глібович О. – 21
- Гнатюк В. – 449
- Голинський М. – 72, 316–319
- Голобородько [...] – 279
- Голоскевич Г. – 114, 117, 126
- Гомер – 388
- Гончар О. – 25, 29, 59

- Гордієнко Г. – 299, 303, 305, 308, 310
- Горська А. – 36, 37, 39, 59
- Гошовський Б. – 77, 93, 100, 416
- Грабович П. – 21, 31
- Грановський О., *див. Неприцький-Грановський О.*
- Гребінка В. – 64
- Грибінська Л. – 323
- Грибінський Б., *див. Олександрів (Олександров) Б.*
- Грибінський Б. (син) – 315, 316, 320, 321, 326
- Грибінський Л. – 321, 322, 327
- Гринник О. – 48
- Гриньків Е. – 31
- Грінченко Б. – 114, 125, 126, 355
- Грушевський М. – 34, 35
- Грушецький Д. – 70, 71
- Грушецький Н. – 70, 71
- Гук М. – 48
- Гуменна Д. – 52, 141, 225
- Гурко С. – 279
- Гусак А. – 26, 29, 312, 325
- Гусак Л. – 26, 151, 325
- Гуцало Є. – 180, 255
- Гудз Л. – 214
- Давидовський Г. – 31
- Дальний М. – 151, 152, 155, 240
- Д'Арк Ж. – 33
- Дейчаківський [М.] – 204
- Демус В. – 226
- Денисюк [М.] – 77, 111, 131

- Джонсон Л. – 370
- Джюль П. – 238
- Дзюбенський [...] – 204
- Діккенс Ч. – 254
- Діма, *див. Ходимчук Д.*
- Дмитренко-Ратич Г. – 33
- Доброліж В. – 354
- Добрянський Л. – 225
- Довгалюк Х. – 225
- Дончук З. – 112, 225, 226, 315, 337–339, 341
- Дончук Л. – 315, 333, 335, 338, 339, 341
- Драган (*Дараган*) А. – 105, 107, 378
- Драгоманов М. – 323
- Дрейгауз Е. – 22
- Дубина [...] – 77
- Єсенін С. – 251, 254
- Жадько В.** – 41
- Жила В. – 73, 112, 374, 377, 387
- Жук М. – 229, 232
- Журба Г. – 32
- Завадович Р. – 53, 54, 78, 95, 97, 99, 102, 416
- Зависна О. – 32
- Загребельний П. – 180
- Задорожний [...] – 42
- Зайферт І. – 239, 244
- Залеська І. – 67, 70
- Заревич Д. – 215
- Заревич З. – 215
- Заяць Г. – 82

- Звичайна О. – 226
- Зелез Я. – 31
- Зірчастий О., див. *Нитченко Д.*
- Іванець [...] – 204
- Іваницька Л. – 214
- Іванів Н. – 18, 19, 208
- Іванова О. – 167, 184, 329
- Івашко Л. – 43
- Ігнатович Б. – 22
- Ізарський О. – 131
- Ілієнко І. – 244, 245
- Ільків О. – 68
- Інокентій, *еп.* – 19
- Ірлявський І. – 57
- Іскрянський О. – 49
- Кавка В. – 344, 346, 348–350, 352
- Кавка М. – 343, 346, 348–350, 352
- Кавка С. – 52
- Казимір Б. – 378
- Калинець І. – 36
- Калинич [...] – 396, 397
- Калиновський [...] – 122
- Калитко К. – 49
- Кальба Б. – 442
- Камілевська Д., див. *Ходимчук Д.*
- Караванський С. – 59, 171, 354, 358
- Карпенко В. – 294
- Карпинський М. – 214
- Касараби [...] – 204

Качор І. – 104
Качуровський І. – 112, 232, 233, 320
Квітка Ю. – 343
Квітчаста К. – 446, 449
Ке В. – 318
Керницький Іван – 225
Керч [О.] – 130, 264
Килина П. – 375, 376, 379
Кириченко Л. – 165
Кирконелла В. – 378
Кирпа Г. – 47, 104
Китатста Л. – 238
Китастий Г. – 72, 77, 239, 245, 371, 372
Китастий П. – 238
Кіналь П. – 214
Кларк Т. – 211, 215
Клен Ю. – 383
Клим М. – 80
Кобилянська О. – 224, 336, 397
Коваленко Б. – 70, 225
Ковальська М. – 43
Когуська [...] – 262
Когут З. – 67, 70
Козак Є. – 31
Коленська Л. – 225
Колесса М. – 22
Коломиєць Л. – 80
Коновалець Є. – 57
Копач О. – 279

- Копитко Б. – 215
- Корінь Г. – 69
- Король В. – 43, 45, 178, 200
- Король Г. – 31, 43, 45, 47–49, 60, 63, 200, 201
- Коротич [В.] – 137, 382
- Косенко П. – 227, 230
- Коссовська А., *див. Коссовська-Давиденко А.*
- Коссовська-Давиденко А. – 36, 224, 418
- Костенко Л. – 59, 406
- Костюк Г. – 273
- Котко Д. – 31
- Коханська Н. – 22
- Коцюбинська М. – 59
- Коцюбинський М. – 384
- Кошиць Т. – 126
- Кравець І. – 190
- Кравців Б. – 12, 131, 232, 273, 437, 440
- Кравців Ю. – 417, 415
- Кравчук Л. – 41
- Кривуцька Б. – 239
- Крижанівський С. – 82
- Крюков Б. – 117, 119, 120, 138, 139, 387
- Кузик А. – 19
- Кузьменко В. – 190
- Кузьменко С. – 61–63, 85, 201, 291, 311, 313, 317, 319, 320, 323, 324, 328, 330
- Кулик [...] – 204
- Кулинич Я. – 16, 17
- Кульчицька А. – 50, 51, 53
- Кульчицький О. – 377

- Куропась А. – 19
- Курпіта [...] – 112
- Кучер К. – 206, 208, 209, 210, 215, 441, 442, 444
- Кучер Л. – 442
- Кучер М. – 211
- Кущинський [...] – 77
- Лаба М. – 87
- Лазарський М. – 224
- Левицька О. – 33
- Левицька Ю. – 326
- Левицький М. – 77, 324, 326
- Лепкий Б. – 212
- Липа Ю. – 225
- Литвин О. – 262, 402
- Литваковський [...] – 317
- Лівша А.-М. – 361–365
- Лівша М. – 361, 363–365
- Лісівський Д. – 214
- Ліщинський Я. – 22
- Лобода Б. – 41, 42, 290, 291, 292, 329, 330
- Лобур Н. – 43
- Ломницька Д. – 43, 361
- Лось Р. – 214
- Лось Т. – 214
- Лукашевич [...] – 77
- Лупшо А. – 77
- Луцький Ю. – 225
- Любович У. – 82, 225
- Лятошинський Б. – 41

- Ляш А. – 442
Магас В. – 104, 172
Майборода П. – 20
Майданська С. – 180, 279
Максимович Д. – 214
Мал, *князь* – 32
Маланюк Є. – 219, 241, 246
Малишко А. – 12, 20, 55, 439
Малюк С. – 43
Маморський, *див. Завадович Р.*
Мандрика М. – 73, 112, 367, 369, 372, 375, 378, 382, 385, 387, 389, 391
Марітчак Х. – 215–218
Марська В. – 225
Мартюк [...] – 42
Марцинківський О. – 63, 202
Марченко І. – 22
Мацілінський А. – 214
Мацинський І. – 227, 230
Мельник А. – 35
Мельник Г. – 48
Метельський Р. – 231
Мешко О. – 22, 23, 37, 38, 39, 58
Микитенко О. – 89, 90, 91, 166, 175, 177, 179, 182, 185, 188, 194, 196, 199, 408, 409
Миклухо-Маклай М. – 445
Михайлишин П. – 33
Михальчук Г. – 22
Мінський М. – 239
Місіонг Л. – 199

- Міцкевич А. – 417
- Молодожанин Л. – 17
- Монастирський І. – 279
- Момотюк В. – 323
- Момотюк І. – 13, 99, 124, 273, 303, 305, 317, 319, 320, 323, 329, 330, 337, 381, 387, 408
- Мороз В. – 38, 59
- Морріс В. – 180
- Мосендз Л. – 232
- Моцарт В. – 22
- Мстислав (*Скрипник*), *патріарх* – 19, 26, 27, 29
- Мудрик-Мриць Н. – 76, 141, 325, 382, 383, 420
- Муленко І. – 48
- Мурович Л. – 39
- Мушинська В. – 43, 202, 442
- Мушкетик Ю. – 195
- Наболотна [...] – 201**
- Наєнко М. – 221
- Наумович С. – 445, 446
- Ненсі А. – 237
- Неприцький-Грановський О. – 112, 280, 390
- Нехода І. – 12
- Нечуй-Левицький І. – 126, 384
- Нитченко Г. – 395, 402
- Нитченко Д. – 66–68, 70, 198, 224, 280, 392–396, 398, 401, 403, 404, 407, 409, 446
- Ніксон Р. – 60
- Огієнко І. – 226**

- Олександрів (*Олександров*) Б. – 61, 72–74, 112, 143, 226, 290, 312, 313, 320, 321, 323, 325, 414
- Олесь О. – 35, 384
- Ольга, *княгиня* – 32, 274
- Ольжич О. – 427
- Онацький Є. – 122, 134
- Онуфрієнко [В.] – 70, 394, 398, 401
- Оранський Ю. – 416
- Орел А. – 173, 325, 340, 414, 418, 419
- Островська Є. – 71
- Осьмачка Т. – 383
- Пазуняк Н. – 266, 269
- Пакет В. – 214
- Пакет Й. – 214
- Палій Л. – 279, 280
- Палій М. – 225
- Панасюк [...] – 131
- Паньків (*Паньков*) С. – 14, 39, 43, 173, 194, 198, 200, 201, 203, 204, 241, 243, 246, 255, 292, 303–305, 312, 313, 316, 317, 319–321, 323, 327, 328, 332–334, 337, 342, 351, 352, 360–362, 370, 381, 392, 397, 407, 408, 412, 415, 420, 445, 446
- Паньків С. – 187
- Паркер Д. – 129, 265
- Пастернак О. – 43
- Пашко А. – 37
- Пелячек С. – 63
- Петлюра С. – 24, 34, 57, 389
- Петрина Є. – 43, 203, 204
- Підкопаєва Л. – 190

- Підсуха О. – 245
Плав'юк М. – 28
Плешкевич [...] – 101
Плющ І. – 41
Повх М. – 202
Позичанюк Й. – 57
Покорна О. – 20
Покорний П. – 20
Полтава Є. – 413, 415, 417, 419, 420
Полтава Л. – 17, 115, 413–415, 417, 418
Полянис Б. – 225
Понеділок М. – 24, 112, 225, 255, 320, 422, 424
Попіль Н. – 80
Попічак І. – 43
Попович О. – 36
Почайна І., *див. Іванова О.*
Прусаченко З. – 318
Пушкін О. – 254
Пчілка О. – 37
Пюрко Б. – 239
Ржепецький Б. – 421–423
Рильський М. – 55
Риндик Л. – 20, 142, 342, 377
Риндик С. – 377
Різник В. – 22, 43
Різник П. – 19, 43
Рогатинець-Макагон О. – 20
Рогоза Б. – 244
Розгін Ю. – 238

- Роляник, див. *Завадович Р.*
- Романик Д. – 74, 318
- Романчук Л. – 49
- Рослицький Є. – 147, 148
- Ротач П. – 184
- Рубчак Б. – 368, 376, 379, 384
- Руденко М. – 174
- Рудницька [...] – 256, 259, 262, 314, 383
- Рудницький Я. – 259, 350, 374, 383–385, 412
- Рузвельт Е. – 185
- Рута О. – 48
- Сабол С. – 442
- Савин О. – 52
- Савицький [...] – 202
- Савицький І. – 212
- Савчин Є. – 31
- Савчук [...], пастор – 23
- Сазин [...] – 23
- Салліван Б. – 22
- Самбірські [...] – 66
- Самиця В. – 50
- Самчук У. – 224, 426, 427, 429–432
- Сверстюк Є. – 39, 57–60, 201
- Світлична Н. – 36, 38, 59
- Світличний І. – 59
- Семенко М. – 45
- Семенюк Є. – 42, 202
- Сеник І. – 36
- Сергієнко О. – 37

Середяк Ю. – 79, 110, 114, 117, 118, 121, 123, 124, 126, 129, 132, 135, 137, 138, 140, 264, 325, 381

Серна М. – 43

Серна О. – 43, 44

Симоненко В. – 374

Ситник М. – 397

Скіряк П. – 404

Склярчук С. – 43, 45

Славинський М. – 156, 164

Славутич Я. – 112, 22, 230, 232, 279, 280, 286, 307, 320, 374, 376, 377, 386, 387, 432, 434, 436

Смолич Ю. – 33, 34, 35, 36, 431

Снилик З. – 107

Сноу Ч. П. – 370

Совірко О. – 442

Сорока П. – 222, 223, 226, 229, 233, 250, 253, 255, 287, 332

Сосюра В. – 55, 251, 254

Сталін (*Джугашвілі Й.*) – 36

Степан (*Біляк*), *еп.* – 26, 28, 63

Степаненко М. – 24

Степанів О. – 32, 33

Стеценко К. – 20

Стеців Є. – 202

Стецьків [...] – 204

Строката-Караванська Н. – 36, 38, 358

Струвер [А.] – 204

Струк М. – 52

Струс Л. – 52

Струтинська М. – 225

- Стус В. – 59, 60
- Сукенсон М. – 114, 117, 119, 123, 127
- Талалай Л. – 46, 47
- Тарнавська М. – 233
- Тарнавський О. – 232, 233, 430
- Тарнавський Ю. – 376
- Тарнащинська Л. – 184
- Тащуки [...] – 201
- Теліга О. – 32, 36, 57, 80, 111, 242, 427
- Терра Р. – 214
- Тис Ю. – 439
- Тичина П. – 12, 45
- Ткач В. – 70
- Ткач Л. – 51
- Ткач Л. – 67, 70, 155, 280, 395, 403, 405, 406, 409, 411
- Ткач Ю. – 67, 70
- Ткачук С. – 48
- Трухлий [...] – 342
- Тулуб З. – 270
- Удовенко Г. – 28
- Українка Л. – 37, 323
- Урбан Л. – 210
- Фабер Дж. – 211
- Федак М. – 89, 142, 143, 145, 146, 148
- Филипович З. – 42, 44
- Фокман В. – 402
- Форостій, о. – 21, 23
- Франко І. – 37, 59, 60, 101, 241, 376
- Харбарт Е. – 41

- Харкевич М. – 82
- Хвильовий М. – 45
- Хмельницький Б. – 192
- Ходимчук Д. – 84, 104, 181, 282
- Хойноцова Н. – 80
- Холодний П. – 104
- Храплива Л., *див. Храплива-Щур Л.*
- Храплива-Щур Л. – 52, 99, 280
- Цаппа Х. – 215
- Цісик Т. – 126
- Чапленко [...] – 107
- Чапленко Н. – 272
- Чередниченко Д. – 47, 108
- Черкес Д. – 214
- Черненко Г. – 298
- Черненко О. – 370, 374, 377
- Чернихівський Г. – 280
- Черняк І. – 203
- Чечко А. – 225
- Чорновіл В. – 37, 59
- Чуб Д., *див. Нитченко Д.*
- Чупринка Т. – 57
- Чурай М. – 37
- Шабатура С.** – 36
- Шаєнко І. – 214
- Шамрай І. – 215
- Шаповал М. – 385
- Шевченко Т. – 16, 17, 20, 23, 24, 30, 31, 37, 59, 81, 252, 334, 342, 373, 378, 385, 390, 436

- Шекспір В. – 179, 181, 184
- Шляхова Н. – 219, 221, 223, 224, 226
- Шопен Ф. – 16, 20, 80, 342
- Шраменко Р. – 205
- Штогрин [...] – 146
- Штуль-Жданович (*Штуль*) О. – 203
- Шуть В. – 13, 102, 342
- Щербак** М. – 27, 37, 54–57, 222, 226, 228, 282
- Щітківська Г. – 187, 194, 200
- Щітківська Т. – 157, 164, 357
- Щур Л., *див. Храплива-Щур Л.*
- Юзик** М. – 204
- Юзик П. – 203
- Юриняк [...] – 302, 304, 308, 320, 397
- Юрченко В. – 55, 64–66, 282
- Юрченко І. – 64
- Якубовська** М., *див. Гавриш М.*
- Янів В. – 404
- Яримович О. – 18
- Яросевич І. – 108
- Ящишина А. – 21
-
- Waschunsky** L., *див. Бачинський Л.*

Географічний покажчик

Австралія – 25, 66–71, 76, 146, 155, 188, 198, 206, 208, 280, 395–397, 403, 405, 406, 411, 446

Аделаїда (*Аделіїда, Аделяїда*), м. – 67, 68, 71

Азія – 185

Айова, шт. – 353

Альберта, пров. – 340, 368

Америка, тут у значенні країна США – 13, 21, 26, 55, 64, 68, 71, 112, 128, 167, 170, 197, 207, 264, 291, 301, 310, 331, 395, 402, 403, 406, 420, 440, 446, 448

Анатолія, азійська частина Туреччини – 366

Апостолес, м. – 17

Аргентина (*Аргентина*) – 16, 23, 109, 110, 114, 117, 119, 122, 128, 131–136, 140, 152, 154, 182, 185, 199, 264, 361, 363, 364, 381

Арканзас, шт. – 135

Аркансо, м. – 338

Африка – 185

Берлін, м. – 12, 126, 130, 135, 261, 407

Боснія – 279, 281

Буенос-Айрес (*Буенос Айрес*), м. – 16, 17, 109, 113, 116, 120–122, 127, 128, 137, 139, 154, 171, 174, 362, 365

Буша, с. – 32

Вашингтон (*Вішінттон, Вашінттон*), м. – 21, 24, 103, 117, 368, 378

Велика Британія (*Англія*) – 121

Вінничина – 48, 49

Вінніпег (*Вініпег, Вінніпег, Winnipeg*), м. – 115, 137, 256, 257, 260, 272, 273, 315, 353, 367, 372, 382, 391, 433, 435

Вінус (*Вінес*), м. – 22

Волинь – 58

- Воркута, м. – 341
- Гайденау (*Гауденав*), м. – 64
- Галичина – 182
- Гемтремк, м. – 441
- Гері (*Гері*), м. – 102
- Далтон (*Долтон*), м. – 142, 147, 148, 431
- Денвер, м. – 353
- Детройт (*Дітройт*), м. – 23, 24, 125, 155, 181, 198, 206, 209, 216, 235, 236, 238, 239, 244, 261, 287, 292, 340, 372, 380, 399, 414, 416, 423, 424, 437, 440, 441, 444
- Джорджія (*Джоржія*), шт. – 197
- Дніпро, р. – 217, 218
- Дніпропетровськ, м. – 154
- Довер, м. – 23
- Донецька обл. – 204
- Едмонтон, м. – 199, 205, 315, 353, 354, 387, 404, 432, 434, 435
- Ейр, оз. – 68
- Європа (*Европа*) – 212, 372, 400, 402
- Закарпаття – 403
- Запоріжжя, м. – 154, 196
- ЗДА, див. США
- ЗСА, див. США
- Іллінойс (*Іллиной, Ілл.*), шт. – 80, 106, 166, 258, 259, 366
- Італія – 212
- Іран – 66
- Казахстан – 36
- Каліфорнія, шт. – 62, 417

Канада (*Canada*) – 45, 61, 93, 102, 110, 121, 127, 128, 132–135, 137, 138, 140, 142, 143, 146–148, 151, 152, 155, 199, 260, 279, 282, 292, 313, 317, 334, 336, 338, 340, 367, 373, 374, 389, 395, 428

Карибське море – 254, 332

Кембрідж, м. – 121

Київ, м. – 22, 23, 28, 30, 34, 36, 39, 41, 42, 47, 71, 89, 90, 93, 104, 108, 111, 130, 156, 164, 165, 169, 170, 173, 174, 176, 183, 185, 187–189, 194, 197, 198, 204, 213, 221, 232, 240, 247, 248, 290, 292, 326, 358, 407, 427, 445

Київщина – 12, 25

Китай – 71, 291

Клівленд (*Cleveland*), м. – 234, 340, 344, 414

Кліфтон, м. – 231

Колорадо-Спрінгс (*Колорадо-Спренгс*), м. – 353

Конотоп, м. – 25

Кременчук, м. – 64

Крим, п-ов – 48, 154, 243, 297

Кубань – 204

Купер-Сіті (*Купер-Ситі*), м. – 26, 63, 293

Лівонія, м. – 199

Лігайтон, м. – 414

Лондон, м. у Канаді – 148, 402

Лос-Анжелес (*Лос Анжелос*), м. – 312

Лурд (*Люрд*), м. – 212

Львів, м. – 39, 103, 108, 139, 187

Львівщина – 25

Маямі (*Міямі*), м. – 26, 29, 362

Мельбурн (*Мольберн, Мельборн*), м. – 67–70, 402, 403

Мічиган (*Мічітан*), шт. – 199, 243

Міннеаполіс (*Мінніаполіс*), м. – 267, 340, 353, 370, 381, 434, 435

- Міннесота, *шт.* – 292
- Монреаль (*Монтреаль*), *м.* – 92
- Монтана, *шт.* – 353
- Москва, *м.* – 39, 93, 204, 384, 385
- Мюнхен, *м.* – 233
- Небраска, *шт.* – 353
- Ніагара (*Ніягара*), *р.* – 414
- Німеччина – 14, 40, 55, 58, 64, 66, 79, 301, 325, 407, 447
- Норт-Бей (*North Bay*), *м.* – 92
- Норт-Порт (*Норт Порт, Норд Порт*), *м.* – 20, 21, 27, 30, 42, 44, 45, 154, 201, 203, 205, 222, 224, 226
- Нью-Йорк (*Ню Йорк, Ню-Йорк*), *м.* – 81, 82, 84, 108, 110, 117, 128, 174, 264, 269, 272, 308, 353, 368, 374, 413, 421, 422, 436
- Ньюпорт, *м.* – 392, 394, 401, 403
- Огайо (*Ohio*), *шт.* – 231
- Одеса, *м.* – 220–221
- Онтаріо (*Ontario*), *пров.* – 142, 143, 146–148
- Оренбург, *м.* – 30
- Оттава (*Отава*), *м.* – 22, 279, 314, 317
- Охтирка, *м.* – 448, 449
- Парагвай – 16
- Перу – 445
- Південна Америка – 16, 112
- Північна Америка – 110, 365
- Полісся – 41
- Полтава, *м.* – 108, 184, 364
- Полтавщина – 25, 64, 154
- Польща – 30, 58

- Порт-Шарлот (*Пор Шарлот, Порт Шарлотт, Port Charlotte*), м. – 42, 44, 89, 154, 173, 175, 176, 178, 185, 189, 222
- Росія – 30, 71, 97, 98, 245
- Румунія – 48
- Сан-Дієго, м. – 371, 372
- Сарсель, м. – 377, 446
- Саскатун, м. – 353, 368
- Севастополь, м. – 48
- Сент-Пітерсбург (*С-Петерсбург*), м. – 22
- Сибір – 36, 310
- Сідней, м. – 67–70
- Спокен, м. – 117
- СРСР (*СССР*) – 170, 286
- США (*ЗДА, ЗСА, Сполучені Штати Америки, U.S.A.*) – 13, 14, 18, 25, 25, 50, 68, 89, 90, 91, 93, 102, 109, 113, 116–122, 127, 128, 132, 134, 135, 137, 139, 140, 155, 165, 173, 175, 185, 201, 203, 205–207, 216, 231, 234, 282, 431, 447
- Тасманія, *остр.* – 68, 69, 402
- Тернопіль, м. – 49, 153, 253, 280, 287, 294, 332, 363, 411, 449
- Техас (*Тексас*), *шт.* – 276, 368
- Топільна, с. – 55
- Торонто (*Toronto*), м. – 21, 61, 72, 73, 75, 87, 99, 127–129, 132, 133, 135, 136, 142, 143, 146, 147, 152, 202, 279, 302, 314, 315, 317–319, 321, 323, 335, 340, 368, 380, 414, 425, 426, 428, 431
- Туреччина (*Турція*) – 286, 366, 410
- Ужгород, м. – 204
- Україна (*Вкраїна*) – 13–15, 19–22, 24, 25, 26, 28, 30–32, 36, 38–42, 44, 47, 49, 55–57, 59, 60–65, 70, 74, 89, 97, 98, 103, 107, 108, 111, 115, 153, 156, 157, 164–166, 169–172, 174–177, 179, 183, 188, 194, 195, 198, 199, 201–204, 218–222, 231, 236–238, 240, 242, 243, 245, 247–249, 251, 253, 268, 279, 282, 286, 288,

289, 291, 293, 294, 298, 301, 302, 320, 323, 329, 331, 332, 351, 355, 357, 363–366, 368, 374, 375, 383, 384, 400, 408, 409, 411, 412, 435, 446–449

Фіджі – 445

Філадельфія (*Філядельфія*), м. – 129, 272, 295, 303, 306, 337, 338, 381, 402, 416, 421

Флорида (*Фльорида, Florida*), шт. – 21, 22, 25, 27, 30, 67, 89, 90, 151, 154, 156, 165, 173, 175, 185, 186, 189, 197, 199–201, 203, 205, 222, 224, 231, 240, 243, 245, 249, 254, 282, 291–293, 328, 329, 361–363, 410

Франція – 445

Форт Вейн, м. – 268

Харків, м. – 154

Харківщина – 201

Херсон, м. – 154

Херсонщина – 24

Черкащина – 55

Чернігівщина – 61

Чикаго (*Чікаго, Шикаго, Шікаго*), м. – 16, 50, 72, 74, 80, 81, 86, 92, 96, 101, 106, 109, 111, 113, 116, 120–122, 127, 128, 130, 132–134, 137, 139, 141, 144, 147, 155, 206, 208, 258, 259, 265–269, 271, 275–277, 284, 287, 289, 291, 293, 320, 339, 346, 349, 353, 371, 372, 374, 381, 386, 397, 408, 413, 415, 416, 420, 426, 432, 440, 441, 444

Чорне море – 56

ЗМІСТ

Передмова	3
Розділ I. Ганна Черінь: життєвий шлях	12
Розділ II. Статті, доповіді та інтерв'ю Ганни Черінь	16
2.1. З життя української спільноти за кордоном	16
2.2. Українські діячі очима Ганни Черінь	53
2.3. Інтерв'ю Ганни Черінь щодо її подорожі до Австралії	66
Розділ III. Участь Ганни Черінь у культурних заходах	72
Розділ IV. Видання творів Ганни Черінь	86
4.1. Угоди, укладені Ганною Черінь з видавництвами	86
4.2. Листування Ганни Черінь з приводу видання книг та окремих творів	92
Розділ V. Діяльність Ганни Черінь в Українському релігійному і культурному осередку св. Андрія в Норт-Порті (Флорида, США)	201
Розділ VI. Листування Ганни Черінь з представниками навчальних закладів України та США	201
6.1. Листування Ганни Черінь з Українською католицькою школою при парафії церкви Непорочного Зачаття (Детройт, США)	201
6.2. Листування Ганни Черінь з представниками Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова (Україна)	219
Розділ VII. Листування Ганни Черінь з діячами української діаспори	234
Розділ VIII. Статті та рецензії про творчість Ганни Черінь	441
Додатки	450
Перелік документів	464
Список скорочень	478
Іменний покажчик	482
Географічний покажчик	500